

**R.P.Fr. Lvdovici Granatensis Ordinis S. Dominici SS.
Theologiæ Professoris Opera**

In tres tomos distributa

Opvscvla Spiritvalia Continens, in quibus peccatores à semita vitiorum &
perditionis, ad regiam virtutum, perfectionis, ac salutis æternæ viam,
perducuntur

Luis <de Granada>

Coloniae Agrippinae, 1626

Adivncti Memorialis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79597](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79597)

ADIVNCTI

MEMORIALIS VITAE CHRIS- TIANÆ,

R. P. F. LVDOVICI GRA-
NATENSIS:

INTERPRETE MICHAELE AB ISSELT.

LIBER PRIMVS.

IN QVO TRACTATUR DE AMORE DEI,
in quo consistit perfectio vitæ Christianæ.

DE NOVE MAXIMIS PRÆROGATIVIS, SEV EXCEL-
lentijs Amoris Dei.

CAPVT I.

NEQVAM de exerci-
tijs, & medijs, quibus amor
Dei acquiritur, agere inci-
piamus, vtile erit aliquid
de fructibus & prærogati-
uis huius amoris præmitte-
re, vt qui ad illum totis vi-
ribus aspirat, cui rei stu-
deat, non ignoret: certi e-

nim sumus, magnitudine præmij, laboris difficul-
tatem minuendam. Postquam enim eum erit con-
secutus, non dubito, quin dicet cum Sponsa in Can-
ticijs: *Si dederit homo omnem substantiam domus suæ
pro dilectione, quasi nihil despiciet eam.* Consultum i-
gitur omnino est, vt cum forti illa muliere in Pro-
uerbijs Salomonis gustemus prius & videamus, quia
bona est negotiatio nostra, ne tergiversemur dare pro
illa, quod postulat. Nemo autem existimet exi-
guo scripto posse comprehendere, quicquid hæc vir-
tus meretur: imò nescio an melius sit, eam silentio
honorare, quam de illius laudibus non sat digne
disputare. Cum enim Charitas sit finis & perfectio
omnium mandatorum, quicquid scriptum est, tam
in sacris literis, quam in Sanctorum libris, aut Cha-
ritas est, aut ad charitatem pertinet. Ex quo facile
colligitur, quæ exiguum est, quod de singulari hac
virtute dici potest, cum omne id, quod de illa scri-
ptum est, & scribi vnquam poterit, non futurum sit
sufficiens, ad magnitudinis illius pelagus exhauri-
endum. Breuiter igitur hic aliquot eius insigniores
prærogatiuas referemus, quibus alias virtutes om-
nes antecedit: ex ijs enim quodam modo cognosce-
tur quid ipsa sit.

Prima præ-

Prima est, quia (iuxta phrasin Theologorum) lo-

quendo) Regina est virtutum, omnibusq; alijs ex-
cellentior. Quod vt bene intelligatur, sciendum est,
virtutes Theologicas (vt sunt Fides, Spes, Charitas)
principatum habere super omnes alias, eo quod ho-
norant, & respiciunt Deum, tanquam finem super-
naturalem, & ad eum hominem ordinant, licet mo-
dis diuersis. Fides enim respicit Deum tanquam pri-
mam veritatem, tribuens firmum & integrum assen-
sum omnibus rebus, quæ per illum reuelatæ sunt.
Spes respicit Deum tanquam altissimum, & sum-
mum bonum, quod homo se assecuturum sperat, di-
uina gratia, & bonorum operum meritis suffultum.
Sed Charitas inuenit Deum tanquam summum bo-
num, dignum quod ametur propter illud, quod est,
idque amore summo. Is autem modus respiciendi,
& honorandi Dei est excellentissimus: & propter
ea Charitas Fide & Spe nobilior est. Fides enim in-
tuetur Deum cum obscuritate, & quasi sub velo:
Spes verò, tanquam bonum arduum, quod necdum
etiā possideretur, sed cuius possessio speratur: & Deū
respicit cum aliquali vtilitate, seu proprio commo-
do; appetit enim eum ob propriam perfectionem,
& hoc in suo genere pertinet ad amorē, quē Theo-
logi appellant concupiscibilem: Charitas verò a-
mat Deum amore vera amicitiae, hoc est, puro, &
nullius vtilitatis spe permixto. De quo dicit Bernardus:
Amor purus seipso contentus est, præmium non
quaerit. Hoc amoris modo anima in se Deum possi-
det: conditio enim perfecti amoris est, omnibus sen-
sibus occupari in re amata, & cum illa vniri, & in il-
lam transformari: & sic Deo per amorem congluti-
nari, vel incorporari: iuxta illud Ioannis: *Deum Cha-
ritas est: & qui manet in charitate, in Deo manet, &
Deus in eo.* Qui vnionis cum summo bono modus,
eo quod

Cant. 8.

Prou 31.
De charitate
quam parū
dici potest.

Regina ex-
cellens alijs.

Bernard. de
diligendo
Deo.

1. Ioan. 4.

ed quod intus sit, facit, quod Charitas omnium virtutum est excellentissima: quod & Augustinus insinuat, cum dicit, Nihil est pretiosius anima, quae possidet charitatem: nisi Dominus ipse, qui charitatem dedit. Ex quo colligitur, si haec virtus omnium virtutum sit excellentissima, etiam opera & exercitia illius omnibus aliarum virtutum exercitijs esse excellentiora. Ea enim opera excellentiora sunt, quae ab excellentiori principio & habitu procedunt, quare si habitus Charitatis optimus sit omnium habituum spiritualium: sequitur, quod actus huius virtutis, qui est amare Deum actualiter, erit optimus actus, & maxime meritorius, omnium aliorum actuum. Neque derogat haec ratio singulari martyrij excellentiae & praerogativae, quae in hac vita est: quod enim martyrium Deo tam est acceptum, non id habet ex se, sed ratione charitatis, quae facit illud acceptum, & Deo gratum, sine qua martyrium non erit martyrium, sed, ut Apostolus indicat, tormentum inutile.

1. Cor. 13.

Secunda
Charitatis
praerogativa.

Secunda Charitatis praerogativa est, quod non tantum omnibus est excellentior: sed quia finis est omnium virtutum, omnium mandatorum, & consiliorum diuinorum, quae omnia ad hunc finem ordinata sunt: adeo, ut quemadmodum cibis ad sustentandum corpus, vellementum ad tegendam nuditatem, & medicina ad sanitatem data est: sic tota lex Dei ordinata sit ad amorem proximi, propter amorem Dei. Nec sola lex Dei, omnesque Scripturae diuinae, sed & creaturae omnes, tam in caelo, quam in terra, hoc est, vniuersa haec magna mundi machina ad hunc eundem finem ordinata: in hunc enim finem praecipue creata est. Intelligat igitur homo, quot titulis obstrictus sit ad amandum Deum; cum eo fine manibus Domini formatus sit, ad eum finem viuat; in eum finem calum, aer, terra, mare, & omnes creaturae illi famulentur. Omnia haec, quantum in se est, infructuosa facit, & frustranea, si a mori diuino non incumbat.

Tertia
Charitatis
praerogativa.
Simile.

Tertia praerogativa est, quod Charitas non tantum finis est omnium aliarum virtutum: sed etiam anima, vita, & perfectio omnium illarum. Quare, quemadmodum corpus sine anima corpus quidem est, sed vitam non habet: sic & virtus sine charitate, quamuis bonus habitus animi sit, vitam tamen non habet, nec pretium, nec meritum coram Domino, neque ad satisfaciendum ei pro peccatis, neque ad gratiam promerendam, neque denique ad gloriam comparandam; quamuis tamen utilis sit ad alia nonnulla. Ratio est, quia cum homo ipse Deo non est gratus, neque opera eius grata Deo esse possunt. Praeterea, quemadmodum homo non tenetur aestimare, quod propter se, aut in gratiam sui non fit: sic nec Deus aestimat ea opera, quantumuis etiam excellentia, quando non sunt propter amorem sui. Etenim si velis ieiunare, eleemosynam dare, castitatem, iustitiam, & patientiam colere, nihil autem horum facere propter Deum, (quemadmodum & multi Philosophi gentiles fecerunt) qua de causa Deus haec respiceret, aut remuneraret? Quare virtus haec tantum est excellentia, ut sola per se pulchra sit, & in oculis Dei accepta extra quam nihil est, quod illi placeat. Quare & Charitas aliquo modo cum Filio Dei potest comparari. Quemadmodum enim non est creatura rationalis, nec in caelo, nec in terra, in qua beneplacitum est Deo, praeterquam in dilectissimo Filio suo: sic nulla virtus, nulla actio est tam excellens, quae placeat Deo, nisi charitatem habeat adiunctam, & illius pulchritudine condecoretur. Propterea non immerito virtus haec appellatur radix, & principium omnium meritorum, totiusque vitae spiritualis: quidquid enim alicuius pretij est in conspectu Domini, id di-

Granat. Opus. spiritual.

gnitatem suam habet ex charitate. Ita ut, quod radix arbori, quod anima corpori, quod Sol mundo est; hoc omne est; charitas cordi Christiani. Non vident rami, nisi cum radicibus adherent: non viuunt membra, nisi viuificentur ab anima, nec mundus lucem haberet, si Sol auferretur: sic & opera nostra nec vitam, nec meritum, nec lucem habebunt, nisi quantum charitas illis tribuit. Huius rei multis verbis fidem facit D. Paulus, cum ait: *Silinguis hominum loquar & angelorum, charitatem autem non habeam: factus sum velut as sonans, aut cymbalum tintiens. Et si habuero prophetiam, & nouerim mysteria omnia, & omnem scientiam, & si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum. Et si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, & si tradidero corpus meum ita ut ardeam, charitatem autem non habuero: nihil mihi prodest.* Vides igitur ex his apertissime, virtutes omnes, omniaque dona Dei, quae sunt alicuius pretij, omnem suam dignitatem a charitate mutuare.

Charitas o-
pera indiffe-
rentia facit
meritoria.

Porro non tantum opera virtutum in charitate facta placent Deo, sed & ea, quae indifferentia vocantur, & quae naturalia sunt, necessariaeque ad vitae sustentationem, modo sint charitate animata, Deo grata sunt, & accepta: Ita ut sine charitate aurum virtutum, fiat lutum, & lutum cuiuscunque operis, quantumuis abiecti, fiat aurum cum charitate. Propterea dicit Augustinus: Ama, & fac quod vis: si tacueris, tace propter amorem: si loquaris, loquere propter amorem: si ignoueris alicui, ignosce propter amorem: si castigaueris, castiga propter amorem: quid enim ex amore fit, id omne meritorium est coram Domino. Quid igitur amore potest esse diuinius, qui opera quoque indifferentia facit diuina? Diximus supra charitatem esse aurum; nunc etiam dicimus tale aurum esse, quod omne id, quod tangit, aurum facit. Quod darent homines pro tali arte Chymica, cuius beneficio omne metallum possent in aurum conuertere? Quo igitur in pretio habenda est virtus haec, quae ex plumbo facit aurum, ex ferro facit aurum? volo dicere omne opus quantumuis vile aeternae vitae meritorium fieri, per charitatem.

Hanc ob causam summa nostra cogitatio, assiduumque studium esse deberet, ut adimpleamus illud Apostoli: *Omnia vestra fiant in charitate.* adeo ut, siue manducemus, siue bibamus, (ut idem alio loco ait) siue aliud quid faciamus, omnia in gloriam Dei faciamus. quasi diceret; Quidquid facitis, quantumcumque humile sit, in charitate facite, ut sit meritorium. Non erat in templo Salomonis quicquam, quod auro non esset vestitum: sic & in anima nostra non deberet esse aliquid, quod non esset vestitum charitate.

1. Cor. 16.

1. Cor. 13.

1. Cor. 13.

1. Cor. 13.

1. Cor. 13.

1. Cor. 13.

1. Cor. 13.

1. Cor. 13.

1. Cor. 13.

1. Cor. 13.

1. Cor. 13.

1. Cor. 13.

1. Cor. 13.

1. Cor. 13.

1. Cor. 13.

1. Cor. 13.

1. Cor. 13.

1. Cor. 13.

1. Cor. 13.

1. Cor. 13.

1. Cor. 13.

1. Cor. 13.

1. Cor. 13.

1. Cor. 13.

1. Cor. 13.

1. Cor. 13.

1. Cor. 13.

1. Cor. 13.

1. Cor. 13.

1. Cor. 13.

1. Cor. 13.

1. Cor. 13.

1. Cor. 13.

1. Cor. 13.

1. Cor. 13.

1. Cor. 13.

1. Cor. 13.

1. Cor. 13.

1. Cor. 13.

1. Cor. 13.

1. Cor. 13.

1. Cor. 13.

1. Cor. 13.

1. Cor. 13.

Charitas
cum filio Dei
comparatur.

Charitas
principium
est omnium
meritorum.

Charitas o-
pera aliena
facit sua.

Charitas o-
mnium merita
Christi &
Ecclesiae fa-
cit nostra.

Quarta Charitatis praerogativa est, quod non tantum

Ddd 2

rūm

rogatus.
Charitatis.

Simile.

Charitas si-
milis Deo.

Filia chari-
tatis.

Exemplum
ab arbore
sumptum.

Rom. 13.

August.
Sermo. de
laude cha-
ritatis.

Idem. Ibid.

tum vita est omnium virtutum: sed etiam stimulus, & calcar, vel incentiuum, excitans in nobis ceteras omnes: vocat enim omnes ad suum exercitium, & ut officij sui memores sint hortatur. Ex amore namque Dei (quando magnus est) nascitur feruentissimum desiderium Deo placendi, & sanctæ illius voluntati satisfaciendi: quia verò Christianus scit nihil gratum esse Deo, nisi obedientiam, & obseruantiam diuinorum mädatorum, operaque virtutum, ijs confestim operam dat, magnaq; alacritate sese exercet in ijs, quæ spectant ad diuinum obsequium: adeò ut quemadmodum sponsa, aut matrona nupta, quæ deperit maritum suum, quò plùs illum amat, eò diligentius studet ea facere, quæ marito suo nouit esse grata, tam in re domestica, quam in propria personæ cultura: sic anima, quæ ex toto corde celesti sponso placere desiderat, querit omnem illà mundiciem atque ornatum, quibus scit eum delectari. Quia verò nouit nullum illi cultum & ornatum gratiorem esse virtutum synthesi, sine vlla mora illam induit, & hoc mundo muliebri sese exornat. Quia in re charitas magnam etiam cum ipso Deo, quem amat, habet similitudinem: quemadmodum enim ille, cum vnus sit, & simplicissimus in sua essentia, tamen est omnia in perfectione, & omnipotentia: sic & charitas in suo genere, in potestate sua, suoque quasi imperio subiectas habet virtutes omnes. Quare & Apostolus illi omnes virtutes attribuit, sicut paulò post videbimus. Quævis enim eius filia propriè non sint, (vt quæ duos tantum proprios filios habet, qui sunt Amor Dei, & Amor proximi) tamen omnes hæ creaturæ illius sunt, & obediunt eius imperio. Vt aut hoc dilucidius intelligamus, possumus imaginari duas arbores, vnâ mortis, alteram vitæ; vnâ vitiorum, alteram virtutū; vnus eiusdemque inter se proportionis. In arbore mortis (sicut & in omnibus alijs arboribus) sunt radices, rami, & fructus: radix, est peccatum originale, q. (vt Theologi loquuntur) actū peccatum est vnum, potentia verò omnia: truncus, est amor proprius, cum est inordinatus: rami, sunt omnes passionēs & desideria inordinata, quæ ex amore illo inordinato procedunt: fructus, sunt vitia, & mala opera, quæ ex malis istis desiderijs oriuntur. Hic est modus & constitutio arboris mortis: & similis est arboris vitæ. Huius enim arboris radix, est gratia Spiritus sancti: truncus ex radice natus, est Charitas: rami, sunt virtutes, quibus omnibus (vt iam diximus) charitas dominatur: ex his virtutibus deinde fructus bonorum operum nascuntur, & diuinorum mädatorum obseruantia. Bene igitur dictum est à Paulo, *Plenitudo legis est dilectio. &c. Qui diligit proximum, legem impleuit*. Optimè igitur D. Gregorius; Amor Dei, inquit, nunquam est otiosus: si namq; verus sit, semper operatur grandia. Ergo & optimè igni comparatur, qui omnium elementorum est maxime actiuus, quantò enim amor Dei est vehementior, magisque desiderio amata rei æstuat, tantò minus quiescit, magisq; cupit ei, quem amat, placere. Non dissimile est illud Augustini; Mihi videtur q. definitio breuis & vera virtutis est, ordo amoris. Ille enim verè virtute præditus est, qui omnia iusto amoris diligit pondere, amans singula illa amoris mensura, qua debent amari, & non amplius.

Hinc est, vt qui amorem hunc habet, fertur in omnibus rebus modum, iuxta illud eiusdem Augustini: Charitas in aduersitatibus tolerat, in prosperitatibus temperat: in duris passionibus fortis, in bonis operibus hilaris, in tentatione, tutissima, in hospitalitate latissima, inter veros fratres latissima, inter falsos patientissima. Et in alio loco, Charitas inter opprobria secura est, inter odia benefica est: in-

ter iras placida est, inter insidias innocens, inter iniquitates gemens, in veritate respirans.

Sed iucundus est omnes hos fructus ex ore ipsius Apostoli audire, qui laudans hanc virtutem, eique imperium & dominium tribuens in alias omnes, de quibus modo agimus, sic ait: *Charitas patiens est, benigna est: Charitas non emulatur, non agit perperam; non inflatur, non est ambiciosa, non querit quæ sua sunt, non irritatur, non cogitat malum: non gaudet super iniquitate, congaudet autem veritati: omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet. Charitas nunquam excidit.* Quæ verba D. Bernardus sic explicat: Charitas in aduersitatibus non deficit, quia patiens est: in iniurijs non querit vindictam, quia benigna est: aliena prosperitate non torquetur, quia non emulatur, aut inuidet: remorsum conscientia non habet, quia non agit perperam: honoribus non inflatur, quia non est superba: opprobrio non confunditur, quia non est ambiciosa: à concupiscentia non vincitur, quia non querit quæ sua sunt: passionibus iniuriæ non turbatur, quia non irritatur: nihil suspectum habet, quia non cogitat de quoquam malum: non gaudet de malo alterius, quia non gaudet super iniquitate: erroribus non fallitur, congaudet enim veritati: persecutionibus non frangitur, quia omnia suffert: incredulitate non obduratur, quia omnia credit: desperatione non deiecit, quia omnia sperat: nec mors ipsa potest mutare charitatem, quævis enim omnia omnium aliarum virtutum opera post mortem in gloria cessant, charitas tamen nunquam excidit. O virtus inuincibilis, quæ vicisti ipsū omnium rerum Dominum, & eū cui subiecta sunt omnia, iugo tuo subiecisti, eū victus amore nimio opprobrium factus est hominum, & abiectio plebis. Præ amoris namque magnitudine, quo nos complectebatur, non voluit iram suam in misericordia diutius retinere: sed obtulit vitam suam amantissimā inimicis, pro amicorum suorum dilectione. Hæc Bernardus. Quæ verba, etsi nihil esset aliud, sufficiebant ad corda nostra amore tantæ virtutis, quæ tot, tamq; excellentia secum adfert bona, inflammanda.

Ex iam dictis infertur, quod sicut virtus hæc stimulus est omnium aliarum virtutum, sic etiam gladius est, quo refecantur omnia vitia: quemadmodum enim placere cupit Deo virtutes operando, hæc enim illi grata sunt: sic etiam metuit; ne Deo displiceat, ideoq; fugit omnia vitia: hæc enim sola illi displicet. Etsi charitas tam magnus sit stimulus & adiūm. Charitas generalis nobis creat fortitudinem, tum ad omnes virtutes, ad vnā tamen potissimè nos excitat, generalem scilicet fortitudinem, quæ laborem & molestiam omnium aliarum virtutum patienter suffert. Hæc fortitudo adeo propria est amori Dei, vt illa nihil sit in mundo fortius. Aggreditur namque hic amor diuinus ardua, labores non recusat, obdurat in periculis, confortat animos debiles, addit calcearia ignauis, audere facit pusillanimes: difficultates enim non ratione metitur, sed desiderio.

Ratio huius est, quia effectus naturaliter sequuntur naturam suarum causarum: quantò autem causæ sunt potentiores & fortiores, tanto etiam vehementiores sunt effectus, qui ab illis procedunt. Cū itaque finis omnium causarum prima sit, & principalis, (ea enim alias omnes ad operandum mouet) hinc est, vt quantò maior est amor finis, tantò fortius agant omnes aliæ causæ, ab illo fine motæ, ad finis illius consecutionem. Quare quantò maior est amor, quo quis pecunias, aut honores, aut studia literarum appetit, tanto maiores impendit labores, vt quod appetit adipiscatur. Ita quod, quemadmodum aqua dicitur tantum ascendere, quantum descendit.

deſcendit, aut quantum ſuper ſe pondus habet: ſic dicere poſſumus, in omnibus negotiis tantum eſſe fortitudinis, quantum eſt amoris. Huius rei argumentum habemus in iſtis animalibus rationis expertibus, quæ quantumvis infirma ſunt, obijciunt tamen non raro ſeſe venabulis & ſpiculis venatorum, ut ſectus ſuos defendant amore ſuppeditante fortitudinem, & illum animum, quem ipſa natura negavit. Vehemens enim amor ſemper contemnit pericula, & in rem amatam toto ſertur deſiderio: propterea ſeſe facile in præſens conijcit diſcrimen, ut ſuos à periculo conſervet, atque proprii diſpendij metum ſpernit: non enim ſibi metuit, ſed alteri.

Amor mor-
tis fortior.
Cant. 8.

2. Laurentij
fortitudo.

Ex his igitur aperte patet, quomodo amor Dei ſit cauſa fortitudinis, & quod tantò quis promptior erit & expeditior ad quavis mala perferenda, quanto amor in eo erit vehementior. Quid aliud ſibi vult illud Canticorum; *Fortis ut mors dilectio*? Quid fortius morte, quid potentius? quæ arma huc uſque contra mortem prævaluerunt? de quo illa non triumphavit? Quemadmodum igitur mors victrix omnium rerum eſt: ſic amor Dei vincit omnia; poſteaquam etiam ipſa mors, omnium rerum victrix, ab hoc amore vincitur: verus enim amator Dei mori poteſt, vinci non poteſt. Quis negabit B. Laurentium triumphatorem mortis, flammarum, & omnis huius mundi tyrannidis? omnia enim arma in illum ſunt expedita, extrema quæque tentarunt, ut amorem & conſtantiam eius expugnarent: ſed victa mors eſt, extinctæ flammæ, corpus laſſatum: ſides verò, charitas, & animi eius fortitudo; etiam in medijs tormentorum ſurijs, non minus immota & infracta manſit, quam adamantis acies: quæ priuſquam frangitur, incudem & malleos lædit, aut penetrat, & brachia tudentium fatigat. Vnde orta eſt illa vox Datiani, qui poſtquam omnia tormentorum genera in corpore glorioliſſimi martyris Vincentij exercuiſſet, admiratus tantam conſtantiam, & ſtupefactus, clamavit: *Victi ſumus?* Vnde in qua vox illa orta, niſi ab inexpugnabili charitatis fortitudine? victa namque morte, victo tyranno, martyr intuiſtus exultabat. Nulla enim victoria glorioſior, quam cum aduerſarius ipſe victum ſeſe fateatur.

Cæterum ſi partum tibi videatur, charitatem de morte triumphare, reſpice quoque quod ſuperat & vincit omnem vim & potentiam huius mundi. Dicit autem illud magnus ille Chriſti amator, qui & verè mortem ipſam, & omnem mundi poteſtatem vicit. Dicit enim ſic; *Quis ergo nos ſeparabit à charitate Chriſti? tribulatio? an anguſtia? an fames? an nuditas? an periculum? an perſecutio? an gladius?* (ſicut ſcriptum eſt: *Quia propter te mortificamur tota die: æſtimati ſumus ſicut oves occiſionis.*) Sed in his omnibus ſuperamus propter eum qui dilexit nos. Certus ſum enim quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neque principatus, neque virtutes, neque inſtantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundus, neque creatura alia poterit nos ſeparare à charitate Dei, quæ eſt in Chriſto Jeſu Domino noſtro. Hucusque D. Paulus. in quibus verbis nescio quid primum admirabor, fortitudinemne & firmum Apoſtoli propoſitum, an verò fortitudinem & excellentiam iſtius charitatis, quæ tantum in omnes creaturas habet imperium, quas omnes vincit, cuius tanta eſt potentia, ut ex creatura omnium maximè debili, tantò magis damnum metuente; quanto eſt ſui commodi ſtudioſior, homine ſcilicet, faciat toto mundo potentior.

Charitas de
Deo triumphans.

Cæterum quid fortitudinem charitatis cum creaturarum fortitudine conſero, cum etiam de ipſo omnium creaturarum Domino triumphaverit? Quis

Granar. Opus ſpiritual.

enim eum ex ſummo celo in hanc miſeriarum vallem detraxit? Quis illum ad columnam alligavit? Quis manus & pedes eius duris clavis tranſfixit? Quis eum ſervum & miniſtrum hominum fecit? Quis illum fecit truncum cæli cum trunco crucis coniungere, niſi Amor noſtræ redemptionis? Quare ieiunavit, ſudavit, laboravit, vigilavit, mortuus eſt, niſi propter eundem Amorem? O charitas, quanta eſt tua potentia? ſi Deum viceris, hominem quomodo non ſuperabis? O dulcis Tyranne, quantis blanditijs & adulationibus corroboras animos hominum, ut audeant res maximas? Hæceſt illa fortitudo, quam promiſerat Dominus Diſcipulis ſuis in die Pentecoſtes, cum Spiritus ſanctus in illos deſcenderet, qui ut verus & eſſentialis amor eſt, in linguis igneis venit: *Sedete, ait, in civitate quoad uſque induamini virtute ex alto.* Induamini, inquit, ut ſignificet hunc ſanctum amorem, eſſe quali lorica, vel armaturam, quæ totum hominem tegit, à vertice ad calcem uſque, ita ut nulla pars corporis nuda iſtibus hoſtium remaneat.

Luc. 24.

Verum igitur eſt, quod Doctör quidam ſanctus circa hanc materiam de amore diuino aſſerit, dicēs; Fortitudo cordis eſt amor Dei; amor enim verus & legitimus ſemper fortis eſt, neſcit cedere; pericula non timet, labores non recuſat, mittit manum ad factu diſſicilia, ſuſtinet patienter contraria; dolores non ſentit, ſemperque progreditur cum deſiderio proficiendi. Si inſurgant caſtra, ſicum tentent vitia, ſi totus mundus in illum armetur, ſi veram habeat charitatem, nunquam vincetur. Et quod ſuper hæc omnia vel maximè mirandum eſt, charitas non tantum potens eſt, & fortis in alios, ſed etiam in ipſum ſui poſſeſſorem. Exemplo ſit mater, quæ plurimum diligit filium ſuum unicū, quæque ſeipſam multum exagitat, ut filium quocunque modo diuitem faciat. Quid amor in illa eſt, niſi crudelis tyrannus? & quid illa, niſi ſerua illius, quem amat? Quæ durior captiuitas, quam non edere, non bibere, non dormire, non viuere ſibi, ſed ali? Contēnit omnes voluptates, omnia poſtponit negotia, creſcunt ei curæ, ſollicitudines, & dolores, peiusque tractatur, quam ſerui & captiui: laborat & cruciatur die ac nocte, nec ullum ex eo commodum expeſtat ſibi, ſed alij. Hæc eius eſt utilitas, & his rebus delectatur: dulcius eſt enim bonum illius pro quo laborat, quam id quod paritur in laboribus amarū. In ſelle inuenit mel, & in laboribus requiem. Videtur igitur in mundo nil eſſe dulcius, nil fortius, nil crudelius, nil magis pium amore. Dulcis eſt cordi amanti: fortis eſt ad tolerandos labores: crudelis eſt ſibiipſi; pius eſt illi, quem amat. Merito igitur D. Bernardus nos ad amorem huius virtutis, quæ Bernard. tot ſectum adfert bona, inuitat, dicens: *Sectamini Fratres charitatem, quæ expellit timorem, quæ non ſentit laborē, quæ non ſpectat merita, quæ non querit præmium, & tamen plus ad virtutem allicit, quam reliqua omnia.*

Charitas æ-
lis liberalis
mat, ſed etiam maximè liberalem ad dandum ea, ſibi auara eſt.

Ex eodem principio inferitur, Charitatem non tantum eſſe fortem ad patiendum pro eo quem amat, ſed etiam maximè liberalem ad dandum ea, quæ habet, alteri, cum ſibiipſi ſit auara. Teſtes ſunt patres, qui ſeſe ſpoliant omnibus quæ habent, ut filios ditent: & ſeſe exuunt, ut veſtiant illos: imo & ipſa animalia bruta pabulum ſuis faucibus euomunt, ut habeant pulli quod edant. Hinc ſequitur, quod is qui Deum plus amat, quam ſemetipſum, etiam omnia quæ habet, magis habeat Deo, quam ſibi metipſi. Ex illo fonte fluit puritas intentionis, quam tales habent in ſuis operibus, quæ virtus eſt altiffima: etenim cum illi Deum plus quam ſeipſos diligunt, & Deo magis quam ſibi bene volunt, non ſunt mer-

Ddd 3

cenarij,

cenarij, neque faciunt quicquam in proprium commodum: nec Deum ordinant ad se, nec honorem, aut aliud quidquam sibi querunt: sed omnia volunt & querunt illi, quem diligunt plus quam semetipsos. Et quanto liberiores sunt à concupiscentia, tanto pleniores sunt charitate; & tanto plus lucrantur, quanto minus lucrum respiciunt: quanto longius absunt à spiritu mercenarij, tanto maior eorum est merces: non enim datur illis merces ut mercenarijs, sed hereditas, ut filijs, ex thesauris paternis. Ideo dicit Bernardus: Vacua vera charitas esse non potest, nec tamen mercenaria est.

Bern. de diligendo Deo.
Sexta charitatis prerogativa.
Simile.

Sexta Charitatis prerogativa (quando valde est accensa) est latitia, & gaudium spirituale. Quemadmodum enim a Sole procedit lux, & ab igne calor: sic gaudium oritur ex presentia rei amatae. Gaudium autem hoc vnus est ex fructibus Spiritus sancti, qui ob hoc Paracletus, hoc est, Consolator dicitur, eo quod officium illius sit, animas, quae propter amorem Dei dura patiuntur, recreare, & consolari.

Consolatio
nis Dei
potiores
consolationibus
mundi.

Hae consolationes & deliciae multis parasangis huius mundi voluptates antecedunt. Primo, quia magis propriae sunt, & conuenientes hominis naturae, qui creatura est rationalis: quo titulo tanto digniores etiam sunt omnibus alijs delicijs, quanto parti competunt nobiliori. Sunt enim deliciae nobilissimarum potentiarum, quae sunt in homine, intellectus nimirum & voluntatis: quae quanto omnibus alijs potentijs sunt nobiliores, tanto voluptatum maiorum sunt capaciores. Secundo, quia delectationes naturae, sed gratiae: deriuantur enim ex donis Spiritus sancti, & potissimum ex gratia, quae ceteris gratijs est sublimior, & proinde secum trahit altissimas, & nobilissimas delectationes. Tertiò, quia deliciae istae non sunt creaturarum, quae finitae sunt, & limitatae, sed ipsius Domini & Creatoris omnium creaturarum, qui vniuersale, & infinitum bonum est, & proinde sufficiens ad excitanda maiora gaudia, maioresque delectationes: ita ut hoc gaudium ab omni parte sit ceteris excellentius; siue subiectum spectes, siue potentias, siue causas, siue ipsum obiectum: quod est aeternum illud & summum bonum, quod in se continet summam perfectionem: & sic est nostra vltima perfectio, in qua consistit omnis nostra beatitudo, & sufficientia: maxima enim satietas, quam creatura possit habere, est peruenire ad centrum suum, & vltimum suum finem, qui terminus est omnis desiderij: & sicut nihil amplius potest desiderare cum abest, ita de nullo potest amplius gaudere, cum adest. Cum igitur Deus sit summum bonum, vltimus finis, & velut centrum creaturarum rationalium, acquirere summum bonum erit etiam plena satietas, & animae sufficientia: quod non excipitur brachijs, sed complexibus, hoc est, vnione sanctissimi huius amoris.

4.
S. Thom.

Est & alia huius rei ratio, nimirum quod delectatio vel latitia oritur ex acquisitione boni desiderati. Nam, ut S. Thomas ait, desiderium est motus cordis, cuius terminus est bonum desideratum: cumque motus ille ad terminum suum peruenit, necessario cor quiescit, & exultat in illo. Est autem hoc loco notandum (ut idem Doctor ait) talem fore latitiam, quale est bonum ipsum acquisitum. Quia verò omnia bona huius vitae sunt finita & particularia, etiam gaudium, ex ijs resultans, erit finitum: ex altera verò parte quia Deus est bonum vniuersale, in quo solo inueniuntur omnia bona, ideo & gaudium, quod ex eo percipitur, sine comparatione multò maius est, quam omnia bona mundi huius simul iuncta. Nulli autem hoc mirū videatur, quia si Sol, quae pura est creatura, est maior pars lucis hu-

ius mundi, quam omnes stellae simul, (non enim haec splendent in praesentia illius) quid mirandum est, quod Creator solus sufficiens magis est ad exhilarandum, dulcedineque perfundendum cor, quam omnes creaturae simul? Imò maxima est hominum dementia, quietem extra Deum querere. Certissimum namque, & indubitatum est, creaturam non posse habere quietam & perfectam satietatem, extra suum centrum, aut vltimum suum finem: quamdiu namque extra illum est, semper plorat & suspirat. Similiter & id verum est, vltimum finem, ad quem creatus est homo, Deum esse. Si igitur non potest homo esse beatus, quamdiu non fruitur vltimo fine, qui Deus est, quae maior stoliditas, quam querere perfectum gaudium, animique satietatem extra Deum finem suum vltimum?

Quamuis autem perfectio huius gaudij non nisi in alia vita sit, (ubi perfectius videbimus bonum hoc, eoque fruemur) nihilominus communicat hoc aliquatenus Deus familiaribus & amicis suis, etiam in hac lachrymarum valle, tanquam primitias, & micras quasdam mensae illius caelestis, ad consolationem afflictorum, & solatium eorum, qui pro amore illius patiuntur. Hinc est, quod cum dulcis & amabilis ille Dominus vult animam verè quarentem & amantem se consolari, illuminat prius intellectum luce tam magna, & inflamat voluntatem amore & gaudio Spiritus sancti tanto, ut eorum abundantia redundet etiam in partem animae inferiorem, ita ut dicere possit cum Dauide: *Cor meum & caro mea exultauerunt in Deum viuum.* Ostendunt hoc manifestissimè exempla multorum Sanctorum, quibus diuina tam fuere dulcia, & mundana tam amara, ut omnia hac abiecerint & contempserint, illa verò amplexi sint: fugientes in cremum, facti bestiarum locij, habentes herbas pro cibo, & caernas atque speluncas pro domibus: quod sanè toto vitae tempore continuare, & tolerare non potuissent, nisi maiorem consolationem inuenissent in eo, quod Deus dabat, quam in illo quod in mundo reliquerant. Neque hoc mirandum est: si enim multi Philosophi renunciauerint mundo cum omnibus, quae in mundo sunt, ut liberius vacare possent rerum naturalium contemplationi, ob summam, quam in ea voluptatem inueniebant: quid mirum, idem facere magnos illos Dei amatores, propter contemplationem rerum supernaturalium, & diuinarum, donis Spiritus sancti & gratia illius adiutos?

Ex hac prerogativa sequitur alia non minor, hoc nimirum, quod sicut mel non solum dulce est in se, sed & cibos alios, quibus miscetur, dulces etiam facit: sic Charitas non tantum suauis est in se, sed suauē leueque facit onus mandatorum Dei: adeo namque immotos habet oculos in re amata, ut cum intelligit tribulationes esse media, per quae, quod amat, acquiritur, etiam ipsas amet tribulationes. Non enim tribulationes, ut tribulationes, considerat, sed tanquam media, ad rem amatam perueniendi: ideoque plus gaudij, quam doloris, ex illis percipit. Quare dicit optimè S. Augustinus: Qui amat, aut non laborat, aut ipsum amat laborem. Et alio loco: Nullo modo onerosi sunt labores amantium: sed ipsi delectant, sicut venantium, aucupantium, piscantium. Et S. Bernardus dicit: Dulce & suauē illud esse videtur, quod praecipit dilectio, & allicit amor. Nam nulla ibi apparet difficultas, ubi est charitas: nullus ibi labor, ubi verus est amor. Leue praecipitum, suauē praecipitum, & dulce praecipitum. Ad portandum leue, ad amplectendum suauē, ad tenendum dulce, & delectabile.

Magnum & arduum erat septem annis per montes & Valles, per aspera & praecipua loca errare, atque

Bernard. 29.

que greges pascere: totum autem hoc leue visum fuit patriarcha Iacob, propter amorem suae Rachelis. Quamto igitur leuior erit anima, amore diuino plena, labor virtutis, quando considerat ex eo sese summum bonum consecuturam, & Sponsum habituram rerum omnium Creatorem? Talis erat spiritus & deuotio Bernardi, cum diceret: Fateor, non sustinui pondus diei, & astus: sed iugum suauis & onus leue: pro beneplacito patris familias porto opus meum, vix vnus hora, & si plus, prae amore non sentio. Dulcissima sane res est, quae potest omnia dulcia facere; & si quid sit, quod id poterit, sanè Amor Dei erit; sicut idem Sanctus ait: O dulcis Iesu, inquit, amor nunquam otiosus est in his qui te amant. Tui meminisse dulcius est melle, de te cogitare cibis est suauissimus, de te loqui satietas est perfecta, de te meditari consolatio absoluta, & tibi adherere vita est durabilis.

Matth. 11.

Etiam dictis intelligitur veritas illius dicti Saluatoris: *Iugum meum suauis est, & onus meum leue*. Onus enim Domini, lex eius est; & perfectio legis amor est: amor autem suauis est, & tam suauis, ut omnia quoque suauia faciat: & quamuis iugum & onus appelleretur, tale tamen onus est, quale sunt auium pennae, quae non tantum non grauant, sed & leuiores illas faciunt ad volandum. Recte ergo Bernardus: Bona lex charitas, & suauis, quae non solum leuiter, suauiterque portatur: sed & mercenariorum, feruorumque leges portabiles ac leues reddit. Et alibi: O iugum sancti amoris, quam dulciter capis, gloriose illaqueas, suauiter premis, delectabiliter oneras, fortiter stringis, prudenter erudis?

Bernard. de diligendo Deo, sub hanc.

Qua virtus igitur illa magis desiderabilis, quae omnes alias reddit suaves & delectabiles? Ob solam dulcedinem, quam homines inueniunt in vitis, à virtutibus abhorrent: existimantes vitia cum omnibus suis malis, esse dulcia: virtutes autem cum omnibus bonis suis, amaras, inescati igitur cibo delectationis, amplectuntur vitia, & fugiunt virtutes. Quamto igitur in pretio habenda est virtus haec, quae mel miscet reliquis omnibus, difficultatemque & asperitatem omnem, quam habent, tollit? Quid hoc aliud est, quam hominem quodam modo reducere ad imaginem felicissimi illius status innocentiae, in quo terra producebat fructum sine labore, & mulier pariebat sine dolore: hoc est, in quo homo sine sudore vultus sui colligit fructus virtutis, & sine dolore partus proferet fructus bonorum operum?

Olaus Ch. natus pra. rignus.

Habet & Charitas aliam prerogatiuam nobilissimam, quia hominem cum Deo vnit, & in Deum transformat. Quid enim est amor (ut inquit S. Augustinus) nisi quadam vita, duo aliqua copulans: amantem scilicet, & quod amatur? Quapropter Philosophi hanc inter voluntatem & intellectum constituunt differentiam, quod intellectus cum operatur, facit rem sibi similem, ita tamen, ut ex materiali faciat spirituale, & intellectualem, secundum certam proportionem, per quam potest intelligi: at voluntas e contrario, cum aliquid amat, fit illi similis; ipsa tota enim in illud transformatur. ex quo patet, intellectum esse quasi sigillum, quod in qualibet re, quam premit, suam relinquit imaginem: voluntatem vero tanquam ceram, quae confestim apprehendit figuram eius, quo cum premitur. Hoc est, quod Augustinus dicit: Talis est quisque, qualis eius dilectio est. Terram diligis? terra es; Deum diligis? quid dicam? Deus es. Ego, inquit, dixi, *Dei* estis.

August. in Canon. Ioan. 10.

Quando homo in Deum transformatur.

Ceterum ad intelligendum hoc, necesse est ut praesupponamus, hanc transformationem non esse naturalem, sed spirituales; non enim mutatur na-

tura vnus rei in aliam: sed mutantur corda, affectus, simile desideria, & tota vita. Exempli gratia: Mater aliqua diligit filium suum plus quam semetipsam. Dic mihi, quid poterit filius facere pro semetipso, quod mater non facit pro illo? Filius ratione amoris quo diligit seipsum, semper studet suae vtilitati, & in eo vitam suam consumit. Quid minus facit mater, quae illum tam tenerè amat? Omnis eius cura, & omnis eius cogitatio est in illo, & pro illo: id agit quod illi scire fore vtile, damnum illius damnum suum aestimat: cogitationes illius cogitationes suas facit; affligunt eam dolores illius, flet quando flet ille; laetatur cum laetatur ille: iniurias filii sibi putat irrogari: infirmatur filius, & mater infirmatur: adeo ut quemadmodum umbra corporis imitatur omne id quod facit corpus, & sequitur eius motus atque figuras: sic etiam si videre possemus duo illa corda, cerneremus quale vnum est, sic & alterum esse, accidentiaque & motus, quae in vno mutantur, in alio quoque mutari. Id adeo naturale est, & ordinariū, ut videatur homo suipsius propriaque naturae oblitus. Videmus enim matrem suipsius obliuisci, ut recorderetur sui filii; & spoliare se, ut filium suum faciat diuitem. Vnde liquet, eam magis esse in filio, quam in semetipsa: cum suipsius obliuiscatur, & se deserat propter illum: ideoque optime dictum est à Platone: Qui verè amat, mortuus est in proprio corpore, & viuunt in alieno.

Anima igitur, quae sic Deum amat, transformatur in illum, ita ut quidquid ille vult, & ipsa velit; & quidquid Deo displicet, & anima displiceat: quidquid ille vel amat, vel odit, idem & illa amet, atque oderit; nec rationem habet sui, aut vtilitatis propriae; non quarit honorem suum, non ut sibi satisfiat, sed honorem Dei, & ut Deo satisfiat studet. Atque ita in omnibus, & per omnia vnum habet velle, & nolle cum Deo, vnusque cum eo est voluntatis: & mutata voluntate, confestim mutatur & vita, & omnia opera, quae ab illa procedunt. Quemadmodum enim cum ramus ab arbore refectur, & alius inferitur surculus, fructus qui in illo surculo nascuntur, non iam amplius sunt naturae illius refecti rami, sed inserti surculi: sic abscessa voluntate hominis, & inserta illa Dei, fructus verborum, operum, & cogitationum, quae ab illa procedunt, non sapiunt iam amplius voluntatem hominis antiquam, sed Deinouam. Adeo ut quemadmodum ferrum in ignem injectum, proprietatem & conditionem ignis induit, & tamen ferrum esse non desinit: sic homo qui eum in modum ardet in amore Dei, particeps fit puritatis & sanctitatis Dei, licet homo esse non desinat. Hoc est quod S. Dionysius refert de S. Paulo: Amor, inquit, vim habet vniendi res inter se, nec finit, ut qui amat sit dominus suipsius; sed transit in rem amatam. Idcirco magnus ille amator dicebat: *Vmo iam non ego, viuunt autem in me Christus*. Galat. 2.

Eadem transformatio probatur & alia ratione. Naturale namque est homini omnibus nervis, viribusque suis contendere, ut transformetur in rem amatam. Qui enim plurimum amat virtutem, id agit, ut fiat virtute praeditus, & totus studiosus: qui amat literas, ut literatus; qui arma, ut miles: qui aleas, ut bonus aleator: sic magnus amator Dei operam dat, ut obseruet & faciat quod idem Deus praecipit, cum dicit: *Estote sancti, quia ego sanctus sum*.

Manifestius id etiam fiet, si consideremus imperium, quod habet amor in voluntatem, & voluntas in omnes alias hominis potentias: quod enim est Rex in suo regno, id voluntas est in homine. Proinde cum voluntas inclinatur in aliquam rem, mox secum trahit omne id, quod habet in suo regno. Quem-

Leuit. 20.

Imperium

voluntatis

in hominibus

Ddd 4

admo.

Simile.

admodum igitur cælum primum suo motu rapit secum omnes alias sphaeras inferiores: sic voluntas secum rapit omnes alias potentias animæ, memoriam, intellectum, desiderium, membra corporis, & omnia reliqua, quæ in homine sunt. Cum igitur voluntas dominetur homini, & amor dominetur voluntati, (quo enim amor inclinat, illuc & voluntas inclinat) sequitur, quod cui adhæret amor, ei & voluntas adhæreat: ipsumque apprehendit totus homo, cum omnibus quæ in regno illius sunt: & fit talis, quale est id, quod amat. Hinc est, ut si quis amet vitia, fiat vitiosus; si mundum, fiat mundanus; si carnem, carnalis; si spiritum, spiritualis. Quidquid enim amplectitur amor, id etiam amplectitur homo cum omnibus suis potentijs: atque hoc sufficit, ut fiat homo talis, qualis est res, quam amat. Ideo dicit Propheta, ubi loquitur de ijs, qui peccarant Deo; *Facti sunt abominabiles, sicut ea quæ dilexerunt.*

Osce 9.

Si igitur amor vim habeat efficiendæ huius transformationis, quam sublimis res erit amor Dei, cum anima per illum transformetur in Deum? An poterit illa maiorem habere excellentiā, maiorem gloriam aut maiorem hac dignitatem? Quod potest homo se vertere, ubi plus lucri inueniat? quod potest ascendere, quo magis desideret? quid facere poterit, quod magis nobiliteretur, quam amando Deum, & participando maximam illam nobilitatem Dei, eiusque puritatem? Potest hoc ipsum homo quotidie in seipso experiri, quando adhæret Deo: si enim in hoc exercitio vel ab una saltē huius amoris scintilla tangatur, mox sentit in se noua proposita, nouaque desideria vitæ in melius commutandæ. Vides igitur quantopere amor Dei nobilitabit animā, in qua perpetuò quiescit, cum etiam sic nobiliter eam tantum transeundo.

Habet & alias innumeras prerogatiuas virtus hæc charitatis, quas si commemorare omnes vellē, opus hoc in infinitum procederet: ideoque finem huic materiæ imponam, dicendo quod sicut hæc virtus maior est omnibus alijs virtutibus, & finis omnium; sic & illa est, in qua essentialiter consistit perfectio vitæ Christianæ, & à qua mensura sumitur tam perfectionis, quam iusti in hac vita sunt assecuti; quam gloriæ, quam accipient in altera. Hoc est quod D.

Bernard.

Bernardus ait, cum de quantitate animæ disserit: Quæ magnam, inquit, habet charitatem, magna est; quæ parvam, parua; quæ nullam, nulla est. Ideo & Apostolus dicit: *Si charitatem non habueris, nihil sum.*

1. Cor. 13.

Ita ut si vetula quædam in fine mortis inueniretur maiorem habens charitatem, quam alius quidam, qui etiam multa miracula fecisset, multasque animas conuertisset, sine dubio maiorem haberet in cælo gloriam essentialē, eò quod maiorem habuisset in terris charitatem: nam, ut D. Thomas ait, plura sustinuisse, & plures animas conuertisse, non pertinet ad gloriam essentialē, sed accidentalē. Qui autem maiorem habuit charitatem, maius habebit præmium essentialē, iuxta illud Augustini: Non multitudo tribulationum, non longa seruitus, sed maior charitas maius facit meritum & præmium.

S. Thomas.

August.

Neque illud mirandum est: etsi enim omne id, quod homo facit ex parte sua exiguum sit, si comparatur cum illo quod à Deo recipit; tamen cum illo & multa facit, & multa dat, qui multum amat: amando enim & seipsum dat, & quam fieri potest maximum præstat obsequium. Quemadmodum enim voluntas (iuxta id quod diximus) est regina & domina omnium quæ in homine sunt, sic & amor dominus est voluntatis, qui plene offert etiam voluntatē cum omnibus quæ habet, quamdiu aliquid offerendum est: atque hæc oblatio debetur soli Deo, in ea

namque homo omnes vires omnemque suam intendit potentiam: ideoque Deus respondet huic seruitio quemadmodum est, dando illi omnia, qui se totum dat ipsi.

Hæc doctrina magnæ consolationis est apud pauperes, qui quod dent non habent; & apud illos, qui nec literis, nec ingenio, nec laboribus corporis (aut quia senes sunt, aut quia debiles) possunt magna Deo exhibere obsequia: sine enim his multum amare possunt Deum; multum potest, qui multum amat; multumque dat, qui dat semetipsum: & multum facit, qui multum facere desiderat: coram Deo namque, qui cor intuetur, non minus valet bona voluntas, quam bonum opus. Si non poteris facere multum, desidera multum, & ama multum: in amore namque facies omnia. Si pauper sis, nec elemosinas dare poteris, esto diues in amore, desidera illas dare, & crede quia dedisti. Non habes qui te torqueat, & cruciet propter Deum; desidera ex toto corde sic propter Deum tractari, & eris quasi martyr in oculis Dei. Aliud namque est (inquit Cyprianus) animam martyrio deesse, & aliud animam defuisse martyrium: illud namque humanæ infirmitatis est, hoc verò diuinæ dispensationis.

Ecce igitur, Christiane lector, ad quanta, & quæ præstantia utilis est Charitas: est enim omnium virtutum maxima, omnium finis, omnium vita, omnium perfectio, & omnium summa. Dicunt Theologi: quod amor inordinatus superfluius, sors est, & principium omnium peccatorum. Cum igitur amor Dei ex diametro pugnet cum illo, sequitur quod amor Dei est gladius, quo peccata omnia amputantur, & principium vniuersæ virtutum omnium. Quis igitur cum omni diligentia sibi comparare non velit medicinam ad omnia infirmitatum genera tam efficacem? quis querere non velit virtutem, quæ conducit ad omnes virtutes alias consequendas? O admiranda virtus, radix omnium virtutum, filia gratiæ primogenita, magistra sanctitatis, speculum religionis, pondus meriti, vestis nuptialis, hæreditas oculorum Dei, clavis paradisi, conseruatio animæ, dulcedo cordis, fortitudo pugnantium, corona vincientium, soror veritatis, mater sapientiæ, socia Sanctorum, gaudium Angelorum, formido Dæmonum, victoria vitiorum, plenitudo omnis perfectionis. Sine te languet humanæ vires, obscuratur intellectus, mortua est fides, vanè præsumit confidentia, omnis boni amittitur meritum, & vinculum oculorum fraterni rumpitur: tecum autem homo fortis stat in tentationibus, humilis in prosperitatibus, & securus in aduersitatibus.

Si igitur virtus hæc tot & tanta secum adferat comoda, an non est æquū ut sapiens mercator Evangelicus inuenta hac margarita vendat omnia quæ habet, & emat illam? Quæ exercitia, quæ mortificationes, quæ tribulationes poterunt inueniri, quæ impendantur huius margaritæ consecutioni, non videbuntur optimè collocata? Multum est, quod requiritur: sed quid illud totum est, quod homo prestare potest, cum Deo comparatum, qui per amorem possidet? *Deus charitas est*, (inquit Ioannes) & qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo. Deus, inquit Bernardus, est charitas: quid pretiosius? & qui manet in charitate, in Deo manet: quid est securius? & Deus in eo: quid delectabilius? An parum tibi videatur, quod dicitur, *Deus est charitas*: parum est, Deum in nobis manere? Soli charitati hoc conuenit priuilegium, ut Deus charitas dicatur. Nō enim dicitur, Deus est humilitas, Deus est castitas, Deus est obedientia. Cum enim virtutes omnes aliæ dona Dei sint, sola hæc inter omnes virtutes hoc gaudeat pri-

Cyprianus in Epist. ad Hilanum.

Ioan. 4.

Leuit.

Hato Thea

det privilegio, ut & donum Dei sit, & Deus appelletur.

Quid erit igitur omne hoc, quod datur pro charitate, nisi exigua quadam particula totius? id est, parua particula rerum creaturarum, qui est totus homo, pro Creatore totius universi? Quis non dicet ex toto corde illud, quod magnus quidam amator istius virtutis olim scripsit: O charitas, si scirem, quanta est tua dignitas, darem omnia, quae a me petere posses. Sed sine dubio dignitas tua excedit omne id, quod ego possideo, & in me pretium non inuenio te dignum. Nihilominus dabo omne quod habeo. Et cum omnia dederim, nihil me dedisse arbitrabor. Dabo libens omnes carnis meae voluptates, omnesque cordis mei oblectationes, ut te mihi comparem: tu enim sola mihi eris amabilius, tu utilior, tu delectabilius, tu suavior istis omnibus. Tu enim es quae magis exilaras, tu quae magis satias, tu quae securius defendis, & tu quae dulcius recreas. Tu denique es, quae animas nostras impingas, & ad Deum eleuas.

Præter omnia autem hæc dicta notandum est, quod tractaturi in hoc libro de perfectione Charitatis, (in qua perfectio vite Christianae consistit) necessario multa exigere debemus ab amatore illius, quae sunt valde sublimia, spiritualia, & difficilia quidem naturae, sed facilia gratiae divinae. Etenim cum illa perfectio consistat in vnione hominis cum Deo, (quae fit per imitationem & similitudinem ipsius Dei) fieri non potest, quin multa sint necessaria spiritualia, priusquam sic adhaerere Deo possimus, ut vnus cum illo spiritus efficiamur. Nemo tamen ob hoc tergiversetur, aut fugiat: neminem enim ad hanc perfectionem cogimus, sed monemus eos, qui sponte ad illam aspirant: (licet omnes ad eam aspirare deberent) cum enim nullum nobis modum constituamus in desiderijs bonorum temporalium, multo minus modum in caelestibus & spiritualibus appetendis constituere nobis debeamus.

DE PRÆCIPUIS MEDIIS, QUIBUS
divinus amor acquiritur.

CAPVT II.

Cum iam plurima, eaque præclarissima, de Charitate dixerimus, animosque hominum amore tam pretiosa margaritæ accenderimus, scire tandem cupit homo viam, modumque illam sibi comparandi. Ad hoc igitur conducet, quidquid deinceps toto libro hoc tradetur. Ante omnia ergo necessarium est, ut intelligatur natura & conditio finis, quem nobis proposuimus: qui non est alius, quam amor Dei. Explicemus igitur primò, quae sit conditio huius amoris: ea profecto non est alia, quam hominem vnire & transformare in Deum, cum inter ipsum & Deum idem velle & nolle sit, imitando quantum fieri potest eius sanctitatem & puritatem. Hoc præcipit ipse Dominus in multis Scripturae locis, ut cum dicit: *Estote sancti, quia ego sanctus sum*. Nec tantum sacra litera volunt nos ad hunc finem vitam nostram dirigere, & secundum hanc primam regulam, quae infallibilis est, instituire: sed etiam humana huc peruenit Philosophia. Plato enim in Dialogo, cui titulus est Theæteus, idem dicit in persona Socratis, his verbis: Quamobrem danda est opera, ut hinc illuc quam celerrimè fugiamus. Fuga autem est, ut Deo quam proximè fieri poterit assimilemur, atque conformemur. Deo autem assimilari iustitia, & sanctitas, cum sapientia coniuncta. Deus nusquam nequaquam iniustus est: sed quantum fieri potest iustissimus. Deo autem nihil similis est, quam cum ex nobis hominibus aliquis quam iustissimus est. In hoc nimirum & vera hominis præstan-

tia versatur, quantum verò inde abscedit nullitas, & huiusmodi inertia, atque imbecillitas, ut hominis nomen amittat, certè existit. huius enim cognitio, & sapientia, & vera virtus est. Hæcenus Plato. Ex quibus satis liquet, etiam humanam rationem inuenisse, atque ratiocinando tandem eò venisse, ut nobiscum sentiat, perfectionem hominis in imitatione & similitudine summæ illius sanctitatis & puritatis, à qua ipsa rationalis creatura procedit, consistere.

Ex hoc igitur principio facile intelliguntur media, quae ad hunc finem consequendum requiruntur. Si n. finis sit imitatio & similitudo Dei, & nulla res possit eo procedere, ut aliquid suum sit, quod omnino non est: certum est, præcipuum medium, quod ad hanc imitationem requiritur, esse abnegare nos ipsos, proprietates, & imperfectiones veteris hominis, ut induatur nouus, qui creatus est ad imaginem & similitudinem Dei. Quemadmodum enim (ut dici solet) non potest esse generatio, nisi præcedat corruptio: (non enim fructus nascitur, nisi prius granum corruptatur) sic non potest homo fieri diuinus, nisi prius deserit esse humanus: hoc est, nisi prius (quoad fieri potest) exuat omnem debilitatem & imperfectionem humanam. Sic videmus quod homo sapiens esse non potest, nisi prius desinat esse ignorans: nec sanus, nisi ab sit prius infirmus: nec iustus, nisi pellatur antea iniustus: nec diuinus, nisi hoc sensu desinat esse humanus. In omni motu duo tantum sunt termini: vnus à quo, & alter ad quem: nec aliquid ad vnum accedere potest, nisi prius recedat ab altero. Si itaque homo in hoc spirituali motu tendat à se in Deum, non poterit ad Deum peruenire, nisi prius abneget & relinquit semetipsum. Ignis ex ligno ignem facere non potest, nisi prius exudet humiditatem, frigiditatem, & omne id quod ignis formæ contrarium est: nec homo in peccatis conceptus, carneque & sanguine circumdatus, eò peruenire potest, ut transformetur, & imitetur sanctitatem, puritatemque diuinam, nisi antea superet, atque vincat impedimenta, & quidquid huic sanctitati atque puritati aduersatur. Id autem potissimè facit omnipotens gratia Domini, qui ob hanc causam in Scripturis appellatur ignis

Simile.

Simile.

Deut. 4.
Deus ignis
consumens
cetera.Hominem
Deo debere
cooperari.

Simile.

Sed quia idem Dominus, etsi creauit hominem sine homine, non tamen sanctificat hominem sine homine: hoc est, non sanctificat hominem, nisi is ex parte sua conferat, quod potest, aratrum vna cum Deo trahendo, & manus suas cum Dei manu coniungendo: hinc est, ut cum Deus in eo est, ut consummat omne malum quod in homine est, etiam homo debeat totis viribus suis contendere, ut opus Dei promoueat, idemque faciat: hoc est, mortificet atque consumat omne id, quod impedit in se Dei similitudinem, ut ad optatam vnionem & similitudinem eius tandem veniat. Videmus eos, qui in monte siluestri hortos sibi faciunt, ante omnia siluestres & steriles arbores excindere, atque eradicare; deinde plantare fructiferas, & domesticas. Idem & ille facere debet, qui ex anima sua vult facere Deo viridarium, & paradysum deliciarum: debet enim prius spinas & tribulos vitiorum, malarumque inclinationum, quibus huic vnioni male conuenit, euellere, quo facto, poterit mox inferere nouas virtutis, quascumque vult, plantas, maxime autè huius, de qua nunc nobis sermo est, (quae est quasi arbor vite,

in me-

Leuit. 20.

Plato in
Theæteco.

in medio paradisi) à quo omnes aliae procedunt, sicut supra declaratum est.

Gen. 21.
Gen. 18.

Negotium hoc olim in natiuitate Isaac adumbratum reperitur, qui (vt Scriptura dicit) tunc natus est, cum Sara muliebria defecerant. Hoc licet scriptum est, vt ostenderetur, foeminam hanc filium suum concepsisse & peperisse miraculosè, & prater naturam: mysticè tamen etiam in eo nobis significatur, tunc animam religiosam concipere & parere verum Isaac, id est, gaudium spirituale, filium legitimum charitatis, cum incipiunt in ea deficere illae infirmitates imperfectiones, & superfluitates corruptae naturae. Cum enim ex homine carnali fiet spiritualis, aut (vt melius dicam) ex homine Deus per amorem, (propriū enim amoris est amantem in rem amatam transformare) oportet omnino prius destrui carnem, & hominem sensualem: deinde generatur spiritualis. Proinde quemadmodum ille, qui per artem Chymicam ex gre vult aurum facere, necessariò debet prius aes soluere, atque corrumpere, vt postea (si hoc fieri posset) in aurum mutetur: sic & nos cum moliamur in hac spirituali Chymia ex terra caelum, ex carne spiritum, & ex homine Deum facere, ante omnia debemus vnum extremum destruere, vt alterum succedat.

Simile.

Cassianus
Collatione
prima.

Qua neces-
saria sint ad
amorem Dei
consequen-
dum.

Ex his colligitur verum esse, quod communiter sancti Doctores solent dicere, atq; inter alios Cassianus, in prima suarum Collationum: puritatem scilicet cordis primarium esse medium, quo ad amorem Dei peruenitur: ad hanc autem pertinet ejicere ex anima nostra omne id, quod impedit hunc sanctum amorem; vt est omne animale, terrenum, & quidquid denique Deo vel contrarium est, vel dissimile. In horum numerum ingreditur primò purificatio & mortificatio amoris proprii: secundo voluntatis propriae, quae proprii amoris soror est: tertio peccatorum: quarto perturbationum & affectuum animae; quinto inordinatarum cogitationum: sexto nimiarum occupationum, superfluatorumque negotiorum: septimo mortificatio omnium aliarum superfluitatum, malarumque hominis inclinationum; octauo denique intentionis impuritatum, sub quibus continetur omne genus commodi, tam spiritualis, quam temporalis purificatio: de quibus omnibus ordine suis capitulis deinceps agemus.

Simile.

Mortificatis igitur omnibus his superfluitatibus, carnisque nostrae cupiditatibus, efflorescit subito, & regnat spiritus: iamque dispositus est siue ipse accedere velit ad Deum per amorem, siue Deus ad ipsum per gratiam. Quemadmodum enim lapis in sublimi positus, sublati impedimentis, quae istic illum extra naturalem locum detinent, mox deorsum labitur, & ad locum naturalem reuertitur: sic anima nostra, quae est substantia spiritualis, vinculis appetituum ruptis, quae detinent illam rerum terrenarum amore captiuam, confestim, diuina gratia succurrente, (tanquam spiritualis substantia, atque soror Angelorum) fertur in res spirituales, suae dignitati & naturae conditioni conformes, easque vltro amplectitur.

1. Cor. 6.

Esti hoc sufficeret, vt anima ad amorem sui Creatoris eleuaretur, tamen quaedam exercitia, & quaedam considerationes adiungemus: quae eam magis diuino hoc amore inflamment, & ad eandem mortificationem adiuuent. Cum enim verum sit illud Apostoli: *Qui adheret Deo, vnus spiritus cum eo fit*: cumque illi adhæreamus, ad eumque accedamus non motu corporis, sed spiritus, hoc est, cum deuotis considerationibus, & affectibus amore plenis: omnino rationi consentaneum erit, nos etiam de illis differere. Hoc enim modo spiritualiter adheredi Deo par-

ticipat anima quodam modo de radijs illius sanctitatis & splendoris; quibus illuminata tam formosa apparet, atque lucida, quam nubes aliqua claritate ac lumine Solis illustrata, quae ipse Sol esse videtur. Quare librum hunc in duas partes principales diuidemus: in priori parte dicemus de ijs, quae impediunt hanc spirituales cum Deo vnionem, quae per charitatem coalescit: in secunda verò agemus de virtutibus, quae potissimum hanc vnionem promouent, & perficiunt: atque his deuotas meditationes & orationes subiiciemus, quae ad animos nostros illo amore diuino inflammandas erunt vtilissima.

Obseruandum etiam est hoc loco, principalem huius negotij difficultatem non consistere in exercitio amandi Deum, (amare namque Deum opus est incredibilem suauitatis) sed in eliminandis atque ejiciendis ex animabus nostris huius amoris diuini impedimentis: de quibus in priori hac parte agitur. Ad eundem modum videmus omnem difficultatem accendendi lignum, vt fiat ignis, in tollendis ijs, quae repugnant ignis naturae, vt sunt humiditas, frigiditas, & densi vapores, positam esse: ijs enim sublati, lignum mox flammam concipit, & luculenter ardet. Idem igitur accidit, cum cor frigidum, & rebus mundi immersum, igne amoris diuini volumus accendere: hic enim difficultas non in amando consistit, sed in tollendis ijs, quae amorem hunc impediunt.

Præclarum ex his sequitur documentum, vtile ad cognoscendum & vitandum plurimos errores, qui in hoc negotio possunt committi: nimirum, hominem in hac via non debere profectum suum mensurare suauitate, consolationum multitudine, animi ténueritudine, aut lachrymis, quae subinde fluunt copiosius; (licet id sanctum sit & laudabile) sed mortificatione & victoria omnium illarum nouercari, de quibus hac prima parte dicemus: vt sunt inordinatus amor proprii, & propria voluntas, cum omnibus appetitibus, qui hinc procedunt. Sunt enim homines nonnulli corde teneriores, qui ad quamcunque cogitationem seu passionis Domini, seu alterius similis rei, in lachrymas resoluuntur, & magnam sentiunt dulcedinem. Sed cum hoc in talibus hominibus potius ex naturali ténueritudine cordis, quam ex amore puro suam habeat originem, non possunt ex eo iudicare, quantum profecerunt: sed adiungant illi victoriam propriae voluntatis, appetituumque suorum, & malarum inclinationum.

Animaduertendum etiam est, cum in exercitijs orationum & considerationum secundae partis maxima lateat dulcedo, & in illis prima partis magna difficultas, multos amplius sectari id quod dulce est, quam quod amarum: caueat autem hinc discipulus noster, ne tales imitetur: sunt enim huiusmodi multis periculis expositi. sed aequaliter vtrique operam det, vno oculo respiciens mortificationem, altero verò orationes & meditationes: vnus namque exercitij suauitate, alterius amaritudo dulcescet, & labor requie condietur.

DE PRIMO REMEDIO AD AMOREM Dei necessario; Amoris scilicet proprii victoria.

CAPVT III.

Antequam priorem partem hanc aggrediamur, necesse est, praesupponere, quod in felici illo statu, in quo Deus hominem creauit, nihil facilius, nihil magis naturale, nihil suauius illi fuerit, quam amare suum Conditorum: quid enim magis secundum naturam, quam creaturam suam amare Creatorem, effectum causam suam, quae à principio est

pio est ortum suum principium, & partem suam totum a quo processit? Hanc enim ob causam videmus & brachium sese opponere, & ictum gladij excipere, ut caput tueatur: ex quo patet, partem totum suum plus quam semetipsam diligere.

Fuit hoc quidem sic natura adhuc integra, nunc vero peccatum sic illam inflexit, & deprauavit, ut homo iam non amplius ambulet, sicut solet: nec possit quod tunc potuit, propter impedimenta plurima, quæ ex illa clade pullularunt. Ille enim, qui ante peccatum Deum magis, quam semetipsum diligebat, post peccatum semetipsum plus, quam Deum diligit: & ab eo tempore usque huc peccatum originale habuit locum, quod non est aliud, quam incuratio quadam, & spirituale adulterium, quo cum nascitur homo erga seipsum optime affectus, erga Deum vero nullam habens affectionem.

Amor igitur ille inordinatus cum omnibus alijs affectibus, qui ex illo nascuntur, primum est in amore Dei impedimentum: trahens enim nos ad se abstrahit nos a Deo; & inuitans nos ad res terrenas facit, ut celestibus dorsum obuertamus. Itaque si amor ille tollatur e medio, non erit in amore Dei aliquod impedimentum.

Secundum hanc igitur doctrinam, qui verè, & ex toto corde amare Deum desiderat, oportet ut apertum bellum amoris proprio denunciet. Per amorem autem proprium ubique in hoc tractatu intelligimus inordinatum amorem proprii corporis, & omnium eorum, quæ ad corpus pertinent. Dico autem inordinatum, cum enim ordinatus est, & temperatus, malus non est, sed bonus, & ad conseruationem vitæ necessarius. Non enim rarum est, aut impossibile rem aliquam naturæ suæ bonam esse, & necessariam, quæ tamen cum immoderata est, & inordinata, fit mala & noxia. Sic videmus sanguinem necessarium esse ad vitæ conseruationem, qui tamen si nimius sit, & morbos generat, & vitam nonnunquam extinguit. Idem fit & in calore naturali, in quo consistit animalis vitæ: tamè modum excedat, febres, aliaq; infirmitates producit. Similiter & flumina, cum intra alueos suos manent, nulli sunt noxia, nec quidquam afferunt detrimenti: cum verò exerceant, & extra ripas feruntur, inundant omnia loca, quæ perfluunt. Ad eundem modum amor proprius, cum omnibus reliquis affectibus, ex eo pullulantibus, cū iuxta regulam rationis legi quæ diuinæ temperatur, laudabilis est, & virtuti affinis: sed cum ab hac regula declinat, vitiosus est & noxius.

Officium & natura huius amoris proprii est, inordinato desiderio querere quicquid bonum & iucundum est corpori. Sunt autem huiusmodi bona innumerabilia: quare S. Ioannes ea redigit ad tres species, diuitias, honores, & corporis voluptates. Quemadmodum enim nos quatuor tantum ventos constituimus, qui a quatuor partibus mundi flant, sub quibus tamen alij quam plurimi comprehenduntur: sic ille tres tantum bonorum corporalium species numerat, sub quibus alia infinita continentur, quæ ad illas referuntur. Sub honoribus enim numerantur officia, dignitates, imperia, dominia, magistratus, immunitates, priuilegia, libertates, prærogatiuæ, fasti, triumphus, pompa, clientela, seruorum agmina, & similia, quæ ad honorem mundanum pertinent.

Sub diuitijs comprehenduntur omnia commodorum, & temporalium vtilitatum genera, ut sunt patrimonium, hereditates, redditus annui, census, lucra, aliaque infinita eius generis bona.

Voluptas complectitur aliam diuersarum rerum multitudinem, quibus sensus exteriores corporis, & interiores animæ oblectantur. Oculi enim naturali-

ter varietate & pulchritudine colorum, ædificiorum, aulæorum, viridarium, chorearum, & omni genere pulchritudinis pascuntur. Auditui placent cantus & harmonia, tam naturales, quam artificiales, quibus Principum aulæ, & Regum palatia perstreperunt: quorum hæ sunt deliciae. Olfactus gaudet omni genere vnguentorum, aquarum odoriferarum, suffumigationum, aromatum, quæ vel ad sensum hunc vltro nascuntur, aut ingenio atque arte humana componuntur. Quantum ad gustum, numerari non possunt ciborum & potuum naturalium differentia; multò verò minus eorum, quos humana quotidie comminiscitur industria. Tactus verò querit lectum mollem, vestem pretiosam, pellibus suffultam, peregrinam, vericolorem, & nouo ritu confectam: quales hæc ætas quotidie nouas excogitat.

Hæc obiecta sequuntur alia magis spiritualia, quæ alios sensus magis delicatos afficiunt. Ingenij namque humani curiositati volupe est scire, videre, habere omnia quæque politissima, atque exquisitissima; ut est pretiosa & culta suppellex, libri, studia magis curiosa, quam fructuosa; occupationes variæ, conuersationes, salutationes, visitationes, præmata, versus, rhythmus, & id genus alia, quorum varietate sensus illi oblectantur.

Cum itaque amare nil aliud sit, quam bene velle, certum est qui inordinatè seipsum amat, hunc etià inordinatè sibi aut omnia hæc bona, aut maiorem eorum partem appetere. Hanc ob causam amor ille non ineptè dicitur fecundissimus: semper enim aliquid noui parturit, & habet omnia bonorum genera, quæ in mundo sunt, sibi obiecta: & sic amor ille non dissimilis est ventri viperæ prægnantis, qui multas alias vipersas parit, nò minus quam ipsa mater venenosas. Qui ergo purum & perfectum amorem Dei querit, debet abijcere & mortificare omnes appetitus & amores hos, quicunque, & quotiescunque modum excedunt: adè ut singulis & omnibus det libellum repudiij, & eiciat ex ædibus suis, quicunque de amore proprio vult triumphare: Quem admodum enim arbor non potest euelli, nisi prius radices amputentur, quibus hæret terræ: sic arbor hæc mortis, hoc est, inordinati amoris, euelli non potest, nisi præscindantur radices bonorum temporalium, quibus nutritur & sustentatur. Quare quem admodum (ut historia nostri temporis commemorant) in recuperatione vrbs Granatensis, prius omnes arces, quæ in circuitu erant, eamque defendebant, expugnatae sunt: sic etiam ad debellandum amorem tam potentem, necesse est ut paulatim emnes amores reliqui minores, qui ex illo procedunt, eumque tuentur & conseruant, expugnetur & vincantur: expellendo omnem amorem rerum transitoriarum, & visibilium, atque cor ad inuisibilia atque æterna transferendo: ut sic in anima nostra regnet amor diuinus, absque vlla contradictione. Alioquin ut impossibile est (inquit Ioannes Climacus) vno eodemque oculo intueri cælum, & terram, sic etiam fieri non potest, ut vna eademque voluntate semetipsum inordinatè quis amet, atque Deum.

QVO MODO AMOR DEI ET AMOR inordinatus suipsius inter sese non conueniunt.

CAPVT IV.

Quia verò quo certior erit homo doctrinæ præcedentis, & minus dubitabit, eo maiori cum alacritate & fortitudine arma corripiet, ut pugnet aduersus hunc Gigantem: nos rationes hæc in medium adferemus, ex quibus videatur dissolutio, & contrarietas horum duorum amorum.

Prima

Peccatum originale quid, & unde

Per amorem proprium quid intelligatur. Amor proprius modus amoris hominis.

Officium amoris proprii

Tria bonorum corporalium genera.

Amor proprius fecundissimus.

Simile.

Climac.

Prima contrarietas horum duorum amorum.

Nemo peccat nisi spe boni alius.
Matth. 26.
2. Reg. 11.
Gen. 3.

II.
Amor proprius contrariatur omnibus alijs virtutibus.

Virtus autem.

III.
Mediocritas repugnat.

IV.
Oratio non impedit.

Prima contrarietas est, quod (teste D. Augustino) amor proprius est causa omnium peccatorum, quæ in hoc mundo sunt, nec non & idem ædificat civitatem Babylonis, eamque novis quotidie civibus adductis (qui sunt filij confusionis) reddit populosam: sicut econtrario amor Dei ædificat civitatem Hierusalem. Nemo enim peccat, nisi spe consequendi boni, quod amat inordinatè: quemadmodum Iudas peccavit amore triginta denariorum, quos numerarunt illi Iudæi, ut Christum traderet; David concupiscentia pulchritudinis & formæ Bersabæ; prima nostra mater & gula & concupiscentia fructus vetiti, & sic in cæteris. Omnia igitur desideria, omnesque cupiditates, ut patet, filij sunt & filia amoris proprii: is enim est qui inordinatè hæc bona concupiscens claudit oculos, ne videat homo Deum, & legem eius transgrediatur. Si itaque nihil magis repugnet charitati quam peccatum lethale, (charitas enim est anima vita, & peccatum mors) quantopere quæso repugnet id, quod omnium mundi peccatorum fons, origo, & causa est, amor (scilicet iste inordinatus? Animaduertere igitur quam magni impedimentum amor iste adferat ad huius virtutis adeptionem.

Alio modo noxius etiam est charitati: non enim solum incentivum est ad peccatum: sed etiam impedimentum omnium maximum in consecutione aliarum virtutum, quæ animam ad amorem Dei disponunt, ad quod instituta sunt non aliter, quæ medicina ad sanitatem: ratio est, quia (ut vniuersa simul asserit Philosophia) proprium virtutis est exerceri in rebus arduis, & difficilibus: cui contrariatur amor proprius: eius enim natura est omnes labores & difficultates fugere; & proinde necessario quod fugere debet virtutem, cui difficultas est annexa. Quare quemadmodum cui non sapit quod dulce est; non potest comedere cibos muraticos, cum rebus dulcoribus, licet illi sint optimi saporis: sic qui capitalis est inimicus laboris & molestiæ, etiam virtutis inimicus est, quâtuvis ea laudata sit; semper enim hæc virtuti adiuncta sunt. Hanc ob causam optimè dictum est à Seneca; In regno deliciarum virtus locum non habet, & in alio loco; Amicus sui virtutem despicit.

Huius etiam adiungitur, quod maior pars virtutum moralium occupatur in moderandis & temperandis naturalibus affectionibus, coercendo ne ad extrema dilabantur, (ea enim vitiosa sunt) & ad temperatam mediocritatem eas reducendo, in qua virtus consistit. Huic igitur etiam repugnat ataxia, siue intemperatus hic amor: qui ut præceptum est, & vehemens in omni suo desiderio, sic etiam omnes eius sunt pasciones, quæ ex illo deriuntur: quanto autem illæ vehementiores sunt, & fortiores, tanto minus virtus eas potest vincere, & in ordinem redigere: velut eques qui insidet equo furioso, effræni, & indomito. Qui itaque tantum adfert impedimentum in adipiscendis virtutibus, is non minus adfert in consequenda charitate, quæ sine illis omnino non potest consistere.

Est & alia ratio ad probandum, quod peruersus hic amor amoris diuini portas occludit. Quemadmodum enim superius dictum est, vnum ex præcipuis medijs, quibus hæc virtus impetratur, est profunda oratio, & consideratio earum rerum, quæ cor nostrum possunt hoc amore inflammare: huic autem exercitio obicem (quod aiunt) ponit alter iste amor, cum in corde nostro dominatur. Ratio est, quia ubi est amor, ibi est totus homo, cum omnibus suis potentijs & sensibus, ita ut nequeat illinc auelli. Quare qui primus dixit, Vbi est amor, ibi sunt oculi; et si verum dixerit, parum tamen dixit. Eadem

enim ratione, ob quam ibi oculi esse dicuntur, (ut cum voluptate contemplantur id quod amant) ob eandem causam ibi quoque sunt alij sensus, oblectantes se suo modo obiecti præsentia. Imò & voluntas illic erit, quæ cum rem amatam amplectimur: & intellectus, qui semper de illa cogitat; & memoria, quæ semper illius recordatur, & lingua, quæ semper loquitur de eo, quod quis amat. Omnes igitur sensus, tam interiores, quam exteriores amore illo occupantur. Quare Saluator dixit: *Vbi est thesaurus tuus*, (hoc est, id quod amas) *ibi est cor tuum*, id est, voluntas tua, cogitationes tuæ, & quidquid à corde seu voluntate tua dependet. Ante omnia namque amor voluntatem occupat, cogens eam, ne quid aliud velit, quam quod ipse vult: cumque voluntas sit Regina totius hominis, omniumque virium illius, ubi est voluntas, ibi omnes vires eius, ibi totus homo est. Hinc est vulgare illud dictum, Anima magis est ubi amat, quam ubi animat.

Id ipsum confirmatur celeberrima illa sententia Augustini, qui dicit, quod pondus est elementis, & corporibus naturalibus, id ipsum est amor creaturis rationalibus. Quemadmodum igitur omnes res naturales mouentur iuxta pondus, quod habent: (quædam enim sursum mouentur, ut aer, & ignis, alia deorsum, ut aqua, terra, & omnia corpora grauiora) sic etiam omnes creature rationales mouentur iuxta amorem, qui in illis regnat & prædominatur. Ut si prædominetur amor terrenus, omnes motus, omniaque desideria & exercitia sunt terrena: econtrario verò, si prædominabitur amor celestis, omnia illa erunt celestia: qualis erat amor Apostoli, qui dicebat: *Nostra conuersatio in calis est*. Ex quibus liquet, amorem Dei quasi signem esse, qui semper in sublimem ascendit, & non nisi tibi quiescit: alter vero amor est instar grauis terræ, quæ naturaliter deorsum cadit: illic enim est centrum eius, ibique tantum quiescit. Videmus igitur quantam in hominum vita differentiam duo isti amores generant; vnus enim vitam facit omnino terrenam, alter verò celestem.

Vt igitur ad propositum nostrum reuertamur, si verum sit, præcipuum medium diuini amoris acquirendi illud esse, ut scilicet homo aduocet omnes potentias animæ suæ, eleuans, & exercens illas in meditando die ac nocte magna & mirabilia Dei, nec non omne id, quod aliquo modo potest nos ad amorem eius excitare; quomodo poterit id homo efficere, qui rerum terrenarum amore plenus est? qui habet intellectum, voluntatem, memoriam, imaginationem, affectus, sensus, & cogitationes in illis immerfas & captiuas? Vbi hic locum vacuum, & nondum occupatum inueniet amor Dei? ubi requiescet? quæ potentiarum seruiet illi, siquidem iam antea omnes amor ille externus præoccupauit? Tabula scripta, vel picta figuram aliquam continens, Simile vel imaginem, quomodo recipiet aliam, nisi prior illa deleatur? Terra quam agricola conseruit hordeo, quomodo capiet & producat triticum? Sic & cor amore mundi captum, quomodo poterit amorem Dei capere, qui per omnia est illi contrarius? Quare optimè dictum est à Seneca; Qui vere amat, vnâ rem solam potest amare. Hinc oritur ingens illa inter amâtes zelotypia, in qua vna pars semper suspectum habet amorem, quo diligitur altera, doletque omnem amorem in se non conuerti, seque solam non amari, quod & facile sentit: quemadmodum & in fontibus; quanto plus aquæ deriuatur per vnum canalē, tantò minus per alium fluit. Idcirco dicit Dominus apud Esaiam, ubi loquitur de animabus quæ reliquerunt illum, amore alieno correptæ: *Coangustatum est stratum, ita ut alter decidat, & pal-*

Et pallium breue utrumque operire non potest. Hæc sententia in nulla re melius potest verificari; quam in operibus amoris.

Hinc est quod homines illi sunt inepti ad amoris diuini exercitia, id quod probat ipsa rerum experientia. Volentes enim cor suum paulisper retrahere, & ad Deum eleuare, mox tanta imaginum, formarum, cogitationumque turba ingruit, vt ne per breuissimum quidem temporis spatium cor in Deo maneat immotum: cogitationes enim illæ auocant, & ad se retrahunt: imò nonnunquam cor & corpus simul seducunt, & ad quaerenda corporalia, quæ inordinatè diligunt, inuitant: adeo vt I. ymmano huic satis non sit captiuasse cor & corpus, cum omnibus sensibus, & potentijs suis: sed suffuratur etiam tempus & horas omnes: neque enim corpus, neque spiritus, neque cor suæ relinquitur libertati, vt vacent Deo rebusque diuinis. Sic amator diuitiarum, honorum, scientiarum, (quando hæc amat inordinatè) & pedibus & animo currit ad omnia genera commerciorum, negotiationum, exercitiorumque, quibus ea comparantur, existimans omne tempus sibi perire, quod istis studijs non impenditur.

Sed quid dicam? non tantum hoc modo amor iste filium spiritualium exercitiorum præscindit, sed etiam hominem ipsum tardum efficit, rudem, & ignarum. *Animalis enim homo*, inquit Apostolus, *non percipit ea quæ sunt spiritus Dei.* si verò non percipiat, non amat; & si non amet, non delectatur: ubi autem non est delectatio, non est exercitatio, vel operatio: voluptas enim (vt est in prouerbio) perficit opus.

Distinet etiam amor hic alio modo diuinum illum amorem: solet enim ferè intentionem corrumpere, operumque nostrorum finem, quæ sunt talia, qualis est ipse finis, ad quem diriguntur. Proinde, quemadmodum amor Dei omnia ad ipsum Deum dirigit, ita vt Deum constituat vltimum finem, cæteraque omnia tanquam media quæ ad illum finem perducunt: sic contrariò amor proprius ordinat, & conuertit omnia ad bonum sui domini, & eum facit vltimum suum finem. Præterea amor Dei quærit Deum in omnibus rebus, quantumuis cum suo dâto: amor autem proprius quærit ubique suum commodum, & suum honorem, etiam cum iactura rerum diuinarum. Adhæc amor Dei quærit in omnibus placere Deo, facitque illius voluntatem, negatque propriam: amor autem proprius in omnibus quærit proprium beneplacitum, propriamque voluntatem, quamuis illa diuina voluntati contrarietur. Hinc est, quod amor Dei nil est antiquius, nil charius, quam in omnibus exerceri virtutibus: earum enim beneficio Deum tandem inuenit: amor verò proprius in eo potissimum exercetur, quod sibi iucundum est, & voluptatem adfert, animiq; sui cupiditatibus satisfacit. Ex quibus differentijs luce meridiana clariùs conspicitur, quam impossibile sit duos illos amores in vno corde simul habitare, cum vnus alteri ex diametro contrarietur, oportet igitur vt vnus eiiciatur, si alterum velimus admittere, atque locum in nobis fortiri. Quemadmodum enim vas plenum aliquo liquore, alium liquorem capere non potest, nisi prior ille effundatur, præsertim si vnus liquor sit amarus, & alter dulcis: sic etiam necesse est euacuare cor nostrum amoris proprii amaritudine, si amoris diuini dulcedinem velimus infundere. Eleganter hoc Augustinus alia docet comparatione, dicens: Imaginare, frater mi, amorem esse manum, quæ si aliquid teneat, non potest aliud accipere: vt autem aliquid aliud accipiat, necesse est vt id, quod tenet, prius dimittat: Sic qui amat

Granat. Opus spirituale

mundum, Deum amare non potest: manus namque animæ iam illo amore est plena. Geminus igitur amor ille bilancis instar est, cuius vna lanx si sursum tendat, necesse est alteram deorsum cadere: si vna eleuetur, fieri non potest, quin altera deprimatur. Etenim quanto magis crescit amor proprius, tanto magis decrescit amor Dei: & quò magis amor Dei augetur, eo magis amor proprius diminuitur. Ex quibus omnibus facile colligitur, quàm longè absint ab amore Dei magni illi amatores sui ipsius, vt sunt homines auari, ambitiosi, luxuriosi, & pusillanimi. etenim hi cum animo deiectioni sint, & pusillum cor habeant, magni faciunt omnia sua: custodiunt ea cum timore, & quod amant quarunt cum inordinato desiderio.

Ne quis autem exspatescat, vel à præsentī nostrā *Philosophia doctrina*, vt nimis graui & ardua abhorreat, *etiam hanc doctrinam probatam fuisse.* considerandum est, etiam antiquos Philosophos sine fidei vel Euangelij lumine, sine exemplo Christi præuio, qualia nos habemus, magnam huius doctrinæ partem intellexisse, Plato enim cum copiose admodum disputasset de verâ sapientia, & perfectione hominis, dixissetque illam consistere in mortificatione inordinatarum affectionum huius corporis, omniumque ab illo dependentium, vt viuamus (quantum fieri potest) optima parte nostri, hoc est, solo spiritu illum conuertendo ad considerationem & amorem Dei; (quemadmodum illæ altissimæ substantiæ faciunt, quæ corporis expertes sunt) tandem concludit, dicens, absolutam sapientiam in duobus consistere, Auerfione scilicet, & Conuersione, hoc est, in amore ab omnibus rebus transitorijs abstrahendo, & æternis applicando. Et hanc Platonis sententiam omnes secuti sunt Philosophi, qui ex illa schola prodierunt. Mirandum igitur non est, fidem & lumen Euangelij hanc doctrinam profiteri, quam etiam lumen rationis inuenit.

DE MEDIIS ET SVBSIDIIS, QVIBUS victoriam de inordinato superius amorem licet consequi.

CARVTV.

Cæterum he difficultas hanc tam potentem animi inclinationem superandi nos terreat, animumque despondere faciat, operæ præmium me facturum arbitror, si hoc loco commemorem, quæ nobis hic relicta sunt auxilia. Inter hæc autem *Auxilia in arduo hoc opere nobis data.* primum & præcipuū est ipse amor Dei, qui vt maxime contrarius est amorī proprio, sic omnium grauissimum illi bellum mouet, & quàm citissime domino expellit. Quemadmodum enim lux matutina *Amor Dei. Simile.* noctis abigit tenebras, adeo vt quò magis lux crescit, tantò magis decrescant tenebræ, & tenebrarum diminutio sit lucis augmentatio: sic & quò plus crescit amor Dei, tantò plus decrescit amor proprius: & quò plus amor hic crescit, tantò amplius ille decrescit. Idem etiam alio exemplo convenientissimo potest declarari: quemadmodum enim vt aër intret per fenestram, oportet vt prius aperiat fenestra, quàm ipse aër, qui intrat aperita eodem modo vt intret in animas nostras amor Dei necesse est vt prius eiiciatur amor inordinatus: sed ipse diuinus amor potissimum iuuat hominem, vt omnis amor contrarius ex anima eiiciatur. Ratio est, quia simul cū amore Dei, Deus ipse ingreditur, & manet cum illo, qui viuit in amore suo: & simul cum illo quoque ingrediuntur alia bona, & delectationes tantæ dignitatis, atque suauitatis, vt homo qui eas semel gustauit, facile in animum indu-

Ecc

cat suum;

Amor Dei locus inueniat, proprius est euacuandus. Simile.

Aliud.

Cant. 1.

Bernard.
Serm. 35.
in Cant.

II.

Orationis
assiduitas.

Iosue 6.

III.

Labor homi-
nis quoque
requiritur.

scat suum, renuntiare alijs bonis omnibus, vt vnum hoc bonum consequatur; omnesque alias voluptates relinquere, vt hanc vnam sibi comparet: ipsa namque experientia docet illum, hanc vnam sibi multo esse vtiliorem, quam omnes alias. Etenim quemadmodum quis ex bona voluntate & libens renuntiat paruo beneficio, vt consequatur aliud maius: & rusticus facile desereret aratrum, si sciret se ad altiorum statum & dignitatem vocari: sic homo libens deserit amorem bonorum temporalium, qui neuit sibi etiam in hac vita danda esse longè excellentiora. Hoc aded verum est, vt, teste Augustino, vna sola guttula, quæ ex hoc riuo Paradisi hauritur, sufficiat, ad restringendam sitim omnium bonorum temporalium. Si autem Bernardo credamus, (vt sanè credendum ei est) non tantum guttula ista facit nos fugere desiderium horum bonorum, sed etiam contemptum parit & fastidium illorum. Id ille apertè ostendit; explicans verba illa Cantorum, quibus cum minatur cælestis ille sponsus sponsæ suæ, eamque erudit, dicens: *Si ignoras te O pulcherrima inter mulieres, egredere, & abs post vestigia gregum, & pascue hœdos tuos iuxta tabernacula pastorum.* Quæ enim anima, inquit D. Bernardus, semel à Domino didicit, & accepit intrare ad seipsam, & in intimis suis Dei præsentiam suspirare, & querere faciem eius semper, (spiritus enim est Deus, & qui querunt eum, oportet eos in spiritu ambulare, & non in carne, vt secundum carnem viuant) talis inquam anima, nescio an vel ipsam gehennam ad tempus experiri horribilius penaliuue ducat, quam post spiritualis studij huius guttatam semel suauitatem, exire denuo ad illecebras, vel potiùs ad molestias carnis, sensumque inexplicabilem repetere curiositatè; hoc enim est pascere hœdos suos, qui sunt affectus & sensus, iuxta tabernacula pastorum: hoc est, vbi homines carnales pascunt sua desideria, sensumque suorum oblectationes.

Vide nunc quæso, mi frater, quam longe abest vt verus Dei amator amorem suum pro rebus transitorijs, aut mundi voluptatibus velit vel amittere, vel permutare, cum semel peruenit ad fruendum alijs cōsolationibus tam magnis, vt in comparatione illarum omnes voluptates mundi paulò minùs amaras & duras existimet, ipsis inferni tormentis. Ex quo discas has cōsolationes, & hæc bona tanta esse, vt in comparatione illorum omnia bona, pro quibus homines huius seculi digladiantur, videantur esse inferni supplicia. Noli itaque, mi frater, animum despondere: ea enim charitas, quæ tu queris, iuuabit te domo expellere eosdem inimicos, qui tibi bellum mouent: cum (vt iam dictum est) quātō magis hæc crescit, tantō magis illi decrescant, viresque suas amittant.

Iuuat etiam ad hoc ipsum orationis assiduitas, qua cum acquiritur diuina gratia, quæ potentior est natura damnata; ideoque præualer atque superat illam. Memento quod sonitu tubarum sacerdotilium corruerunt muri Hiericho, vt ex eo agnoscas, quod sonitu orationis (quæ propriè est Sacerdotilium) omnes aduersarij nostri prosternuntur, viresque eorum debilitantur. Id ipsa experientia quotidieprehendunt illi, qui sese huic virtuti dediderunt; cum toties ab illa reuerſi experiuntur animas se habere tam alacres & infractas, vt subinde existiment, se nullis lanceis posse prosterni.

Ceterum inter hæc omnia subsidia non debet homo pigritari; imò debet sese continuo præparare, vt per vitæ puritatem disponatur ad influentias gratiæ percipiendas: ex parte namque eius nihil est, quod viam obstruit; atque ita manus illæ duæ simul con-

iungentur, quæ in omni opere bono necessariò requiruntur, labor scilicet hominis, & gratia Dei. Debet igitur prius omnis industria, omnis possibilis adhiberi diligentia ad eradicandum ex corde amorem illum noxium. Et quia is hæret tot radicibus, quot habet appetitus bonorum terrenorum; oportet vt seruus Dei omnes illas paulatim cultello amoris, timorisque diuini labore præscindere.

Secundum hanc igitur doctrinam stude ante omnia mortificare inordinatum amorem bonorum, laudum humanarum, & fauoris popularis, quæ leuius auolant, quam ventus, vna cum pompa, dignitate, & fastu mundi: cum inordinatum harum rerum desiderium nihil aliud sit, quam idioma huius mundi, opus vanitatis, & ramus superbiæ, quæ fuit prima porta damnationis, quæ aperta est & in celo, & in paradiso, & nunc stat latè patens in mundo. Ad hoc potissimum iuuat nobilissima virtus humilitatis, radix & fundamentum omnium aliarum virtutum; sicut superbiæ omnium aliorum vitiorum, de quibus superius dictum est. Ad hanc pertinet semper eligere locum infimum, tam in exultatione interiori, & contemptu sui ipsius, quam in omni cōtrectatione, & seruitio exteriori: optando potiùs seruire, & lauare pedes aliorum cum Christo, quam digniorem locum ambire cum Diabolo: habendo tamen rationem decori, quod & personæ, & officij, quo fungitur, auctoritati debetur.

Operam quoque da, vt refrænes inordinatum amorem diuitiarum, cum iniquum sit amari tantopere bonum, quod non semper remanet ei, qui possidet: nec meliorem facit illum, nec maiorem, nec hilariorem? imò quod multis est materia vitiorum, nutrimentum deliciarum, stimulus cogitationum, & follis superbiæ, atque præsumptionis. Huc facit virtus euangelicæ paupertatis, quæ est prima inter octo beatitudines, ad quam pertinet non tantum spontaneus diuitiarum huius mundi contemptus, (quem S. Gregorius in medijs diuitiarum copijs habuit) sed etiam amor atque imitatio nuditatis, & paupertatis Christi. Eligere itaque, & affectare debet homo ea omnia, quæ spectant ad vsum vitæ vilioris, & pauperioris: vilem domum, durum lectum, tenuem mensam, rude vestimentum, angustam suppellectilem, denique omnia sunt talia, vt redoleant paupertatem: semper tamen oculum conijciendo in qualitatē status, & personæ, vt mox dicebamus. Quod si hoc feceris, certò scias, quod præter regnum celorum (quod Saluator promittit) liber etiam eris à concupiscentia, communi generis humani peste, Ecclesiæ Christianæ exitio, atque vniuersali semine omnium peccatorum, vanarumque huius mundi cogitationum. Cogita præterea, quāto pauperius erit corpus, tantò diuiciorem esse spiritum.

Contende etiam mortificare omnes sensuum voluptates, tam oculorum, quam aurium, gustus, tactus, cum omnibus alijs rerum curiosarum, & venustatum appetitibus; faciendo ex cunctis his delectationibus Deo sacrificium, libandoque cum Dauide aquam de cisterna Bertheleem Domino offerendo: quæ cum Abraham filium tam dilectum: voluntariè renuntiando omnibus his voluptatibus, & asperitatem crucis amplectendo. Hoc loco considera quā dūrè tractarunt corpora sua Sancti omnes, præsertim ille, qui à Salvatore nominatur inter omnes maximus: vestitus enim erat cilicio, comede Matth. 23. bat locustas, & mel siluestre: nunquam vinum aut ficeram bibit, & in deserto procul ab omni oblectamento atque humana cōsolatione habitabat. Labora quantum potes horum austeritatem imitari; cupi

cum manifestum sit, hæc non dari, nisi his, qui sese vt illi affligunt. Si enim Spiritus sanctus non descendit in Discipulos, quamdiu in Salvatore corporaliter cū illis versabatur, (noluit enim diuina Sapientia duas illos simul habere consolationes) multo minus veniet daturus consolationes celestes his, qui consolationes captant terrenas. Sciebat hoc optimè S. Iob, quando dicebat, *diuinam Sapientiam* (hoc est, suauitatem & amabilem Dei cognitionem) *non inueniri in terra suauiter viuendum*. vt hinc facile cognoscas, eum longe abesse, vt Deum inueniat, qui querit illum in hac terra, hoc est, qui delicate viuunt.

Hoc modo igitur debet homo quotidie mori in omnibus suis affectibus, vt tandem soli Deo viuatur, fiatque totus spiritualis: & quanto spiritualior, tanto Deo similior, qui purus spiritus est; magisque dispositus, vt inuiatur, fiatque vnus aliquid cum eo. Præterea, quia hic proprium nostrum institutum est, amorem proprium occidere, contrarium autem vincere non potest, nisi per alterum contrarium, ideo debemus operam dare, omnibusque neruis & viribus nostris anniti, vt introducamus in animas nostras iustam indignationem, odiumque sanctum carnis nostræ, cum omnibus suis appetitibus: illud enim odium expellit amorem proprium, suum contrarium. Hoc & Saluator docuit, cum dixit: *Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. Qui enim voluerit animam suam saluam facere, perdet eam, qui autem perdidit animam suam propter me, inueniet eam.* Quibus verbis commendat Dominus abnegationem sui ipsius: atque hæc est vitæ Christianæ crux. Cæterum quia Dominus optimè intelligebat id fieri non posse, nisi amor malus odio bono expellatur, mox subiunxit: *Qui enim voluerit animam suam saluam facere, perdet eam, qui autem perdidit animam suam propter me, inueniet eam.* Ne quis autem expauescat, audiens nos de odio & contemptu sui ipsius dicere: sciendum est, nos hic loqui non de eo, quod opus est, & creatura Dei: sed de eo, quod opus est antiqui serpentis, qui venenoso suo afflatu infecit carnem nostram, in eaque reliquit omnes fomites atque inordinatos affectus, malitiamque inclinationes, quæ in ea reperiuntur, aduersus hæc omnia efficax est sanctum hoc odium, quod hic requirimus. Quod etsi propriè pugnet contra has malas inclinationes, quæ à peccato processerunt; quia tamen illæ in carne nostra fixæ sunt, & crescent cum deliciis illius, ideo malè tractamus illam, tanquam quæ fouet nostros inimicos. Malam verò hanc tractationem, quæ de iusto quodam odio sui ipsius procedit, etsi nos odium appellemus, amor tamen est maximus, quo quis potest semetipsum amare. Probat hoc optimè D. Bernardus, qui cum audisset quosdam exhorrescere, eo quod videbant monachos eius tam rigide & seuerè corpora sua tractare, dicentes tales sese capitali odisse odio: respondit vir sanctus, dicens: quod ipsi vere semet ipsasque corpora odio prosequerantur, eo quod corpora sua his momentaneis & exiguis rerum sensualium deliciis fouentes æternis ea tormentis mancipabant: Monachos autem reuera sua corpora diligere, qui ea hic modicè affligebant, vt æternam consequerentur requiem. Pater enim non odit filium infirmum, quando cibos illi subtrahit noxios, aut nimiam prohibet edendi auaritatem: ea enim damnoſa sunt; neque etiam odit, cum acriter illum castigat; vbi id meretur: imò tunc vel maximè amat.

Si quis igitur scire volet, quomodo hoc odium sanctum, & amore plenum carnis nostræ in animabus nostris possit generari, sciat id eodem more gigni, quo amor. Quemadmodum enim multiplicatur

Granat. Opusc. spiritual.

do actus amoris Dei, gignitur, & fortificatur sanctus ille amor: sic etiam multiplicando opera huius odij (qualia sunt disciplina, cilicia, humi cubationes, similesque corporales austeritates) paulatim introducit & creatur hoc sanctum odium. Qui itaque diuinum hunc amorem desiderat, debet corpus suum duris tractare, prout melius, & cum discretione poterit: memor eius, quod de contrarium faciente scriptum est: *Qui delicate à pueritia nutrit seruum suum, postea sentiet eum contumacem.* Ne itaque hic peccemus, necesse est, vt malum hunc seruum durius, asperiusque tractemus in omnibus: in edendo, bibendo, dormiendo, vestiando, atque in omni re alia: dando illi panem ad mensuram, & disciplinis crebrioribus illum castigando, cilicijs quoque, ieiunijs, duritie lecti, similibusque operibus domando: sicut tamen, vt habeatur ratio status, sanitatis, & conditionis vniuscuiusque. Debemus autem id multo magis facere in rebus non necessarijs, vt creetur habitus in nobis necessarius faciendi res necessarias: quemadmodum faciunt illi, qui sese militia dederunt: hi namque tempore pacis exercent sese in ijs, quæ in bello sibi possunt esse vsui. Et hæc videtur mihi nequaquam causa minima, propter quam Sancti, & potissimum Patres in eremo (qui sæpe plurimis vitæ suæ annis extra periculum & tentationes carnis degebant) nunquam destiterunt à consueta vitæ austeritate, carnisque maceratione: non tam propter periculum, quàm ne desisterent ab exercitio carnis malè tractandi, facientes semper ea, quæ amori proprio aduersabantur.

Vt autem homo facilius hanc seueritatem in corpore suo queat exercere, debet considerare, se non esse creaturam irrationalem, quomodo sunt omnes aliæ creaturæ, tam cælestes, quàm terrestres, quæ sunt aut purè spirituales, vt Angeli: aut purè corporales, vt reliquæ omnes: sed quod compositus est ex duabus partibus, vna spirituali, & altera corporali, tam differentibus inter sese, vt Apostolus vocet vnā hominem interiorem, & alteram exteriorē: adeo vt quodammodo vnus homo sit geminus homo, seu in vno homine sint homines duo, tam contrarij in affectibus, quàm in naturis. Corpus enim amat res corporales, & temporales: sed spiritus spirituales, & æternas, vt quæ suæ naturæ conueniunt. Magna itaque pars studij atque exercitij virtutis consistit in eo, vt cogatur pars corporalis obedire spirituali, & relictis appetitibus, fomite, malitiamque inclinationibus, assimiletur (quantum fieri potest) parti hominis spirituali: sicut fecit Apostolus, qui dicebat, *Castigo corpus meum & in seruitutē redigo*, spiritus scilicet, non appetituum. Ita vt corpus suum tractauerit, sicut eques equum suum furiosum, & effrænem; cui tandem industria & magnanimitate dominatur, facitque, vt cogatur ire, quod, & quibus palsibus ipsi placet.

Ferunt nonnulli Philosophi, qui tantam rationem diuisionis harum duarum partium hominis habuerunt, vt dixerint spiritum esse verum hominem, corpus verò nihil aliud esse, quàm vestem, qua homo tegitur, asseuerauerint. Sic memoriæ proditum est de Nicocreonte Tyranno Cypri, qui cum Anaxarchum celeberrimum Philosophum in potestate haberet, memor iniuriæ tempore Alexandri Magni ab eo acceptæ, pistillis eum ferreis in mortario contundi iussit. Quare magnanimus ille Philosophus in hæc verba prorupit: Tunde Anaxarchi mantica, nam Anaxarchum non percutis. Hoc exemplum posui, vt amator perfectionis intelligat diuisionem harum duarum partium hominis, (et finem eo modo, quo Philosophus ille opinabatur) quando enim spiritus castigat corpus, non in seipsum

Prou. 29.

Homo interior & exterior.

1. Cor. 9. Simile.

Philosophi spiritum verum hominem, corpus verò nihil aliud esse, quàm vestem, qua homo tegitur, asseuerauerint.

Anaxarchi dictum.

psum scire dicendus est, sed in vicinum suum inimicum.

Cant. 3.

Ad hanc seueritatem & odium sanctum plurimum conducit, vt diximus, amor Dei: de quo scriptum est in Canticis, quod fortis est sicut mors. Et sensus verborum illorum est, quod sicut mors segregat hominem ab amore & usu omnium rerum mundanarum: sic amor Dei habens sub suo imperio spiritum nostrum, illum corroborat, vt ab omni affectu carnis cum in modum separetur, ne se ab illius appetitibus, cupiditatibus, prauisque inclinationibus trahi patiatur: faciatque potius, vt caro feruiat desiderijs spiritus. Et hoc est illud, quod Apostolus succin-

Heb. 4.

xit, *Vnus est enim sermo Dei, & efficax, & penetrabilior omni gladio accipiti: & perungens usque ad diuisionem animae ac spiritus*: intelligens per animam partem sensitiuam, in qua sunt appetitus nostri sensuales, qui alio nomine dicuntur caro. Quibus verbis Apostolus declarauit virtutem Verbi Dei, & gratiae illius, quae facit vt spiritus noster diuidatur ab omni appetitu, fomite, & mala inclinatione carnis nostrae, neque patiatur se seduci ab illis, sicut faciunt spiritus hominum sensualium, qui se totos in omnibus, & per omnia illis permittunt: qui omnem suam industriam & acumen ingenij eo dirigunt, vt quarant, inueniantque modos omnes, quibus carni blandiantur, eiusque appetitibus satisfaciant, adeo q, sicut idem Apostolus dicit, *qui adhuc et mortui, vnum corpus efficiunt*: sic adherens spiritus carni nostrae, decidit a naturali sua generositate, & nobilitate, fitque totus caro. Contrarium facit Verbum Dei, & gratia in omnibus Sanctis, efficiens hanc salutarem diuisionem inter spiritum & carnem.

1. Cor. 6.

Peculiares aliquot hominum de seculis.

Hae sunt generalia documenta, quae vniuersaliter pertinent ad omnes, est enim in omnibus amor quidam proprius. Volo autem & his alia quaedam adiungere particularia, propter particulares quosdam defectus, malasque inclinationes, quibus cum aut nascuntur singuli, aut quos longo usu contrahunt. Etenim licet illi non sint tam generales, sicut alij, nihilominus vna sola praua inclinatio, quae non refrenatur, potest impedire perfectionem, & aperire portam omnibus animae inimicis. Necesse igitur est, vt homo sit diligentissimus censor omnium suorum defectuum, malarumque inclinationum, oretque Dominum, vt lumen det, cuius beneficio cognoscat illos: quosque iam cognouit, his perpetuum bellum indicat, certa cum spe victoriae. Quoniam potuit in Euangelio ex aqua facere vinum, & qui quotidie ex lapidibus suscitauit filios Abrahae: potest etiam naturales condiciones mutare in alias, & ex malis facere bonas. Hoc modo igitur, & his exercitijs paulatim vincet homo naturam, & introducetur in animam nostram sanctum hoc odium, sufficiens ad exterminanda omnia contraria, vt sunt amor inordinatus sui ipsius, & voluntas propria.

Ioan. 2.

Obiectio.

Sed dices forte: Quomodo fieri poterit, vt quis possit semetipsum odire: hoc est, proprium corpus suum, cuius naturaliter tantus est amicus, vt Apostolus dicat: *Nemo vnquam carnem suam odio habuit: sed nutrit & fouet eam*? Hoc argumentum proprie est carnis & sanguinis; spiritus autem & gratia interrogant potius, & maiori cum ratione, quomodo fieri potest, vt hoc non fiat? Quid enim sub celo abominabilius, maiori que dignum est odio, quam peccatum? Confer id cum ipso inferno, & inuenies peccatum maius malum esse inferno, & infernum minus esse supplicium quam peccati meretur. Sed quae maior causa fuit plurimorum peccatorum, quae in hoc mundo commisit, quam propria tua caro? An igitur tibi non videatur res contemptu & odio

Ephes. 5. Responsio.

digna esse, quae tibi fuit occasio, & incentiuum tot tantorumque malorum? Quoties te in Infernum praecipitauit? Quoties te fecit infinitam illam bonitatem offendere? quot bonis spiritualibus te priuauit? quoties salutem tuam in periculum adducit? Quomodo itaque non indignaberis contra eam, quae tot te malis affecit? tot te bonis spoliavit? in totte pericula coniecit? Quod si detesteris Diabolum, & vnique capitalem tibi habeas inimicum, propter bella quae tibi mouet, & detrimenta quibus te affecit: certus esto, quod omnes simul inuicti Damones tibi nec tam crudele bellum, nec tam continuum poterunt mouere, quam tu propria tua carne, quae tecum viuit. Multo enim debiliores essent Damorum vires, si non staret a partibus eorum Eua, quae adiuti te inuadunt: adeo vt, cum insensibilis hominis inimici sint Infernus, Diabolus, Mundus, Caro, & Peccatum, quod vltimum maximum est; secundum locum occupet caro nostra, quae mater & semine est peccati: quare & Apostolus illam peccatum appellauit. Primum itaque odium veri amatoris Dei debet esse aduersus peccatum, secundum contra malas inclinationes propriae carnis, quae excitat & irritat peccatum.

Sed & hoc dico, quod caro per suos appetitus est primaria occasio omnium peccatorum, quae tu in Deum commisit. Et eadem cum veritate dici potest, eandem esse causam omnium peccatorum, quae vnquam facta sunt, quae sunt, & quae fient in mundo. Et quod mundus hoc tempore viuit in tantis delicijs, concupiscentijs, vanitatibus, dissolutionibus, adiuentionibus, voracitatibus, ebrietatibus, fornicationibus, & voluptatibus sensualibus, certi est carnem esse vnum ex praecipuis fontibus, unde haec mala scaturiunt: & ipsa est, quae potissimum mundum destruit, honoremque & gloriam eius, qui creauit illum, obnubilat & explodit.

Si volueris autem maiori in carnem tuam armari odio, memento vitia, & peccata, quae ex illa procedunt, Dominum Deum tuum flagellasse, spinis coronasse, illuisse, felle & aceto potasse, denique & in crucem egisse: cum extra controuersiam sit, sublato peccato, causam nullam fuisse, cur Christus pateretur, quod passus est. Quod cum ita sit, quomodo fieri potest, vt tu tam inordinate ames id, quod tam nequiter & crudeliter in mortem Domini tui coniurauit? Haec si oculo rationis intuearis, videbis magis mirandum esse, inueniri qui amet propriam carnem, a qua tanta in eum mala dimanant, quam inueniri, qui odio habeat illam. Malum autem hoc oritur non a ratione, sed a vinculo naturae, quae facit nos tam tenere amare, quod tam infense deberemus odire. Illud mihi diuinitus adumbrari videretur in amore illo, quo Dauid filium suum Absalonem complectebatur; a quo licet magis offensus esset, quam vnquam pater aliquis a filio, nihilominus curam eius vitae habuit, & mortem eius acerbissimo cum dolore desensit. Quod igitur illic faciebat vinculi naturae, hoc ipsum hic facit amor inordinatus, quo carnem nostram diligimus. Non enim illa meretur amplius amari quam Absalon iste pessimus omnium, quos mundus vnquam sustinuit, filiorum. Non igitur id ex ordine iustitiae, sed ex miserabili sympathia & compensione naturae deriuatur.

Præterea (vt ab hoc iugo libereris) debes etiam considerare, quam turpe sit, quod creatura tam generosa, qualis est homo, (qui capax est Dei, & gloriae illius) eo deueniat ignominiae, vt fiat mancipium rei tam brutae, quam est caro, cum omnibus suis appetitibus & voluptatibus. Diuino quodam spiritu dictum est a Seneca: Maior sum, & ad maiora genitus, quam vt mancipium sim mei corporis. Quid hoc aliud

Caro magis quam deus

Rom. 8.

Caro vniuersi peccatorum occasio.

Caro causa passionis Christi.

1. Reg. 11.

Rom.

Luc. 15.

Mercurius
Trismegisti.

Lodoicus
Celsius in li-
g. antiq. lect.
cap. 9.

Rom. 7.

aliud est, quam cum filio prodigo porcos pascere? Quemadmodum enim porci delectantur fœtore luti; sic appetitus carnis nostræ nullare alia oblectantur, quam spurcissimo delectationum sensuum cœno: ideo qui sic viuunt, sciat se in oculis Dei sum filio prodigo porcos pascere. Quid igitur indignius generositate atq; nobilitate hominis, qui ad tam sublimia creatus est, quam vitam in exercitio tam vili absumere: in quo (ob magnam nostram cœcitate) hodie melior & maior pars mundi occupatur. Quid enim maiori cum studio atque anxietate querunt, quam molliciem, pompam, & illecebras corporis, diuitiasque mundi, vt voti sui fiant compotes, sumptusque suppetant, vt possint quod velint? Aduersus hos nolo allegare quod dicunt Sancti, sed quod Mercurius Trismegistus, Philosophus Echnicus olim exclamans dixit; O homines in hac terra habitantes, qui merfi, sepulti que estis somno, ebrietate & ignorantia: viuite temperate, fugite delicias, ventrisque seruitutem. Cur sopiti somni bestialis dulcedine, præcipientes ad mortem curritis, eum non desit vobis via & modus immortalitatis consequendæ? Leuate vos supra vos: vos inquam, qui viuitis animarum vestrarum paupertate, tenebrisque ignorantia. Exite ex hac obscura luce, corruptionem fugite, & ad immortalitatem tendite. Hæc Mercurius: cuius verba Christianos confundunt, inter quos tot sunt, qui adeo ventris obsequio sunt dediti, vt sub hoc nomine Christi viuant, sicut discipuli Epicuri: qui asserabant beatitudinem in voluptatibus consistere.

Cum autem in mentionem insignis huius Philosophi incidimus, referam & aliam admirabilem eius sententiam, quæ citat Lodoicus Celsius, in quarto antiquarum lectionum libro; quam cum legi, vehementissimè admiratus sum. Cum enim, quæ hic à nobis tractatur, sit doctrina sublimior Euangelij, ille paucis verbis exprimit, quantum hic de hoc suis ipsius odio dicitur, & simul docet modum ad illud perueniendi. Dicit igitur sic; Nisi, o fili, tuum corpus oderis, te ipsum amare non potes: quam primum verò non te, sed Deum ipsum dilexeris, mentem protinus consequeris. Hanc denique nactus, euestigio scientiam comparabis. Impossibile verò est, vtrisque simul intendere, mortalibus & diuinis. In primis verò quam circumfers vestem, exuere oportet, indumentum inficitia, prauitatis fundamentum, corruptionis vinculum, velamen opacum, viam mortem, sensum cadaver, sepulchrum circumuertile, domesticum denique fœrem: qui dum blanditur, odit; dum odit, inuidet: vmbra culi inimicum, ad seipsum raptans deorsum, ne forte conspiciens veritatis decorem, eius oderis prauitatem. Hactenus sunt verba huius Philosophi, quem veteres in tali habuerunt veneratione, vt ei Trismegisti, hoc est Ter Maximi nomen indiderint. Nec immerito sic eum appellarunt: quia in medio tenebrarum gentilitatis ipse tantam lucem inuenit, quanta in his verbis continetur. In quibus notanda sunt nomina, quibus hoc corpus nominat, quod Apostolus corpus mortis vocat: hic autem Philosophus nuncupat illud indumentum inficitia, mortem viam, sepulchrum circumuertile, cadaver sensum: vt significet animam in eo quasi sepultam esse, & nihilominus ab vna parte ad aliam moveri. Optimè autem appellat indumentum inficitia: etenim nebula suarum passionum exæcat lumen rationis, vt non videat veritatem. Vocat mortem viam: viam, quia sentit mortem, quia occidit animam derinens illam in se tanquam mortuam: non enim finit illam vti sua generositate, natureque suæ celsitudine. Sub j. c. etiam, Ad seipsum raptans deorsum, ne forte con-

spiciens veritatis decorem, eius oderis prauitatem: submersus enim & inuolutus in illo spiritus non se eleuat ad cognoscendam pulchritudinem veritatis; vt tandem aspernetur, & detestetur suum corpus, à quo tanta damna percipit.

Hæc igitur considerationes, si bene intelligantur, creabunt in animabus nostris sanctum hoc odium, vt durius tractemus corpus nostrum, quod vt persuadeamus, hic nostrum est institutum. Quod si his omnibus non permoueamur ad hoc odium, saltem corpora nostra tractemus, sicut discretus pater suum filium: qui ex industria nunquam filio blandum ostendit vultum; imò potius seuerum & grauem, exercens eum laboribus, & id cauens, vt in edendo, bibendo, dormiendo, vestiendo, aliisque rebus similibus asperè tractetur, & procul sint omnes deliciae, omnisque corporis mollicies: vt hoc modo cutis indureseat, callumque obducatur in laboribus, & ad omnem actionem, quæ cum virtute & honestate fieri debet, adaptetur: non enim est virtus sine labore, & difficultate.

Sed quia hæc bestia tam effrenis est & indomita, quod omnia hæc vix sufficient ad coercendam illam; debet homo aliud quid simile adiungere, quo amor Dei conciliatur. Quemadmodum enim desiderium huius amoris eundem nocte dieque à Domino implorat, simulque exercetur in consideratione omnium earum rerum, quæ cor nostrum hoc amore possint inflammare; (quales sunt considerationes de beneficijs, & perfectionibus Dei) sic qui vult sibi comparare sanctum hoc odium in anima sua, illud semper à Deo petat, quemadmodum & amorem petit: & sæpe consideret ea, quæ possunt eum ad hoc sanctum odium excitare: qualia sunt multitudo damnorum, à mala hac carne acceptorum, (sicut iam dictum est) vnà cum prauitatibus, corruptionibus, & defectibus, quæ in illa latitant: horum enim singula irritant nos aduersus carnem, idque magno nostro merito. Hæc omnia, & præcipue Deus, promouent hoc ministerium, creantque in nobis salutarem hunc affectum, non enim minoris difficultatis negotium est, seipsum odire, quam Deum amare.

Erat persona quædam deuota, quæ memor, quod B. Franciscus desiderans plurimum Deum cognoscere, vt amaret eum; & semetipsum, vt contemneretur; maiorem noctis partem insumpsit in vna oratione hæc verba reperendo; Deus meus, nouerim te, & nouerim me: Deus meus nouerim te, & nouerim me. Eadem persona memor exempli eiusdem Sancti repetebat in sua oratione similia verba, dicens; Deus meus, amorem & odium; Deus meus, amorem & odium: intelligens per amorem, amorem Dei: & per odium, iustum & salutare illud odium, ac seueritatem aduersus appetitus suæ carnis. Quandoque etiam accipiens disciplinam, eadem verba repetebat toto tempore, quo exercitium illud durabat: petens à Domino nostro sanctum hunc affectum, & simul exercens sese in opere, quo creatur, hoc est, in castigatione, duriorique tractatione sui corporis. Hic est optimus modus negotiandi cum Domino, oratione, scilicet, quæ fit ore; & opere, quod manu fit.

Nec aliquis admiretur machinas & apparatus hunc, quem produximus contra proprium amorem: est enim tam potens, & tam generalis hæc passio, vt hæc omnia, & quidè multò plura ad eius expugnationem sint necessaria, vt tandem reducat ad illam temperantiam, & moderationem, quæ requiritur, ne oblit virtutis. Quemadmodum igitur cum virgam quæ curua est inclinamus, & flectimus in partem contrariam, non vt sic maneat, sed vt tandem

Hæc;

illa

illa inflectione recta fiat: sic etiam manum armamus in proprium amorem, non ut omnino perdamus illum, sed ut rectum faciamus, & temperemus, sicut supra dictum est.

DE PURIFICATIONE ET MORTIFICATIONE propria voluntatis.

CAPVT VI.

Post purificationem & mortificationem amoris proprii, sequitur illa propria voluntatis, quæ soror est & filia eiusdem amoris proprii. Erit autem fortassis qui quæret, quæ differentia sit inter amorem proprium, & propriam voluntatem. Huic respondemus, in significatione, in qua nos sumimus hæc duo nomina, amorem proprium (ut diximus) hic esse inordinatum amorem omnium rerum, quæ spectant ad delicias corporis, & ad excessiuos apparatus, pompamque huius mundi. Sed per propriam voluntatem intelligimus, non tantum appetitum harum rerum, sed etiam appetitus & inclinationes vehementes, quibus homines etiam in alias res exstant. Vnus enim naturaliter propendit ad ludendum, alius proclius est ad venandum, tertius ad piscandum, quartus ad aucupia; quidam ad edificandum, confabulandum, cum alijs cõuersandum; alij ad murmurandum, nonnulli ad literas prophanas, ad arma, ad voluptates, & indulgendum genio, cutemque probè curandam. Sunt qui student pompis, fastui, & vanitati; & sunt qui oblectantur lectione librorum de bellis, de equitatibus, de peditatibus cõscriptis: quique vno loco diu consistere non possunt; & curiosi sunt? hoc est, cupiunt videre insolita, & scire vitam aliorum. Quidam sunt instar Atheniensium, qui nulla re alia occupantur, quam ut audiant res nouas: quidam iterum facile quid apprehendunt, ideoque nimium pertinaces in sua voluntate, & impatientes nimium in his, quæ volunt: alij denique ad alia infinita propensionum genera inclinantur: quæ quidem tot sunt, quot sunt conditiones hominum; qui quàm differentes sunt in vultibus, tam differentes etiam sunt in moribus, in conditionibus, in peculiaribus appetitibus, & inclinationibus, quæ ab illis procedunt. Hoc igitur est, quod hic propriam appellamus voluntatem.

Hæc igitur voluntas non minus noxia est, nec minus ad vincendum difficilis, amore proprio: cuius tamen victoria non minus est necessaria, quàm alterius. Cum enim summa totius Christianæ religionis consistat in amore Dei, etiam consistit in perfectissima obedientia, & sanctæ illius voluntatis conformitate; quæ proprius effectus est eiusdem amoris diuini. Etenim (ut quidam Sapiens ait) idem velle & nolle id demum vera est amicitia. Sunt namque duæ virtutes istæ tanquam sorores inter se, ad eodẽ vt Dominus ipse quodam loco dicat; *Si quis diligit me, sermonem meum seruabit.* & alibi; *Qui seruat mandata mea, hic diligit me.*

Hæc itaque perfectissima obedientia, & cum voluntate Dei conformitas facit hominem verum Dei seruum. Videmus enim optimam conditionem, quæ in seruo potest desiderari, esse, vt domino sit obedientissimus, faciatque in omnibus, & per omnia voluntatem eius. Sic & seruus Dei debet eandem habere promptitudinem, vt obediat ei in omnibus quæ præcipit, & quæ in diuinis libris comprehenduntur. Nec tantum obedire debet ei in his, quæ præcipit expressis verbis, sed etiam in ijs, quæ seu per inspirationes, seu per vocationes (si tamen Scripturis diuinis, Sanctorumque doctrinæ non aduersentur) manifestat. Exempli gratia, si homo sentiat se fructum facere in exercitio orationis, aut in vita

contemplatiua, & tamen magis inclinatur ad aliud aliquod virtutis opus, in quo anima nõ inuenit tantam custodiam, tantum feruorem, tantam à defectibus puritatem, quantam inueniebat in illo priori; indicium profecto magnum est, Deum hominem istum ad prius illud exercitiũ potius vocare, quàm ad posterius. Quare omnes animi vires eodẽ debet conuertere, vt vincat in hac parte propriam voluntatem, & propensionem, deferatque id quod minus est, propter id quod maius est: nisi fuerit contrarium particulari eius officio, aut obligationi. eodẽ quod videatur hæc esse voluntas Dei, quæ nos semper trahit ad nostram, vt ait Apostolus, sanctificationem. Et non solum in hoc, sed in omni aduersitate, infirmitate, paupertate, solitudine, & siccitate spiritus debemus nos diuinæ voluntati assimilare; nostram ad manus eius resignantes, & prompti semper ad bibendum calicem, quem ille nobis proprinare decreuit.

Qui hoc faciunt, sunt veri & fideles Dei serui, filijque obedientia: inobedientes autem in sacra Scriptura vocantur filij Belial: hoc est, absque iugo: eodẽ quod rebelles sunt, & duræ ceruicis: qualis erat populus ille, cui dixit Deus pro Prophetam; *Scitis quia durus es tu, & neruus ferreus ceruix tua, & frons tua area: & ideo transgressorem ex utero matris tue vocauite.* Vt igitur figiamus nomen tam ignominiosum, & gaudeamus dignitate tam eximia filiorum obedientia, necessaria est abnegatio & propria voluntatis mortificatio, quæ nonnunquam adeo solet esse diuinæ voluntati obstrepera, vt dixerit Iob; *Quare posuisti me contrarium tibi, & factus sum inimicus ipsi graui?* Quod cum ita sit, fieri non potest, vt perfecte regnet in nobis voluntas Dei, nisi prius voluntas nostra moriatur: adeo vt (sicut antea diximus, ad consequendum amorem Dei necessarium esse, vt mortificetur amor proprius, sic vt regnet in nobis voluntas Dei) oporteat ante omnia destruere regnũ voluntatis propriæ. Et si simul regnare nequeant ambæ hæ voluntates, nec simul viuere, sed omnino necesse sit, vt altera moriatur, & viuat altera: quid rationi magis consentaneum, quàm vt viuat voluntas Dei, & non hominis? Nihil enim convenientius, quàm priuari nos nostra voluntate, vt dulcius fiat voluntas Dei. Auriga id studiosè agunt vt axes semper bene vncti sint, quod facilius rota vertantur: nos autem, vt voluntas diuina melius in nobis adimpleatur sine contradictione, primum nostram propriam voluntatem expellere debemus.

Exercitium hoc sancti commendant sub diuersis nominibus. Aliquando enim vocant abnegationem, nonnunquam mortificationem, subinde resignationem; quæ tria vnam eandemque rem, licet sub nominibus diuersis, significant. Vocant abnegationem, quia negamus nostram voluntatem, & libertatem, quæ res est magis intima, magisque principalis omnium, quæ in nobis sunt, tradendo eam in manus alterius, & renunciando vsui & dominio naturali illius, priuando nos ipsos nobis, & alienando nos à nobis, quod sacrificium profecto est maximum, quod Deo potest offerri. Appellatur etiam mortificatio; mortificamus enim & occidimus proprium nostrum velle, illud Deo immolando. Id enim quia non fit sine dolore, merito dicitur sacrificium & mortificatio. Nuncupatur & resignatio, atque hoc vocabulum magis est significatiuum: resignat enim se homo ad manus Dei, Deo se subijcit, & se spoliatur seipso: quæ admodum facit qui resignat beneficiũ aliquod Ecclesiasticum, ad manus sui superioris: illud enim nõ est aliud, quàm proprietatem illam, quæ antea habebat, tradere in dispositionem & voluntatem superioris. Hoc modo & Sancti sua voluntate spoliantur, & diuinæ facti sunt subiecti, ita vt quasi semper

Varia hominum studia.

Ioan. 14.

In quibus homo debet Deo obedire.

filij Belial
Iudic. 19.
Eia. 44.

Variantia
na abnegationis
tionis voluntatis.

Sancti
clim
tior
pian
tatem
adant

per visum sint dicere cum Apostolo: Domine quidvis
me facere?

Ad hoc igitur mortificationis exercitium inuitat
nos idē Dominus in Euangelio, sub nomine morti-
ficationis, cum dicit: Amen amen dico vobis, nisi granum
frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum
manet: si autem mortuum fuerit, multum fructum ad-
feret. Vnde liquet, quod in perfecta mortificatione
latet veræ vitæ fructus. Qui enim semper moritur in
semetipso, semper denuo viuunt in Deo: anima autē
resignata & mortificata, est quasi acinus vitæ matura-
ra, & suavis: ea verò quæ talis non est, quasi botrus
viridis & agrestis. Nihil potest offerri Deo gratius,
proprie voluntatis renunciatione: nihil enim magis
amatur ab homine, quàm illa. Quando igitur homo
resistit huic sensuali voluntati, licet in rebus exiguis,
proculdubio rem facit Deo gratissimam, obsequiū-
que illi præstat maximum. Si inferatur in mensam
missus aliquis delicatus, vnde licet homini sine pec-
cato comedere, & tamen abstinet se ab eo, idque
propter amorem Dei, resignans appetitum suum, &
abnegans illum, fiat quod magnum exhibet Deo
cultum, quemadmodum scribitur de Dauide, quod
noluit bibere aquas de cisterna Bethleem, tantopere
ab illo desideratas: non quia existimabat se magnū
quid facere, quod effunderet vas aquæ coram Do-
mino; sed quia hoc faciens sacrificabat Deo, & offe-
rebat ei suæ voluntatis desiderium: quod cum esset
ingens, etiam existimabat ingens se Deo immolare
sacrificium. Si Deus itaque tam exiguum mortifica-
tionem remuneret, quid putas præparauit his, qui
propter amorem eius omnibus renuntiānt? Vt
autem exerceatur in hac virtute, necesse est vt ho-
mo sape dicat in semetipso: Propter amorem tuum,
Domine nolo videre hæc rem, nec illam audire: nolo
Domine istas gustare delicias, aut frui hac recrea-
tione: in omnibus enim his merebitur, habitumque
negandi propriam voluntatem acquireret. Ad eod quod,
sicut iam diximus, plurimum conducit ad mortifica-
tionem amoris proprii, suis resistere appetitibus,
etiā in rebus licitis: similiter etiam inuadit ad mortifi-
cationem propriæ voluntatis, sape resistere suis desi-
deriis in iisdem rebus. Cum enim duæ istæ passionēs
adeo inter se sint similes, similia etiam debent esse
remedia. Nam sicut amor proprius passio est poten-
tissima, quæ difficillimè vincitur, & quæ sese fre-
quenter misceat omnibus rebus agendis: sic etiam &
propria voluntas, quæ est abyssus profundissima,
quæ vix penetrari & intelligi potest. In multis enim
rebus (etiā illud non sentiamus) immiscet sese
sub diuersis coloribus, nunc sub discretione, nunc sub
charitate, nunc sub necessitate, nunc sub misericor-
dia; aliquando sub iustitia, nonnunquam quasi alte-
ri cupiat dare exemplum, aut ne cui sit molestus;
subinde sub alijs honestissimis titulis, sub quorum
coloribus homo facit potius quod vult, quàm quod
debet, magis sequitur propriam voluntatem, quàm
voluntatem Dei: & sape hoc ipse non animaduertit,
imò contrarium se facere arbitrat. Hoc autem
etiā non semper sit peccatum, tamen error est, dum
facientes propriam voluntatem, Dei nos facere vo-
luntatem arbitramur. Quare cum inimici iidem
sint, & modus oppugnandi idem; oportet quoque
vt eadem sit resistendi ratio: hoc est, vt generetur in
nobis sanctum odium contra eandem voluntatem;
vt abnegemus eam in omnibus, quantum fieri po-
test; vt sponte optemus potius regi ad arbitrium al-
terius, quàm nostrum, magisque nobis placeat hu-
milis obedientia subiectio, quàm libertas propriæ
voluntatis: omnia suspecta habendo, ad quæ fertur
iudicium nostræ voluntatis, nisi prius bene exami-
nentur. Præterea, quidquid euenit, id accipiendum

est tanquam de manu Dei, quantumvis id aspe-
rum sit & durum; cum ipse capillos capitis nostri
numerauerit, & folium arboris non cadat in terram
sine illius voluntate. Dicamus igitur in omni aduer-
sitate cum Salvatore nostro: Calicem quem dedit mi-
hi Pater, non bibam illum?

Cum autem victus à propria sua voluntate in a-
liquem defectum labetur, ingemiscat, & suspiret ex
intimo corde: ne tamen ob hoc animum abijciat,
sæpius licet hoc in die accadat: sed inuocet Dominū,
& dicat: O Domine Deus meus, quàm miser ego
sum, siquidem taliter adhuc in me passionēs domi-
nantur. O quàm debilem me deprehendo, & lan-
gidum: Arbitrabar iam voluntatem meam morti-
ficatam, & heu nunc iterum eam non minùs durā
& rebellem experior, quàm antea. Tamen, o Do-
mine, de tua pietate & gratia non diffido. Miserere
mei Domine, & adiuua me: propter amorem tuum
ecce nunc iterum propono cautius ambulare, meip-
sum & omnia propter te abnegare. In hunc modum
oret, & animum refumat, nec arbitretur se ideo gra-
tiam Dei perdidisse, quod imperfectus adhuc est:
fieri enim non potest, vt acceptus Deo non sit ille,
qui ex toto corde laborat, vt perfectus fiat: & beatus
ille, qui in medio istorum laborum animam exha-
abit.

Video quidem hanc mortificationem in princi-
pio esse difficilem; postquam autem homo aliquan-
diu in ea exercitatus est, statim accedente gratia &
ope diuina facilis fit: sicut omnia, quantumvis aspe-
ra, vsu atque exercitio fiunt mitiora.

Hic igitur medijs acquiritur mortificatio propriæ
voluntatis: & de illo, qui iam eod peruenit, intelligi-
tur illa Apostoli verba: Mortui enim estis, & vitæ ve-
stra abscondita est cum Christo, in Deo. Si vultis autem
scire, quando homo huc perueniat, hoc est, quando
quasi mortuus sit; dico, quod tunc erit, quando post-
ponit suam voluntatem voluntati diuinæ; cum re-
pellit à se amorem proprium, quando renunciat
mundi voluptatibus, quando mortificat inordinata
camis suæ desideria, cum se omnium iudicat vilissi-
mum, cum lubens morem gerit hominibus propter
Deum, quando non implicatur cogitationibus su-
perfluis; cum alterius dicta vel facta non iudicat, sed
omne iudicium Domino relinquit, cum laudatus
non exultat, aut vituperatus non contristatur; cum
omnem iniuriam & aduersitatem fert patienter,
cum de nemine conqueritur, & cum omnibus ho-
minibus aperit sinum cordis sui, & suspicit illos tan-
quam viuā templā Dei. Qui hæc omnia facit, is verè
mundo mortuus est, & viuunt Deo.

DE MORTIFICATIONE ET purificatione appetituum, passionum, quæ naturalium.

CAPVT VII.

Post mortificatum amorem proprium, propriam
que voluntatem, sequuntur passionēs & in-
clinationes, quæ hinc procedunt: quæ etiā mor-
tificandæ sunt, tanquā ex illa radice pullulantes. Vt
autem hoc intelligatur, sciendū est, in anima nostra
duas esse partes principales; quæ à Theologis vocan-
tur portio superior, & inferior. In superiori (quæ vo-
catur spiritus & mens) est voluntas, & intellectus,
qui regit voluntatem, & quasi oculus illius est. In in-
feriori est appetitus sensitiuus, cum imaginatione,
quæ etiam est quasi oculus huius appetitus, à qua
mouetur. In hoc appetitu constituit Philosophi vn-
decim affectus, quos nos passionēs possumus appella-
re, aut motus naturales, vt sūt amor, odiū, tristitia,
lætitia, desiderium, fuga, timor, inuidia, confidentia,
diffiden-

Quid faci-
endum cum
quis lapsus
est.

Quis mor-
tuus spiritu-
aliter.
Coloss. 3.

Portio ani-
ma superior
quæ.
Inferior ap-
petitus.
Aff. sunt
vndecim.

diffidentia, & ira. Hæ duæ partes, & quasi Respub. sunt in homine: vna est quasi bestiarum, altera est quasi Angelorum. Quidquid enim est in illa parte inferiori, habent etiam bestiae, & alia animalia, sicut nos. Sciendum autem est, ante peccatum portionem hanc inferiorem perfecte subiectam fuisse superiori, non aliter atque res ignobilior nobiliori, & tanquam naturalis seruus suo domino subijcitur. Per peccatum autem amissa est ista subiectio, quæ per Sacramentum Baptismi non restituitur, etiam si peccatum deleatur, quod peperit hæc rebellionem: atque ita in nobis remanet ista perturbatio, & rebellio nostrorum appetituum, vt sit materia meriti, & exercitium virtutum.

In quo consistat virtus.

Virtus igitur consistit in victoria & moderatione harum passionum, & ibi consistit etiam pax interior, & vera libertas hominis. Versatur igitur maior pars virtutum moralium in refranandis, & moderandis his passionibus, specialiter autem fortitudo & temperantia, cum omnibus alijs partibus & speciebus harum virtutum, quæ ab ipsis comprehenduntur. Quemadmodum enim sanitas, & bona corporis dispositio consistit in proportionem quatuor qualitatum, & elementorum, ex quibus sumus compositi; infirmitas autem in perturbatione eorundem: sic etiam sanitas animarum nostrarum spiritualis, bonaque & mala dispositio illarum consistit in temperantia, & intemperantia passionum: quæ cum moderatæ sunt, rectè valemus; cum immoderatæ, spiritualiter agrotamus.

Simile.

Luc. 2.

Quæ mala parunt appetitus.

Debet igitur homo semper aduigilare, vt custodiat has passiones; quemadmodum in figura dicitur, quod faciebant pastores, quibus Angelus natiuitatem Domini annuntiavit, qui vigilabant, & custodiebant vigilas noctis, super gregem suum. Igitur & nos vigilare debemus, & diligenter curam habere harum passionum naturalium, quæ tanquam bestiae mouentur ad præsentiam cuiuscunque obiecti, non aliter, atque bestiae: præuenientes saepe rationem, & eripientes illi prærogatiuam. Et hæc sunt illæ quæ faciunt nos similes bestiis, in modo sequendi appetitus, exturbantes nos ex sede & dignitate regali hominum, & facientes tanquam animalia bruta; obliterantes imaginem Dei, & imaginem bestiarum substituunt. Hæ faciunt nos seruos Daemonum obstreperos Deo, captiuos peccati, mancipia mundi, & subiectos omnibus miserijs & mutationibus illius. Hæ excæcant intellectum, captiuant voluntatem, debilitant liberum arbitrium, turbant pacem conscientie, exterminant spiritualem animæ læticiam, priuant eam vera libertate, impediunt quietem conscientie, expellunt ex anima virtutes, & loco earum introducunt vitia: sunt denique causa, cum moderatæ non sunt, omnium malorum. Quomodo itaque locum habere poterit amor Dei, vbi passiones dominantur: maximè cum sint legitime filie amoris proprii, & arma illius?

Oportet igitur vt prima serui Dei cogitatio sit, hunc appetitum cum omnibus suis passionibus refranare; quasi equum indomitum, non laxando ei habenas, nec permittendo vt os ad quæcunque appetit extendat: sed certam illi mensuram præscribendo, ne fatietur illis, quæ ei placent. Caveat itaque ne cor suum illaqueetur immoderata affectione rerum visibilium, & bonorum apparentium. Non prosequatur immodica affectione creaturam aliquam, licet bona sit: etsi enim obiectum bonum sit, affectio tamen bona non est, cum est immodica. Videmus enim laminam auri non minus impedire visum, quam laminam plumbi. In omnibus rebus quas videbis, audies, tanges, possidebis, aut contrectabis, semper caue ne cor inordinato aliquo affectu capiatur; si-

ue affectus ille sit amoris, siue timoris, siue tristitie, siue lætitiæ, siue denique ira: singuli namque horum affectuum oppugnant, turbantque animam, & in ea relinquunt semen, quod producit fructum variarum cogitationum; quæ se repræsentant, & nos inquietos faciunt orationis tempore. Vbi audies aliquam historiam, aut negotium aliquod terrenum; audi id quasi per contemptum, tanquam rem non magni momenti: omne enim, quod est Deus, aut nos ad Deum non adducit: exigui non est pretij. Quemadmodum enim cereus in aquam missus, in-
de extrahitur tam sicus, quam erat antea: sic cor serui Dei, etsi versetur in medio mundo, à rebus terrenis mundanis nil magis, quam pisces de sale marino contrahit. Natus enim super omnia, nec se finit ullis fluctibus immergi, instar olei inter omnes liquores, quod illis infusum, semper supernat. Neque minus necesse est, vt talis semper cura & cogitatio sit in retrahendo animo à rebus exiguis, quam à magnis: siquidem non minus (sicut diximus) animam illaqueat affectus illarum, quam harum, cum est inordinatus. Quia in re, inquit Celsianus, decipiuntur multi, qui postquam omnibus huius seculi rebus nuncium miserunt, tandem illaqueantur ad eod amore rerum partiarum, vt ob id perturbentur, & animæ suæ pacem amittant interiorem.

Qui itaque passiones suas sic temperatas habebit, & refranatas, hic virtutes morales, quæ consistunt in moderatione earum, inueniet; animam suam reddet tranquillam, eamque veræ Sapientiæ faciet discipulam, quæ in hac quiete reperitur. Inueniet quoque veram libertatem, & animæ pacem interiorem, quæ est fructus iustitiæ, & quæ præparat habitaculum Deo, quem nos querimus.

DE MORTIFICATIONE MALARUM INCLINATIONUM, & de particularibus cuiuscunque defectibus.

CAPVT VIII.

Tanta est debilitas & miseria, in quam natura humana per peccatum lapsa est, vt postquam iam anima ab his passionibus, propriaque voluntate, quæ generaliter in omnibus reperiuntur, purificata est, resistent adhuc expugnandi particulares quidam defectus, & prauæ inclinationes, quibuscum singuli nascuntur, aut quas longo usu acquisierunt. Vnde videmus hunc naturaliter proclinem ad iram, illum ad gulam, istum ad acediam, quosdam ad vanam gloriam, nonnullos ad concupiscentiam. Reperiuntur multi temerarii, altissimi, Varii vitiis malitiosi; alij pusillanimes, inuidi, maledici; quorundam sibi placentes, vani, amici ventorum, & auræ climationes, populares, multos videmus naturaliter esse presumptuosos, propriarum laudum buccinatores, effusos ad quiduis appetendum, & qui impetu quodam feruntur in id, quod desiderant, nec pauciores reperiuntur propria opinionis amatores, propriaque sententia propugnatores. neque exigui est eorum numerus, qui capitales sunt molestiarum & laborum inimici, propter nimium auiorem, quo proprium corpus diligunt, non volentes illud in remissa nimia contristari. Sed quis poterit enumerare omnia genera defectuum, qui sunt in hominibus, quorum numerus ipsorum hominum numero exæquatur?

Facile iam conspicitur, quam omnia hæc Deo aduersentur, & quam inconueniens ex his constitutur eius amor lectulus. Oportet itaque omnia hæc vt diuersorio, seu cenaculo quod Deo præparatur, expellantur: siquidem vna sola inclinatio mala, non superata, potest impedire perfectionem, atque alijs hostibus animæ portam aperire. Necesse est igitur, vt homo

ut homo omnium defectuum suorum sit diligentissimus & severissimus censor, petatque sine intermissione lumen à Domino, cuius beneficio possit defectus, affectusque suos liquido cognoscere: petat & fortitudinem, qua illos vincat, & sibi subijciat. Qui enim in Evangelio ex aqua potuit facere vinum, is etiam poterit mutare naturales inclinationes, ipsaque precipere, ut virtuti serviant. Et quia illic pugna est ferventior, ubi rebellis natura est potentior; oportet etiam ut ibidem maior adsit labor, vigilantia, & fortitudo. Obseruet autem, ne amor proprius impediatur cognitionem sui ipsius: semper enim est suspectus iudex in causa propria. Gratum ei sit de omnibus suis defectibus admoneri, & cogitet eum, qui hoc facit, magnum sibi aperire thesaurum: nisi enim cognosceret, emendare non posset.

Neque verò contentus eo esse debet, quod semper petat à Domino lumen & fortitudinem, ad cognoscendum, & vincendum: sed oportet ut ipse quoque manum admoveat, pugnet, faciatque omne, quod in eo erit. Manum igitur pectori admoveat, examinet, atque perstruatur omnes angulos suae conscientiae: discutiat omnia sua vitia, ad quae sese magis propendere novit, siue ad odium, iram, gulam, acediam, invidiam, loquacitatem, adulatorem, iactantiam, vanam gloriam, levitatem, cordis facilitatem, & molliem: siue ad amorem proprii corporis, superbiam, pusillanimitatem, cordis debilitatem, aut avaritiam, & sic de alijs vitijs omnibus, armetque se, & descendat in arenam ad gloriosam hanc expeditionem (qualis est vincere semetipsum, omnia haec monstra ex anima eicere: terram promissionis ab his bestiis venenosis purgare; nec somnum dare oculis, nisi prius haec omnia consummauerit) cum laude faciendam. Neque commoiori via poteris vitia, malaque inclinationes tuas exactè cognoscere, quam si studeas contrarias virtutes acquirere. Cum enim virtutem amplectimur, statim prodit se contradictio vitij contrarij. Nunquam enim homo cognoscit vim suorum vitiolorum, nisi cum operam dat, ut ea relinquat, atque ab ipsis liberetur.

Examinandum esse conscientiam.

Iuvabit ad hoc etiam statutis temporibus examinare conscientiam, quod saltem semel in die faciendum est. Iniret igitur homo secum in iudicium, omnes malos affectus suos producat, examinet omnia sua verba, opera, cogitationes, & intentiones quas habuit: in illis fervorem quoque & deuotionem, quibuscum singula fecit: castiget se, & poenitentiam agat pro malefactis, idque aliquo opere satisfactorio convenienti delicto: oretque sine intermissione Deum, ut gratiam sibi det, cuius ope tandem victor evadat. Noui quandam personam, quae sub noctem examinans conscientiam suam, si se in aliquo verbo deliquisse sentiebat, linguam morfu castigabat, volens poenitentiam agere pro eo, quod perperam erat locuta: & aliam, quae disciplinam sibi inferebat, pro eo, & quocunque alio delicto. Si quis haec obseruet, praeterquam quod pro culpa satisfaciit, etiam animam suam reddit magis ordinatam, & timidam, ne in posterum in eadem, aut similia peccata relabatur. Potest autem unusquisque suo modo sibi ipsi poenitentiam iniungere, praecedentibus conformem.

Vtile quoque erit singulis septimanis semel secum inire rationem victoriarum, quas illo tempore obtinuit de particularibus vitijs: & si secum circumferat aliquem admonitorem: ut si carnem nudam cingat aliqua re dura & molesta: quae est loco monitoris, & stimuli, ut in hoc vel in illo cautè ambulet, atque non dormiat.

Hoc igitur modo tandem eiciet omnes Iehus-

os (hoc est, omnia vitia, & malas inclinationes) ex terra promissionis, quae est ipsa anima: ut in ipsam habitatum veniat Deus: quandoquidem (ut diximus) si non expellamus ex anima nostra quicquid Deo contrarium est, & dissimile, non poterimus in illum transformari.

DE VICTORIA ET PURIFICATIONE.

na omnium peccatorum.

CAPVT IX.

Diximus hactenus de primarijs radicibus, & fontibus omnium peccatorum, qui sunt amor proprius, propria voluntas, passionesque, & malae carnis inclinationes. Hi sunt quatuor praecipui venti, qui mare turbant, & terram sursum atque deorsum vertunt. Haec sunt quasi quatuor elementa, ex quibus componuntur omnia mundi peccata. Haec sunt quatuor flumina, quae egrediuntur, non de paradiso voluptatis, sed de corruptione peccati, quaeque irrigant omnes plantas vitiorum, quae nascuntur in care nostra. Et quia abunde iam satis diximus de radicibus, & seminibus malorum: etiam aliquid dicendum est de fructibus eorum, qui sunt ipsa peccata, & mala. Haec enim maiora secum in animam inferunt damna, & arctius obserant portam amoris diuini, quem hic quaerimus. Scriptum est enim: *Qui diligitis Dominum, odite malum.* & alibi: *In malevolam animam non introibit Sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis.*

Psalm. 96. Sap. 1.

Cum autem peccatorum genera duo sint, unum mortalium, alterum venialium: de mortalibus fuisse satis diximus in secundo libro Dncis peccatorum: ubi tractatum est de remedijs septem vitiolorum capitalium. Superest ut de venialibus aliquid dicamus: quae etsi non deleant charitatem, tollunt tamen fervorem illius, & disponunt ad mortem eius. Obscurant etiam animam, impediunt deuotionem, examinant cor, praescindunt filum bonorum exercitiorum, distrahunt hominem, & nebulam quandam inter Deum & illum excitant. Oportet igitur, ut unusquisque diligenter vigilet in custodia sui ipsius tot oculis, sicut illa animalia Ezechielis representant, circumspectans, & cum omni studio examinans omnia opera, verba, proposita, desideria, & cogitationes suas: ne latum vnguem (si fieri possit) à divina lege digrediatur. Haec enim est primaria dispositio, quae requiritur ad quaerendum hunc Dominum, eiue hospitium preparandum: iuxta illud Psalmi: *Instruat & iudicium preparatio sedis tuae.* tali enim suppellectili domum suam vult esse ornatam Dominus, qui cum sanctus sit, etiam sanctum requirit tabernaculum, in quo habitabit.

Ezech. 10.

Psalm. 82.

Superius diximus, puritatem cordis principale medium esse, ad amorem Dei comparandum: nequaquam autem minima pars huius puritatis est, conscientiam habere mundam, quae liberat hominem ab omni peccato, & tabernaculum Domini sanctificat. Adamas pretiosus non in annulo ferreo, sed in auro purissimo collocatur: sic etiam caelestis haec virtus non infunditur animae immundae, sed purgatae & nitidae. Id multis allegorijs insinuat Ecclesiasticus, dicens: *Dominum Sapientia precepisse, quod habitaret in Jacob, & in Israel hereditaretur, & in electis suis mitteret radices.* Et, inquit Sapientia, *in Sion firmata sum, & in civitate sanctificata similiter requiesci, & in Ierusalem potestas mea.* Et radices in populo honorificatae, & in plenitudine sanctorum detentio mea. His modis loquendi significat, quam puram, mundam, & immaculatam debet esse domus, in qua requiescet divina Sapientia, & meritò: Quemadmodum enim speculum quo tersius & nitidius est, eo clarior in eo splendent radij solares: sic etiam quo mundior & purior erit anima, eo magis lucent in ipsa radij divini.

Simile.

Eccl. 24.

Simile.

diuinæ sapientiæ, & tantò perfectiorem concipiet intelligentiam rerum omnium, idque propter eximiam suam puritatem. Hanc ob causam homo diligentissimam vitæ suæ debet habere rationem, cōsiderando semper ubi pedem figat, ne in præcipitiū peccati labatur: in omnibus, & ante omnia negotia se preparando, implorandoque gratiam & opem diuinam; maturum præmittendo, iudicium, & diu deliberando, si quid faciendum sit, ne à terminis rationis aberrer. Præterea sic sibi ipsi irascatur, sic se castiget & in ordinem redigat, ne subsidium vitæ spiritalis amittat, ne præscindat filum bonorum exercitiorum: etiamsi nonnunquam incidat in leuem aliquem defectum, sine quibus vita hæc transigi non potest. Naturale namque est, quod peccatum secū adfert timorem & pauorem, ut dicit Sapiens; *Fortitudo simplicis, ait, via Domini: & paucor huius qui operantur malum.* Iste paucor cū adeo naturalis sit peccato, multi sic ab illo absorbentur: quod amittunt vigorem & alacritatem, quibus tamen opus est in continuandis virtutum exercitijs. Ea itaque seruanda est moderatio inter audaciam & timorem, ne timor nimius animum deiciat, neve defectus audaciæ causa sit, cur opus intermittatur.

DE ALIIS IMPEDIMENTIS AMORIS DEI, & præcipue de nimis occupationibus.

CAPVT X.

Hæc sunt præcipua impedimenta diuinæ charitatis vel amoris. Sed & præter ea, quæ hætenus commemorauimus, alia sunt, quæ virtutem hanc impediunt: quæ quidem facile nominari, sed non facile possunt superari. Sit igitur hæc generalis regula: Omne id quod aut dissimile est, aut contrarium Deo, etiam contrarium est eius amoris. Cū enim huius amoris natura sit, vnire animam cum Deo, eamque in illum transformare; & cum vnio similitudinem rerum vniedarum præsupponat, sequitur omne id quod impedit similitudinem, etiam impedire vnionem, & per cōsequens, amorem. Sic videmus ignem naturaliter aquæ vniri non posse, cum illi contrarius sit: sic nec aqua oleo; et si enim contraria non est, oleo tamen dissimilis est. Sed & ferrum cretæ non miscetur, propter eandem rationem: illud enim durum est, hæc mollis. Miscetur autē commodè vnum oleum cum oleo altero, aut quicquid alius liquor cū liquore sibi simili.

Hanc igitur ob causam necesse est, ut cupidus amoris Dei ex anima sua eiiciat, non tantum omnia peccata mortalia, quæ ex diametro pugnant cum amore diuino; sed etiam omnes imperfectiones, & omne id, quod Deo est dissimile, ut sic vnietur anima cum Deo, eique (quantum humana conceditur debilitati) similis efficiatur. Huc ascendit intellectus Plotini Philosophi Platonici, qui dicebat; In Deo tres sunt proprietates quæ sunt, esse vnicum, & summum bonum: debet ergo etiam homo in suo genere se talem facere, ut vnus cum ea fiat. Proinde, inquit, qui vult vniri bono, eique similis effici, debet se abstinere ab omnibus rebus malis, & qui summo, abstineat ab omnibus inferioribus: & qui vnico abstineat à multis. Quo loco in paucis verbis tres gradus tradit ad hanc vnionem necessarios. Primus, & maximè necessarius est, abstinere ab omnibus rebus malis: hoc est, ab omnibus peccatis. Secundus & perfectior est, abstinere ab omnibus rebus inferioribus, vilibus, & abiectis, etiamsi mala non sunt: ut vacare negotijs secularibus, contrahibus, commercijsque & negotiationibus. et si enim hæc illicita non sint, tamen exercitia sunt vilia, abiecta, & seruo Dei indigna: nisi fortè aut obedi-

tia, aut charitas aliud postulent. Tertius est perfectissimus, abstinere scilicet à *πολυπραγματούτων*, hoc est, ab occupationum multitudine: etiamsi nec mala sint, nec viles, sed bonæ, dummodo sint superflue: hoc est, quando occupationes plures sunt & grauiiores, quam vt debilitas spiritus & corporis nostri ferre queat. Quapropter sæpe sub onere labimur, spiritus obruitur, & deuotio amittitur. Ob multitudinem namque negotiorum, nec tempus superpetit, nec cor sufficit diuini amoris exercitijs. Pulcherrimè contra hanc nimiam occupationum multitudinem scripsit S. Bernardus ad Eugenium Papam. Ab hac vt nobis caueamus, monet etiam Sapiens, dicens, *Fili, ne in multis sint actus tui:* quoniam nim in paucis occupatur, in spiritu Sapientiæ plus proficit. Quam sapientiam ille vult nos apprehendere in tempore quietis. Idem quoque præcipit D. Franciscus suis Fratribus in Regula: vt quidem laborent, sed ita, ne tanta sint exercitia, vel occupationes, vt spiritus orationis opprimatur: cui omnia debent subseruire. Quod sanctus ille docet, etiam docuit Seneca, qui multas occupationes vocat summum virtutis impedimentum: ait enim: Nemo vnquam ad bonam perueniet conscientiam, qui præter modum occupatus est. Hoc dicere potuit Philosophus: necesse mirandum. Etenim si virtus maior est omnibus rebus huius mundi, mirum non est, si alias occupationes omnes non necessarias respuat, ad acquirendam rem tam difficilem. Qui itaque auferet e medio tria hæc impedimenta, certus sit, quod ingentem hunc thesaurum consequetur.

Nemo aut miretur aut reprehendat, quòd manū meam in hoc negotio mortificationis adeò defatigauit: experientia namque docet, multos esse vtriusque sexus homines, orationis exercitio, alijsque virtutibus & bonis operibus deditos, qui tamen in propria voluntate sunt obstinati: habentque passionem tam viuas, quam si nihil ipsi esset cum Deo negotij, & tandem si fortè illos aut extremo tangas digito, erumpunt cum impatientia in conuitia, verbaque maledica, ut ostendit Chrysostomus in libro de Sacerdotio: & quotidiana docet experientia. Hi magis student orationi ex voluptate, aut vitæ dulcedine: quam ob finem, in quem oratio est instituta, nimirum vt Dei voluntati satisfiat, & propria mortificetur; cum extra controuersiam sit, vnā viuere, alteram mori debere.

Et si Christiano lectori nimium esse videatur, quòd nos requirimus: meminerit, quòd hæc requirimus ab illo, & illum vicissim Deo reddimus. Ratio difficultatis huius, est magnitudo eius, quòd quaritur. Et si enim Dominus sit tam liberalis, & tā communicatiuus sibi ipsius, omniumque rerum suarum: tamen cum etiam sit infinitè sapiens, & iustus, disponit omnia in numero, pondere, & mensura. Oportet igitur hominem, vt dona tam pretiosa percipiat, ad maximos labores disponi: vt sit aliqua proportio inter id quod datur, & quod accipitur: inter dispositionem, & formam, inter merces, & pretium.

Hæc sunt, Christiane Lector, principales res, quas mortificare & purgare in se anima debet, quæ desiderat vnus fieri cū Deo spiritus, & introduci in cubile & thalamum celestis illius Sponsi. Id multis modis in Scriptura diuina adumbratum est. Primò significatur hoc per generalem illam circumcisionem, quæ Deus præcepit Iosue, vt omnes filios Israel circumcideret, cū iam Iordanem transisset, terramque promissionis essent ingressi. Terra enim promissionis (quò omnes in hac vita proficiscimur per desertum penitentia) est perfectio charitatis, ad quam nemo perueniet, nisi per generalem circumcisionem amoris proprii, omniumque aliorum malorum

Peccatum
secum adfert
timorem.
Prou 10.

Generalis
regula, quæ
impedimen-
ta noscuntur
amoris Dei.

Simile.

Tres gradus
vnionis cum
Deo.

Cur autem
in his sumi
praesentur.

Chrysost.
de Sacerdotio
lib. 1.

Simil.

Ios. 5. Iorum & imperfectionum, ex eo featurientium. Hoc est quod Angelus Domini præcepit eidem Iosue, vt discalcearet sese, antequam pedem figeret in terrâ promissionis: hoc est, regionem amoris Dei. Hoc est Psalterium illud decem chordarum, & tympanum ex membrana pecorum, quæ sumere præcipit Deus in Psalmis, & in quibus vult laudari: hoc est, corpus & anima mortificata, & libera ab omnibus amoribus, & oblectationibus sensualibus: quemadmodum enim chorda & membrana, quæ primas partes habent in his instrumentis, necessario debet esse sicca, & ab omni humore, quem à corpore animalis traxerunt, libera: sic oportet vt homo habeat mortificatam, & exiccatam (quantum fieri potest) humanitatem, & debilitatem, quam traxit à ventre matris sue, si velit esse instrumentum viuum laudis Dei. Quando fluente Iordanis siccauerat Dominus, dicitur, quod omnibus Regibus terræ dissolutum est cor, & non remansit in eis spiritus, quodque seipso & regna sua mox filijs Israel tradiderunt. Sic & Diaboli, cum vident siccare fluente nostram passionem, appetituumque sensualium, confestim se vincetos dedunt, & regionem amoris huius cælestis

nostram esse fatentur. Sed ne deficiat homo, existimans rem esse difficilem, aut impossibilem, exuere omnem humanitatem & imbecillitatem: Deus enim ipse iuuabit nos, & potiores partes sustinebit in hoc opere, quod molimur: hoc enim in lege per Prophetam suum promittit his verbis: *Circumcides ner. Dominus Deus tuus cor tuum, & cor seminis tui, vt diligas Dominum Deum tuum in corde tuo, & in tota anima tua, vt possitis vivere.* Ex quibus verbis duo possunt erui: primum est, necessario refecandos esse ramos amoris proprii, vna cum suis radicibus (quoad fieri potest) omnibus, vt locus detur amoris Dei: ea namque circumcisio cordis non est aliud, quam ipsa mortificatio, de qua hucusque nobis sermo fuit. Secundum, quod opus hoc, aliquin supra vires humanas, maximopere iuuat & promouet, est diuina gratia: promittit enim ipse Dominus, se circumcisionem hanc executurum, quam promissionem ipse implet, dando nobis spiritum & fortitudinem, ad circumcidendum, & mortificandum omne id, quod impedit amorem illius. Hic constituemus sine prioris huius libri partis, & secundam, prout in exordio polliciti sumus; auspicabimur.

Deus in mortificatione potiores partes sustinet.

Deut. 30.

SECUNDA PARS HVIVS LIBRI:

In qua agitur de primarijs virtutibus & exercitijs, quibus amor Dei acquiritur.

DE PRIMO EXERCITIO, CONTINVA SCILICET MEMORIA
Dei, & de petitione diuini huius amoris.

C A P V T XI.

DVo in principio huius libri diximus ad comparandam charitatem esse necessaria: vnum est, eliminare ex anima nostra omne id, quod in ea est, vel contrarium, vel dissimile Deo: alterum, operam dare, vt eam semper habeamus occupatam, & Deo unitam per deuota & amoris plena exercitia. Id manifestum fiet hoc exemplo: Videmus eos, qui ex viridi & acerbo fructu Conferuam facere volunt, ante omnia bene coquere, vt eliciant omnem viriditatem & amaritudinem, quam habet naturalem. Quo facto, secundo coquunt in saccharo, vel in melle, vt quod in prima coctione perdidit amaritudinem, acerbitemque naturalem, quam habebat, in secunda coctione dulcedinem liquoris, quo conditur, contrahat: Sic etiam vt transformetur homo per amorem in Deum, necesse est primo exuere omne id, quod est contrarium Deo: hoc est, omne malum. Deinde oportet vt Deo iungatur per exercitia orationis, & amoris: per hanc enim coniunctionem fiet vnus spiritus cum Deo. Et quia vsque huc de priori tractauimus, nunc ordo postulat, vt ad posterius progrediamur: hoc est, ad exercitia & media, quibus anima nostra iungitur Deo, quod est finis totius perfectionis.

Ante omnia igitur præsupponendum est, quod (vt quidam Doctor ait) primarium serui Dei studium debet esse, vt anima eius semper Deo per orationem, & actiualem amorem adhæreat. Quamdiu enim perseuerauerit in hoc, Sol ille iustitiæ, qui ad eorum suæ lucis est communicariuus, sic eam illuminabit, quod faciet sibi similem. Etenim per hanc spirituales conjunctionem tam formosa fit,

quam nubes à Sole percussa, eiusque radijs amicta, à quibus eum in modum illuminatur, vt Sol ipse esse videatur. Quod dicimus, in duobus Philosophiæ principijs consistit, quorum vnum est, Omnem causam naturalem id agere, vt effectum faciat sibi similem. Sic videmus ignem vnum, alium ignem producere; vnu frigus, aliud; vnu calorem, alium. Id ipsum, & inter causas ea facit magis, quæ est potentior & nobilior ad operandum. Secundum est, quod omnes hæc causæ operantur, cum habent materiam, in qua operabuntur, iuxta se positam: nam si remotior esset materia, iam causæ non possent operari in illa: ignis enim non calefacit, nisi quis ad illum accedat. His sic se habentibus, cum dubitare nemo possit, quin inter omnes causas prima, nobilissima, & ad operandum potentissima, Deus ipse sit; sequitur, Deum maxime actiuum, sui ipsiusque & diuinæ suæ similitudinis maxime communicatiuum esse, his, qui capaces sunt: qualis est homo. Sed hæc applicatione opus est, vt scilicet homo se coniungat cum Deo, & influentias diuinæ lucis ipsius excipiat. Hæc cum Deo coniunctio non fit passibus corporis, sed spiritus: coniungendo scilicet intellectum & voluntatem nostram cum Deo, per considerationem & amorem. Et quātō diutius id homo continuabit, in eoque perseuerabit, tantō plus participabit de radijs lucis eius. D. Bernardus ait hoc ipsum quattuor potissimum exercitijs fieri, lectione scilicet, meditatione, oratione, & contemplatione: quæ sunt tanquam quattuor gradus, quibus homo pius & deuotus ad Deum ascendit: inter quos hæc est differentia, (vt Doctor quidam ait) quod lectio pedetentim incedit, oratio celeriter currit, meditatio velocissimè

velat.

volat, & contemplatio tandem ad finē itineris peruenit atque in Deo quiescit. Profunt itaque singula horum exercitiorum ad Deum accedere volentibus: in singulis tamē plus & minus inuenitur. Inter lectiones enim ea facit plus ad propositum, quā magis est affectuosa, deuota, & plus habet amoris diuini: quales sunt Meditationes S. Augustini, Stimulus amoris S. Bonauenturae, multique eiusdem Doctoris tractatus alij, quos ille sublimiter scripsit de his materijs spiritualibus. Inter Meditationes vero ea sunt vtiliores, quae versantur circa beneficia & perfectiones Dei, omniaque alia, quae quouomodo possunt in nobis amorem diuinum accendere. Inter Oraciones ex commendantur, quibus instantius petitur amor ille diuinus, & maximē quae fluunt ex ardentissimo illius desiderio. Et de illis, qui cor habent semper sanctis his orationibus occupatum, dicit B. Augustinus in vna sua suarum Meditationū; Beati illi, Domine, quorum spes in te solo est: & quorum vita perpetua est oratio. Magnum hoc profectū est, sed non tam difficile, quā quidam arbitrantur. Per orationem enim hic non intelligimus semper flexis genibus in terra orare, aut cum Deo loqui: sufficit enim cor habere collectum, plenum sancto timore & reuerentia: cum perpetua cogitatione & desiderio Deo gratificandi, & ad illum accedendi: quae res familiarissima est illis, qui se obsequio diuino deuotuerunt.

Ceterum inter omnia, quae huic exercitio conducunt, maximum est ipsum exercitium, & vsus amandi Deum: nobilis enim haec virtus nulla re alia magis crescit, quā proprijs actibus: tum quia magis proprij sunt, tum etiam quia sunt excellentiores, magisque meritorij: procedunt enim de excellentissima virtute, quae est charitas. Quemadmodum enim habitus, qui acquiruntur vsu & exercitio alius operis, cum ipsa operatione crescunt, & perfectiores fiunt: (sic enim videmus pingendo fieri pictorem, & scribendo scriptorem) ita & in illis vsu venit, quae Deus in animam nostram infundit, & praecipue in hoc nobilissimo amoris sui habitu, licet hic magna sit differentia: meretur enim homo, & auget hanc virtutem Deus: Vnde sequitur, quod qui continuē magis occupabitur in amando Deo, is magis in hac virtute proficiet.

Hoc igitur convenientissimum huic negotio est exercitium: & sic ait quidam Doctor, quod etsi multae viae sunt, quibus ad perfectionem pertuenitur, tamen compendiosissima & efficacissima est haec, quā docet S. Dionysius, & multi alij post illum: hoc est, eleuare cor nostrum ad Deum cum affectibus & desiderijs amore ipsius inflammatis, conuersando cum eo, & cum eo colloquendo: incedendo semper collectis animae viribus in illius conspectu, & eliciendo ex omnibus rebus incentiua quadam, ad illum melius cognoscendum, & feruentius amandum. Exercitium hoc proprium studium est verae sapientiae, & mysticae Theologiae, quae non apprehenditur legendo, aut disputando: sed orando, & puram affectionem ad Deum eleuando, per eundem enim gustum & experientiam suauitatis, bonitatis, & nobilitatis illius agnoscit homo re ipsa, quid sit Deus: eo quod participauit, & in se recepit beneficia & effectus eiusdem Dei: quemadmodum aliquis scit Principem hunc aut illum esse liberalem, non quia legit, aut ex alijs intellexit, sed quia ipse expertus est, diu cum illo conuersatus, multorum beneficiorum, magnaeque illius liberalitatis & nobilitatis sensarum gumenta. Ex hoc non difficile intelligitur differentia, quae est inter Theologiam Scholasticam & mysticam: illa enim apprehenditur actu intellectus,

Differentia
inter Theo-
logiam scho-
lasticam &
mysticam.

haec suauis affectu voluntatis; qui deinde communicat, infundatque intellectui, quā bonus & suauis est Dominus.

Secundum hanc itaque doctrinam, via, per quam peruenitur ad veram sapientiam, est continuum cum Deo commercium habere, cum illo nocte dieque conuersari, sicut sanctissimam illam Virginem Ceciliam quondam fecisse legimus: de qua scriptum est, Virgo gloriosa semper euangelium Christi gerebat in pectore suo, non diebus, neque noctibus: colloquijs diuinis in oratione cessabat. Ad quod exercitium Spiritus sanctus multis nos similitudinibus inuitat in libris Sapientiae: *Beatus vir qui in sapientia morabitur: & qui in iustitia sua meditabitur: & in sensu cogitabit circumspectionem Dei. Qui excogitat vias illius in corde suo, & in absconditis suis intelligens, vadens post illam quasi inuestigator, & in vijs illius consistens: qui respicit per fenestras illius, & in ianujs illius audiens: qui requiescit iuxta domum illius, & in parietibus illius figens palum statuet casulam suam ad manus illius, & requiescens in casula illius bonaper annis: statuet filios suos sub regimine illius, & subramis eius morabitur: protegetur sub regimine illius a ferro, & in gloria eius requiescet.* Omnia haec verba sunt Spiritus sancti. Vides igitur quot tropis & similitudinibus depingit hic Spiritus sanctus pij hominis, & thesaurum hunc cupientis sibi comparare exercitia: qui postpositis omnibus mundi negotijs, nulli alij studet, quā ut thesaurum hunc quærat vndique & ex omnibus quae videt, audit, vel cogitat, occasionem captans, ut de die in diem proficiat in cognitione & amore sui Domini. Haec fuit vita, hoc studium, hoc continuum Sanctorum exercitium, & hoc est quod Sapiens dicit, *Vadens post illam quasi inuestigator*, hoc est, quod vocat respicere per fenestras: *in ianujs illius audire: in parietibus illius palum figere, & casulam suam ad manus illius statuere*: continentiam scilicet operam dare contemplationi rerum diuinarum, & sub vmbra Dei morari: fruendo scilicet suauiter fructibus & admirandis solatijs huius sapientiae.

Ad idem exercitium nos inuitat etiam Apostolus, licet dilucidius, & verbis simplicioribus. *Loquentes, inquit, vobismetipsi in psalmis, & hymnis, & canticis spiritualibus cantantes & psallentes in cordibus vestris Domino.* Consilium quod Apostolus hoc loco nobis dat, ipse perfectissime sequebatur: cum enim omnium hominum esset occupatissimus, sic raptus, & cum Deo vnitus incedebat, ut de seipso testetur, quod omnis sua conuersatio erat in caelis: ibi enim cor eius, ibi omnes eius erant cogitationes.

Inter omnes laudes hominis iusti, nequaquam minima est, quod canit Ecclesia: Sanctos in terris corpore solum vixisse, omnia autem desideria, omnesque cogitationes eorum in caelis habitasse. Hanc ob causam homines iusti in sacris literis caeli vocantur: liberi enim ab omnibus defectibus & passionibus huius vitae, tāquam ab impressionibus externis immunes viuunt, & omne eorum commercium, conuersatio, & cogitatio: omnia eorum desideria, gaudium, & spes in caelo reposita sunt, quare non immerito caeli vocantur: minor enim ipsorum pars in terris habitat, & maior ac melior in caelis commoratur.

Ob eandem causam dicitur in Psalmo, quod Deus ministros suos facit ignem vrentem. Quemadmodum enim flamma temper tendit sursum, sic iusti semper anhelant & sursum feruntur, tanquam viva flamma ad bona illius qui etis caelestis.

Et si nonnunquam negotia huius vitae animum trahunt

Ecc. 14.

Eph. 5.

Sancti in
caeli domo.

Ps. 103.

trahunt ad terrena, confestim tamen spiritus, qui in illis est, resurgit, & fertur iterum ad cœlum, non aliter, atque lignum, quod vi sub aqua mergitur ob naturalem tamē leuitatem confestim sursum emergit: quod enim hic facit natura, hoc illic faciunt boni mores, & gratia diuina, quæ natura longè sunt potentiora. Si enim

Longa dies homini faciat, parere leones,
si vlus ex feris animalibus faciat mansuetas, quid mirum si gratia, quod humanum est, faciat diuinum, & quod terrenum est, mutet in caeleste?

Secundum hanc itaque doctrinam debet seruis Dei (si velit esse discipulus huius cœlestis Sapientie) in semetipso extruere oratorium, in quo semper vacet Deo; hoc est, semper se in præsentia Dei versari debet, & talem omnium suorum negotiorum habere curam, vt sibi persuadeat, Deum semper habere se præsentem: ne vnquam mentis illam attentionem, deuotionemque ex illa præsentia natam, penitus amittat. Sic se fecisse indicat Propheta, cum dicit: *Proindebam Dominum in conspectu meo semper: quoniam à dextris est mihi, ne commouear.* Idem facit seruus Dei, eleuans semper cor suum ad illum, nõ cum impetu & violentia, sed cum tranquillitate & simplicitate, inclinando suauiter spiritum ad supremam illam deitatem. Neque abijciat animum, si viderit aliquando se distrahi ob instabilitatem cordis; sed confestim reuertatur, & recolligat, Deoque illud offerat: præterquam enim quod hoc modo disponetur ad hoc exercitium, etiam vsus ille in naturam conuertetur, neque amplius in colligendo spiritu difficultatem aliquam inueniet: neque vnquam sine tali spiritu inuenietur: quemadmodum piscis ex aqua extractus totis viribus contendit, vt quàm primùm in aquam reuertatur. Meminerit etiam se nihil posse ex semetipso, sed cum diuino subsidio; quod nunquam negatur huic, qui cum tali spiritu humilitatis facit, quod potest. Includatur igitur in semetipso, ibi enim Deum inueniet: qui etsi generaliter est in omnibus rebus, specialiter tamen est in anima rationali, in ea enim, tanquam in propria imagine & figura commoratur. Proinde cum Deus in ipso sit, oportet vt semper viuat in sancto timore, humilitate & reuerentia coram oculis illius: quomodo fecisse videtur Heliseus, cum dixit: *Vinit Dominus, in cuius conspectu sto.* Et sæpe eadem repetat: *Dominus præsens adest: Dominus me videt:* vt huiusmodi verbis restituatur diuinæ præsentia, quando se sentit ab ea declinasse. Abscondatur cum Propheta in Deo, occultetur in eius penetralibus, ibique cõmoretur, tanquam clausus in domo: lateturque, quod tam facile potest in se Deum inuenire, & in anima sua tantum bonum possidere.

Quod si nonnunquam occupationes & humanae vitæ negotia tantam deuotionem, animique attentionem non permittant: non tamen ob hoc propositum illud omnino abijciat, sed semper maneat cordis particula, quæ Deum respiciat: id si fecerit, facilius post peractum negotium poterit ad illum redire. Beatus homo quem nec hominum familiaritas, nec alia talia impedimenta, vel strepitus possunt ab hac diuina præsentia dimouere. Id autem fiet, cum sic in Deo inclusus, & in eo radicans est, tamque vnitus, & illaqueatus amore illius, vt Deum magis quàm quicquam aliud habeat in conspectu. Sine dubio namque habens animam omnibus rebus, quæ nimium amari possunt, spoliata, in humilitate stabilita, nullum Dei donum sibi tribuens, etiam si in medijs mundi negotijs & occupationibus versetur, nullum inde alicuius momenti damnum accipiet: iuxta id, quod quidam ex sanctis illis Patribus dicere consuevit: Homo perfectus non habet cor ter-

Granat. Opusc. spiritual.

renis rebus illaqueatus, sed in summitate eorum trahitur; quod velint, eas dilabi sinit, nec sese ipsis immiscet, nec examinat aut discutit id, quod ad se non pertinet, dicēs in semetipso, Deum solum cum omni affectu & attentione quero: omnia alia currat & recurrat, nihil mihi cum ipsis negotijs. Qui facit hoc, & in nulla re semetipsum quaerit, imò nudus omnia tam prospera, quàm aduersa cum Apostolo pertrahit, potest omnia sua negotia peragere sine vlla cordis distractione, & in medio laborum atque occupationum tranquillus esse. Nunquam desistat igitur seruus Dei ab hoc sancto exercitio, siue quia in idoneus est, siue quia principium magnam secum adfert molestiam: nõ enim insoles est, initia rei esse difficiliora, cuius tamen progressus vsu & tempore fit facilius. Id autem dico propter eos, qui cum aliquamdiu in hac palæstra desudauerunt, si non statim inueniant quod quaerunt, subito despondent animum, & propositum bonum deserunt, ignorantes ad statum perfectionis contententibus opus esse longanimitate & perseverantia, vt post longissima itinera, tandem perueniant ad tertiam promissionis: licet quidam reperiantur, quibus viam hanc diuinæ bonitas facit breuiorem.

Ad continuandum autem hoc exercitium maiori cum facilitate & suauitate, vtile erit, vt homo habeat in promptu aliquot hymnos, Psalmos, aut versus Davidicos, aut dicta aliorum Sanctorum, quibus sæpe excitet, eleuetque cor suum ad Deum, quale est illud huius Prophetae: *Quemadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarum: ita desiderat anima mea ad te Deus. Situit anima mea ad Deum fontem viuum: quando veniam & apparebo ante faciem tuam? Fecerunt mihi lachryme meae panes die ac nocte: dum dicitur mihi quotidie, Vbi est Deus tuus? & versus illius Psalmi: Diligam te Domine fortitudo mea: Dominus firmamentum meum, &c.* Nec tantum hymnorum & psalmorum, sed etiam cuiuscunque rei versiculos, orationes, prosas, verbaque deuota & amore plena ad manum habeat: conuertens sæpe cantilenas prophanas in spirituales, & diuinas, quibus eleuetur & excitetur nocte: sæpeque interdiu repetat, vt colligat cor suum, atque ad Deum extollat; habeatque semper animæ suæ palatium odorifero diuinatimi orationum incenso suffitum. Poterit igitur nonnunquam sequentem orationem dicere.

ORATIO AD IMPETRANDVM amorem Dei.

O Bone Iesti, o salus animæ meæ, quando tibi in omnibus & per omnia placebo? quando amore tui & mihi, & omnibus creaturis moriar? Miserere mei Domine, & adiuua me. Offero me diuinæ tuæ Maiestat, & saluto, quàm possum officiosissime, rosæ tuæ vulnera. Absconde me Domine in illis, vt sim perfectè mundatus, & amore tui inebriatus. O Domine Deus meus, o admirabile principium meum, o clarissima lux intellectus mei, o quies voluntatis meæ, quando te diligam ardentissime? O Domine, dignare cor meum dulcissimi amoris tui iaculo transfigere. O omne desiderium meum, omnis spes mea, omne refrigerium meum: o si anima mea digna esset tota vt amore tui sancto inflammaretur, vt sic omnis tepor eius diuino illo igni absumeretur. O Saluator mi, te desidero, tibi me totum offero, vnum vni, totum toti, vnicui v-nico. Nihil præter te volo, nihil præter te desidero, nihil præter te opto: tu nāque solus mihi sufficis, tu meus es Rex, tu meus es Dominus, tu meus es Gubernator, Pater meus, & omnia. Tu totus es amabilis, totus delectabilis, totus fidelis. Quis tā liberalis

FFF est,

Initia difficiliora sunt.

Psalm. 41.

Psalm. 17.

Cordis par-
ticula semper
etiam in ma-
xime nego-
tijs Deo re-
linguenda.

est quā ille, qui pro vili creatura dedit semetipsum? Quis tam humilis, qui magnitudinem suā Maiestatis eum in modū extenuaret, imō abiceret? O Domine, qui nullum despicias, nullum aspernaris, nullum qui te querit repellis: quin potius praeuenis illum, comitaris illum, subsequeris illum, & viam illi monstras: deliciae namque tuae sunt, esse cum filiis hominum. Tibi Domine benedixit Angeli, & quid inuenisti in nobis praeter miseras & peccata, ut videris nobiscum permanere vsque ad consummationem saeculi? An non satis erat, te pro nobis passum esse, & nobis Sacramenta reliquisse, & Angelos tuos cultos dedisse: quod etiam ipse, qui Dominus Maiestatis es, nobiscum, & in societate nostra permanere voluisti? Ineamus itaque pactum, (si tibi placet) fiatque inter nos commutatio, tu sollicitus esto, ut me adiuues, & ego sollicitus ero, ut tibi seruiam: fac mecum quod vis, & scis quod mihi expediat: tuus enim esse volo, & non alterius. Da mihi Domine, ut nihil praeter te desiderem, & ut totum me tibi offeram, nec vnquam te deseram. O ignis, qui me inflamas, & charitas, quae me exuris, & lux, quae me illuminas, & requies mea, & amor, qui semper ardes, & nunquam extingueris, quando te Domine perfecte diligam? quando te nudis animae meae brachijs amplexabor? quando despiciam me, & omnia, quae in mundo sunt, ut liberius amem te? Quando anima mea cum omnibus suis potentijs & viribus tibi vnietur? quando erit in amoris tui abyssu merfa & plane absorpta? Dulcissime, amantissime, pulcherrime, sapientissime, ditissime, nobilissime, pretiosissime, & dignissime qui ameris, & adoreris. O vita animae meae, quae ut mihi vitam dares ipsa mortua es, & moriens mortem interemisti, mortifica me totum, Domine, hoc est, omnes prauas inclinationes meas, propriam voluntatem, & quicquid impedire potest, quod minus tibi viuam, & tu viuas in me. Postquam me sic mortificaueris, fac me vivere in te, hoc est, in amore & obedientia tui, observando fideliter tua, superiorumque meorum praecepta, tuaque voluntati semper satisfaciendo. O bone Iesu, concede mihi Domine, ut detester omnia peccata, ab omni impietate abhorream, & toto corde me ad te conuertam: in te enim solo sunt omnes meae cogitationes, meaeque desideria: in te est mea memoria, meus intellectus, mea voluntas, & omnes vires meae. Amen.

DE PARTICULARIBUS CUIUS.
que dici exercitijs, & de seruire quo cum
petendum est amor Dei.

CAPVT XII.

Diximus de principali medio, quod requiritur ad amorem Dei, continua scilicet oratione, & amoris exercitio: nunc agendum est de suis rebus, quae ad hoc conducunt. Inter quae illud primum est, ut quilibet habeat quotidie saltem duo statuta tempora, quibus in silentio vacet Deo: perseverando in orationibus & considerationibus, quae praemittuntur ad inflammandum cor nostrum in amore huius Domini. Per istum enim exercitij quotidiani modum (si debita ratione fiat) facilius cor nostrum collectum, attentumque conseruabitur. Solet enim ex hoc exercitio plerumque nasci in anima suavis affectus, & impressio tam dulcis, ut faciat obliuisci omnium aliarum rerum, & in hac vna perseverare, in qua tantā inuenit dulcedinem. Quemadmodum illi qui bibunt aquam Padis ex praescripto Medici, bis quotidie certam bibunt quantitatem: deinde quoties interdum bibere volunt, semper hanc aquam bibunt; eius enim beneficio sanitatem

sperant se recuperaturos: sic volentes consequi hanc, quam desideramus gratiam, necesse est habeamus certa quadam tempora, huic sancto exercitio constituta, praeter perpetuam cogitationem, qua cum semper ambulare debemus in conspectu Domini, sicut iam diximus.

Sciendum autem est, in hoc sancto exercitio magna opus esse cautela; habenas intellectus esse contrahendas, ne nimium sit speculativus, neque ultra modum loquatur, etiam cum Deo, ne forte impediatur affectus, & motus voluntatis: non enim hic agimus de cognitione, & speculatione Dei, quā de amore illius. Semper itaque laxantes habenas voluntatis contrahere debemus illas intellectus, non permittentes illi maiorem speculandi licentiam, quam quae sufficit ad illuminandam & ducendam voluntatem, eam simplici cum representatione coram Deo explicantes, ut affectionum brachia extendat, ipsique Deum amplexetur. Haec admonitio magni momenti est, multi enim huius ignari, in hoc exercitio fiunt potius concionatores, quam Dei amatores. Cum enim intellectus sit principalis porta, per quam res in voluntatem nostram ingrediuntur, saepe viti veniunt, ut homo in primo hoc exercitio tam diu remoretur, quod ad secundum non progreditur: atque ita satiatur quidem intellectus, voluntas vero seipsum manet atque sicca: ac proinde totus homo vacuus remanet, atque sine villo fructu.

Ut autem melius intelligatur, quanto excellentius est amare Deum, quam illum cognoscere: referam hic nobilem quandam sententiam celeberrimi illius Comitis Mirandulae; qui cum expertus esset, quanto fructuosius est amare Deum, quam illum cognoscere, seu speculari conditionem & naturam Dei, in quadam ad amicum epistola sic scribit: Vide, o amice, quam magna est nostra dementia: confidera potentiam, quam habemus, ut Deo coequalmur, eoque fruamur: multo autem magis est, quod possumus illum amare cum voluntate, quam id, quod possumus illum cognoscere cum intellectu: quodque amando illum & plus proficimus, & minus fatigamur: nostraque obsequia ei sunt magis accepta: & tamen nos tanquam praecipites, multo magis laboramus, ut immoderato studio illum quaramus cum intellectu, quem inuenire non possumus; quam ut quaramus illum cum voluntate, quem si non amemus, cum maximo nostro damno inueniemus. Haec tenet Picus Mirandula: ex quibus manifeste cernitur, quanto fructuosius & excellentius est amare Deum, quam illum cognoscere: quamvis vtrumque sit necessarium.

Quod si obijcies mihi sententiam D. Thomae, qui affirmat beatitudinem Sanctorum in caelis essentialiter in cognitione Dei consistere, per quod videtur excellentius esse illum cognoscere, quam amare: Respondeo, quod in caelo videbimus Deum, sicuti est in semetipso, & hoc sufficit ad beatum faciendum illum, qui videt: in hac autem vita non videmus illum sicuti est, (hoc est, in propria sua gloria & pulchritudine) sed sicut nobis est possibile, iuxta mensuram nostrae capacitatis, quae admodum est exigua: quemadmodum videmus cum Oceanus intrat per angustias freti Atlantici, non irruit tota sua latitudine, quam habet ipse, sed ea quam habet canalis istarum angustiarum, per quam ipse intrat. Ad eundem modum hic intelligimus Deum, constringentes illum, & coarctantes iuxta mensuram nostri intellectus, qui conspicit spiritualia & divina, quasi per telam sericam, hoc est, imperfecte. Amor autem Dei non sic: proprium enim amoris est transformare amantem in rem amatam: qui suipsius oblitus, totus in illam translatus est, & vnum quid cum illa factus,

factus. Ex his liquet quanta differentia est, inter Deum cognoscere, & illum amare: in hac enim vita cognoscimus illum, sicut possumus, sed amamus eum, sicut est. In vno coarctamus Deum iuxta capacitatem nostri intellectus: in altero vero nos ipsos dilatamus, & in Deum transformamur, sicut ipse est, idque amoris huius beneficio. Eadem ratione dicitur, melius esse sublimia & diuina amare, quam cognoscere; cum melius sit inferiora cognoscere, quam amare. intelligentes enim communia & inferiora, nobilitamus ea, & spiritualia facimus, eo quod ista facimus intellectualia, nostroque intellectui accommodamus: sed amantes ea, voluntatem nostram humiliamus, viliores facimus, & ignobiliorem, inclinando illam ad res humiles, viles, atque ignobiles. Econtrario vero intelligentes res altas & diuinas, non nobilitamus eas, neque amplificamus, sed diminuiamus, & constringimus eas, debili nostro intellectui accommodando, ut eas possit capere. Amantes autem illas, non sic: non enim immutamus eas, cum amamus; immo mutamur in eas, cum certum sit, talem fieri vnumquemque, qualia sunt quae amat: si bona bona sint, bonus efficitur, si mala malus. Ex his omnibus facile cernimus, quanto maiorem adhibere debeamus diligentiam in hac vita, ut amemus Deum, quam ut cognoscamus illum, & quod in hunc finem omnia nostra dirigi debeant exercitia.

Animaduertendum quoque est, non satis esse, ut homo statutis temporibus huic sancto exercitio operam, si ignauus, tepidus, & indeuotus sit: opera namque remissa & tepida non crescunt habitus virtutum; multo autem minus charitatis. Oportet igitur ut homo tunc animo praesens sit, cum omni qua potest attentione, & deuotione: licet non debeat illa immoderata exprimi naturae violentia, quasi deuotio robore & fortitudine brachiorum sit elicienda, cum donum Dei sit gratuitum, quod datur humilibus, & studiosis vigilantibus. Sciendum autem est, vnum imperium, aut raptum orationis brevis hic amplius valere, quam multas orationes languidas, licet prolixiores. Optime dictum est a quodam Philosopho; non esse iustum, qui iusta facit, sed qui iuste. Quod etsi verum sit in omnibus operibus virtutum, maxime tamen in hoc locum habet: non enim recte vocari potest iustus, qui diu, aut qui multum orat; sed qui orat cum deuotione: multi enim Sacerdotes quotidie legunt totum diuinum officium, & quod amplius est, celebrant quotidie, & tamen deuoti recte nuncupari non possunt, eo quod non faciunt illud cum deuotione. Ex his manifestum sit, quod nec temporis longitudo, nec prolixitas orationum, nec earum excellentia, causa deuotionis est, sed modus orandi. Huius igitur praecipue rationem habere debet bonus orator. Ad id autem plurimum valet modus, quo ad orationem praeparatur: cetera namque solent fere principium imitari.

Tempus etiam orationis praeterquam quod esse debet conueniens, sit quam fieri potest prolixum: praesertim tunc, cum te secundo vento sentis nauigare, tum enim filium Spiritui sancto, qui venit tibi in adiutorium, non est abruptandum: neque negligenda est tam bona occasio, qua durante multa possunt insulae & ciuitates detegi: potest & communis regula nostrae utilitatis per hanc nouam lucem, nouam gratiam, & nouum ad virtutem subsidium suum excedere cursum. Haec admonitio quoque non exigui ponderis est, per quam homo breui tempore, & exiguis laboribus magnos potest facere fructus.

Ceterum quia de hac materia (quatenus pertinet ad orationem & deuotionem) prolixius differimus in libris de Oratione & Meditatione, eo nunc Chri-

Granat. Opusc. spiritual.

stianum lectorem remittimus, & hic tantum tractabimus de ea, quatenus nos iuuat in consecutione amoris diuini. Ut autem exercitium hoc sit fructuosius debet (ut diximus) procedere ex ardentissimo ignis illius caelestis desiderio: quod oritur, cum Deus prauehit hominem cum benedictionibus dulcedinis, datque illi gustum & experientiam suae suauitatis & excellentiae. Ut autem melius intelligatur conditio huius desiderii, ponam hic aliquot exempla: Aspice quomodo qui rem aliquam pretiosam perdidit circumit, quarens illam: non sedet, non quiescit, non edit, non bibit, non dormit, ut quærat quod desiderat. Non vult sibi quemquam de alia re loqui; non audit, si quis loquatur, nec obseruat quid dictum est: totus enim absorptus est ab eo, quod quærit, ita ut vix ulli alij rei possit vacare, aut animum intendere. Si ergo tanta cum anxietate quærat is monile aliquod temporale, quanto cum maiori sollicitudine quærenda est pretiosa illa margarita Evangelica? Qui itaque hoc modo quærit Dominum, porrat in se non tantum concionatorem perpetuum, sed etiam continuum motorem, à quo semper ad amandum Deum mouetur & inclinatur: adeo ut in omnibus rebus, quas conspicit oculis, aut manibus contrectat, inueniat stimulos atque huius amoris incitua. Quemadmodum is qui ante oculos habet vitrum viride, omnia quæ videt apparent ei viridia: sic qui cor habet illo correptum amore, omne quod videt, est illi amandi materia, omniaque excitant & inuitant illum ad amandum: quemadmodum & magnus aliquis rogos, quicquid corripit, in ignem conuertit: atque ex omni re materiam sumit, qua fouetur: etiam aquam ipsam, sibi planè contrariam, in ignem conuertit.

Continuum igitur hoc studium Deum actualiter amandi, & desiderandi, petendique sine intermissione amorem hunc, perseverando cum fide, humilitate, & deuotione in hac petitione; clamando & vociferando ex intimis cordis penetralibus ad Deum, & rogando, vel vnam huius diuini ignis largiatur scintillula, proprium studium, propriaque professio est Theologiae Mysticae, hoc est, amabilis illius cognitionis Dei, qua frequentatur non tam discursu intellectus, quam affectibus, desiderijs, & suspensibus voluntatis: cui nunquam respondere cessat diuina illa bonitas, cum videt animam afflictam, mœstam, & tanquam alteram Magdalenam, in se quarendo desolatam. Idque vel eo promptius, quia Dominus ipse est, qui vocat illam, mouetque, & trahit ad se, ut currat in odorem vnguentorum suorum. Quomodo namque possibile erit, ut quid deneget ei qui quærit illum; si ipse moueat eum, & nihil ipsi gratius sit, quam ut se omnibus communique?

Hoc sanctum exercitium, de quo omnes Theologi mystici loquuntur, vidi manifestissime exhibitum in quadam paupere femina; quæ cum esset mariti sui culpa omnibus suis bonis à Iudice territorij exuta, & spoliata; videns ad quantam erat redacta inopiam, supplex venit ad dominum, qui diuitias eius tunc possidebat, ut misericordiam peteret: fuitque tanta eius instantia; tantaque petendi assiduitas, tanti eius gemitus, tanta lachryma, tantaque fuere suspiria aequitate & rationibus fulta; ut vel lapideum cor flectere potuissent. Paucis illis diebus, dum sic sursum atque deorsum cursitat, omnesque interpellat, quos suæ causæ patrocinari posse arbitrabatur, orans, ut secum plangerent, & pro se intercederent: nonnunquam etiam integras noctes ante ostium illius domini excubabat. Quid multis? adeo insticit, ut iustitiae supplex facta tandem obtinuerit, receperitque bona semel adempta. Fuit autem tanta latitudo & voluptas ob facultates recuperatas, ut

FFF 2

vix

vix minus importuna fuerit in referendis gratijs, quam antea fuerat in bonis reperendis. Exemplum hoc breuiter declarauit mihi magis conditionem huius sancti exercitij, quam quod multi Doctores ad longum scripserunt. Mutata namque materia illius iactura, si applicetur omnis ista diligentia & desiderium omne ad res aternas, quomodo hic temporalibus accommodantur, nullis laboribus parcat homo, vt maximum hunc thesaurum mereatur. Tale namque debet esse desiderium, tale studium, calor, instantia, & perseverantia talis, qua cum homo in hoc negotio debet procedere, clamando & pulsando nunc ad hanc, nunc ad illam portam, inuocando gratiam Dei, & fauorem Sanctorum, interpellando omnes intercessores; omnemque mouendo lapidem, humiliando & affligendo se coram omnibus, vt omnes pro illo intercedant: impetrato verò quod petebat, tam gratus esse debet, quam fuit hac mulier ob acceptum beneficium.

Rom. 8.
Spiritus S.
quomodo pro
nobis orate
dicatur.

Hunc modum petendi, & querendi Deum, indicat Apostolus, cum dicit, quod *Spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus*. Id autem dicit, non quod Spiritus ipse pro nobis postulat, cum ipse sit, à quo omnes gratiae postulantur: sed quia ipse infundit in animas suorum amicorum, familiarium, & seruorum nouam quandam lucem, cuius beneficio cognoscant dignitatem & excellentiam rerum spiritualium, desideriumque adeo rebus ipsidem inflammatum, vt faciat eos postulare cum ardentissimis votis, suspirijs, & gemitibus illis, qui sunt inenarrabiles. Sed quid mirandum est, eos tanta cum anxietate querere & postulare thesauros celestes, quos iam cognouerunt, cum homines huius seculi non minori studio querant puluerem quem projicit ventus à facie terra? Qui itaque querit tanto ardore, talibusque cum cogitationibus pretiosam hanc margaritam bono sit animo, quoniam inueniet. Hoc est quod Salomon insinuat, cum dicit: *Beatus homo qui audit me: qui vigilat ad fores meas quot die: & obseruat ad postes ostij mei. Qui me inuenerit, inueniet vitam: & hauriet salutem à Domino*. Et in alio loco: *Qui de luce vigilauerit ad sapientiam, non laborabit: assidentem enim illam foribus suis inueniet*.

Prover. 8.

Sap. 6.

DE PURITATE INTENTIONIS in operibus bonis.

CAPVT XIII.

Iuat etiam magnopere in hoc exercitio puritas intentionis, quae cum talis est, qualis esse debet, secunda videri posset oratio: ad primam enim illam pertinet, cum volumus bonum aliquod opus aggredi, (quantumcumque necessarium ad hanc vitam) illud actualiter ad Deum dirigere, referendo illud ad gloriam & honorem sancti nominis illius. Facit enim, vt quodcumque opus magni meriti sit coram Domino. Circa hanc autem materiam, tradà hic admonitionem valde necessariam; est autè haec: Cum opus aliquod aggressuri sumus, vnde aliquem fructum expectamus generalera, aut particularem proximi, habeamus pra oculis, non quidem principaliter fructum, aut bonum operis successum, sed vt in eo fiat voluntas Dei: ita vt ipsa sit formalis scopus nostrae intentionis. Sicut Mathematici tractant de quantitibus & figuris corporum, nulla materiae habita ratione, ex qua composita sunt, siue ea sit aurum, siue argentum, siue quid aliud; hoc enim ad eorum non pertinet considerationem: sic seruus Domini in rebus agendis id principaliter spectet, vt fiat voluntas Dei: & tunc intentio illius erit purior, maiorique pace fruetur. Qui enim hoc facit, non turbatur, si quando opus forsitan impediatur, nec successum

Scopus nostri
operis sit, vt
fiat voluntas
Dei
Simile.

sum res habeat, nec fructus sequatur, qui expectabatur. Contrarium faciunt, quorum totus affectus & animus est in fructu & utilitate bonorum operum, quae sunt: nam si quocumque modo boni ipsorum desiderij effectus impediatur, perturbantur saepe inordinatè, & amittunt non tantum pacem interiorum, sed etiam patientiam, & fortè quid grauius patiuntur. Illud autem argumentum est, tales non purè Deum, sed se ipsos quaesuisse: vbi enim fuit affectio, ibi mox tumultuatur perturbatio, cum spe & desiderio frustratur. Ab hoc incommodo liber est, qui tanquam spiritualis Mathematicus non tam intuetur successum & fructum operum, quam vt fiat in ipsis omne illud, quod spectat ad gloriam Dei.

Eadem quoque regula seruanda est in amore, & obsequio nostrorum proximorum; vt postpositis omnibus humanis considerationibus, in solum Deum respiciamus, eos tanquam membra & res Dei considerantes. Etenim quemadmodum mater eodem amore, quo diligit filium, etiam diligit omnia quae sunt filij licet ferui sint, & domus illius mancipia: si ipsi oculis charitatis, quibus respicimus Deum, etiam intueri debemus proximum, tãquam aliquod Dei, non respicientes in eis rationem aliquam humanam, sed quod sunt filij Dei, & ab illo nobis commendati. Ob hoc dicunt Doctores, Charitatem vnã esse virtutem & habitum, duos verò actus habere, amorem scilicet Dei, & proximi propter Deum. Ecce quemadmodum est virtus Theologica in vno, cum Deum respicit, sic etiam est & in altero. O quam pura & casta erit anima, quae peruenit ad hunc gradum, & proximum suum ad hunc modum, & cum hac simplicitate amabit? Quae talis est, non distrahitur in obsequijs proximi, neque in cura infirmorum: non enim infirmos intuetur, tanquam infirmos, sed Deum in illis, cuius solius causa facit, quod facit. Sed praeter haec omnia necesse est singulari cura seruare puritatem intentionis, quae requiritur in hoc diuino exercitio, quo cum diuinus amor quæritur, id quod est magni ad hanc rem momenti.

DE PURITATE ET CASTITATE cordis.

CAPVT XIII.

Post puritatem intentionis sequitur puritas & custodia cordis, principale medium à Sanctis assignatum, ad amorem Dei consequendum. Ad hanc puritatem potissimum pertinet mundare animam ab omni genere peccatorum, ab omnibusque occasionibus, & radicibus eorum: vt sunt amor inordinatus sui ipsius, propria voluntas, passionis, & malae inclinationes: de quibus omnibus in principio huius libri tractatum est.

Ad hanc primam puritatem, quae est quasi essentialis, alia additur, quasi accidentaliter, licet etiam necessaria in hoc proposito; puritas scilicet non tantum ab omnibus peccatis, sed etiam ab omnibus superficialibus cogitationibus, ab omnibus affectibus, & cogitationibus terrenis. Ab omnibus enim his necesse est vt vacuum & purum sit cor, quod Deo replebitur. Cum enim intellectus noster tam sit angustus, vt non possit vno eodemque monito multa simul comprehendere, quod quidem potest intellectus diuinus; necesse est, vt, si velimus quocumque tempore cum Deo intendere, vacuus sit ab omni eo quod aut non est Deus, aut non est propter Deum. Et sicut in terra vbi triticum seminamus, aliud semen non seminamus, ne vnum aliud opprimat; sic in corde, in quo Deum volumus semper habitare, non debemus permitttere, vt alia seminis fiat

pra-

præter ipsum Deum. Persuadeat sibi seruus Dei, se esse (vt verè est) vltimum templum Dei, & quemadmodum locus ille omnibus commercijs & negotiationibus terrenis atque prophanis clausus est, eò quod soli Deo consecratus est: sic etiam de corde suo cogitet. Hæc si sic apud se statuat, mundior erit, & diligentiori cura sese conseruabit.

Oportet igitur, vt prima custodia sit omnium sensuum. Sicut enim illi, qui aut domum, aut vineam volunt custodire, excubias disponunt in omnibus portis, & vbicunque aditus est; sic qui animam immunem & liberam seruare volunt ab omnibus cogitationibus & figuris terrenis, debent in omnibus his portis diligentes excubitores constituere: hinc namque solent ferè semper ingredi omnes imagines, & figurae: cum communis Philosophorum sit sententia: Nihil esse in intellectu, quod non prius ingressum sit per sensus. Quare cum Deus voluit in monte cum Moyse loqui, prius omnem locum densissimam nubes cooperuit, ita vt oculi Prophetæ nihil viderent, & ingressus in caliginem hanc, cepit cum Deo sermocinari. Proinde qui ad perfectam cordis puritatem aspirat, hanc generalem regulam obseruet, vt nec oculos, nec aures, nec linguam habeat, nisi soli Deo, & ad eius obsequium: studeatque procul à se remouere omne id, quod ad hunc finem non tendit.

Si nonnunquam necesse esset vel audire, vel tractare de rebus huius seculi, audiat eas superficie tenus, nec patiatur vt cor ipsi illaqueetur; ne imprimentur in eo imagines illarum rerum, & occurrant menti, quando cum Deo agendum erit. Quod si hoc arduum nimis videatur, cogitet, semper propolita atque desideria ipsis operibus esse debere maiora: ita vt tale quidem debeat esse propositum, & opus quam fieri potest, proximè accedat. Neque hoc adeò impossibile est, vt quidam arbitrantur: vidimus enim personas quasdam, quæ adeò erga res diuinas afficiebantur, adeoque rebus huius seculi erant mortuæ, quod audientes de ijs sermones fieri, dormire videbantur, non aliter, atque alij dormiunt, cum aut conciones audiunt, aut aliquis ipsis de Deo loquitur. Vidimus & alios, quorum corda ficerat Deo clauis charitatis affixa, vt maxima ipsis opus esset violentia, si quando abstrahere debebant animum à cælesti hac suauitate, vt audirent & tractarent negotia humana.

Proinde quoque necesse est, vt & nos non nimium cor nostrum affectionibus & cogitationibus terrenis implicemus; cum certum sit, vbicunque cogitatio & affectus est, ibi etiam cor esse; & imaginationem tam viuam cum impressione, vt homo vix vnquam possit non cogitare, quod semel corde apprehendit: ideoque ineptum est cor diuinis occupationibus, cum domus externis hospitibus est repleta.

Obseruandum autem hic diligenter est, hanc custodiam & collectionem cordis in exordio non posse conseruari sine maxima vi & labore. Imaginatio enim (quæ tanquam bestia siluestris currit, & diuagatur quocunque vult) non ita statim domari & retransari potest, non potest illi tam subito locus & prætepe certum præscribi, vbi immota maneat, vsque quo vsu habitum acquisierit. Quare omnino expedit (sicut etiam consulit S. Dionysius) vt sensus cogitationesque nostras comprehendamus, & catenis ferreis ligemus, ne liberè vagentur, quocunque velint, multò minùs per loca illicita, duris clauis, & vinculis eas ad arborem crucis Christi fortiter alligantes.

Sed quia de hac materia quoque alibi dictum est, nihil iam restat amplius, quam vt ostendamus, quo-

Granat. Opus spirituale.

modo per hanc solitudinem, & collectionem internam; ad externam peruenire poterimus: vt nimium quantum fieri potest, fugiamus omnia hominum commercia, omnes visitationes, humana solatia, similiaque, nisi amore Dei fiant: in quibus multum sepe temporis inutiliter consumitur, vbi lingua sæpe labitur, & anima domum reuertitur plena tot imaginibus & figuris, quòd cum ad solitam deuotionem redire vult, non potest, nisi maxima cum difficultate: dicitque cum Propheta, non inuenire se cor, dum quærit illud. Quòd si homines hac de re querantur; id turda aure transeundum est: si enim ad hoc respicimus, omnis nostra vita in confabulationibus, visitationibus, & commercijs humanis absumetur, & sic nunquam tempus Deo vacandi habebimus.

DE PACE ET QUIETÈ interiori anima.

CAPVT XV.

Post puritatem cordis sequitur pax & quies interior animæ; non minus huic proposito necessaria, quam illa. Hæc est vna ex præcipuis fructibus Spiritus sancti, (sicut dicit Apostolus) & est fructus iustitiæ, (teste Esaia) & magna pars regni Dei, quod intra nos est: quæ est (vt itidem Apostolus ait) iustitia, pax, & gaudium in Spiritu sancto: est denique illa, quæ præparat locum Domino, iuxta illud Psalmi; *In pace locus eius*. Hanc ob causam dicitur de illa cælesti Sapientia, quòd in omnibus requiem quasiuit, & in hereditate Domini morabitur: ibi enim locus eius est. Intellexerunt hoc etiam Philosophi Ethnici, vno omnes ore affirmantes, tum deum animam nostram fieri sapientem, cum quiescit, & tranquilla: hoc est, cum passionibus, & appetitibus sensuales mortificati sunt & quieti: tunc enim passionibus, non viuunt, quæ inordinatis suis motibus pacem animæ interturbent, oculosque rationis excæcent, sicut illæ, quando conturbatæ sunt, faciunt. Cum enim proprium sit affectuum rationem excæcare, & libertatem arbitrij diminuere, ijs quiescentibus, intellectus sanus est, & ad cognoscendum bonum expeditus; voluntas quoque libera, ad bonum cognitum amplectendum; atque ita homo fit sapiens & studiosus.

Qui itaque vult animam suam consecrare sedem, & lectum diuinæ sapientiæ, ante omnia studeat habere & conseruare pacem; eamque (vt Propheta monet) non tantum inquirat, sed & persequatur, donec inueniat: cumque (vt paulò antè diximus) hæc pax sit fructus iustitiæ, necesse est eam ab operibus iustitiæ deriuari: quæ qualia sint, deinceps inquirendum est.

Inuenimus itaque pacem hanc nasci ex victoria & mortificatione passionum, de quibus in priore parte dictum est; & sæpe mentionem facimus: ea enim huic paci maximè conducit. Quod enim ventum sunt in mari, hoc passionibus, hæc sunt in corde nostro: quæ eum in modum alterant, concutiunt, & mouent illud inordinatis suis appetitibus, vt quietum esse nunquam possit. Præcipuè verò id agit ira, pacis inimica, & perturbatrix illius: quæ omnia vertit sursum ac deorsum, quæ turbat tranquillitatem, & quietem animæ, quando foras erumpit. Idem quoque facit propria voluntas, quæ quantò magis in rem aliquam propendit, tantò magis turbatur, & alteratur, cum impeditur, quod appetit. Id ipsum & omnes appetitus nostri, nostraque desideria faciunt, quando vehementiora sunt. Quemadmodum enim gaudium oritur ex eo, quòd consecuti sumus id quod desiderabamus: sic tristitia & perturbatio nascuntur ex eo, quòd voti compotes fieri non potuimus;

Homini
querela con
sennenda.

Galat. 5.
Esa. 32.

Rom. 14.

Psalm. 79.
Eccli. 24.

Psalm. 39.

1.

Mortificationis
passionum;
causa pacis
internæ.

Propria vo-
luntas tur-
bat pacem.

Fff 3

tuimus;

Simile.

Exod. 19.

Exempla
duo notan-
da.

Vitæ
in cor.

Imaginatio
difficilis
mansueti.

Externæ so-
litudinis quo-
modo com-
paranda.

Esa. 17.

tuimus: & utrumque ventus est, mare nostri cordis perturbans. Hinc est, quod homines, qui varijs rerum desiderijs astuant, necessariò in animis suis fouent diuersarum perturbationum & alterationum materias. Ideo dicit Propheta; *Impij quasi mare feruens, quod quiescere non potest.*

II.
Puritas intentionis, pacis causa.

Neque minorem perturbationum materiam præbent alij creaturarum affectus inordinati: vbi enim est affectio, ibi est cor mutationibus cunctis, quas parit illa creatura, subiectum. Extra controuersiam namque est, à parte animæ nostræ, quæ concupiscibilis dicitur, (vnde procedunt omnes affectus, omniaque desideria rerum humanarum) nasci irascibilem, quæ mater est omnium perturbationum. Qui ergo immunis esse vult à perturbationibus posterioris, abscindat radicem prioris.

III.
Perfecta obedientia parit pacem.

Secundum, quod conducit ad pacem hanc conseruandam, est puritas illa intentionis, de qua superius tractauimus: quæ oculos in solum diuinæ voluntatis beneplacitum coniecit, non respiciens successum aut fructum operis: tunc enim homo non turbatur, si absque sua culpa, bona eius impediuntur proposita, præque intentiones: sciens, eum qui corda scrutatur, bonam suam voluntatem in bonam partem accepturum; ideoque nec turbatur, nec pacem amittit, vt in præcedenti capite declaratum est.

Prouer. 12.
Eccli. 27.

Tertium, quod magnopere hoc institutum iuuat, est perfectissima illa obedientia, & cum diuinæ voluntate conformitas (de qua supra tractauimus) quæ omnia in bonam partem interpretatur, omniaque corde æquo accipit, quicquid venit de manu Domini, siue id prosperum, siue aduersum sit: qui enim tam perfecte subiectus erit, & deuotus diuinæ voluntati, non turbatur, quocunque modo res tandem succedat: omnia enim accipit tanquam de sursum venientia. Ideo dicit Sapiens; *Non contristaberis, inquit quicquid ei acciderit.* Et in alio loco: *Homo sanctus in sapientia manet, sicut Sol: nam stultus sicut Luna mutatur.*

III.
Fiducia filialis in Deum, quarta pacis causa.

Quartum, quod speciali modo facit ad hanc pacem conseruandam, est familiaris, & quasi filij fiducia, quam habent iusti in Deo: (de qua breuiter tractabimus) quæ in quibusdam tanta est, vt non sit filius in hoc mundo, qui in omnibus suis necessitatibus tantum confidit in protectione sui patris, quantum illi in protectione Dei. Sciunt enim non esse patrem in terris hoc dignum nomine, sicut Patre cælesti conferatur: sciunt Patrem hunc curam gerere, non tantum omnium oisium, sed etiam capillorum capitum suorum; quodque vnus eorum non cadit, siue eius dispositione & voluntate. Hæc, aliæque sciunt perfidem, sciuntque per experientiam particularium gratiarum, prouidentia, & blanditiarum, quibus Deus erga illos vtitur: & adeo sibi prospectu esse statuunt in omnibus suis necessitatibus, quod dulciter canunt cum Propheta; *Dominus regit me: vel vt alij: Dominus pascit me, & nihil mihi deerit.* Et infra: *Nam etsi ambulauero in medio umbrae mortis, non timebo mala: quoniam tu mecum es.* Huiusmodi promissiones habet Scriptura sacra in mille locis, & veritate hac protegitur iustus, tanquam scuto fortissimo: ideoque nec turbatur, nec alteratur à causibus huius vitæ; quicquid enim ablatum fuerit ab ab vna parte, id in rebus maioris momenti à Deo sibi restitutum iri confidit.

Esa. 32.

Hoc itaque modo sedebit (vt ait Esaias) *populus Dei in pulchritudine pacis & in tabernaculis fiducia, & in requie opulenta.* vbi omnia inueniet in illo, qui est omnia in omnibus. Ideo Propheta apposite coniungit pacem cum fiducia; vna enim ex altera derivatur, hoc est, ex fiducia pax: qui enim confidit in Domino, non habet quod timeat, aut cur perturbe-

tur; habet enim Deum defensorem & procuratorem.

Hæc quatuor iuuabunt nos ad conseruandam hanc pacem, quæ est quasi silentium interius animæ, in qua sopitis & tacentibus affectibus inordinatis, dormit cælestis ille sponsus suauiter. Et qui super has quatuor columnas firmauerit hanc virtutem, certus sit quod eam optimè fundauit. Ideo diximus hanc pacem esse fructum iustitiæ: quemadmodum enim ex omnibus beneficijs, quæ sunt arbori, nascitur fructus illius: sic ex omnibus virtutibus, & præsertim ex his quatuor, oritur pulcherrima pax hæc, & tranquillitas animæ: quæ (vt diximus) locus Dei est proprius; & quasi imago æternæ felicitatis. Hæc ob causam etiam annumeratur octo beatitudinibus Euangelicis, vbi dicitur; *Beati pacifici, quia filij Dei vocabuntur:* quo loco per pacificos, non tantum intelliguntur illi, qui pacem habent cum proximo; sed multò magis, qui habent pacem cum Deo, & cum seipso; cum domitis & sopitis passionibus, Deus pacificè, & sine vlla contradictione regnet in animabus eorum. Quemadmodum igitur (vt Medici dicunt) ex temperatâ, & proportionem quatuor primarum qualitatuum sanitas humani corporis nascitur: sic etiam ex moderatione atque temperantia passionum in animabus nostris pulcherrima hæc pax deriuatur.

DE VIRTUTE HUMILITATIS.

CAPVT XVI.

Quamuis præsens liber potissimum tractat de amore Dei, non possum tamen non facere mentionem de virtutibus alijs, quæ peculiariter cōducunt ad illum consequendum. Inter quas humilitas nequaquam vltimum sortitur locum, quæ est fundamentum omnium virtutum, & præparatio ad omnes gratias percipiendas. Id omnes docent scripturæ, tam veteris, quam noui testamenti, quæ gratias istas promittunt, nonnunquam humilibus, aliquando paruulis, quandoque pauperibus spiritui: his, & alijs huiusmodi nominibus veros humiles appellando, & dicendo; *Deus resistit superbis, humilibus autem dat gratiam.* Ratio est, quia verus humilis, quando exactius se cognoscit, tantò amplius se colligit, se humiliat, de seipso diffidit: atque hinc occasionem accipit, omnem suam fiduciam in Deo statuendi: quare se disponit, & locum dat Deo, vt in se operetur. Ob eandem causam dicitur humilitas esse fundamentum omnium aliarum virtutum, totiusque ædificij spiritualis: etenim vt domus bene fundetur, necesse est vt prius tollatur materia mollis, & lubrica, omnisque terra eruat, donec durus inueniatur fundus, aptus ad superædificandum. Hoc igitur pertinet ad humilitatem, quæ eruit omne id quod lubricum est, hoc est, debilitatem, & languorem humanæ fortitudinis) & ædificat super Deum, qui est firma petra, super qua ædificium stat immobile. Dico hoc, quia inueniuntur nonnulli, qui desiderantes proficere in via virtutis, tacite, & quasi id nō sentientes, magna præsumunt, & in seipsis confidunt: vnus in viuacitate sui ingenij, alius in bona sua conditione, tertius in doctrina, quartus in sapientia; quidam in bonitate naturæ, aliqui in castitate, nonnulli in nobilitate, alij in imperio, quod in alios habent: hic in societate eorum quibuscum conuersatur, ille in ciuitate, vel bonis moribus, in quibus exercitatus est: existimant enim tales ob hoc, & huiusmodi se in studio virtutis fore excellentiores alijs, qui condiciones illas non habent. Verum quidem est, horum singula in suo genere ad virtutem promouendam conducere, & tamen sine gra-

etia nihil nisi sumus sunt. Illigitur qui ob has res si-
biplus plus, quam alijs tribuunt, & magna sibi pro-
mittunt, sciant se in arena edificare; omne namque
id lutum est, & in comparatione gratiæ diuinæ qua-
si nihil. Qui ergo vult edificium suum esse firmum
& stabile, non confidat huic luto, sed aedificet super
Deum solum; qui est lapis ille angularis, de quo lo-
quitur Apostolus, cum dicit, nos coedificatos in il-
lo, in habitaculum Dei, in Spiritu sancto: quod per-
tinet ad virtutem humilitatis, & fiduciæ: quarum
vna diffidit de se, altera confidit in Deo: atque ita
ambæ extruunt hoc edificium, locumque dant Deo,
vt fundet atque operetur in illo.

Ephes. 2.

Dei dona
sunt infinita.

4. Reg. 4.

Locus quo-
modo gra-
tia Dei ha-
ratur.Sex gradus
humilitatis.

I.

Ioan. 15.

1. Cor. 3.

Vt autem hoc melius intelligatur, scire necesse
est, quod à parte Dei gratia & misericordia illius
non sunt finitæ vel limitatæ: quemadmodum enim
ille infinite bonus est, ita infinite & se, & sua donat
& communicat. Quod si in illo gradu se non com-
municet, non est defectus in Deo, sed in vase, quod
amplius non capit: ita vt misericordia Dei sit quasi
oleum viduæ illius Prophetæ Elisei, quod non de-
fecit, nisi cum vasa deficerent. Tale est oleum diui-
næ misericordiæ, quæ terminis nullis circumscribitur
ratione sui, sed ratione subiecti, qui communicatur:
quod quod amplius preparat sancto huic oleo lo-
cum, etiam maiorem accipiet quantitatem. Quod
sime interrogaueris, quomodo locus ille prepara-
tur, respondeo, omnium virtutum exercitio, potis-
simum autem illarum duarum, quas diximus; hu-
militatis scilicet, atque fiduciæ: illa enim homo ex-
onerat, vacuumque facit semetipsum, diffidens de
seipso, & hac Deum ad se trahit, confidens in illo: at-
que ita tam hæc, quam illa sternunt illi lectum, &
locum hunc preparant.

Ve itaque primam harum virtutum perfectè ob-
tineamus, humilitatē scilicet, necesse est per omnes
eius gradus ascendere: quos etsi diuersi Doctores di-
uerfos enumerant, nos tamen hic sex præcipuos po-
nemus. Quorum primus est, vt homo agnoscat om-
ne bonum, quod in se est, (modò aliquid sit) esse à
Deo. Quemadmodum enim omnia bona naturæ,
quæ habemus, illius sunt: sic etiam & bona gratiæ
illius sunt, imò tantò amplius hæc, quam illa, quan-
tò sunt illis præstantiora. Quemadmodum igitur
nemo vel pedem mouere, vel aliquid opus natura-
le potest agere, nisi concurrat prima causa, quæ est
Deus: ita non potest opus aliquid facere superna-
turale, (hoc est, opus gratiæ) nisi & prima causa su-
pernaturalis, quæ est idem Deus, cum illo coopere-
tur. Ex quo inferitur, quod omne bonum, tam gratui-
tum, quam naturale, referendū est ad suum fontē,
qui Deus est, à quo omne bonum procedit, & id ma-
ximè, quod maius est. Patet igitur quam rudes &
ignari sunt illi, qui Deo tribuentes opera naturæ, si-
biplus opera gratiæ volunt adscribere, cum hæc infi-
nitis modis sint illis excellentiora: quod optimum
est, sibi; quod vilius, Deo acceptum ferentes.

Sciat itaque homo, quod sicut non potest dicere;
Capillus iste meus est, ego enim illum sine Deo fe-
ci: ita non potest dicere, Istud opus bonum ego sine
Deo sum operatus. Docet hoc celestis ille Magister
apposita quadam similitudine, dicens; *Sicut palmes
non potest ferre fructum à semetipso, nisi manserit in
vite: sic nec vos opus meritorium facere potestis, nisi
in me manseritis: quia sine me nihil potestis facere.*
Hanc doctrinam quoque D. Paulus sæpe inculcat,
qui dicit in suis Epistolis, quod nec operari, nec desi-
derare, nec cogitare, nec incipere, nec finire sufficien-
tes sumus aliquid, ad salutem nostram conducens,
sine Deo, aut ex nobis. *Sed sufficientia nostra, inquit,
ex Deo est.* Quotiescunque igitur, mi frater, in teipso
bonum aliquid sentis desiderium, quotiescunque

gemitum, quotiescunque bonam cogitationem, cre-
de, quia procedit ex singulari vocatione Dei, qui te
cupit saluare, qui te mouet ad bene operandum; &
talem debes eum agnoscere, eique gratias agere, qui
bonum illud largitur. Neque contentus sit verus hu-
milis, si habeat illam cognitionem speculatiuā: sed
necesse est, vt tam firmiter adhæreat huic veritati,
quàm si aut oculis videret, aut manibus palparet.
Primus ille humilitatis gradus (inter alios fructus)
facit hominem cum gratum, cum deuotum: gratum,
quia videt quid acceperit; deuotum, quia videt quid
sibi deest. Armat etiam hominem contra spiritum
vanæ gloriæ, & laudem humanarum, adeo vt sapè
cum se audit commendari, surda transeat aure, &
non de se, sed de eo, ad quem laus pertinet, qui est
Deus, ista dici exultimet.

Vilitas ho-
ius gradus.

SECVNDVS gradus humilitatis est, si homo
cognoscat id, quod à Deo habet, (si tamen quid ha-
beat) non se suis viribus sibi comparasse; sed ex me-
ra diuina gratia, Dei que misericordia percepisse. In-
ueniuntur enim nonnulli, qui in primo gradu bene
fundati, consentunt quidem id quod habent, à Deo
esse; sed tamen in animo suo tacitam fouent per-
suasionem, se omne id quod habent, suis laboribus,
suisque meritis sibi quæsiuisse: cum tamen verissi-
mum sit, ipsa merita non minùs, quàm quod meritis
comparatur, diuinas esse gratias: cum ne cogitatio-
nem, aut desiderium vnum bonum habere possi-
mus, quod non est à Deo. Præterea quod opera no-
stra ipsum valorem, & meritum, quod habent, non
à seipsis habent, sed à gratia, qua cum fiunt: quæ et-
iam donum Dei est. Quemadmodum enim valor
nummi non tantum est à substantia nummi, sed po-
tissimum ab imagine, & inscriptione quam habet:
sic meritum operum nostrorum, non tam procedit
à substantia operum, quàm à gratia diuina, quæ illis
valorem tribuit: atque ideo, quotiescunque per illa
nobis aliqua gratia datur, semper vna gratia datur
propter aliam: quemadmodum si quis amicus tibi
det centum aureos, & pro illis postea tibi daret equum;
hic esset simul venditio & donatio, quæstus & gratia:
gratia, quia amicus tibi dedit; quæstus, quia pecunia
quam dederat, equum ab illo emisti. Vtrumque in-
feruat Prophetæ, cum ait; *Venite, emite absque argen-*
to, & absque vlla commutatione vinum & lac: id est,
cibum & potum, incipietium & perfectorum. Qui-
bus verbis, cum iubet nos emere, significat nostram
industriam; cum autem excludit argentum, & om-
nem commutationem, indicat gratiam. Totum igitur
hoc declarat, hominem non habere se cur glorie-
tur, existimando id quod habet à seipso esse: imò po-
tius cogitare debet, quod à se habet infinita peccata,
pro quibus totidem infernos meretur: alia omnia, si
quæ sint, desuper sunt à Patre luminum, per que gra-
tiam collata; cum ipsum meritum sit gratia.

II.

Simile.

Aliud.

Esa. 55.

SED NON sufficiunt hi duo gradus, vt quis ve-
rè humilis sit. Sunt enim multi, qui agnoscetes om-
ne bonum esse à Deo, & per gratia datum: putant
tamen se habere plus, quàm habent, aut plus, quàm
vicini habere videntur; existimantes in suis adibus
tantum illuiscere, in aliorum perpetuam noctem
esse: arbitrantur se magis illuminatos, plus lucis, plus
spiritus, plus discretionis, plus virtutis habere, quàm
habent alij: sibi denique ipsis placent, & pleni sunt
bona sui ipsius existimatione. Et sanè nonnunquam
humani generis hostis hoc ipsis persuadet, tam taci-
te, & secretis quibusdam cuniculis hoc illis suggerit,
vt ipsi miseri, sic decepti, non sentiant, imò omnino
contrarium ipsis videatur. In hoc superbia gradu
erat ille Phariseus Euangelicus, qui gratias agebat
Deo, quod non erat sicut ceteri hominum; dicens
enim; *Gratias ago*, agnoscebat à Deo esse omne id

III.

Luc. 18.

Fff 4

quod

Apoc. 3.

quod habebat, idq; ad primum humilitatis gradum pertinebat: sed deficiebat in tercio, putans se habere quod non habebat, quodque iccirco melior erat ceteris hominibus. In eodem errore erat miser ille, cui dicitur iussit Dominus in Apocalypsi; *Dicis, quod dives sum, & locupletatus, & nullus ego, & nescis quia tu es miser, & miserabilis, & pauper, & cecus, & nudus.* Tales sane sunt illi, qui magna presumunt de se, & putant se aliquid esse: dum enim hoc cogitant, merentur omnibus spoliari: non enim infallibilius dari potest argumentum, aliquem nihil esse, quam si gloriatur, se aliquid esse.

Cur Deus
suo tentari
permittit.

In remedium igitur huius mali adiungitur gradus humilitatis tertius, ad quem pertinet, ut homo lynceos habeat oculos, quibus aliorum virtutes intueatur; in propriis autem cecus sit: tum enim semper in sancto viuet timore, quo cum virtutes sunt securiores. Quamvis enim huius mundi mercimonia tantò diligentius & securius seruantur, quanto magis eorum dignitas & pretium est cognitum: tamen spiritualia contra tantò securiora sunt, quanto minus cognita. Et ob hanc eandem causam idem Dominus saepe permittit suos magnis & turpibus tentationibus impugnari, ut hoc modo nauicula securius cursum suum perficiat. Ideo permittit ut habeant multa in se suspecta, quo istis cogitationibus rota vanæ gloriæ frangatur.

III.

HVIC gradus adiungitur quartus, non enim satis est, si homo se pauperem esse agnoscat, & veris bonis inopem: sed etiam necessarium est, ut agnoscat, quàm multis verè malis abundat, hoc est quàm plenus est amore proprio, propriaque voluntate, & opinione propria: quàm vitæ sunt omnes eius passionibus, & quàm integræ malæ inclinationes, quàm est inconstans in bonis propositis, quàm facilis in lingua, quàm negligens in custodia cordis, quàm amicus proprii commodi, & appetitum oblectationis. Hæc scire, optima omnium, quæ sunt in mundo, est scientia, necnon & vtilissima: aliæ namque scientiæ (ut ait Apostolus) infant, hæc verò sola humiliat. Verum quidem est, ad hanc cognitionem non sufficere nostrum solum exercitiū, sed necessariam quoque lucem esse cæli, ut nebula amoris proprii non tollat nobis visum, qui valde cæcus iudex est. Si enim iudex amicis partium alteri suspectus est, secundum leges; quātō magis igitur homo in propria causa, qui tantus est suipius amicus? Hanc ob causam lucem istam debet à Deo petere, idque cum ea instantia, qua petebat S. Franciscus; qui saepe in suis orationibus repetebat hæc verba; Deus meus nouerim te, & nouerim me.

I. Cor. 3.

V.

NEC illi sufficiat, si pro tam inope, & pro tanto habeatur peccatore; sed imageretur se omnium peccatorum esse vilissimum: qui gradus precedenti est altior; etenim (ut Doctor quidam ait) nihil oberit tibi, si te omnium pedibus subijcias; obesse autem potest, si te vel vni præponas. Non enim video melius medium aliud, quàm illud, quo utebatur idem Sanctus; qui cum immota mente crederet se omnium peccatorum esse maximum; rogatus, quomodo veritatem istius opinionis posset tueri, respondit; Quod si Dominus manum suam à me retraxisset, certus sum, quod omnium hominum essem perniciosissimus & pessimus: sed & e contrario, quod si pessimo peccatori fecisset, quod mihi fecit, is me esset melior & præstantior. Ut autem homo ad hunc gradum perueniat, proderit multum considerare multitudinem beneficiorum, quæ à Domino nostro percepit, magnumque apparatus, ut ei seruiat, à Deo datum: atque de se iudicare, quod nec pro vno nec pro altero Deo satisfacit; neque talentum suum debito modo expendit; nec auxilijs sibi datis (ut de-

bebat) vitur, ut summa virtutum attingatur. Hæc consideratio Sanctos solet vehementer humilare, scientes se non tantum peccatorum commissores, sed etiam bonorum perceptorum rationem reddituros esse. Huc etiam facit consideratio excellentium virtutum, vitæque Sanctorum, qui nunc regnant in cælo, seruatorumque nonnullorum Dei, qui viuunt adhuc in terris: (quamdiu enim mundus stabit, non deerunt in Ecclesia personæ, in quibus habitet & operetur Spiritus sanctus) & in comparatione puritatis vitæ illorum, humiliabitur homo, videns quàm longè adhuc abest ab illo gradu virtutis & simplicitatis, ad quem illi ascenderunt. Hæc consideratio tantò magis inuabit, quātō magis virtus aliorum stimulat, propriaque fordebit. Hoc faciebat D. Bernardus, qui cum in omnium oculis esset magnus, in suis tantum erat paruus.

VI.

OMNES isti gradus pertinent ad humilitatem interioris cordis: quibus addi debet sextus, humilitas scilicet exterior, quæ ab interiori debet procedere. Vera namque humilitas cordis, non tantum est cognitio suipius, sed suipius contemptus: contemptus autem ille in eo consistit, ut homo foris ostendat, quid intus de seipso sentit: hoc est, ut quem admodum intus paruus est in oculis proprijs, seleg; indignum iudicat omni honore; sic etiam foris sit & habitus corporis, cultus, sordiditum, apparatus, commercia, ceteraque omnia. Contemnat inanes titulos, recumbat (ut ait Dominus) in nouissimo loco; non dedignetur cum humilibus conuersari; viliora officia sibi ne detrectet, memor quod Filius Dei venit in hunc mundum ministrare, non ministrari: quodque vltimum memoriale, quod in suo nobis reliquit testamento, quo tempore ex hoc mundo ad Patrem transiret, fuit; *Et vos debetis alter alterius pedes lauare.* &c.; *Qui maior est in vobis, fiat sicut minor.* Ceterum hæc omnia accipienda sunt secundum regulam discretionis, & prudentiæ, obseruato ubique decoro, quod cuiusque personæ conuenit dignitati, & officij auctoritati: semper tamen magis inclinando ad humilitatem & animi demissionem, quàm ad arrogantiam & fastum, eò quod hoc securius est, & vanitati cordis nostri magis aduersum. Vltimus hic gradus humilitatis exterioris, quibus nascatur ab interiore, (ut diximus) auget tamen ipsum fontem, ex qua scatunt, atque ita vnum alterum adiuuat. Hoc est quod Bernardus dicit; Humiliatio via est ad humilitatē, sicut patientia ad pacem, sicut lectio ad scientiam. Si ergo virtutem appetis humilitatis, viam (ait ille) non refugas humiliationis. Nili enim volueris humiliari, nunquam fies humilis. Et licet ista humiliatio magni momenti sit in omni genere personarum, maioris tamen est in sublimioribus, in illustribus & generosis. Hæc ob causam ait idem Bernardus; Homo in sublimi collocatus, & sublimes, altasque non habere cogitationes, sed cum humilibus conuersari, res est & Deo & hominibus gratissima. Hæc est igitur Philosophia, hæc politia Scholæ & Reipub. Christianæ, quæ omnibus philosophijs & moribus huius sæculi aduersatur.

Bernard.
Epist. 33.

Per hos itaque sex gradus ascendamus ad thronum veris Salomonis, qui est virtus humilitatis, in qua sedet Rex ille pacificus. Hoc est quod D. Augustinus dicit; Excelsa est patria, humilis est via: ergo Ioan. qui querit patriam, quid recusat viam? Sed multò manifestius est testimonium Esaiæ, qui postquam Esai. 66. amplificasset magnificentiam domus æternitatis, quam Deus inhabitat, aliam etiam illi domum tribuit multò minorem, cor scilicet humilium. Qui enim hanc virtutem habet, is iam sedem Deo & domum Dei omnibus virtutibus preparauit. Is non erit amicus opinio-

opinionis propriae, non erit obstinatus, non intratabilis: semper iudicabit & condemnabit semetipsum & non opera proximi sui. Vera namque humilitas non videt defectus aliorum, sed proprios tantum. Verus humilis semper vult contemni, vult (vt Bernardus ait) vilis reputari, non humilis prae-dicari. Omnibus se subijcit, omnibus obtemperat, omnes honorat: neminem praeter causam reprehendit, non irascitur, non vitur verbis, motibus, aut gestibus hypocritarum. Curiose Dei iudicia non examinat, non cupit videri singularis: non est duplicis animi, non est malitiosus: non confidit sibi ipsi, nec in operibus suis bonis, sed omnem spem suam habet in Deo. Verba, mores, gestus, & aspectus veri humilis sunt mansueta, deuota, dulcia, benigna, & gratiosa. Omnes istas virtutes & fructus secum trahit vera humilitas, vilis ad omnia. O praepotens virtus, quae sic erigis lapso, ditas pauperes, sanas infirmos, illuminas caecos. Tu facis, vt homines in terris conuersantes possideant caelum, & de abyssu peccatorum subleuas ad portas paradisi. Deliderium quo actua-bat Dominus, vt nos sui faceret amatores, traxit il-lum de caelo in terram, de sinu Patris in intacta vis-cera Virginis Matris, & in strictum, durumque praesepe abiecit primum, & inde in crucem rapuit. Tunc potuit ex Deo facere hominem, & nunc potest face-re ex homine Deum.

Hae igitur tam fructuosa virtus non minus debetur Deo, quam charitas: quemadmodum enim charitas debetur Deo ratione infinitae bonitatis illius: sic etiam debetur illi humilitas & reuerentia ratio-ne infinitae Maiestatis. Illa requirit, vt amemus il-lum infinita cum charitate; (si id fieri posset) haec, vt honoremus, & coram illo humiliemur cum infi-nita reuerentia. Sed quia nos id capere non possu-mus, oportet saltem vt in profundissimam abyssum nos projiciamus, quamque fieri potest maximè co-ram illius diuina Maiestate humiliemur.

SEQUITUR DEVOTVM EXERCITIUM cognitionis & contemptus sui ipsius.

CAPVT XVII.

Cum charitas & humilitas tam sublimen lo-cum habeant in edificio virtutum spirituali, (vna enim est quasi fundamentum, altera ve-rò quasi tectum huius aedificij) in his duabus debet feruus Dei omnem operam suam collocare. Idcir-co, quemadmodum ad adipiscendam virtutem char-ritatis in promptu habere debemus certas conside-rationes & orationes, quae nos in amore nostri Crea-toris inflamment: sic & hic facere debemus, vt mo-ueamur ad cōtemptum nostri ipsorum, in quo con-sistit humilitas. Exercitium hoc, vt & gratius sit, & maioris pretij, mutuetur à D. Bernardo, magno il-lo vitæ spiritualis Magistro, qui tractans hanc ma-teriam sic ait; Multae sunt ab hominibus inuenta scientiae: nulla verò, aut maior, aut utilior est cogni-tione sui ipsius. Non est enim via compendiosior ad cognitionem Dei, quam cognoscere semetipsum: quod profundissimum exercitium est omnium ali-arum scientiarum. Et in alio loco extendens ean-dem materiam paulò copiosius, dicit; Tantam ve-rò gratiam (gustare scilicet dulcedinem spiritua-lem, & silentium quietis interioris, cum gratia con-templationis) non meretur accipere animus, qui in sui cognitione diu exercitatus & plenè eruditus non est. Frustra enim cordis oculus erigit ad viden-dum Deum, qui nondum idoneus est ad videndum semetipsum. Prius enim necesse est vt cognoscas in-uisibilia spiritus tui, quam possis esse idoneus ad co-gnoscenda inuisibilia Dei: & si non potes cognosce-

re te, non praesumas apprehendere ea quae sunt supra te. Praecipuum & principale speculum ad videndum Deum, est animus rationalis inueniens seipsum. Si enim inuisibilia Dei per ea quae facta sunt intellecta conspiciuntur: ubi quaeso, quam in eius imagine, co-gnitionis eius vestigia expressius impressa reperiri-tur? Tergat ergo speculum suum, mundet spiritum suum, quisquis licet videre Deum suum. Hoc specu-lum verus poenitens non cessat quotidie inspicere, tergere, tenere, & custodire. Inspicere, si aliquid in eo repereat quod Deo displiceat. Tergere, non so-lum peccata actionum, verum etiam cogitationum, vt nihil in eo remaneat quod Deum offendant. Te-nere, ne deorsum corruens, terrae per amorem inh-reat, & ne inanum cogitationum puluere fordes-cat. Custodire, vt ille, cuius tabernaculum est cum hominibus, cuius deliciae sunt esse cum filiis hominum, qui ad ostium stat, & pulsatur, quacunque hora intrare voluerit, receptaculum mundum in-ueniat.

Et capite sequenti: Exterso igitur speculo, & diu diligenter inspecto, incipit ei quadam diuini lumi-nis claritas interlucere, & immensius quidam inso-litæ visionis radius oculis cordis apparere. Ex huius luminis visione animus inflammatus, incipit munda cordis acie superna & interna conspiciere, Deum diligere, Deo inhærere: cuncta quae adsunt, tan-quam non sint considerat: cunctis suis affectionibus renunciat: & totus soli incumbit amori, sciens so-lum illum esse beatum, qui Deum amat. Porro ad tantam gratiam nunquam pertingit mens per pro-priam industriam; Dei donum est hoc, non homi-nis meritum. Sed absq; dubio talem actantam gra-tiam ille accipit, qui deserit curam seculi, & agit curam sui: qui studet se frequenter cogitare, & di-ligenter agnoscere quid ipse est. Redi ergo ad cor-tum, & diligenter discute te ipsum. Considera vn-de venis, quò tendis, quomodo viuas, quid agis, vel quid amittis, quantum quotidie proficis, quantum deficis: quibus cogitationibus magis incuraris, quibus affectionibus frequentius tangeris, vel qui-bus tentationum aculeis à maligno spiritu acrius impugnaris. Cum totum interioris exteriorisque hominis statum & habitum, in quantum possibile est, plenè cognoueris, & non solum qualis sis, ve-rum etiam qualis esse debueras; de cognitione tui poteris subleuari ad contemplationem Dei. Quan-tum namque quotidie in cognitionem hanc profic-is, tantum ad altiora semper tendis. Hae omnia Bernardus.

Cum autem ex his quae dicta sunt facilem intel-ligamus fructum, qui ex hoc exercitio colligitur, reliquum est, vt videamus quomodo illud sit insti-tuendum. Ceterum ante omnia monendus est huius disciplinae studiosus, vt fugiat abominandam here-ticorum blasphemiam, tollentium liberum arbi-trium, & dicentium insuper, hominem iustum in o-mni opere bono peccare: intolerabiles haec sunt bla-sphemiae. Deinde quantum potest sese humiliet, at-que contemnat: neque enim ita se humiliare & vi-lipendere potest, vt ad fundum suarum miserationum pertingat. Cum enim homo nihil habeat à semeti-pto, quam peccatum, & ipsum nihil; quis tantū po-terit humiliari, quantum ista duo merentur? Hoc genere examinis & exercitij diuini quodam affla-tus spiritu idem Bernardus, eodem in libro, quon-dam vsus est, nobis specimen illius relinquens. Hec, inquit, à me ipso habeo. Turbauit me ira, lacerauit me inuidia, inflauit superbia. Seniorum meorum imperia nō seruauit, sed indicauit: de meis negligētis obiurgatur aut rebellis fui, aut murmuravi. Nō ob-seruauit in obsequio reuerentiam, in sermone mode-ram,

Cap. 13.

Rom. 6.

Cap. 14.

Quomodo
exercitium
cognitionis
sui ipsius fieri
debeat.

Multis capi-tibus laetè
haec agit
Bernardus:
vnde aucto-
r haec obiter
de sumptis.
Cap. 35.

Bern. super
Cant.

Bernard.

Bernard. de
interiori
domo ca. 13.

ORATIO AD IMPETRANDAM
à Deo virtutem humilitatis.

Cap. 36.

stiam, in moribus disciplinam: habui in intentione
pertinaciam, in corde duritiem, in fermocinatione
iactantiam. In humilitate fui fallax, in odio perti-
nax, in iocatione mordax. Subiectionis impatiens,
ad opus bonum piger, ad obsequium durus. Temera-
rius in iudicando, clamorosus in loquendo, fastidio-
sus in audiendo, præsumptuosus in docendo. Sæpe
aliqua iniuria commotus, densis cogitationum tu-
multibus in corde premor: hinc inde sollicitus &
cæcus, occasione vindictæ de accepta iniuria rimor,
consilia multiplico, & nihil aliud nisi iurgia que de-
sunt in corde perago. Cumque qui obuiet nullus ad-
sit, rixas in corde compono, insidias invidentium
considero, & quid contra iurgij mouere possim pen-
so: exquiro quid respondeam. & cum rem nullam
teneam, vacuus litigator elaboro. Sæpissime comedi
& bibi non ad necessitatem, sed ad voluptatem:
quod necessitati satis erat, voluptati parum erat: &
sub velamine necessitatis, cecidi in laqueos volu-
ptatis. Cogitavi etiam de cibo & potu quando non
debui, & ubi non debui, & plus quam debui. Faci-
lius vniuscuiusque vitia, quam virtutes intendo. Cum
aliorum delicta cerno, mea non aspicio. In meis de-
lictis sum clemens, in alienis rigore tenere volo. Ad
irrogandas contumelias sum validus, ad tolerandas
infirmus: ad obediendum piger, ad lacessendos ve-
ro alios importunus. Lingua mea omni fallacia
plena est, & nocuit mihi plus quam omnia membra.
Nam ea quæ audiui vel vidi, nunquam eo modo, quo
dicta vel facta sunt, referre possum: sed alia affirmo
pro alijs, & sæpe multa interfero superflua: atque ita
vel nimium laudando, vel vituperando, ferè quo-
riens loquor, mentior. Væ mihi quoniam ibi pecco,
vbi peccata emendare debeo. nam in ecclesia me de-
teriolem reperio: ante altaria sacra deuotè nō sup-
plicio: vasa sacra nō reuerenter tracto: in choro sum
corpore, & in aliquo negotio mente. Nonnunquam
in ipsis bonis quæ ago, ad deterius propinquo: quia
dum menti lætitiā pariunt, & quandam securita-
tem gignunt, mens mea secuta redditur, & in tor-
pore laxatur.

Cap. 33.

Cap. 30.

Cap. 33.

Cap. 35.

Cap. 34.

Sed heu miser, hæc tam sæpe sic cōfessus, surgens,
cadens, sum defessus, re peccando totiens, cōfitendo
totiens. Sic comedo, bibo, & dormio securus, quasi
iam transferim diem mortis, & euaserim diem iudi-
cij, & tormenta inferni. Sic ludo & rideo, quasi iam
regnum tecum in regno tuo. Heu mihi, qualis vixi,
quanta mala feci & dixi: Pudet quod sic vixerim,
& quod natus fuerim. Mallem non esse, quam talis
esse. Idcirco tædet me viuere: viuere erubescere, quia
parum proficio. Mori timeo, quoniam non sum pa-
ratus. Malo tamen mori & misericordie Dei me cō-
mittere & cōmendare, quia benignus & misericors
est, quam de mala mea conuersatione alicui scan-
dalum facere. Desperare utiq; potuisssem, Domine,
propter nimia peccata mea, nisi Verbum tuum Deus
caro fieret, & habitaret in nobis. Sed desperare iam
non audeo: quoniam subditus ille tibi vsq; ad mor-
tem, mortem autē crucis, tulit chirographum pec-
catorum nostrorum: & affigens illud cruci, pecca-
tum crucifixit & mortem. Hactenus verba sunt &
meditationes D. Bernardi, in quibus non tantum o-
stenditur nobis modus in cognitione nostri, & exami-
ne vitæ nostræ seruandus, sed etiam datur exemplū
& stimulus ad humilitatem: si enim vir tam sanctus
eum in modum semetipsum accusat & reprehendit,
quid faciemus nos, qui adeo ab illa puritate & san-
ctitate sumus alieni? Sed non sufficit aut labor nos-
ter, aut nostra industria, ad virtutem hanc obtinen-
dam, si non accedat diuina gratia, quæ semper à Do-
mino ardentissimis votis & desiderijs est petenda:
quod non ineptè fieri poterit Oratione sequenti.

Domine mi, quis es tu, & quis sum ego? Tu es
Deus magnus, Deus celi & terræ, Deus Deo-
rum, Rex Regum, & Dominus Dominantium.
Ego sum vermis, & non homo, sex hominum, &
opprobrium mundi. Tu es summa bonitas, summa
dulcedo, summa pulchritudo: tu es gloria Sancto-
rum, thesaurus opulentissimus, vera lux, splendor
clarissimus, fons vitæ, vita nostrarum animarum,
lumen celi, & lumen mundi. Ego autem sum aby-
sus tenebrosa, terra miserabilis, filius iræ, vas igno-
minia, conceptus in peccatis, natus in miserijs. Ego
sum sterquilinum immundum, plenum fœtore &
corruptione, infirmus, cæcus, claudus, surdus & mu-
tus, omnium rerum bonarum vacuus, miseriarum
verò plenus. Principium meum fuit peccatum, finis
meus erit mors, quæ mihi stipendium peccati est.

O Domine mi, quid ego sum, nisi vmbra mortis,
& vniuersa vanitas? puteus sordium, terra sterilis,
& maledicta, cuius fructus sunt tribuli, spinæ, & cō-
fusio. Igitur, ô Deus misericordiarum, propitius esto
pauperrimæ huic animæ, quæ ex se nihil est, & rati-
one peccati minus quam nihil: pelagus vanarum
cupidarum, fons peccatorum, pro quibus si pro
merito meo iustè secundum magnitudinem & mul-
titudinem illorum punier, tot vtique supplicia, &
tanta tormenta sustinere deberem, quanta est tua,
ô Domine, Maiestas, & magnitudo: siquidem tanta
est culpa, quanta est Maiestas offensâ.

Peccaui Domine super numerum arenæ maris,
& non sum dignus intueri & aspicere altitudinem
celi, præ multitudinem iniquitatum mearum. Sed
propter mansuetudinem, quæ de te, bone Iesu, præ-
dicatur, currimus ad te: cum audiamus, quia non
contemnis pauperes, & peccatores non asperna-
ris. Memor igitur esto, Domine, misericordiarum
tuarum antiquarum, & sana animam meam, quia
tu salus mea es. O Domine conuerte nunc oculos
tuos misericordia, & opem fer huic pauperi men-
dico, qui omnium rerum premittitur egestate. Tanta
enim est, Domine, paupertas mea, vt ex me ipso
verum bonum velle sine tua voluntate, & quod
volo debite facere non possim, nisi tua me adiuuet
clementia: quod autem facere possum, absoluerè
non possum, nisi tua me illuminet sapientia, nisi tua
potentia mihi succurrat, nisi tua bonitas me con-
firmet,

O Domine, quis ego sum, vt loqui tecum audeam,
cum tu sis Deus ille magnus, verus, omnipotens, im-
mensus, æternus, incomprehensibilis, & Angelicis
etiam spiritibus admirabilis? O Domine, audi cla-
mores meos, vide lachrymas meas, intellige mea
suspiria, & succurre. Illa quæ te mouit, vt me redi-
meres, pietas, te moueat etiam, vt me audias. Non
pereat propter meam impietatem, quod in me ope-
rata est tua omnipotentia. Quando nō eram, tu me
fecisti; cum errauit, tu me in vitam rectam reduxisti;
cum eram rudis & ignarus, tu me docuisti; quando
cecidisti, tu me subleuasti; quando stabam, tu me te-
nuisti; quando affligebar, tu me consolatus es, quan-
do desperabam, tu mihi animum addidisti; quando
dormiebam, tu me custodisti; quando eram infir-
mus, tu me sanasti; quando veniebam ad te, tu me
benignè recepisti. Et nunc igitur ad te clamo, Domi-
ne, audi me Deus meus.

O dulcis Domine, non sufficit mihi quod me sa-
nas, & me mundas, nisi ipse venias ad me, & mecum
habites, vt custodias me. Veni igitur ad me, Deus
meus; propitiare mihi dulcis Redemptor mi; ten-
me tua manu dulcis spes mea; amplectere me tuo a-
more, & ne finas me aberrare a te: fortitudo, & salus
mea.

mea. O vita vitæ metæ, sine qua morior, & ad quam suspiro. O vita viuendum, vita te amantium, necessitas magna, quam patior, ad te clamare & vociferari me cogit. Veni Deus meus, veni fortitudo mea, veni spes vnica mea. Aperi, Domine, aures tuas meis clamoribus, & manus tuas meæ paupertati. O excelsæ & gloriose Domine, noli contemnere, quod tu creasti ad imaginem & similitudinem tuam, quod tua regis prouidentia, & tuo redemisti sanguine.

O mellissus Domine mi, da mihi oculos, quibus te cognoscam: qui namque te bene cognoscit, etiam amat te: & qui amat te, negligit se, & te plus amat quam se. Et hæc est, Domine, ratio, cur te parum diligam, quia te parum cognosco. Veni igitur ad methæus meus pretiosissimus, veni desiderium animæ meæ, veni fortitudo vitæ meæ. O fons dulcedinis, cibus animæ, lumen intellectus, illumina Domine cæcum hunc; ciba famelicum hunc; sanum egrotum hunc; visita captivum hunc; vestibus indue nudum hunc; & hunc feruum tot tyrannorum, quot passionibus exagitatur, quot peccata commisit, tui sanguinis lytro redime. Tu enim ipse, Domine, hominibus, creaturis miseris præcepisti, vt hac opera misericordiæ inter se exercerent: tu ergo, qui es abyssus misericordiarum, fac erga me, quod nos erga proximos facere præcepisti. Qui viuus & regnas in secula seculorum. Amen.

SECUNDA ADMONITIO DE DIS-
cretione & temperantia, qua in his sanctis ex-
ercitijs est seruanda.

CAPVT XVIII.

Secunda admonitio versatur circa moderatio-
nem & temperantiam, quæ in his sanctis exer-
citijs debet obseruari. Sunt enim multi, quibus Dominus noster sua dona copiosissime largitur, qui se eum in modum, & tam effusus habens his dedunt exercitijs, in orationibus continuis, in feruoribus & consolationibus profusi, vt tandem lædant comple-
xionem, & amittant sanitatem, facientes sese in do-
neos tam his, quam omnibus alijs exercitijs. Accidit etiam hoc per lapsum, quando accedit neglectus, & ma-
la tractatio corporis, immoderataque attentio, & in oratione violentia, vt cor munderetur, & misce-
variarum cogitationum abigantur. Hæc enim atten-
tio & violentia, quando est immodica, mirum in mo-
dum lædere solet sanitatem. Ratio huius est, vis enim animæ nostræ est quasi aqua fontis, quæ si diuidatur, & per diuersos canales deriuetur, quanto plus per vnum fluit, tanto minus datur alteri. Ad eundem modum si anima nostra tota cum immoderata at-
tentione impendatur considerationibus & occupa-
tionibus rerum diuinarum, non erit residuum quod cibos digerat, aut quod corpus regat; & per hanc continuationem tandem complexio labefactatur, & debilitatur. Hac in re peccauit D. Bernardus, qui conqueritur ipse, quod immoderato rigore absti-
nentie debilitauerat corpus suum adeo, vt non po-
tuerit officijs pietatis & religionis commode debi-
toque modo satisfacere, vt in eius Vita latius com-
memoratur.

Ob hanc igitur rationem debet homo sui curam habere in male transgrediendo suo corpore, quemadmo-
dum & in continuatione, feruoreque suorum exer-
citorum, vt sic his visitationibus & consolationibus Domini nostri sese dedat, vt habeat damni & incō-
modi rationem, quod ex nimia atque indiscreta mensura natura posset incurrere: quæ quanto ma-
gis se applicat vni officio, tanto minus seruit alteri. Verum quidem est, hac in re quibusdam opus esse fræno, quibusdam calcaribus: sunt enim nonnulli

nimis amantes sui, & sunt alij nimis parum aman-
tes; proinde vnusquisque mensuram hanc sumat ab amicitia, vel inimicitia suis ipsius. Magna igitur hic consideratione & discretione opus est, ne quis fallatur: & si in alteram partem inclinandum sit, potius in rigidiorē, quam in laxiorē corporis tractatio-
nem propendat, semper enim necesse est, vt natura proprii amoris nobis suspecta sit.

Occurrit hic graue dubium de nonnullis, quibus Dominus seipsum tam liberaliter, & tanta cum la-
chrymarum atque consolationum abundantia com-
municat, vt vix cor ad Deum eleuare incipiat, cum statim oculi in fontes lachrymarum resoluuntur, & cor in modum cere liquefit, ab igne diuini amoris dissolutum. Idcirco si tales sese dederint huic exerci-
tio, metuendum est, ne periculum (de quo diximus) incurrant: si autem oculos diuinæ gratiæ claudant, (gratiæ dico potissimum illos præuenienti) viden-
tur resistere Spiritui sancto, & celesti Sponso, qui vo-
cat illos. In hoc igitur casu quid faciendum?

Huic dubio respondet D. Bonauentura in quodā tractatu, de perfectione, quem scripsit ad quandam suam sororem. Ad hoc, inquit, saluo meliori iudi-
cio, videtur consulendum nimis debilibus, quod in-
terdum possunt se vtiliter subtrahere a studio deuotionis, & conatu proprio adhuc instare, nec qua-
si extorquendo exprimant deuotionis affectum, quia tales violenti conatus debilitant etiam validiores. Si autem sine laborioso conatu offert se gratia, & in-
gerit se illis non quaestis; nec abijciant eam ex toto, nec omnino totos se immergant ei; maxime si vehe-
menter ex hoc debilitari se sentiant: sed temperate, & in quadam spiritus libertate superficialiter in-
hareant; iuxta illud Proverbiorum: *Mel inuenisti, comede quod sufficit tibi*; quod satis est, iuxta virum tuarum mensuram. Vtilius enim est ad horam habere temperantiū gratiam deuotionis, quam omnino exhaustis viribus, & destructa virtute naturali, tota-
liter eā perdere, & irrecuperabiliter ea carere: quia sic destructi postea nimis incipiunt sibi inuicem compari, & vt recuperent vires amissas per indiscretionem, non solum delicatius, sed etiam dissolutius, quam expedit, se habere. Hactenus Bonauentura. Et hæc sufficiunt de hac materia. ex quibus homo intelli-
get, sicut gula quædā est corporalis, ita etiam quan-
dam esse spiritualem, & hominē posse tam in hanc, quam in illam incurrere: licet periculum sit valde inæquale.

ADMONITIO TERTIA, OMNIBUS
virtutibus simul studendum esse ijs qui ad obari-
tatem aspirant; cum ea sine alijs
haberi nequeat.

CAPVT XIX.

Quamvis omnis doctrina huius libri principa-
liter instituta est ad amorem Dei; non ta-
men ob hoc debet homo oculos tam immo-
tos in hac vna virtute retinere, vt aliarum obliuif-
catur: maxime autem exercitiorum, quæ requirun-
tur ad seruiendum necessitatibus proximi; qui enim hoc non facit, neutrum assequetur. Cum enim Charitas Regina sit omnium virtutum, generalemque habeat dominationem, & imperium in illas, vt diximus antea; æquum est, vt omnes stent expeditæ ad obediendum illius mandatis. Quemadmodum enim animæ nostræ necessaria sunt instrumenta, & organa sensuum & membrorum, vt operationes suas perficiat, (frustra enim hanc aptitudinē haberet, si organa in operatione necessaria deessent) sic etiam charitas necessario requirit aliarum virtutum opem, vt cum imperium, officiumque suum exequatur, habeat

Bonauentura
de perfectione
Religionis,
processu 7.
cap. 21.

Prou. 25.

Simile.

habeat alias virtutes sibi ministrantes. Ex quo patet frustra laborare illos, qui hanc virtutem volunt sibi comparare sine auxilio & comitatu aliarum: cum hæc Regina & Domina virtutum, nunquam sine gynaeco, nunquam sine regali aula, nunquam sine ministerio aliarum virtutum inueniatur, quæ sunt quasi pedissequæ ancillæ illius. Aut itaque, mi frater, omnes simul amplecti debes, aut omnes simul desecere: non enim vna datur sine alia.

Virtutes in specie contrariæ.

Et quamvis in omnibus virtutibus studendum sit, tamen in quibusdam, quæ inter se contrariæ videntur, licet non sint, sed valde differentes, plus operari ponendum est. Exemplo res fiet manifestior. Videmus inter scientias humanas, imò in vna eademque scientia, partem vnâ esse theoreticam, quæ circa solam scientiam & contemplationem versatur; alteram practicam, cuius finis est actio vel operatio: quæ tamen partes ad eod sunt inter se differentes, vt rarò inueniatur vir ad eod doctus, qui in vtraque excellat: sed qui in vna egregie versatus est, in alia aut parum aut nihil est exercitatus. Sic etiam in virtutibus, vna magis affinis est vitæ contemplatiuæ, vt lectio, oratio, meditatio; alia verò actiuæ, vt sunt opera misericordiæ: quæ virtutes etsi inter se contrariæ non sint, (quemadmodum enim veritas veritati non potest esse contraria; sic nec virtus virtuti) ad eod tamen inter se sunt differentes, cum vna sit magis spiritalis, & alia magis corporalis; vna magis theoretica, & alia magis practica; vt rarò inueniatur, qui in vtriusque excellat. Id inter alios affirmat B. Gregorius, dicens, paucos inueniri similes magnanimo illi Aod, de quo Scriptura dicit, quod erat ambidexter: per quod significatur, rarò inueniri hominem perfectum, & dextrum in operibus vtriusque vitæ, actiuæ scilicet, & contemplatiuæ; propter distantiam vnius ab altera. Propterea qui vni animum applicauerunt, parum proficiunt in altera. qui enim vitam sequuntur contemplatiuam, semper ad modum aquilæ volant ad sublimiora, & cum Deo conuersantur: nunquam nisi cum summo labore & molestia descendunt ad humilia, vt commercium habeant cum hominibus: e contrario illi, qui actiuæ vitæ sunt assuefacti, & in ea iam exercitati, difficulter silentio possunt, animique collectioni vacare, & in altum euolare.

Iudic. 5.

Rarò inueniuntur qui actiuæ & contemplatiuæ vitæ simul idonei sunt.

Psal. 56.

Qui cupit igitur integrè suo satisfacere officio, & perfectus esse Dei seruus, maioremque habere diuinæ voluntatis, quam propriæ consolationis rationem, debet esse ad hæc omnia præparatus, dicens cū Psalmista: *Paratum cor meum Deus, paratum cor meum*: hoc est, paratum ad volandum in cælum, paratum ad ambulandum in terris: paratum ad quiescendum tecum, & paratum ad laborandum cum proximo, paratum ad fruendum tuis consolationibus, & paratum ad descendendum fratrum meorum miseras: paratum denique ad otium charitatis, & paratum ad negotia, quæ charitatis eiusdem requirit necessitas. Eum in modum debet seruus Dei paratus esse ad omnia, ad eod, vt si quandoque, supra cælos sit eleuatus, descendere debeat, si intelligat fratres suos affligi, & laborare: eos benignè audiendo, & in omnibus, quibus potest, eos iuuando, non respiciens illos in illis, sed Deum ipsum in illis colens, cuius intuitu facit, quidquid facit; agnoscensque, licet in eo suâ amittat dulcedinem, non tamen amittere Deum, sed Deum propter Deum relinquere. Peractio hoc negotio, reuertatur vnde exierat, & prosequatur quod inceperat; non aliter, quam si nunquam opus suum fuisset interruptum. Sic vidi nonnullos, & præcipuè laicos quidam mihi occurrunt religiosus, cuius humeris onus totius cuiusdam monasterij incumberebat, neque vnquam otium illi erat à matutinis, vsque

ad serum vespere; omnia monasterij negotia peragebat cum summa cura & silentio: Absoluto continuo diei labore, se preparabat ad exercitia vespertina, dabatque se profundis orationibus, & tam prolixis, vt quis existimasset, quod toto die se ad illud studium præparasset. Hoc modo debet seruus Dei paratus esse ad omnia, non aliter atque equus fræni habens in ore, quod ductu fræni graditur, in gyrum ducitur, & reuertitur, quemadmodum de sanctis illis animalibus scribit Ezechiel: *Ibant, inquit, & reuertebantur in similitudinem fulguris coruscantis*. Sic igitur oportet seruum Dei succurrere proximo, & confestim ad Deum redire, hoc est, ab operibus vitæ actiuæ, ad exercitia contemplatiuæ reuerti.

Ezech. 1.

Inter omnes autem alias virtutes potissimum adesse debet prudentia, & discretio, tanquam dux & lumen aliarum virtutum, & tãquam foror & pedissequa perfecta charitatis. Charitas namque gignit feruorem spiritus, & zelum honoris Dei, quibus virtutibus opus est fræno discretionis: maxime feruori, qui sine discretionem non est feruor, sed furor. Necesse est igitur, vt huic virtuti semper à dextris stet illa gubernatrix, quæ regat & moderetur illam. Etenim & ob hoc in ordinibus cælestis illius Hierarchie, post Seraphim, in quibus feruet charitas, sequitur Cherubin, in quibus habitat Dei sapientia: vt vel ex eo discamus, quanta vicinitas & quanta cognatio est inter has duas virtutes, eod quod vna alterius indiget ministerio. Amet igitur verus Dei seruus hanc virtutem, & nihil existimet cum charitate bene conuenire, quod pugnat cum discretionem. Illud in verbis, in operibus, in responsionibus, in moribus, in propositis, in consilijs, & in alijs rebus omnibus præ se ferat: hæc enim facit omnibus rebus præfere, & memor sit testimonij, quod B. P. S. Antonius huic virtuti dedit, in collatione quadam, quam cum illis patribus in eremo habuit, in qua multis alijs virtutibus illam præponit.

ADMONITIO QUARTA, DE FOR-
titudine, & diligentia, quæ requiritur ad diuinum amorem adipsendum.

CAPVT XX.

Dicit Saluator in Euangelio, qui edificare vult turrin, ei prius computare sumptus, qui necessarii sunt, si habeat tam pecuniam, quam materiâ ad perficiendum. Similiter Regem turrin committere bellum aduersus alium Regem, prius explorare vires & potentiam inimici, vt sibi prospiciat de ijs, quæ necessaria sunt ad illum subiugandum. Et cõmuniter, sit quisquis velit, qui aliquid arduum sibi faciendum esse statuit, primum ponderat magnitudinem illius, vt secundum eam disponat cetera. Sic & viator, qui latam vult transilire fossam, primum metitur eius latitudinem, vt secundum eam cursum moderetur, & vim, qua cum erit saltandum. Omnes istæ comparationes faciunt ad nostrum propositum. Nos enim hic edificare volumus turrin, cuius cacumen cælos ipsos contingat, estque purus amor Dei, qui non querit aliquid, præter ipsum Deum, & in eo quiescit. Hic bellum apertum molimur contra vniuersum amoris proprii regnum, vt illo deuicto, regnet amor Dei. Hic medicamur saltum, quo maior esse non potest, estque ab hoc amore proprio, ad amorem Dei: quæ duo extrema maxime inter se contraria sunt, magisque distant ab inuicem, quam duo poli mundi. Qui itaque spaciatur tam latum transiliet, merito secum considerare debet, quo cursu opus est, & quo spiritu atque fortitudine rem debeat aggredi.

Ad

Ad intelligentiam huius rei sciendum est, quod status hominis, in quo mansit post peccatum, est tanquam ille alicuius regni, in quo duo essent Reges: vnus legitimus, & naturalis, qui cum omnibus suis asseclis & ministris dearmatus, debilitatusque esset: alter Tyrannus, & alterius dominij vsurpator: qui potens esset, & magno regni huius præsset exercitui, omnemque fortitudinem illius possideret. In hoc casu qui vellet Regem naturalem restituere, duplicem adeat laborem necesse est: primò vt armet inermem, reficiatque debilem; secundo vt armis spoliè armatum, & potentis vires frangat, ne contra legitimum Regem præualeat. Cum enim & vires & arma sunt aequalia, facili negotio potest vni parti subueniri, & de altera victoria reportari. id quod huc locum non habet propter inæqualitatem partium.

In hoc igitur statu constitutus est homo miser propter peccatum. Etenim vbi primò spiritus, qui est legitimus & naturalis dominus, erat potentissimus, & corpus cum omnibus suis sensibus illi per omnia subiectum atque obediens, nunc vice versa spiritus omnino est debilitatus, & tyrannide premittur indigna: Tyrannus autem corpus est tam potens, cum fortissimis suis appetitibus & passionibus, vt nihil potentius in mundo reperitur, quod eius vires possit debilitare. Insinuat hoc per furiosum illum Dæmoniacum in Euangelio de quo dicitur, quod neque catenis iam quisquam poterat eum ligare: quoniam saepe catenis & compedibus vinctus dirupisset catenas, & compedes cōminuisset. Quæ igitur vincula, quæ catenæ poterunt ligare passionibus nostris, nostrorumque appetituum desideria, vt in ordinem redigantur? Quotquot leges Dominus tulit, quotquot promissiones, quotquot minas Scriptura continet, quotquot diluuiæ & tempestates suppliciorum Deus in mundum misit, non satis fuerunt ad refrænandum hunc Tyrannum, donec ipse filius Dei venit, & comprehensum cruci secum affixit.

E contrariò desideria & affectus spiritus nostri quàm infirma sunt, & languida? Cumque desideria hæc materiam habeant bona spiritalia, & celestia, merebantur sanè plurimum adamari, & cum studio quæri tanto, quanta ipsa sunt: at nos miseri quanto illa cum tepore & fœcioria quærimus? quanta cum negligentia? quanta cum tarditate ad illa mouemur? & quàm exiguum est quod pro illis comparâdis dare volumus? cum interim nulla itinera formidamus, nulla pericula metumus, à nullis laboribus abhorreamus, pro alijs bonis temporalibus.

Ex his apparet, quàm imparia sunt arma, & vires horum dominorum, licet vnus sit naturalis & legitimus, alter verò Tyrannus: appetitus enim & desideria vnus sunt quasi hominis sani & integri, alterius verò, quasi infirmi & ad desperationem ægrotantis, qui vix verbum potest proferre, aut pedem per seipsum mouere præ debilitate. Dicenim quæso, quæ maior esse potest debilitas, quàm non posse dignè nomen lesu inuocare, aut pium aliquid cogitare, nisi ex speciali Spiritus sancti gratia? In hac extrema paupertate atque inopia iacet noster spiritus. Sin autem hoc manifestius adhuc intelligere voles, propone his duobus appetitibus, carnis scilicet, atque spiritus, obiecta duo, & animaduerte quomodo appetitus sensualis ardebit, carnem desiderando; rationis verò quàm tepidus erit in spiritu appetendo; atque ex hoc facillimè cognosces inæqualitatem vtriusque.

Cum itaque homo in hac dispositione sit constitutus, natusque, & toto vitæ suæ tempore in hac licentia educatus, quæ virtus poterit hanc ataxiam immutare, vicem vertere, appetitumque sensuale,

Granat. Opusc. spiritual.

quasi mortuum facere, atque insensibilem in omnibus, quæ prius desiderabat; contrariò verò rationalem excitare, viuificare, & facere vt ardeat in desiderio eorum, in quibus antea quasi mortuus torpebat? Vides igitur hinc magnam huius negotij difficultatem. Ad restituendum namque hominem non satis est confirmare desideria spiritus, nisi etiam simul debilem ea, quæ sunt carnis: adeò vt omnia desideria & motus, quæ necessariò spiritus noster habere debet in rebus spiritalibus, sint maxime vegeta, prompta, & strenua; quæ verò caro habet, sint debilissima, infirmissimaque, & quasi nulla. Quis igitur poterit duas has tantas facere immutationes? quis ex tam debili faciet fortem, & ex tam forti debilem? Quis potentiam carnis debilitabit, cum tam strenua sit? & quis reficiet languorem spiritus tantum debilem & ignaum? Quis temperabit ignem, & in rorem matutinum cōuertet flammam fornacis Babylonica, niuibisque brumalibus calorem tribuet? Quis poterit efficere, vt ignis frigefaciat, & glacies calefaciat? quis, vt ignis deorsum feratur, & terra sursum? Nemo profectò potest hæc, nisi solus Deus: neque alius quisquam potest has duas operari mutationes, de quibus nunc loquimur. Ille solus potest refrænare potentiam carnis, & debilitatem spiritus corroborare: ille solus potest sceptrum auferre de manu amoris proprii, & dare amanti diuino: tali namque modo vindicabitur communis iniuria & tyrannis humanæ naturæ, si imperet, cuius est imperare; & seruiat, cuius est seruire.

Ceterum etsi hoc opus Dei sit, non tamen ob hoc exiguae difficultatis negotiū est in homine, cum hæc duæ ambarum naturarum adeò inter sese diuerstarum (vt sunt spiritus & caro) fieri debeant mutationes, & potentia vnus antiquitate nostræ malitiæ adeò sit aucta. Potest enim aliquo modo dici, hanc esse hominem ipso antiquiorem: prius enim quàm rationalis anima infunditur, homo non est homo; leminarium verò huius malitiæ est etiam in carne, antequam anima infundatur: cuius infusionis ratione contrahitur peccatum originale, auctor omnium horum malorum. Ex eo namque oritur, vt homo nascatur à Deo auersus, & ad semetipsum conuersus, inordinatè semetipsum plius, quàm Deum amando. Quod cum ita sit, quis poterit malo mederi tam inueterato? quis poterit expellere possessorem tam antiquum? quis poterit eicere ex ipsis hominis visceribus, quod origine prius est ipsa perfecta hominis natura?

Indubitatū etiam est, inter res naturales omnium maxime esse naturale, quod homo amat semetipsum, & quærit id, quod sibi expedit; fugit autem contrarium; vt dicit Tullius. Sicut igitur inter passionem naturalem ea est prima, sic etiam & fons est omnium aliarum. Ideo comparatur cum ipsis, sicut cor cum alijs membris corporis, in quo primum viuere, & vltimum est mori: ab eo namque omnia reliqua membra vitam suam fortiuntur. Sic in amore proprio est primum viuere, & vltimum mori: omnes enim passionibus ab illo nascuntur, & vitam suam recipiunt.

Ethoc profectò est, quod difficultatem parit in hoc negotio. Cum enim amor hic tot habeat radices quod genera bonorum desiderat; liquet, quàm difficile erit extirpare hanc arborem, tot radicibus firmatam; cum omnes illæ prius sint præcindendæ, quàm arbor potest euelli. vna enim sola non atulsa, potest arborem retinere, ne cadat. Et sic vidimus nonnullos, quibus, eliminato rerum omnium amore, solus inordinatus amor proprii corporis causa fuit, cur semper in adibus eorū maneret amor proprius, maximaque damna crearet.

Egg

Sed

Sed dices fortassis; Cuius vires sufficient ad tot radices euellendas? tot capita truncanda? cum tot hostibus pugnandum? maximam naturæ potentiam vincendam, & è sinu cordium nostrorum tot affectus, atque desideria nobiscum nata eijcienda? maxime cum ea tot sint, quot bona sunt, quæ solent desiderari, quorum numerus est infinitus? Quis igitur poterit tot amorum generale facere diuortium? Ad id enim non vnum fatis est diuortium, non vna mors, non vna crux: sed tot crucibus opus est, quot sunt res, quas desideramus, si illas inordinato desideremus amore: singula namque hæc desideria comprehendendi, vincendi, & propriæ cruci suæ debent affigi. Quis poterit igitur iustitiam exercere & seruire, maxime contra tam familiares amicos? Quæ namque creatura est, quæ non amet seipsam? quæ cogitatio viuacior est, quàm possidere omnia quæ iuant? quàm aptitudinem, habitum, & instrumentum ad illa comparanda dedit eis natura, præter hunc tam magnum & potentem amorem? Cuius ergo brachia potentissimum affectuum nostrorum debellabunt? & maxime cum adeo sit confirmatus, & vsu totius vitæ radicans? Vix enim aut pedem mouemus, aut manum ad aliquid extendimus, quod non sit opus amoris proprii. Quemadmodum igitur amor Dei nullo actu alio magis crescit, quàm proprio: sic nec amor proprius. Quantis igitur viribus opus est ad euellendum clauum hunc cordi impactum tot iustitiis, quot opera sunt amoris proprii in hac vita admissa?

Omne illud manifestè satis declarat, quàm magnum est hoc prælium, cum inimicus ab vna parte tam potens sit, & ab altera parte tam charus: durum enim est arma comprehendere, & pugnare aduersus illum, cui bene volumus; & cuius vulnera non minus dolent infligenti, quàm accipienti. Non est hoc mundum vincere, sed stellas cæli, & dominari sibi: quæ subijcere omnes naturæ corruptæ leges. Cum enim summa potentia, quam habet natura, & fortissima inclinatio quam indidit omnibus creaturis, sit amare semetipsam; hunc affectum moderari certè opus est summæ difficultatis. Et si vnam vincere posse passionem (vt ait Sapiens) maior sit victoria, quàm multas expugnare ciuitates; qualis erit victoria vnam vicisse passionem, à qua nascuntur omnes aliæ? Si robustissimis brachijs opus sit ad vnum solummodo rami ab arbore detrahendum; quibus opus erit, ad ipsum truncum arboris eradicandum? Si tantæ molis res sit vnum ex istis inimicis (hoc est, vnam illarum passionum) vincere; quid erit totum exercitum illarum, in cuius medietate inclusus itat amor proprius, expugnare? Nemo igitur inficari poterit, hoc prælium omnium totius mundi esse maximum; ideoque necesse est, vt talis sit animus, qui præliabitur, quale est ipsum prælium.

Error multorum existimantium viam ad amorem dulcem esse.

Fusus hac de re disseruimus, ad tollendum errorem multorum, amorem Domini desideratum, qui nihil aliud considerantes, quàm sonum & dulcedinem huius nominis, existimant tale iter fore, qualis est itineris exitus, & proinde nihil hic esse præter dulcedinem & suauitatem. Quia vana decepti opinione, nec armant se, nec se preparant cum illa fortitudine & acritate, quæ ad tantum bellum requiritur. Deficiunt igitur in media via, quia non ea animi fortitudine ceperunt ambulare, quæ ad hoc iter conficiendum erat necessaria. Necesse igitur est tales errorem suum agnoscere, & scire, quantumuis portus sit iucundus, nauigationem tamen esse laboriosam: hoc est, licet amor Dei per se sit suavis, viam tamen esse molestissimam; idque ob geminam difficultatem antea dictam; quia scilicet potentia carnis est frangenda, & debilitas spiritus reficienda, ro-

borandaque: illud, vt amor proprius eijciatur; hoc, vt amor Dei introducatur. Quorum cum vnus tam sit naturalis, & alter tam supernaturalis; nescio quid difficilius est, aut vincere illum qui tantas suppetias accipit à natura, aut hinc introducere, qui tot modis ipsam naturam superat.

Qui itaque cupit ad optatum huius tam difficultis expeditionis finem peruenire, debet illam suscipere ab vna parte cum magna humilitate & fiducia, (vt iam diximus) & ab altera parte cum summa diligentia & fortitudine; proponens, se nolle desistere, vel quiescere, aut somni oculis suis dare, priusquam operatum finem conspiciat. Sed & certus sit, quemadmodum non coronabitur, nisi qui legitime certauerit; sic coronam amoris Dei non accipiet, nisi regnum amoris proprii prius euersum fuerit. Filijs Israel non datum est manna de cælo, quamdiu farina Aegypti non erit absumpta: neque alicui dabitur sanitas amoris diuini, nisi qui prius renunciauerit amoris mundani delicijs. Vtrunque significauit Propheta, cum ait; *Excusate de puluere, consur. Eia, se. sede Ierusalem.* Quibus verbis significat Propheta, oportere prius à se excutere puluerem terrenarum rerum, & laqueos mundanorum affectuum à collo auferendos esse: quibus peractis, iam tum nos posse sine impedimento surgere ad contemplationem rerum diuinarum, & sedere in requie & solatio illarum. Sic igitur, frater mi, sic per labores venit ad requiem, per certamen ad coronam, per lachrymas ad gaudium, per victoriam ad libertatem; per amorem denique Dei perfectum, ad contemptum & odium sanctum suiipsius. Credendum etiam est, hanc fortitudinem & diligentiam non tantum ad principale hoc nostrum propositum, sed ad omnia etiam media huc pertinentia tam esse necessaria, quod sine illis ne passus quidem cõfici potest in hoc itinere. Media enim, quæ huc spectant, sunt exercitia virtutum, in quibus omnibus cum sit labor & difficultas, ad omnia quoque necessaria est fortitudo, victrix omnium difficultatum.

Imaginetur itaque homo, Deum sibi, tanquam alteri Moyse dicere; Virgam hanc sume in manu Exod. 4. tua, in qua facies signa omnia necessaria ad educendum populum meum ex Aegypto, & in terram promissionis educendum. Sic & tu apprehende hanc veram virtutem & fortitudinem in manu tua, & ne projicias abs te: in virtute namque illius facies omne id, quod necessarium erit ad exeundum e regno amoris proprii, & perueniendum ad regnum amoris Dei. Hæc est sententia tot locis à Salomone in suis Proverbijs repetita; in quibus semper instatur pigros & ignauos, diligentes autè & strenuos vbique laudat. Quod si verò me interrogaueris; quomodo potero tot & tantas difficultates, quæ hinc mihi propostæ sunt, superare? Ad hoc tibi respondeo, quod ipsamet amor Dei, quem quæris, paulatim te adiuvabit, vt superius declarauimus, & exemplis probauimus.

In fine huius Capituli admonitum volo lectorem, cum verum sit, charitatem nullis alijs rebus amplius crescere, quàm proprijs actibus, (vt antea dictum est) ij namque sunt excellentissimi, & maxime meritorij; notandū hinc esse, quod inter omnia charitatis opera, illa magis huic conducunt proposito, quæ sunt feruentiora & perfectiora. Ex quo patet, quàm vtile est seruire Deo cum seruiore spiritus, sicut faciunt alacres & diligentes; & non cum tepore vel negligentia, vt faciunt delicatuli, & ignaui. Ideo dixit Sapiens; *Iter pigrorum quasi sepes spinarum: via iustorum absque offensulo.* significans negligentes, cum laborum sunt tanti inimici, quanti sui ipsius amici sunt, corpori suo parcere, & labores subterfugientes,

gientes, tam alijs, quàm sibiipfis obesse, ambulant igitur sicut is, qui ambulat inter spinas, attentè & sollicitè considerans, ubi pedem figat, ne pungatur. Iusti autem tantam sui curam non habentes, sed in ijs quæ Dei sunt sollicitè meditantès, leuiter, & securi transeunt omnia aduersa & dubia: saltem ut fiat voluntas Domini. In quibus apertè videtur, difficultatè itineris huius non tam ab ipso itinere, quàm à diligentia vel ignauia itinerantium pendere.

QVINTA ADMONITIO, DE

virtute perseverantia.

CAPVT XXI.

*Omnia par-
ua ab initio
paucis
persequitur.*

Vltima admonitio est de virtute perseverantia: quæ singulare donum Dei est, quod sub meritum non cadit; ipsaque necessaria est ad omne bonum, specialiter autem ad conferendum & augendum in cordibus nostris diuinum illum amorè, donec ad debitam suam veniat perfectionem. Sic enim videmus plerumque omnia paulatim procedendo, tandem ad propositum finem peruenire. Sic formica æstatis tempore implet suum granarium, vnum granum alteri cumulando. Sic apis replet fauos & cellulas suas melle, de vno flore ad alium volitando, & ex singulis aliquid colligendo. Sic aranea perficit telam suam, qua muscas capit, filum filo paulatim addendo. Sic denique avis construit nidum suum in arboris parte secretiori, vnam paleam alteri copulando. Ita vt materialia licet parua sint, continuatio tamen & perseverantia faciat opus absolutum.

Hoc igitur modo studiosus diuinæ charitatis amator laborare semper debet, vt laborando progrediat, ad singulos motus ignem igni, amorem amorì, deuotionem deuotioni, & virtutem virtuti addendo: continua namque additione illa, crescit id, quod desiderat. Quare quemadmodum illi, qui curam omnem huc vertunt, vt thesaurum colligant, vnde quaque occasionem captant, vt augeant illum; & quidquid lucrantur, mox in ararium mittunt; nunc obolum, nunc quadrantem, nunc dimidium thalerum, nunc Philippicum, nunc Coronatum, (singula namque horum augent cumulum) sic etiam & verus Dei facere debet amator, captans singulis horis, & ex omnibus rebus mundi occasionem cor ad Deum eleuandi, & augendi amoris sui thesaurum, qui talibus crescit motibus, non aliter, atque thesaurus per cuiuscunque quantitatis additionem. Omnia perfecta & absoluta quæ sunt in hoc mundo, seruiant ei, vt in illis, quasi in speculo, diuinam pulchritudinem contempletur: omnia verò quæ turpia sunt, & abominabilia, peccatorum demonstrant turpitudinem. Omnia bona quæ sunt in mundo accipiat tanquam beneficia Dei: in omnibus enim illis partem habet suam; nec minus omnia mala, in singula namque & omnia labi miser posset, Deo cum non adiuuante. Hoc modo Sol, Luna, stellæ, campi, montes, valles, flumina, fontes, maria, terra, flores, arbores, aues, dies clarus, nox serena, & quieta, ei occasione præbent laudandi Deum: in omnibus enim vestigium aliquod eius reperitur. Poterunt etiam præterea cor eius excitare ceremoniæ sacrae, officia diuina, dulces voces & cantica Ecclesiæ, quæ resonant iucundissimè, vt ait Augustinus, qui in principio tuæ conuersionis mirum in modum Ecclesiæ psalmodijs commotus est. Omnia hæc ei erunt tanquam stimuli, vt ad Deum properet, incitantes, & quasi speculum in quo diuina conspiciatur pulchritudo; quasi libri, in quibus legatur Dei sapientia; quasi prædicatores, qui ei viam celi ostendant, & collyria, quæ ei oculos aperiant, faciantque eum Dei meminisse.

Granat. Opus spirituale.

Porro, quamuis cor sæpe eleuans ad Deum, non sentiat calorem & deuotionem, quam quærìt: non tamè ob hoc existimet se fructu eius frustrari, quod non sentit: sunt enim nonnunquam fructus arcani inuisibiles, & ab oculis huius mundi absconditi, licet oculis diuinis conspicui. Imò, quemadmodum arbor crescit occultè, ita vt nemo id animaduertat: sic homo proficit, fructumque facit in sanctis his motibus, adeò clàm, vt ipse fructum non sentiat. Non est enim eorum motuum vnus, qui non mereatur gratiam & gloriam; & cum quo non sit in voluntate nostra quædam impressio, qua inclinatur ad bonum, trahiturque, & ad amorem Dei disponitur. Hanc ob causam dicunt Doctores, sicut ictus bombardæ singuli, quibus muri verberantur, non statim ruinam sternunt; faciscere tamen muros faciunt, & ad ruinam disponunt: sic etiam omnis aquæ guttula, quæ cadit super lapidem, etsi non statim excauer lapidem, facit tamen vt alia & alia subsequente tandem lapis cauetur: (Vnde illud Poëtæ:

Gutta cauat lapidem non vi, sed sæpe cadendo.)

Sic etiam harum cogitationum singula, singulaque desideria edulcorant cor nostrum, & disponunt illud ad maiora.

Quod si me interroges, in quo rerum genere præcipue seruanda sit hæc perseverantia; respondeo, in omnibus de quibus hoc libro egimus hætenus: omnes enim illæ huic subseruiunt proposito: in tribus tamen potissimum. Quarum prima est custodia sui ipsius, quæ in eo consistit, vt homo in omnibus vijs & actionibus seipsum diligenter obseruet, ne fortè in cogitationes, verba, vel opera impingat, quæ Dei sunt contraria voluntati. Secunda est, ambulare semper in præsentia Dei, illum semper ante oculos habendo, & cor sæpe ad illum eleuando, cum omni humilitate & reuerentia: idque succinctis orationibus, & amoris motibus. Tertia est, habere certa quædam tempora orationibus & exercitijs manè, meridiè, vespere, nocte, vel quocunque alio tempore statuta. Quia in re id curare diligenter debet perfectionis amator, ne filum hoc interrumpat, aut in hoc instituto deficiat, nisi fortè in causa obedientiæ, aut alterius cuiuspiam similis obligationis.

Et licet in his sæpe nec gustum, nec deuotionem, sed cogitationum strepitum percipiat, non tamen ob hoc desistere debet ab exercitio suo; sed facere quod potest, pugnando cum cogitationibus, & humiliter ad Deum vociferando: & credat quia hæc concertatio erit magnæ coronæ materia: & quamuis fructum hic nullum sentiat, non tamen proficere desinit, & fortè tantò securius, quantò minus sentit. Memor sit, assiduitatem orationis, in qua cum ardenti desiderio petimus mercedem à Deo, præfiguratam fuisse per luctum illam Patriarchæ Iacob: *Luctus Iacob* vocabulum enim luctus nobis insinuat quoddam genus belli, seu pugnae, quæ sæpe committitur in oratione, ab vna parte perseverando, & pugnando cum vanis cogitationibus, quæ sese offerunt, vt purior nostra sit oratio. *Genes. 32.*

Quod si aliquando propter necessitatem vitæ intergruentem cogatur filium suorum exercitiorum interrumpere, cum vita sit (teste Seneca) perpetua seruitus; non ob hoc desistat ab hac intentione, & proposito in corde suo; vt sic possit, finita occupatione, cum maiori facilitate ad Dominum reuerti, ad instar solliciti mercatoris, qui licet ingrediatur hospitium, vt edat, & bibat; semper tamen stat panem habens in ore, & cor in via; cogitans quid fecit, & quid restat adhuc faciendum; adeò vt nec totus manducet, nec totus quiescat; stans enim immotus corpore, spiritum ambulat. Sic & amator Dei nunquam to-

Cgg 2

tus

*Quia in re
seruanda per-
seuerantia.*

*Luctus Iacob
significat
seruandam
perseueran-
tiam in ora-
tione.*

*Ob occupan-
tiam vitæ
non inter-
mittendum
orationis
studium.*

Simile.

tus sit in re aliqua: sed semper aliquam partem non occupatam Deo referret: vtatur hoc mundo, tanquam non vteretur, emat, tanquam non possideret; vt nunquam spiritus eius sic rebus externis absorbeatur, vt planè obliuiscatur negotij sui principalis.

Simile.

Aliud à Sy-
sopho sum-
tum.

Copiosius hac de re disseruimus: sunt enim non nulli (atque vtiā non essent multi) qui exercitia, propositaque sua certis aliquot diebus continuant, & deinde per quamlibet occasionem, quæ illis offertur, intermittunt: qui peractis negotijs reuertuntur ad initium, reuersique ad laborandum denuo defatigantur; atque ita transit tota eorum vita in principijs. Qui sic ambulant, sunt quasi arbores, quæ sæpe transplantantur: quæ cum nusquam radices mittant, nusquam crescunt, aut fructum faciunt: sed semper aridæ & steriles in eodè statu permanent. Quod si homo proponeret saxum per viam accliuem in summitatem montis voluere, & cum iam aliquo vsque peruenisset, defatigaretur, saxumque deorsum reuolui pateretur; inde iterum sursum voluerit, tandem defatigaretur, & saxum defereret. Tales sunt illi, qui singulis ternis diebus defatigantur, & iterum incipiunt, & tota eorum vita in hoc consumitur: qui sunt tanquam vites quæ semper habent fructum, nec vnquam ad maturitatem perducunt. Quod si aliquando velis quiescere, sit quies tua talis, vt si non progrediaris, saltem ne retrogrediaris: reuertarisq; non vt denuo incipias, sed in via iam coepta progrediaris: hoc namque faciendo, citius ad finem optatum peruenies.

Gallina quæ pullos ouis excludit, tanta cum perseverantia illis incubat, vt nec ob cibum, nec ob potum, nec ob multos vermes, qui eam vitam exedunt, oua deferat; imo accidit non raro, vt mortua super ouis inueniatur: mauult enim mori, quam pati, vt oua refrigerant, tanta est perseverantia, quam

huic animalculo indidit auctor nature. Illa autem quæ sæpe surgit, & oua refrigerari sinit, nunquam perfectos pullos excludit, & ipsa pro degenerare habetur. Hanc igitur perseverantiam imitari debet verus amator Dei, quantum illi est possibile, si cupiat diuinam vnionem, & animæ suæ cum Deo transformatione consequi. Si enim tanta ibi requiratur perseverantia, vt ex ouis fiant pulli, quanta erit necessaria, vt ex homine fiat Deus? Det igitur operâ, vt sub alis huius Domini perseveret, accipiendo semper in animam suam diuini huius amoris influentias: ipse enim est auctor huius transformationis. Cera flaua fit ad instar niuis alba, si diu soli exponatur, & sic anima iusti, quando perseverat in præsentia splendorum, Solisque iustitiæ radiorum candescit.

Simile.

ALIAE multæ admonitiones in hac secunda parte tradi potuissent (est enim hæc materia infinita, & sic quasi infinitum est illud, quod de ea scribitur) sed quod hic deest, id Spiritui sancto reseruetur: qui cum non minus illuminet intellectum, quam inflammat voluntatem, nec non & oratio, quæ magna vi spiritualis est magistra, docebunt. Id facile credet atque intelliget is, qui ad hoc exercitium cum puritate intentionis, debitaque diligentia accedit. Discit namque experientia, quod cum vitam ducit ordinatam, & cor deuorum, attentumque seruat, & ab imaginationibus, affectibus, & cogitationibus mundi liberum, corpusque in edendo & bibendo moderatum; confestim, & facili negotio magnos thesauros, & incomparabiles fructus in oratione inuenit. Cæterum si in aliquo horum deficiat, statim id sentit; & querens rationem, recordatur errorum in quos lapsus est: ex eoque discit, quid utile, quid noxium sibi est, vt vnum sequatur, & alterum fugiat. Et hoc modo oratio (vt diximus) magistra est vitæ spiritualis.

PROOEMIUM IN CONSIDERATIONES SEQUENTES.

IN ACTENVS egimus de virtutibus, & admonitionibus, quæ necessarie videbantur ad conseruandam in animabus nostris continuam Domini nostri memoriam & ad vniendum spiritum nostrum cum illo per considerationem, & amorem actuale: atque hoc est id, quod ad secundam huius libri sectionem pertinebat. Ad maius igitur huius ipsius subsidium, tractemus hic aliquot Considerationes, quæ cor nostrum moueant ad diuinum hunc amorem. Quia verò superius quatuor gradus esse diximus, quibus ad fastigium huius virtutis ascendere nos posse docebamur, inter quos primus & secundus est lectio, & consideratio rerum, quæ cor nostrum amore Dei possunt inflammare, (resunt beneficia, & perfectiones Dei) nos subsequentes Considerationes, in quibus de vtriusque agitur, his adtingere volumus. Primæ namque septem Considerationes, quæ hoc loco ponuntur, tractant de septem beneficijs, & aliæ septem de totidem diuinis perfectionibus; quas studiosus amator Dei potest per totidem septimane dies diuidere, & suam cuique diei tribuere, vt habeat quotidie nouum cibum, nouosq; stimulos, quibus ad hunc sanctum amorem excitetur.

Debet autem hæc lectio esse quæta, cum affectu, deuota, & ad instantiam habens meditationem, seu considerationem eorum, quæ lecta sunt: profunde namque, & ab ipsa radice considerando rationes & causas, ob quas amare Dominum debeamus, cor amore illius penitus inflammatur. Fructus huius lectionis & considerationis erit, luculentissima in animabus nostris maximorum beneficiorum, perfectionumque Dei, nec non prægnantium debitorum & rationum, cur Deum amare teneamur, cognitio. Ex qua id consequens erit, vt quoties velis te excitare, & cor tuum ad amorem huius Domini eleuare, maximos habebis ut sis stimulos, per representationem omnium rationum te ad amandum Deum obligantium.

PRIMA CONSIDERATIO,

De beneficio creationis.

CAPVT XXII.

INTER ea quæ solent cor ad amandū permouere, primum, & principale est, perceptorum beneficiorum consideratio. Ratio huius est, quia (vt Philosophi

dicunt) bonum per se est amabile: omnis autem homo propendet ad proprium bonum amandum: qui ergo cor suum cupit amore Dei inflammare, debet sæpe exorceri in considerationibus beneficiorum eius, quæ vera & propria bona sunt hominis. Quæ beneficia, etsi innumerabilia sunt, nos tamē hic ad certum numerum redigemus, pro maiori facilitate eorum, qui in hoc pio exercitio volunt occupari. Et licet de hac

hac materia egimus multis alijs in locis, (est enim in omnibus bonis intentionibus necessaria) tamen ea tam diues est & copiosa, vt quantum de illa dicitur, semper aliquid noui dicendum superfit. Quæ enim lingua, quæ scriptura sufficere posset, ad exprimendum immensum illud misericordiarum & beneficiorum Dei pelagus? Et in quo alio exercitij genere possumus vtilius tempus nostrum terere, quam in considerationibus illorum? Tractabimus igitur hoc loco de illis, vt corda nostra amore Dei magis inflamentur. Ad intelligendum verò melius magnitudinem horum beneficiorum, necesse est oculos prius attollamus ad considerationem magnitudinis Benefactoris, nostræque vilitatis, & indignitatis: tantò enim maiori in pretio habendum est acceptum beneficij, quantò maior est ille, qui dat, & minor qui recipit: præsertim cum datur ex gratia.

Unde cognoscat magnitudo beneficiorum Dei.

Magnitudo Benefactoris

Si quid igitur cupias de magnitudine Benefactoris intelligere, nulla re alia opus est, quam vt oculos in cælum tollas, & intuearis magnitudinem & pulchritudinem huius operis, quod ille creauit: illud sine verbis tibi enarrabit magnitudinem & potentiam auctoris, qui fecit illud. Magnæ potentia sit oportet Dominus ille, qui tantum volens, & præcipiens fundauit cælus; & qui posset, si vellet, adhuc multa creare cælorum millia, maiorum & meliorum, quam sunt isti; idque maiori cum facilitate, quam tu potes oculos vel aperire, vel claudere.

Sapientia Benefactoris.

Non tantum igitur conspicitur magnitudo sapientie illius in admiranda illa compositione, ordineque, & regularitate motuum vniuersi: sed etiam in singulis eius partibus, & creaturis quibus plenus est, à maiori vsque ad minorem. Nam si consideres artificium & fabricam vnius muscæ, apis, formicæ, aut alterius cuiuspiam animalculi, quantumuis exigui; instrumenta quoque & aptitudinem quam habent eorum singula, vt vitam ipsam tueantur; videbis in ijs, quæ maximè tibi parient admirationem. Igitur si tam magna sit eius bonitas, eius maiestas, eius pulchritudo, eius misericordia, eius dulcedo, eius benignitas, eiusque clementia: ipse superat omnia quæ dici possunt, & quæ ab intellectu creato possunt comprehendi.

Hic itaque Dominus est tam admirabilis, & tamen ab illo excelso loco suos oculos in te viliissimū vermiculum conijcit: estque is qui cum inestimabili charitate pluit in te sua beneficia. Si tu bene consideres, quis est ille, & quis tu es; non solum, quia tanta beneficia, sed quia partem panis tibi dat, cum ipse sit, qui dat, & tu qui accipis, inestimabili dignum fateberis gratia, propter excellentiam donatoris. Hoc spiritui & sensui S. Iob beneficia Dei admirabatur, cum dicebat. *Quid est homo, Domine, quia magnificas eum? aut quid apponis erga eum cor tuum?* Tantum quod Deus recordatur hominis, & rei tam indignæ, locum dat in sui pectoris sacrario, maxime est admirationis, ei, qui aliquid de magnitudine illius Domini intelligit: quid erit igitur fecisse homini tot & tanta, quot & quanta fecit? Si stupore dignum sit, Deum hominis velle meminisse, quædò magis omnium ecclesiæ dignus erit, eundem pro homine hominem factum, & crucis supplicium sustinuisse?

Iob. 7.

Unde circumspectum in beneficijs consideranda.

Tim. 1.

Tres igitur hæ circstantiæ in singulis beneficijs Dei sunt consideranda: Quis dat, cui dat, & quare dat. Quis? Deus. Cui? homini. Cur? ex pura gratia, & amore. Hic igitur tam magnus & tam admirabilis Dominus, qui nullare indiget, nisi semetipso, nec peccans, nec sperans aliquid à te, pro sola sua bonitate, & magnificentia, ab æterno, ante omnia secula te, si ex numero sis electorum, amauit, tibi; (vt Paulus affirmat) bene voluit, & in tempore quod constituerat, secundum suum beneplacitum te creauit, vt in-

Gramat. Opus spirituale.

estimabilibus suis beneficijs te cumulare, tandemque te sua gloria faceret participem. Vis autem scire quæ & quanta sunt hæc beneficia, præpara nunc aures animæ tuæ, & incipe audire.

CONSIDERA primò, quomodo hanc magnitudinem Dominus ex amore, de quo diximus, eruit te ex non esse, & perduxit ad esse; teque ad imaginem & similitudinem suam creauit. Aperi oculos, vt cognoscas hæc dignitatem, quæ est, non sarcinum esse, aut instrumentum Creatoris, (vt alia creatura sunt) sed imaginationem & similitudinem illius: id est, esse substantiam intellectualem, sicut ille est; habere liberum arbitrium, & cognitionem, sicut habet ille; habendo igitur similitudinem cum illo, in modo existendi viuendi, & operandi; sequitur imaginem te esse ad similitudinem illius infinitæ pulchritudinis factam.

Beneficium creationis.

Vt autem hæc gloria non esset transitoria, & progressu temporis periret, dedit tibi existendi perpetuitatem, vt sic perpetuò beatus esses, & capax immensæ illius æternitatis. Ceteræ namque creaturæ nihil aliud agunt, quam vt, cum nascuntur, se mudo semel ostendant, & deinde paulatim disparent: tu autem à non esse ad esse venisti, vt nunquam in non esse redires, sed semper ære vitali fruere.

Perpetuitas hominis.

Hoc si tibi exiguum videatur, philosophare paululum tecum, & ex eo tuam cognoscere dignitatem: an enim id parum esse existimes, quòd ita es capacitatis & nobilitatis, vt nulla res creata tuum queat implere desiderium, nisi sola illa infinita Maiestatis magnitudo? Vide quæso quàm spatio sis sit tuæ capacitatis sinus, siquidem neque cælum, neque terra possunt illum implere: sed sola immensa illa æternitas. Hæc excellentia tibi insinuat, quid es, in quem finem es, quid querere debes, & ad quem debes aspirare. Solus Deus potest te satiare; omnia reliqua possunt te occupare, sed non satiare. Hunc igitur solutum quære; hic solus est sponus & centrum animæ tuæ, facietas desideriorum tuorum, & vltimus tuus finis. Hic solus tuus est, & tu illius: si ergo ille cupiat te, tu vicissim illum cupere debes. O animarum nostrarum admiranda dignitas. Rex ille, cuius magnitudinem Sol & Luna admirantur, cuius Maiestatem cæli & terra reuerentur, à cuius sapientia Chori Angelorum illuminantur, à cuius bonitate omnium Sanctorum collegium sustentatur; hic inquam talis, o anima mea, tecum habitare, & in tuo palatio quiescere desiderat. Adorna igitur thalamum tuum filia Sion, & excipe Regem & Cratorem tuum, à cuius præsentia lætabitur, & exultabit omnis tua familia: non enim recedet hospes ille, & hospitam suam, non nisi tranquillam, & multis donis oneratam relinquet. Ideo dicit S. Bernardus: O felix anima, quæ quotidie mundat cor suum, ad Deum in se recipiendum; quæ nullius rei iam indigebit, cum auctorem omnium bonorum possideat. O beata anima, in qua Deus requiem inuenit, & sedem, vt iam dicere possit illud Ecclesiastici; *Qui creauit me, requiescit in tabernaculo meo.* Nō enim negabitur ei requies cæli, quæ Deo loci quietis in terra preparauit.

Ecc. 24.

Considera deinde post animæ corpus, quod Deus tibi formauit integrum, tot organis & sensibus ornatum: si namque iustus sis istorum donorum estimator, inuenies tot tibi in vno hoc beneficia præstitisse, quot membra & sensus tibi dedit. Si autem probare volueris, quantum valeant singula, vide quid damni tibi erit, si vnum eorū desit: & ex eo colliges magnitudinem beneficij, quod contulit, tibi de omnibus prouidendo. Si forte amitteres oculum quàm sincere diligeres eum, qui tibi restitueret? & si ob delictum aliquod mortem mereretur, quàm feruenter amares, qui te conferuaret? Non igitur minori di-

Ggg 3

gnus

gnus est amore, qui prius tibi hæc omnia dedit; & postquam dedit, eadem tibi conseruat, etiam si tu vt perderes sepe commueris, eò quòd illis contra obsequium proximi abusus es.

Si tibi hæc omnia viderentur exigua, intueri, si placeat, magnitudinem amoris, quo cum tibi hæc dedit: certum enim est, quòd non minori cum amore tibi dat parua quàm ea quæ magna sunt. Quænam admodum enim pater non dat filio vestem minori cum charitate & amore, quàm partem hæreditatis; (magnum enim & paruum eodem cum amore dat pater) sic Pater ille æternus non minori cum amore suis filiis dona dat exigua, quàm magna. non igitur minus amari debet propter illa, quàm propter hæc; cum vtraque pari cum amore conferat.

Vides itaque, anima mea, quàm iustis nominibus obstricta es Domino, qui te tanto voluit ex amore creare; licet ipse non ignorauerit, quàm præposteras illi actura es gratias, & quàm grauiter eius es offensura voluntatem. Gratiarum itaque actiones, quàm potes maximas, illi age, pro hoc beneficio, & confitere, te nec in celo nec in terris habere Patrem illo veriore.

SECUNDA CONSIDERATIO,

De beneficio corporalis vitæ conseruationis.

CAPVT XXIII.

Considera quoque secundum beneficium, quod est gubernationis, & conseruationis. Beneficium vnum est, quòd tibi dedit esse; & beneficium aliud est, quòd, postquàm esse dedit, illud etiam conseruat: et non est alius, qui conseruat, quàm qui dedit. Omnia enim hæc vna manus dat, & de vno oriuntur principio. Sinamque Deus vel vno momento ab officio suo vacaret, confestim reuerteris in illud idem Nihil, vnde creatus es. Percurre igitur omnem vitam tuam transactam, & videbis quot beneficia vnum hoc complectitur. Quando adhuc eras in vtero matris tuæ clausus hospitio tam angusto, quis curam tui habuit, quo minùs suffocare, & abortitus fieres, morererisque antequam nascereris: nisi ille, qui te hucusque custodit, & hoc beneficio te præuertit, vt tu postea gratias illi ageres, dicens cum Propheta: *De ventre matris meæ Deus meus est tu. ne discesseris à me.*

In tempore partus, cum in lucem hanc effunderis, vbi tot creature inveniuntur, quæ potiùs videntur ad tormenta, quàm ad vitam natæ, quis de te sollicitus fuit, vt non etiam ex hoc numero esses? Postea dic mihi quantis ex periculis te liberauit, & à quot repentinis calibus te præseruauit, in quos incidunt homines quotidie, tam mari quàm terra? O si posses considerare, quot harum rerum occasiones auertit Dominus diuina sua prouidentia, amouens à te omnia mala, quæ tibi quocunque modo euenire potuissent; quorum tu non potes habere noticiam. A quot generibus infirmitatum & offensionum te conseruauit, in quæ vides alios homines quotidie ruere? Noli quæso, noli nimis præcipitanter hoc beneficium percurrere; dignum enim est, proculdubio, pro quo Deo maxima reddantur gratiæ. Dic mihi quæso, ecquod genus infirmitatis, aut infortunij homo quispiam habere potest, quod non habere possit & alter? Si tanquam filius Adæ; omnes eiusdem patris sumus filij: si quia in peccato originali sit conceptus; omnes in eo concepti sumus: si ob peccata actualia; omnes peccatores sumus. Si quia corpus nostrum compositum est ex humoribus contrariis, quorum contradictiones & bella in caput nostrum redundant; omnes ex tali massa sumus. Quare igitur ille claudus, & mutilus ille? cur hic cæcus,

& iste contractus? cur vnus podagricus, alter illosus est, alijsque alijs infinitis morbis diuexantur, ad eò vt noctes ac dies in gemitibus & suspirijs transigant, sine vlla quiete, vt nec haustum aquæ possint bibere cum lætitia? Tibi autem Dominus tam singularem præstitit gratiam, vt dederit tibi diplomam immunitatis ab omnibus malis istis, feceritque te Dominum omnium membrorum tuorum, vt vitam vitas lætam & iucundam. Non potest alia huius rei dari ratio, quàm sola gratia & misericordia Dei. Quantum igitur debes huic Domino, vel ob hoc solum beneficium?

Si decem essent captiui in aliquo carcere, iamque ad mortem condemnati; tu autem vnus esses ex illis, & Rex tibi vni vitam condonaret, alios in potestate ministrorum iustitiæ relinqueret; quid non deberes illi pro tanta gratia? Non est autem hac minor gratia, quòd te, qui non minùs peccatores, quàm homines alij, suppliciaque iustitiæ diuinæ non minùs quàm alij mereris; te inquam Deus ex carnisficiis manibus eripiat, alios autem in eorum potestate relinquat. Magnum sanè priuilegium hoc est, & peculiari gratiarum actione dignum. Si hoc noueris considerare, omnes infirmitates & misérias huius mundi (quæ superant numerum arenæ maris) propria exultimabis beneficia: omnesque erunt tibi quasi stimuli amoris, vt ames illum, qui tanta tibi beneficia contulit, & à tantis te malis liberauit.

Præterea non est æquum, vt obliuiscaris cibi, vel alimenti quotidiani, quo te quotidie nutrit Deus: quotidianum non enim huius exigui beneficii cum alijs maioribus immemor fuit Patriarcha Iacob. Sed quid mirum, si tanti fecerit hoc beneficium Patriarcha, cum non minoris fecerit illud Dominus Patriarcharum Christus ipse, qui quotiescunque manducaret, Patri pro cibo, quæ sumpturus erat, gratias agebat, etiam si panis tantum esset hordeaceus. Vide quomodo gratias agebat is, qui omni gratia maior erat. Quàm tibi chara, Domine, sunt alia beneficia maiora, cum etiam paruum hoc tibi tam charum sit? Animadverte quantis sumptibus alij nutrimentum corporis sibi comparant; & hinc discas, quantas debes Deo gratias, si fortè tibi Deus illud gratis largiatur. Vnus vescitur illo in sudore vultus sui; alter cum periculo animæ; alius cum perpetuis cogitationibus & afflictionibus spiritus; nonnulli cum periculo vitæ panem suum comedunt: sed & multi sunt, qui etiam omnibus his medijs vsi, vix habent quo se sustentent: & tu fortè quotidie mensam habes omnibus rebus necessarijs instructissimam, aliorum laboribus & industria comparatam. Hoc à Domino petebat Patriarcha Iacob, & ob hoc se toto vitæ suæ tempore diuino cultui deuouebat: & nos videmus ob id ipsum hominem homini vt seruum famulari: idcirco multò æquius erat seruire Creatori, qui dat hoc & omnia alia.

Percurre etiam omnes creaturas mundi: quòd si eas attentè consideres, certò inuenies, quòd tu omnium illarum finis eras, & cunctæ in obsequium & vsum tuum fuerunt creatæ. Vniuersæ illæ sunt tanquam pars hæreditatis, quam tibi Deus assignauit, & velut varij commæatus, ad tuam sustentationem procurari, & quasi supellex ornamentorum, & domus in qua Deus te constituit. Aspice igitur, quàm magna sit illa bonitas, quæ de tantis rebus ei prospexit, qui non meruerat, & deinde etiam, cum tot culpis male meritis esset, tamen in beneficiendo perseuerat, sine cessatione. Quoties, te ludente, iurante & peierante, ipse illo momento pluuiam dabit in sata tua, in vineam tuam, & pascua tua, vt tibi tribuat omnes res necessarias, quas (si tibi benedicat) tu in eius iniuriam & contumeliam expendas.

Quoties,

Nihil vni accidit homini quod non etiam alteripossit contingere.

*De obsequio
quotidiani
gratiæ de-
bentur.
Genet.*

*Omni
rebus
confer-
tatur
vniuersis
bonis
fuerit*

Quoties, cum tu dormias, Deus illa hora faciet, ut apes volitent per montes & valles, super hos & illos flores, ad congregandum, & conficiendum tibi fauos mellis, quibus ciberis? O bonitas infinita, o bonitas immutabilis! quæ cum tot peccatis & iniquitatibus nec potest obliuisci illius quod est, nec pretermittere quin conferat in nos beneficia.

Angelorum
inter nos
ministrum.

Sed non satis fuit Domine tuæ pietati, omnes has creaturas inferiores, quæ sunt in terra, in vsum nostrum conuertisse, nisi etiam sublimiores illas, quæ sunt in coelis, Angelos scilicet, nobis ministros & custodes constitueres. Magna sanè dignitas est, tales habere auxiliares, tales defensores, tales magistros, & tales intercessores. O si videre posses, quanta illi cum gloria iungunt sese orantibus, quanta cum sollicitudine vigilant pro pugnantibus, & quanta cum deuotione preces nostras offerunt in conspectum Domini, maximi sanè momenti hoc beneficium esse dices. Ecce igitur quomodo totus hic mundus pro tua militat conseruatione, & quomodo omnes creaturæ illius sunt quasi vbera nutricis, quibus Deus præcepit, ut te nutrant. Caue ergo ne tam infans sis, ut videaris ingratus matri, quæ te peperit, pro nutrice, quæ te lactat nutrix namque non enutritur te, nisi mater præcipere. Per dices cognoscunt vocem veræ matris suæ, quæ excludit ova, deserentes quæ illam falsam matrem quæ sustulit, & educabat illos, querunt veram. Cur igitur & tu mundum non deseris, etiam si te nutruerit, ut sequearis verum tuum factorem & Creatorem?

Omnia beneficia, quæ conferuntur creaturis, tui hominis causa feruntur.

Ex his quæ dicta sunt, aperte patet tot esse beneficia homini collata, quot sunt in mundo creaturæ: cum omnes in obsequium eius creatæ sint. Vis autem aliam instituire considerationem non minus vtilē, quàm veram inuenies vni homini tot beneficia præstita, quot omnibus in vniuersum simul creaturis, omnia namque beneficia, quæ conferuntur in illas, verius in hominem, quàm in illas conferuntur. Hæc est verissima & suauissima consideratio omnium, quæ de creaturis possint haberi. Dic mihi, pulchritudo & virtus Solis, Lunæ, stellarum, florum, arborum, & gemmarum, quem magis iuuant? quem magis oblectant? senè an hominem? O dore, pulchritudine, & virtute rosæ quis magis oblectatur, ipsa, an homo? Ipsa profectò habet has dotes, homo verò illis fruitur: quare & homo accipit hoc beneficium, non rosæ. Sed dic mihi, cum paterfamilias preciosam vellem fieri mandat filia, beneficium hoc cui fit, vestinè, an filia? Vides igitur, aliud esse quod accipit pulchritudinem, & aliud quod gaudet beneficio: pulchritudo namque vestis est, sed beneficium filia: ideoque & illa ad gratiarum actionem obligatur. Si noueris id considerare, omnes pulchritudines & perfectiones creaturarum, tuas putabis esse beneficia, cum omnia hæc facta sint in vsum & commodum tuum, non aliter, atque vestis illa in vsum filia: & tandem agnosces alterius beneficium potius esse tuum, quàm eius, qui possidetur, & per consequens te gratiarum actionis magis illo debitorem.

Eadem quoque ratio habenda est de aptitudinibus, quas Creator dedit creaturis, ad sui conseruationem & defensionem: si enim illæ omnes sint in obsequium tuum, certum est, omnia beneficia illis facta, tibi esse collata. Si paterfamilias curam suscipiat domus & familia filij sui, ut sustentet illam, eique de bonis necessarijs protideat; quis nescit beneficium hoc plus esse filij, quàm familia, aut, ut apertius dicam, potius in filium conferri, quàm in familiam? Quod enim (ut Diuus Augustinus ait) non amatur propter se, id non amatur.

Ecce igitur quantum maiora, debes Domino tuo,

quàm prius arbitrabaris, cum videas omnia beneficia creaturis præstita tibi præstari? Hoc est enim quasi sustentare familiam, quæ tibi seruit; hoc bouem pascere, qui pascet te; hoc vestire, calceare, armare, & mederi seruos, qui tibi famulantur. Si itaque hæc omnia fiant propter te, omnia etiam hæc beneficia tuæ sunt, etiam si per aliorum manus in te deriuentur. Quare & Propheta inter diuina beneficia laudat Deum, quod producat fenum rumentis, & herbam seruituti hominum. Hoc modo intelliges, omnia, quæ seruiunt piscibus maris, bestiis terræ, & volatilibus coeli, tibi seruire: tu es enim ille, in cuius gratiam hæc illis seruiunt, & qui de omni re commodum & obsequium percipis.

Psalm. 105.

Hinc oritur etiam dulcis illa consideratio, quam Apostolus insinuat, cum dicit, quidquid creaturæ producunt, quidquid laborant, id omne in vsum nostrum redundare. Tibi bombyces nent sericum: tibi arbores frondes & fructus ferunt, tibi hortus, tibi vinea, tibi olea fructificant: tibi semper aqua fluit tibi & perdix & gallina fouet oua. Ut te oblectet, pauca caudam explicat. Propter te habilitas data fuit pullo gallinæ non dum nato, quod cum necdum perfecte formatus sit in ovo, sciat à se vivere, & se pro sua volucri gerere. Denique omnes actiones naturales, omnesque creaturarum labores, si bene consideres, tuæ sunt beneficia. Lana quam vellus ouis profert, tuum est beneficium: lac, caseus, & caro quam dat vacca, tuum est beneficium. Ungues & arma, quæ habet accipiter ad venandum apta, tuum est beneficium: cantus philomæ, aliarumque, auium vere nouo canentium, tuum est beneficium. O quæ latus hic tibi campus panditur, in cuius plagas omnes visum licebit extendere, perque omnes creaturas vagari: quicquid enim in illis vides, est quasi scriptum quoddam, ad te dicens: Deo est, quod tibi vult; tibi loquitur, tibi dicit, te vult excitare, tibi vult concionari, te ad se per omnia hæc media trahere. Quare igitur in tot bonitatis eius argumentis non cognoscis illum? cur inter tot beneficia illum non diligis? cur inter tot voces, quibus te vocat, illum non audis? Cur nunquam dicis in corde tuo; Quis est ille, qui me tot beneficijs onerauit? Quis est ille, qui tot modis sese insinuat? Quis est ille, qui tot vijs me in amorem sui trahere conatur? Quis est ille, qui tot argumentis & testimonijs mihi offert sui cognitionem? Quis est ille, qui tanti me fecit, ut omnia in vsum meum creauerit? Quis est ille, qui pro sola bonitate sua, sine vlllo meo merito factus est quasi pastor gregis, & armenti mei? defensor meæ familiae? medicus meorum seruorum? & procurator omnium meorum negotiorum? Quare igitur inter tanta beneficia non amatur? Quomodo, cum in omnibus sese offerat creaturis, illum non inuenimus? Quomodo tot & tam admirabilia operantem non cognoscimus? Hoc sanè omnium mirabilium est maximè admirabile. Hic enim effectus est corruptionis peccati, ut faciat nos tam cecos, ne in medio lumine videamus; tamque insensibiles & stultos, ut in medijs flammis beneficiorum non ardeamus. Miraculum Dei grande fuit, quod in media fornace Babylonica stantes tres pueri non vrebantur: miraculum quoque grande est, non Dei, sed Diaboli, quod stantes in medio tot beneficiorum diuinorum, quot sunt creaturæ in hoc mundo, non incalescimus, & corda nostra illius amore, qui tot bonis nos oneravit non inflammantur.

Dan. 3.

TERTIA CONSIDERATIO.

*De ineffabili beneficio Incarnationis, & Natiuitatis
nostri Saluatoris: deque alijs sanctissime
illis vite articulis.*

CAPVT XXIV.

Adoro te, Domine mi, Iesu Christe, Rex cœli, lumen mundi, Dominus Dominorum, Princeps pacis, virtus Dei, & sapientia Patris æterni. Adoro te, reconciliator hominum, aduocate peccatorum, refrigerium & refectio laborantium, consolatio afflictorum, præmium iustorum. Adoro te, panis vitæ, medicina animæ, redemptor mundi, gaudium cœli, sacrificium acceptum, hostia pacifica, quæ suauitate & odore tuarum virtutum commouisti oculos æterni Patris, ad respiciendum nostras miseras, ad audiendum nostros gemitus, & ad recipiendum nos in sua gratia. O pie Iesu, ecce venio ad confitendum inestimabilem hanc pietatem, quæ erga nos visus es, etiam præter omne nostrum meritum: & ad offerendum tibi sacrificium laudis, pro omnibus beneficijs, quibus cumulasti malignam hanc sementem, vasa iræ, filios reprobos, seruos inuiles, & mortem promeritos. Nos enim cum tales essemus, quales eramus, declinasti oculos tuos de alto, vt videres nostras miseras, & vidisti afflictionem populi tui, & descendisti, vt liberares eum. Cumque esses verus Dei filius, qui omnia virtute tua sustentas, eaque regis tua sapientia, in cuius nomine flectetur omne genu, non dedignatus es de altissima tuæ potentie specula despiciere, tenebrosam huius sæculi carcerem intueri, te nostrarum miserrarum participem facere, & nostræ mortalitatis saccum induere, vt tua potentia nostram tolleres infirmitatem, & nostram mortalitatem in æternitatem mutares, peccata nostra tuo sanguine ablueres, & amissam innocentiam nostræ naturæ restitueres.

*Incarnatio
Christi.*

Neque ad hoc munus obeundum aliquem misisti ex Angelis, ex Cherubin aut Seraphim; sed ipse de voluntate Patris venire voluisti, (cuius infinita bonitas in te, qui imago es, & verbū eius, reuelata est) non mutando locum quem occupas, sed manifestando te oculis nostris per sanctam tuam humanitatem. Ideo descendisti ex sinu Patris in viscera matris, in quibus sola virtute Spiritus sancti fuisti conceptus, tanto cum miraculo, vt per humanitatem ne punctum quidem gloriæ paternæ perdidideris, neque etiam nascendo matris virginitas fuerit violata. O admirabilis & incomprehensibilis contractus. Dominus gloriæ coniunxit altissimam suam diuinitatem cum humilitate nostræ humanitatis; factor creaturæ non dedignatus est formam serui accipere, nec tantum serui, sed & peccatoris. O amantissime Iesu, quæ fuit illa magna charitas, quam tu in hoc opere demonstrasti? Non contentus fuisti, quod noster eras Dominus, Creator & Protector: sed etiam noster factus es socius, noster frater, nostra caro, & noster sanguis.

*Natiuitas
Christi.*

Hoc modo humiliatus est noster Saluator, & post spatium nouem mensium de ventre virginali in hunc mundum, cum tota multitudine misericordiarum suarum exiuit. Illic reclinant Deum in præsepio, illic extendunt illum in duro & paupere lectulo: inuoluunt eum pannis, felicesque manus & brachia fascijs constringunt. O humilitas ineffabilis, o paupertas inestimabilis, o amor incomprehensibilis. Ecce quomodo iacet in præsepio Dens ille tam magnus, qui implet cælos & terrā? quomodo pannis inuoluitur, quem cæli capere non possunt? quomodo penderet ab uberibus Matris, à quo tota creata

natura dependet? quomodo partu lacte pascitur, per quem nec ales esurit? quomodo vagit in cunis, qui tonat in cælis? ad cuius vocem humiliantur, & alas suas colligunt omnes potentie Angelicæ? Quare, mi Domine, tam humilis natus voluisti? tam humilis, inquam, & tam pauper, nisi vt auspicareris primam tuæ lectionis doctrinam, quæ est humilitas, principium & fundamentum omnium virtutum?

Quid igitur de hac paupertate dicam? Tu adeo pauper factus es, vt ne paruum quidem angulum proprium habueris, in quo nascereris, in quo parentes potuere diuertari: sed in stabulo, & illud quidem matri tuæ sanctissimæ à duobus animalibus est commodatum. Quæ creatura vnquam in mundo fuit tam inops rerum, vt prolem suam pepererit in præsepio, inter palæas, & fœnum, inter halitum bestiarum, non habens aliud refrigerium? Tales delicias igitur elegit sibi factor mundi, & tales voluptates habuit facer ille partus. Palatium eius, est stabulum; cune, præsepium; lectulus, fœnum; & regalis purpura, laceri sunt eius panniculi. Serui non essent contenti tam paupere apparatu. Mater est obstetrix, Domina, nutrix, & serua: illa est quæ seruit filio, illa est quæ lactat, quæ aderat, quæ amplectitur, & pectori suo admovent virginali.

Præterea quod cor erit, Domine mi, quod non mouebitur ad amorem & deuotionem, consideras non solum extremam hanc paupertatem, sed etiam amorem inestimabilem, quem hic demonstrasti? tam pauper factus tibi, tam diues nobis? Proprium est hominum alios diuites facere sua paupertate: necesse enim est, vt sibi adimant, quod dant alteri. Sed tu, Domine, vt nos diuites faceres, quid opus erat ipse vt inops fieres? Apprehendisti meam humanitatem, vt mihi dares tuam diuinitatem: factus es filius hominis, vt me faceres filium Dei; vt ego fierem per gratiam, quod tu eras ex natura: sed & pocius es in præsepio, vt fieres pabulum bestiarum, qui eras panis Angelorum. Quid enim aliud sunt homines, quam iumenta & bestię, de quibus ait Propheta: *Computruerunt iumenta in inferno suo;* hoc est, in corruptione suorum peccatorum? Pro hominibus igitur bestiis factis reclinatus es in præsepio, & factus es fœnum, (omnis enim caro fœnum est) vt te bestię in proprio loco inuenirent. Vidisti homines carnales factos, & nihil præter carnem amare posse; ideoque caro factus es, in qua tantam posuisti suauitatem, vt durissimi sit cordis, qui te non ex totis visceribus diligit.

Quis igitur poterit explicare labores, quos in hac carne sanctissima passus es? vias plurimas, quas cõfecisti? exempla virtutum, quæ in toto sanctissime vitæ tuæ cursu dedisti? Quid aliud fuit vita tua, quæ lux & exemplar omnium virtutum perfectissimū? Cum igitur cognoscere me volo, in sanctissimam vitam tuam, tanquam in speculum nitidissimum contueor, in eaque manifestissime video, quid deest mihi. Ibi inuenio veram obedientiam, profundam humilitatem, voluntariam paupertatem, admirabilem patientiam, constantem perseverantiam, incredibilem longanimitatem, & super omnia incomprehensibilem charitatem, & virtutem illam, quæ maxime opus est nostræ miseriæ, magnam scilicet tuam misericordiam. Quid multis? quotquot virtutes possum desiderare, hic inuenio tanquam in politissima tabula descriptas. Tu es enim liber ille, quæ vidit Propheta scriptum intus & foris: *vita enim tua sanctissima & foris & intus plena est admirabili doctrina virtuteque;* & sine dubio qui in hoc libro studebit, eumque ad instar Prophete manducabit, aureas in eo buccellas inueniet.

Igitur,

Igitur, o clementissime & dulcissime Domine, quid tribuam tibi pro tot beneficijs, quae retribuisti mihi? Fateor, Domine, si solus ego cunctas filiorum Adae vitas haberem, omnesque dies & annos seculi, omnes insuper omnium hominum, qui sunt, fuerunt, vel erunt, labores essent mei, nihil esset ad compensandum minimum horum beneficiorum. Et quia ego nihil possum, tu autem, Domine, fecisti omnia haec, oro te, ut hanc vnam gratiam omnibus praecedentibus adiungas, te scilicet ut cognoscam, tantisque tuis beneficijs, & incredibili amori, quo motus in me tot bona contulisti, aliquo modo gratus esse merear: mentem quoque & diligentiam mihi tribuas, ut sciam, & possim tibi fideliter inferuire.

QUARTA CONSIDERATIO.
DE INESTIMABILI BENE-
ficio Redemptionis.

CAPVT XXV.

Asserunt sancti Doctores, ut intelligamus aliquid de ineffabili beneficio passionis & mortis nostri Redemptoris, debere nos diligenter animuertere, nec non & ponderare quatuor has principales circumstantias, quae in ipsa fuerunt: nimirum quis patitur, quid patitur, pro quo patitur, & cur patitur. Quo namque dilucidius qualiter singularem harum circumstantiarum intelligemus, eo magis crescit in animabus nostris huius operis admiratio, tantoque gratiores erimus pro incomparabili hoc beneficio.

Quatuor
circumstan-
tias Re-
demptione
consideran-
das.

I. circum-
stantia qui
patitur.

Exod. 3.

Iob. 38.

Incipiens igitur a prima, attolle oculos & vide, quis est Dominus ille, qui patitur. Sed quis poterit respondere ad hoc, cum ipse, qui patitur, Deus sit? Ipse solus scit, ipse dixit in verbo aeterno, quod Filius suus unigenitus est: adeo ut quanto remotior est creatura absentia Dei, tanto etiam remotior sit a definitione diuinitatis exprimens. Quid igitur dicam, o Domine, quod es? Dicam illud quod ipse cuiusdam Propheta dixit, *Ego sum, qui sum*. Tu es esse infinitum, quod a nemine, nisi a seipso procedit: & extra te nihil est, quod esse habeat a seipso; sed omnia habent a te, qui es principium & fons omnis essentiae. Omnis rei essentia tanquam è filio sic pendet à sola tua voluntate. Vniuersum hoc de nihilo fecisti tua omnipotentia; & sine aliquo adiutorio conseruas illud tua bonitate; & in nihilum redigere posses, si velles, vniuersum hoc sola tua voluntate. Tu solus es qui es, & omne id quod est, si cum essentia tua comparetur, esse non habet: stellae in conspectu tuo non lucent, Angeli, coram te mundi non sunt: omnis pulchritudo tibi collata, maxima est deformitas; omnis potentia, debilitas; omnis scientia, ignorantia; omnis bonitas, malitia; nihil enim boni est, praeter te. Tu solus es bonus sine defectu, potens sine contradictione, liberalis sine personarum acceptione, iustus sine motu passionis, magnificus sine detrimento, magnus sine comparatione. Tanta est tua pulchritudo, ut qui te conatur dignè laudare, gloriam tuam obscurat. Quid igitur de tua magnitudine, tuaque omnipotentia dicam? Operaris omnia, nec vnquam diuideris: operaris semper, & semper es quietus, es vbique vis, & in nulla re desideraris. Hanc magnam tuam potentiam, Domine, declarasti lobo, exponens illi magnitudinem operum tuorum, his verbis: *Ubi eras quando ponebam fundamenta terrae? indica mihi si habes intelligentiam. Quis posuit mensuras eius si nosti? vel quis tetendit super eam lineam? Super quo bases eius soldatae sunt? aut quis demisit lapidem angularum eius. Cum me lau-*

darent simul astra matutina. & inbilerent, omnes filij Dei? Quis conclusit ostijs mare, quando erumpebat quasi de vulua procedens? Per quam viam spargitur lux, diuiditur aestus super terram? Quis dedit vehementissimo imbre cursum, & viam sonantis tonitruum. Ut plueret super terram, absque homine in deserto. vbi nullus mortalium commoretur. Ut impleret inuiam & desolatam, & produceret herbas viuentes? Quis est pluuia pater? vel quis genuit stillas roris? De cuius vtero egressa est glacies? & gelu de caelo quis genuit? Quis posuit in visceribus hominis sapientiam, vel quis dedit gallo intelligentiam? Quis enarrabit calorum rationem, & concentum cali quis dormire faciet? Quando fundebatur puluis in terra, & gleba compingebantur?

Quid dicam igitur de Maiestatis tuae magnitudine? Inueneris terram, & facis eam tremere: tangis montes, & fumigant: imperas mari, & exaltat fluctus suos; vocas stellās, & obediunt voci tuae. Dominationes & potestates Angelicae te adorant; altissimi illi Seraphim coram te alas suas colligunt, & se vermiculos esse existimant. Quid igitur dicam, Domine mi? quomodo dicere potero, quis tu es? Tibi, Domine, confitentur opera tua, & Sancti tui benedicunt tibi. Caeli annunciant magnitudinem tuam, & stellae splendorem tuum: flores campi pulchritudinem tuam, terram tuam protidentiam, & mare cum fluctibus tuam Maiestatem. Tu absque labore creasti omnia, sine fastidio gubernas omnia, sine lassitudine sustentas omnia, & sine vlla necessitate possides omnia.

Igitur, o Rex meus, det mihi nunc licentiam tua Maiestas, ut audeam dicere, vel (ut dicam melius) ut sentire possim id, quod tu, qui talis & tantus es, pro me pati voluisti? Et dum haec dicam, stent omnes Angelorum chori flexis genibus ante te, gratias agentes tibi, pro omnibus quae fecisti nobis. Tu tam magnus & admirabilis deiecisti temetipsum desuper illa gloriae tuae celsitudine, in hanc lachrymarum vallem, tanquam homo peccator effectus; in ea passus es famem, sitim, frigus, defatigationes, persecutiones, dolores, & paupertatem eam magnam, ut habentibus foueas suas vulpibus, & nidulos suos auibus, tu diuitiarum calor non habueris, vbi caput reclinares. Natus es in stabulo inter ipsas bestias, positus es in praesepe, quia deerant cunabula: octauo die signum peccatoris in carne accepisti: mundus confestim coepit te persequi, ad exterarum nationes fugisti, & silentium obscurae noctis in hac fuga quasiuisti; non aetatis te excusauit innocentia, nec quies data est delicato illi tuo corpulculo; nec in annis tam teneris otiosa fuit tua pueritia. Crescat corpus, & crescent labores itinerum tuorum? quis tuas vigilias, orationes, pias lachrymas? quis tua ieiunia, tuam paupertatem, famem, persecutiones, & illatas ab omnibus aduersariis tuis iniurias poterit enarrare? *Aduersum te loquebantur qui sedebant in porta, & in te psallebant, qui bibeant vinum. Denique talis & tam misera fuit vita tua, ut meritò dicere potueris cum Propheta: Pauper sum ego, & in laboribus à iuuentute mea.*

II. circum-
stantia quid
patitur.

Luc. 2.

Math. 2. 7

Psal. 68.

Psal. 77.

Quid igitur erit, si afflictiones vitae cum tormentis crucis & mortis iungemus? Ibi libertas capta est, liberalitas accusata, innocentia flagellata, pulchritudo salua & spurta deformata, iustitia condemnata, gloria derisa, vitaque crucifixae & mortuae. Ecquid magis stupendum? Deus mortuus? Deus flagellatus? potentia Dei ad columnam ligata? imago Patris à flagitiosis consputa? denique Deus in cruce nudus inter duos latrones toto inspestante mundo suspensus? Quid admirandum magis pollet excogitari? O altitudo charitatis, o abyssus humilitatis, o magnitudo

tudo misericordiae, & incomprehensibilis bonitatis pelagus. Ne progrediaris ulterius anima mea, quia desunt tibi vires plura cogitandi.

III circum-
stantia, pro
quo patitur.

AA. cor. 10.

Quod si non sufficiant ea quae dicta sunt, quid fiet, si consideremus pro quibus haec omnia passus est? Non pro Angelis, aut Archangelis, sed pro homine. Et quid est homo? Si corpus spectes, est animalium omnium miserissimum & debilissimum: si mores, ij sunt multo magis bruti, inconditi, immundi, crudeles & dissoluti, quam sunt bestiarum. Pro creatura igitur tam vilis, abiecta & immunda moritur Deus? Pro illa multitudine serpentum & viperarum, quam vidit D. Petrus in linteo de caelo descendente? Pro illis, qui sunt operibus filij Satanæ, parricidæ, corruptores omnis honestatis & iustitiæ, omnium legum transgressores, & omnis malitiæ inventores? Pro ingratis, & qui beneficiorum Dei sunt inamemores? mandatis eius obstreperi? Maiestati eius rebelles, & in gloriam eius blasphemij? Pro scintilla inferni, cuius cor beneficijs non capitur, minis non movetur, promissis non trahitur, flagellis non coercetur, ut timeat Deum? Pro homine, qui non contentus malitia domestica, & propria, terra & mari quærit exoticas omnes proprietates & turpitudines bestiarum, observat, imitatur, imò superat, crudelior tigride, ferocior leone, voracior lupo, venenosior viperis, & astutior serpentibus? Sed nec contentus quod factus est seminarium omnium vitiorum, quæ sunt in terra, etiam ad inferna descendit, & ab ipsis Dæmonibus didicit superbiam, invidiam, blasphemiam, & obdurationem in malo sempiternam. Neque adhuc satis illi est tantam peregrinorum vitiorum multitudinem in eedes suas introduxisse, existimans hoc parum esse, adiuvenit ipse novas iniquitatum species, & luxuriam nec inter Dæmones unquam visitatam aut visam. Pro talibus hominibus moritur Deus, quorum multi sine proposito & voluptate, defatigati, & iam saturati sua gula, & luxuria, sequuntur vitium, non ob ipsius vitij delectationem, sed ex mera malitia, usque depravato; quamvis nec poena careat, nec labore, de quibus loquitur Ieremias, cum ait: *Ut inique agerent, laboraverunt.*

Ierem. 9.

Igitur, o Domine mi, ut sanctifices hunc sacrum serpentibus & scorpionibus plenum in cruce morientis? Pro tali creatura, talis Dominus, talia patitur? Merito concretere noster sanguis, & membra contremiscere, totusque attonitus stare deberet homo, quoties tantam cogitat bonitatem. Preparare anima mea, ut consideres quis est ille Deus: deinde humilare, ut videas quis est homo, & cognoscas quantum maior est hæc misericordia communi hominum opinione. Solet homo vertiginem quandam in capite sentire, quoties de loco aliquo excelsio in immum despicit: sed quid excelsus est Deo, & quid immum magis peccatore? anima igitur quæ beneficio diuini luminis cognoscit utrumque, & in hoc incumbit, ut consideret tantam altitudinem, pro re vilissimam, tam humilem factam, spiritum & sensum amittit: nihilque in ea manet residuum, quam ut vociferetur cum Propheta: *Defecit anima mea in salutare tuum Domine.* hoc est, in modum quem sumpsisti tibi, ad nos saluandum, qui fuit mors Crucis.

Psal. 118.

Tibi itaque, mi Rex, misericordia mea, supplico, ut indices mihi, quid moterit pium cor tuum, & quid vicerit illud, ut tanta pati volueris, pro tam vili creatura. An tua forte intererat? an maiorem inde gloriam expectabas vel beatitudinem, quam habebas antea? quid mellurum te sperabas, ex tam cara semente? O vera gratia, o amor sine mercede, o pura & sincera bonitas. Quid tibi opus erat, o im-

mente Domine, obsequio formicæ? quem fructum tibi adferre poterat salus hominum? Nō esses verus Deus, si quid in te augeri, si quid tibi accedere posset. Hoc est quod olim cuidam amico tuo dixisti: *Quis prior dedit mihi, ut retribuam ei?* Omnia quæ sub celo sunt, mea sunt. *Priusquam,* ait Propheta, *montes fierent, aut formaretur terra & orbis, a seculo & usque in seculum tu es Deus.* Quid tibi vult, Deus es? Es infinitū Esse, es perfecta beatitudo: es abyssus omnium bonorum, quæ tibi nec à montibus, nec à terra, nec ab alia re aliqua veniunt, sed à teipso. Et quemadmodum tu per infinita sæcula fuisti, sine aliquo huius mundi obsequio; ita etiam in æternum esse poteris, sine alicuius incommodi passione. Non creasti eum, ut tu aliquid illius participares, sed ut illi de tuo communicares. Tam immensum est tuæ beatitudinis pelagus, ut neque huius mundi, neque mille aliorum, quos creare potes, accessione, vel exiguum quid posset crescere. Omnia flumina intrant mare, & mare non redundat: omnes celi & scælorum virtutes magnificant gloriam tuam, & tamen maior inde non fit. O Oceanum omnium perfectionis, o abyssum infinitæ gloriæ. Quid ad te nostræ miseræ dolores nostri cur te sollicitum reddiderunt? Quid tibi & columnæ? flagelli? ludibris? & coronæ spinæ? Cur tantæ iniuriæ? tot dolores? *Per viscera* (inquit Propheta) *miserordie Dæi nostri, in quibus vi-* Luc. 1.

sitavit nos Oriens ex alto. O pia viscera, o viscera charitate turgida, o viscera facta misericordiarum pelagus. Per viscera igitur hæc, & non per commodum, aut necessitatem condoluisti nostris erroribus miseris est nostræ servitutis, vidisti afflictionem populi tui, & descendisti in medias spinas & tribulos irruens, ut liberares illum. Non quia ipsi mererentur, non quia tui essent amici, sed per sola viscera tuæ misericordie & compassionis.

Non horruiisti carnem nostram induere, non exigi corporis nostri angustijs coarctari, non salidisti humilitatem nostræ naturæ, non miseriam nostræ mortalitatis, non duriciem præsepis, non horrorem stabuli, non incommoda mundi, non mortem crucis. Descendisti de caelo Aquila nobilis & regalis, nō ut vngues in prædam iniiceret, quæ te sustentaret, sed ut nos vngues in venatione in te iniiceremus, ut tua carne nos viveremus & aleremur. Fons amoris increati, si tantam vim inferebat tibi hæc charitas, ut de teipso exire, & creaturam tuam aliquam tibi desponsare volueris, non erit necesse, ut descenderes in terram Philisthim: erant enim creaturæ & nobiliores, & tibi tam per gratiam, quam per naturam propinquiores in terra propria, quas tibi iungere poteras. Ibi erant Angelicæ sapientiæ, quas sponfare tibi licebat: cum peccatoribus commercium habere voluisti? cur tibi sponfam ex gente incircumcisa, quæ te postea in manus inimicorum tuorum traderet, & morte afficeret, accipere voluisti? Quid respondes adhuc Domine, quid respondes? Non aliud, quam quod respondit Patriarcha qui te præfigurabat, *Hanc volui, quia placuit oculis meis.* Hæc igitur una & sola est mysterij tam admirandi causa: gratia nimirum, & tuæ clementissimæ voluntatis beneplacitum.

Quas igitur gratias referemus tibi, Domine, pro hoc beneficio tam immenso? quo amore diligemus eum, qui tam incomprehensibilis bonitatis nobis specimen exhibuit? Quomodo fieri potest, ut sit in mundo, qui te non amet? qui tanti beneficii obliuiscatur? Prius, o Domine, meipsum obliuiscar, quam huius beneficii. Clavi illi, quibus innocentissimæ tuæ manus cruci fuerunt affixæ, cor meum semper transfigant. Pia illa permutatio, qua tu omnia mala mea assumpsisti, & omnia bona tua mihi reddidisti, nun-

udic. 14.

At nunquam menti meæ excidat. Et quia tu toto, quo vixisti tempore, crucem desiderasti, in qua tandem pro me mortuus es; da, vt toto tempore, quo viuum ego, eandem crucem in corde meo circumferam, vt tibi semper placeam.

QVINTA CONSIDERATIO,
DE BAPTISMO, ET ALIIS SA-
cramentis, præcipue verò de Eu-
charistia.

CAPVT XXVI.

GRatias ago tibi, clementissimè & benignissi-
me Domine, & Pater mi, quia placuit tibi, me
per sanctum baptismi Sacramentum in filium
adoptare. Quid enim mihi proderat creatum esse,
& hætenus conseruatum in esse naturæ, nisi per Sa-
cramentum hoc regeneratus fuisset in esse gratiæ?
Quot sunt creaturæ, quot prouinciæ, quot ciuitates,
& regiones, quæ arcano iudicio altissimæ sapientiæ
tuæ huius beneficii participes non sunt? De quibus
dicere possumus; Non esteis redemptio. non enim
gaudent Sacramentis, per quæ nobis meritum tuæ
sacratæ passionis applicatur. Sicut enim causæ vni-
uersales (vt sunt celi, & Planetæ) necessariò requi-
runt alias causas particulares, vt particulares pro-
ducant effectus: sic & tua prouidentia ordinauit, vt
vniuersalis nostræ salutis causa, quæ est sacra passio,
per Sacramenta in nobis operaretur; quæ sunt quasi
causæ particulares, quæ operantur virtute illius v-
niuersalis, à qua omnia bona nostra procedunt.
Quæ igitur utilitas mea, si baptizatus non essem?
nulla esset mihi redemptio, salus nulla. Cumque
tot sint qui hoc beneficio non fruuntur, & tam pau-
ci, qui illud recipiunt, voluisti, ô clementissime Pa-
ter, me vnum ex paucis istis esse, cui hæc felicissima
fors obtingeret: ita vt dicere mihi liceret cum Pro-
pheta; *Funes ceciderunt mihi in præclaris*: hoc est,
optima mihi fors in diuidenda terra cecidit: etenim
hereditas mea præclara est mihi.

Summas igitur, & immortales ago tibi gratias,
Domine, pro beneficio hoc tam magno: quemad-
modum enim lator plurimum quod sum Christianus,
& non Saracenus, aut Barbarus; aut Iudeus, aut
Ethnicus, sic etiã te laudo ex toto corde meo, quod
id quod sum per te sum. Si sapientissimus ille Græ-
ciæ Philosophus egerit Deo gratias, quòd esset Græ-
cus, & non Barbarus; licet tota Græcia tunc Idolis
seruieret: quãto maiores ego tibi gratias agere de-
beo, quòd Christianus sum, & non Ethnicus? quòd
colo & adoro verum Deum, & non lapides aut lig-
na, non homines, aut Dæmones?

Ceterum non fuit satis tuæ pietati, hoc vnum
mihi Sacramentum instituisse: sed & alia plura mi-
hi reliquisti. Quemadmodum enim erant miseræ
meæ quàm plurimæ, necessitates quæ & dolores mei
multi: sic multa etiam esse voluisti tua medicamen-
ta & remedia. Instituisti Sacramentum, in quo denuo
regenerarer; & aliud, per quod iam regeneratus cõ-
firmarer; tertium, per quod, cum infirmus factus es-
sem, sanarer; quartum, quo iam pristina valetudine
recuperata, & sanus factus nutrirer & sustentarer;
quintum, cuius beneficio meas delectationes sensu-
ales refranarem, sextum, quo vita mea in ordinem
redigeretur; & septimum cuius ope salubriter in te
obdormirem. In omni re abunde occurrit mihi tua
prouidentia, & tanquam is, qui optimè nouit quid
desit mihi, de conuenientissimis mihi remedijs pro-
uidisti, licet ea maximo tibi consent: pro singulis e-
nim animam tuam dedisti: pretio namque Dei in-
carnati reparata est vita hominis perdiri.

Omissis nunc alijs Sacramentis, videamus quale
Sacramentum est illud, cui infudisti virtutem & ef-
ficaciam peccata remittendi. Quis potest peccata di-
mittere, nisi solus Deus? sunt enim peccata offense
Dei, & illata iniuriæ, quarum ille & pars & Iudex
est, cuius est vlisci, vel condonare. Et tu Domine,
hæc peccata dimittendi potestatem dedisti alij ho-
mini peccatori, vt ego sum, qui iuxta ædes meas ha-
bitat: si enim in te peccauero, vt dignus sim celesti
patria excludi, & ex libro vitæ deleri, ad ædes vicini
mei accedo, peccatum meum illi confiteor, peccasse
me doleo, vitæ emendationem promitto, & confe-
ssim reuertor in gratiam tuam receptus, & libro vi-
tæ restitutus.

Quot itinera sunt fuscipienda, quot labores exant-
landi, quot intercessores subornandi, vt homo ho-
mini factæ iniuriæ obtineat remissionem? Quãto
igitur illa facilius à Deo impetratur? Quot genera
martyrij à medicis & chirurgis sunt sustinenda, vt
vnum corporis vulnus possit curari; vt verò curetur
lethale vulnus animæ, nihil aliud requiritur, quam
verè dolere, & pœnitere de peccatis commissis, emen-
dationem vitæ proponere, ad ædes Sacerdotis veni-
re, eique peccatum confiteri. O admirabilis cle-
mentia, ô stupenda liberalitas, ô infinita misericor-
diæ viscera. Sed vnde hæc omnia procedunt, Do-
mine, nisi ab illa satisfactione & pœnitentia, quam
tu prius fecisti proculpis nostris? Quia tu, Domine,
tam copiosè satisfecisti, à me tam parum exigunt:
quia iam prius quàm ego peccaueram, receperant
satisfactionem mei delicti. Sed, ô durities & indig-
na filiorum Adæ ingratitude, qui etiam hoc pretio
nolunt sibi peccatorum indulgentiam comparare.
Ad quod minus pretium diuina iustitia poterat
deuenire, quàm vt obligaret se ad conuolandum
culpam, tantum vt eam confiteatur, doleas, & eius te
pœniteat?

PORRO de Sacramento ALTARIS, & de Sacramenti
Eucharistia.
beneficijs, quæ nobis in illo conferuntur, quid dice-
mus? Non poterunt id hominum linguæ, non An-
gelorum explicare facundia. Ecquid potest esse mi-
rabilius, quàm videre Dominum Maiestatis, cuius
sedes cælum est, & cuius lectus regalis est terra, cui
seruiunt Seraphin, cui famulantur Angeli, cuius
domestici sunt omnes creaturæ; inter nos in hac val-
le lachrymarum habitantem, in hac vastissima ere-
mo locum nostrum effectum, in ecclesijs quasi de-
positum asseruari; vt sua præsentia nostram adiuuet
deuotionem, nostris assisat lachrymis, nobisque si-
gnificet se in cælo non minus propinquum esse ad
audiendas orationes nostras, quàm in terris est. Stat
in ecclesijs, vt, quotiescunque volueris, cum eo facie
ad faciem colloquaris, eique tribulationes & neces-
sitates tuas exponas, & cor tuum coram illo effun-
das. Habes illum locum in tuis orationibus, vides-
que illum coram oculis fidei, qui non minùs pius,
quàm potens est eripere te de quacunque tribula-
tione.

Non fuit aliud, quàm vmbra huius beneficii, quod
datum est Iudeis in arca fœderis, & tamen id adeò
mirabatur, vt dixerit sapiens ille Salomon; *Ergone*
credibile est vt habitet Deus cū hominibus super ter-
ram? Si cælum & celi calorum non te capiunt: quãto
magis domus ista quæ adificauit? O magnæ veneratio-
nis mysteriũ, ô beneficium ineffabili dignum grati-
tudine. Vtinam homines scirent rectè ponderare
beneficia tua, Domine, vt gratias tibi agere noscent,
& tibi debitum pro illis obsequium reddere.

Sed nescio quomodo miseri nos cecutimus, quo-
modo caligant sic oculi nostri, vt te habitantem in
medio nostrum non cognoscamus? Etenim si co-
gnosceremus donum Dei, & intelligeremus, quis
ille

Philos. 6.

Sacramen-
torum enu-
meratio.Eucharistia
in ecclesia
asseruata
vltus.

2. Par. 6.

*Templum
Dei in quan-
ta sit habendi
veneratio.*

ille est, qui in medio nostrum est, quanta cum reuerentia coram illo conlisteremus? quanta cum fiducia in conspectu eius preces nostras funderemus? quanta cum alacritate ad loca sacra festinaremus? & quanta cum puritate animas nostras prepararemus, templum Domini ingreſſuri? Verè quotiescunque vel eminus locum sacrum videremus, meritò humiliare capita nostra deberemus, eique reuerentiam exhibere: non enim minoris dignitatis est templum materiale, quàm cælum empyreum: cum idem in utroque thesaurus inueniatur. Hæc est causa, cur in mundo tot sancti & sanctæ fuerunt, qui noctes atque dies in templis degebant, facientes diuinum officium cum tota illa cælesti curia: idque tanta cum reuerentia, vt nec sedere auderent, nec muro incumbere, etiam si quis inter eos infirmus esset & lassus, (vt de S. Francisco legitur) ob reuerentiam, qua locum hunc sacratum venerabatur.

Ioan. 1.

Quis nunc dabit lacrymas capitibus nostris, vt defleamus inconsideratam nostrorum temporum negligentiam, & exigua reuerentiam eorum qui ante altaria transeunt? O Domine, qui sit, vt mundus te nunquam cognoscat? Venisti in mundum, & mundus te non cognouit: & nunc etiam in mundo es, & vix te mundus cognoscit. Nos Iudæos damnamus, quòd te stantem in medio eorum non cognouerunt, eò quòd te in forma hominis viderent: & nos ipsos non reprehendimus, quòd te in medio nostrum habitantem non cognoscimus, eò quòd latres sub forma panis. Oro igitur te, o Christiane Lector. vt hic oculos tuos aperias, & non misceas te multitudini populi, qui tam exigua corâ Deo versantur cum reuerentia. Valeat plus in te fides, quàm vsus; vincat veritas hominum consuetudinem, timorquè & reuerentia Dei incivilitatem mundi superet. Vide quanta cum reuerentia stant homines coram principibus terræ, & ex eo collige, quid debeatur illius Imperatoris Maieſtati, ad cuius oculi nutum cælorum columna contremiscunt.

De quodam Alexandri Magni famulo legitur, quòd habens in manu candelam ardentem, lumen Domino suo præbebat. Cumquè iam candela penè consumpta esset, digiti illius vri coeperunt: ausus tamen non est candelam deponere, aut aliquod doloris indicium dare, præ timore atque reuerentia sui Regis Alexandri. Si tantum honorem vnus vermiculus exhibeat alteri, quânto maior Deo est exhibendus?

*Sacrificium
Missæ.*

Præterea considera quomodo eidem Domino non satis est semper in templis & sacris locis stare ad remedium & societatem hominum; sed quòd etiam quotidie descendere vult de cælo, vt visitet nos sacrificio Missæ, cum innumerable Angelorum multitudine: vt offeratur pro nobis in conspectu Patris, renoueturquè memoria antiquorum eius meritum: vt noua nobis conferat beneficia, & non tantum propter hoc, sed etiam vt excitet in nobis nouam deuotionem, nouumquè gaudium per suam præsentiam, faciatquè nos participes thesaurorum suæ passionis, gratiæque suæ. Vide igitur, o anima mea, quàm venit hæc apis cælestis onusta, è floribus vulnerum suorum collecto melle, vt impleat alueare Ecclesiæ suæ, eique fauos inextimabilis suauitatis conficiat. Venit plenus virtutibus, gratijs, & sacre suæ passionis meritis, vt sui faciat participes omnes illos, qui sacrificio Missæ animabus puris, & ad talè thesaurum percipiendum preparatis, interfunt. Venit tam pius & patiens, vt nemo illic sit tam peruersus, nec tantus eius inimicus, vt ille non sit preparatus, ad eum recipiendum, si propositum habeat sese emendandi. Venit tanta cum liberalitate & copia, vt nemo illic sit tam pauper & inops, nemo tam mi-

ser & miserabilis, vt paratus non sit ei dare, non tantum diuitias suas, sed etiam semetipsum. Quare si homines sensum & cognitionem huius mysterij haberent, longinquis regionibus venire deberent, vt Missæ possent interesse, tantarumquè diuitiarum participes fieri. Si namq; ad sanctum Christi monumentum, in quo corpus eius triduo requieuit, videndum, tanta itinera fuscipiant homines, & tot maria emigrantur, idque maximo suo cum periculo: si sancti illi Magi ab Oriente in Bethlehem vsque venerint, vt Dominum adorarent in præsepio, cur idem & nos in hoc mysterio non facimus? an minus in hac sacra hostia contineatur, quàm in illo sancto sepulchro, quàm in illo præsepio iacebat?

Et si tanta sit misericordia, quòd hic Dominus venit ad locum, in quo tu illum videas; quânto maior est, quòd te ad recipiendum se inuitat? O immensa misericordia, o ineffabilis, bonitatis communio. Dominus Seraphin, pelagus totius Maieſtatis & magnitudinis, cuius vnuerſum creatum hoc vna est domus exigua, nò dedignatur, o anima mea, non tantum quotidie visitare te, sed etiam pauper-culum tuum ingredi tuguriolum, cenare tecum, & delicias suas habere tecum, teque thesaurorum suorum facere participem. Semel venit in mundum, in animam verò tuam sæpe venire vult, vt operetur in illa, quòd in mundo, cum venit, operatus est. Quem admodum enim tunc mundo dedit vitam gratia, sic in animam veniens, dat illi vitam eandem, eandemquè gratiam, qua cum illuminat eius tenebras, confortat eius infirmitatem, accendit eius tepiditatem, delet culpam, reparat vitam, ditat paupertatem, & honorat totum hominem diuina sua præsentia.

Quid igitur retribuemus tibi, Domine, pro hoc beneficio? In alijs beneficijs dedisti tua, in hoc dedisti te, quòd donorum tuorum omnium est maximum: gloriari potes itaque, o anima mea, cum Sponsa in Canticis dicens: *Comedi suum cum melle* Cantic. meo. *bis vinum meum cum lacte meo.* Das enim, o Domine, cuncta nobis simul, personam vnâ cum bonis. Dare bona, erat opus liberalissimi Domini: dare autem personam & bona simul, est sponsi amantissimi. Quomodo non liqueſcunt igitur nostra interiora. Quomodo non rapiuntur in ecstasi homines (quod Sanctis sæpe accidisse legimus) per inestimabilem hanc suauitatem? O amantissime & dulcissime animæ meæ sponse, o clementissime Domine, o benignissime Pater, o fidelissime Pastor, o dulcissime Frater, o iucundissime nostræ peregrinationis comes, laudent te cæli pro hoc beneficio, & omnes creaturæ decantent semper laudes tuas & mirabilia.

Sed quid dicam o Rex mi? quibus verbis exagerabo hanc tuam bonitatem, quòd vita tam inco-prehensibilis venis in animas tuorum amicorum? nò iam nos tam miramur te venire, quo venis, quàm vnde venis? Iterum Domine, iterum redis ad initia, illis tuæ passionis non dissimiles. Præcipua namque ignominia; vt ipse dixisti, fuit, quòd in malis peccatorum traditus es; & nunc video quòd quotidie multorum malorum sacerdotum manibus contrectaris: illa enim est via, qua sæpe venis in animas tuorum amicorum. Hic transitus non multum differt ab illo, per què semel ad nos venisti, & iterum ad Patrem reuersus es. Semper Domine, magno tibi constat amor, & nihilominus in amore perseueras, magis illectus amoris dulcedine, quàm terribus laboris amaritudine. Tu amasti electos tuos iam inde ab initio tuæ æternitatis, non ignorans quòd amor ille tibi causa mortis esset, & tamen amare non desisti: & nunc animas nostras ingredi vis, & in ijs habitare,

habitare, sciens quod iterum manibus peccatorum tradendus es; & tamen non abhorres ab hoc transitu, telicet indigno, ut venias ad illam quietem. Via tua est per Galilæam, & tamen non dedignaris ire per infideles Samaritanos, ut ad desideratam venias Galilæam. O speculum puritatis, in quo refulget pulchritudo Patris, in quod Angeli cupiunt respicere, ut quid non horres quotidie manibus multorum indignorum Sacerdotum contrectari, & ab illis manducari; cum talis tua sit puritas, ut etiam stellæ cali mundæ non sint, si tecum conferantur? Omnia autem hæc vincit tue bonitatis & amoris tam admirabilis magnitudo, quæ perumpit omnes has difficultates, ut venias ad animas innocentium & electorum tuorum.

Aperi itaque, ô anima mea, aperi velociter portas cordis tui. Ecce Dominus stat foris pulsans, dulcissimus hic Dominus te vocat, cupit ad te ingredi, cudit tecum cœnare. Noli itaque cunctari, noli tergiversari; surge, negligentia tuâ lectulum relinque, ut accipias salutis tuæ visitationem, quæ tam caro constat ei pretio, qui tibi illam gratis offert. Magna & intoleranda malitia est, mi Domine, nolle nos in hoc incumbere, nolle de lectulo vitiatorum nostrorum surgere, ut præparemus nos ad recipiendum thesaurum tam preciosum, & medicinam tam efficacem. Non est misericordia maior, quam tale beneficium gratis dare; nec miseria maior, quam tantum bonum, tam exiguo labore nolle sibi comparare.

SEXTA CONSIDERATIO.

De beneficio Vocationis & iustificationis.

CAPVT XXVII.

Magna sunt, ô Domine, cuncta hæc beneficia, sed quid proderunt mihi, nisi ex gravi somno me excites, & ad penitentiam voces? Tâ negligenter gratiam tuam in baptismo mihi datam custodivi, ut tanquam filius prodigus dissipauerim omnem meam substantiam, quam mihi dederas; domum quam tu pro te sanctificasti profanavi, idola meorum voluptatum in illa erigendo, & malitijs meis illam comquinando.

Fuit aliquando tempus, ô Saluator mi, quo tam cæcus eram & perditus, quasi legem non haberem, & quasi non crederem esse Deum, idcirco non memor eram mortis, non iudicii, non alterius vitæ: & ideo lex quæ me regebat, erant appetitus mei, & quicquid illi desiderabant, id studiosè agebam desiderabant sæpe quod habere non poteram. Sic transierunt anni vitæ meæ, vivente me in tam densis tenebris, ut potuerint manibus, sicuti illæ quondam Aegyptiorum, palpari. O quam serò te cognovi, æterna lux? ô quam tardè aperui oculos ad antiquam tuam pulchritudinem conspiciendam?

Toto hoc tempore me custodiisti, sustinisti, & expectasti; prohibens ne me mors ex improviso obrueret. O altitudo iudiciorum tuorum; ô magnitudo misericordiæ tuæ. Quot interea mors nihil minus opinantes oppressit in fervore peccatorum suorum, qui nunc in inferno cruciantur, & sine fine cruciabuntur? & ego qui eram vnus eorum, tua misericordia protectus sum, & vsque in hanc horam seruatus. Quid factum fuisset de me, si illo in tempore vocasses me ad iudicium? quam reddere potuissem in illo statu rationem? O misericordia mea, & redemptio mea, agnosco menon minus deberetibi hæc tam longa custodia; (posteaquam sic non sum vnus damnatorum) quam si inter eos quidem fuisset, & tu me exemisses: Benedicta sit patientia tua,

Granat. Opus. spiritual.

per quam vitio: & benedicta misericordia tua, quæ me tanto tempore custodiuit.

Non tantum protegebas me cum peccabam; sed sepe etiam non aliter, atque si amicus tuus fuisset, me visitabas, amabilibusque, & secretis inspirationibus me vocabas, proponens mihi magnitudinem meorum peccatorum, breuitatem huius vitæ, & æternitatem futuræ; rigorem tuæ iustitiæ, & clementiam tuæ misericordiæ. In medio iniquitatum mearum subito occurrebat mihi tua præsentia; adeo ut quando quærebam huius mundi voluptates, quando de alijs Aegypti manducare volebam, tu mihi comedenti buccellas istas lachrymas excuteres. Ego nihil aliud agebam, quam te offendebam; tu, nihil aliud, quam me excitabas: ego à te fugiebam, quasi nihil esset me te perdidisse; & tu me quærebas, quasi magnum quid esset te me inuenisse. Sic contemdes multos dies transigimus; tu mihi benefaciendo, & ego tibi malefaciendo; tu de tuis mihi dando, & ego tibi de meis reddendo. Omnia hæc erant voces, quibus suauiter me inuitabas, & me post te trahere volebas. Ceterum cum omnes illæ non sufficerent, maxima quadam vox tua in auribus animæ meæ sonuit, quæ me tanquam rugitu leonis excitasti, & à morte ad vitam reduxisti. Hæc est vox plena potentie & magnificentiæ, de qua Dauid loquitur in Psalmis: non enim minor est tua potentia, quam misericordia, quæ soles uti in hoc opere: est enim maxima misericordia, dimittere peccata; & maxima potentia, peccatores iustificare.

Quot sunt beneficia, quæ in hoc vno includuntur? Hic remittuntur peccata, & datur gratia, & charitas cum omnibus virtutibus, & donis Spiritus sancti. Hic reconciliatur peccator Deo, & ex inimico fit amicus, ex mancipio Diaboli filius Dei, & hæres regni illius. Hic recipitur filius prodigus in domum patris sui: hic redditur stola prima, annulus & calcei; cum omnibus alijs filij ornamentis.

Non potest aliquis, Domine, in hac vita certus esse de sua iustificatione: nemo enim scit, verum amore dignus sit an odio: potest tamen habere certitudinem aliquam moralem, maiorem aut minorem, secundum coniecturas & signa gratiæ tuæ, quæ habet. Inter hæc nequaquam minimum est, hominem ex mala vita, in qua vivebat, erutum, multo iam tempore perseverasse sine aliqua conscientia & affectu peccati mortalis. Qui igitur vel per hanc, vel per aliam coniecturam aliqualem suæ iustificationis habet cognitionem, debet iustificatori suo gratias agere immortales, & dicere; Benedictus esto semper Domine, omnium bonorum, & tu ipsius dator liberalissime: cum enim essem qui eram, & viuerem sicut vivebam, tu pro tua misericordia dedisti mihi Spiritum gratiæ tuæ, & in eo dedisti mihi præceptorem, nutricium, tutorem, gubernatorem, defensorem, consolatorem, & omne bonum. Hic est signum adoptionis, arrha futuri matrimonij, & vitæ sempiternæ. Hic est auctor gratiæ, quæ cum anima, quam tu in sponsam recipis, vestitur fortitudine, atque pulchritudine: ut hæc placeat oculis tuis, & illa terribilis sit Dæmonibus. Benedictus sit dies ille, quo talis hospes in domum meam ingressus est, (si modo ingressus sit) & benedicta hora, quæ voluntatis meæ portæ ad aperta sunt, ad eum recipiendum. Ille fuit dies meæ natiuitatis, ille fuit dies exitus mei de Aegypto. Ille dies fuit mihi pascha natalis, quo Filius Dei natus est in anima mea. Ille dies fuit mihi pascha resurrectionis, in quo resuscitans sum de morte ad vitam. Ille dies fuit mihi pascha Pentecostes, in quo accepi Spiritum sanctum. Maledicat Iob diei suæ conceptionis, & natiuitatis, in eo namque natus erat seruus peccati, & filius iræ: ego verò lau-

H h h

dabo

Luc. 13.

dabo secundum diem hunc, & in eo laborabo, peccataque ut semper in me uiuat memoria illius; postquam in eo placuit Domino, me de profundo pelago peccatorum eripere. Hic est dies, in quo latantur Angeli propter conuersionem peccatoris: & in quo exultat pia mulier ob inuentum denarium amissum; festumque diem agi: bonus pastor propter ouem perditam, nunc iterum repertam; & plangunt Demones ob pradam suis dentibus ereptam. Hic est dies ille, in quo Pater eternus hominem in filium recepit, & Filius in fratrem, & Spiritus sanctus in templum consecrauit, Angeli in focium, & celestis curia in ciuem adlegit. Si igitur in hoc die canant Angeli, quomodo lingua mea poterit conticescere? cur obmutescet os meum? ut quid labia mea laudibus non implebuntur? Omnia illa cantica, omnes illæ solennitates & gaudia, omnes illæ gratiarum actiones, quas & Propheta & Psalmi ab hominibus postulant, pro aduentu Filij Dei in hunc mundum, debet verus penitens offerre pro beneficio suæ conuersionis: tunc enim: o Domine, venisti pro eo in mundum, quando per hanc vocationem ei mysterium tui aduentus applicasti.

Cum quo alio tuorum beneficiorum, Domine, poterit hoc beneficium comparari? Magnum fuit beneficium creationis; in eo enim me a non esse, ad esse perduxisti. Sed multo maius fuit illud iustificationis: in eo namque hominem eripis ab esse culpe, & adducis ad esse gratiæ. Illud nos facit homines, hoc facit nos diuinos: in illo enim efficiuntur filij hominis, in hoc verò filij Dei constituimur. Nec tantum plus est hominem iustificare, quam celum & terram denuo condere: hoc enim bonum finitum est, & suis terminis circumscriptum: sed gratia iustificationis est infinita, in quantum ad bonum infinitum ordinatur. Magnum est beneficium (quod expectamus) gloriæ, sed non minus est, in suo genere, illud iustificationis: siquidem non minus est ex peccatore facere iustum, quam ex iusto beatum: cum maior distantia sit inter peccatum & gratiam, quam inter gratiam & gloriam. Maximum etiam est beneficium Redemptionis. Sed quid prodesset homini, redemptum esse, nisi iustificaretur? Beneficium hoc card. & clavis est omnium aliorum, sine quo cetera non modo non prosunt, sed etiam maioris præbent damnationis materiam.

Si igitur tam ingens sit hoc beneficium vocationis, & ego fortè hoc modo vocatus sum, (possum enim hoc pie diuinare, cum per tuam misericordiam liberum me deprehendam ab iniquitatibus præteritis, etsi omnino eius rei certus non sum) supplico tibi, Domine, indica mihi, quid causa fuit, quæ te mouit, ut tanto me bono donares? Quid vidisti in me, quid tibi ita placuit talibus oculis mei intueri? Nihil in me erat a peccato immune. Non te cognoscebam, non te amabam, non tibi seruiebam, nec tui recordabar, factus eram infernus tenebrarum, & iniquitatum. Quid igitur in me aspicere potuisti, o amator puritatis, ut tanto me bono cumulares? Non possum, Domine, non obstupescere, quoties hæc recolo: non enim inuenio aliam causam præter tuam bonitatem. Quoties autem reminiscor aliorum in peccatis meis sodalium, cum oēs essemus peruersi, & ego omnium peruersissimus, eorum nonnullos deseruisti, & me assumpsisti, meque mensæ tuæ acumbere fecisti, & dedisti mihi manducare de manna illo abscondito, quod nemo notit, nisi qui probauit: quoties video, quod cum & illi, & ego in carcere Aegyptiaco simul essemus, tu pro beneplacito tuo in me inde extraxisti, ut ad regalem mensam tuam poculo compunctionis ministrarem; illos autem damnasti, ut carnibus eorum vultures inferna-

les pascantur: quoties, inquam Domine, hortum ego recorder, spiritus in me amplius non est, & nescio quomodo laudabo te, quomodo tibi dignas gratiarum actiones decantabo, pro bono tam incomparabili. Nollem aliud quicquam agere quam toto vite meæ tempore te interrogare; Domine quid vidisti in me? Domine, quid vidisti in me? Domine quid in me vidisti amplius, quam in alijs; ut quid me sic vocasti? sic me liberaisti? sic me recepisti? sic me aspexisti? (si modò me sic aspexeris) relinquens tot in peccatis qui minis mali erant quam ego? Nescio quid dicam: nescio quid faciam, nisi ut reddam tibi gratias immortales pro tanto beneficio, & supplicem tibi, ut liceat mihi verè cum Propheta cantare, & Esai. 40. dicere; *Dirupisti vincula mea Domine: tibi sacrificabo hostiam laudis, & nomen Domini inuocabo.*

SEPTIMA CONSIDERATIO.

De beneficio Conseruationis in vita spirituali gratia.

CAPVT XXVIII.

Quemadmodum tu solus es, Domine, qui creasti nos, & fecisti ex nihilo; & tu solus, qui conseruas nos in essentia natura, quam dedisti: sic & tu ille es, qui reuerteris cum tuo spiritu ad regenerandum nos in vitam gratiæ; & tu solus ille, qui conseruas gratiam, quam contulisti. Dicit enim *Psalm. 138. Nisi Dominus adificauerit domum, in vanum laborauerunt, qui adificauerunt eam: Nisi Dominus custodierit ciuitatem, frustra vigilauit qui custodiunt eam.* Per te a peccato nos erigimus; per te conseruamur, ne in peccata recidamus. Si ego me erexi, tu mihi manum porrexisti; si nunc sto, tu me tenes ne cadam.

Quot igitur beneficia vnum hoc in se comprehendit? Quot bona proposita habui, quod pias inspirationes accepi, omnia sunt ex tuo beneficio. Quoties inimicum vici, quoties malas inclinationes & appetitus meos refranavi, tum fuit beneficium. Cum enim verum sit, neminem Iesum quidem posse nominare, sine speciali Spiritus sancti gratia, nec opus aliquod meritorium, quantumvis exiguum facere sine te, quemadmodum nec palmes fructum proferre potest, si à vite sit resectus: certum est, si quod opus bonum ab hoc palmitate productum sit, id beneficium esse vitis, cui inharer. Si quando ieiuno, id à te est: si aliquid patienter susero, tu mihi fers opem: si aliquando propriam voluntatem abnegabo, tum id est beneficium. Si nonnunquam lachrymas fudi, aut orationem tibi acceptam feci, fateor, Domine, tuo feci adiutus subsidio. Fateor te omnia opera bona in me operatum esse. Pro omnibus igitur istis gratias tibi ago, & tot beneficiorum me debitor agnosco, quot tibi obsequia præstasti in hac vita; si quæ tamen præstiterim.

Quid igitur dicam de occasionibus, & opportunitatibus, a te mihi ad bene viuendum datis? quot concionatores misisti, qui me docerent? quot bonos confessarios mihi dedisti? quot bonos amicos, & socios? quot bona exempla? quot bonos libros, qui me ad bonum excitarent, & stimulum mihi adderent? Etenim talis & tanta est tua prouidentia, quod etiam mundus tam sit perditus & corruptus, in nullo tamen eius angulo, quantumvis deserto, huiusmodi desunt auxilia feruire tibi volentibus. Quod si verò multum debeat is, qui habuit hæc, ijsque usus est, multo plus tibi debet ille, qui profecit sine his: tu enim supplesti, quod deerat, & omnia hæc officia in te suscepisti, ut in te haberentur tantò auctiora, quanto tu melior es adiutor, & magister alijs sapientior.

Porrò

Porro quis poterit enarrare pericula, & mala, à quibus me liberaſti, in qua incidere potuiſſem? Nō eſt peccatum tam grande, quod facit vnus homo, quin & alter facere poſſit. Hanc ob cauſam omnia hominum peccata merito poſſem appellare mea beneficia: in omnia namque illa impingere potuiſſem, niſi infinita miſericordia tua me conſeruafſet. Quot igitur peccandi occaſiones, me ad lapſum, impellere potuiſſent, (impellere namque Dauidem poruerunt, niſi tu Domine eas amputaſſes, meam cognoscens infirmitatem? Hæc beneficia, Domine mi, cum aut priuatiua ſint, aut præſeruiua, non tam manifeſtè poſſunt cognosci, licet non exiguo habenda ſint in pretio: cum non minus ſit beneficiū, hominem à malo præſeruare, quam boni aliquid illi præſtare. Quoties igitur, ò bone ſeſu, hac mecum vſus es miſericordia? Quoties inimici mei manus ligaviſti, ne me poſſet pro ſua potentia tentare, aut ſi tentaret, ne me ſuperaret? Quoties illum repuliſti, à me, vt ne acceſſus illi admitteretur? Quoties antiquum illum ſerpentem incantaſti, vt licet inter vi-peras & baſilifcos ambulare, mihi nocere non poſſent? Quoties mecum per aquam & ignem tranſiſti, ne aut flamma me combureret, aut aqua ſuffocaret? Quoties in medio feruorum mundi flammam fornacis Babylonice aeris temperati rore mitigaſti, & refrigeraſti ne me conſumeret? Quoties æquiſſima cum ratione dicere poſſem verbum illud propheticum: *Impulſus ſum, euerſus ſum, vt caderem, & Dominus ſuſcepit me?* Et ſi quando præ nimia mea infirmitate caſus mihi proximus eſſet, tu benigniſſimam manum tuam ſupponebas, ne quid detrimenti acciperet anima mea. Si pedes mei mouebantur, & ego ceſſitare incipiebam, tu inuabas me, & ſecundum multitudine dolorum meorum in corde meo, conſolationes tuas letificauerunt animam meam.

Præter hæc omnia, Domine mi, maximum creatur in anima mea gaudium, maximaque bonitatis tuæ admiratio, cum conſidero, quoties ego meorum

peccatorum turpitudine meritis ſum, vt tu manum tuam à me auferres, quemadmodum à multis alijs abſtulſti, & miſertus mei, non feciſti. Dubium enim non eſt, homines multis de cauſis mereri, vt à te deferantur. Qui enim ſuperbus eſt, dignus eſt qui gratia tua excidat, quod vtatur ea ad ſuam ſuperbiam, & vanam gloriam. Ingratus etiam, & qui tua beneficia non agnoſcit, dignus eſt qui gratiam tuam amittat; gratiarum enim actiones non reddit tibi, quas debet. Negligens & ignauus indignus eſt tua gratia: equum enim eſt, vt tollatur pondus, & adminiſtratio talenti ab eo, qui non vult negotiari. Et qui cogitationibus ſuis non fugit periculum, ſed amat illud, dignus eſt qui in illud incidat, cum non facit quod in ſe eſt, vt liberetur à Domino. Hæc ſunt cauſæ, Domine, cur tu ſæpe multos deferis, & à te deſerti in maximos incidunt errores, peccataque enormia, cuius rei quotidiana nobis non deſunt exempla. Quomodo igitur credam me ab his delictis eſſe liberum & immunem? Sæpe namque vana gloria pulſatus, magna de tuis donis præſumpſi, & mihi gloriam tribui, quæ tibi ſoli debebatur. Ingratus fui tuis beneficijs, negligens & ignauus in ijs ad ſalutem meam vſurpandiſ: fui arrogans, & in amandis periculis temerarius. Quas ob cauſas ſæpe merebar à te deſeri, & repudiari; vt caſus meus pœna eſſet meæ dementia: ſed tua patientia tanta fuit, & tam admirabilis, vt negligentias meas diſſimulaſſeris, & oculos tuos ad meas infirmitates occluſeris. Vſque huc me tanta cum pietate ſuſtinuiſti, & noluiſti, vt tuum mihi auxilium vſquam deeſſet: licet ego te ſæpe offenderem, tibi que moleſtus eſſem. Dolores etiam & remorſus conſcientiæ meæ, quibus exagittatus fuiſſem, ſi me omnino deſeruiffes, nunc conuerto in gratiarum actiones, & laudum voces, dicendo cum Propheta: *Conuertere anima mea in requiem tuam: quia Dominus benefecit tibi. Quia eripuit animam meam à morte, oculos meos à lachrymis, pedes meos à lapſu.*

SEQVVTUR SEPTEM ALIÆ CONSIDERATIONES DE PERFECTIONIBVS DIVINIS, DEQVE MVLTIS ALIIS RATIONIBVS ET argumentis amorem Domini noſtri ex- citantibus.

PRIMA CONSIDERATIO,

DE PRÆCIPVA DEVM AMANDI CAUSA, QUÆ EST
illius bonitas: in qua homo per opera naturæ, gratiæ, gloriæ, & iuſtitie
ducitur in huius ſupremæ bonitatis cognitionem.

CAPVT XXVIII.

VANDO tibi, ò Domine, placebit per tuam bonitatem nos in domum tuam introducere, (vbi apertè, & ſine figuris pulchritudinem gloriæ tuæ contemplantur) non habebimus opus ſpeculo creaturarum ad cognoscendum te in illis: tunc

enim videbimus te in te, infinitamque bonitatem tuam in ſemetipſa. Nunc autem quamdiu peregrinamur in hac valle lachrymarum, longè à tua præſentia, dulciſque conſortio tuo remoti, bonitatem tuam cognoscere non poſſumus, niſi per effectus &

Gram. Opus. ſpiritual.

opera illius, quæ teſtimonium perhibent de fonte atque abyſſo, vnde procedunt: Hanc bonitatem, ò Domine, cognoscere maxime nobis opus eſt: bonitas etenim prima eſt & principalis amoris cauſa. Tu enim Domine, qui crealti omnia in pondere, numero & meſura, atque vnicuique rei ſuam indidiſti legem atque naturam, etiam crealti in nobis voluntatem, ſic affectam, vt naturali ſua inclinatione diligeret, quod bonum eſt: adeo quod quemadmodum color eſt obiectum viſus, & ſonus aurium, vel auditus; ſic voluntatis noſtræ obiectum eſt bonitas.

Inter hanc animæ noſtræ potentiam atque bonitatem tam arctum atque legitimum eſſe matri-

H h h 2

monium

Bonitas eſt
obiectum
bonitatis.

monium voluisti, ut illa affectuum suarum brachia ad aliud quicquam extendere non posset: & si forte contrarium agit, atque malitiam amplectendo, ad ultimum contra bonitatem committit, id fit, quod falso aliquo boni colore decipitur. Ab hac naturali propensione proficiscitur, quod naturæ quadam vi absentes, & quos non nouimus, amamus, cum illorum virtutes audientibus nobis commemorantur. Si itaque voluntatis obiectum sit bonitas, & quod quid melius est, eo magis amari mereatur; quanto amore, quantaque dilectione illum amplecti debebo, qui infinite bonus est, & cuius natura est ipsa bonitas? Bonitas tua, o Domine, tanta est, quanta tua essentia; quæ cum infinita sit, sequitur etiam, bonitatem tuam esse infinitam.

Bonitas Dei
in operibus
naturæ.

Verum quidem est, nos non vidisse magnitudinem tuæ bonitatis, quomodo, & quanta est ea in semetipsa, opera nihilominus tua non tantum quæ naturæ, sed etiam quæ gratiæ, atque gloriæ dicuntur, aliquo modo de illa nobis fidem faciunt. Quid enim aliud sunt opera creationis, gubernationis, redemptionis, iustificationis, & glorificationis hominis, quam meræ tuæ bonitatis testimonia, & quasi scintillulæ quadam ex illa profiliens? Quid aliud est, quod vniuersa condidisti, singulisque in suo genere tam liberaliter tuas largitus es perfectiones, nisi argumentum tuæ bonitatis & liberalitatis? Quid aliud est cura illa, quæ tibi de singulis est, vnicuique tribuens quod ad conseruationem, defensionem, & medelam sui est necessarium, quam bonitatis tuæ testimonium? Cum enim tanta sit multitudo piscium in mari, autium in aere, quadrupedum in terra, & vermium sub illa; nullum horum animalium tam paruum, neque tam vile atque contemptum est, cuius tu obliuiscaris, & cui ad conseruationem vitæ suæ necessaria non tribuas; idque tanta cum prouidentia, ut patier vnus in terram non cadat sine tua voluntate.

Id autem, in quo magis relucet tua bonitas, est modus felicitatis, vel voluptatis, quam dedisti etiam minimis, vilissimisque mundi creaturis. Video in pascuis, Domine, quomodo hædi atque agnelli segregari à matribus & patribus suis senioribus, viuacitate & calore quodam inuenili saltant mirabili dexteritate, & læticia currunt, diuisique in turmas creaturarum rationalium velitationes atque pugnas imitantur. Video quanta cum dexteritate inter sese luctantur catelli & feles adhuc iuuenes, quantumque gaudium atque voluptatem ex eo percipiunt. Video quantopere se oblectat cantando philomela, aliæque volucres, vocibus suis suauissimis aera complentes, iubiloque suo quodam modo suam, in qua viuunt, beatitudinem proficetes. Ex his omnibus, Domine, facile cognosco, quam immensa est nobilitas & dulcedo cordis tui, cum tu sis ille, qui tantam voluptatem, tantamque beatitudinem etiam vilibus istis animalculis indidisti. Eadem cum alacritate natant pisces, ludunt in mari delphines, & volitant per aerem aues, sicut videmus facere hirundines, & alias aues super fluminibus, colludentes, & admiranda quadam leuitate inter sese velitantes. Ex eo non difficile agnosco, mi Domine, quanta est bonitas & suauitas tua, cum creaturis tuis omnibus non tantum dederis ea, quæ ad conseruationem pertinent, sed etiam repleas sinum earum tanta felicitate, & voluptate, quantam potest earum capere natura. Vtrumque insinuat Propheta, cum dicit: *Oculi omnium in te sperant Domine, & tu das escam illis in tempore opportuno. Aperis tu manum tuam: & implet omne animal benedictione, hoc est felicitate & gaudio, prout cuiusque natura capax est.* Ecquod igitur maius bonitatis peti posset argu-

Psalm. 144.

mentum, quam videre Dominum tantæ Maiestatis, qui absque vlla necessitate, sed sola sua bonitate inclinat sese, atque in tantum humiliat, ut quasi ceconomus, & dispensator aticularum, pisciculorum, & vermiculorum procuret eis vitæ necessaria? neque hoc solo contentus, etiam eo sese demittit, ut tribuat illis quæ iucunda sunt, quibus sese oblectent, excitans in illis motus quosdam voluptatis? Ita quod quemadmodum tu, Domine, non tantum habes Esse, sed etiam Esse beatum, sic etiam voluisti creaturas omnes, quantumvis viles & abiectas, de te singulas in suo genere participare, & utroque frui, ut & essent, & beatæ essent.

Quis igitur ad tantum miraculum non obstupescit? quis hinc non agnoscat infinitam dulcedinem, nobilitatem, liberalitatem diuini cordis, quod sese tam dulce & benignum exhibuit creaturis tam vilibus, ut homo eas pedibus, si quando occurrant, proterat? Quis enim nostrum est, qui sua putaret interesse, musca, vel formica an habeat vitæ suæ necessaria, an verò non, tristis sit, an verò læta? Quis itaque non admirabitur illum tantæ Maiestatis Dominum, in cuius comparatione mundus vniuersus formicæ vnus vix habet quantitatem, non tantum singularem curam habere vitæ animalculorum, sed etiam oblectationum, atque voluptatum, quibus afficiantur singula, cum nec laudem vllam, nec gratiarum actionem ab illis expectes? O admiranda bonitas, o inestimabilis suauitas. O Deus meus, quanta, & quam incomprehensibilia sunt, quæ in sinu gloriæ tuæ reuerasti fidelibus amicis tuis, cum tam singularis tibi cura sit de beatitudine vermium? Quomodo potero ego diffidere de tua prouidentia, & misericordia erga homines, quos tuo sanguine meratus es, cum ea non deferat pecora campi.

Si declaret magnitudinem bonitatis tuæ, quod benefacis creaturis, nullam ex illis expectans utilitatem: quanto magis eandem arguet benigna illa tua perseverantia, quæ non cessas etiam benefacere his, à quibus singulis penè momentis offenderis? Etenim non ignorans, Domine, tot populos & tam varias hominum esse in hoc mundo nationes, quæ nulla gloriæ tuæ tanguntur reuerentia, quæque tibi, quæ debent, non exhibent obedientiam, sed potius blasphemant nomen sanctum tuum, quodque amplius est, contemnentes te Creatorem omnium, adorant lapides & ligna: nihilominus pascis illarum prouincias fructibus terræ, pecoribus campi, & piscibus maris; beas aurifodinis, argëtifodinis, gemmis pretiosissimis, alijsque rebus tam ad opulentiam, quam ad necessitatem pertinentibus, quibus te sine intermissione offendunt. Hæc est illa bonitas & magnificentia, quam tu significasti in Euangelio dicens: *Patrem tuum Solem tuum oriri facere super bonos & malos, & plueri super iustos & peccatores.* Quis igitur ex hoc non colliget bonitatem & magnificentiam cordis tui; cum tam benignus sis etiam malis, & ingratis? Quis te non ex totis viribus suis amabit? quis in te spem omnem suam non collocabit? quis suipsius propter te non obliuiscetur? quis non currer post te in odorem talium vnguentorum?

Quod sitam dilucidè nobis declarant magnitudinem tuæ bonitatis opera naturæ; quanto magis id facient opera gratiæ? Si eum in modum commendat illam cura, quæ tibi est de animalibus brutis, quanta magis prædicabit illam cura & prouidentia, quæ hominem ipsum obseruas & tueris? Cum autem variæ sint hominum conditiones, variæque genera, in ijs maxime tua bonitas spectatur & prouidentia, qui ceteris inferiores sunt & pauperiores. Vera namque magnitudo est, tueri minimos, & veta potentia est, eos defendere, qui nihil possunt; &

vera

verā bonitas est, benefacere sine spe vilius retributionis. Quis igitur poterit, o Domine mi, verbis viliis effari sollicitudinem illam, quam ipse geris, & quam nobis etiam commendas, ut habeamus erga pauperes, afflictos, miseros, & eos, qui in necessitate sunt constituti? Quoties in lege, in Prophetis, & in Evangelio repetis hanc curam & sollicitudinem? Quanta præmia proposuisti his, qui benefaciunt pauperi, & quam horrenda minaris supplicia iis, qui pauperis obliuiscuntur? Quia te nobis causam pauperum atque opera misericordiæ serio magis commendare potuisses, quam quod in die iudicii horum potissimum habebitur ratio? quod dabitur aut negabitur regnum celorum, prout quisque misericors fuit in pauperes, aut immitis atque austerus in eosdem? Quid magis negotiorum hoc exaggerare potuisset, quam quod tu Domine mi, dixisti. *Quod vni ex minimis fratribus meis feceritis, hoc mihi feceritis*? E quo pectore verba tantæ pietatis & misericordiæ promi possent, nisi ex eo, quod pelagus est omnis bonitatis & misericordiæ? Si verba & opera sint significationes, & testimonia cordis, quale quæso est cor illud, è quo fluunt hæc verba, & hæc opera proficiuntur?

Math. 25.

Deut. 14.

Leu. 19.

Mal. 67.

Deut. etiam iumentorum miseriatur.

Ion. 4.

Quali igitur cura complecteris orphanos, viduas, peregrinos, & derelictos? Quoties in sacris literis commendas nobis horum protectionem, nec tantum commendas, sed & seuerè præcipis, ne quis illos offendat, vel opprimat? In vno Deuteronomij capitulo sexies curam pauperum, orphanorum, peregrinorum, & viduarum nobis iniungis, ubi & prohibes, ne quis iudicium eorum peruerat, pretium laboris eorum ante Solis occasum reddatur, pignus de domo eorum non accipiat. Eodem modo iubet, ut cum melluerint, remanentes spicas non colligant, sed pauperibus & peregrinis relinquant. Idem mandatum repetis, cum ad vindemiam, & olearum collectionem præcedis: in omnibus his tanquam pius pater sollicitus de pauperibus, viduis, & peregrinis. Et tanquam hoc parum esset, te ipsum, qui Rex Regum es, & Dominus Dominantium, titulo alio non minus honorabili appellari, patet; orphanorum, & iudex viduarum dici voluisti. O summa bonitas, o vera magnitudo, o infinita pietatis viscera, quantum te titulus iste priore illo reddit nobis amabiliorem, magisque mirandum? Prior enim titulus insinuat magnitudinem tuæ maiestatis, hic verò immensitatem tuæ bonitatis: propter quā nobis charior es, quam propter alia opera tua omnia, quantumvis illa magnifica sint atque illustria. Huius enim bonitatis proprium est, beneuolle pusillis, protegere infirmos, habere curam orphanorum, tueri externos & peregrinos, nec non & vellemus, ut omnibus his administraretur iustitia: semper oculos habendo fixos, non vnde vtilitatem aliquam expectes (quam tu non quæris) sed ubi occasionem habeas magis vtendi tua bonitate.

Sed quid miramur te misereri pauperum, & afflictorum hominum, cum tua pietas & misericordia selet etiam ad bestias extendat? Incredibili illa misericordia atque indulgentia, qua Ninuitis, post denunciatam mortis sententiam, culpam omnem condonasti, conquerenti Propheta de populi salute cuius euerionem annuntiabat, respondisti; *Ego non parciam Ninive ciuitati magnæ, in qua sunt plus quam centum viginti millia hominum, qui nesciunt quid sit inter dexteram & sinistram suam, & iumentum multa?* O clementissime, o dulcissime, o benignissime Domine, etiam hunc nouum pietatis modum nobis occultare noluisti: sed etiam ostendere, quod ne bestia moritur, ne brutum animal sanguinem fundit, cui non condoles. Huc usque progreditur tua misericordia, huc sese extendunt tuæ pietatis viscera. O pie, & milles pie atque misericors Domine, vere magna & admirabilis est tua bonitas: sed & misericordia tua, ut ait Propheta, *super omnia opera tua.*

Psalm. 144.

Magnitudinem porrò bonitatis tuæ ultra hæc omnia maxime etiam testatur tua misericordia, qua peccatores prosequeris, tanta cum mansuetudine illos sustinens, tanta cum patientia illos expectans, etiam offensus vocans illos ad veniam, & affectus iniuria ad pacem inuitans; offerens denique illis satisfactionem, & tuorum meritorum opulentissimos thesauros illis aperiens. Quam facile ab illis inueniris, quam citò illos audis, quam pius es in recipiendo, quam liberalis in condonando? Ad stuporem usque miror, Domine, cum recordor misericordiam, qua visus es erga Mahasseim Regem Iuda, cui post idololatriam inauditem, post sanguinem Sanctorum copiosissime fulum, post tantas, tamque horrendas iniquitates, cum veniam à te peteret, non tantum remisisti peccata omnia, sed in super illum à durissima captiuitate liberaisti, & in regni solium reititui: non denegans salutem illi, cuius malitia eot anima perierant, & ob cuius flagitia nobilissima illa Hierosolymorum ciuitas, cum celeberrimo sanctissimoque templo tuo euerfa erat, & desolata.

Bonitas Dei in peccatores

2. Par. 33.

Tam ingens est hæc bonitas & misericordia, quod (ut quidam Sanctorum tuorum dicit) neminem contemnis, neminem repellis, neminem deseris, nisi quis prior deserat te. Ideoq; non statim vindicas cum irascaris, sed qui te ad iram prouocat, huc benignius obseruas, tueris, beneficijs oneras, & patiens expectas, si forte ad poenitentiam reuertatur. Deus meus, & salus mea, ego miser, ego ille sum, qui te offendit, & in tuo conspectu malum facit: ego iram tuam prouoco, & illa dignus sum. Peccavi, & tu me cum patientia sustinuit. Osta-di te, & me ad poenitentiam expectasti. Si poenitentiam ago, tu mihi peccata mea ignoscis; si ad te reuertor, me recipis: & si reditum differo, tu me donec redeam, præstolaris. Tu errantes in viam reuocas: tu rebelles inuitas; tu negligentes expectas, & quando reuertuntur, illos amplecteris. Doces ignorantem, consolans afflictum, eleuas lapsum, & ne iterum labatur, sustentas. Tu te ipsum das petenti te? inueniris ab eo, qui te quærit: & aperis ostium ad te clamanti.

Quod si lenitas hæc tua in peccatores magnitudinem bonitatis tuæ nobis ostendat; quantum magis idipsum faciet amor & benignitas, quibus in iustos iustis.

Amor & benignitas Dei in iustos.

vteris: quos tu iam in filios adoptasti, amicos & heredes regni tui effecisti, in quibus singulari quodam modo tuæ bonitatis imago relucet? Hoc inter alia manifestissimum est argumentum, in quo natura tuæ bonitatis conspicitur. Cum enim proprium boni sit, amare bonos, & detestari malos, ut malos, necessariò sequitur, ut quantum quis melior est, tanto maiori amore complectatur bonos, tantoque capitaliori odio malos, ut malos, detestetur. Tu itaque, Domine, cum sis non accidentaliter bonus, & bonitas ipsa? quid hinc inferri potest, nisi quod bonos, & bonitatem eorum amore diligis infinito, malosque & malitiam eorum odio infinito prosequeris? Cum igitur amor primum sit, maximumque beneficium, radix etiam, & fons omnium aliorum, cumque hic amor, quo tu complecteris illos, qui vere boni sunt, in quorum animabus tu habitas, & in quorum vita imago tuæ bonitatis resplendet, tam ingens sis, & incomprehensibilis: ecquis paucis verbis poterit enarrare magnitudinem gratiarum, & beneficiorum, quibus tu iustos & bonos soles cumulare? Hoc ipsum procul dubio transcendit omnia, quæ dici, imò quæ credi possunt: credibile est ei qui experimento

Hhh 3

did

Granat. Opus spirituale.

didicit, neque alius quispiam verbis id poterit exprimere.

*Providentia
erga bonos.*

Simile.

Ut autem prætereamus alia beneficiorum & gratiarum genera, quis poterit explicare, quanta est providentia, curaque paterna, quam erga tuos amicos geris? quomodo exaudis eorum orationes? quomodo consolaris eos in tribulationibus? quomodo sanctificas illos & purificas in eorum vita? quomodo visitas & exhilaras eos in domo orationis? quomodo denique illos & in vita, & in morte soles honorare. Ista sex beneficiorum genera, quæ nobis ostendunt, qualis est tua cum mundis & puris animabus conuersatio, mirum in modum accendunt animos desiderio amandi & colendi Dominum, qui tam blandè, tamque benignè tractat eos, à quibus ex toto corde diligitur. Quemadmodum enim nihil æquè mouet hominem, ut seruiat alicui Principi, quàm audiat eum esse humanissimum, liberalissimum, & fidelissimum erga suos famulos: sic illi, qui legunt Sanctorum vitas, qui scrutantur piorum hominum conscientias, & animaduertunt omnia genera gratiarum, beneficiorum, & blanditiarum, quibus ornat, lactatque illos Dominus, erubescunt ex vna parte, videntes sese ab hoc statu tam longè remotos, & ex altera mouentur desiderio seruiendi Domino, à quo similia beneficia poterunt expectare, si toto corde illi adhæreant: ille namque nec personarum acceptor est, nec potest negare quicquam ei, qui querit illum.

Ecclesi. 34.

Incipiendo igitur de cura, quam gerit erga suos Dominus, qualis, & quanta ea est, aperte restantur Psalmi, Prophetæ, & historiae sacræ: has qui legit, facile considerabit potissimam Scripturarum partem in hac providentia declaranda versari. Qualis est illa providentia, docet Ecclesiasticus, cum ait; *Oculi Domini super cientes eum, protector potentia, firmamentum virtutis, regimen ardoris, & umbraculum meridiani, deprecatio offensionis, & adiutorium casus, exaltans animam, & illuminans oculos, dans sanitatem, & vitam & benedictionem.* Hucusque verba sunt Ecclesiastici, vel ut melius dicam Spiritus sancti. Quid igitur magnificentius dici posset? quid amplius desiderare, vel sperare posset humanum cor? Quis illos non opulentos, & ter beatos iudicabit, qui tam generali, & tam immensa benedictione comprehenduntur? & quis non optat de illorum esse numero, ut de tanto thesauro possit participare? Sed quæ, & quanta est illa providentia, quam idem Dominus promittit per Zachariam Prophetam, cum dicit; *Qui tetigerit vos, tanger pupillam oculi mei?* An habebat, quod amplius promittere posset? Satis fuisset, si dixisset; *Qui tetigerit vos, tanger me; nec aliud erat optandum.* Sed Dominus amplius quid inuenit, addens; *Tanger pupillam oculi mei.* Nec minus iucunda est illa promissio in Psalmo; *Angelis suis mandauit de te, ut custodiant te in omnibus vijs tuis. In manibus portabunt te: ne forte offendas ad lapidem pedem tuum.* Sicut & illa; *Custodit Dominus omnia ossa eorum, & unum ex his non conteretur.* & in Evangelio; *Vestri autem capilli capitis omnes numerati sunt.* Nescio profecto si magis particularis, & exquisita providentia excogitari possit hac, quam diuina litera promittunt. Quis itaque non desiderabit mori pro Domino, qui talem suorum amicorum cu-

Zach. 2.

Psal. 190.

Psal. 33.

Matth. 10.

ram habet, & providentiam? & quis non cōtender vni esse illorum?

Porrò quamuis omnes historiae sacræ scateant exemplis, in quibus hæc promissio Dei impleta aperte conspicitur, mihi tamen nullum præclarior esse videtur illo Tobia, cuius salutis atque solatii tantam curam habuit Deus, ut singularem Angelum, eumque non ex infimis, in formavitoris cœlitus miserit, ut comitaretur filium illius longo itinere, totoque illo tempore ambularet cum eo de pago in pagum, de ciuitate in ciuitatem; per omnes mansiones & hospitia comedens & bibens, (prout extrinsecus apparebat) colloquens, conferensque cum illo familiariter, haud secus, quam socius socio suo quo cum peregrinatur. Cumque eius instinctu uxorem duxisset diuitem & honestam, Angelus curam camelorum foci suscepit, & quasi veredarius assumptis iumentis perrexit in Rages, ciuitatem Madorum, & accepta pecunia, quem Gabelus Tobia debebat, ad eum reuersus est, tandem coniugatum, diuitem, sanum, & incolumem filium ad domum patris reduxit, sanctique cæci oculos aperuit, & materiam illi præbuit lætitiæ ac voluptatis; quamdiu viveret. Quis igitur non videbit ex hoc immensum amorem, quo Deus seruos suos complectitur, curamque & providentiam; plus quam paternam, qua suos amicos obseruat: cum tam inuitatis medijs ad eos consolandos & defendendos utatur? & quis erit tam cæcus, ac tam insensibilis sibi ipsi inimicus, ut non totis viribus in hoc incumbat, talem ut Dominum ex toto corde diligat, atque ita uiuat, ut sub alis atque protectione talis providentiæ securè latitare mereatur?

Tob. 1.

Tob. 3.

Tob. 14.

DE ORATIONIBVS iustorum.

CAPVT XXIX.

QVID dicam, Domine, de tua in audientis iustorum orationibus, promptitudine? quid in votis eorum satisfaciendo celeritate? quoties hanc nobis in sacris literis ipse polliceris, ut nostram tollas incredulitatem atque diffidentiam? Quodam loco dicis; *Quis ex vobis patrem petiit panem, nunquid lapidem dabit illi? Aut piscem: nunquid pro pisce serpentem dabit illi? Aut si petierit ouem: nunquid porriget illi scorpionem?* Si vos ergo cum sitis mali, nostis bona data dare filijs vestris: quanto magis Pater vester cœlestis de cœlo dabit spiritum bonum petentibus se? Et alio loco; *Petite, & dabitur vobis: querite, & inuenietis: pulsate, & aperietur vobis.* Multo autem manifestius illud declarant verba Domini apud Euangelistam Ioannem, ex quibus liquet Deum cunctas misericordiarum suarum portas simul aperuisse amicis suis, cum ait; *Si manseritis in me, & verba mea in vobis manserint, quodcunque volueritis, petetis, & fiet vobis.* An possit humanum cor, si data esset ei optio, vniuersalius, maiusve beneficium postulare, cum in his verbis detur ei licentia petendi, quicquid vult, & Deus interponat fidem suam, quod, quicquid petierit, obtinebit? Hæc sunt promissiones Euangelicæ, a quibus non differunt illæ, quæ passim apud Prophetas inueniuntur. Dicit quodam loco Psal-

Quam audientia sit Deus ad orationem iustorum.

Luc. 11.

Matth. 7.

Ioan. 14.

1099a

I. Gal. 14. 40

Psal. 33.

Psal. 101.

Esa. 58.

Esa. 69.

S. Domini-
cus semper
Deo exaudi-
tus.S. Antoni-
us in Spe-
culo histor.
p. 2.S. Schola-
stic.
S. Greg. lib.
Dialog.

magrophus; Voluntatem timentium se faciet, & deprecationem eorum exaudiet, & salus faciet eos. & alibi; Oculi Domini super iustos: & aures eius in preces eorum. Et alio loco dicit; Respexit in orationem humilium: & non spreuit preces eorum. Eodem modo canit Esaias; postquam enim ostendit, quibus virtutibus potissimum Dominus servitur, mox addit premium, quod dabitur servantibus illi, dicens; Tunc invocabis, & Dominus exaudiet te: clamabis, & dicet, Ecce adsum. Et quasi hoc parum esset, tu ipse, Domine, aliam maiorem atque liberaliorem addis promissionem apud eundem Prophetam, inquit; Erut, antequam clament, ego exaudiam: adhuc illis loquentibus, ego audiam. Valde durus, valdeque excus sit necesse est, qui talibus verbis atque promissionibus non flectitur; vt consideret atque intelligat magnam misericordiam & bonitatem, qua veris erga famulos tuos; qui que non lubens omnia perpeti velit, vt in eorum numero esse mereatur.

De veritate harum promissionum fidem nobis faciunt Sanctorum vita, atque inter alia quam plurima exempla, qua ad hoc adduci possent, quaedam hic referam, qua modo mihi occurrunt. Sanctus Pater Dominicus candidam religioso viro, suoque familiari amico secretò reuelavit, se nihil inquam à Dei benignitate petiuisse, quod affectus non fuerit. Amicus audiens illud, respondit; Ora igitur, o Pater, & pete à Domino Magistram Conradum, hominem apprime eruditum, & pietate vitae celebrem: vtilissimus enim ille tuo posset esse ordini. Placuit sancto viro hac admonitio, & sequenti nocte rogavit Dominum, vt virum hunc suo daret ordini. Manè factò, cum preces, qua Prima dicuntur, cani cepissent, sub hymno; Iam lucis orto sydere, venit insignis ille Magister Conradus in chorum, & aduolutus genibus sancti Dominici petijt ab illo habitum ordinis: in quo vixit, & tota vita sua sanctissime perserveravit. Quis igitur ex hoc non colliger benignitatem & suavitatem Domini, erga homines, & quam promptus atque expeditus stat ad audiendum orationes, satisfaciendumque desideriis eorum? Quid dicam de promptitudine, qua exaudivit orationem beatæ virginis Scholasticæ, sancti Benedicti sororis? qua vbi cum sancto fratre pie, suauiterque sermonem conferret, iamque nox immineret, sanctum ad monasterium suum reuerti volentem, rogavit, ea nocte vt apud se maneret, ceptumque sermonem absolueret. quod cum ab illo impetrare non posset, palma faciem texit, & ad Deum orationem fundit: & ecce praxer omnem expectationem aer turbari cepit, tantaque tempestas orta est, vt Sanctus coactus sit, ea nocte apud Virginem manere, & in materia de qua loquebantur, vsque manè perserverare. Nescio profecto quid hic primò mirari debeam, celeritatemne, qua cum infinita bonitas illa exaudivit famulam suam, non tantum in re necessaria, sed etiam in ea, qua ad solam eius consolationem spectabat; an verò fiduciam huius Virginis, qua tam breui tempore, tamque succincta oratione ausa est sperare Dominum celos & elementa moturum, vt hanc consolationem Virgini adferrent. Quantum quæso pignus superæ illius bonitatis habebat anima illa sancta, & qua amoris in illam indicia; cum in tam breui temporis spatio absque vlla hesitatione spera-

uerit se accepturam, quod petebat? Quid amplius sponsa posset à suo postulare sponso? aut filius à patre dilectissimo? Nec minor hac fuit illa Catharina Senensis fiducia: à qua cum Confessarius illius petiisset, vt suorum peccatorum à Deo peteret remissionem, statim promisit id se facturam: addente illo, se non posse frui quiete, nisi eius venia ac remissionis certum obtineret signum: nempe magnam quandam & insolitam contritionem; mox sacra Virgo annuit, se eam illi impetraturam. Abijt is deinde domum, & postmodum tantum dolorem suorum peccatorum sensit, vt timeret etiam cor ipsum & pectus disruptum iri. Quid dicam de fiducia beatæ Dorotheæ? cui cum Tyrannus dedisset optionem, adoraret idola, aut exquisitis tormentis moreretur, respondit Virgo; se mori velle, vt carere posset rosas & poma in horto sui dilectissimi sponsi. Cumque prolata esset in illam mortis sententia, Officialis Tyranni, nomine Theophilus, illudens Virgini, dixit; Dorothea, quando veneris in hortum sponsi tui, mitte mihi ex rosas & fructibus illis, quos tu dicis in illo reperiri. Illa se facturam promisit. Cumque caput eius ablatum esset, venit confestim Angelus in forma puerili speciosissimi, atque Theophilo calathum rosas & fructibus plenum obtulit, dicens; Dorothea tibi hos mittit fructus, ex horto sponsi sui decerptos: erat autem mensis Februarii. Huius rei miraculo, vt par erat, stupefactus Theodophilus, mox factus est Christianus, proque fide Christi mortem appetijt.

Horum operum singula vehementer sunt admiranda, ex quibus id etiam facillimè cognoscimus, quanta scilicet est promptitudo infinitæ illius bonitatis, vt faciat omne id, quod à bonis petitur. Caterum incredibilis illa fiducia, quam illi habent de Deo, vt mox promittant, quod alij petunt; magis etiam bonitatem illam testatur & declarat, quam opera ipsa. Etenim magna indicia, magnaque pignora bonitatis & amoris Dei in se sentiant necesse est, cum tanta facilitate, veritate, & securitate promittant illud, quod Deo proprium est, vel dare, vel reculare. Id enim nequaquam auderent facere, nisi maxima argumenta & testimonia, tam immensæ illius, & infinitæ bonitatis, quam familiaritatis & amoris sibi exhibiti pracesissent. Huius rei exempla alia possemus adferre innumerabilia, cum historiarum Sanctorum his refertæ sint; sed breuitati nostræ qua commemorauimus sufficiunt.

Quod si hæc bonitas & prouidentia, Domine, dignè satis nequeant explicari, quis poterit eam apto satis stylo describere, quam geris erga illos, qui pro tuo cultu & obsequio male tractantur, persecutiones & tribulationes patiuntur? Seruitus enim quæ tibi illo tempore fit, maior est, & necessitas magis vrgens. Sed & proprium est veri atque fidelis amici, amico in rebus dubijs & incertis opitulari: quare & tu, Domine, cum fidelissimus sis, maiori gratia, favore, atque ope talibus succurris. Docet hoc aperte Apostolus tuus, qui post magnas tribulationes quas sustinuerat, ait, Benedictus Deus & Pater Domini nostri Iesu Christi, Pater misericordiarum, & Deus totius consolationis, qui consolatur nos in omni tribulatione nostra: vt possimus & ipsi consolari eos, qui in omni pressura sunt, per exhortationem qua exhortamur & ipsi à Deo quoniam sicut abundant passionibus Christi in nobis: ita & per Christum abundas

S. Catharina Senensis. (Vide vitæ eius cap. 49.) apud Suriū 29. April.

S. Dorothea.

Surius in vitæ eius 6. Febr. cap. 6.

Fiducia in Sanctis argumentum est diuinæ bonitatis.

Bonitas Dei erga eos qui sunt in tribulatione.

2. Cor. 1.

Hb 4

consol.

Psal. 93.

Psal. 36.

Bonitas Dei
in MartyresEuseb. lib. 2.
hist. Eccles.
cap. 8.Bonitas Dei
erga B. Ca-
tharinam.
Consule vi-
ram S. Ca-
tharinæ ex
Metaph. a-
pud Sur. 25.
Novemb.

consolatio nostra. Ad eundem modum ait David; Se-
cundum multitudinem dolorum meorum in corde meo,
consolationes tue iustificauerunt animam meam. Et in
alio loco: Salus infortum à Domino: & protector eorū
in tempore tribulationis. Et adiunxit eos Dominus &
liberabit eos: & eruet eos à peccatoribus, & saluabit
eos: quia sperauerunt in eo. Qui itaq; talibus exemplis
(quæ sunt quasi viuæ quedam imagines, diuinæque
bonitatis & prouidentiae specula) instrui vult, ex ijs
que videre, quam vera sunt quæ dicimus, post lectas
historias sacras, etiam certamina Martyrum legat,
in ijsq; animaduertat magnitudinem diuinæ hu-
ius prouidentiae. Non enim speculum tam manifestè
exprimit figuram intuentis in illud, quàm ibi lucet
bonitas, suauitas, fidelitas huius Domini, non tan-
tū in credibili fortitudine Martyres corroborando;
sed etiam miraculis manifestissimis euidentissimis
que illos iuuando. Aliquando flammis ignis dissi-
pabat, & exstinguebat; aliquando leones, aliasq; fe-
ras indomitas mansuefaciebat; alias carceres illumi-
nabat, vulnera martyrum sanabat; sæpe membra in
tormentis amputata aut aulsa restituebat, corpora
nuda vestebat, potestatem illis faciendi miracula
dabat; Angelos mittebat, qui sanguinem eorum ab-
stergerent; & quod amplius est, nonnunquam ipsos
carnifices his miraculis ad fidem conuertebat. Sic de
Iosia, qui Apostolum Iacobum ad tribunal Herodis
traxerat, ibiq; eum accusauerat, legimus, quod cum
Apostolum fortiter martyrium subeuntem vidisset,
atque ille iam ad supplicium raperetur, supplex ve-
niam petiit: se Christianum esse professus est, & vna
cum Apostolo securi percussus est: cum paulò ante
Iacobus paralyticum sanasset. Quo in exemplo mi-
rabili quodam modo spectatur bonitas & misericor-
dia Saluatoris: quandoquidem infudit fidem, & spi-
ritum martyrij, ei qui infernum meritis fuerat.

Quis legit martyrium B. Agnetis tredecim anno-
rum virginis, & multò magis illud S. Catharinæ o-
ctodecim annorum, qui non obspiciat ad tanta mi-
racula, quæ Dominus in illam certaminibus ope-
ratus est? misit illi per columbam quod manduca-
ret, quamdiu erat in carcere: ipse visitauit eam
Dominus, & spiritus eius, fortitudinem addidit illi,
vt ferre posset, quæcumq; ferenda erant: rotas & no-
uacula ipsi inserta confregit: voce celitus emissâ pro-
misit opem singularem ijs, qui passionis illius recorde-
rentur, eamque in honore haberent: lac ex eius
collo pro sanguine post caput abscissum fluere fecit,
vt puritatem virginis illius ostenderet: Angelos
misit, qui corpus eius auferrent, & in monte Sinai,
vbi ille legem Moyse dedit, sepelirent: è cuius tu-
mulo scaturire voluit oleum, quo diuersæ infirmi-
tates curantur. Sed & illud magis mirandum est,
quod tantam huic Virgini dedit sapientiam & elo-
quentiam, vt ad fidem conuerterit Imperatricem,
uxorem Tyranni, cuius iussu occidebatur; Porphy-
rium quoque Tribunal militum, & cum eo mili-
tes ducentos. neque hos tantum; sed disputando cō-
uicit Philosophos quinquaginta, ex omnibus vici-
nis regionibus euocatos, quos omnes suis verbis,
suæque sapientia gentium idola derestari, & Chri-
stum verum Deum profiteri fecit: quorum etiam
mors tam gloriosa & admirabilis fuit, vt in ignem
maximum detrusi, sic animam exhalarint, vt nec
corpora eorum, nec vestimenta, imò ne capillus ca-
pitis ambultus sit. Quis non manifestissimè videt in
hoc exemplo maximam curam & prouidentiam,
qua Deus suos in tribulationibus tuetur & consola-
tur? Huius singularis prouidentiae exempla

infinita vitas Sanctorum le-
gentibus occur-
runt.

DE PURITATE VITAE
Sanctorum.

CAPVT XXX.

NON minùs spectatur hæc suprema Dei boni-
tas in puritate vitæ Sanctorum, quæ est deum
Dei singulare, & euidentissimum diuinæ in
illos prouidentiae argumentum. Multi horum vi-
uētes in carne mortali, & malis affectibus obnoxia,
in medio laqueorum & periculorum huius mundi,
nec non & tentationum Daemonum, toto vitæ cur-
riculo in ea perseverauerunt innocentia, vt peccatum
mortale nullum committerent: quemadmodum
S. Iob de semetipso testatur. Non tantum ille, sed &
alii multi Sancti, qualis fuit gloriosus ille Pater no-
ster S. Dominicus, & S. Thomas Aquinas, cum Ca-
tharina Senensi, & alijs huiusmodi, qui ab ipsis incu-
nabulis se Deo cōsecraverunt: & vsque huc Deus mul-
tos habet seruos & ancillas, qui viuunt cum tanta
puritate & innocentia, vt omnē culpam, quantum-
uis parua, detestentur. Etenim (vt S. Bernardus di-
cit) Spiritus sanctus facit hominem sollicitum am-
bulare cum Deo: scrupatur profunda peccatorum, dis-
cretor est cogitationum & intentionum cordis: qui
nec minimam paleam intra cordis, quod possidet,
hæc itaculum patitur residere: sed statim igne subtri-
hissimæ circumspectionis exurit.

Horum nihil perfectè, & vt rei veritas est, verbis
potest explicari: sed multò minùs eloqui possumus
magnitudinem gaudiorum & consolationum, qui-
buscum Spiritus sanctus visitare, exhilarare, confor-
tare, & illuminare familiares suos amicos in domo
orationis suæ consuevit. Proinde quæ verba suffi-
ciunt ad pronuntiandum quis sit impetus fluminis
illius, qui lætificat ciuitatem Dei, & torrentis volu-
ptatis, de quo bibent omnes eam inhabitantes: abun-
dantiam quoque lætitiæ, & gaudij, quod instar
thesauri in cordibus eorum cumulat, dum quoti-
die gaudium gaudij, læticia lætitiæ, & lumen lumi-
ni accidit: ex quibus ista voluptas nascitur? Hoc ni-
mirum est quod promittit suis apud Esaiam, vbi di-
cit, quod implebit splendoribus animas iustorum;
è quibus deinceps oriuntur magnæ illæ consolatio-
nes, quas idem Propheta pollicetur verbis, quæ fieri
potest blandissimis, dicens: Ecce ego decinabo super
eum quasi flumini pacis, & quasi torrentem inunda-
ntem gloriam genti, superis. Ad vbera portabimini, &
super gremium blandientur vobis. Quomodo si cui mater
blandiatur, ita ego consolabor vos, & in Hierusalem
consolabimini. Quid dulcius, quid dici posset amabi-
lius? Cumque tu, Domine, non sis sicut homines li-
beralis in verbis, in factis verò tenax & auarus, sed
potius in his liberalis, in illis parcus; (latius enim
multò se opera tua, quàm verba extendunt) quid
non à te sperabimus, qui verbis tanta polliceris?

Hæc igitur, ô Domine, vna est ratio, quæ verè ma-
gnitudinem tuæ bonitatis valde declarat, dum scilicet
videmus, quomodo conuersaris cum tuis fami-
liaribus amicis, etiam in hoc exilij loco, & valle la-
chrymarum, licet homines sæpe viles sint, & contem-
pti, quos mundus aspicere non dignatur. His te
frequenter tanto cum gaudio comunicas, eos tan-
ta cum dulcedine tractas, tantisque consolationi-
bus visitas, vt infirmitas corporis nonnunquam vim
suauitatis ferre nequeat. Quare huiusmodi homi-
nes sæpe coguntur dicere illud quod S. Ephrem, pe-
lago diuinarum consolationū totus immeritus, cla-
mabat: Recede paululum, ô Domine, recede à me:
non enim possum magnitudinem suauitatis tue per-
ferre. Ex quo patet, quàm dulcis & benignus est Do-
minus in pauperes, & humiles; cum tam blande agat
cum ijs, quos mundus aspernatur. Manifestum est

Deum pauperem
quam Primum
hunc
sua ratio
non habet.

tam hinc sit, quam magna cum liberalitate communicatur hominibus tua bonitas, cum donum illud non limitetur mentura donantis, sed angustia recipientis: plus enim daret, si vas inueniret capacious, qui tam diu dat, quam diu quis capere potest. Cumque tot Principes & Monarchæ sint in mundo, qui ab omnibus adorantur, res digna consideratione est, quomodo tu, Domine, nulla eorum habens rationem, (indigni enim sunt propter superbiam suam) habitationem tuam facis in paupere, villique tuguriolo, in quo una tantum moratur anima pura, & immaculata, ut delictis istis cum illa fruaris. Si quem Monarcham mundi videremus in aula sua regali sedente, ab omnibus nobilibus & baronibus palatii apertis capitibus, omnibusque honorum significationibus coli & adorari: ille autem videns in introitu aulae pauperem quandam venientem ad se, petentemque iudicium & iustitiam, seu stipem aut elemosynam, statim relictis cunctis magnatibus illis pauperulum illum benignè exciperet, manum suam illius humeris imponeret, eum sereno vultu intueretur, patienter audiret, & tandem præciperet, ut hospitium ei præberetur, dareturque; omne id, quodcunque petierit: quid de hoc Principe dicereamus? Diceremus profecto Principem eum iustissimum, nobilissimum, & clementissimum esse omnium Principum huius mundi: ut qui se tam metuendum præberet potentibus, pauperibus verò & humilibus humilem atque benignum. Quamto igitur mirabilior est bonitas & magnitudo huius Domini, qui tam raro visitat superbos, & potentes; diuertit autem ad ædes aniculae, pauperis, innocentis, & humilis, qui a mundo protulerunt: ibi habitationem suam facit, ibi voluptatem capiat, ibi delicijs fruitur. O nobilitas infinita; o suauitas immensa; o vera magnitudo; o bonitas ineffabilis: o Domine, quam luculenter hic ostendis magnum te bonorum amatorem esse, cum hoc modo eos tractas, atque consolaris?

Exod. 3.

Deum magni iustorum
Deum appellat
linguam
Deum celi & terræ.

Iob. 4.

Bonitas Dei
erga iustos
reuelat
sanctorum
religiosum.

Quid dicam igitur cum tantam habes iustorum rationem, adeoque & in vita, & in morte eos honoras? Ecquis maior esse posset honor, quam quod dicis, *Ego sum Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Iacob*: hoc nomen mihi est in æternum, & hoc memoriale meum in generatione & generationem. Poteras te Domine, appellare Deum celi, & terræ, & maris: sed titulum illustriorem existimasti, si Deus trium hominum iustorum, quia celi & terræ Deus voceris: iste namque titulus magnitudine tuæ bonitatis magis declarat: & vnus homo iustus pretiosior est in conspectu tuo, quam tota hæc mundi visibilis machina, cum hanc in iustorum vultum condideris. Quadam die cum venissent filij Dei, ut assisterent coram te Domine, affuit inter eos Princeps huius mundi Satan, qui circuierat terram, & perambulans eam viderat multa mirabilia; de nulla tamē alia re quæsiisti, quam de vno homine simplice, & bono, nomine Iob. Hoc ipsum etiam tuam bonitatem, curamque paternam erga bonos demonstrat: cum inter omnia huius mundi magnalia, nihil magnum sit in oculis tuis, tuæque solitudine dignum, præter homines bonos & iustos.

Quæ igitur lingua poterit enarrare, quantis honoribus, quantaque gloria cumulas homines iustos, etiam in hoc mundo, cum volueris reliquias corporum illorum, imò & vestimentorum hic coli & in magna veneratione haberi? Diuus Gregorius scribit Imperatricem Constantinopolitanam, quæ erat tanquam mundi Domina (Romam legationem misisse, multis precibus petentem caput S. Pauli Apostoli: affectu sanè longè alio, quam Herodias caput S. Ioannis. Respondit illi sanctus Pontifex, se nequaquam spoliare posse urbem Romanam tam in-

comparabili thesauro: sed loco illius se mittere maghi pretij chimelion, aliquid scilicet ferruginis à catena, qua idem Apostolus victus Neroni traditus erat, abraße. Ecquis maior esse posset donos, quam hominem mechanicum, laboribus manuum suarum visitantem, ad tantam à Deo dignitatem euehi, ut huius mundi Monarchæ magni thesauri loco habuerint, aliquid ferri, quod membra illius contrigerat? aut quæ maior dignitas illa, quam de eodem Apostolo scribit Lucas, quod sudaria illius varias hominum infirmitates sanarunt? ita quod Deus dispensabat in lege nature, ob amorem panni, qui corpus sui Sancti tetigerat.

Neque tantum reliquias suorum Apostolorum hoc modo voluit honorare Deus, sed idem quotidie facit sudariolis, senicinctijs, & rebus ijs quæ ossa & cineres attingunt Sanctorum: qualibus miraculis abundant omnia Patrum monumenta. Qui leget igitur quinque libros de Vita S. Bernardi, à tribus viris celeberrimis, magnarum virtutum illius Sancti oculatis testibus, conscriptos, inueniet in illis ducenta & sexaginta miracula. Inter alia commemoratur, quod Episcopus quidam Ciuitatis cuiusdam Hispaniæ Diuo Bernardo nunciauit, se continuo capitis dolore plurimum affligi: Misit illi Sanctus pileum suum; cumque illud capiti suo imposuisset Episcopus, Deus rationem habens pilei, quod caput famuli sui tetigisset, eodem ipso momento restituit Episcopo perfectam sanitatem. Sed & idem Sanctus, cum alio tempore cenasset in ædibus alterius Episcopi, qui sanctitatem huius beati Patris non ignorabat, peracta cena iussit Episcopus feruari patinam, è qua Sanctus comederat. Postea cum in grauem morbum incidisset, iussit sibi cibum in ista patina apponi, comedensque confestim sanatus est. Inducunt nunc homines ex hoc exemplo, quanti faciat Deus bonos, cum etiam legibus naturæ præcipiat, ut obediant illis, reuerentur atque honorent non tantum personas ipsas, aut reliquias corporum ipsorum, sed etiam vasa, è quibus non nunquam comederunt. His exemplis alia similia passim in omnibus historijs Sanctorum reperiuntur: quæ omnia quasi viua sunt imagines & specula, in quibus immensa Domini nostri bonitas, amor quoque quo Sanctos suos complectitur, & honos, quem illis defert, manifestissime cōspiciuntur. Hic est præcipuus fructus, qui ex hac sancta lectione solet elici: multo namque luculentius pulchritudo diuinæ bonitatis spectatur in conuersatione illius cum iustis, modo, quæ tractandi illos, quam in ipsa celorum totiusque huius mundi fabrica.

Quod si cui hæc videantur exigua, quodam nouo honore illos, Domine, in super auxili; non enim ipsi tantum, sed & nepotes eorum, atque posterij apud te in pretio & honore sunt. Tu enim ipse dixisti; *Ego sum Dominus Deus tuus fortis, & zelotes, faciens misericordiam in millia*, id est, mille generationes; *his qui diligunt me, & custodiunt præcepta mea*. Hoc pollicitus es, Domine, & hoc fecisti Abrahamo, Loth fratri eius, Dauidi, alijsque amicis tuis plurimis, quorum filijs & nepotibus (licet multi eorum idololatæ, & flagitiosi homines fuerint) plurima, eaque maxima beneficia præstitisti, respectu patrum eorum, qui boni & iusti fuerunt. Testatur hoc celestis illa psalteria in cantico suo, cum dicit; *Et misericordia à progenie in progenie timebunt eum*.

Tantam igitur esse bonitatem, quæ in operibus gratiæ (de quibus hætenus egimus) reuelatur, historia, vitæque Sanctorum abundè satis testantur. In illis enim impletum cernitur, quod de prouidentia Domini erga suos amicos hætenus à nobis commemoratum est. Possem hic multa exempla in mediū adferre,

Act. 19.

Miracula
reliquarum
S. Bernardi.

Bonitas Dei
erga iustos
reuelat
sanctorum
religiosum.

Luc. 1.

*Bonitas Dei
erga Magda-
lenam.*

*Conuersatio
Dei cum Ca-
tharina Se-
nensis
Vide Suriū
29. Aprilis.*

adferre, sed duo tantum ex illis, duarum mulierum, quarum vna peccatrix, altera fuit innocens, defumpta, exemplum inquam antiquum Mariæ Magdalena, & recens Catharina Senensis, huic loco sufficiens. Quid enim mirabilius beneficiis illis, quæ præstitit Dominus sanctæ huic Peccatrici Euangelicæ, post suam resurrectionem? Quid inauditum magis, quam mulierem triginta tribus annis montem vnum incolere, ibidemque tanto temporis spatio viuere, absque cibo, & potu? quodque maius est, quotidie septies manibus Angelorum in celum tolli, vbi hymnos & Angelorum cantica cum audisset, loco suo restitui? Quis non obstupesceret audiens insolitam hanc vitam nouitatem?

Dona verò gratiæ, amorisque indicia & priuilegia, quæ in virginem Catharinam Senensem Deus contulit, paucis verbis explicari non possunt. Non igitur abs re erit eius Vitam à Confessario, viro religiosissimo, & quia postea totius Ordinis nostri fuit Generalis, conscripam legere: multa namque eorum quæ scripsit ille, ex ipsis Virginis ore audiuit: nonnulla ipse testibus oculis vidit: quædam ab alijs fide dignissimis accepit, atque iureiurando confirmat, se nihil in ea historia dicturum, nisi quod verum est. Multa argumenta diuinæ bonitatis sunt: omnium autem maximum est, quod Deus amore hominum factus est homo, mortemque pro illis sustinuit: sed vnus hoc, alijs illo mouetur, secundum dispositionem & deuotionem vniuscuiusque. Ego autem lubens fateor, vnum eorum, quæ mihi admirationem, imò stuporem penè attulerunt, & quæ maximam illius diuinæ bonitatis atque amoris, quod Deus animam puram & mundam diligit, in me cognitionem peperunt, esse nouas & inusitatas illas gratias, consolationes, & ingentes blanditias, quibus hanc sanctam Virginem quotidie visitabat. Quodam enim tempore Dominus cor ab ea extraxit, & apud se triduo retinuit; ac tandem in locum suum restituit: Alio eandem Virginem in præsentia suæ matris, & aliorum Sanctorum sibi desponsauit, datoque annulo subarrauit. Cum quodam die potionem biberet amarissimam, qualem infirmitas eius postulabat, apparuit ei Dominus, & propinquit illi cælestem potionem, ex sacratissimi lateris sui vulnere depromptam. Pauperem quendam nudum cum vidisset, ei quæ tunicam suam, qua erat induta, dedisset; Dominus ei dedit alteram, qua vestita nunquam postea sensit calorem aut frigus, nusquam æstatem aut hyemem. Alio quodam tempore Dominus petenti illi dedit, ut sentiret partem omnium tormentorum & cruciatuum, quos ipse in corpore suo sanctissimo passionis tempore sustinuerat. Illud autem omnem admirationem superat, quod Dominus tam familiariter cum ea versatus est, ut in cellula illius deambulans, Davidicos cum ea Psalmos, horæque canonicas, non aliter, quam vnus Sacerdos cum alio, recitaret. quod sanè omnem fidem humanam excedere videretur, nisi ipsa Virgo suo Confessario dixisset. Quid dicam de magnis eius reuelationibus? de orationum suarum efficacia? de peccatoribus & obstinatis ab illa conuersis? quod tanto tempore sine cibo & potu, solius sacratissimi corporis Christi virtute vixerit, quæ omnia Pius Papa secundus in bulla Canonizationis illius latius commemorat? quid de ecstasi, sensumque defectu, quem patiebatur, quoties communicabat? qui subinde duabus aut tribus horis durans, adeo vehemens erat, ut neque vegetandi corporis, neque mouendi, neque etiam sentiendi vis suis officijs fungeretur; & neque adhibuit ferum, aut ignem sentiret? cum enim à quodam homine improbo acu in planta pedis puncta esset, non magis sensit, quam si ex marmore, vel alice condita

fuisset? Miracula porro, quæ facta sunt triduo illo, quo corpus inhumatum manebat, quis poterit recensere? In supra dicta namque bulla inter alia commemoratur, quandam feminam, quæ acutissimo morbo cruciabat, ad corpus eius præ multitudine populi peruenire non potuisse; detractum igitur aliud quid corpori suo, alijs porrexisset, ut corpori sancto affricaretur: quo facto illud ægro corpori admotum sanitatem restituisse. Quicumque igitur oculos habebit, ut admiranda hæc opera sciat inspicere, facillimè intelliget, quam incomprehensibilis est amor, quo Deus animam puram & immaculatam diligit; cum tam suauiter illam tractet, tam magnificè honoret, tam blandè amplectatur, & tam pie consoletur: adde quod tam benignè purificat & sanctificat, supra celos ipsos attollit, preces eius tam clementer exaudit, tam demittit ad rem adeo vilem, & abiectam, sicut homo est: ab altera verò parte mirari definit, considerans non posse minus sperari ab illa infinita, immensa, & incomprehensibili bonitate, quam talis, tantisque ut sit amor eius erga bonos, tamque familiaritas & conuersatio, quam cum ipsis habet.

Hæc ratio si bene perpendatur, declarat magnitudinem amoris, quo puras, mundaque animas illa summa bonitas complectitur. Sed quidquid lingua profert, aut calamus scribit, longè minus est, quam ut illum pro sua quantitate possit declarare. In rebus enim huius seculi cum videmus quæpiam omnia quæ fieri possunt pro altero facere, dicimus hominem illum amentem esse, aut non sano cerebro, aut quid simile: quo magnitudinem illius passionis significamus. Cæterum cum hæc locum non habeant in infinita illa bonitate & puritate, non habemus vocabulum, quo significare possumus magnitudinem illius amoris, gratiarum, blanditiarumque, quibus suos Dominus amicos tractare conuenit: ideoque bene dicimus, non posse minus credi de infinita illa bonitate, nisi quod bonos diligit amore infinito, & tales esse consolationes, quibus eos perfundit.

QVOD si hæc, quæ ad bona gratiæ pertinent, eum in modum ostendant, amplificentque magnitudinem tuæ bonitatis, Domine; quid facient bona gloria? si sic tractes amicos tuos in hac valle lachrymarum, quomodo eos in paradiso tuarum voluptatum tractabis? si sic exilares illos in via, quid facies in patria? si sic consolers illos in loco seruitutis, quid facies in illo libertatis? si tales consolationes percipiant, quando faciunt penitentiam, quid fiet cum fuerint illius metent? si tam suauiter dormiant & requiescant in sinu tuo, dum adhuc armati incedunt, ut pugnent, quid facient, cum armis abiectis, partaque victoria triumphabunt? Qualis igitur erit illa bonitas, o Domine, quam ostēdes eis illic ubi certus eris, quod non superbient, quod magnitudine reuelationum non extollentur? Ibi eis diuinum tuum aspectum dabis contemplandum? ibi vnumquemque suo peculiari vocabis nomine; ibi facies eos mensæ tuæ accumbere, atque tuis epulis satiari; ibi fient vnum quid tecum; ibi partem hereditatis tuæ, omniumque bonorum tuorum, hoc est, gloriæ, pulchritudinis, diuinitatis, æternitatis, & beatitudinis tuæ illis conferes, & sic eris omnia in omnibus. Ibi denique, ubi viderint se semper fore securos, & in gratia confirmatos, soluent linguas suas in laudem tuam, & clamabunt cum Propheta: *Lauda Hierusalem Deum. Psal. 147. memento, lauda Deum in iuro Sion: quoniam confortauit seras*

*Bona gloria
diuinæ boni-
tatis in-
finita.*

*Bona
obis
nisi*

ferat potestatem tuam: benedixit filiis tuis in te. Ibi magnitudo bonitatis tuæ aperte cognoscitur, ibi sine intermissione canunt cælestes illi cantores, dicentes: Sanctus, sanctus, sanctus Dominus Deus exercituum.

Odium Dei in malis argumentum est eius bonitatis.

Valde Domine, bonitatem tuam declarat nobis magnitudo huius gloriæ, qua remuneras bonos; amoris etiam & blandimentorum multitudo, quæ exhibes illis in hac vita: sed non minus hanc ipsam manifestat odium, quo es in malos, & magnitudo poenæ, quam ipsis in alia vita præparasti. Ex eodem enim principio, è quo nascitur inastimabilis amor erga bonos, etiam nascitur odium in peruersos: quod odium etiam ad immensam, infinitamque bonitatem tuam pertinet; cuius est infinitè amare bonitatem, & odisse, acque seuerisimè castigare malitiam. Horribiles itaque conuinationes, & metuenda illa supplicia, quæ denuncias malis per Prophetas, licet cor nostrum moueant ad timorem, tamen non minus etiam illud ad amorem mouent: non tantum enim testimonium reddunt tuæ iustitiæ, sed & tuæ bonitatis: magnitudo enim iræ indignationis tuæ aduersus malitiam, manifestius nos facit intelligere, quàm magna est tua bonitas, & quantopere debet illa diligi.

Sed quid dicam, quod non tantum odium hoc in malos id relatur, sed etiam poena inferni, quam tu illis præparasti? iudicio namque humano terribilius nihil esse videtur, quàm poena æterna culpam puniri temporalem: neque tamen tali poena dignè adhuc fatis, & pro merito plectitur. Cum enim tu, o Domine, ab yllis sis misericordiarum, quemadmodum copiosus es in remunerando, sic etiam pius es in castigando: semper enim maior est tua merces nostris laboribus, & minor tua poena nostris peccatis. Hinc igitur est, quod ex vna parte poena tam immanis, & ex altera tam diturna, qualis est illa Inferni, dicatur esse non tantum iusta, sed etiam brevis, leuisque pro peccato temporali: quia tam ingens & incomprehensibilis est tua bonitas, vt peccatum in te pro merito puniri nequeat, nisi tormento sempiterno. Quanta igitur erit illa bonitas, quam liquis offendat, dignè castigari non potest, etiam si poena crucietur æterna? O summa bonitas, o ineffabilis bonitas, quæ sola iustificas hanc legem, & tua magnitudo extenuat hanc poenam: ea enim tam magna est, vt supplicium inueniri sufficiens nequeat, quo plectatur is, qui eam offendit.

Vitæ ea quæ iam dicta sunt, non videntur posse maiora argumenta & testimonia huius supremæ bonitatis dari: certum tamen est, quidquid hæcenus dictum est, nihil habere ponderis, si cõparetur cum illo, quod hæc bonitas in mysterio incarnationis filij Dei detegit. Totum namque hoc, Domine, fuit communicatio quædam bonorum omnium, quæ extra te nobis communicari poterant; quæ erant bona naturæ, gratiæ. Fateor, Domine, propter hæc tria bonorum genera non esse aliquid extra te, quod nobis non fuerit communicatum. Essentia verò tua est in te, quæ & propriè tua est, nec potest alteri communicari, nisi si fiat Deus, cui cõmunicatur. Quemadmodum enim est homo, qui essentiam habet humanam; sic & Deus sic necesse est, qui essentiam habet diuinam. Hanc incomprehensibilem gratiam ab æterno statueras homini conferre; nec homini tantum, sed in homine mundo vniuerso: cum homo parvus mundus sit. Quid igitur hæc dicere potest homo, o Deus meus? quomodo non obmutescet, videns stupendum hoc bonitatis tuæ specimen? Quid aliud facere poteris? quid nobis amplius dare? quid potest magis declarare naturam summi boni, quàm summa hæc communicatio? O summum bonum, & dignum quod amore diligaris infinito: bonitas enim

infinita, diligi meretur amore infinito: & quidquid deficit, quod minus eò perueniat id à iusta sua & perfecta deest mensura: adeo, Domine, vt si haberem corda infinita, cum omnibus illis amare te deberem: & si linguas haberem infinitas, cum omnibus te laudare; si vitas infinitas, omnes in tuum obsequium & cultum expendere; si denique mundos infinitos possem relinquere, id pro amore tui facere deberem. Quia verò id nō possum, da mihi gratiam, Domine, vt amem te cum ijs omnibus, quibus possum, & amoris huius violentia omnem externum amorem excludam.

Omnia hæc, o anima mea, sunt opera infinitæ illius bonitatis, & quasi scintillæ, quæ ex diuino peccatore exilierunt. Quod si tales itaque sint scintillæ, qualis erit ignis ipse, è quo profuerunt? si tanti sint effectus huius summi boni, quantum erit bonum ipsum? Hoc est summum illud & incommutabile bonum, quod nullo loco circumscribitur, nulla nouitate mutatur, non deficit cum tempore, non eget alicuius auxilio; per se namque sufficiens est, per se solum potest, per se solum delectat. Hoc est summum illud bonum, quod sensibus non percipitur; est enim spirituale, & æternum: sed intellectu cognoscitur, voluntate gustatur, corde sentitur, deuotione quaeritur, spe inuenitur, charitate excipitur, & gloria semper possideatur.

SECUNDA CONSIDERATIO,

De secunda causa amoris Dei, magnitudine scilicet pulchritudinis eius.

CAPVT XXXI.

NON tantum bonitas, sed etiam vera pulchritudo vehementer mouet corda ad amorē. Quare Sapientes nonnulli dicebant, obiectum nostræ voluntatis esse pulchritudinem, eò quod vident illam tanta fortitudine atque violentia voluntatem nostram ad se rapere. Si itaque pulchritudo tam amabilis sit, quàm amabilis eris tu, o Domine, qui pelagus es & fons infinitæ pulchritudinis, è quo omnis pulchritudo dimanat? Pulchritudines creaturarum, o Domine, particulares sunt, & finitæ: tua verò vniuersalis est, & infinita: in te namque solo clausæ sunt pulchritudines omnium rerum creaturarum. Quemadmodum enim Sol clarior, splendidiore, & pulchrior est omnibus cæli syderibus simul iunctis, & plus etiam illuminat solus, quàm omnia illa: sic tu infinitis modis pulchrior es omnibus creaturis, magis potes exhilarare, atque ad te rapere corda, quàm omnes pariter creaturæ. Pulchritudinem tuam admirantur Sol & Luna, ex tua pulchritudine omnes formæ derivantur: hac pulchritudine inuenta non satiantur Angeli: in ea enim dilucidius vident omnes perfectiones & pulchritudines creaturarum, quàm in ipsis creaturis.

Sed quid est omnis pulchritudo visibilis, in comparatione illius inuisibilis? Quid est omnis pulchritudo corporum, si cum illa spirituum Angelicorum conferatur, aliud, quàm stella vna cum Sole collata? Vnus Angelus, quem B. Ioannes vidit in magna illa sua reuelatione, tanta fulsit claritate & pulchritudine, vt ceciderit Apostolus in terram, volens eum adorare, nisi fuisset prohibitus. Si igitur tanta pulchritudo creaturæ vnius inuisibilis, vt excedat omnem pulchritudinem visibilem; qualis erit illa, quæ continet etiam in se pulchritudinem omnium creaturarum inuisibilium? Hoc aliquo modo poterit intelligi, si consideremus multitudinem Angelorum, gradus quoque & ordines perfectionum eorum. Tot sunt numero, vt superent omnem multitudinē specierum

Pulchritudo obiectum voluntatis humanæ.

Pulchritudo Angelorum. Apoc. 19.

Bonitas est obiectum bonitatis.

Psal. 146.

cierum creaturarum: adeo ut infiniti licet non sint, numerari tamen non possunt, nisi ab illo solo, qui numerat omnes celi stellas, & singulas suis nominibus vocat. Porro etsi tot sint, tamē inter te adeo sunt ordinati, ut secundus ordo habeat omnes perfectiones primi, tertius secundi, & sic deinceps: ita tamen, ut præter illas inferiorum perfectiones, superiores etiam habeant suas peculiare, atque hinc inter illos est differentia. quemadmodum videmus in gradibus & dignitatibus Ecclesiæ, ubi dignitas superioris continet in se omnes dignitates inferioris, & unā peculiarem amplius: in qua re consistit differentia ordinum Ecclesiæ. Et hoc quidem modo procedit. Hierarchia Ecclesiastica, incipiendo ab infimis ordinibus, quos minores vocant, & procedendo per omnes gradus Ecclesiasticos, usque ad vltimum, qui est summus Pontifex. Hic idem ordo igitur, qui est in Hierarchia Ecclesiæ militantis, est & in Ecclesiâ triumphante: ita ut primus chorus sit eorum, qui propriè Angeli dicuntur: secundus est Archangelorum, qui maiori numero sunt, quā Angeli: quod enim chorus est excellentior, eò numerus etiam est maior. Atque hoc modo procedere debemus, per omnes choros, donec perueniamus ad vltimum, siue nonum, qui est Seraphin, quique Deo proximus est, & à primo illo Angelorum remotissimus: qui in se solo habet perfectiones & virtutes omnes omnium Angelorum aliorum: quemadmodum videmus hominem in se continere virtutes & perfectiones essentielles omnium aliorum animalium, quæ illo sunt inferiora.

In Deo sunt omnes pulchritudines.

Simile.

N V N C igitur, ô Domine, lubet instituire rationem, & ascendere scalam omnium creaturarum, ut videam, quomodo ex illis reliceat inestimabilis illa pulchritudo, quæ est in te. Initio enim certum est, quod in te est pulchritudo omnium rerum visibilium; deinde etiam inuisibilium; quæ sine comparatione plures numero sunt, & excellentia maiores: sed & præter has alias adhuc infinitas habes pulchritudines, quæ nulli vnquam creaturæ fuere communicatæ. Quemadmodum ergo mare magnū est, non tantum quia omnium aliorum fluminum aquæ intrans in illud; sed etiam, quia proprias habet, quæ sine comparatione sunt illis copiosiores: sic dicimus, Domine, te mare esse infinitæ pulchritudinis, non solum enim in te sunt omnes perfectiones & pulchritudines omnium rerum; sed etiam infinitæ aliæ, quæ tuæ magnitudinis propriæ sunt, nulli alteri rei communicatæ; licet in te non sint pulchritudines multe, sed vna simplicissima, eaque infinita.

Hoc igitur cum ita sit, quomodo poterimus intelligere, quæ sit illa pulchritudo, illa imago tam perfecta; illud omnium rerum exemplar, abyssus illa omnium gratiarum, cum ipsa sola habeat in se præcipuas omnium pulchritudinum coniunctas, præter alias infinitas, quæ propriæ illius sunt? Imago illa Helena Regina, à celebri illo artifice Apelle depicta fertur fuisse formosissima: Pictor enim pro typo sumperat sibi quinque virgines statura corporis, lineamentis, & colore pulcherrimas, & de vnaquaque sumperat sibi, quod erat perfectissimum. Quod si illa imago tam perfecta prodierit, eò quod exprimeret perfectiones quinque tantum formarum; quæ illa erit illa imago, quæ continet in se perfectiones omnium creaturarum, & præter has proprias sine modo, & numero? Nec Angelorum, nec hominum lingua possunt hoc explicare. O æternæ lucis claritas: ô speculum diuinæ Maiestatis, sine macula: ô paradisi voluptatum omnium. Qualis & quanta erit voluptas, ô Deus, videre te facie ad faciem? videre te lumen in lumine tuo? O felicem diem illum, in quo te videbo, & tuam mihi faciem ostendes, om-

niaque bona in ipsa mihi dabis inspicenda? ô diem dignum qui redimatur omnibus tribulationibus atque tormentis huius sæculi.

Tua denique pulchritudo talis, & tanta est, ut videre tantum illam, & illa siui supremos illos cæli Spiritus beatos faciat, finemque capacitatis eorum repleat: qui ardent perpetuo in amore infinitæ tuæ pulchritudinis, amantes illam ex totis viribus; omni fortitudine sua in hoc incumbentes, nec vnquam cessantes. Immensa namque pulchritudo illis obiecta rapit, trahitque omnes illorum Spirituum vires, adeo ut nihil agere possunt, nisi te actualiter semper, idque amore ineffabili ut diligant. Hoc est quod B. Ioannes in Apocalypsi sua tacite insinuat, cum dicit, quatuor illa animalia sancta, quæ stabant ante thronum Dei, requiem non habuisse die ac nocte, dicentia: Sanctus, sanctus, sanctus, Dominus Deus omnipotens, qui erat, & qui est, & qui venturus est. Cum enim dicit, quod requiem non habebant, significat, quod omnibus suis viribus atque potentijs non intermittebant amare & laudare Dominum, in quo requies ipsorum omnis erat posita.

Ceterum quid miramur Angelos in cælo hoc facere, cum etiam id Sancti in hoc mundi exilio constituti ex parte fecerint? Nam de sancta Clara literis proditum est, quod post acceptam à Deo singularem consolationem, & visitationem, peracto iam Epiphaniæ festo, anima eius adeo in Deo absorpta, adeoque à suauitate atque amore illo diuino (cuius experimentum iam perceperat) erat illaqueata, ut multorum dierum spatio non potuerit cum attentione audire, quidquid ei dicebatur: coactaque fuerit magna hic uti violentia, eò quod sensus omnes erant rapti, & in Deum translati. Sed quid mirum est, si tanta pulchritudinis visio beatos faciat Angelorum choros, cum etiam beatum faciat ipsum Angelorum Dominum, qui non habet aliam beatitudinem, quam ut videat propriam suam pulchritudinem, eaque fruatur? Ad huius rei cognitionem peruenit Aristoteles, Philosophus Ethnicus, hoc inductus argumento: Summu in illud bonum, ait, cum vitam habeat, necesse est in aliqua re sese exerceat: sed non dormit, cum liberum sit ab omnibus operibus humanis, qualia sunt edere, bibere, & similia: oportet igitur in alio nullo sese exerceat, quam in contemplatione. Quam igitur rem contempletur? an aliquid extra se, cuius contemplatione beatus erit? Nequaquam: nam si tale quid esset, id melius esset, atque nobilius illo: eius enim visio beatum faceret illud summum bonum: & per consequens, hoc Deus esset, non illud. Recte ergo concluditur, si exercitium summi boni sit contemplari, & contemplando beatum esse; nihil autem contempletur extra se; sequitur, quod seipsum semper contempletur, & proinde infinite beatus est. Qualis igitur illa erit pulchritudo, si intrueri illam, & cōtemplari tantummodo beatum faciat, etiam ipsum Deum, impleatque finem illum, & capacitatem absolutæ felicitatis infinitam? Qualis erit illa pulchritudo, quam Dominus ille ab æterno contempletur, & in æternū contempletur sine vllō radio vel lassitudine, unde & tantam, tamque incomprehensibilem capite letitiam atque voluptatem, ut quidquid vnquam creauit & creare poterit, nihil esse videatur, si cum illa voluptate conferatur? Quomodo nabit homo in hoc tantæ magnitudinis pelago, cum ipsa Dei magnitudo in hoc natate valeat?

Instituamus igitur nunc hanc comparisonem: Dubium non est, quin omnes pulchritudines huius mundi, & alterius, collatæ cum hac infinita pulchritudine, nihil aliud sint, quàm gutta aquæ, collata cum immenso pelago; aut minima stella, cum ipso Sole:

Visio pulchritudinis diuinæ beatum facit.

Apoc. 4.

Sancti quid in terra ex parte fecerint officium Angelorum.

Visio pulchritudinis diuinæ ipsum Deum beatum facit.

Re.

Car.

Pal.

Pal.

Con
tio
chri
est
ta,
ne

Sole: imò minores multò sunt: hæc namque creatura sunt finita, atque ideo comparationem aliquam admittunt: inter duo verò extrema, quorum vnum finitum est, alterum infinitum, que potest esse proportio? Sumamus itaque particulam pulchritudinis vnius creaturæ. Videmus quot curas & labores nonnulli homines susceperunt, & quotidie suscipiunt, pro vnius creaturæ pulchritudinis adeptione: non comedunt, non bibunt, non dormiunt, semper de re quam amant, cogitantes: imò nonnunquam & in infirmitatem incidunt, in furorem vertuntur, & vitæ periculum incurrunt. Accidit illis persæpe, quod olim Amnoni, filio Dauidis, ob adamatam sibi sororem Thamar. Si hi igitur tantum patiantur pro exigua scintilla, & vmbra pulchritudinis; quid facerent, si illis proponeretur aliqua pulchritudo adiunctas habens omnes pulchritudines huius mundi, visibilibus omnium rerum atque inuisibilibus, & illam insuper supremi & inuisibilis mudi, qui est ipse Deus? an Arithmeticus quispiam horum nobis subducere possit rationem? an aliquis intellectus hæc poterit apprehendere? an quis adeo paciens inuenietur, ut æquo ferat animo, si videat tam ardua fieri pro hac tam vana pulchritudinis vmbra obtinenda, & tam parum desudari, ut infinita & vera illa pulchritudo obtineatur? Si namque tot & tanta fiant pro pulvere atque cinere, & pro exiguo flosculo, qui hodie est, & cras emarcescit: quomodo, o Domine, post te non currimus? quomodo totis te viribus nostris non amamus? quomodo non infirmamur cum Sponsa illa in Canticis amore hoc diuino languidi? quomodo possumus comedere, bibere, vel dormire, pulchritudinem illam cogitantes?

His sic se habentibus, amem te, Domine, qui pulchritudo es infinita ex totis meis visceribus: amem te mare omnium gratiarum, campum omnium florum, omnium pulchritudinum imaginem, omniumque perfectionum abyssum. Aperiantur oculi mei, ut videant hanc speciem, & cæteris rebus omnibus elatentur. Sint mihi, Domine, omnes creaturæ speculum, in quo te contemplari; imago, in qua te videre; scala, per quam ad te ascendere; & liber, in quo tuas magnitudines legere mihi liceat. Aperi, Domine, oculos meos, & inunge illos collirio tuarum gratiarum, ut quodammodo scintillulam aliquam tui splendoris mihi videre concedatur. Accede in corde meo sitim tui tam ardentem, ut clamem cū Propheta: *Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum: ita desiderat anima mea ad te Deus. Sitiat anima mea ad Deum fontem vivum: quando veniam & apparebo ante faciem Dei?* Venite igitur, venite o amatores Dei, venite ad hunc fontem, bibite diuinum hunc liquorum, repetite hanc Prophetæ vocem, perseverate cum illo, dicentes: *Tibi dixit cor meum, exquisivit te facies meas: faciem tuam, Domine, requiram. Ne avertas faciem tuam à me, Domine, qui vivis & regnas in secula seculorum, Amen.*

SEQUITUR INSIGNIS SENTENTIA

Platonis de pulchritudine diuinæ differentis.

CAPVT XXXII.

Quid hoc capite à nobis dictum est, idem fere affirmat diuinus ille Plato, in persona Socratis, Dialogo, qui inscribitur Conuiuium, in quo tandem concludit, veram Sapientiam, hominibusque beatitudinem, ad quam omnes per multos labores atque ærumnas contendimus, esse cōtemplationem & amorem veræ, perfectæque pulchritudinis, que trahit, allicit, atque suscitatur cor inuentum illam. Hanc autem pulchritudinem dicit esse in solo Deo: is enim

Granar. Opus spirituale.

perfectæ pulcher est. Id autem probat, declarans conditiones perfectæ pulchritudinis, quæ extra Deum non reperiuntur. Primò namque dicit, oportere, ut sit æterna, quæ nec principium habeat, nec finem: quæ nec crescere possit, nec decrescere. Secundò necesse est, ut ex omni parte pulchra sit, ne forte hic formosa, illic sit deformis: sed ut tota, quanta est pulchra sit. Tertiò dicit, talem esse debere, quæ non marcescit, non alteratur temporis varietate: hoc est, ne vno tempore formosa, altero deformis esse videatur; sed sibi vbique, & semper constet, omni tempore genuinam seruet suam venustatem. Neque vult eam loco mutari, ut in vno loco pulchra, in alio deformis appareat; sed ut in omni loco suam seruet pulchritudinem, totaque sit amabilis. Denique iuxta eundem Platonem, ut sit pulchra, oportet, ne talis sit participatione alicuius pulchritudinis accidentalis, quomodo creaturæ dicuntur pulchræ: sed ut essentialiter pulchra sit: ita ut cuncta participant de pulchritudine eius, ipsa autem de nulla participet. Cumque omnia diminutioni pulchritudinis subijciatur, illa non possit subijci, quod non sit aliquid illa potentius. Positis igitur his conditionibus, summam sapientiam & felicitatem hominis consistere in cognitione huius summae, simplicis, & æternæ pulchritudinis; adeo, ut qui illam intuebitur, amabit, atque mirabitur, eiusque amore contemnet omnia, quæ in hoc mundo pulchra, atque amabilia videntur, illa solus sit adeo sapiens & beatus, quod non deerit illi quicquam perfectæ felicitatis, quæ in hac vita potest apprehendi.

Hæc est sententia Platonis, in persona Socratis: quodque mirandum magis est, fatetur ipse Socrates, se philosophiam hanc, quam ille vocat disciplinam amatoriam, à prudētissima quadam femina, nomine Diotima, didicisse. Quis igitur Christianus non obstupescet, videns in his verbis ab homine Ethnico primariam Christianæ philosophiæ partem tractari? siquidem ibi finis vitæ nostræ demonstratur, qui consistit in cōtemplatione, & amore pulchritudinis diuinæ, necnon & mediorum, quibus ad illam peruenitur, ut est contemptus omnium rerum in hoc mundo formosarum, atque amabilium. Quis etiam nonaget Domino immensas gratias, videns hanc tam sublimem philosophiam à Platone (qui non immerito diuinus appellatur) inuentam, nostris etiam temporibus, in tot hominibus religiosis, virginibusque spiritu pauperibus, (quæ omnem vanitatem relinquunt, mundoque libellum repudiij mittunt, & omnibus curis & sollicitudinibus terrenis renunciant, in hoc tota incipientes, ut Deo proximè adhaereant, cor habeant semper occupatum in cōtemplatione & amore diuinæ huius pulchritudinis, operumque mirabilium ex illa promanantium) locum inuenire, & fructum facere? Hinc etiam manifestum fiet, quod in consideratione præcedenti diximus de pulchritudine nostri Creatoris, & quam efficax illa est in cordibus ad se rapiendis: cum in ipsa absolute inueniantur omnes conditiones, quas Philosophus hic requirit in perfecta pulchritudine: quæ alibi nusquam inueniuntur: cognitionemque huius pulchritudinis dicit esse fundamentum disciplinæ, quam ille vocat amatoriam. Hæc est enim illa, quæ modo quodam peculiari animos ad se trahit.

TERTIA CONSIDERATIO,

Continens aliam amoris diuini causam, magnitudinem scilicet amoris quo Deus nos complectitur.

CAPVT XXXIII.

Dicit B. Thomas, ut ignis nulla re magis, quam igne accenditur: sic amor nulla re alia magis, quam amore excitatur. Est enim amor donu

I i

prima-

primarium, à quo reliqua omnia deriuantur, quem admodum igitur accepta beneficia mouent ad amandum benefactorem, sic etiam amor, & quidem potèrius id agit, cum sit omnium beneficiorum causa. Oportet igitur oculos animæ nostræ tollamus ad considerandam amoris magnitudinem, quo Dominus homines diligit. Et quia duo sunt hominum genera, bonorum vnum, alterum malorum? nos hic de neutro dicemus. De amore namque Dei, quo bonos prosequitur, deque illecebris, quibus illis ad blanditur, consolationibusque quibus illos perfundit & honoribus, quibus eos afficit in prima harum considerationum egimus: quod autem malos, vt malos, non diligit, ex eo patet, quod dicitur in sacris literis; *Similiter odio sunt Deo impius & impietas eius.* Agemus igitur de amore quo Deus homines in genere complectitur quatenus sunt eius creatura, quod pertinet desiderium, quo salutem & bonum generis humani appetit.

Magnitudinem igitur huius amoris testantur primò omnia beneficia diuina, de quibus disputatum est suprâ. Cum enim proprium amoris sit; bene uelle & benefacere, (vnum enim nascitur ex altero) sequitur magnum eius esse amorem erga nos, quibus tanta bona (vt tibi demonstratum est) contulit. Quicquid igitur isto loco tractatum est de beneficijs diuinis, huc spectat, nec minus conducit huic proposito, quam illi, de diuinæ bonitatis magnitudine. Cum enim bonitas sit fons, à quo fluit amor; cognita fontis amplitudine, etiam cognoscitur, qualis inde fluuius sit oriturus. Tractabimus tamen hic de tribus indicijs, maximisq; operibus diuini huius amoris, quæ sunt opus creationis, glorificationis, & redemptionis.

Ab opere creationis ostenditur amor Dei erga nos

Naturaliter amamus, quæ ipsi fecerunt nobis.

Vt igitur à primo incipiamus, demonstrat illud multis modis amoris diuini flammam, quæ in illo pectore flagrat, atque aestuat. Etenim cum homo sit opus manuum Dei, ad imaginem & similitudinem eius factum, maioris dignitatis, quam reliqua omnia in hoc mundo visibili creata; quomodo non amabit, quem ipse tanta cum dignitate, atque præ ceteris creaturis præminetia formauit? Est enim adeò naturale, quod diligimus opera nostra, vt etiâ arborem manibus nostris plantatam, aut institam, singulam amore diligamus. Cumque suo tempore flores, aut fructus illam proferre cernimus, miro quodam affectu illam præ ceteris obseruamus: alias enim vt extraneas, hanc, v. opus nostrum, intuemur. Cum itaque hæc sit innata quædam conditio, & proprietas humanæ naturæ, quæ, ô Domine, à te condita est, necessariò quoque hanc perfectionem in re agnoscere debemus. Non enim esse potest aliqua perfectio in creatura, quæ non sit multò perfectius in Creatore. Igitur, ô Domine, si tu ames omnia quæ creasti, tanquam manuum tuarum opera; quanto amplius amabis illum, in cuius vsum reliqua omnia creasti? & si tam tenerè diligas, quæ creasti ad quemcunque typum & formam obiectam; quanto tenerius diliges illum, quem ad imaginem & similitudinem propriam condidisti?

Esai. 54.

Psal. 137.

Hæc est vna ex præcipuis causis, quas Esaias Prophetæ Domino proposuit, cum dixit; *Et nunc, Domine, pater noster es tu, nos vero lutum; & filior noster es tu, & opus manuum tuarum omnes nos.* Et Dauid eandem ob causam sibi diuinam misericordiam pollicebatur, dicens; *Dominus retribuet pro me: Domine misericordia tua in seculum, opera manuum tuarum ne desicias.* Quam etiam ob causam mirabatur Iob, Dominum permittere Diabolo, vt tam immaniter in ipsum sauiet, cum esset plasma diuinatum mantuum; & sic hanc rationem fufius adducit, dicendo; *Manus tuæ fecerunt me, & plasmaverunt me*

Iob 31.

torum in circuitu: & sic repente præcipiat me? Memento quoque, quod sicut lutum feceris me, & in puluerem reduces me. Nonne sicut lac mulisti me, & sicut casum me coagulasti? Pelle & carnibus vestisti me: ossibus & nervis compegisti me. Vitam & misericordiam tribuisti mihi, quali diceret; Cum hæc ita sint, quare derelinquis Domine, quem formasti? Hæc omnia dicebat vir sanctus, præsupponens eximium amorem illum, quo Deus est erga eum, quem ipse condidit, & qui est opus manuum illius.

Cæterum hic alia sese offert consideratio magnæ dulcedinis, atque suauitatis. Videmus enim adeò tedilexisse hominem, locoque tam excelso illum apud te esse, quod mundum hunc magnum, ac denique immensum, quem oculis conspiciamus, in eius vsum condidisti. Illud autem verum esse, euidenti hac ratione probatur: Certum enim est, te mundum hunc visibilem creasse, non Angelis, qui spiritus puri sunt, ideoque corporali non egent loco, in quo habitent, nec cibo corporali, quo nutriantur. Multò minus hunc mundum tibi condidisti: nulla siquidem re præter temetipsum tibi opus est; ab æterno namque tam gloriosus atque beatus fuisti sine mundo; quam nunc es, mundo condito. Velle autem dicere, mundum factum in vsum bestiarum, id non hominis est, sed bestiarum: quandoquidem bestie non agnoscunt suum Creatorem, neque aptæ sunt ad reddendam gratiarum actionem benefactori, neque dignæ, pro quibus sapientissimus, & potentissimus ille Architectus fabricam tam imensam conderet. Sequitur igitur, magnum hoc theatrum tanta rerum varietate ornatum, tot luminibus illustratum, in tot sphaeras distinctum, quæ omnes tam certis atq; admirabilibus legibus gubernantur, in obsequium, conseruationem, & vsum solius hominis esse conditum: nec non vt esset speculum, in quo contempleretur homo suum Creatorem, atque liber, in quo leget, & cognosceret sapientiam, omnipotentiam, prouidentiam, & bonitatem illius. Anne igitur magnum amoris diuini erit argumentum, magna que hominis apud Deum dignitas, quod pro illo solo domum tam amplam & spatiofam edificauit? celos tam magnos condidit? mare tam latè patens fecit? rebus denique tam innumerabilibus corpori tantum, quæ minor & inferior pars hominis est, prouidit? Si ingens amoris indicium sit patris in filium, quod amplas aedes, & numerosam illi præparat familiam, vbi certum iam vita genus est apprehensurus: quantam dilectionem nobis exhibuit æternus Pater, cum tales, ac tantas aedes nobis construxit, totumque mundum dedit, vt esset nobis palatium; omnes creaturas in familiam; mare atque terram, vt mentis nostræ necessaria ex illis peteremus; stellas cæli, vt essent tædæ, lumen nobis tam interdiu, quam noctu præbentes, quarum nonnullæ (sicut Mathematici dicunt) terra sunt centies maiores. Quam lati igitur erunt cæli, tot stellarum capaces? & quam ingens erit mundus, qui tot cælorum sphaeris circumdatur? Quis igitur ex his non cognoscit liberalitatem, & amorem talis donatoris? & quis poterit præ gaudio comprehendere, considerans quanto apud Deum in pretio est homo, in cuius vsum ipse tantas aedes adornauit? & quis non ex his animaduertit magnitudinem suæ dignitatis videns se à Deo Regem ac dominum vniuersi mundi constitutum.

Neque hic, ô Domine, signum atque testimonium tui amoris terminatur, sed vltierus quoque procedit: innumerabilis namque multitudo rerum à te creatarum, non tantum ad vtilitatem, & necessitatem hominum; sed etiam ad recreationem, & consolationem eorundem, id manifestius declarat. In ille dicit, namque

Mundum hunc Deum in vsum hominis condidit.

simile

Deus non tantum ex quo necessarius sum, sed etiam quæ ad voluptatem pertinent, in vsum hominis condidit.

namque ostendis, te liberalem Dominum in seruos tuos procurans illis copiose, quæcunque ad usum vite sunt necessaria: sed in hunc exhibes amorem patris in filios, filios inquam paruos, tenerimeque; ad amatos, quibus patres solent ea comparare, quæ ad delicias, recreationemque eorum pertinent. Quis igitur hic poterit explicare multitudinem rerum, quas hunc in finem condidisti? quis colorum varietatem, ad oblectandum visum? quis sonorum, vocumque tam hominum, quam avium, ad demulcendum auditum? quis rosarum, florumque; diuersitatem, ad odoratum afficiendum? quis saporum & ciborum multitudinem, ad gustum recreandum? quis denique tot, tamque mirabilia obiecta commemorabit, quæ condidisti, Domine, vt in ijs nos refocillantes, atque delectantes, in cognitione Creatoris proficeremus: Quæ pictura iucundior celo stellato? quæ aula gratiora campis florentibus, & fluminibus ripis suis cinctis, arboribusque, suis confitis? Quæ pigmenta magis oblectant colore pyropi, topazii, sapphiri, & smaragdi? quæ peristromata magis afficiunt coloribus diuersorum florum, quorum alij lactei sunt, flauij & lutei alij, alij rosei, purpurei, miniati, & cyanei, alij denique alios colores habent? Quod nisi verum esset, non diceret Saluator in Euangelio; *Considerate lili agri, quomodo crescunt: non laborant neque nent: Dico autem vobis, quoniam nec Salomon in omni gloria sua cooperatus est, sicut vnum ex illis.*

Matth. 6.

Amoris signum est, quod Deus creaturæ suæ sit.

Ceterum vt vltius progrediamur in spatio hoc operum, mirabiliumque tuorum campo, si tam evidens signum amoris tui sit, quod creasti hunc mundum tam magnum & formosum, tantaque rerum varietate ornatum, quæ tuum amorem testantur: quanto erit euidentius eiusdem amoris tui argumentum, quod nos homines creasti propter temetipsum, hoc est, vt nos tui faceres participes? aut vt melius dicamus, beatitudinis & gloriæ tuæ capaces nos faceres; quod nulli ex natura potest competere, nisi tibi soli, qui Deus es, hac igitur gratia nos quodammodo Deos fecisti; participes namque diuinæ gloriæ nos effecisti. Accepta enim parte summæ illius gratiæ, quæ Verbum per vñionem humanitatem nostram apprehendit, quid maius dari nobis poterat? ad quem excelliorem honoris gradum ascendere poteramus? Perfecto, Domine, quemadmodum non est aliqua gloria magnificentior tua, ita nos dignitatem ampliorem accipere non possumus illa, quam nobis communem fecisti: in qua nec sublimis illi Seraphim, (qui proximè inuenitur te, tuæque pulchritudine fruuntur) quantum ad dignitatem finis, nos superant. Esi enim sine comparisone præsent nobis suæ naturæ conditione tamen beatitudinis non præsent: in eundem enim finem atque gloriam, in quam illi creati sunt in celo, nos etiam creati sumus in terra. Hic nobis thesauros tuos aperuisti, atque diuitias tuas in nos effudisti; creans nos ad finem tam excelsum, & gloriam tam sublimem, vt neque diuinus, neque humanus intellectus eam queat apprehendere. Quapropter, si ex donis æstimetur amor & animus; qualis ille fuit amor, qui tale cõtulit in nos donum, vt illius omnipotentia non habuerit, quod daret maius? O liberalissime & benignissime Domine, o vere amator hominum, qui ad tantum bonum eos condidisti. Angeli, Domine, benedicant tibi, celi & terra laudes tuas annuncient, & homines præcipue omnem vitam suam in amore, ac obsequio eius impendant, qui illis tantum amorem exhibuit.

Angeli vultus vultus sui partes sunt.

Amoris in dicitur est, quod Deus nobis sanguinis sui pre-tium dedit.

Hic dono aliud maius adiungi non posse videtur: sed infinita tua sapientia, bonitas, atque charitas aliud inuenit: dans scilicet nobis pretium, quo præcedentem gloriam comparare nobis possemus;

Granat. Opus. spiritual.

vnigeniti videlicet filij tui sanguinem: quod donum tam excellens est, vt quemadmodum gloria, quæ pro illo datur, Deus scilicet ipse, non potest esse maior: sic etiam pretium, quo illa comparatur, maius esse nequeat. Vtrumque maximum est: neutrum crescere potest, aut decrescere, augeri vel minui. Si dona itaque & beneficia sint veri amoris indicia, & vera testimonia, ecquod maius donum, quam hoc, poteris nobis dare? In hoc enim solo, Domine, dedisti nobis omnia. In hoc dedisti nobis patrem, matrem, fratrem, magistrum, aduocatam, regem, sacerdotem, & sacrificium: exemplum, doctrinam, iustitiam, sapientiam, sanctificationem, redemptionem, peccatorum veniam, gratiam, gloriam, salutem, vitam, & omne bonum. Ecquod igitur maius, quam hoc, amoris dari poterat argumentum? Proprius filius tuus, qui in sinu tuo sedet, quique secreta cordis tui nouit; hoc nuncium in mundum attulit, dicens; *Sic Deus dilexit mundum, vt filium suum vnigenitum daret, vt omnis qui credit in eum (hoc est, credendo amat illum) non pereat: sed habeat vitam æternam.* Quod si nobis dedisti talem filium, vel ob hoc solum, vt cognosceremus, diligere, & colere illum; summa profecto esset tua misericordia: nunc autem omnem excedit admirationem, quod dedisti illum nobis vt esset caput atque ararium nostrum, vt de illo, de quo eius pretioso sanguine pecuniam facere possemus pro illa liberatione. Quam igitur magnum signum veræ charitatis hoc sit, ipse noster Saluator significat in Euangelio, cum dicit; *Mauorem hac dilectionem habet, vt animam suam ponat quis pro amicis suis.* Quis igitur ex his argumentis non colliget, te nobis optime vel le, quibus tanta bona tribuisti, ad tam eximia creati, pretiosissimumque thesaurum sanguinis tui in nos effudisti, quo pretiosior inter omnes thesauros diuinos non inueniebatur?

Ioan. 3.

Ioan. 15.

Hic omnibus amoris diuini signis additur aliud tam efficax, & ingens, vt nulla id lingua humana queat exprimere: quod scilicet idem Dominus instituit sacrosanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, vt sit semper in medio nostrum, habitet in animabus nostris, & vnum quid nos secum faciat. Cum enim amor sit essentialis vñio duorum animorum aut cordium, maxime proprium amoris est, hanc vñionem desiderare. Ecquod igitur maius amoris indicium, quam quod Dominus noster instituit hoc Sacramentum, cuius effectus inter alios est vñio, & misceri cum anima nostra, & vnum nobiscum fieri? Quid magis proprium veri & perfecti amoris esse potest? Sed de hac materia latius hoc loco non agemus, cum de eo iam antea inter diuina beneficia differuerimus, & libro itidem sequenti de institutione eiusdem Sacramenti latius agemus. Hic obiter tantum mentionem illius facimus, vt si quis velit cor suum ad amorem Domini nostri erigere, per considerationem ineffabilis illius amoris, quo nos complectitur, alijs signis iam commemoratis hoc adiungat: quod tam excellens est, quam donum ipsum, quod in illo datur: donum scilicet omni dono maius, cum in eo detur ipse Deus. Quemadmodum itaque non est aliud donum, quod cum hoc non possit comparari: sic etiam non est amor, qui cum hoc amore possit conferri.

Institutione Eucharistiæ amoris Dei in nos argumentum.

Magnus est amor, quo patres suos diligunt filios: tamen non ferunt paterna viscera, vt filius, qui se inuito vxorẽ duxit, aut simile quid fecit, in suum veniat conspectum: viscere verò Patris huius celestis, etsi homo omnem, quæ cogitari potest, iniuriam illi irrogauerit, fitoto corde ad illum reuertatur, non aspernantur eum: sed recipiunt, & vt filio prodigo culpam omnem ignoscunt. Cognoscebat hoc Prophe-

Iii 2

ta, cum

Ela. 63. ta, cum diceret; *Tu pater noster es, Domine, & Abraham nesciuit nos, & Israel ignorauit nos, & tu Domine pater noster, redemptor noster, a seculo nomen tuum.*
Ex bonitate Amor hic nascitur, o Domine, ex tua bonitate, a qua
Deinde fluit dno riuuli utilissimi deriuantur, misericordia scilicet,
riuuli. & amor: vnus, quo curentur nostrae infirmitates; alter, quo bona tua ad nos transfundantur. Si itaque fons est infinitus, quale erit flumen amoris ex illo profluens; Ideoque nec vereor, nec timeo, nec diffido, licet me peccatorem agnoscam, & amore adeo indignum. Quantumlibet enim peruersus sum ego, qui me amat, bonus est, & tam bonus, vt non reiciat peccatores: imò vocet illos ad se, recipiat illos, & comedat cum illis.

Deus ipse
amor est.
1. Ioan. 4.

Simile.

Omnibus his signis, & operibus amoris tui additur aliud, o Domine, quia scilicet tu ipse Amor es. Testatur hoc vnus Euangelista, cum dicit; *Deus est charitas, & qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo.* O res verè dulcis & admirabilis, habere Deum talem, qui totus est Amor, & cuius ipsa natura est charitas. Si iucundum sit videre Solem in sua pulchritudine, quid erit videre Deum totum ardentem, & in ignem amoris conuersum? Quid poterit ignis hic facere aliud, quam vrere & inflammare? Et quia, mi Domine, te video in medio supremæ illius curie, tanquam ignem infinitum, Solemque ardentissimum qui diffundit flammam suam in omnem celi plagam, vbique omnia penetrat, quia per amorem omnia viuunt & mouentur. Et quemadmodum Sol vehementius vr̃t eos, quibus est propinquior: sic diuinus ille Sol potentius vr̃t, & in ignem vertit altissimos illos Seraphim, qui vt Soli huius sunt proximi, sic amore illius maxime inflammantur.

Quod si hæc omnia, Domine, tam manifestè amoris tui magnitudinem declarant, & amor amorem gignat: quomodo potero te Deum meum ex toto corde meo non redamare? quomodo potero tantæ dilectionis potentiam reluctari? Quomodo obfuscam, & insensibilis ero ad tot voces omnium creaturarum, quæ me ad amorem hunc inuitant? Durus & frigidus lapis ignem producit, si chalybe aut ferro sæpe percutiatur: & cor meum tam durum erit, & intractabile, vt tot creaturarum ictibus percussum, ne amoris quidem scintillulam emittat? Si nihil in mundo sit efficax ad ignem accendendum, quam si ignem alium admoueas, cur ignis ille diuini amoris (cum tam potens sit) cor meum non inflammabit? Probant Philosophi elementum ignis non esse corpus infinitum; nam si tale esset, alia elementa omnia combureret, mundumque vniuersum in se conuerteret. Itaque si tu, Domine mi, ignis sis infinitus, qui poterit cor meum exardescere, cum in conspectum tuum venerit? Quæ est illa frigiditas, quæ à præsentia tam potentis ignis non incalcescit? O Rex gloriæ, noli admittere in hoc mundo rem tam prodigiosam, qualis esset illa, non vti in medio ignis ardentissimi. Vre, Domine, cor meum niue frigidius, & gelu ipso congelatum durius, vt amet te ex totis viribus, quomodo tu amari vis, & dignus es, vt amaris: ardeatque amor ille semper, & in secula seculorum, Amen.

Quæ diximus hæcenus, ad amorem Dei generalem in omnes homines pertinent: de amore autem speciali, quo diligit bonos, in quibus potissimum imago sanctitatis, & puritatis illius resplendet, hæc non agemus: primò, quia ad materiam hanc dilucide & particulariter describendam, magno opus esset volumine, secundo, quia non nihil de illa iam antea est à nobis tractatum, in prima consideratione diuinæ bonitatis; ubi exposuimus curam & prouidentiam paternam, quam erga bonos gerit Domi-

nus: item de puritate vite, qua illos reddit illustres; quomodo consolatur & honorat illos, quam denique promptus est in exaudiendis illorum orationibus. Quemadmodum enim omnia hæc signa sunt diuinæ bonitatis, sic etiam sunt amoris, quo completur bonos, indicia.

QUARTA CONSIDERATIO,

De alia causa nos ad amorem Dei impellente, scilicet cognatione animæ nostræ cum Deo.

C A P V T XXXIV.

Cognatio quoque magnus est ad amorem stimulus: cum enim homo naturaliter amet semetipsum, necesse est etiam, vt amet quamlibet sui partem. Cognatus autem non est aliud, quam pars illius, cuius cognatus est. Id aperte magis significatur in vocabulo Latino: Latini namque cognatum appellant consanguineum, hoc est, eiusdem sanguinis participem. Quemadmodum igitur omnes amores sancti nascuntur ex vno solo amore sancto, amore scilicet Dei; (propter illum amore sanctus amat, quidquid amat) ita omnes amores naturales oriuntur ab vno amore naturali, qui est amor, quo homo diligit semetipsum; & proinde cunctos etiam amat illos, qui ad suam pertinent cognationem. Iuxta gradum igitur cognationis amor ille aut magnus est, aut paruus. Cum itaque in hac materia gradus multi sint, tres tamen præceteris magis obligant, fratrum scilicet inter se, patrum & filiorum, nec nõ & eorum qui bene coniugati sunt. Primus amor magnus est, secundus maior, tertius maximus: dicit enim Scriptura, propter hunc amorem patrem & matrem relinquendum. Si itaque singuli horum graduum suos habeant ad amorem stimulus, quam meritò amari deberis, in quo simul omnes isti gradus concurrunt, idque summa cum perfectione? Primò, quam tenerime amandus est, qui cum non esset frater noster per naturam, factus est frater noster per gratiam: qui cum venditus esset ab illis ipsis, quos ipse fratres elegerat, & ab illis reprobus, captus, & interfectus, non tantum non aspernatus est illos, sed reprobus eos assumpsit, veditus eos emit, mortuos illos resuscitauit, in exilium eiecit eos in patriam reduxit. De primis illis duobus fratribus, qui Romam fundarunt, legitur, quod vnus alium interfecit: & hic celestis frater, cum esset vnicus Dei filius ex natura, fecit nos omnes filios Dei ex gratia; vtque hoc faceret, vitam suam pro nobis dedit. Alij itaque auferunt vitam fratribus suis, vt soli superstites sint in honore atque hereditate: sed hic frater dedit vitam suam propriam, vt plures in suam hereditatem fratres adsciceret. O amantissime frater, quæ cum cordis dulcedine, & quibus verbis præcepisti sanctæ illi mulieri, vt annunciarer resurrectionem tuam Discipulis, dicens; *Vade ad fratres meos, & dic illis; Ascendo ad Patrem meum, & patrem vestrum, Deum meum & Deum vestrum:* Ecce quis maior honor potest homini tribui, & quæ maior humilitas Deo? In vno enim nos adeo extulisti, vt nos in societatem tuam vocaueris, faciens, vt pater tuus ex natura, noster etiam pater esset ex gratia: & in altero sic humiliasti, vt Dominum in super te admittere nõ vereris, licet ex natura id tibi non deberetur.

Ceterum vinculum cogitationis inter patrem & filium arctius est, & proinde magis ad amorem extinguit. Cui verò propriè magis competit nomen patris, quàm ipsi Deo? Quid aliud significare voluit Saluator, cum diceret; *Nolite vobis patrem vocare super terram: vnus enim pater vester est qui in cælis est.* Erim

Tres gradus
cognationis
amoris
magis obligant
Genes. 22.

Ioan. 20.

Matth. 23.

Matth. 6. toto Evangelij contextu, semper hoc nomine Patris
 Matth. 5. vititur. Sic alibi inquit; *Sed enim Pater vester, qui
 his omnibus indiget. & paulo ante; Orate pro perse-
 quentibus & calumniantibus vos: ut sitis filij Patris
 vestri qui in celis est, qui solem suum oriri facit super
 bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos. Estote
 ergo vos perfecti, sicut & Pater vester celestis perfectus
 est.* Ad eundem modum nos orationem nostram in-
 stituere precepit, ut dicamus; *Pater noster, qui es in
 celis, sanctificetur nomen tuum, &c.* Et per Ieremiam
 Ier. 31. dicit idem Dominus; *In seculum venient: & in miseri-
 cordia reducam eos: & adducam eos per torrentes aqua-
 rum in viam rectam, & non impingent in ea: quia factus
 sum Israel pater, & Ephraim primogenitus meus est.*
 Et paulo post; *Si filius honorabilis mihi Ephraim, si
 puer delicatus: quia ex quo locutus sum de eo, adhuc
 recordabor eius. Idcirco conturbata sunt viscera mea
 super eum: miserans miserabor eius.* In quibus tenerio-
 ribus blanditijs celestis ille Pater affectum erga nos
 suum explicare poterat? Ne verò existimemus huc
 titulum honoris tantum esse, non rem ipsam, dicit
 Gal. 4. Apostolus, quòd Deus misit in animas suorum filio-
 rum eundem Spiritum sanctum, qui habitat in a-
 nima vniuersi filij sui, qui affectum & amorem filio-
 rum erga patrem excitat, facitque nos postulare,
 & invocare favorem & protectionem illius, tanta
 cum fiducia, atque deuotione, quanta cum solent fi-
 lij ad patrem suum clamare. Quæ igitur maior glo-
 ria, quæ dignitas sublimior hæc? O dulcem patrem,
 ô suauem nomen, ô iucundum titulum, ô admirandum
 honorem, quem nobis in hoc titulo, Domine, con-
 tulisti, qui quò maior est, nos arctius ad amandam te
 reddidit obnoxios.

Sed superat hæc omnia vinculum & affinitas ma-
 trimonii; coniuges enim non iam amplius duo sunt,
 sed vna caro, vel vnum quid ex duobus mixtum.
 Sicut igitur naturale est amare semetipsum, sic et-
 iam naturale est coniuges amare se mutuo. Sed quis
 poterit hic explicare, quot modis spirituale Dei cū
 anima matrimonium est illo carnali excellentius?
 Illud corporis est, hoc spiritus: illud hominum, hoc
 Angelorum: illud umbra, hoc veritas ipsa: ideoque
 vnum (ut inquit Apostolus) alterius signum est, &
 sacramentum. Tres sunt perfectiones atque excel-
 lentie principales matrimonij, fides, proles, & per-
 petuitas, ratione vinculi, quod interuenit. Fides in
 matrimonio corporali sæpe fallitur, vnius vel alte-
 rius coniugum adulterio: sed in spiritali nunquam
 ex parte Dei fallitur: sed etsi a nobis violetur, tã pius
 est, qui iniuriam accipit, ut adulteram sponte ad re-
 conciliationem reuocet, dicens; *Tu fornicata es cum
 amatoribus multis: tamen reuertere ad me, & ego susci-
 piam te.* In illo matrimonio sæpe desideratur proles;
 sed & si fecundum sit, filij sæpe carnifices & tormen-
 ta sunt suorum parentum: in hoc autem, cum legiti-
 me celebratur, nascuntur filij benedictionis, & æter-
 na vite largitores: quæ sunt opera bona, quæ ex cha-
 ritate generantur. Gignuntur filij isti ex vnione ani-
 mæ atque Dei, non ex anima tantum sed ex illa tan-
 quam ex principio materiali, & ex Deo, tanquam
 ex parte & causâ principali. Hi sunt filij masculi,
 quos derelictatur Pharaon, quosque summa cum dili-
 gentia curat interficere, ne in regnum assumatur, quod
 ille per suam superbiam amisit.

Exod. 1. Preterea vinculum matrimoniale carnis non po-
 test esse diuturnum: necessarium namque morte alte-
 rius coniugum soluitur, & Aposto teste, *mulier, si dor-
 micrit vir eius, liberata est à vinculo matrimonij.* Ma-
 trimonium verò spirituale perpetuum est, adeo ut
 dicat B. Thomas, illud in Baptismo initium habe-
 re, vita pia ratificari, & morte consummari: adeo,
 ut post primam illam vnionem, & in celis confor-

tium, impossibile sit fieri diuortium. Quis igitur po-
 terit explicare charitatem, delicias, & consolatio-
 nes huius matrimonij? Qui horum aliquem habere
 gustum desiderat, legat suauissimum illum Canticum
 libellum, inuenietque in eo tot amoris argu-
 menta, & tantam verborum suauitatem. Si eni-
 lius celestis ad animam Sponsam suam, huius etiam
 ad illum, ut in maximam rapiatur admirationem,
 videns quàm benignè summa illa Maiestas sese in-
 clinat ad animam puram, & mundam, quam sibi
 desponsauit. Quàm stupenda etiam est illa familia-
 ritas, amorisque impetus atque fiducia huius spon-
 sæ, quam ostendit in primis verbis suis, cum dicit;
Osculetur me osculo oris sui & quæ verba exponens D.
 Bernardus, ait: Non ignoro quòd honor Regis iudi-
 cium diligit: sed præceps amor nec iudicij prælo-
 latur, nec consilio temperatur, nec pudore frenatur,
 nec rationi subijcitur. Rogo, supplicio, flagito; *Oscu-
 letur me osculo oris sui* Et alio loco; Non facit proce-
 mium, non captat beneuolentiam, sed ex abundan-
 tia cordis repente promprensus nudè frontoseque sa-
 tis; *Osculetur, ait, me osculo oris sui.* Quid enim? Re-
 spicit ille terram, & facit eam tremere, & ista se ab eo
 postulat osculari? Ebriane est? Ebria prorsus. Sed
 quantò dulciora sunt verba Sponsi, quibus animam
 religiosam compellat, & inuitat, dicens; *Surge, pro-
 pera amica mea, columba mea formosa mea, & veni.*
*Iam enim hyems transiit, imber abiit, & recessit. Flores
 apparuerunt in terra nostra. Surge, amica mea, specio-
 sa mea, & veni. Columba mea in foraminibus petrae, in
 cauerna macerie, ostende mihi faciem tuam, sonet vox
 tua in auribus meis: vox enim tua dulcis, & facies tua
 decorata.* Quæ verba his suauiora posset quis imagina-
 ri? Qualis igitur erit voluptas, qua perfundetur ani-
 ma, cui tu Domine verba hæc intus in corde loque-
 ris? Tu enim ipse dicis. Delicias tuas esse cū filiis ho-
 minum: quales igitur erunt istæ deliciae, quas imper-
 ties illi animæ, qua cum tam suauiter fabularis?

Si itaque causæ atque rationes omnes amandi,
 quas enumerauimus, in te Deo meo loci habeant,
 idque cum quadam excellentia; quomodo potero
 te non summo cum amore diligere? Si tu sis frater,
 pater, & sponsus animæ meæ, qui potero te non ex
 toto corde amare? Mulier amat sincerissimè quem
 sponsum sibi datum nouit; ab eo namque expectat
 solatium, commodum, defensionem, salutem, ho-
 norem, & ordinem viuendi. A quo hæc omnia spe-
 rat anima mea, nisi a te Domine? Tu es mea vili-
 tas, tu honor, tu thesaurus, tu hereditas, tu consiliū,
 tu salus, tu spes mea: tu denique mihi caput es, &
 bonorum omnium summa. Crudelis igitur ero in
 me, si non amauero te. Ille enim (ut inquit B. Augu-
 stinus) verè diligit semetipsum, qui te Domine di-
 ligat.

O anima mea (dicit idem Sanctus) sponsum ha-
 bes, & non cognoscis illum. Nihil illo pulchrius est,
 & pulchritudinem eius non vidisti: ille quidem for-
 mam vidit tuam, quam nisi vidisset, te non amasset.
 Quid igitur facies? Videre quidem illi in hoc tem-
 pore non potes, eò quòd absens est: sed ne timeas,
 non te repudiabit, nec aliqua te afficiet iniuria, re-
 spuens amorem tuum, & derelinquens te turpiter in
 manibus amatorum alienorum. Non te fallat quòd
 si fortè nunc scire nequeas, quis sit ille sponsus; con-
 sidera saltem pignus amoris, quod ab illo accepisti,
 ut vel inde cognoscas, quanto cum affectu ille tibi
 diligendus est, & qua diligentia tu te debes illi in-
 tã custodire. Multum est quod tibi dedit; sed mul-
 tò plus est, quod in te diligit. Quid est, ô anima mea,
 quod tibi sponsus tuus dedit? Mitte oculos tuos in
 omnes mundi plagas, & vide, si quid sit, in vsum
 tuum non creatum. Vniuersa natura creata hunc

in finem condita est, ut tibi seruiret, & tuæ voluntati obediret. Quis putas is est, qui creauit hæc? Deus est. Quia fronte igitur beneficium accipis, & benefactorem non agnoscis? O quanta est dementia, nolle amorem tam potentis Domini desiderare: & quanta est ingratitude, non redamare, qui amat te? Ama igitur illum propter semetipsum, & ama te propter illum: iste namque amor purus est & castus; nihil enim habet turpitudinis, nihil amentie, nihil vanitatis, nec transit vnquam. Hactenus D. Augustinus. Eant igitur, anima mea, eant omnes illi, qui volent, & querant quem ament, & cui seruiant: iam enim didici, quod hic est verus pater, & sponsus animarum, in cuius obsequio vita viriliter impenditur, saltem ut is possit acquiri.

Obiectio.

Sed dices fortassis; Verum est, quod Dominus hic sponsus est animæ meæ, sed multæ sunt sponsæ, quas ille diligit: & proinde minor erit eius amor, qui inter tam multas diuiditur. Id locum habere potest in hominibus, qui ut in virtutibus, sic etiam in amore deficiunt. Tu autem, Domine, ut omnipotens es in virtutibus, sic etiam sufficis omnibus in dilectione: in vtroque es infinitus, atque ideo nulli potest deficere, quod finem aut terminum non habet, licet inter multos diuidatur. Et quemadmodum nemo ob hoc minus fruitur Solis lumine, quod lucet omnibus; sed tantum percipit, quantum si solus esset in mundo: sic celestis ille sponsus non remissius amat singulas & vniuersas animas suas, quam si vna sola esset. Non enim est amator hic sicut Iacob, cuius amor in Liam erat frigidior, ob amorem ardentissimum, quo Rachelem diligebat: sed sicut Deus infinitus, cuius virtus non est minor in singulis, quod inter multos diuidatur.

QUINTA CONSIDERATIO,

Continent aliam amoris diuini causam, ordinem scilicet inter creaturas & Creatorem: ubi etiam agitur, quomodo Deus est nostra beatitudo, & vltimus finis.

CAPVT XXXV.

PRecedens consideratio, quæ fundatur in gradibus spiritualis cognationis animæ cum Deo, manifestius declaratur per ordinem, qui est inter creaturas rationales, & ipsum Creatorem: estque hic nouus gradus spiritualis agnitionis. Vna igitur harum duarum considerationum explicatur per alteram, & vtraque suis proprijs terminis, & in suo genere cor nostrum diuino amore vehementer inflammat.

Tribus modis quid ab alio dependet.

Sciendum igitur est, tribus modis aliquid ab alio dependere, eique necessitate quadam coniungi. Aut enim aliquid ab alio dependet, tanquam à suo principio, à quo habet esse; ubi verò iam est, non eget amplius ope sui auctoris, ut in esse suo conseruetur: ut pictura, domus, aut simile quid, postquam perfectum est manibus artificis prodijt. Alia dependent tanquam à sua causa, quoad perfectionem, & complementum suæ essentia, ut discipulus à magistro, qui docet illum; aut mulier à marito, à quo recipit, quidquid ad vsum vite est necessarium.

Tres hæc causalitates, & dependentiæ rerum, quæ admodum arctum efficiunt necessitatis vinculum, & magnam fraternitatem inter res ipsas; licet etiam maximas amoris creant rationes & causas. Hinc est, cur omnes effectus naturaliter amant causas, vnde procedunt, & a quibus sperant se suas perfectiones adepturos. In primo ordine magnus amor est filiorum erga parentes, & parentum erga filios: cuius rei testes sunt ipsa animalia bruta, quæ cibum sibi ipsis subtrahunt, ut proles habeat, quo vescatur: &

pæ sese gladijs, hastis, & armis alijs obijciunt, ut foetus defendant. In ordine secundo magnus est amor & naturalis membrorum erga caput, ut patet ex eo, quod scitus & verbera, quæ capiti intendantur membra solent obiecta excipere, ut caput suum conseruent. quod nec filij patribus, nec patres filiis facere consuevere. In tertio gradu maximus quoque amor reperitur, qualis est sponsæ in sponsum suum, à quo expectat in multis esse sui perfectionem. Cum igitur omnes isti gradus, atque ordines in Deo solo simul iuncti inueniantur, & singuli in summo perfectionis gradu; quo amore diligere debetis, cui ab omni parte adeo sumus vniti atque deuincti? Si ille dederit esse, amari debet ut pater à filiis: si conseruet nos in esse, amari debet sicut caput à membris: & si ille sit, à quo esse nostrum perfici debet, & compleri, amandus est tanquam maritus ab vxore. Cumque omnia hæc ab illo solo speremus, sequitur nos necessario obstrictos esse, ut amemus eum cum omnibus istis amoribus, & quidem pluribus; cum ille perfectus nobis hæc beneficia communice, quàm causæ prædictæ suis effectibus. Agnosce igitur, o anima mea, cuncta hæc debita, cumque certo certius scias, quidquid fuisti, quidquides, quidquid te fore speras, ab hoc vno Domino pendere, cui tot vinculis obligata es, ama qui te fecit, qui tibi tanta bona confert, & tanta adhuc conferre potest.

Amem igitur te, Domine, quia creatura tua sum, & tu Creator meus, à quo habeo, quidquid sum. Reuertantur aquæ ad locum vnde venerunt, effectus ad causam vnde procedit redeat: conuertatur creatura ad Creatorem suum. tyrānidis species est, si adificet vnus, & alter, quod edificatum est, inhabitet: si vnus plantet, & alius fructus colligat. Ne patiari, Domine mi, ut ego hanc iniuriam tibi inferam, ut ego prodicionem hanc machiner, nec ut clauis diuitiarum tuarum alteri, quàm tibi tradam. Tuus sum, tuus ero, tuus semper esse cupio: recipe me domesticum in domum tuam, & noli repellere à te quem creasti pro te.

Amem etiam te, Domine mi, quia me sustentas & conseruas in illo esse, quod mihi dedisti. Quemadmodum rami arboris nascuntur ex radice, & radix illos in sua conseruat essentia: ita tu, Domine mi, & radix es, & principium, vnde habeo meum esse, & tu idem es, qui me in illo conseruas, & sustines. Cui igitur hæc accepta feram præter te? Rami illi nullam rem creatam magis respiciunt, aut amant naturalius radice à qua pullulant, & quæ illi in sua pulchritudine conseruat: cetera omnia quæ in mundo sunt, seu viuunt, siue moriantur, non curant, tantum si radix vireat, atque integra permaneat, à qua omne bonum eorum promanat. In quem igitur, o Domine, oculos meos intendam, quem diligam nisi te? cuius manus me creauit? cuius prouidentia me tuetur? cuius creatura mihi famulantur? per quem sum? per quem vivo? per quem habeo, quidquid habeo, nisi per te, mi Domine, cum sis origo & radix omnis boni mei, atque scrinium omnium meorum thesaurorum? Vineam non tantum ei deseruit, qui plantauit illam, sed etiam ei qui purgat, qui rigat, qui pampinat, & qui cetera facit necessaria, ut in esse suo permaneat. Si tu igitur me plāstisti tuis manibus, quando creasti me, si tu conserues me in hoc esse, colens, rigansque me tua prouidentia; cur alius fructum carperet, præter te? Ego sum hæreditas tua, ego vinea tua, & tu hæres meus es: tibi seruiat omnes palmites huius vineæ, qui sunt anime meæ potestates; tibi flores, quæ sunt bona desideria; tibi fructus, qui sunt cuncta mea verba, & opera. Oculi mei benedicant tibi, lingua mea te laudet, manus meæ seruiant tibi, &

pedes

pedes mei viam mandatorum tuorum ambulent: viscera mea in amore tuo liquefiant, memoria mea cui nunquam obliuiscatur, intellectus meus te semper contempletur, & voluntas mea in te solo delectetur, atque gloriatur. Hæc est vtilitas, hic fructus huius vineæ. Circunduc illi, Domine, murum ignem, occlude omnes portas eius, ut nemo possit ingredi. Adiuro & precor vos omnes creaturas huius mundi, in virtute obedientiæ communis Domini nostri, ne quid tangatis in hac vinea. Omnia, Domine, tua sunt, omnia tibi militent, moriantur omnes creaturæ propter amorem hunc, & ego vicissim omnibus moriar creaturis.

Deum perfici quod desideramus nobis.
Amem quoque te, Domine, quia tu solus es ille, qui absolueres, seu perficere debes opus, quod anspicatus es, animæ quoque meæ tu ultimam dabis perfectionem. Minoribus creaturis omnibus semel & simul dedisti omnia, quibus egebant: homini verò, quia tam magnæ capacitatis erat multa contulisti cum creares, & multa promissisti in futurum conferenda: ut hac denique necessitate tibi tanquam viniretur, & ad amandum te moueretur, non tantum ob id quod acceperat, sed & propter id, quod accepturum se confidebat.

Deum vltimum finem nostrum.
Tres istæ considerationes licet magnos habeant ad amorem stimulos, vltima tamen ceteris habet efficaciores: ex ea namque colligitur, te solum meam esse felicitatem, meam beatitudinem, meum finem vltimum, qui amore (ut Philosophi aiunt) diligitur infinito: cum enim appetatur per se, & non ratione alterius, aut ob alium finem, nec regulam habet, nec modum, quo possit limitari. Quis igitur, ô Domine, omnis mea beatitudo, & finis vltimus meus nisi tu? Tu Domine, meta & terminus viarum mearum es, tu portus meæ navigationis, tu finis omnium meorum desideriorum: quare igitur amore illo te non amabo? Ignis & aer, montes atque rupes evertunt, terramque concutunt, quando in illis inclusi sunt, ut foras erumpant ad locum suum naturalem: ergo non omnes creaturas disrumpam, cur non ruam per ferrum & ignem, donec perueniam ad te, qui locus es quietis meæ, meique refrigerij? Non conuenit receptaculum vasis, nisi cum vase pro quo factum est: quomodo igitur anima mea, cum sit quasi receptaculum, quod pro te creasti, cum alia re, quam cum te potest continere? Memoro igitur, Domine, quomodo ego sum tibi, & tu mihi. Noli ergo me fugere, Domine, ut possim te inuenire. Longum iter facio, sæpe quiesco; sæpe regredior, ne pigeat te, Domine, expectare, qui paribus tecum passibus non potest procedere.

Reg.
O Deus meus, & salus mea, cur adeo delicatus sum? cur non summa cum alacritate curro ad summum bonum, in quo sunt bona omnia? Quid quæso potest optari quod non inueniatur in hoc bonitatis pelago abundantius, quam in turbidis creaturarum lacunis? Appetunt homines diuitias, honores, vitam prolixiorē, requiem, sapientiam, virtutem, voluptatem, & similia, & quidem tanto appetitu hæc nonnunquam diligunt, ut seipsos perdant. O rudes & stolidi rerum amatores, qui diligitis umbram, & negligitis veritatem. Itis piscatum in lacubus scenosis, ipsumque mare deseritis. Si horum singula digna sint quæ amentur, quantò dignior est ille, qui plus valet his omnibus. Si pater Samuelis verè dicere potuerit uxori suæ flenti quod liberos non haberet: *Nunquid non melior ego tibi sum, quàm decem filij?* quantò maiori cum ratione dicere poteris tu anime iusti: *Nunquid ego tibi melior sum quam omnes creaturæ?* Quæ namque requies, quæ diuitiæ, quæ deliciæ possunt in creaturis inueniri? quæ non multò copiosius in te sint? Voluptates hu-

ius mundi sunt carnales, inhonestæ, fallaces, breues, & peritura: quærentur labore, possidentur timore, & amittuntur dolore. Paululum durant, & diu cruciant: implent animam, & non satiant; fallunt illam, nec præstant quod promittunt, beatiorē non faciunt, imò magis miserabilem, inquietam, & à Deo, atque semetipsa longius remouent, faciuntque conditionis bestiarum participem. Quapropter B. Augustinus ait; Miser eram, & miser est omnis animus, vindictus amicitia rerum temporalium, & dilaniatur cum ea amittit, & tunc sentit miseriam, quæ miser est, etiam antequam amittit eas. Et alibi; Veh miseræ animæ, quæ Christum non quærit, nec amat, arida manet, & miseræ. Perdit quod viuere, qui Deum non diligit. Anima quæ tenò quærit ac diligit, mundum diligit, peccatis feruit, vitij subiecta est, nunquam quæta, nunquam securæ est. Nemo autem te perdit, nisi qui volens te deserit: sed qui diligit te, intrat in gaudium Domini sui: nec est quod metuat, sed securus, immotusque stabit in eo, qui bonum est infinitum.

Aug. l. 4.
Confess.

Idem in
Manuel.

Voluptates huius seculi etiā valde exiguæ sunt; nimis enim particulares sunt, nec afficiunt, nisi sensum vnum: tu autem voluptas es vniuersalis, qui totum hominem spiritualiter oblectas. Ideo magnus ille amator Augustinus dicebat: O Domine, quid est quod diligo, cum te diligo? non figuram corporis, non diuturnitatem temporis, non splendorem Solis gratum his oculis, non consonantiam vocum, non dulcia cantica, non suauitatem florum, non odorum diuersitatem, non manna, non mel, non epulas exquisitissimas, non amplexus rerum corporalium: nihil horum diligo, cum te Deum meum diligo: imò diligo lucem, vocem, odorem, cibum, amplexus, non huius hominis exterioris, sed interioris: ubi lucet in anima mea, qui loco non circumscribitur: ubi sonat is, cuius vocem ventus non tollit: ubi volat is, qui aera non secatur: ubi gustatur is, qui non consumitur, cum manducatur: ubi apprehenditur is, qui nunquam dimittitur. Hoc amo, cum Deum meum amo.

Omnes itaque voluptates, & quæcunque amari possunt, in hoc solo Domino sunt, & tam copiose atque perfecte in illo sunt, ut Sapiens dixerit: *Omnia quæ desiderari possunt, nihil esse in comparatione illius.* Optime dicit, in comparatione: nam (ut Philosophus ait) non potest esse comparatio, ubi non est communicatio, vel aliqua similitudo. Quæ est itaque comparatio inter id quod est, & quod non est; Centrum & circumferentia illius non comparantur inter se, licet res finitæ sint. Quæ igitur erit comparatio inter creaturam & Creatorem? inter finitum & infinitum? Age si omnia simul iuncta conferri nequeant cum hoc summo bono, quomodo singula quæque horum ametur, eò quod bona sint, siue diuitiæ sint, siue honores, siue voluptates: is qui est summa gloria, summa opulentia, summa voluptas, quomodo diligeretur, nisi summa cum dilectione?

Sap 7.

Inter Deum
& creaturas
non est comparatio.

Amem igitur te, Domine, amore arctissimo, feruentissimoque. Extendam omnium affectuum & desideriorum meorum brachia, ut amplectar te. Spōse dulcissime animæ meæ, à quo bonum omne mihi polliceor hedera vicinam arborem tam fortiter apprehendit, ut singulæ fibræ singula videantur esse brachia, ut tenacius illi adhæreat: hoc enim adminiculo sustulit in altum ascendit, & consequitur suam perfectionem. Ego autem, Domine, cui arbori adhærebo, ut crescam, & quod deest mihi adipiscar, nisi tibi palo securissimo? Non tantum crescit hedera, nec tantum pulchritudinem ramorum suorum dilatat ab arbore subleuata, quantum anima

crescit in virtutibus & gratijs, quæ a te fulcitur. Cur igitur omnia membra mea non vertentur in brachia, vt omni ex parte te amplectar? cur te non amabo ex tota anima, tota fortitudine, & totis viribus meis? Aduua me, Domine, & Saluator mi, trah me in altum post te: pondus namque mortalitatis huius tam graue me trahit ad se. Tu Domine, qui ascendisti arborem crucis, vt omnia traheres ad te: tu qui tam immensa charitate copulasti naturas duas adeo inter se distinctas, vnamque ex illis personam fecisti, vt vnum quid fieres nobiscum; dignare quæso corda nostra tecum vnire charitatis vinculo tam indissolubili, vt vnum tecum fiant: tu enim coniunxisti te nobis, vt nos tecum coniungere mur.

Psal. 90.

Hæc consideratio mirum in modum humiliat, subiicitque hominem Deo, cum vidit is, quomodo cuncta bona sua, tam præterita, quam præsentia, & futura à solo Deo dependent. Hac consideratione Dauid motus, animam suam Deo subijciebat, dicens: *In manibus tuis, Domine, sortes meæ.* Vel vt alius interpretes vertit: *In manibus tuis tempora mea sunt, hoc est, tria illa tempora, præteritum, præsens, & futurum.* In præterito namque accepi à te esse, quod habeo: in præsentia mihi vitam largiris, & in hoc esse conferuas, quemadmodum Sol radijs lucis ab ipso procedentibus: in futuro verò, quia de manu tua mihi debet provenire huius esse perfectio, donec peruenero ad vltimū finem meū, vbi anima mea inueniet perfectam quietē, omnisq; boni supplementum, in te manens vnita & transformata, participans de illa beatitudine, ad quam illam creasti. Et quemadmodum te ex cælo tuo excelsō despiciente me oculis tuæ paternæ pietatis, influunt in animam meam tuæ misericordiæ radij: sic e contrario anima mea te aspiciente cum vera humilitate, & reuerentia, tuæ lucis fluxum percipio, non aliter, atque stellæ cæli, aspicientes Solem, ab illo splendorem & virtutem, quam habent, fortiuntur. Si itaq; oculi isti canales sint, quibus virtus tua in animas deriuatur, an non muneris mei erit semper suscipere, & oculos in altum tollere, vt huius virtutis particeps efficiar, dicendo cum Propheta: *Oculi mei semper ad Dominum: quia ipse euulset de laqueo pedes meos:* atque ita aspiciens in illum conuertam oculos eius, vt me vicissim intueatur. Eodem spiritu afflatus Psalmista dicebat: *Ad te leuauit oculos meos, qui habitas in cælis. Ecce, sicut oculi seruorum in manibus dominorum suorum. Sicut oculi ancille in manibus domini sui: ita oculi nostri ad Dominum Deum nostrum, donec misereatur nostri.*

Psal. 14.

Psal. 122.

SEXTA CONSIDERATIO.

De alia dilectionis causa, quæ est proportio & similitudo, quam habet anima cum Deo.

CAPVT XXXVI.

O Deus meus & misericordia mea: si omnes rationes & causæ dilectionis in te concurrant, idq; in summo perfectionis gradu, cur te non summo perfecto cum amore diligam? Vna sola harum causarum sæpe nos impellit ad insanum alicuius creaturæ amorem, & vt pro ea mortem subire desideremus. Si itaque omnes causæ amoris in te iunctæ reperiantur, & id in tanta perfectione, quis non diligit te? quis non mille mortes pro te volet oppetere? Si consideremus beneficia, nulli plus quam tibi debemus: si amorem, nemo melius nobis vult, quam tu: si cognationem, non habet anima nostra coniunctiorem, quam tecum. Si porro perfectiones animaduertamus, quis te perfectior? quis te melior? quis te pulchrior? quis te benignior? quis te nobilior? quis potentior? quis sapientior? quis di-

or? quis sui ipsius magis diffusius? quis sua liberalius comunicat? Quid igitur impedit, Domine, cor nostrum, quod non currat ad te? Ecquæ catena tam robusta, vt nos queat impedire, quo minus ad te properemus? Si amor rerum huius sæculi, & omne quod in illo est, nihil aliud sit, quam flos agri: quomodo poterit materia tam fragilis impetum cursus nostri ad te retardare? An exigua quadam palea lapidem in aëre detinebit, quo minus ad centrum suum recurrat? Cur igitur patiere tu, Domine, vt leuissima palea (neque aliud est quidquid in hoc mundo videtur magnificum) impediat cursum nostrum ad te, qui vltimus finis noster, & centrum animarum nostrarum es?

Sed erit forsitan rudis quispiam & ignarus, qui dicet: Verum quid est, omnes has dilectionis causas in Deo reperiri, sed nulla videtur esse in Deo tam sublimi, & homine tam humili proportio, vel similitudo. Deus est altissimus, homo est humilissimus: ille est totus spiritus inaccessibilis & incomprehensibilis, homo caro est, & quidem miserabilis. Quæ potest igitur esse proportio inter lutum & aurum, ita vt possit aliquid vinculum amoris esse inter vtrumque? O admirabilis Domine, illud solum restabat: & ne quid amori nostro in te obesset, etiam proportionem & similitudinem amantis & amati inter nos esse voluisti; est enim similitudo vna ex causis dilectionis principalioribus. Cæterum quomodo anima mea maiorem habere potest similitudinem quam cum te, postquam ad imaginem & similitudinem tuam ipsa creata sit? Cum quo corno strum maiorem habet proportionem, quam tecum, qui illud pro te creasti? Inter quæ duo maior esse potest similitudo, & proportio, quam inter vas & receptaculum eius? Cumque anima mea creata sit, vt vas electionis sit, in quo tu, Domine, habites, (quare nulla res creata potest implere vas illud, sed tibi soli id reueraturum est) quo cum maiorem habebit similitudinem, quam te?

Maxima perfectio similitudo est, Domine, quam inter te & animā nostram esse voluisti; tam in substantia ipsa, & existendi modo, quā in intellectu, & operatione, & omni re alia. Tu es spiritus, & anima nostra spiritus est: tu inuisibilis es, & anima nostra est inuisibilis; tu immortalis, & anima nostra est immortalis: tu intellectum habes, memoriam, & voluntatem; eadem potentias habet & anima nostra. Tu es perfectissima bonitas, sanctitas, & virtus, & anima nostra (nisi diabolus similitudinē, quā in ea condidisti, obliterasset) plena esset virtutibus & bonitate. Sed & in reliquijs illis, qui remansere, certa quedam indicia sunt, & vestigia antiquæ illius pulchritudinis. Hinc oritur naturale boni desiderium, mali pudor, gratitudo pro beneficijs acceptis, & alij tales affectus. Quid de modo existendi dicā, & operandi ratione? Tu cum sis simplicissimus & inuisibilis, totus es in toto mundo, & totus in singulis eius partibus: sic & anima nostra, cum sit eiūsdem conditionis, tota est in toto corpore, & tota in qualibet eius parte, seu membro. Tu cum sis spiritus purissimus, operaris omnia in omnibus creaturis; tu enim das esse elementis, vitam plantis, sensum animalibus, intellectum hominibus: cumque sis vnus, operaris omnia virtute simplicissima & anima nostra cum sit substantia spiritalis, operatur in hoc nostro corpore tot, & tam diuersas operationes, vt considerantem omnes diligentius rapiat in admirationem. Ipsa enim dat esse corpori, sicut forma lapidi; & vitam quasi plantis, & sensum tanquam animali. Ipsa tot fungitur officijs in hoc corpore, quot habet ipsum organa, sensus, & membra. Ipsa namque videt oculis, audit auribus, olfacit naribus,

bus, gustat palato, tangit manibus, mouet totum corpus cum omnibus eius membris. Ipsa est quæ intelligit in cerebro, nutrit in hepate, dat calorem omnibus membris. Ipsa denique est, quæ corpore generat, vt equus; & mente contemplatur, vt Angelus. Vna est, & omnibus his fungitur officiis: est spiritus & vacat omnibus his operibus tam corporalibus, quam spiritualibus, ex quibus facile conspicitur, quàm similis est suo Creatori. Quapropter licet Angeli maiorem habeant cum Deo similitudinem, quam anima nostra, cum sint substantiæ purè spirituales, sicut ille: quantum tamen ad varietatem operationum, quas anima nostra, cum sit vna, in hoc corpore operatur, dicit Ioannes Damascenus, eam magis præ se ferre similitudinem, & imaginem Dei, quàm Angeli ipsi: eodem enim modo, quo Deus est in toto mundo, anima quoque nostra est in tuo proprio corpore. Hanc ob causam Sapientes penè omnes hominem Microcosmum, id est, minorem mundum appellauerunt. Quemadmodum igitur Reges huius mundi, postquam ædificauerunt ciuitatem, solent imaginem suam sculpere, & nomen in ea scribere, vt sit operis sui memoriale: sic supremus ille Rex, postquam mundi creationem iam absoluit, condidit hominem tanquam imaginem eius, quod ipse erat. Quam ob causam maximam statuit penam his, qui sanguinem humanum fundunt: eo quod homo creatus est ad imaginem & similitudinem illius.

Creator denique omni ex parte infinitus est, anima verò licet hoc modo infinita non sit, capacitate tamen, & duratione est infinita, intellectu quoque & sapientia. Est infinita capacitate: nihil enim illam satiare potest præter Deum solum. Est infinita duratione: viuet enim in æternum, & quâdiu Deus erit Deus. Est infinita in intellectu & sapientia, non enim potest tot & tanta intelligere, vel comprehendere, quin semper adhuc super sit virtus plura intelligendi, inueniendi, & querendi, & licet tot artes, tot scientias inuenierit hominum industria, non tamen exhausta est, nec exhaustiur vnquam, vt non super sit vis plura excogitandi, & in lucem proferendi. Alia enim animalia, quæ instinctu auctoris nature tantum reguntur, non sciunt, aut cognoscunt plura, quàm quæ ad conseruationem nature suæ requiruntur: hominis autem cognitio limites vel terminos non habet circumscriptos: non enim inuenit tantum, vt ad maiora se non extēdat. Id profectò res est summæ admirationis, optimeque declarat in intellectu nostro hanc esse infinitam, & profunditatem, cuius finis inueniri non potest, nisi morte interueniente. Quid dicam de artibus, quæ tam probe naturam imitantur? Quid illud est, nisi opera quæ ab humano procedunt intellectu, esse similia illis, quæ à diuino promanant? Si tanta similitudo sit in modo operandi, necesse est quoque sit in modo existendi: singulæ namque res prout sunt, ita & operantur: & qualis modus est existendi, talis est etiam operandi.

Sit igitur, o Domine mi, nomen tuum millies benedictum, qui nostibi tam similes condidisti. Verè duo sumus in vno; verè dicere possumus cum Sponsa in Canticis: *Dilectus meus mihi, & ego illi*. Et licet tu tam excelsus sis, nos autem tam humiles, id tamen non impedit, imò auget materiam & causam dilectionis. Multò namque amabilius est similitudo cum inæqualitate proportionata, quàm quæ omni ex parte est æqualis. Maior est amor patrum in filios, & vxoris in maritum, quàm amor fratrum inter se, qui omni ex parte sunt æquales. Suauius sonant voces duæ inter se differentes, si ad proportionem reducantur, quàm quæ consonæ sunt, & v-

niformes. Eodem modo cum tanta sit similitudo & proportio inter te & animam meam, hæc inæqualitas maioris erit mihi dilectionis causa: quò enim res aliqua imperfectior est, eo magis diligit perfectiorem, vt ab ea perfectionem suam consequatur. Quantumlibet igitur, Domine, excelsus es & gloriosus, non tamen ob hoc nostra humilitas tuo conspectu destituitur: in lumine namque tuo te verum lumen videbimus. Et licet magnus nimis sis, non minus tamen etiam bonus es: & quemadmodum celsitudo tua te facit maximum, sic bonitas tua te efficit humanissimum, quò minus homines asperneris.

Hæc omnia cum vera sint, si in te, Domine, omnes amoris causæ conueniant, quas humanus potest intellectus comprehendere, idque in gradu perfectissimo, quomodo excusari potest, quòd nostra voluntas te non amat tanto cum affectu, quantum dilectio tua requirit? Hæc est, o Domine, infirmitas, quæ ex illo communi peccato adheret, quo natura humana est adeò deprauata, adeoque in semetipsam propensa, vt se plus amet, quàm omnia reliqua, omniaque in suum vsum disponat. Ideoque, Domine, nisi tu sanes naturam cum tua gratia, & nisi tu infundas in animas nostras virtutem charitatis, cum subsidio Spiritus sancti, non possumus te amare amore gratuito, & supernaturali, quali cum diligis vs & mereris. Et cum tu, Domine, iubas, vt te amore illo diligam, (quod sine te facere non possum) da mihi gratiam, vt huic possim debito satisfacere. Da mihi, vt te diligam, si non tam feruenter, quàm tu dignus es, (id enim potest nemo nisi tu ipse) saltem quam mihi possibile est: hoc est, ex toto corde meo, tota anima mea, tota fortitudine mea, & totis viribus meis: ita vt omnia viscera mea ardeant, & in amore tuo liqueant. Da mihi, vt diligam te, amore simplici, nulla mihi propolita utilitate, nihil vt cupiā magis quàm te: da mihi amorem fortem, qui nullum pro te laborem auerferat: auctorem alacrem & diligentem qui semper occupetur in rebus ad cultum tuum pertinentibus: amorem vniuersum, qui non intermittat amare te, nec vnquam separetur à te: amorem incomparabilem, qui omnia contemnat propter te: amorem discretum, qui non excedat legem tuam zelo & feruore immodico. Da, vt te diligam amore ordinato, qui omnia diligit, iuxta dignitatis cuiusque proportionem, te autem super omnia, amore puro & casto, qui te non appetat, nisi propter te, amore dulci, & suauis, qui in nulla re saporem aut oblectationem inueniat, nisi in te; amore zeloso, qui nihil desideret magis quàm tuam gloriam, & nihil magis sentiat, quàm ignominiam sancto nomini tuo irrogatam: denique amore tam violento, vt legereget cor meum ab omni re peritura, temporali, & terrena, semperque ad te subleuet, donec transeat ex hoc loco exilij, in patriam illam cœlestem: vbi apertè videns tuæ pulchritudinis magnitudinem, amen te perpetuò cum illis perfectis amatoribus, qui nunquam cessant amare & laudare te Regem Regum, Dominum Dominorum, & Deum Deorum in Sion.

SEPTIMA CONSIDERATIO.

In qua exponitur, quorū titulis & nominibus Saluator mundi noster est, nobisq; debetur: & quomodo illud in veteri testamento est præfiguratum.

CAPVT XXXVII.

Dicunt Philosophi, bonum esse amabile per se, sed quemque bonum suum propriū diligere. Dum namq; homo semetipsum naturaliter amat,

vt quisque quæ diligit & se amat,

Anima quo-
modo Deo si-
milis sit
magis præ-
ferat quàm
Angeli.

simile.

Anima quo-
modo est in-
finita.

Dispositio-
nis quæ est
inter Deum
& nos, causa
maioris dile-
ctionis est.
Cantic. 2.

simile.

amat, sequitur eum etiam amare sua, tanquam bona propria ad se pertinentia. Quamobrem unusquisque diligit suas ades, suam vineam, suos nummos, famulos quoque suos, equos, & quidquid possidet: omnia namque illi seruiunt: ideoque homo, quo affectu semetipsum diligit, etiam omnia diligit, quæ sua sunt. Si tu itaque, mi Domine Deus, non solum sis summum bonum, sed & bonum meum: lubet hic considerare, quo in gradu meus es, & quot nominibus meus es: ut hinc manifestius cognoscā, quantopere amare te debeo.

Video itaque, mi Deus, quod Creator meus es, quod sanctificator, quod glorificator es: tu enim dedisti mihi esse naturæ, esse gratiæ & esse gloriæ, quod esse summum est, ad quod tamen anima mea, pro infinita tua bonitate, est condita. Quia verò ad finem hunc tam sublimem multis opus erat medijs, etiam hæc mihi de tuo largiris. Tu enim meus es adiutor, meus gubernator, defensor, tutor, custos, tu me sustines, tu me excitas, tu me conseruas, tu denique Deus meus es, tu Dominus meus, tu salus, tu spes, tu gloria, tu omne bonum meum.

*Deus nobis
est omnia.*

*Quid Christus
nobis est
ratione hu-
manitatis.*

Tu mihi hæc omnia es, o Domine, tanquam Deus, sed quatenus es homo, multi alij tibi sunt tituli, officia alia, atque alia vincula, quibus tibi sum obstrictus. Cum enim lapsus hominis per peccatum tam multa bona perdiderit, quæ omnia per tuam misericordiam sunt restaurata, tu tibi titulos innumerabiles conciliasti, pro ratione ac multitudine officiorum, quibus in hoc opere functus es. Tu namque meus es reparator; restitisti enim in integrum humanam naturam, quæ per peccatum erat corrupta & debilitata. Tu meus es liberator; tuam namque captiuitatem me à tyrannide peccati, mortis, inferni, & Demonis hostis mei capitalis vindicasti. Tu meus es redemptor, pretio namque, & incomparabili thesauro in vsum meum profuso, me à seruitute, in quam per peccatum lapsus eram, redemisti. Tu meus es Rex; regis namque me tuo spiritu, pro me pugnasti, & me ex hostium manibus eruisti. Tu meus es sacerdos, orasti namque, & oras indefinenter, tanquam æternus Sacerdos pro me in conspectu Patris tui celestis. Tu meum es sacrificium; obtulisti namque; temetipsum in altari crucis, ut mea crimina clemens expiaret. Tu meus es advocatus: cum enim Diabolus me accusat, & libellum meorum peccatorum Patri tuo porrigit, tu cause mee patrocinaris; tu deponis de tuo, & supple omne id, quod mea deest iustitia. Tu natus es mediator: enim Deus simul & homo, amicus hominum, ut verus homo; amicus etiam potens coram Deo, ut verus Dei filius, atque ita te medium interponit inter Deum & homines. Tu meus es pastor, pascis enim & regis animam meam, tanquam ouem gregis tui. Tu meus es cibus: tu enim ipse es, quod mihi das, alimentum in illo diuinissimo Sacramento altaris. Tu meus es Pater, & pater futuri seculi; regenerasti namque me grauius doloribus in arbore crucis, & per Spiritum tuum nouam mihi essentiam inspirasti. Tu caput meum es, & quidem vniuersale caput Ecclesiæ, tanquam enim caput verum instillas illi, omnibusque illius membris virtutem, vitam, & sensum spiritualem. Tu verus medicus meus es; sanguine namque tuo vulnera & liuores animæ meæ sanasti. Tu meus es magister: doctrina namque tua luce viam ad celestem patriam mihi demonstrasti. Tu meum es exemplum: non enim verbis tantum, sed multo magis operibus, & vitæ tuæ sanctissimis exemplis in hanc me viam deduxisti. Tu mea es fortitudo, & gaudium: non enim est tribulatio vel dolor tam ingens, quem memoria & consideratio tuorum non

faciat mihi dulcem & tolerabilem. Tu meus es honor, & mea gloria, factus namque homo pro me, fecisti me fratrem tuum, tuæque naturæ confortem. Tu denique meus Saluator es, & quidem Saluator, qui in omnibus mihi iussis: perfectissime namque omne id, quod ad salutem meam requirebatur, in medio terræ operatus es. Ignorantiam namque meam tua doctrina illuminasti; debilitatem meam tuis exemplis corroborasti: teporem meum tuis beneficijs inflammasti: animam meam tuis mysterijs erudisti: paupertatem meam tuis meritis locupletasti: vulnera mea tuis Sacramentis curasti: tuis doloribus pro meis voluptatibus satisfecisti: & nunc in celis ad dexteram Patris sedens pro me intercedis. Quid i. Col. 1. multum? (ut Apostolus ait) factus es mihi sapientia, & iustitia, & sanctificatio, & redemptio: & per consequens, omne bonum.

Hæc officia atque beneficia ab initio mundi in Patriarchis & Prophetis, in cunctis sacrificijs, ceremonijs, & mysterijs veteris testamenti sunt præsfigurata. Tu enim, Domine, es arbor illa vitæ, quæ Gen. 2. stabat in medio Paradisi: siquidem tu ipse afferis, quod cibus es vitæ, & qui te manducat, huius, quod in æternum viuet, polliceris. Tu es secundus Adā, Ioan. 6. reparator generis humani, & pater omnium viuē- Gen. 2. tium: cuius latere sponsa tua Ecclesiā formata est: cum omne bonum spirituale, quod habet, à te receperit. Tu es verus Abraham, qui exiisti de terra tua, & de domo patris tui, ut esses hæres mundi, & Dominus omnium gentium, ut in Psalmis dicitur. Psal. 136. Tu verus es Iosue, qui cum virtute brachij tui populum tuum in terrā promissionis (hoc est, in beatitudinem gloriæ) strenuè induxisti: Tu es verus Sampson, qui moriens inimicos tuos interemisti, & morte tua destruxisti illum, qui mortis habebat imperium. Tu es verus Elias, qui in demortui pueri corpus prostratus, magnitudinem tuam contrahendo, & similem te illi faciendo, per incarnationem tuam, vitam amissam homini restituiisti. Tu es verus Eliseus, qui mortuus mundum mortuum restituiisti, ubi te contingeret. Tu es verus Salomon, sponsus Ecclesiæ, & Rex pacificus, qui sanguine tuo in cruce effuso celo & terræ pacem restituiisti, iræ diuinæ relinque te excipiens, & chirographum peccati tuo sanguine obliterans, vniuersalem pacem inter celum & terram, inter Deum & hominem nobis conciliasti. Tu es arca foederis, & propitiatorium ex auro purissimo: Tu candelabrum splendidissimum templi, & altare sacrificij: tu enim noster es reconciliator, tu noster pacificator, nostra lux, nostrum altare, in quo offerimus sacrificia orationum, & operum bonorum, ut grata sint & accepta coram Patre tuo celesti. Tu denique paschalis agnus es, per quem sumus liberati ab Aegyptiaca seruitute, & captiuitate Principis huius mundi: cuius mors nostram mortem interfecit, cuius sacrificium pro peccatis nostris satisfecit: cuius sanguis hos liberauit ab Angelo percutiente: cuius mansuetudo placuit iram Patris; cuius innocentia nobis veram sanctitatem & iustitiam comparauit.

Hæc omnia & quidem plura tu es, Domine mihi, omnibus & singulis, & quidem mihi vni. Quia igitur fronte non amabo Dominum, cui tot titulis & beneficijs sum deinctus? Si homines ratione amoris, quo semetipsos diligunt, etiam amant ea quæ sua sunt: cur non etiam ego amabo te, Domine. Si te meum esse velim, & quidem meum tot nominibus & tam praequantibus de causis? Et si pro singulis istis beneficijs tibi totum cor meum debeam, & quidem plura si habere: ecquid tibi debebo pro his omnibus simul coniunctis? Quæ iniquitas igitur esset, nolle dare cor vnum quod habeo, cui tot etiam alia meri-

merito deberem? Et si singula horum beneficiorum sint incensura, atque stimuli dilectionis, necnon & sagitta corda hominum transfigentes; quomodo ergo inter tot incensura frigidus permanebo, inter tot stimulos, & tot tela quomodo stabo quasi insensibilis? Tibi Domine de corde meo conqueror, tibi de eius infidelitate testificor: tu enim plenus in illud amoris causas innumerabiles, nihil ab illo refers dignum tot obligationibus. O cor ipsis feris ferius, saxo insensibilis, durius adamante, quod tot istibus non molliuit. Amen igitur te, Domine, ex toto corde meo, ex tota anima mea, ex tota fortitudine mea, ex toto spiritu meo, & nihil in me sit, quod te non diligat. Si enim omnia tua sunt, & tot rationibus tua, quem alium diligam prater te? Et quia diligere bene velle est, huic, quem diligimus, tuque, Domine, tot bonis abundes, ut plura tibi optare non possim, quam habes, etiam ut cor meum habereas volo, Domine, & pro infinita tua gloria tibi gratias ago, nunquam intermouitur: similiter & hoc volo, ut omnes creatura tibi seruiant, te honorent, laudent, glorificent, & vniuersa terra tuis laudibus occupetur. Hoc fit semper meum desiderium hoc cibus, hoc delicia mea, ab omni tempore ut benedicam, & laus tua in ore meo sit semper. Sed quia non est laus pulchra in ore peccatoris, oro Sanctos omnes & Sanctas omnesque spiritus eiusdem aula celestis, ut semper te laudent: eorum enim est laudatio.

Canticum.

Benedicite igitur omnia opera Domini Domino, laudate & superexaltate eum in secula. Angeli & Archangeli benedicite Domino, laudate & superexaltate eum in secula. Virtutes & Dominationes benedicite Domino, laudate & superexaltate eum in secula. Principatus & Potestates benedicite Domino, laudate & Beati Throni, in quibus sedet & iudicat Dominus, benedicite Domino, laudate & Cherubin & Seraphin, qui viuis flammis exardescitis amore vestri Creatoris; benedicite Domino, laudate & Apostoli & Euangelistae, fundatores Ecclesiae Christianae, benedicite Domino, laudate, & c. Gloriosissimi exercitus Martyrum, benedicite Domino, laudate & superexaltate eum in secula. Virgines inclitae & continentes omnes benedicite Domino, laudate & superexaltate eum in secula.

Duo.

Iste subijci potest Canticum trium puerorum, quod incipit: *Benedictus es Domine Deus patrum nostrorum, & laudabilis, & superexaltatus in secula, & Benedictum nomen gloriae tuae sanctum & laudabile & superexaltatum in omnibus seculis. Benedictus in templo sancti gloriae tuae, & superlaudabilis & supergloriosus in secula, Benedictus es in throno regni tui, & superlaudabilis & superexaltatus in secula. Benedictus es qui intueris abyssos, & sedes super Cherubin, & laudabilis & superexaltatus in secula. Benedictus es in firmamento caeli, & laudabilis, & gloriosus in secula. Benedicite omnia opera Domini Domino, laudate & superexaltate eum in secula, & c. usque ad finem Cantici.*

ORATIO DEVOTISSIMA PRO
impetrando amore Dei.
CAPVT XXXVIII.

CViuatis genibus cordis mei, prostratus, & absorptus in abyssu vilitatis meae, cum omni timore atque reuerentia, quae in vilissimum hunc vermiculum cadere potest, venio in conspectum tuum, o Deus meus, tanquam pauperrima, atque vilissima huius mundi creatura. Sisto me ibi iuxta fluentia tuae misericordiae, iuxta torrentem tuarum gratiarum, ante splendorem veri Solis iustitiae, cuius radij diffunduntur per vniuersum orbem terrarum, & liberaliter sese communiunt om-

nibus, qui illis non ocludunt portas. Ecce datur hic in manus artificis sapientissimi cretae massa, & truncus rudis atque impolitus ab arbore praecisus, tunc clementissime Pater, ex illo, quod facere decreuisti. Magna est audacia, quod creatura tam vilis audeat petere amorem tam excelsum, & cum magna sit humilitas mea, vellem aliquid humiliter petere) sed quid faciam miser, cum tu praecipias. ut amem te? Tu me creasti, ut te diligere, & minaris mihi, nisi te diligam: mortuus es, ut te amarem, & praecipis mihi, ut nihil feruentius a te petam amore: sed & tantopere a me diligi cupis, ut videns me absque amore tui, institueris Sacramentum admirabilis virtutis, quo cor meum amore tui inflammaretur. O Saluator mi, quid ego sum respectu tui, quod mihi iubes, ut te diligam, & hunc in finem tot tamque admirabiles modos viasque quaesiuisti? Quid ego tibi sum, nisi tribulatio, tormentum, crux? & quid tu mihi es, nisi salus, quies, & omne bonum? Si itaque tu ames me, qui tibi per omnia sum molestus: cur ego non amabo te, qui mihi in omnibus es utilis atque salutaris.

Confusus igitur, o Domine, in his, tuis amoris pignoribus, & in pio illo mandato, quo usque ad finem vitae placuit tibi, tam benignè me inuitare, & praecipere mihi ut diligere, per hanc gratiam aliam similem oro, ut scilicet mihi tribuas, quod me iubes tribuere: non enim possum hoc dare tibi, nisi tu prior dederis mihi. Non ego dignus sum qui diligam te, sed tu dignus es, qui a me diligaris: ideoque petere non audeo ut tu me diligas; sed ut des mihi licentiam, qua fretus amare te audeam. Noli fugere, Domine, noli fugere, ne respuas amari a tuis creaturis amore infinito.

O Deus, qui essentialiter amor es, amor increatus amor infinitus, amor sine mensura, non tantum amator, sed totus amor, a quo procedit amor omnium Seraphin, & cunctarum creaturarum: non aliter, atque lux omnium stellarum a lumine Solis: cur non amabo te? qui potero me non vrere in hoc amoris igne, qui totum mundum, & quicquid in illo est inflamat & penè comburit?

O Deus, qui essentialiter ipsa bonitas, a quo bonum est, quicquid bonum dicitur: a quo omnium creaturarum bonitas (non aliter atque a mari omnia flumina) derivatur: in comparatione cuius plus quam excellentissima bonitatis non est aliquid in caelo, nec in terra, quod bonum dici potest: cur igitur non amabo te cum obiectum amoris sit bonitas?

Quod si tenon amo ob id, quod es in te metipso, cur non amabo te vel ob illud, quod es in me? Filius amat patrem, quia ab illo accepit quod est. Membra diligunt caput, & sese morti offerunt pro illo, eo quod per caput in sua essentia conseruantur. Oes effectus amant suas causas: ab illis enim acceperunt, quicquid sunt, & ab illis expectant, quod nondum habent. Ecquis igitur horum desideratur titulum, aut deest tibi, o Deus meus, quod minus tibi omne amoris tributum reddere debeam? Tu mihi dedisti esse, quod habeo, multo perfectius, quam mei parentes. Tu me cōseruas in hoc esse, quod dedisti, multo accuratius, quam caput membra. Tu absolues in me, quod deest mihi in opere incepto, donec ad vltimū punctū perfectionis me adduxeris. Tu es pater, qui me fecisti, tu caput, quod me regit: tu spōsus, qui das animam meam perfectam felicitatem. Tu architectus es aedificij; tu pictor huius figurae ad tuam imaginem & similitudinem factae, quam etiam perficies. Quidquid habet, a te accepit: quicquid deest ei, id abs te recipere sperat. Quēadmodū enim nemo ei potuit dare quod est nisi tu: sic etiam nemo potest perficere, qui restat, nisi tu. Ita ut quicquid habet, quicquid est, quicquid sperat, id omne tuū sit. Quē igitur intuebitur, nisi te, cum quo ratione inibit, nisi tecum? quibus oculis aspicietur nisi tuis? quod dirigit om nem

Hier. 3.

omnem amorem, nisi in illum, qui est omne bonū eius? Nunquid (ait Propheta) obliuiscetur uirgo ornamentū suū, aut sponsa fasciā pectoris sui? Si tu igitur, Domine, sis omne ornamentum, & pulchritudo anime meę, quomodo tui potero obliuisci? Quid mihi in cōlo, & a te quid uolui super terram? caro mea deficiit, & cor meum: Deus cordis mei, & hereditas mea in sempiternum. Filij domus meę, & omnes creaturę fueres: & adulterę coram Deo meo: fuge a me: non enim ego sum, ut seruiam vobis; neq; vos me potestis consolari.

Psal. 27.

O amor increate: qui semper ardes, & nunquam extingueris: o amor, qui semper uiuis, & in pectore diuino æstuas. O paterni cordis æternum iaculū, quod semper feris vultum filij vulnerē amoris infirmitatē: eiā vulneret me istud iaculū, inflamet me iste ignis, lequar te dilectum meum, psallam alta voce canticum amoris; deficiat anima mea in tuis laudibus amoris ineffabilis iubilo.

O sanctissime Pater, o clementissime Fili, o amantissime Spiritus sancte, quando tu Pater amantissime habitabis in anima mea, & in secreto cordis mei moraberis atque me totū possidebis? Quando ero totus tuus, & tu totus meus? Quando erit illud, o mi Rex? Quanto veniet dies ille? O quando? o si adesset: Cogitem forte me illum visurum? O quā ingrata mora, quā odiosa dilatio? Propera o bone Iesu, propera & noli tardare: reuertere, & curre instar caprę, hinnulique ceruorum super montes Bethel.

O Deus meus, refrigerium vitę meę, lumen oculorum meorum, consolatio in meis tribulationibus, portus meorum desideriorum, paradisi cordis, centrum animę, pignus glorię, focus peregrinationis, gaudium exili, medicina vulnerum, misericors flagellum meorum peccatorum, magister ignorantiarum, dux vię, nidus in quo requiescit anima mea, portus in quo seruat, speculum in quo seipsam contempletur, baculum cui innititur, lapis super quem edificatur, & thesaurus pretiosus in quo gloriatur.

Psal. 36.

Si tu igitur, Domine mi, sis hæc omnia, quomodo potero tui vnquam obliuisci? Si non recordatus fuero tui obliuioni detur dextera mea, adhæreat palato lingua mea, si tui oblitus fuero: Si dederō somnum oculis meis, o Trinitas sancta, & palpebris meis dormitationem, & requiem temporibus meis, donec inueniam hunc amorem, donec inueniam locū Domino in corde meo, tabernaculum Deo Iacob, qui uiuis & regnas in secula seculorum. Amen.

Psal. 137.

ALIA ORATIO PRO AMORE
Dei impetrando ex varijs D. Augustini
verbis compilata.

CAPVT XXXIX.

A Mem te, Domine, fortitudo mea: amem te, virtus animę meę, amem te semper, ineffabile cordis mei gaudium. Viuam non mihi, sed tibi toto tempore vitę meę: quę cū magna mea miseria esset perdita, per magnam tuam misericordiam est restituta. Tardē maiestatem tuam timui, tardē pulchritudinem tuam tam antiquam cognoui; tardē nimis bonitatem tuam sempiternam amare capi. Ego te refrigerium meum querebam, & nō inueniebam: non enim te rectē querere didiceram. Querebam te in his rebus externis, & tu eras in internis. Circuibam omnes regiones & plagas mūdi, & nusquam inueni requiem, quam querebam: querebam enim extra me, quod in me erat. Rogabam terram, si Deus meus esset? & respondit mihi, Ascende vltius, quia ego non sum Deus tuus. Rogabam aerem & ignem, an ipsi essent Dij mei, &

responderunt mihi? Ascende vltius, quia nos non sumus Deus tuus. Querebam ex Sole, ex Luna, & ex stellis, an quid illorum Deus meus esset? & responderunt mihi vnanimiter. Altius ascendas oportet; quia nemo nostrum Deus tuus est. Interrogavi denique creaturas omnes, & clamauerunt ad me: Ille qui nos fecit, verus Deus & Dominus tuus est. Vbi est igitur Deus meus? dicite mihi. Vbi quæram illū? ostendite mihi. In omni loco Deus est, quare illum in remetipso. Ipse implet cælum, implet terram, implet & cor tuum.

Conuersus itaque ad cor meum, cepi dicere Deo meo: Quomodo huc intrasti, o Domine mi? per quā portam ingressus es dulcis amor mi? Querebam ex oculis meis, & dixerunt: Si color non sit, per nos intrare non potuit. Querebam ex auribus & responderunt: Si sonus non sit, per nos intrare non potuit. Interrogabam sensus alios, & responderunt: Si nihil attulerit secum, quod sentire potest, per nos ingressus non est. Adeo, Domine, ut tu intus esses, atque sensus non animaduertent. Ingressus igitur quomodo es animam meam, & non ingressus es per aliquod ostium? Lux tua lucet ita ut locus non comprehendat illam: vox tua sonat, & aer non interuenit: dulcedo tua oblectat, & palatum non afficit: odor tuus sanctissimus recreat, vbi ventus non agitantur: & brachia tua tangunt, vbi nemo potest vnquam cogere.

Vbi eras igitur mi Deus? vbi eras mea lux? vbi eras spes meę? rogabam, & dixit mihi: Ascende in superiores partes cordis tui, & illic Deum inuenies. Verē tu magnus es, qui nostram sapientiam deuicisti. Tu solus potens, & verē beatus. Tu es Rex Regum, & Dominus Dominantium. Tu es immortalis, & lucem habitas inaccessibilem, quam nemo mortalium vidit, aut videbit vnquam, & viuet. Multa dicuntur de te, sed minora semper sunt, & verba facile deficiunt. Tu enim excedis omne quod dici potest, & omne quod potest cogitari. Illud igitur est Deus meus: qui pro sua sola bonitate & nobilitate creauit omnia, & eadem gubernat omnia, cū tamen nihil horum ipsi sit necessarium.

Tu amasti me, amor vnice, Domine mi: amasti me prius, quā ego amarem te. Tu me creasti ad imaginem & similitudinem tuam, atque in omnes creaturas dominium mihi contulisti. Angelos celi mihi custodes dedisti, & mandasti illis de me, ut in manibus suis portarent me. Noluit me nasci in terra infidelium, sed fidelium: in qua ex aqua & Spiritu sancto regeneratus, & sanctificatus sum. Non dedisti mihi diuitias, nec paupertatem, ne aut superbirem, aut nimis vilescerem: sed dedisti mihi intellectum & sapientiam, ut te cognoscerem, & amarem. Vocasti me, quando eram perditus, & pulsaisti ostium meum, licet ego non responderem. Ego vivebam mihi ipsi, & fortitudini meę nimium tribuens, cū tamen non esset fortitudo, sed infirmitas. Volebam currere, & lassabar: atque ideo vbi securum me fore arbitrabar, ibi maxime periclitabar. Recessi a te sicut filius prodigus, & abiui in regionem longinquam, atque inhabitatam, vbi amans habitarem, vanus factus sum. Cecus eram, & cecitatem amabam: seruus eram, & seruitutem diligebam: captus eram, & de captiuitate mea non erat mihi cura: quod amarum erat, id mihi dulce videbatur, & quod dulce, id amarum iudicabam: denique cū totus essem miser, miseriam meam non agnoscebam.

In hoc perditionis statu cū essem, oculos tuę pietatis in me coniecisti, & quamdiu in te peccabam, tamdiu me visitare non destitisti. Cū cecideram, leuasti me: cū plenus essem ignorantia, docuisti me:

me: cum venditus & inimicis meis traditus essem, inclinasti caelos, & descendisti, ut redimeres me, & in tantum diuitias meas augere desiderasti, ut in vsum illarum proprium sanguinem tuum dederis. Diluxisti me, Domine, amplius quam vitam tuam: mori namque pro anima mea voluisti. Hoc modo, & pretio tam caro me ab exilio liberaisti, atque a tormentis aeternis redemisti: vocasti me nomine meo, & sanguine tuo me consignasti: ut tua memora semper esset in me, & nunquam a corde meo recederet, qui pro me a cruce non discessit.

Cognoscam igitur te, Domine, cognitor mi: cognoscam te virtus animae meae: ambulem semper tecum, o Sol iustitiae. *Mibi autem adherere Deo bonum est, ponere in Domino Deo spem meam:* inquit Propheta. Etenim confestim cum tibi non adhaereo, meque a te auerto ad res perituras me conuerto, vanisque cogitationibus, & verbis inutilibus distrahor. O me miserum igitur & infelicem, quando tam ineperabiliter adhaerebo tibi, ut nunquam diuellar a te? Quando cogitationes, verba, & opera mea ab aequitatis & iustitiae tuae regula non amplius discrepabunt? Tu Domine solitudinem amas, & ego hominum commercia; tu silentium, ego fabulas; tu veritatem, ego vanitatem; tu puritatem, ego immunditiam.

Oro igitur te, Domine, per temetipsum, ut oculos meos illumines tuo lumine, & cor meum amore tuo vulneres, gressusque meos in viam mandatorum tuorum hic dirigas, ut nunquam ab illa declinem. Libera, Domine, captiuum, vagum in vulnera tua introduce, lapsum de terra eleua, & refice, qui omni ex parte debilitatus est. Da mihi, Domine, cor, quod te semper cogitet; memoriam, quae tui nunquam obliuiscatur; intellectum, qui te semper contempletur, & voluntatem, quae te semper diligat.

Nefugas a corde meo, ab ore meo, & ab operibus meis ne decesseris, ut mihi semper adis adiutor, & patronus in omni necessitate. Adesto mihi, quia sine te morior: adesto mihi, qui cum tui memineris etiam mortuus reuiuisco. Odor tuus suauissimus me oblectat; memoria tui me sanat; lux tua mihi vitam largitur, & vox tua me refocillat: tunc autem satiabitur anima mea, cum apparterit gloria tua.

EXPOSTVLATIO IESV. CVM HOMINE suapte culpa pereunte: in qua commemorantur omnes causae amoris, quas (licet in Deo sint) homo in creaturis, rebusque transitorijs, Creatore neglecto, quaerit.

CUM mihi sint, vni bona, quae vel frondeatellus, Vel Olympus ingens continet: Dicite mortales, quae vos dementia cepit, Hec aucupari ut unde vis. Maluit quam de proprio deposcere fonte Adeo benigno & obiuio? Mendacesque iuuat, trepido miseroque tumultis Umbras bonorum, persequi? Pauci me, qui sum verè largitor & auctor Felicitatis, expetant? Formar apit multos, me nil formosius usquam est: Formam ardet hanc nemo tamen Suspiciunt, ceras, antiquaque stemmata multi, At me quid est illustrius? Ut quis sim genitore Deo, Deus ipse profectus, Genitrice natum Virgine? Unde sit, ut mecum vix gestiat vnus & alter Affinitatem iungere? Granat. Opus spirituale.

Maximus ille ego sum, calig. soli. Monarcha, Servire nobis cur pudet? Dives item & facili dare magna & multa roganti, Rogari amo, nemo rogat. Sumq; vocorq; Patris summi Sapientia: nemo Me consulit mort alium. Ipse ego sum aetherei splendorq; decusq; Parentis, Me nemo stupet aut suspicit. Sum, firmus iuxta ac incundus amicus amico, Me pariter ac meas opes, Candidus atque lubens charis impertio: nemo hanc Ambit necessitudinem. Sum via, qua sola calitur ad astra, tamen me Terit viator infrequens. Cur tandem ignarum dubitat, mihi credere vulgus, Aeterna cum sim veritas? Pollicitis cur stulte meis diffidere pergis, Cum sit nihil fidelius? Auctor adhuc vita cum sim unicus, ipsaq; via, Cur sordeo mortalibus? Lux ego sum, cur huc vertunt sua lumina pauci? Dux, cur grauantur insequi? Vivendi recte certissima regula solus, Aliunde formas cur petunt? Ipse ego sum solus vera & sine felle voluptas, Quid est quod ita fastidiosus? Vnic a pax animi, quin huc deponitis egri Curas edaces pectoris? Si benefacta truces etiam meminere leones, Referuntq; belluae vicem, Respondere ferimero didicere dracones, Si meminit officij canis, Si redamant aquile, redamant delphines amantem, Cur effera tor feris, Me me non redamas homo, cui simul omnia feci? Quem condidi? quem sanguine Afferui proprio, propriaque a morte recepi Dispendio vita volens? Si vos agnoscit dominum, si brutus affellus Agnoscit altorem suum, Cur me solus homo male gratus nosse recusat Et conditorem & vindicem? Quorsum distraberis per tot dispendia grassans Laborio, a inertia? Sum placabilis & pronus miserescere: quin hoc Miser ad asylum confugis? Idem implacabilis iustissimus ultor iniqui, Cur non times offendere? Corpus ego atque animum nutu sub tartata mitto, Nostri metum vix ullus habet. Proinde mei desertor homo socordia site Adducet in mortem tua. Præteritum nihil est, in me reijcito culpam, Malorum es ipse auctor tibi. Nam quid adhuc superest, site neque provocat ardens Suiq; prodiga charitas? O bis marmoris pectus, neque mitigat, inquam Adeo profusa benignitas? Si neque tantarum vel spes certissima rerum Expergeficit & allicui? Si neque tartarea cohibet for mido gehennæ, Nec ullus admonet pudor? Imò si durant magis hac, adduntq; stuporem, Tam multa tamq; insignia, Ut facile immanesq; feras, calibemq; petramq; Rigore victo molliant, Quid faciat pietas quibus artibus abstrahat, ultre Denot a mortis pectora? Inuitum seruare nec est mentis puto sane, Et patria prohibet aequitas.

as (o) de

Kkk

CON-

CONCLUSIO TOTIUS LIBRI

summam illius breuiter complectens.

Cum ad finem præsentem hunc librum produxissem, putavi me operæ pretium facturum, si subitunero documentum aliquod insigne, quod quasi caput & summam omnium eorum, quæ hæcenus tradita sunt, complecteretur: ut qui ad diuinum hunc amorem aspirant, semper ante oculos habeant mediū aliquod, cuius ope obtineant, quod querunt. Id hoc loco apta quadam similitudine declarabo. Qui huius amoris desiderio ætuat, perpetuum sibi scopum proponat, quomodo poterit Deo totus offerri, non tantum ut sacrificium viuum, sed etiam ut holocaustum verum. Quod ut melius intelligatur, scire oportet, quod antiquitus in communibus legis sacrificijs animal nec offerebatur totum, nec totum comburebatur, sed certæ quadam & peculiare illius partes. In holocausto verò offerebatur totum animal integrum, & cum omnibus membris eius, usque ad pellem ipsam: ita ut nihil maneret residuum, quod non offerretur Deo, & in altari non combureretur. Eodem modo sese res habet spiritualiter cum his, qui renunciantes omnibus rebus huius mundi, seipsos totos, cum omnibus sensibus, & potentijs suis diuino cultui deuouerunt: ad eod ut sibi leges constituent, quod nec pedem mouebunt, nec quidquam agent, dicent, aut cogitabunt, nisi quod diuina legi est consentaneum: illam sibi semper ob oculos præfigentes, tanquam iudicem & testem vitæ suæ, & tanquam vltimum finem, iuxta cuius præscriptum omnes actiones sunt dirigendæ, dicentes cum Propheta? *Domine in conspectu meo est semper.* Id autem fit, si quocunque tempore, & in omni negotio ita occupemur extrinsecè, semper ut aliqua intellectus particula sit libera, quæ Deo vacet, illumque contempletur cū reuerentia & amore, ut in secunda parte cuius libri latius declaratum est.

Greg. Nazianzen. in Apologia fugæ suæ.

Hanc viuendi rationem inter alios Doctores plurimum laudat & describit S. Gregorius Nazianzenus, in apologia fugæ suæ, cum ad episcopatum à populo quærebatur, his verbis: Huius itaque rei causas iam dudum auide expetitas accipite. Maximè quidem inopinato rei euentu perculsus, quemadmodum qui repentinis strepitibus exterritur, rationem mentemque tenere nequiu: ex eoque factum est, ut pudorem, cui per omne vitæ tempus assueueram, discusserim ac profligarem. Subibat deinde animum meum amor quidam tranquillæ vitæ, atque ab hominum frequentia semotæ, quam cū iam inde à primis annis adamassem, sic ut vix quispam alius eorum, qui literis operam dederunt, eaque in maximis grauissimisque periculis Deo votissem, imò iam etiam hæcenus contigissem, quod velut in limine ac vestibulo essem, factoque periculo vehementius eius amore atque desiderio flagrare, non tui me imperiosè cogi, atque in medios tumultus contrudi, ab hacque vitæ perinde atque ab asylo quodam per vim auelli. Nihil enim fortunatus mihi eo homine esse videbatur, qui clausis compressisque corporis sensibus, atque extra carnem mundumque positus, in seseq; collectus, nec nisi summa necessitate impellente, quicquam humanarum rerum attingens, atque & secum ipse, & cum Deo colloquens, superiores rebus in aspectu cadentibus vitam agit, diuinasque species & imagines puras semper, nec vllis terrenis & errabundis formis permixtas, in seipso circumfert, ac Dei rerumque diuinarum purum omnino speculum est, inque dies efficitur, lucique lucem, obscuriori videlicet clariorem adiungit, ac iam futuri sui bono fruitur, & cum Angelis versatur, & licet adhuc in terris agens terram deserit, atque à spiritu in cælo col-

locatur. Si quis vestrum hoc amore correptus tenetur, quid dicam, intelligit, atque affectui ei, in quem tum incidi, facile ignoscet. Nā aptid plerisque mortalium ne fidem quidem fortasse oratio hæc nostra inueniet, qui risui etiam atque ludibrio rem eam habere videntur. Hæcenus S. Gregorius Nazianzenus, in quibus verbis egregiè suis coloribus depinxit vitam contemplatiuam, eiusque officia: dignitatem quoque & excellentiam illius. Per illam enim homo extollitur, & nobilitatur adeo, ut particeps fiat dignitatis illorum supernorum Spirituum, faciens in terra, quod illi in cælis faciunt sine intermissione.

Ceterum hoc genus vitæ non omnibus hominibus conuenit, sed ijs, quorum professio est renunciare omnibus rebus seculi, omnemque vitam, actiones, opera, & verba diuinis rebus habere occupata: quamuis etiam extra religionem inueniantur qui cum filiis non habeant, neque familiam, cum rebus externis minis distraherentur, tali viuunt in statu, ut si vellent, possent omnem vitam suam in amore diuino, cultuque Creatoris sui consumere, gaudere quoque fructibus & beneficijs eiusdem amoris. Si enim multi Philosophi non habentes lumen fidei, omnibus rebus mundi nuncium miserint, vixerintque in illo tanquam exules & peregrini, ut sese occuparent operum naturæ contemplatione, idque ob eximiam dulcedinem, quam ex illa percipiebant: quid mirum, si id faciant Christiani, ope luminis sancti Spiritus adiuti, opera gratiæ, quæ operibus naturæ multo sunt excellentiora, contemplando. Ne autem quod dico incredibile cuiquam videatur, producam in medium locum aliquem ex Platonis Dialogo, cui nomen est Theætetus, cuius mentionem facit Eusebius & Theodoretus, tanquam rem admiratione dignam referentes. Inquit itaque Plato: Dicamus ergo de ipsis Coryphaeis: cur enim quis illos, qui infelici & inani quodam studio philosophica tractant commemoret? Primum enim viam ad forum ignorant, neque ubi sit curia, ubi senatus, publicusque alius ciuitatis confessus intelligunt. Leges autem, & ea quæ vocantur plebiscita, aut alia publica scripta, nec vident, nec audiunt. Studia autem factionesque sodalitarum, ac magistratum publicorumque munerum creationem, & omnia, publicas dapes, & cum tibicinis comellationes facitare, ne per in omnium in mentem venit. Quid verò aut bene, aut malè, aut in ciuitate suo tempore geratur, aut olim apud maiores gestum sit, viris seu mulieribus, magis ipsum fugit, quam ut dicitur, maris arenæ. Et se hæc quidem ignorare intelligit: non enim ab illis abstinere eo consilio, ut popularis auræ nomen sibi caperet, sed reuera ipsius tantum corpus in ciuitate est & versatur: mens autem hæc parua ducens & nihili potius æstimans, ubique fertur, ut Pindari verbis utar; & quæ sub terra sunt, & quæ super terram dimetiens & quæ super cælum astronomia rationibus explicans, & omnem ubique rerum naturam, quæ vniuersi ambitu continetur, peruestigans, non vero sese proximis rebus vlllo modo submittens. Quemadmodum Thales, dum astrorum contemplationi nimium intentus esset, & sursum aspiceret, in puteum prolapsus à Thersilla quadam ancilla opportuno, lepidoque dicerio fuit notatus: illum magno studio velle res cælestes peruidere, eas verò quæ ante pedes essent ignorare. Quod sane dicerium in omnes quadrat, qui in Philosophiæ studio vitam trahunt: nam huiusmodi homines reuera vicinos & propinquos suos minimè norunt, non tantum quid agant, sed pene an homines sint, aut aliud animal. At quid sit homo, & quid humanæ nature conueniat,

In libr. de præpar. E. uangel. in Dialogo cui Theætetus nomen.

ueniat, quid ab alijs discrepet, quid excellat, quid proprie agat, aut patiat, negotioso studio fatagit, & peruestigat. Cum igitur huiusmodi Philosophus seu priuatum, seu publicè rem cum quolibet gerit; cum vel in foro, vel alibi cogitur de ijs rebus, quæ ante pedes sunt, & ob oculos versantur, colloqui, risum mouet non Thresis tantum, sed & reliquæ turbæ, cum in puteos, omnemque adeo inuolutarum difficultatum dubitationem, præ imperitia incidat. Hæc Plato, cuius verba ex vna parte admirationem pariunt, ex altera pudorem, eò quod non possit in nobis gratia, quod in illis potuit Philosophia. Verum quidem est, Sanctos Patres à Spiritu sancto illuminatos, & inflammatos igne charitatis, ad summum huius contemplationis gradum peruenisse: sæpe namque adeo in ecstasi atque amore rerum celestium rapti sunt, vt vsum omnium sensuum amiserint, sicut de multis Sanctis legitur, & præcipuè de B. Thoma; in cuius vita narratur, quòd quodam die contemplationi deditus, stans in monasterio S. Trinitatis, candelam ardentem in manu habuit, quæ cum pene absumpta esset, digitos eius miserè combulsit; sed sanctus vir adeo in contemplationibus erat absorptus, vt flammam omnino non sensit.

Volui iccirco sub finem huius libri tale exemplum Philosophorum attexere, vt qui amoris diuini desiderio flagrat, animum non despondeat, nec diffidat, se quòd tendit, adiuuante Spiritu sancto perueniturum: præsertim cum eò perfectionis ascenderit philosophia humana. Ideo semper ipsi ab oculos versetur id, quòd diximus; in hoc scilicet totus incumbat, vt fiat viuum holocaustum; hoc est, vt singula vitæ momenta, omniæque verba & opera tendant in amorem & obsequium sui Creatoris. Quòd si aliquando ab hoc scopo denauerit, cogitet se speciem aliquam furti commisisse, circa id, quòd Deo obtulit, & mox ad derelictam viam reuertatur.

Mandabat Deus in lege Iudeis, vestimentis suis signum aliquod asserere, vt quotiescunque illud intuerentur, legis mandatorum Dei recordarentur: feseq; colligerent ista memoria, tanquam populus, qui legem hanc profitebatur, & qui ad illius obseruantiam erat consecratus. Hæc erat prouidentia digna illo Dño; qui optimè nouerat, plurimum interesse hominis, legem hanc vt diligenter custodiat. Loco igitur huius signi gerat in mente amator perfectionis verbum hoc HOLOCAVSTVM: memor quòd totum se Deo obtulit, quodq; segregatus est, vt sit viuum & verum holocaustum Domini, hoc est, vt sit homo, qui in nulla re suus est, nec alterius cuiuspiam, præter Deum: qui nec cogitet quippiam, nec loquatur, nec operetur, quòd cum diuina lege non congruit, atq; ad augmentum diuinæ gloriæ non pertinet. Cumque memoria huius verbi subito sese recolligat, componatq; cor, corpus, & sensus suos, tā-

quam homo qui deuinctus est, ne in aliqua re legē transgrediatur, aut à præsentia sui Domini aberrat. Perinde atq; Dominus noster factus est viuum holocaustum propter nos: à primo namque suæ conceptionis momento, vsque ad mortem crucis, non quieuit ad ictum oculi, aut pedem mouit, nisi ubi nostram operabatur salutem: sic etiam amator Dei fiat holocaustum viuum in sui Saluatoris obsequio, modo iam dicto, & sic quodammodo satisfaciet debito suo tam immenso. Quòd si cui hæc nimis ardua videantur, meminerit nos toto hoc libro nil aliud tractare, quàm de perfectione vitæ Christianæ quæ nil aliud includit, quàm vt homo fiat holocaustum viuum Deo, in quo nihil residuum sit, quòd non in amore & cultu diuino absumatur.

Ne verò animum penitus abiciant illi, qui tali in statu sunt, vt non possint totum vitæ curriculum & actiones suas eò dirigere, vt toti Deo seruiant, hoc est, vt fiant perfectum holocaustum, in hoc saltem incumbant, vt sint viuum sacrificium, in quo pars interior offerebatur potissimum Deo: & sic illi studeant, vt cor, & omnis pars animæ interior offeratur Deo, exterior verò operam det rebus ad vitam corporis necessarijs: sicut tamen, vt illud primum locum, hoc secundum occupet; illud sit tanquam primarium, hoc tanquam accessorium: illud voluntarium, hoc necessarium. Ita vt quemadmodum oleum (sicut iam antea dictum est) omnibus alijs liquoribus supermatat: sic amor ille Dei & cogitatio, & desiderium illi seruiendi, omnibus alijs cogitationibus & desiderijs dominetur.

Neque verò nimium affligatur anima, si subinde cor ad Deum eleuans non inueniat statim dulcedinis gustum, quem quærit: siquidem videmus infirmos, qui quasi coacti comedunt sine appetitu patulim corroborari, & naturam eorum debilitatam restaurari, ac tandem eos cum appetitu manducare. Sed nec horreat quispiam multitudinem documentorum, quæ hoc libro tradidimus, quæ sicut tanquam scala, quibus ad summam amorem Dei ascenditur: incipiens namque homo sana, puraque intentione facere ex parte sua, quòd potest, sentiet mox diuinam bonitatem, & sapientiam sibi non deesse: Pollicetur id Sapiens, cum dicit: *Præoccupat. Sap. 6. qui se concupiscunt, vt illis se prior ostendat. Qui de luce vigilauerit ad illam non laborabit: assidentem enim illam foribus suis inueniet. Quoniam (ait) dignos se ipsa circūit quærens, & in vijs ostendet se illis hilariter & in omni prouidentia occurret illis.* Principium igitur huius sapientiæ magnum ardensque illius est desiderium quicquid à Domino percepit illud iam bonam itineris huius partem peregit. Dignetur hoc omnibus fidelibus concedere is, qui cum Patre & sancto Spiritu viuunt, & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

(o)

FINIS ADIUNCTI PRIMI.

MEMORIALIS VITAE CHRISTIANAE ADIVNCTVM SECVNDVM CONTI- NENS MEDITATIONES DEVOTISSIMAS ET VTILISSIMAS.

DE PRAECIPVIS ARTICVLIS, ET MYSTERIIS VITAE
Seruatoris nostri Iesu Christi, à Conceptione illius, vsque
ad Ascensionem.

Auctore R. P. F. LVDOVICO GRANATENSE:
Ordinis Prædicatorum.

INTERPRETE MICHAELE AB ISSELT.

QVAM VTILIS SIT MEDITATIO
de vita & morte Seruatoris.

In prologo
& medita-
tione vitæ
Christi.

NTER omnia exercitia
vitæ spiritualis (si Bona-
uenturæ credamus) nul-
lum est vtilius, nullum ad
altiorum perfectionis gra-
dum potest animam eue-
here, quam meditatio vi-
tæ & mortis nostri redem-
ptoris. Non enim reperit-

ur quicquam, quod potentius nos armat contra
vanitates, blanditiasque huius sæculi (quemadmo-
dum & contra illius aduersitates & tribulationes)
quàm in vita & morte Christi iugiter meditari; id
enim præsentissimum, perfectumque est contra hæc
mala remedium. Præterea per frequentem hanc
meditationem homo sibi conciliat quandam fa-
miliaritatem, fiduciam & amorem cum hoc Do-
mino: quæ si adfuerint facile contemnuntur omnia,
quæ sunt extra Deum in creaturis posita. Quin et-
iam dic mihi fides, vbi terrarum inuenies faci-
lius & perfectius virtutem altissimæ paupertatis,
profundissimæ humilitatis, perfectissimæ chari-
tatis, obedientiæ, patientiæ, mansuetudinis, &
orationis, cum cæteris coniunctis & cognatis vir-
tutibus, quàm in vita Domini virtutum? Quare,
vt dicit Sanctus Bernardus, homo qui virtutes si-
bi vult comparare, frustra laborat, si eas alibi qua-
rat, aut ab alio petat, quàm à Domino virtutum,
cuius doctrina est regula prudentiæ, cuius miseri-
cordia est opus iustitiæ, cuius vita exemplum est tem-
perantiæ, cuius mors est vexillum patientiæ. Et in
alio loco dicit idem; Vnde nascitur patientia mar-
tyrum, nisi ex eo, quod martyr pia & continua
meditatione se abscondit in plagis & vulneribus
Christi? Stat in his Martyr tripudians & trium-
phans, toto licet lacerato corpore, & rimante late-
ra ferro, non modò fortiter, sed & alacriter, sacrum
è carne sua circumspicit ebullire cruorem. Vbi er-
go tunc anima Martyris? Nempe in tuto, nempe
in petra, nempe in visceribus Iesu, vulneribus ni-

mirum patentibus ad introeundum. Si in suis ef-
fer visceribus, scrutans ea, ferrum profectò sen-
tiret, dolorem non ferret, succumberet & ne-
garet.

Ad hunc itaque modum, qui vult (vt quidam
Doctor ait) ad veram Dei cognitionem perueni-
re, qui veram appetit rerum æternarum sapien-
tiam, qui desiderat habere meritum diuitias &
abundantiam, qui cupit ad summum omnium
virtutum culmen & fastigium gratiarum ascende-
re; qui inter aduersitates prosperitatesque mundi
huius certum quod optat apprehendere, regiaque
inter vtriusque via incedere, incumbat semper ho-
rum mysteriorum contemplationi, & eorum in
corde semper recorderetur. In cruce siquidem Chri-
sti humiliat sese superbia, crescit charitas, dilatat se
se perseverantia, spes exurgit, & omnis vita nostra
conformis illi redditur, qui amoris nostri totum se
se nobis conformauit.

Inter multas alias causas, exercitijs pietatis con-
trarias, vna, eaque maxima est, fastidium idem semper
semper cogitandi vel meditandi. Contra fastidium
verò hoc non est remedium efficacius mysterijs
vitæ atque mortis nostri Redemptoris. In his e-
nim latissimos spaciosissimosque campos habes,
qui omnium florum ventitate & varietate ornan-
tur: hic cernuntur exempla, hic leguntur do-
ctrinæ hic abscondita eruuntur mysteria, hic inue-
nit homo semper aliquid noui, quo poterit non so-
lùm fastidium tollere, sed intellectum optime il-
lustrare, & mentis deuotionem excitare. Quæ e-
nim res maiori varietate est distincta, quam vita
Seruatoris, si illam ab incarnatione vsque ad glo-
riosam illius Ascensionem minutatim discutiamus
quot hic loca, quot articuli, quot stationes, quot
mysteria, quot exempla, quot miracula, quot con-
silia, quot doctrinæ passim disseminata sunt? quid
posset pium cor Christiani desiderare, quod in
vita Christi non inuenitur copiose, & cum spiri-
tuali delectatione? quam posset homo virtutem appete-
re,

Bern. Serm.
22. in Can-
tica.
Vita Christi
regula pru-
dentia.
Bern. Serm.
61. in Cant.

Martyr vni-
us.

tere, cuius hic non praefertuntur exempla plurima eaque admiranda?

Varij deuotionis affectus.
In effectibus deuotionis vnus cor propender ad sympathyan, quam compassionem vocant, alterius ad amorem, huius ad timorem, illius ad spem, quidam ad dolorem peccatorum inclinati sunt: nonnulli ad mirabilia opera Dei contemplanda; alij ad rerum humanarum contemptum: hic mauult odio peccatorum se exercere, illo alio aliquo simili affectu ducitur. Quis quaso horum affectuum est, cuius in Vita Christi stimuli atque incentiua efficacissima non inueniuntur? quibus in affectum illum non aut manu ducimur, aut calcari incitatur. Cui lachryma deuotionis in Christi natiuitate? cui compassio in morte? cui amoris deerunt in tota illius vita? Quis non ad stuporem vsque admirabitur profundissimam humilitatis & ardentissimam charitatis abyssum, quae resplendet in omnibus operibus Vitae Seruatoris? quis non timebit horrendum diuinam iustitiae supplicium, quae adeo in proprium filium desiquit? Quis versa vice non sperabit considerans merita Christi, & expendens valorem sanguinis tam pretiosi? Et si singula dicatur, nihil deliderabitur. Vita Christi est regale conuiuium omni genere cupidiarum & ferculorum refertissimum, paradisi omnium deliciarum, hortus floribus venustissimis diuersissimisque confusus, forum omnium rerum venalium.

Proinde nullus est, qui sese poterit excusare, & dicere, nihil esse in Vita Christi, quod sibi aliquid vilitatis potest adferre, aut suam salutem promouere. Exercitium hoc inter omnia alia est vtilissimum, dulcissimum, sublimioribus sublimissimum humilioribus humillimum, sapientibus maxime profundum, ignorantibus & simplicibus facile & satis apertum. Etiam si verò ardua sit & sublimis diuinitatis Christi contemplatio, humanitatis tamen eius est quasi porta, per quam ad diuinitatem ingreditur. Propterea voluit Saluator latus suum aperiri lancea, vt significaret nobis, quod per fenestram vulneris illius intrare debemus ad secretum cordis & sanctuarium diuinitatis ipsius. In illo siquidem diuino vulnere eminentissimo quodammodo; & plus quam in vllis alijs rebus reuolunt diuina bonitas, misericordia, sapientia, omnipotentia, prouidentia, iustitia, charitas, omniaque alia bona & perfectiones diuinae.

S. Caecilia Bonau. In prologo meditationum Vitae Christi ad Virginem monialem.
Ad diuinum hoc exercitium iuuant nos exempla & exhortationes Sanctorum, qui tota vita huiusmodi contemplationi studuerunt. De beata virgine Caecilia memoriae proditum est, quid semper Euangelium Christi in pectore gestabat. Non, inquit Bonauentura, intelligendum hoc est, quasi codicem Euangeliorum in sinu portauerit, sed in corde meditando & ruminando assidue, tanquam animal mundum, doctrinam, & mysteria vitae Saluatoris.

S. Dominicus.
Non dissimile huic est exemplum sancti Patris nostri Dominici, de quo scriptum est, quod semper circumferebat Euangelium Matthaei, ex quo diuinus ille vir, tanquam de mensa caelesti sumebat, quod manducaret ipse, quodque manducandum daret filiis, quos Christo genuerat.

Bern. Serm. 43. in Cant.
Sanctus & mellifluus ille Doctor Ecclesiae Bernardus in hoc extremo totam vitam suam consumpsit, & beneficio illius ad tantam perfectionem vitae peruenit, quod de seipso testatur, dicens: Et ego, fratres ab ineunte mea conuersione pro acceruo meritorum: quae mihi deesse sciebam, hunc mihi fasciculum colligare, & inter vbera mea collocare curavi, collectum ex omnibus anxietatibus, &

amaritudinibus Domini mei. Primum videlicet infantilium illarum necessitatum: deinde laborum quos pertulit in praedicando, fatigationum in discurrendo, vigiliarum in orando, tentationum in ieiunando, lachrymarum in compatiendo, insidiarum in colloquendo: postremo periculorum in falsis fratribus, conuictorum, sputorum, colaphorum, subfannationum, exprobrationum, clauorum, horumque similium: quae in salutem nostri generis filia Evangelica copiosissime noscitur protulisse. Haec meditari dixi sapientiam, in his iustitiae mihi perfectionem constituis in his plenitudinem scientiae, in his diuitias salutis, in his copias meritorum. Ex his mihi interdum portus salutaris amaritudinis, ex his rursus suavis vnctio consolationis. Haec me erigunt in aduersis, in prosperis reprimunt; & inter lata tristitiaque vitae praesentis via regia incedenti, tutum praebent utrobique ducatum, hinc inde mala imminetia propulsando. Haec mihi conciliant mundi iudicem, dum tremendum potestatis, mitem humilemque figurant: Dum non solum placabilem, sed & imitabilem repraesentant eum, qui inaccessibilis est principatibus, terribilis terrae. Propterea haec mihi in ore frequenter, sicut vos scitis, haec in corde semper, sicut Deus scit: haec stylo meo admodum familiaria, sicut apparet: haec in ea sublimior interim Philosophia scire Iesum, & hunc crucifixum. Haec tenet Bernardus.

Serm. 63. in Cant.
Idem Bernardus alio loco: & alijs verbis confirmat: Ego, inquit, fidenter quod ex me mihi deest, vsurpo mihi ex visceribus Domini: quoniam misericordiae affluunt, nec desunt foramina, per quae effluant. Foderunt manus eius & pedes; latusque eius & pedes: latusque eius lancea forauerunt, & per has rimas licet mihi fugere mel de petra, oleumque de saxo durissimo. Verè durissimo; durum enim fuit, quis potuit tot iniurias perferre & calumnias; durius, quia tot vulnera; & durissimum, quia tam crudele genus mortis non exhorruit.

Miraculum.
Refert idem Bernardus, suo tempore floruisse deuotam, & Christo sacram Virginem, totam in meditationibus passionis Dominicae absorbtam: Hanc consuetudinem habuisse, admodum sibi familiarem, vt in honorem passionis Domini, frequenter pectus signo crucis muniret, atque ita foris & intus gloriosa ista figura relucebat. Volens autem Dominus hominibus manifestare, quam accepta sibi fuisset illa deuotio, mortua iam & sepulta virgine, putrefactis & absumptis membris omnibus singulari prouidentia pollicem, quo cum crucem formare solebat, ab omni corruptione conseruauit immunem. Quod post multorum annorum curricula, cum sepulchrum apertum fuit, ita esse deprehensum est: ex quo liquet manifeste, Deum noluisse, vt mors potestatem haberet in carne illa, quae toties mysterium vitae figurarat.

Aliud.
Simile exemplum, licet maioris admirationis, commemorat alius quidam Doctor in Germania, ciuitate Argentina olim accidisse. Fuisse nimirum in hac vrbe Priorem Ordinis Sancti Dominici, virum deuotum, & Dominicae passionis studiosum, qua in minutissimos articulos fracta, & diuisa quotidie se oblectabat. Accidisse verò post mortem illius, vt aperto monumento corpus de vno loco in alium transferretur: in hac translatione inuentam esse crucem Dominicam in osse peccatoris, quod cotidi superincumbit, calatam: eamque tam affabre elaboratam, quam si in eburnea

lamina sculpta fuisset. Auctor verò, qui hac literis suis posteritati consecrauit, asserit se, fama huius miraculi per finitimas provincias discurrente, tantæ rei nouitate exitum, quadraginta milliarium iter arripuisse, vt signum hoc videret. Quod, inquit ille, his meis oculis vidi; sed & crucis illius figuram diligenter inspexi, quæ non minus fuit admiranda. Pes enim eius ab inferiori parte erat acutus, tanquam si aliquo loco crux plantanda fuisset: superiores verò tres partes in tria pulcherrima lilia desinebant: quasi Dominus significare voluisset, sanctissimum hunc virum per virtutem & mysterium sanctæ passionis, conseruasse in animo lilium castitatis & puritatis virginis. Ex quibus exemplis cuique manifestum sit, quantopere Dominus hoc sancto studio delectetur, qui ita voluit corpora & animas illorum honorare, qui suam ignominiam honorant, & qui peculiari cultu passionis suæ mysteria venerantur.

Honoris autem magnitudo quo beatissimi Frâncisci corpus insigniuit, imprimens illi gloriam suæ ignominie, faciensque vt in ipsis manibus, pedibus, & pectore signata foris conspicerentur, quæ intus in corde gerebat, nullis profecto verbis potest explicari. Potest tamen ex illo facile intelligi, quod continua huius mysterii meditatio, creaturam mortalem ad tantum perfectionis gradum potest euehere, vt quodammodo filio Dei similis efficiatur: non tantum in virtute animi, sed etiam in gloriosis eius corporis notis & figuris.

Ad hanc sanctam considerationem, præter alios multos Doctores, inuitat nos multis suorum scriptorum locis S. Bonaventura. Is in libro quem Stimulum amoris appellat, sic inquit: Non agnosco, fratres maiorem gloriam, quam crucem nostri Saluatoris. Si pretiosa mors sanctorum in oculis Dei, qui moriuntur pro seipfis: quanto pretiosior erit mors Domini, Sanctorum omnium sanctissimi? ipse enim mortuus est pro nobis. Si itaque tam pretiosa sit ista mors, quid merentur illi, qui toto vitæ tempore nihil aliud, præter hanc mortem cogitant? O quam iusto mortis dolore quondam conquestus est Dominus nolter, & adhuc per Prophetam conqueritur, dicens: *Elongasti à me amicum & proximum: & notos meos à misericordia. Extraneum factus sum fratribus meis, & peregrinus filijs matris meæ. Sustinui qui simul contristaretur, & non fuit; & qui consolaretur, & non inueni.* Nolite itaque fratres, nolite fugere à facie Seruatoris, nolite deserere Virginis, Discipuli aliarumque Mariarum sanctam societatem. Eamus cum illis ad palmam crucis, ascendamus & comedamus de fructibus illius; in illa liquidem pendet caro filij Dei, & cor matris illius. Non est quod aliquis se excuset, quasi nihil hoc sit, quod ipsi valeat, aut remedium aliquid poterit adferre. Si sis peccator, inuenies hic causas cur à peccato debeas abhorre, videns Deum propter peccata mori: Si penitens, confortaberis hic in penitentia laboribus perferendis, videns ea quæ innocentissimus Agnus agit & patitur. Si perfectus sis, inuenies hic quo poteris transmutari in filium & matrem, ardenti illos amore & interna compassione prosequendo, Quid plura? ipsa deuota & assidua memoria passionis Iesu Christi, à malis omnibus nos conseruat bonæque confert omnia: In præsentia gratiam, in futuro gloriam largitur. Nemo itaque hic se excuset, nemo venire tergiversetur: quia nemo est, qui hic non inuenit, quod ad vitam facit moderandam: est enim hic porta salutis, auxilium in periculis, remedium animarum, & via vera felici-

ratis. Omnia hæc in sacratissima Domini nostri Iesu Christi passione reperiuntur.

Hæc est quæ aperit Paradisum, illuminat cæcos, ambulare facit claudos, reducit in viam rectam errantes, consolatur pauperes, refrenat diuites, superbos humiliat, & confundit hos, qui in delictis viuunt. Hæc (teste Chrysostomo) est custodia paruulorum, ignorantium magistra, simpliciū philosophia, adolescentum nutrix, lac infantium, cibis adultorum, oratio deuotum, contemplantium pictura, idiotarum liber, penitentium fortitudo, scutum debiliū, medicina infirmorum, peccatorum remedium, consilium iustorum, thesaurus pauperum, portus naufragorum, & refugium omnium eorum, qui sunt in tribulatione. Si itaque velis, frater mi, in vna reposidere omnia, amplectere crucem hanc: intra in Sanctuarium hoc, & paradidum tuum instar castæ columbæ, in foraminibus petra illius. Aduola, inquit Bernardus, ad sanctas manus, aduola ad sacros pedes, & volando tandem in diuino illius lateri clauderis.

Quid itaque nunc restat aliud, quam orare omnes illos, qui ex totis præcordijs desiderant in vita spiritali fructum facere, omnes item Doctores, & qui doctrinam huius vitæ profitentur, vt sine intermissione laborent, quo tandem omnes eos, quorum curam susceperunt, in hoc exercitio ita dirigant, ita instruant, vt doctos omnes in huius philosophiæ schola discipulos Christo & Ecclesiæ educant? Quod vt commodius faciant, oportet vt postquam tyro Christianus iugum peccatorum excussit, post contritionem & penitentiam, quæ prima sunt exercitia, statim in exercitia mysteriorum vitæ & passionis Christi introducat, vt incipiat gustare quam suauis est Dominus, & suauitate rerum spiritualium inescatus ad contemptum omnium illecebrarum, sensuum oblectationum voluptatumque huius sæculi perueniat. Quamuis autem liber hic perfectorum est, tamen & incipientium est: hic enim inueniunt pueri lac, & cibum solidum qui sunt adultiores. Propterea est riuus ille Ezechielis, cuius vnā partem transiit vsque ad talos, & cuius partem alteram ob tumorem aque non potuit pertransire: quem secundum interpretes & agni transiunt, & Elephantii tranant. Iste est liber eiusdem Prophetæ, foris & intus scriptus, cuius exteriora legunt incipientes: interiora verò & secretiora perfecti. Quomodo enim ij qui humanæ philosophiæ volunt studere, initio Grammaticum aliquem legunt: Ita cœlestis philosophiæ studiosi, debent ante omnia libellum de mysterijs vitæ & passionis Christi indefessa manu voluere, & assidua mente perlegere. Nec debet hoc beneficium cuiquam negari, etiam si sceleratissimus, famosusque sit peccator: tanto enim magis illi auxilio hoc opus est, quanto peccata & peccatorum fomes sunt maiora. Quid facient enim illi, qui furij antiquarum passionum agitantur? qui tument vento Dæmoniorum, mundi, & prauarum consuetudinum? Quidam enim eorum, teste Hieronymo, in iuuentute ardent plus quam Æthna mons, aut ignis Vestiuus, hi flammis luxuria, illi cupiditatis ardore, isti vindictæ effrenato desiderio, nonnulli appetitu dignitatis & honoris. Quid facient miselli isti, si desit illis hoc adiumentum, hoc exemplum, hoc refrigerium, hoc celeste pabulum, hæc consolatio, & lux animarum saluberrima? Si dixerit Christus Apostolis suis, sub horam passionis: *Vigilate & orate, ne intreris in tentationem*, quod Matth. 26. quælo scutum aut remedium exit vilius in hac necessitate?

Bonavent.
in Stimul.
amoris.
Psal. 113.

Psal. 87.
Psal. 68.

Vita Christi
incipientium
et perfecti
Psal. 113.
Ezechiel. 47.

Simile.

Hieron.
Epist. ad
Furium.

Matth. 26.

cessitate in hoc casu, inquit Augustinus, nihil est vtilius memoria vulnerum Saluatoris; *Petra*, inquit David, *refugium est Herinaceis*; hi enim, qui pleni sunt propriorum peccatorum, non inveniunt alibi remedium, quam in foraminibus huius sacratissimæ petrae, quæ pro nobis est perforata claua diuinæ iustitiæ: ex ea enim aqua viua scaturit, quæ abluat sordes omnium peccatorum, & sic implet malorum desideriorum.

Ordo autem in hoc exercitio obseruandus est ille, quem S. Bonaventura præscribit, & quem sequi solent omnes illi, qui sese vitæ spirituali dederunt. Is autem est, vt præcipui Vitæ Seruatoris articuli secundum numerum dierum septimanæ colligantur, & vt singulis diebus duo aut tres ex ijs desumantur, quibus anima pascatur, intellectus illuminetur, voluntas accendatur, deuotio excitetur, & homo totus moueatur ad virtutes Christi imitandas, cuius vitam contempletur; gratias illi pariter agendo, pro laboribus & molestiis omnibus quas sustinuit in hoc mundo, dum nostram salutem operatus est. Obseruandum autem hic est, singulis meditationibus præmittendam esse deuotam preparationem, nec non & gratiarum actionem esse subiiciendam; vnâ cum petitione earum rerum, quæ nobis magis ad salutem sunt necessaria, & quas pro ratione fidei nostræ scire & intelligere debemus. Nec inutile erit, si textus istius articuli, de quo meditationem instituere volumus, ante ipsam meditationem legatur, vt præcepta illius loca melius queant obseruari.

De quinque autem in huiusmodi exercitio requisitis, vt sunt preparatio, lectio, meditatio, gratiarum actio, & petitio, latius egimus in fine libri primi, de Meditatione & Oratione, ad quem locum remittimus, qui de his plura cupit cognoscere. Scripsimus & in Memoriali vitæ Christianæ, tumultuariè & breuiter de præcipuis articulis vitæ Domini; eius verò Passionis atque Resurrectionis mysteria fusius in eodem de Meditatione & Oratione libro tractauimus. Sed quia inter omnia ista mysteria, hæc quæ de Natiuitate & infantia Christi sunt, dulciora & suauiora videntur esse deuotis animabus, operæ me prædium factum arbitratum sum, si in hoc libello paulò copiosius (vt breuitati, quam in alijs, præferim in Memoriali secutus sum, non nihil subueniatur) de vitæ Christi mysterijs differerem. Initium autem sumemus ab Incarnatione filij Dei, quæ quasi præludium est omnium aliorum quæ sequuntur.

DE ANNUNCIATIONE B. M. ARIÆ VIRGINIS, & INCARNATIONE FILII DEI.

MEDITATIO I.

Circa altissimum hoc mysterium Incarnationis Verbi Dei, ante omnia consideranda est immensa illa charitas, & amor, quem Deus erga genus humanum habuit. Cum enim nec ipse bonorum nostrorum egeret, nec hominum vlla extarent merita, tantum per viscera infinitæ suæ misericordiæ & charitatis, misit Vnigenitum filium suum, pro pretio & redemptione mundi: vt mundum nobilitaret sua Natiuitate, sanctificaret sua iustitia, locupletaretur sua gratia, erudiret sua doctrina, confirmaret suis exemplis, resuscitaret sua morte, & à captiuitate suo pretioso sanguine liberaret. Hoc est magnum illud beneficium, quod Seruator ipse tantopere commendat in Euangelio, dicens: *Sic Deus dilexit mundum, vt filium suum vni-genitum daret, vt omnis qui credit in eum*, (id est credendo ammat eum, eiusque mandata obseruat) *non pereat, sed*

habeat vitam æternam. Et si enim Deus infinita alia media habuerit, quibus nos redimere potuit, voluit hoc tamen præ cæteris vt, licet maximo illi confiteretur: eo quod nobis erat vtilius, & malo nostro conuenientius, nullam habens rationem sui commodi, sed in solum honorem & vtilitatem nostram, qui tamen inimici illius eramus, respiciens.

Confidera secundò magnam conuenientiam huius mysterij, id est, quàm aptum & conueniens fuit medium, quod diuina providentia inuenit, ad salutis nostræ restorationem. Quemadmodum enim per vnum hominem perditio in mundum intrauerat, ita disposuit, vt per vnum hominem alium salus mundo redderetur: & quemadmodum per superbiam vnius hominis, qui homo cum esset Diuinitatem amiebat, sumus condemnati; sic per humilitatem alterius hominis, qui cum Deus esset, humanitatem assumpsit, à damnatione liberati sumus.

Præterea quo pretio vel lytro debita nostra melius solui potuerunt, quàm sanguine filij Dei, quare magnificentius potuit nostra nobilitati natura, quæ eius humilitate? Quis potuit maiori cum auctoritate causam nostram perorare, quam summus Sacerdos Patris? Quis potuit maiori cum fide & pietate inter Deum & hominem intercedere illo, qui Deus simul est & homo? obseruans regulam iustitiæ, tanquam iudex: & implorans misericordiam, tanquam pars: agnoscens debitum tanquam homo, & dans humanitati suæ virtutem, ad satisfaciendum tanquam Deus: titulum hominis assumpsit, vt debitor esset, manens Deus vt Chirographum deleteret, & creditori satisfaceret. Verè non posset modus inueniri conuenientior illo, in quo omnia concurrunt simul, quæ ad nostram requirebantur salutem. Quoniam, vt rectè annotauit B. Leo, Nisi esset Deus verus, non afferret remedium: & nisi esset homo verus, non præberet exemplum.

Ad sanandum itaque vulnera nostrorum animarum, quæ tot & tam periculosa erant, quæ potius inueniri medicina efficacior? Quæ exempla dari potuere potentiora, ad cogendum & confundendum nos, quàm hæc nostri Redemptoris fuerunt, qui & Deus erat, & homo? Quomodo potuit nostra superbia melius deprimi, quàm illius humilitate? nostra auaritia curari, quàm illius paupertate? ira nostra frænari, quàm eius patientia? nostra inobedientia sanari, quàm eius obedientia? mollicies & illecebræ nostræ expelli, quàm eius doloribus & vitæ aperi-tate? Et præter hæc omnia, quomodo potuit melius vincere odium nostrum, quàm suo amore? nostra maleficia superare, quàm suis beneficijs? nostram negligentiam corrigere, quàm sua providentia? & sollicitudinem nostræ diffidentia medicari, quàm tot meritis, & tam infallibili amoris pignore?

Præterea & hoc loco inquirendus est ordo, & cõ-filium sapientiæ diuinæ, in modo & opere nostræ redemptionis à Deo constituto. Et si enim immensa illa bonitas & misericordia Domini nostri (vt ait Bernardus, & alij multi Doctores) mille alios modos habere potuerit, nos redimendi; voluit tamen hoc vt, vt erectio & restitutio nostra primo lapsui conteneret. Quemadmodum enim per vnâ mulierem lapsi sumus, ita per aliam mulierem surreximus. *Mulier quam dedisti mihi*, dicebat Adam, *dedit mihi de ligno, & comedi*. Verba malitiæ sunt hæc, ait Bernardus, quibus magis augeas, quàm deleas peccatum. Veruntamen sapientia vicit malitiam, cum occasionem venia, quàm à te Deus interrogando elicere tentauit, sed non potuit, in thesauro indeficientis suæ pietatis inuenit. Redditur nempe for-

Conuenientia nostræ redemptionis.

Pretium quo redemptus sumus.

Serm. 1. de Natiuitate Domini. Exempla Christi essentia cunctissima.

Quare Deus istum modum nos redimendi elegit.

Genes. 2.

Ber. Hom. 2. super Mat. 1. sus est.

Maria &
Eua compa-
ratio.

Ansel. lib.
1. cap. 3.
Cur Deus
homo.

Psal. 67.

Minimo la-
bore sancta
facta.

mina pro femina, prudens pro fatua, humilis pro superba; quæ pro linguo mortis gustum tibi porrigat vitæ, & pro venenoso cibo illo amaritudinis, dulcedinem pariat fructus æterni. Muta ergo inique excusationis verbum, in vocem gratiarum actionis, & dic: Domine, Mulier quam dedisti mihi, dedit mihi de ligno vitæ, & comedi, & dulce factum est super mel ori meo; quia in ipso viuificasti me. Fructus arboris me fefellit, & fructus Mariæ mihi vitam restituit: & sic maledictio, quæ venit per Euam, versa est in benedictionem per Mariam. Hæc ille. Subiungit his Anselmus: Oportebat nanque, ut sicut per hominis inobedienciam mors in humanum genus intrauerat, ita per hominis obedientiam vita restitueretur: Et quemadmodum peccatum, quod fuit causa nostræ damnationis, initium habuit a femina, sic veræ iustitiæ & salutis nostræ Auctor nasceretur a femina: & diabolus, qui per iustum ligni (quem iustit) hominem vicerat, ita per passionem ligni quam intulit ab homine vinceretur.

Hæc itaque noua femina fuit electa à Deo, iam inde à mundi exordio, ipsæque virtutibus & gratijs ornata, ut digna fuerit esse mater ipsius filij. Quam magnæ verò, & absolute virtutes istæ fuerint, humana non potest explicari eloquentia. Ratio est, quoniam Deus omnia quæ facit, ita facit, ut cum fine, in quem sunt, optime conueniant; curaque ut ea omnia modo quodam perfectissimo habeant, quæ ad finem illum requiruntur. Elegit B. Ioannem Baptistam in testimonium sui aduentus; Elegit S. Paulum, & alios Apostolos, ut essent doctores Ecclesiæ, nec tantum elegit, sed etiam infudit in illos copiosissime omnes virtutes & gratias, quæ fuerunt ad illa munia obeunda necessaria. Et quoniam sacratissimam Virginem hæc ad altissimum dignitatis gradum, qui in hominem cadere poterat, elegit, etiam maximis gratijs, perfectissimisque virtutibus & donis eandem adornauit: ita ut ipsæ multis parafanguis omnes homines anteiret. Atqui hoc modo vni eorum, in quibus Deus ostendit immensam suam bonitatem, sapientiam & omnipotentiam, est sanctitas huius Virginis. Si enim oculos haberemus perspicaces, qui penetrare cor, & admirari possent sublimitatem virtutum eius Virginis, fateremur utique omnes, nihil vnquam à Deo creatum, in quo manifestius sapientia & artificium diuinum elucescit, quam in illa. Ita ut nec Sol, nec Luna, nec Stella, nec Cæli, nec aliquod opus illius tam dilucidè pulchritudinem & perfectionem Creatoris representat, quam altitudo & perfectio huius Virginis. Sic enim Propheta quondam dixerit, Dominus in sanctis suis esse admirabilem, quantum putas est mirabilior in illa, quæ est mater Sancti Sanctorum, & in qua sola sunt omnes omnium Sanctorum prerogatiua congregata? Idipsum autem tanto maiori admiratione dignum est, quanto humana natura est Angelica inferior. Non est enim tanta admiratione dignum, si artifex quispiam præclarum aliquod opus faciat ex argento, vel auro, quanta si ex creta vel argilla idipsum componat: nobilitas enim materiæ addit operi dignitatem. Proinde non tam miror puritatem Angeli corpus non habentis, quam animæ corpori luteo inclusæ. Neque etiam minus admirandum est in hac Virgine, quod tam exiguo labore, paruisque exercitijs ad tantam virtutum sublimitatem peruenit. Apostolus Paulus bonam mundi partem huc illuc discurrendo peragravit, prædicauit Gentibus, cum Iudæis disputauit, hæreticos confudit, multas epistolas conscripsit, miracula fecit, & alia multa. B. autem Virgo his rebus non fuit occupata: non enim hæc sexui femineo & conditioni illius conueniebant. Sed præcipua illius exercitia post obsequium filio

suo debitum) erant spiritualia, in operibus vitæ contemplatiua, licet ab actiua, ubi opus erat, non fuerit omnino aliena. Estne itaque vehementer admirandum, quod in tanta quiete & silentio, quod sacro pectore & cordi virgineo clausum gestabat, tanta promeruit? tam singulariter Deo placuit? tam facili negotio terra, quid dico terra? imò cælo ipso posita, super omnes choros Angelorum volauit? O diuina quies, ô sacrum silentium, quæ dies, quæ nox abiit sine diuinis laudibus, in hoc virginali sacrario? quæ preces matutinae, quæ horæ canonica, quæ diuina officia in illo sunt celebrata? Quis habebit oculos adeo penetrabiles & acutos, ut pectus huius Virginis intrare, ibidemque zelum ardentem, motus diuinos, sensus inflammatos, feruorem spiritus, celestem splendorem, omnemque quæ in illo sanctissimo templo est, sacram suppellectilem queant contemplari. Sponsus in suo Cantico considerans Sponsæ suæ virtutem & perfectionem, amore correptus maioris dicebat: *Quam pulchra es amica mea, quam pulchra es? Oculi tui columbarum, absque eo quod intrinsecus latet.* Illud enim non oculis hominum, sed solius Deiperat manifestum.

Ex hoc patet exemplo iniuriam eos facere Deo, qui pauperes sunt & infirmi, atque iccirco conqueruntur, quod non habent unde benefaciant, aut in quo pro amore Dei laborent. Sufficit enim quod habent cor ad amandum Deum, intellectumque; & memoriam ad eius mirabilia contemplanda. Si enim prudenter nouerint cum his negotiari, magnos virtutum thesauros congerent, & Deo præstarent obsequium gratissimum. Quibus rebus studuissent olim Patres nostri in eremis habitantes, nisi noctes diesque totos occupati fuissent in rerum celestium contemplatione: Hoc ocium laudabilis est omni negotio: illud nihil agere, omnes superat actiones. Hic enim anima in seipsam reuersa laudat Dominum: Hic Deum orat, hic adorat, hic amat, hic timet, hic credit, hic sperat, hic reueretur, hic plangit, hic humiliat se ante conspectum diuinæ maiestatis, hic cantat, hic illius laudes prædicat, hic facit omnia tantò purius, quanto occultius, & sine testimonio humano.

Sed reuertamur unde sumus digressi. Maria itaque paradus est, quem Deus præparauit, ut secundum in illo collocaret Adamum. Et quia Deus disposit nit omnia suauiter, circumducens ea per media ad finem bene proportionata (in omnibus enim rebus, quæ ad gratiam ordinata sunt, vna est, eaque præcipua, bona educatio) præter omnem gratiam, quam dedit huic Virgini, voluit, ut statim à natiuitate in loco sancto, & bona societate educaretur. Propterea disposuit, ut in templo Sacerdoti præsentaretur, ibidemque Deo noctes atque dies seruiret, in quo loco ceperunt admiranda illius virtutes elucescere, de quibus ita scribit Hieronymus: Erat beata Virgo in nocturnis vigilijs prima, in lege Dei cæteris doctior, in humilitate submissior, in Psalmis Davidicis elegantior, in charitate feruentior, in puritate purior, & in omnibus virtutibus perfectior. Omnia verba eius gratia exundabant. Deus enim semper in ore eius versabatur. Orabat continuè, & uti propheta dicit, meditabatur in lege Domini die ac nocte. Gerebat sollicitam sociarum suarum curam, ne qua loqueretur verbum otiosum, aut criminofum, ne in condito risu, aut iniuria aliquem offenderet, ne superbiret, & se alteri præferret: Benedicebat quotidie Deo, & ne non semper in isto officio sedula inueniretur, quando salutabatur resalutabat, dicens: Deo sit gratia. Huc vsque Hieronymus.

Sed cum hoc loco Audiamus Angelum eam salutasse, hoc omnino nobis persuadendum, virginem non

Quid Maria fuerit in ecclesia sua.
 non in plateis, sed in oratorio suo reperiuntur esse. Et si enim angusta & humilis illius fuerit domuncula, non tamen abfuit ab illa lux orationis. Ideoque credibile est, quod deuotos suos libros, psalmos, prophetas, aut preces suas in manibus habuerit: fortassis & ad exemplum Iudith inuenta est in cilicio, & disciplina ad castigandum corpusculum, quod peccatum non fecerat: sed & verisimile est, ut Sancti plerique scribunt, quod eo ipso momento, quo ab Angelo est salutata, extra se posita, & diuinarum contemplationum magnitudinerapta fuerit, totaque in Deo absorpta.

Quarto loco desideranda venit dulcis illa & officiosa Gabrieli saluatio: item sublimes huius Virginis virtutes, quae mirabiliter in toto dialogo, qui fuit inter illa & Archangelum, resplendent: ut sunt inter alias Silentium, Humilitas, Virginitas, & Fides.

Silentium Mariae.
 Silentium in eo conspicitur, quod cum Angelus de tam arduis rebus, tanto verborum pondere & copia cum illa loqueretur, ipsa raro, idque paucissimis verbis responderit: ut doceret omnes Virgines, maximum decus & ornamentum virginitatis esse Silentium & Verecundiam.

Humilitas.
 Humilitatem suam in eo ostendit, quod turbata est, & timuit audiens Angelicam hanc salutationem: nihil enim humili inuitatius, nihil quoque odiosius, quam proprias audiri laudes, & proinde etiam nihil magis timet, quam huiusmodi gratulationes vel adulationes. Quemadmodum enim avarius metuit latrones, ne forte thesauros suos diripiatur: sic verus humilis metuit laudes hominum, quae sunt fures humilitatis.

Virginitas.
 Virginitas, & insignis amor, quem erga virtutem illam habuit Maria, ex eo colligitur, quod dixit: *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* Quibus verbis significat propositum & votum virginis suae puritatis, tanquam prima huius laudabilis propositi inuentrix. Ideoque ecclesia vocat illa in Litanis Virginem virginum, tanquam Reginam, Doctrinam, Patronam & fidelem adiutricem omnium illarum, quae faciunt professionem, ad imitandum sanctum hoc propositum, & diuinum exemplum.

Hero ad Lazarum.
 Non abs re fore existimo, ad laudem huius virtutis, & propter eos, qui illam student impedire, hoc loco commemorare, quod B. Hieronymus scribit, in quadam suarum epistolarum. Praetextata, ait, nobilissima quondam femina, iubente viro Hymetio, qui Patruus Eustochij virginis fuit, habitum eius cultumque mutauit, & neglectum crimen mundano more texiit: vincere cupiens & virginis propositum, & matris desiderium: & ecce sibi eadem in nocte cernit venisse ad se Angelum, terribili voce minantem poenas, & hac verba frangentem: Tunc aussa es viri imperium, praeferre Christo? tu caput Virginis Dei tui sacrilegis attrahere manibus? quae iam arescent, ut sentias excruciatam, quid feceris: sin autem perseveraueris in scelere, finito mense quinto ad inferna duceris, & merito simul orbaberis & filijs. Omnia per ordinem expleta sunt, & seram miserae poenitentiae velox signavit interitus. Sic vlciscitur Christus violatores templi sui, sic gemmas & pretiosissima ornamenta defendit. Hoc retuli, non quod insultare velim calamitatibus infelicium, sed ut moueam cum quanto metu & cautione seruare debeas quod Deo spopondisti. Hucusque Beatus Hieronymus.

Virginitas & humilitas.
 Quoniam verò duae virtutes supradictae virginitas & humilitas singulari modo in sacratissima hac Virgine resplendent, & quia ut in nobis quoque luceat omnino optandum est, audite quid de istis duabus scripserit olim B. Bernardus: Pulchra permixtio, inquit, Virginitatis & Humilitatis, nec mediocriter Deo placet illa anima, in qua & humilitas

commendat virginitatem, & virginitas exornat humilitatem. Sed quanta putas veneratione digna est, in qua humilitatem exaltat fecunditas, & partus consecrat virginitatem. Audis virginem, audis humilem: si non potes virginitatem humilis, imitare humilitatem virginis: laudabilis virtus virginitas, sed magis necessaria humilitas. Illa consulitur, ista praecipitur: ad illam inuitaris, ad istam cogeris. De illa dicitur, *qui potest capere capiat*: de ista dicitur, *nisi quis efficiatur sicut paruulus iste, non intrabit in regnum* *calorum*. Illa verò remuneratur ut sacrificium voluntarium, ista exigitur ut seruitus, ad quam obligamur. Potes denique sine virginitate seruari, sine humilitate non potes. Potest inquam placere humilitas, quae virginitatem deplorat amissam: sine humilitate autem audeo dicere, nec virginitas Mariae placuisset. Super quem, inquit, requiescet Spiritus meus, nisi super humilem & quietum? Super humilem dixit, non super virginem. Si igitur Maria humilis non esset, super eam Spiritus non requievisset: si super eam non requievisset, nec impregnasset: quomodo enim de seipso sine ipso conciperet? patet itaque, quia ut de Spiritu sancto conciperet, sicut ipsa perhibet, respexit humilitatem Ancillae suae Deus potius quam virginitatem. Et si placuit ex virginitate, ex humilitate tamen concepit, unde constat quia etiam ut placeret virginitas, humilitas procul dubio fecit. Quid dicis virgo superba? Maria virgine se oblita, gloriatur de humilitate: & tu negligendo humilitatem blandiris tibi de virginitate? Responsum, ait illa, humilitatem ancillae suae. Quae illa virgo utique; sancta: Virgo sobria: Virgo deuota. Nunquid tu castior illa? nunquid deuotior? aut nunquid forte tua pudicitia gratior castitate Mariae, ut tu scilicet sine humilitate placere sufficiat ex tua: quod illa non potuit ex sua? Denique quanto honorabiliores ex singulari munere castimoniae, tanto tibi maiorem iniuriam facis, quod eius in te decorem fedas permixtione superbiae. Hae D. Bernardus.

His duabus virtutibus idem Doctor mellissimus & tertiam adiungit, quae est charitas; & de tribus istis virtutibus agit in quadam epistola, vtilibus & salutaribus doctrinis refertissima, quae superioribus adiungere placuit, ad pleniorum lectorum instructionem. Sunt autem haec eius verba: Castitas, Charitas, Humilitas, nullius quidem coloris sunt, sed non nullius decoris. Nec mediocri decoris, qui diuinos quoque delectare possit aspectus. Quid castitate decoris, quae mundum de immundo conceptum semine, de hoste domesticum, angelum denique de homine facit? Differunt quidem inter se homo pudicus & Angelus, sed felicitate, non virtute. Sed & illius castitas felicius, huius tamen fortior esse cognoscitur. Sola est castitas, quae hoc mortalitatis & loco & tempore statum quendam immortalis gloriae repraesentat. Sola inter nuptiarum solemnium morem beatae illius vendicat regionis, in qua neque nubunt, neque nubuntur, praebens quodammodo terris caelestis iam illius conuersionis experientiam. Vas interim fragile quod portamus, in quo & crebro periclitamur, tenet castitas, ut monet Apostolus, in sanctificationem, & instat odoriferi balsami, quo condita cadauera incorrupta seruantur: sensus ipsa & artus continet, & costringit, ne dissoluantur otijs, ne corrumpantur desiderijs, ne carnis voluptatibus computrescant.

Verum quantalibet venustate sui castitas eminere appareat, sine charitate tamen nec pretium habet, nec meritum. Nec mirum. Quod enim absque illa bonum suscipitur? Fides? Sed nec si montes transferat Scientia? sed ne illa quidem quae linguis loquitur Angelorum. Martyrium? Nec si iradidero, inquit, corpus meum, ita ut ardeam. Nec absque illa quodlibet bonum suscipitur: nec cum illa quantumlibet exiguum respuitur. Castitas sine charitate lampas est.

Sap. 4.

est sine oleo. Subtrahere oleum, lampas non lucet: tolle charitatem, castitas non placet. Sed *o quam pulchra est*, ut clamat Sapiens, *casta generatio cum charitate*.

Humilitas
comendatur

Esa. 66.

Iam de tribus, quæ superius proposuimus, sola tractanda restat humilitas. Hæc duabus præmissis virtutibus in tantum est necessaria, ut absq; illa ista nec esse virtutes videatur. Nempe ut castitas & charitas detur, humilitas meretur; *quoniam humilibus Deus dat gratiam*. Seruat acceptas, quia non requiescit Spiritus, *nisi super quietum & humilem*. Seruat as consumat, quia *virtus in infirmitate*, id est humilitate perficitur. Inimicam omnis gratiæ, omnisque initium peccati debellat superbiam, & tam à se, quam à cæteris virtutibus superbiam illius propulsat tyrannidem. Siquidem cum ex alijs quibusque bonis virium suorum magis soleat capere incrementum superbiam: sola hæc omnium propugnaculum quoddam, turrisque virtutum, eius fortiter resistit malitiæ, obuiat præsumptioni. Hactenus Bernardus eadem epistola citata, sed locis diuersis.

Videri B. Maria.

Luc. 1.

Genes. 22.

Sed ad propositum reuertamur. Præter virtutes tres iam commemoratas, etiã insignis fides hic virginis est notanda. Non enim dubitauit de re tam admirabili, & quasi impossibili, quã Angelus illi nuntiavit: nec petijt signum ut Zacharias, licet incredibilis sit, quod Virgo, quam quod sterilis pareret: quod Deus, quã quod homo nasceretur. Sed tanquam vera filia Abraham, imitatrix illius fidei, quem admodum ille credit, ut puer Isaac immolatus, & resuscitatus filios procrearet, & genus suum propagaret: ita hæc credidit quod virgo maneret, & tamen operante Deo Mater fieret. Quare & sancti Doctores aiunt, quod cum interrogaret, *Quomodo fiet istud?* non dubitauerit quin fieret hoc, quod Deus promittebat: sed inquisiuerit de modo quo fieret, postquam ipsa votum virginis emiserat. Sed Angelus Domini tam in hoc quã in illo Mariæ satisfaciens, dixit, quod pareret filium, & virgo permaneret: fructu ventris sui gauderet, & coronam virginis non amitteret. Huc faciunt ea, quæ deuotiss. Bernardus de hac materia scripsit pulcherrimam ad beatissimã Virginem sermocinationem instituens, eamque ad consensum dandum inuitans, hoc modo:

Bernard.
ho. 4. super-
missus est,Sundela dul-
cis ad Virgi-
nẽ ut assen-
sum præbeat
sum.

Audisti, inquit, virgo factum, audisti & modum: utrumque mirum, utrumque iucundum. *Iocundare filia Sion, & exultare satis Hierusalem*. Et quoniam auditui tuo datum est gaudium, & leticia, audiamus & nos à te responsum letitiæ, quod desideramus, ut iam exultent ossa humiliata. Audisti inquam factum, & credidisti: crede & de modo, quod audisti. Audisti quod concipies & paries filium, audisti quod non per hominem, sed per Spiritum sanctum: expectat Angelus responsum, tempus est ut reuertatur ad Deum, qui misit illum: Expectamus & nos, o Domina, verbum miserationis, quos miserabiliter premit sententia damnationis. Et ecce offertur tibi pretium salutis nostræ: statim liberabimur si consentis. In lempiterno Dei Verbo facti sumus omnes, & ecce morimur: in tuo breui responso sumus rescindi, ut ad vitam reuocemur. Hoc supplicat à te, pia Virgo, flebilis Adam, cum misera sobole sua, exul à Paradiso: hoc Abraham, hoc Dauid, hoc ceteri flagitant S. Patres: Patres scilicet tui, qui & ipsi habitant in regione umbræ mortis. Hoc totus mundus tuis genibus prouoluit expectat. Nec immerito: quoniam ex ore tuo pender consolatio miserorum, redemptio captiuorum, liberatio damnatorum, salus denique vniuersorum filiorum Adam, totius generis tui. Da Virgo responsum festinanter. o Domina responde verbum, quod terra, quod inferi, quod expectant & Superi. Ipse quoque omnium Rex & Dominus quantum concupiuit decorem tuum, tantum desiderat &

responsionis assensum, in quo nimirum proposuit saluare mundum. Et cui placuisti in silentio, iam magis placebis ex verbo, cum ipsi tibi clamet ex cælo. O pulchra inter mulieres, fac me audire vocem tuã, ipse te faciet videre salutem nostram. Nunquid non est quod querebas? quod gemebas? quod diebus ac noctibus orando suspirabas? Quid igitur? Tu es cui hoc promissum est, an aliam expectamus? imò tu ipsa, non alia. Tu in qua illa promissa, illa expectata, illa desiderata, ex qua sanctus pater tuus Iacob iam morti appropinquans vitam sperabat æternam, cum dicebat: *Expectabo salutare tuum Domine*. In qua deniq; & per quam Deus ipse Rex noster antè sæcula disposuit operari salutem in medio terræ. Quid ab alia speras, quod tibi offertur? Quid per aliam expectas, quod per te mox exhibebitur: dummodo præbeas assensum, respondeas verbum? Responde itaq; citius Angelo, imò per Angelum Domino responde verbum, & suscipe Verbum: profer tuum, & cõcipe diuinum: emitte transitorium, & amplectere sempiternum. Quid tardas? quid trepidas? Crede, confitere & suscipe. Sumat humilitas audaciã, verecundiã fiduciã. Nullatenus conuenit nunc ut virginis simplicitas obliuiscatur prudentiam. In hac vna re ne timeas Virgo præsumptione: quia est ingrata in silentio verecundiã, magis tamen nunc in verbo pietas necessaria. Aperi Virgo beata cor fidei, labia confessioni, viscera Creatori. Ecce desideratus cunctis gentibus foris pulsus ad ostium. O si temerante pertransierit, & rursus incipias dolens querere quem diligit anima tua. Surge, curre, aperi. Surge per fidem, curre per deuotionem, aperi per confessionem.

Ecce, inquit, ancilla Domini fiat mihi secundum verbum tuum. Semper solet esse familiaris gratiã diuinæ virtutis humilitas. *Deus enim superbis resistit, & humilibus dat gratiam*. Humiliter ergo respondet, ut sedes gratiæ præparetur. Ecce, inquit, ancilla Domini. Quæ est hæc tam sublimis humilitas, quæ credere non nouit honoribus, insolescere gloria nescit? Mater eligitur, & ancillã se nominat. Non mediocriter reuera humilitatis insigne, nec oblata tanta gloria obliuisci humilitatem. Non magnum est esse humile in abiectione: magna prorsus & rara virtus, humilitas, honorata. Respondit itaq; virgo gloriosa: *Fiat mihi secundum verbum tuum*. Fiat, desiderij est signum, non dubitationis indicij. Et per hoc quod dicit fiat mihi secundum verbum tuum, magis intelligenda est affectu exprimere desiderantis, quam effectum requirere more dubitantis. Quanquã nil obstat *Fiat* esse verbum orationis. Nemo quippe orat, nisi qui credit, & sperat. Vult autem requiri à se Deus etiam quod pollicetur. Et ideo fortè multa quæ dare disposuit, prius pollicetur, ut ex promissione deuotio excitetur: sicq; quod gratis daturus erat, deuota oratio promereatur. Hæc Bernardus.

Vltimò perpende, quomodo eo ipso momento quo Virgo verbum hoc locuta est, *Ecce ancilla Domini fiat mihi secundum verbum tuum*. Deus operante Spiritu sancto, cui peculiariter hoc opus attribuitur, in vtero Mariæ incarnatus est. Tribuitur autem opus hoc Spiritui sancto, quia fuit opus inaltimabilis bonitatis, & amoris: qualia Spiritui sancto appropriantur, ut Theologi loquuntur. Sed quis poterit hoc loco explicare, magna illa & admiranda, quæ illo temporis pũcto in visceribus Virginis Mariæ facta sunt? & quis enarrabit affectiones, influentias, & supernaturales illas alterationes, cum diuini luminis splendore, quas in purissimo corde sensit Beata Virgo, in hoc admirabili & nouo ingressu, tam Filij, quæ Spiritus sancti? Filij, ut is incarnaretur, Spiritus sancti, ut incarnationem operaretur. Sed hæc in silentio, cum deuota oratione & consideratione in anima religio-

Christi Vie
ro Virginis
conclusi ha
milis

Guericus
Abbas ser. 3
de Annunc
Mariæ.

Σφα 30.

spiritualiter concipit in se
Dei filium.

In tractatu
de S festiui
taribus pue
nile su.

March 18.

Bonauent.
de S. festiui
tate cap. 2.

Jacob, b.

Nota contra
dissuadentes
opera poe-
tentia.

Hæc cogitet anima fidelis, quàm casta, quàm sancta, quàm deuota fuerint illarum sanctarum colloquia, quàm diuina, quàm salutifera consilia, quàm miranda sanctitatis mutua societatis opera, dum vnaquæque aliam verbo & exemplo prouocabat ad meliõra. Sic tu ò deuota anima facias, si te de Spiritu sancto concepiße noua cœlestis vitæ desideria sentias, fuge malorum confortia, ascende cum Maria, quare virorum spiritualium consilia, imitari stude perfectorum vestigia, cõtemplare bonorum verba, opera pariter & exempla, fuge peruersorũ venenosa consilia, quæ semper peruertere querunt, impedire appetunt, lacerare non desistunt, noua Sancti spiritus inspirata desideria, & sepe sub specie & boni, & pietatis, virus infundunt impiæ tepiditatis, dicentes: Nimis magnũ est quod incipis, nimis arduum quod proponis, intolerabile quod facis, vires tibi non suppetunt, vires naturales deficient, caput confunditur, oculi destruantur, infirmitates diuersimodæ nutriuntur,

untur, pthisis, paralyfis, calculus, & vertigo capitis, oculorum caligo, sensuum hebetudo, rationis obnubilatio, & virium destructio, his omnibus subiacet, nisi ab inceptis abstineas, & commodo corporali amplius intendas, statum tuum non decent talia, per hæc diminuitur honor tuus & reuerentia. Vides quod iam factus est magister disciplinæ & medicus corporis, qui nec mores proprios componere nouit, nec curare propriam infirmitatem mentis? Heu heu quot & quantos maledicta mundalium consilia supplantauerunt, & conceptum in eis per Spiritum sanctum Dei filium extinxerunt. Hæc est illa potio misera & mortifera, per suasio Diabolica, quæ in multis spirituales conceptum impedit, in plerisque conceptum iam per propositum formatum, vel per votum iam perfectum, interficit & extinguit. Sed sunt & alij, qui videntur, (& fortè sunt) boni & religiosi, sed tamen (salua earum reuerentia) minus timidi, non attendentes nodum abbreviatam manum Domini, ut saluare nequeat, nec considerantes nondum diminutam pietatem altissimi, quin iuuare valeat, habentes zelum Dei, sed non secundum scientiam, dum ex compulsionem corporalis afflictionis, vel fortè ex timore naturalis defectionis, dum alios vident viriliter agere, quod ipsi iam dudum bonum & sanctum iudicabant, & tamen non audebant inchoare, retrahunt homines ab operibus perfectionis. Dissuadent ea quæ excedunt statum vitæ communis, destrunt sancta consilia diuinæ inspirationis, quorum consilia ratione vitæ quāto magis sunt autentica, tantò magis inueniuntur periculosa. Alij dicunt, & multum callide ex antiqui hostis adinventione obijciunt: Si talia vel talia feceris sanctus & bonus, religiosus & deuotus iudicaberis. Et cum in te nondum sit quod esse in alijs putaris, in conspectu summi iudicis tuam magnam gratiam, & horrenda peccata cognoscens reus eris & amittis meritum operis, & hypocrita reputaberis. Talia & similia exercitia dicunt debere esse illorum, qui nihil mali fecerunt, qui sanctè & innocenter vixerunt, qui omnia propter Deum dimiserunt, qui toto tempore vitæ suæ Deo perfecte adhererunt. Sed & hos Deo deuota & dilecta anima deuota, montem ascende cum Maria: Paulus non sine peccatis vixerat, non diu Deo seruierat, quando in tertium cælum rapiebatur, & Dominum facie ad faciem contemplabatur. Maria Magdalena tota superba, tota ambitiosa, tota mundanis vanitatibus intentata, carnis cupiditatibus dedita, non longè post ad pedes Iesu, inter Apostolos sanctos sedit, & cum intentione deuotam doctrinam perfectionis audiuit. Prima omnium in modico tempore videre Deum meruit, alijque verba veritatis constanter proposuit. Non enim est personarum acceptor Deus, non pensat nobilitatem generis, non diurnitatem temporis, non multitudinem operis, sed feruorem ampliorem, & charitatem maiorem deuotæ mentis. Non enim pensat qualis aliquando fuisti, sed qualis esse à modo incepisti. Vnde taliter consulentium consilia essent multum reprehensibilia, si non excusarentur simplicitate, licet non approbanda. Tu ergo o anima diuino semine grauida, fuge indocta consilia, si non habes oculos lynceos, noli abijcere humanos: melius est partem habere, quàm toto carere, malum est perdere propter perdidisse, & stultum est nolle proficere propter defecisse, si non potes saluari per innocentiam, studeas saluari per penitentiā, si non potes esse Catharina, vel Cæcilia, non contemnas esse Maria Magdalena, vel Aegyptiaca.

Si perdidisti iuuentutem, noli amittere senectutem, si vixisti in maris fluctibus, moriaris in littoris sinibus: Igitur si te sentis sancto proposito Dei dulcissimum filium Iesum concepisse, prædicta venena

mortifera fuge, & festina, desiderata, & affecta, more parturientis, feliciter ad patrum peruenire. Sed notandum est, quod beata virgo non statim post conceptionem peperit filium, sed decursu nouem mensibus genuit Christum; quod non vacat mysterio, quia non est omni spiritui credendum.

Sed o anima deuota quando notis illustrationibus vel reuelationibus illustraris, vel illuminaris insolitis inspiratis, magne perfectionis propositis intrinsecus inflammaris, non statim de tuo consilio ad opus propera, sed bene tecum & cum bonis, & potissimè cum illis, qui in talibus sunt experti delibera, utrum quæ inspirata sunt liceant, deceant, & expediant, utrum dictis prophetarum sint consona, utrum doctrinis sint contraria, & etiam, utrum exemplis sanctorum Apostolorum & sanctorum doctorum aliquam sit similia, vel dissimilia, & ad opus festina, vel statim absolutas te ab his in tua conscientia, quia periculosum est, tales inspirationes diu, & frequenter in mente concipere, & tamen ad effectum boni operis modicum, vel nihil properare. Hæc omnia D. Bonauentura.

DE REVELATIONE VIRGINITATIS, & conceptionis B. Mariæ Virginis Iosepho facta.

MEDITATIO II.

POST conceptum DEI filium in vtero virginæ sanctissimæ Domine nostræ; dicit Euangelista Matthæus, quod Ioseph, cui virgo hæcerat Mathæi desponsata, antequam cum ea conueniret, inuenerit illam in vtero habentem de Spiritu sancto. Ioseph autem cum esset vir iustus, & nollet eam traducere, voluit eam occultè dimittere.

Primum hic consideranda venit sanctitas huius digni gloriofi Patriarchæ, quam metiri atque aestimare possumus ex officio, ad quod fuit electus à Deo; nimirum ut esset Sponsus sacratæ Virginis nutritus autem & pater putatiui filij Dei; quæ duæ sunt maximæ dignitates; & secundum magnitudinem illarum, data quoque est illi magnitudo gratiæ & sanctitatis. Pro ratione autem prioris dignitatis, credibile est, quod data est illi puritas & castitas angelica, ut tractaret Virginem ea puritate & reuerentia, qua tractari merebatur illa Domina, in cuius comparatione stellæ cælorum erant immundæ.

Dicit itaque Euangelista, quod cum esset vir iustus, & nollet eam traducere; voluit occultè fugere & eam dimittere. Habemus hoc loco argumentum veræ iustitiæ, quæ ut vera sit, necessariò debet adiunctam habere misericordiam, qualis est ipsa iustitia diuina. Eadem enim lex Dei quæ misericordiam commendat, gladium in manum porrigebat, idque in fauorem eius qui iniuriam passus erat: tamen ille vindictam Deo offerebat, & quemadmodum malebat Deum in sua causa propitium & misericordem, quàm seuerum id agebat, ut talis esset ipse proximo, qualem sibi Deum cupiebat.

Est itaque hic notandum, quid homo facere & pati debet, priusquam alterius famam lædat. Potuisset enim sanctus hic Vir uti suo iure; sed maluit relinquere patriam, domum, & cognationem suam, quæ pollueret famam personæ, quàm tamen culpabilem & ream arbitrabatur. Quid dicent hic maledici & calumniatores, qui estherim in proximo non inueniant, nec aliquod ipsis lucrum ex maledicentia tali accedat, non desinunt tamen virulenta sua lingua famam & exultationem eius lacerare, quæ multis, imò plerique vita ipsa est charior? O linguæ Scorpionum & Basiliscorum perniciosiores. Hi visu suo insciant aëra, & occidunt qui ipsos contuentur: at

vos veneno inficitis auditum eius, qui aures vobis praeberet, & occiditis praesentes & absentes, qui cum infamiam suam notam intelligunt, perdunt saepe cum patientia, ipsam quoque animam.

Intruso Maria. Ceterum quis poterit explicare sollicitudinem illam, quae tunc in corde illius sanctissimae Virginis versabatur? Sciebat enim prudentissima, quid Sponsus suus in corde coquebat, & quam occasionem anxius captabat: Intuebatur illum istis oculis, amore & reuerentia, quibus conveniebat intueri illum, qui erat Sponsus tam sanctus, à Deo electus, sibi quoque datus. Quam itaque sympathiam, quem dolorem, quam poenam eo tempore sensit in corde B. Virgo videns ante oculos suos assidue moestam & sollicitam frontem, & duram quam in corde gerebat, sagittam? Nā si omnibus bonis & electis est quasi propria virtus misericordia, & compassio, maxime autem ipsi Reginae misericordiae, dubium non est, quin maxima fuerit illius compassio, quam habuit de illo, quem tam tenere diligebat, & nunc tamen iusta de causa sollicitum, triletem, & anxium videbat.

Nec minus observanda est mansuetudo, patientia, & discretio, quae eo ipso tempore in Virgine eluxerunt; obedientia quoque & conformitas ipsius voluntatis, cum voluntate diuina: tam in hac, quam in alijs omnibus tribulationibus, quae ipsi vnumquam obuenerunt: in quibus omnibus cor, crucemque suam obtulit Deo cum summa humilitate & obedientia, explicans oculis diuinis animum vulnus solliciti cordis Sponsi sui, implorans pro illo remedium & consolationem: interim id ipsum constituens in manibus illius, offerensque se ipsam iterum tanquam ancillam, non tantum ut concipiat in utero, sed ut pro illa obedientia patiatur omnia, quae erant à voluntate diuina decreta.

Fiducia Virg. Deinde & fiducia pensetur, quam habuit Virgo in re tam ardua, confidens infinitae Dei bonitati, & sperans quod illi curae esset sua innocentia, & propter illam Sponsi quoque rationem haberet, nec non & utriusque convenienti remedio prouideret. Si enim S. Susanna lata iam & pronuntiata mortis sententia ut lapidaretur, cum innocens esset, nec peccatum commiserat, in medio saxorum imbre animum non abiiecit, sed fiducia plena auxilium ab altissimo expectauerit: cur non maior fuit fiducia Mariae quae de diuina misericordia multo fuit, quam Susanna securio?

Tranquillitas in corde Maria. Ex hac fiducia nata est in anima illius pax, tranquillitas, & serenitas conscientiae: ut nec mare tam tranquillum sit tunc, cum nulli venti spirant, & placidissima est malatia, nec coelum tam sit serenum tunc, cum Aquilo nubes omnes dispulit, atque scoparum instat aera perpurpauit, quam fuit anima haec benedicta, in medio illius tempestatis. Nam si pax sit fructus iustitiae, & legitima fiducia filia, quidni magnam habuit pacem, quae tantam habuit iustitiam & fiduciam tantam?

Sed relinquamus Virginem, & ad Iosephum reuertamur, cui apparuit Angelus Domini in somnis, & dixit, Ioseph fili David, noli timere accipere Mariam coniugem tuam: quod enim in eo natum est, de Spiritu sancto est. Pariet autem filium, & vocabis nomen eius Iesum, id est, Saluatorem: ipse enim saluum faciet populum suum à peccatis eorum. O quam multa & magna mysteria his paucis Angeli verbis comprehenduntur? Consideremus autem primum cor sancti Iosephi, inde etiam Virginis super hac reuelatione. Sancti enim Euangelistae non raro (postquam breuiter sacram historiam commemorarunt) reuertuntur ad affectiones cordis explicandas: quod ideo faciunt, partim quia inter narrandum ea difficulter possunt exprimi; partim, ut relinquunt in animis

Granat. Opus spirituale.

deuotis memoriam & considerationem istius affectus, quem historia, ratio causarum, & circumstantia personarum indicant ijs, qui de eo volunt meditari. Concedamus itaque omnibus viribus & nos, ut hac via cognoscamus, quomodo affectum fuit cor sancti huius Patriarchae, postquam reuelatum est illi magnum istud mysterium, mutauitque illius propositum, ab vno extremo in aliud, id est opinionem quam de Virgine, & eius veri fructu habebat, vertens in aliam longè priori diuersam. Hac enim opinione nec humilior, nec mirabilior, nec sublimior potest quicquam excogitari. Consideremus itaque & expendamus omnia mysteria, quae Angelus Iosepho his verbis reuelauit. Initio enim indicat illi, quod Messias venisset in mundum, quod nunc omnes promissiones Dei, Spes omnium Sanctorum, voces omnium scripturarum, oracula omnium Prophetarum, & desideria omnium saeculorum erant impleta. Significat etiam illi, quem salutis modum debeat expectare ab hoc Seruatore, qui non esset carnalis, sed spiritualis, non temporalis, sed aeternus, non corporis tantum, sed corporis & animae simul Redemptor, dicens enim quod saluum faceret à peccato (per peccata intelligens omne genus malorum tam corporis, quam animae) & ab ijs liberaret populum suum, omnia haec simul ipsi reuelauit. Praeterea dignitatem quoque & excellentiam huius Saluatoris insinuat: cum enim diceret, quod conceptio & natiuitas eius erant admirabiles erant enim per Spiritum sanctum ex Matre Virgine) facilis erat coniectura dignitatis eius, qui tam nouo, & nunquam viso modo nasceretur: Potuit enim ex hoc vir Sanctus facillimè cognoscere, quod qui sic nasceretur, non esset purus homo, aut mera creatura. Docet etiam quam ingens erat beneficium, quod Deus ipsi exhibebat, qui pauper tantum erat, faber lignarius: ex domo enim & familia eius Deus ordinauerat, ut exiret lux, spes, salus & remedium omnium saeculorum: & quod ille non infimas partes in hoc negotio ageret, ut qui nutritus & pater putariuis esset futurus tanti Domini, & Sponsus illius Matris sanctissimae. Insuper & cognitam illi fecit Angelus excellentiam & sanctitatem Virginis, adeoque cor illius immutauit, ut nunc optime sentiret, atque in summo honore & reuerentia haberet illam, de qua tam sinistra paulo ante suspicabatur. Denique nec illud parui estimandum est, quod Deus haec omnia reuelauit Iosepho, non hominis alicuius, sed Angeli ministerio.

Cum itaque cor tam purum & sanctum vidit se circumdatum, aut (ut melius dicam) inflammatum tot mysterijs, quid putas sensit? quis animus? quae mens homini illi fuit? quid faceret? quo iret? quam stupefactus? quam attonitus, quam fuit in spiritu eleuatus, inter tam multa & magna mirabilia? Maxime autem cum Spiritui sancto mos sit dare iustus sensum mysteriorum, secundum proportionem cognitionis, quam dedit illis. Cum enim Spiritus sit essentialis amor, qui procedit de Patre & Filio, non minorem habet rationem voluntatis, quam intellectus; mouens & inflammans illam secundum quantitatem lucis, quam transfudit in intellectum. Quoadmodum enim natura non producit membra inaequalia, sed inter se proportionem pulchram; & bene dispositam habentia: sic Spiritus sanctus, communi modo loquendo tantos accendit in voluntate ardores & motus tantos, quanti sunt in intellectu splendores. Quod cum ita sit, qualis putas fuit sancta illa voluntas, cuius talis fuit intellectus?

Porro & hic animaduertendum, non mediocre etiam in corde Sancti Iosephi tunc fuisse dolorem & poenitentiam, dum recordaretur, quam sinistram opinionem de Virgine, & Sponsa sua conceperat: quā

III

nunc

Qua Iosepho per Angelum reuelata sint

Spiritus S. tanto accendit voluntatem quantum illuminat intellectum. Simila.

Poenitentia Iosephi.

nunc intelligebat longè ab illa alienam esse debuisse: cum talem haberet ducem & custodem, ut nec illud argumentum, nec aliquid aliud sufficere debuerit, ad notam aliquam ignominie illi inurendam. Simul hic etiam perpendamus, quàm lachrymabundus, quàm deuotus, quàm latus ante pedes Virginis procubuerit, & millies veniam erroris sui orauerit, rationem dans tertiutinis ab Angelo edocta, & mysterij sibi ab illo manifestati.

Postquam ergo Sacratissima Virgo singularem hanc Dei prouidentiam, præsensque illius auxilium vidit, viditque sponsum suum quem diligebat, paulò antè tam tristem & sollicitum, incredibilem in animo dolorem fouentem, nunc liberum à curis, consolatione diuina refocillatum atque hilarem: & præter hæc intellexit quomodo diuina prouidentia cura suæ innocentie gereret, audita oratione sua pacataque domo, & sedato animo sponsi sui modo tam ineffabili & inusitato, quid putas illam fecisse? quid sensisse? quid dixisse? quas laudes Deo decantasse? quas gratiarum actiones reddidisse; recordata est fidelitatis & paternæ prouidentie, qua Supremus ille Dominus regit & tuetur eos, qui seruiunt illi. Sicut ipse cantabat cum diceret: *Et misericordia eius à progenie in progeniem timentibus eum.* Quod itaque gaudium, quæ iubilatio, quæ lacrymæ, quæ deuotiones visa & audita sunt, in sacrario pectoris illius sanctissimæ Virginis, cum cerneret tanta Dei prouidentia sese defensam, & adiutam in tā dubia tribulatione.

Luc. 1.

Postea ad Sponsum suum reuersa familiaria cum illo colloquia misit, omniaque illi narrauit mysteria, & quicquid inter se & Angelum actum erat; quid etiam in adibus Zacharie, cum illic esset acciderat. Elisabetha feliciter illi vetula, & quem in utero, habebat infantem. Narrante hæc Maria mirum in modum creuit exultatio Sancti Patriarchæ, & gaudium gaudium, & admiratio admirationi cum mulabatur. Interrogabat Ioseph, & Maria respondebat, tantumquam quæ a secretis erat Deo, & magistra memorie mysteriorum illius, operumque Spiritus sancti. Tandem ambo simul cum multis lachrymis laudarunt, & glorificauerunt Deum, multas horas terentes in hoc suauis dialogo: aut (ut melius dicam) in matutinis istis celebrandis, cum tot lachrymis, & tanta Spiritus deuotione.

Inter tot verò & tam multa mirabilia, nequaquam vltimo loco habenda sunt verba, quæ inter alia ad Iosephum locutus est Angelus: *Vocabis nomen eius Iesum: ipse enim saluum faciet populum suum à peccatis eorum.* O nouum Saluatorem, o nouum saluandi modum, ab orbe condito vsque huc non visum: o quam novos radios nouæ lucis hæc verba secum trahunt? hic finitur nox, hic dies incipit: hic occidit vetus testamentum, hic oritur nouum: hic moritur gloria carnis, hic gloria spiritus resuscitatur: & ab hinc gloria Euangelij inclarescit. Omnia enim vsque huc vmbra fuerunt, & bona terrena, quæ lex antiqua pollicebatur: nunc autem omnia in spiritum & veritatem conuersa sunt. *Vocabis, inquit, nomen eius Iesum: ipse enim saluum faciet populum suum à peccatis eorum,* quid nouum hoc, quod audiunt aures meæ? quod idioma nouum hoc? quæ lux hæc noua? Videntur fortasse exigua & nullius pretij, quæ latent in istis verbis. Sed si bene examinemus, omnes nos ipsos merito in terram prosternere, eamque millies osculari, ad gratias agendas Deo pro mysterio & beneficio his verbis comprehenso debemus. Per illa siquidem verba quasi per exiguum quandam fenestram, ostendit Deus mundo diuitias gratiæ & misericordie suæ, & reuelauit quicquid ab initio mundi, vsque in diem illum varijs figuris, typis, & vmbis dixerat inuolutum. Singulis enim ætatibus

promiserat hanc salutem, & hunc Seruatorem, sub diuersis similitudinibus & nomenclaturis, nunc illi Redemptorem nominans, nunc Regem, nunc Ducem & Pastorem: hic liberatorem vocans, & Triumphatorem, alibi edificatorem vel Architectum: & alijs locis alijs quoque nominibus & vocabulis, quæ prosperitatem & gloriam temporalem promittere videbantur, appellauit. Quare & Iudei vsque in diem illum nihil minus existimauerunt, quam quod ista salus esset futura spiritualis.

Nunc autem Angelus ille, his verbis, tanquam radio nouæ lucis omnes imagines & vmbas veteris Testamenti illustrauit, & detexit, significans apertis verbis hanc salutem, non corporis tantum esse, sed etiam animæ. Si pictura quadam artificiosa in loco obscuro seruaretur, ita ut imagines, quæ in illa depictæ sunt, videri & agnosci non possint, alius autem, dum tu oculos huc illuc voluis, fenestram aperiat, per quam sufficiens lux intret, videbis ibi conestim mille colorum genera, regiones varias, arbores, animalia, & figuras hominum pulcherrimas, quæ prius tenebris erant tectæ & inopia lucis videri non poterant. Sic & Angelus fecit hoc sermone: fenestram enim aperuit, & detexit omnes figuras, typos, & vmbas veteris Testamenti: & docuit omnia illa hunc salutis modum, & non alium significare. Sed quis poterit vel sentire suauitatem huius salutis & consolationem istorum verborum? Sentiet sentiet hanc sine dubio ille, qui victus & superatus est ab aliqua sua passione, ut si murmurauerit de proximo suo, aut si verbum locutus sit sua professione indignum, aut aliud peccatum aliquod graue commiserit, quod tamen non est mortale: is postea reuertatur ad cor suum, & cogitet quàm turpiter se ab affectu suo vinci passus sit (cum tamen torres & tot lachrymis antea contrarium à Deo petierit) totum diem illum, totamque noctem stat in amaritudine animæ suæ, habens cor spinis confossum, & laceratum, cupitque linguam suam, quæ cum verbum illud protulit, frustra discerptam esse, illam subula (ut audio quosdam facere solitos) perforet, humeros & dorsum flagris laniet, ut vindictam de seipso sumat: toto isto tempore non comedit, & nocte frequenter præ timore & dolore cordis, eo quod peccauit, expurgiscitur. Is dico optimè sentiet, scietque verè magnitudinem huius beneficii expendere atque estimare: intelliget quid sit natum esse Saluatorem, & Dominum in mundo, qui venit ut liberet homines à peccatis omnibus tam factis quàm faciendis: dans ijs indulgentiam, spiritum nouum, fortitudinem nouam, nouamque conferens gratiam, qua roborati ita viuere deinceps poterunt, ne in eadem crimina relabantur. Si talis Medicus & talis Dominus venerit in mundum, dico felicem esse horam, qua venit, felicem horam, qua natus est: & quod mundo venit hospes gratissimus, & millies sit benedictus tam ille, qui venit, quàm qui misit illum. Nulla enim re magis egebat mundus, quàm tali Saluatore: & nihil vtilius potuit mundo mitti aut donari. Resuscitent alij mortuos, imperent Daemonibus, ambulent super fluctus maris: mihi autè sufficit posse me calcare passiones meas, vincere appetitus meos, & non vinci à peccatis. Hoc vnum, si mihi largiatur Deus, sufficit mihi: habeant alij quicquid velint. Est hæc res tanti momenti, ut Deus non indignum sua Majestate arbitratus sit, de celo in terram descendere, & tentare extrema, ut operaretur opus tam arduum & difficile. Sed & hoc vnum satis esse deberet hominibus, ut ex eo intelligant, quàm optata & salutatis res est Victoria de passionibus, & remissio peccatorum: posteaquam Deus ipse tam mirabilia fecit, ut hæc duo miseri hominibus compararet.

DE

DE GLORIOSA NATIVITATE

nostri Servatoris.

MEDITATIO III.

B Lucas Evangelista latam hanc nobis de Nativitate Dominica commemorans historiam, sic ait: *Exiit edictum à Cesare Augusto, ut describeretur universus orbis. Hac descriptio prima facta est à praefide Syria Cyrino, & ibant omnes ut profiterentur singuli in civitatem suam. Ascendit autem & Ioseph à Galilea de civitate Nazareth in Iudaeam civitatem David (que vocatur Bethleem) eo quod esset de domo, & familia David, ut profiteretur cum Maria desponsata sibi uxore pregnante. Factum est autem cum esset ibi, impleti sunt dies ut pareret. Et peperit filium suum primogenitum, & pannis eum involuit, & reclinauit eum in praesepe, quia non erat illi locus in diversorio. Et pastores erant in regione eadem vigilantes, & custodientes vigilas noctis super gregem suum. Et ecce Angelus Domini stetit iuxta illos, & claritas Dei circumfulsit illos, & timerunt timore magno: Et dixit illis Angelus: Nolite timere. Ecce enim, evangelizo vobis gaudium magnum quod erit omni populo: quia natus est vobis hodie Salvator, qui est Christus Deus in civitate David. Et hoc signum invenietis infantem pannis involutum, & positum in praesepe. Et subito facta est cum Angelo multitudo militum caelestis, laudantium Deum, & dicentium: Gloria in altissimis Deo, & in terra pax hominibus bonae voluntatis.*

Pastores loquebantur ad invicem: *Transeamus usque Bethleem, & videamus hoc Verbum, quod factum est, quod Dominus ostendit nobis. Et venerunt festinantes, & inveniunt Mariam & Ioseph, & infantem positum in praesepe: videntes autem cognoverunt de Verbo, quod dictum erat illis de puero hoc. Et omnes qui audierant, mirati sunt, & de his que dicta erant à pastoribus ad ipsos. Maria autem conservabat omnia verba haec, conferens in corde suo. Et venerunt pastores glorificantes & laudantes Deum, in omnibus que audierant & viderant sicut dictum est ad illos.*

Haecenus Evangelista. Veniamus nunc ad gloriosam Nativitatis Dominicae ampliorem explicationem. Quoniam inter omnes articulos & mysteria sanctissimae vitae Christi, non est dulcius, non devotius, non admiratione & doctrinis variis plenius, hoc suae Nativitatis. Hodie, inquit Ecclesia, nobis de caelo pax vera descendit: Hodie per totum mundum mellis sui facti sunt coeli: Hodie illuxit nobis dies Redemptionis nostrae, Reparationis antiquae, felicitatis aeternae.

Qua autem nobis celebrior dies hac esse potest (inquit Gregor. Nyssenus) in qua malas Diaboli tenebras discutens Iustitiae Sol, per naturam nostram illucet mundo? In qua qui cecidit, excitatur qui victus est, in gratiam recipitur? qui eiectus est, renocatur? Qui de vita excidit, ad vitam redit: qui servitutem servivit, regni dignitatem assequitur? qui mortis vinculis constrictus est, ad regionem viventium reuertitur? Nunc ut Propheta testatur, aere mortis portae confringuntur, ferrea comminuntur vincula, quibus antea genus hominum in mortis custodia detinebatur. Nunc, ut cecinit David, recluditur porta iustitiae. Nunc per totum orbem una voce festum celebrantur, clamor exauditur? Per hominem mors, & per hominem salus. Primus in peccatum lapsus est, iacentem secundus suscitavit. A muliere mulier defensa est, prima peccato aditum patefecit, haec ut testamenti pateret aditus ministra fuit. Illa serpentis consilium est secuta, haec serpentis interfectorem exhibuit, & lucis auctorem in lucem edidit, illa per lignum induxit peccatum, haec per lignum gratiam intulit. Lignum autem crucis intelligo, cuius fructus est semper virens, & gustantibus vita fuit immorta-

Granat. Opus spirituale.

lis. Nemo autem hanc gratiarum actionem Paschatis tantum mysterio putet convenire. Sic enim cogitet, Pascha quidem divinae dispositionis esse finem, qui tamen finis consequi nequeat, nisi principium antecedat. Quae igitur laudes, quae gratiarum actiones debentur Domino pro Paschatis mysterio; eadem & illi debentur hoc die, pro Nativitatis beneficio.

In hoc itaque festo tam glorioso, tantaque virtutis dicit Evangelista, *quod impleti sunt dies ut Maria pareret, & venit hora illa desiderata cunctis gentibus; tanto tempore expectata ab omnibus saeculis, tam diu cunctis aetatibus promissa, tot typis, figuris, psalmis, canticis & oraculis praedicata, & variis scripturae locis concelebrata. Venit hora à qua totius mundi salus, à qua reparatio caeli, victoria contra Diabolum, triumphus de morte & peccato dependebat: quam plangendo & suspirando gemitus, & diuturnum Patrum in Limbo exilium prestolabantur. Erat noctis medium tunc clarius Sole meridiano, (quietum enim silentium continebat omnia, & nox*

in suo cursu medium iter habebat) quando de virginali ventre filius Dei in hunc mundum exiit, tanquam Sponsus qui de thalamo virgineo matris suae procedit. In illa admirabili hora omnipotens Sermo Dei, qui exilierat de caelo à regalibus sedibus suis, & in mediam exterminij terram profilierat, in hanc lachrymarum vallem, nostra carne vestitus, & om-

nibus miserijs & infirmitatibus nostris (ignorantia & malicia exceptis) quibus cum ceteri homines nascuntur, subiectus, apparuit: Ita ut ille non iniuria dicere nunc potuerit, quod olim dictum erat à Sapiente. *Sum quidem & ego mortalis homo, similis omnibus, & ex genere terreno illius, qui prior factus est, & in ventre Filii Dei sum, matris figuratus sum caro. Et ego natus accepi communem aerem & in similiter factam decidi terram, & primam vocem similem omnibus emisi plorans, in involumentis nutritus sum, & curis pauperis. Nemo enim ex Regibus aliud habuit natiuitatis initium. Unus ergo introitus est omnibus ad vitam, & similis exitus. Si Rex ipse Salomon volens confiteri omnem vilitatem & infirmitatem, quam cum ceteris hominibus communem habebat, ex singulari humilitate & admiratione in haec verba proruperit: quanto mirabilius erit, eo nunc Dominum totius mundi, & Regem Regum deuenisse, ut & ipse de se eadem debeat confiteri? quanto mirabilius erit eo ventum esse, ut nunc dici possit de secundo Adamo, quod quondam ironice, & quasi per sarcasum dictum est primo: *Ecce Adam quia si unus ex nobis factus est, sciens bonum & malum?**

*Ecce servator mundi, gloria caelorum, Dominus Angelorum, beatitudo hominum, & Sapientia aeterna, genita ante Luciferum, & ante stellas matutinas; qui de se per os Salomonis tam magnifica praedicat, dicens: *Nondum erant abyssi, & ego iam concepta eram; necdum fontes aquarum eruperant: necdum montes gravi mole constiterant, ante colles ego parturiebar.**

*Ecce igitur hic cum principio, qui principium non habebat. Ecce creatus ille, qui omnia creavit, scit bonum & malum, scit plangere, scit dolore, scit lachrymari, novit tribulationes, novit tormenta, novit gemitus, novit omnia: eaque numero non pauca, sed multa, cum ipse (teste Esaia) vir dolorum sit & sciens infirmitatem. Quod si omnia haec admiratione digna sint, erit sane & illud admirandum, quod addit hic Evangelista: *Et peperit filium suum primogenitum; & pannis eum involuit & reclinauit eum in praesepe: quia non erat ei locus in diversorio. Quis non deficiet animo praestupore, videns Dominum omnium in praesepe bestiarum reponi: Dominus in templo sancto suo ait Propheeta, Dominus in caelo sedes eius. Cur itaque caelum praesepe permittit? cur relicto templo nunc habitat in stabulo. Verisimile omnino est, Sanctos si aliquan-**

*Deus factus
homo quasi
inoblitus.*

Genes. 9.

*Præfenscho-
la Christiana
morum præ-
cipue pan-
paritatis.*

do in ecstasy extra sese per contemplationes ferantur, aut in abstractionem mentis a corpore ad contemplanda celestia rapiantur, atque in Deum transportentur tunc potissimum rapi, cum abyssum horum mirabilium, & demonstrationem ineffabilis & incomprehensibilis huius bonitatis & charitatis contemplatione ingressi sunt. Et non solum homines, sed si fieri posset, quod ipse Deus ecstaticus fieret, non alia ex causa, quam ad huius extremæ humilitatis contemplationem obstupuisse, & suæ mentis esse delisse, merito dicemus. Quid? Philosophi & sapientes huius mundi idē senserunt, cum diceret, prædicatione Evangelij esse furorē & insaniam quandā, hominum fanaticorum existimabant enim possibile non esse, ut altissima illa & simplicissima Substantia, sic voluerit infici aut violari (ut ipsi loquuntur) tantisque iniurijs subijci. Eo itaq; venit humilitatis summa illa Bonitas, & Misericordia, & Amor diuinus erga homines, ut ea fecerit pro ipsis, quæ illi ipsi, pro quibus fecit, insaniam interpretantur. Optime quidam dixit. Amare & sapere vix Deo conceditur. Hic enim videmus Deū (alioquin enim impossibile fuisset ipsum in defectus illos prolabi) a seipso quasi exisse, & in hominē transformati assumens illud quod non erat, non deponens interim quod erat, solo amoris magnitudine permotus. Plantauit Noë vineam post diluuiū, & bibens vinū inebriatus est, menteq; captus in tabernaculo suo nudatus est, & a proprio filio illusus. Sic & tu, Domine mi, plantasti homines in hoc mundo, tanquam vites vnius vineæ, tantusque erga illam tuus amor fuit, ut ex illa inebriatus, & extra temetipsum quodammodo constitutus, naturam vilem & peregrinam indueris.

Perfenerans adhuc in sacra huius præsepis contemplatione, inuenies materiam, causas & argumenta non tantum ad cognitionem huius bonitatis, sed omnium etiam virtutum aliarum vtilissima. Hic discēs humilitatem cordis, contemptum mundi, asperitatem vitæ, hincuditatem & paupertatem spiritus doceberis, quæ toties celebratur in Evangelio. Sciebat enim optime expertissimus ille Medicus, & magister celestis quanta innocentia reperitur in domo pauperis spiritus, & quanta bella, tumultus, & inquietas cogitationes concitat, inordinatus amor diuitiarum. Propterea ex cunis & præsepio, tanquam è cathedra celesti prima lectio quæ audita est, primaque vox, quam emisit, fuit damnatio concupiscentiæ, seu cupiditatis, omnium malorum radices: commendatio verò paupertatis spiritus & humilitatis fontis atque originis bonorum omnium. Hanc (inquit Doctor quidam) docet præsepium: hanc panni, hanc pauperula domus, hanc stabulum prædicat. O felix tugurium, o Stabulum gloriosius omnium Regum palatij, in quo Christus primam celestis philosophiæ Cathedram fundauit: vbi Verbum Dei tanto sepultum tempore, quod iam penè obmutuerat, tantò clamat altius, quantò nos admonet secretius. Caue itaq; mi frater (si modo velis esse verus philosophus) ne stabulum hoc derelinquas: caue ne ab hac Cathedra seiungaris, in qua Verbum Dei tacendo lamentatur & plāgit: sed planctus ille dulcior est vniuersa eloquentia Tullij, & omnium Angelorum in celesti choro Musica. Splendor gloriæ paternæ, panniculis & fascijs inuoluitur, sed ijs panniculis quibus macula peccatorum nostrorum exterguntur. Satietas Angelorum exiguo lacte nutritur, sed tali lacte, quod fouet & nutrit simplicitate humilium, donec ad adultam & maturam venerint perfectionem. Hic panis Angelorum in Hordeum mutatur, sed in hordeum quod datur pijs iumentis, pabulum quo nutrita fortitudinem acquirunt ad iugum Domini portandum, id est, mandata legis

diuinæ obseruanda. Hæc omnia bona, aliaque præter hæc innumerabilia promittuntur atque communicantur nobis in hoc mysterio. Quare merito quidam insignis Ecclesiæ Doctor exclamat dicens: Quæ felix, quàm amabilis natiuitas tua puer Iesu? quæ Guentio, Abbat, de Nati, natiuitatem omnium emendat, conditionem reformat, præiudicium soluit, chirographum damnatæ naturæ rescindit, ut si quem pigeat damnabiliter esse natum, possit felicissimè renasci. Quotquot enim te receperunt, dedisti eis potestatem filios Dei fieri. Verè tu puer misericors, quæ sola misericordia puerum fecit: licet pariter misericordia & veritas in te obuiauerunt sibi. Verè tu misericors puer natus es nobis, non tibi, ut tibi: lucra nostra, non augmenta tua, nascens de nobis quaesisti, qui ad hoc solum nasci dignatus es, ut nos minoratione tua proueheres, humiliatione glorificares. Propterea sanè dulce est Deum contemplari puerum, nec dulce tantum, sed vtile, & efficax ad curanda nostra vulnera. Sed ad ea, me potissimum conuerto, in quibus maiorem inuenio saporis dulcedinem: scire enim oportet, propter hoc illum homini similem factum, ut esset amabilis hominibus, quorum similitudinem habebat: similitudo enim amorem inducit. Quapropter præmuniæ lætitiæ me temperare non possum, quoties recordor supremam illam Maiestatem naturam humanam de carne mea sumptam induisse, & amasse me non ad horam, sed semper, ditans me copiosa sua gratia. Dominus meus factus est frater meus, & timorem quem incutebat ut Dominus, conuertit in amorem iam factus frater. Propterea, Domine mi, lubens audio prædicari te regnare in cælo, sed multò lubentius te nasci in terris. Ista enim contemplatio rapuit omnem meum affectum, & memoria illius beneficii accendit omnem memoriam, & cor meum inflamat. Stabat Dominus meus inter choros Angelorum, audiens harmoniam & musicum gloriæ suæ concentum, faciens mirabilia in cælo & in terra & in abyssis: ego autem iacebam in luto, plenus calamitatum & miseriarum, nec villa spes affulgebat illinc exeundi. Ille in gloria, ego in tribulatione. Ille admirabilis, ego miserabilis. Ille itaque qui erat admirabilis Angelis: inclinavit cælos & descendit, & factus est consiliarius hominum. Nomen maiestatis mutatum est in nomen pietatis, & qui erat mirabilis in cælo, factus est consiliarius in terris. Abscondit regalem purpuram sub sacco miseriarum mearum, & deliit in volutabris luti, in quo ego iacebam, nullam tamen inde maculam contrahens. Ego infixus eram in profundo limi, & ille extendit dexteram suam ad opus manuum suarum, & eripuit me de aquis multis: ereptum lauit, lotum veltiuit, veltitum reformauit, & ab omni malo liberatum me dimisit. Manum mihi porrexit cum natus est, eripuit me quando prædicauit, lauit me quando mortuus est, induit me quando surrexit, refecit me quando ascendit in cælos, & confirmauit me, quando Spiritum sanctum demisit: & sic per omnia me sanitati integritatiq; pristinae restituit.

Post hanc deuotam præsepis contemplationem, aperiamus oculos nostros, & aures, ut audiamus canticæ & hymnos Angelorum, de quibus dicit Evangelista, quod cum primus legationem suam absol-
uisset, pastoribus novum Evangelium annuncias-
set, subito facta est cum Angelo illo multitudo mili-
tiæ celestis, laudantium Deum & dicentium: Gloria in
altissimis Deo, & in terra pax hominibus bonæ volun-
tatis. Quis vnquam vidit duo contraria ita confundi &
viri, ut hic ab vna parte summa est humilitas, ab
altera summa sublimitas. Quomodo conveniunt iace-
re in medio bestiarum, & laudari ab Angelis
spiritu-

*Angelorum
concentus
Christi gloriæ.*

spiritibus in stabulo paleis & feno regi, atque in coelo lucere? Quis est ille tam sublimis, & tam humilis abiectusque? Parvulus in carne, parvulus in praesepe, parvulus in stabulo, sed magnus in coelo, cui stellae famulantur: magnus in aere, ubi panegyricus ille hymnus decantatur ab Angelis; magnus in terris ad cuius nomē expauescit Herodes, trepidat omnis Hierusalem. Quis itaque in vno & eodem mysterio celsiora & humiliora excogitare posset? quis maiorem humilitatem? quis maiorem etiam gloriam audiuit, quam Sapientia divina hic coniunxit?

Audi nunc, frater mi, tanti mysterij rationem: Duo semper in Christo sunt consideranda, notandū enim quis est, & cur venit. Si spectes quis est, debetur illi omnis honos & gloria: est enim filius Dei: sed si attendas ad quid venerit, videbis ipsi convenire omnem humilitatem & paupertatem: Venit enim ut sanaret nos ab omni superbia. Et propterea si totum vitae Servatoris curriculum, & singulas eius partes diligenter scrutaris, invenies ubique hac duo coniuncta: hic magnam humilitatem, illic magnā gloriam. Summa humilitas est Deum concipi, sed summa gloria est concipi à Spiritu sancto. Summa humilitas est nasci à femina, sed summa gloria nasci à Virgine. Summa humilitas est nasci in stabulo, sed summa gloria est radiare & splendere in coelo. Summa humilitas est plorare inter bestias, sed summa gloria decantari & laudari ab Angelis in nubibus. Summa humilitas est Deum circumcidi, sed summa gloria quod nomen illi datur Servatoris. Summa humilitas est baptizari inter publicanos & peccatores, sed summa gloria est caelos aperiri, vocem patris audiri, & Spiritum S. super illam descendere. Denique summa non tantum humilitas, sed etiam ignominia est, pati & mori in Cruce; sed summa gloria fuit, terram contremuisse, coelum obscuratum fuisse, petras scissas: & omnia elementa commota esse.

Omnia haec à divina Sapientia sic erant temperata, & ratio ut fierent exigerat: humilitas enim erat necessaria ad medendum magnitudini nostrae superbiae gloria verò ipsi Medico conveniebat. Hec requirebatur ad ostendendum quis esset, illa ad significandum officium, quoungebatur. De vna dicit Ioannes, *Et vidimus gloriam eius*, i. magnitudinem mirabilium eius: *gloriam quasi videntem à patre* quia enim filius Dei erat, ideo quoque divina opera faciebat. De altero verò sic loquitur Esaias, *Et vidimus eum, & non erat aspectus, seu figura illius, qui erat, desideravimus eum despectum, nonissimum virum, virum dolorum & scientem infirmitatem, & quasi absconditus vultus eius, & despectus unde nec reputavimus eum.*

Sed etsi concedamus vnum pertinere ad illius gloriam, & alterum ad nostram utilitatem, nihilominus si verum fateri velimus, vtrumque ad nostrum potest referri commodum & emolumentum: per vnum enim corriguntur nostri mores, per aliud nostra confirmatur fides. Quapropter si te offendant humilitas Christi, & non credas illum esse Deum, quē abiectum vides & humilem, averte oculos tuos ab humilitate, & ad coniunctam gloriam conuerte, & fateberis non esse indignum divina Maiestate, humiliari cum tanta gloria. Videtur indignum quod Deus nascitur ex femina, sed non videbitur, si respexeris gloriam, qua cum natus est. Videtur indignum mori, quomodo Christus mortuus est. Quod mortuus est, hoc magnitudine bonitatis illius ostendit; quod autem mortuus est isto modo, gloriam arguit suae potentiae. Vno itaque, ut diximus, mores nostri corriguntur, & corda nostra in amorem illius rapiuntur, altero intellectus noster illuminatur

Grana. Opus. spiritual.

& in fide confirmatur. Proinde non minus formosus est Dominus noster in oculis videntium eius humilitatem, quā spectantium gloriam. Formosissimus est in stabulo; formosissimus in praesepe Bethlehemico: formosissimus in throno gloriae suae formosissimus inter choros Angelorum, formosissimus inter animalia bruta.

DE COGITATIONIBVS ET COX- templationibus B. Mariae Virginis.

MEDITATIO IV.

Concludit autem B. Evangelista dulcissimam dulcissimi illius mysterij narrationem, seu historiam suavi admodum sententia, quae nobis affectionem cordis B. Mariae Virginis breuiter declarat. Dicit enim, *Maria conservabat omnia verba* Luc. 2. *haec, conferens in corde suo.* Tota huius Evangelij historia regale epulum est, & convivium Electis à Deo apparatus, mille ferculorum generibus instructissimum. Infans ipse, Mater, partus, natiuitas, praesepe, Angeli, & Pastores singuli singula sunt fercula. Omnia plena sunt miraculis, omnia lacte manant & melle suavissimo. Singuli sumant partem, quam velint, & comedant ex eo, quod palato suo sapit optimè. Ego autem ingenuè fateor in ultimo ferculo, seu in vitima huius Evangelicae narrationis clausula, in qua nobis cor sanctissimae Virginis Matris Domini nostrae, & id quod in Virginali suo pectore colligebat & reconditum servabat, proponi, inestimabilem incredibilisque suavitatis dulcedinem latere. O quis tam felix erit, ut vel per experientiam, vel per gustum aliquem istius mysterij, aliquid de illo commemorare posset, è multis quae B. Virgo tunc in animo sensit & pertrectavit.

Vir quidam nobilis olim interrogavit Philosophum, quem fructum perciperet filius eius, si philosophia studeret. Cui Philosophus respondit: Inter alios plurimos, saltem hoc habebit, ne cum in theatrum venit, ludos spectaturus, lapis super lapidem sedeat: significans quod Philosophia oculos aperiret, faceret illum discretum, & eruditum, ut quando ad forum negotia huius seculi tractaturus veniret, sciret & prudenter nosse eligere, quod utile sibi, & rejicere, quod inutile esset. Si humana Philosophia tam prudentes & discretos efficiat homines: qua quæso prudentia, qua discretionem, circumspeditione & mentis acumine B. Virgo à Spiritu sancto donata est, cuius gratia & donis erat plenissima? Est enim inter dona Spiritus nequaquam infimum donum Intellectus, quod penetra secretis & mirabilia operum divinatorum. Habens itaque Sanctissima haec Domina nostra, ex magnificentia Spiritus sancti mente & intellectu illuminatissimum, oculosque ad scrutanda & contemplanda Dei mirabilia perspicacissimos ab una parte; ab altera verò theatrum sibi oppositum in medio magnorum & mirabilium Dei, quae tamen omnia B. Virgo haec potuit perlustrare, & usque ad medullas singulari sua sapientia penetrare dic mihi frater quomodo tunc affecta fuit, quae cogitationes tunc in illius corde fuerunt? Vnum solum miraculum quod vident homines, sufficit ut obstupeant, & mente alienentur, quod aliam ob causam miraculum non appellamus, quā quod cor extra seipsum rapiat, & praemagna admiratione ab officio suspendat, quemadmodum accidit ijs qui viderunt in Synagoga infirmum miraculose à Christo sanari; quare (ut Lucas scribit) *stupor apprehendit omnes, & repleti sunt timore*, quasi dicat, attoniti fuerunt, extra sese rapti, vel mente exciderunt, & suae mentis esse desierunt, ut solent Ecstatici, quando tam manifestum & evidens miraculum viderunt. Si tanti stuporis vim attulit vnum miraculum, idque tam leve, quam

est cura vnius infirmi, quæ admiratio, quis stupor, quæ mentis eleuatio fuit in sacratissima Virginis illius anima, cum tot, tamque inaudita, atque ardua miracula videret, recordaretur, in corde conferret? Miraculum enim erat Annunciatio, miraculum erat Visitatio Elizabethæ, miraculum erat prophetia Zachariæ Patris illius: miraculum erat quod obmutuerat, & tam repente nato filiolo loquendi facultatem receperat, miraculum erat reuelatio facta Iosepho, miraculum erat partus sine dolore, miraculum erat concentus ille Angelorum, denique & miraculum erat in speratus Pastorum aduentus. Omnia hæc miracula erant eaq; non vulgaria vel parua, sed supernaturalia maxime & diuinissima quæ omnia sanctissimo Virgo conseruabat, & in mente congeribat, comparans ad inuicem, & admirabilem omnium consonantiam intus adorans. Quidni aures animæ illius semper benedictæ ineffabilem suauitatem ex musica illa harmonia, & celestium vocum concentum perceperit? Quidni sensu incredibilem animæ dulcedinem, in tantarum rerum mirabilium abyssum delata exiens ab vno, & intrans aliud, per omnia & singula discurrens, nec finem, nec terminum miraculorum inuenies? Quidni sensit iucundissimum lumen, inter tot lampades & tædas, quibus Spiritus sanctus virginale illud templum illuminaret constituta? Certum enim est, quod quanti fuerunt splendores illius intellectus, tanti fuerunt voluntatis ardores. Nam si minores fuissent hi, imperfectio quadam fuisset in anima illa benedicta, dum potissima duæ animæ potentia inter se non conuenissent, aut proportionem ad inuicem non habuissent: non enim sensisset voluntas, quod intellectus apprehendisset.

Quæcum ita sint, quæ flumina Tullianæ eloquentiæ, qui flosculi Quintilianiani, quæ Demosthenis dicendi grauitas, quæ latera, quæ fauces, vox, lingua sufficere possunt, ad exprimendam, gaudij, exultationis & ardorem magnitudinem, quam sensit in anima sua Virgo hæc beatissima, videns se ab omni parte tanta rerum admirandarum multitudine & frequentia circumdatam. Quocunque enim oculos vertebat, omnia erant noui splendores, noua beneficia, nouæ reuelationes: erant miracula supra miracula, & stupor admiratio vna, aliam mox subsequeretur. Quod præsens erat, quod præteritum, quod futurum cor illius exhilarabat: ante omnia verò maximam voluptatem, iucundissimumq; gaudium ex prudentia Pueruli, & Spiritus sancti, qui ipsi omnia ad memoriam reducebat, explicabat & interpretabatur mentem, intellectumque illuminando, percipiebat. Dum enim puero lac præbet, Maria ipsa dulcedinem mysteriorum celestium gustabat, qui gustus tantæ fuit virtutis, vt nisi dator Virginem confortasset, & conseruasset, cor illius in pectore disrumpi debuisset, præ dulcedinis & delectationis magnitudine.

Etenim si fieri posset, & fiat subinde, vt mulier postquam peperit latitia moriatur, eò quod prosperum & felix nacta est puerperium; quomodo viuere potuisset illa sanctissima Virgo, cuius partus tantò erat felicius, quanto proles erat omni creatura maior & nobilior?

Simile.

Itaque o regina celi, porta paradisi, Domina mundi, sacrarium Spiritus sancti, sedes sapientiæ, templum Dei viui, Secretaria Christi, testis omnium operum illius, dic mihi quomodo deuotum & pium cor tuum fuit affectum, in tantis miraculis & Sacramentis constitutum? quid cogitasti aspiciens dulce onus brachij tui, quod cælum ipsum sustinebat? quid, videns vbera tua sugere & virgineo tuo lacte alii, qui Angelos nutrit, omnesque creaturas alit?

quid, conspiciens plorare, lamentari, & nimio frigore toto corpusculo contremiscere in terra, qui tonat & fulminat in cælo? Quid sensisti, quoties recordata es, singularis gratiæ, quam in oculis Dei inuenisti: inter omnes enim mulieres creatas, & adhuc creandas tu sola digna fuisti, quæ mater esset Saluatoris, & Domina totius mundi. Ah cum quanta humilitate tantam dignitatem agnouisti?

Quibus oculis intuita es illum, qui te tam benigne & liberaliter respexit? quas gratias illi egisti? quas cantilenas illi cecinisti? quanto cum amore illi respondisti? quam suauiter illi locuta es? & quanta cum deuotione temetipsam sacrificium voluntarij obtulisti, ruens tota in illius amplexus, cui te consecrâs. Commune dictum est: Humiles vt plurimum, ab omnibus amari: cum enim parui sunt in oculis proprijs, ferè fit, & æquum est, vt magni sint in oculis alienis. Dicant itaque nunc mihi creaturæ omnes, si Virgo hæc cæteris omnibus, qui humilitatis titulo illustres sunt, præfulgeat, & beneficium hoc omnibus alijs maius sit & præstantius, quis poterit metiri, quousque beneficii illius magnitudo, in corde tam humili progressa est? ubi subsistit? quo peruenit? Non reperitur sanè intellectus aliquis humanus, qui capere posset, aut penetrare tam abscondita solique Deo & Virgini cognita mysteria.

Quis itaque nobis cordis illius Virginei, inter tot & tanta gestarum rerum mirabilium versantis, affectionem exprimeret, aut enarrabit? Mirabatur videns Verbum Dei obmutuisse; Legatum audiens omnipotentis, angusto cernens contentum præsepio, quem mundus non capit vniuersus. Mirabatur inueniens in Deo tantam bonitatem, tantam misericordiam, tantam liberalitatem, tantam humilitatem, & tam insuflatam & supereminentem pietatem. Mirabatur conspiciens quod Deus hominem tam tenere amaret, tanti aestimaret, in tanto honore haberet, tam sollicitè illius salutem desideraret, tot donis ornamentisque nobilitaret, & eiusdem naturæ assumptione condecoraret.

Agnosce itaque o Christiane, inquit B. Leo Papa, Leo Papa
tux, dignitatem tuam, & diuinæ consors factus natura, noli in veterem vilitatem degeneri conuersatione recidere. Memento cuius capitis, & cuius sis corporis membrum: reminiscere quia erutus de potestate tenebrarum, translatus es in Dei lumen & regnum. Recordare quia pretium tuum est sanguis Christi, qui veritate te iudicabit, qui misericordia te redemit. Quod si Rex quispiam humilis & abiectæ conditionis feminam casto & legitimo sibi matrimonio iunxisset, eamq; Reginam omnium suarum prouinciarum creasset, nonne mulier hæc confestim abijceret antiquum viuendi modum, plebeios mores, vilitatemq; omnem conditionis prioris, nouam verò & aulicam cum animo generoso viuendi consuetudinem (si sapiat modò, & sani sit cerebri) assumeret? Postquam itaque Rex celi & terræ, mediante sacratissima suæ incarnationis mysterio, animam tuam sibi desponsauerit, seq; vnius, eiusdemq; naturæ: cuius tu es, participem fecerit, fas & equum omnino est, vt in posterum antiquam vilitatis tuæ viam relinquas, humilitatisq; tuæ prioris obliuiscaris, atq; vitam viues tam nobili & potenti Rege digna. Noli amplius meminisse morum veteris Adami, sed nouum imitare, postquàm ille se nostra carne vestiuit, & suum nobis vicissim Spiritum dedit, vt portantes Spiritum Dei in cordibus nostris,

non iam amplius viuamus vt homines in carne, sed quæ
Filij Dei in Spiritu
& veritate.

QUOMODO CHRISTUS IESVS SPI-
ritualiter nascitur in animabus homi-
nium deuotorum.

Bona-
uent.
des. festu
pueri Iesu.

Explicat Dominica Natiuitatis hiltoria, reli-
quum est, vt, secundum doctrinam S. Bona-
uenturae, quem initio capitis, citauimus, do-
ceamus, quomodo filius DEI nascatur in anima,
quae iam antea illum spiritualiter concepit. Nasci-
tur itaque Dominus, cum post sanum consilium,
post discussum sufficienter negotium, post inuoca-
tum diuinum patronum, sanctum propositum pro-
ducitur ad effectum: cum iam anima incipit agere
fiducia, quod iam dudum proposuerat, sed auspi-
ari metuebat: quia timebat deficere. In ista beatissi-
ma Natiuitate Angeli iubilant, Deum glorificant,
& pacem annunciant. Cum enim quod diu mente
conceptum est, ad effectum boni operis perducitur,
pax interior reformatur.

Non enim in regno animae pax diuina locum
habere potest, quoad caro spiritui, & spiritus car-
ni reluctatur, quamdiu spiritus Christum, & caro
mundum affectat, quamdiu spiritus appetit quietem
contemplationis diuinæ, & caro ambit honores &
dignitates huius seculi. Postquam vero caro spiri-
tui subiecta est, postquam bonum opus, quod diu
per carnem est impeditum, perducitur ad effe-
ctum, pax & exultatio interior reformatur. In ista
natiuitate non auditur clamor, non sentiuntur do-
lores & tormenta partus, sed admiratio de mutati-
one dexteræ Excelis, exultatio de nouitate vitæ, &
gratiarum actio propter diuinam vocationem. O
quam beata natiuitas, quam tanta sequitur Ange-
lorum & hominum iucunditas? O quam dulce &
delectabile esset naturæ piè viuere, si infirmitas pec-
cati communis non obstarat: qua sanata, statim na-
turalibus gratia aridet, iamque experitur verum
esse illud Euangelicum, *Tollite iugum meum super
vos, & discite a me, quia mitis sum & humilis corde*
& iuuenietis requiem animabus vestris: iugum enim
meum suauis est, & onus meum leue.

Sed notandum est hic, o anima deuota, si te hæc
iucunda delectet natiuitas, debes esse primò Maria.
Maria autem significat animarum mare, stellam il-
luminantem, & Dominam. Esto ergo & tu amari
mare, per dolorem contritionis, plange & deplora
in amaritudine cordis tui malum commissum, &
tèpus amissum, & bonum omisum. Esto secundo stel-
la illuminans exemplis bonæ vitæ, operibus virtu-
tum, & pietatis, sanctis que sermonibus. Esto tertio
Domina sensuum; carnalium concupiscentiarum,
& omnium operationum tuarum. Omnes actiones
tuas fac secundum rectum dictamen rationis; in om-
nibus autem propriam salutem, proximi ædificatio-
nem, diuinamque laudem & gloriam require &
tuere. Hæc est illa foelix Maria, quæ pro peccatis
perpetratis dolet, & ingemiscit: quæ virtutibus ful-
get, & clarescit: quæ carnalibus delectationibus do-
minatur. Ab ista Maria Iesus Christus cum gaudio,
sine dolore, absque labore, spiritualiter nasci non
dedignatur: postquam felicem natiuitatem cogno-
scit, & gustat, quam suauis est Dominus. Reuera
suauis est, quando nutritur sanctis meditationibus,
quando lauatur in balneo deuotarum lachrymarum,
quando inuoluitur castis desideriorum fascijs, por-
tatur sanctæ dilectionis brachijs, cum genæ illius
priorum effectum oculis farigantur, cum denique
in interioris mentis nostræ sinibus hic pufio confo-
uerit. Non enim nascitur in nobis, vt abiciatur, sed
vt cum summa reuerentia, vt Regum & Impera-
torum filij solent, custodiatur & tractetur.

Hic nota fidelis anima, quod in te contingunt il-
la signa spiritualiter, quæ in Christi natiuitate legi-

mus contigisse visibiliter: qualia sunt ortus nouæ
stellæ, adoratio animalium, diligentia Regum quæ-
rentium Dominum, cantica & hymni Angelorum,
visitatio pastori. Considera itaque diligenter, si stella
nouæ claritatis, quæ est noua cognatio rerum diuina-
rum, fulgeat in anima tua, si animalia bruta adorent,
id est, bestialis & sensitiua (vt vocat) pars animæ sub
iecta sit, & obediat rationi: si quærant Reges, id est, si
virtutes intellectuales, quæ principatum habent in
anima nostra, moueantur cum sanctis desiderijs &
affectionibus ad Christum quærendum: si Angeli,
hoc est, ceteræ virtutes omnes illi canant, illum lau-
dent, eius prædicent encomia cum spirituali gau-
dio, annuncient que pacem, habentes tranquillita-
tem, serenitatemque in oratione. Denique sollicitè
explora, si Pastores, qui sunt sanctæ meditationes
& cogitationes, quibus pascitur anima religiosa,
intueniant puerulum Iesum in præsepio. Præsepe est
conscientia inferius clausa, per contemptum rerum
mundanarum, superius aperta per desiderium æter-
narum. Hic proprius locus est, in quo pauper Rex
quiescit: illic post partum à matre reponitur, ibi à
Pastoribus inuenitur. O felix præsepe quid habes?
quid continet? quid in te reconditum est? Regem
gloriæ in te inuenio, panemque Angelorum, qui
pabulum est spiritualium iumentorum. O felix præ-
sepe, in quo pascuntur pia animalia, & nutriuntur
animæ deuotæ. O felix verè præsepe materiale, sed
feliciter spirituale, id est, bona conscientia, quia cō-
tinet in se spiritualiter, quod tu continebas corpo-
raliter.

DE MYSTERIO CIRCUNCISIO-
nis, & gloriosi nominis Iesu impositione.

MEDITATIO V.

POSTQUAM consummati sunt dies octo, in-
quit Euangelista, vt circumcideretur puer, vo-
catum est nomen eius Iesus: quod vocatum est ab
Angelo priusquam in utero conciperetur. Circa diui-
num hoc mysterium initio considerandum est,
quomodo Saluator statim post diem octatum, vo-
luit auspicari officium Redemptoris, id est, tor-
menta pati, & sanguinem fundere pro nostra salu-
te. Cogitemus hoc loco quanto dolore & mœrore
cor beatissimæ Virginis lauciaturum est, cum videret
pulcherimum puerum in ætate illa tenerrima cœ-
pisse carnem amittere, & sanguinem profundere.
Considera præterea puerulum Iesum, aut po-
tius diuinam sapientiam in puerulo hoc quomo-
do flet, plangit, & præ magnitudine doloris frequen-
tibus lachrymulis ex oculis cadentibus terram hu-
meat? Qui dolor circuncisionis tantus erat sub-
inde, vt mors subsequeretur: nec enim minorem in
Christo fuisse, sed multo maiorem ex eo colligi po-
telt, quod caro eius super omnem carnem erat deli-
catissima. Quod cum ita sit, quid ni summus fuit
dolor Virginis, quando vidit lapideum istum cul-
lum secare & amputare carnem filioli, tam teneri
& dilecti? Quanto eum mœrore cordis, & quot la-
chrymis oculorum paruulum demulcere, eiusque
dolores mitigare contendit, totum eum bra-
chijs suis complexa; nunc deosculans, nunc allu-
dens & arridens, nunc manu corpusculum mul-
cens, nunc ad pectus virginale premens, nunc deni-
que vbera sancta porrigens, immaculatasque pa-
pillas in osculum illius inferens, vt dum virgineo
lacte potatur, dolor mitigetur? Quis etiam fuit ani-
mus sancto illi Iosepho, qui forte minister fuit hu-
ius circuncisionis? quanta cum sympathia illo offi-
cio functus est? quanto cum viscèrum dolore intui-
tus est hic sanguine pueruli instar riuuli decurrere,
illuc matris lachrymas, quam tantopere diligebat,
fluere?

*Cur Christus
puer pati vo-
luerit.*

fluere? O sponsum sanguinis, o Regem gloriae, humana natura desponsatum. Quis fuit ille tam immensus amor, quo tu genus humanum persecutus es? quis rigor ille, quo usus es in temetipso? quae causa, quod ita in ipsis cunabulis tuis, voluisti pro nobis proprio sanguine cruentari, & vulnus lapidei cultelli in propria carne experiri? O solem iustitiae manē & serō tenebrosū, id est, in natiuitate & in morte sanguine purpureo tinctum. Communis est hominum opinio, quod aurora rubicunda pluuiam sub serum nobis praeuinciat: quid igitur nobis portendit haec nebula maturina, id est, sanguis circumcisionis, nisi diluuium sanguinis effundendum tempore vespertino; quando apertis omnibus venis & fontibus sacratissimi corporis, ex omni parte sanguinem pluit copiosum? Vespertina verò nebula non sunt pluuiarum indicia, uti maturina: sed sunt signa serenitatis; & certē in Christo illud locum habuit: finito enim martyrio passionis eius per mortem, & nubem sanguinis, abstulit omnes nebulas, & tempestates peccatorum nostrorum.

*Circumcisio
Christi ex-
emplum no-
strum
Bern. serm.
3, de circum-
Domini.*

Secundò expende rarū inestimabilis charitatis & humilitatis filij DEI exemplum, qui tam citò voluit pati pro nobis, & in se recipere phlebotomiā cum medicamine pro nostra infirmitate. De hoc mysterio dicit B. Bernardus: In circumcisione Domini, fratres, habemus quod amemus, & admiremur: habemus etiam quod imitemur. Patet in ea magnum dignationis officinā, vnde gratias agamus: latet aliquid clausum, quod in nobis implere debemus. Venit namque Dominus propter nos, non solum redimendos sanguinis effusione, sed & docendos verbis, & exemplis nihilominus instruendos. Sicut enim penitus erat inutile viam scire, si derineremur in carcere: ita redimi non prodesset, si via ignaros, qui primus inueniret, primus reduceret in carcerem retrudendos. Itaque in maiori quidem aetate patientiae & humilitatis, & super omnia charitatis, ceterarumque virtutum manifesta dedit Saluator exemplum: in infantia verò figuris velata hominem enim in Incarnatione sua induens, factus est minor Angelis. Sed in circumcisione minor etiam hominibus factus est, hic enim nō solum formam hominis, sed formam assumit peccatoris, & insigitur quasi quodam cauterio latronis. Quid enim est circumcisio, nisi superfluitatis & peccati indicium? Quid facitis circumcidentes hunc puerulum? putatis quod super eum possit cadere illa sententia, *Masculus cui praeputij caro circumcisa non fuerit, peribit anima illius de populo suo*? potest obliuisci pater filij vteri sui, aut non cognoscere eum, nisi signum circumcisionis haberet? Imò si quo modo posset, non agnosceret filium, in quo ei bene complacuit: ex hoc maxime signo poterat ignorare eum, inuenta in eo circumcisio, quam peccatoribus ipse prouiderat, ob purgationem utique delictorum. Sed quid mirū, si caput pro membris accipit curationem, quam tamen in seipso non habuit necessariam? Nōne & in membris nostris saepe pro vnius infirmitate alteri adhibetur curatio? Dolet caput, & in brachio fit coctura; dolet renes, & fit in tibia. Ita hodie pro totius corporis putredine cauterium quoddam infixum est in capite. Denique quid mirum, si pro nobis dignatus est circumcidi, pro quibus dignatus est mori? totus siquidem datus, & totus in meos usus expensus est.

*In pueritia
Christi ma-
ximè relucet
humilitas.*

Tertiò considera, non tantum charitatem (de qua dictum est) sed etiam humilitatem filij Dei, quam voluit peculiari modo relucere, in primordio vitae suae, tanquam fundamentum & radicem omnium virtutum aliarum. Quae potest enim maior esse humilitas, quam assumere imaginem peccatoris eum, qui remedium erat omnium peccatorum?

velle haberi flagitiosum, qui speculum erat omnis innocentiae, & ab omni malo aberat quā longissime? Agnus sine culpa vel necessitate, qui nec cicatricem habebat, nec vestigium vulneris vllius, voluit curari vulneratorum medicina.

Non facit peruersitas humanae superbiae, sed contrario modo gloriatur cum malefecerit, & exultat in rebus pessimis: remedium autem fugit, & verecundatur, adeo ut qui peccare nō erubescimus, curari, & a peccatis liberari erubescamus, & quos turpitudine culpa non puduit inquinari, hos pudeat salutari penitentiae balneo rursum lauari: mali sumus in vno, sed peiores in altero: mali in eo quod ad plagas fumus propensius; peiores verò quod curari nolumus, aut erubescimus. Ille verò qui nescit, quid peccatum est, non dedignatus est, vel erubuit peccator videri; nos autem & peccatores fumus, & haberi tamen peccatores nolumus.

DE NOMINE IESU.

MEDITATIO VI.

Postquam puer iam circumcisus esset, inquit E. Lucas, uangelista, *vocatum est nomen eius Iesū*: quod benedictum nomen pronuntiatur, eique impositum est ab Angelo. Angelus enim qui legatione Lucas ad Virginem fungebatur, dicebat Iesum eum appellandum; & ille qui apparuit in somnis Iosepho, idem nomen ei futurum dixit, qui & rationem nominis adiunxit. *Ipse enim ait, saluum faciet populum suum a peccatis suis*. Benedictum sit nomen hoc, benedicta salus ista, & benedictus dies, quo tanta noua in has terras illata sunt. Huc vsque, Domine, omnes alij Saluatores, quos in hunc mundum misisti, fuisse Saluatores corporum & carnis, qui saluas fecere domos & vineas, & huiusmodi: animas autem sub tributo peccati gementes, ideoque Diabolo subiectas, saluas facere non potuerunt. Quid iuvat hominem si totum mundum lucretur, eique dominetur, ipse autem mancipium Sathanae permaneat, animaque iacturam faciat? Ad medelam itaque mali illius, nouus iste iam Saluator mittitur, ut tota salus humana impleatur, & perfecta sit, qui saluans animas, corporibus quoque medicatus est: & liberans homines a malo culpa, etiam a malo poenae liberauit, & sic humanam salutem perfecit. Haec est salus, quā Patriarchae desiderarunt, haec est salus, quam tot clamoribus & desiderijs Prophetae postularunt, haec est salus, quam toties canunt & pollicetur psalmi: haec denique est salus, propter quam Patriarcha Iacob exultans obiit, dicens: *Salutare tuum expectabo Domine*. In qua Patriarchae verba Chaldaeus interpres sic commentatur: *Salutare tuum expectabo Domine*, quasi dixisset manifestius: *Non expecto salutem Gedeonis filij Iosae*; ea enim salus est temporalis: nō expecto salutem Sampsonis filij Manue, ea enim salus est transitoria; sed salutem & redemptionem vnam filij Dauid, quem expectat anima mea. Huc sensum verborum Patriarchae Iacob nobis reddidit interpres Chaldaeus, qui tamen Iudaeus fuit, magnaque inter Hebraeos auctoritatis Rabbi: qui etiam iam ante libellum de aduentu Saluatoris mundi conscripserat. Quae quidem verba Iudaeis sufficere debebant, ut aperte iam viderent salutem, quam Messias in mundum hunc intulit non esse temporalem, aut corporalem (ut ipsi stultè imaginantur) sed spirituale & aeternam. Id quod intellexit ille, qui sic verba ista interpretatus est. Animaduertens enim quod sanctus Patriarcha in agone suo & transitu mortis, iam iam a filiis suis decellurus in haec verba eruperit, *Salutare tuum expectabo Domine*; vidit manifestè, quod nō sperauit salutem temporalem, sed aeternam; exiens enim ex hac vita, non amplius sperabat

Abac. 2.

Triamala
ex peccato.

Cant. I.

15. in Cant.

Philip. 2. 10.

Philip. 2.
Pfal. 21.

Psalm 49.

Case 3.

Bonau. de
5. festiuit
solemnita-
tis.

XIII 25

tura: Nomen igitur tuus infantulus in te spiritaliter genitus habeat sibi, quod nominatur Filius Dei, Splendor gloriae, Imago substantiae, Verbum patris, Virtus omnipotentis, Haeres vniuersorum, Rex Regum, Dominus Dominorum. Habeat sibi quod dicitur Christus, id est, vnctus, & bene: vnctus enim est in prophetam, & claruit in doctrinae eruditione: in pugilem, sicut paruit in Diaboli debellatione; in Sacerdotem, sicut ostendit in Patris reconciliatione; in Regem, sicut monstrabat in praemiorum retributione; Habeat haec omnia sibi cum omnibus beatis suis communia. Sic tibi tantum nomen Iesus, id est, Saluator in huius vitae incolatu & miseria. Saluet te à mundi vanitate, quae te impugnat, à daemonis falsitate, quae te infestat, à carnali fragilitate, quae te cruciat. Clama o anima deuota inter tot huius vitae flagella, O IESU Saluator mundi salua nos, qui per crucem & sanguinem redemisti nos: salua inquam dulcissimè Saluator, confortando debilem, consolando instabilem. Sed heu vnum est quod cum fletu referam, quod non vacat mysterio, quod non statim vt nascitur circumciditur, & nominatur puer ex anima nostra natus; sed secundum leges dies octaua expectatur. quia cum post multos labores exantlato, in omni genere virtutum exercitatus est, tunc demum die octauo circumcisis ab anima omnibus phantasticis imaginibus, omnibus vanis & inutilibus cogitationibus, pacatis omnibus animae motibus & inordinatis affectionibus per exercitium cōtemplationis in Domino dulciter requiescit. Tunc puer nominatur, tunc dulce nomen Iesus imponitur, tunc eius dulcedo sentitur & gustatur; tunc virtus probatur, tunc iucunditas percipitur. O quantā sapius sentit dulcedinem post illam beati nominis impositionem illa foelix Mater spiritalis, quando percepit in hoc nomine daemones ei eici, cecos illuminari, infirmos curari, mortuos suscitari, miracula cumulari; daemones in te & alijs eiciuntur, cū peccata dimittuntur; cecci illuminantur, cum veræ cognitionis lumen infunditur; mortui suscitantur, cum gratia confertur: infirmi curantur, claudi sanantur, paralitici & contracti redeficiuntur, cum spiritaliter confortantur, vt iam efficiantur fortes & viriles per gratiam, qui prius erant debiles & infirmi per culpam. O quam foelix & beatum nomen, quod tantam meruit habere virtutem & efficaciam? Aliquādo legitur, aliquando mentis ebrietatem infundit, & suam dulcedinem communicat. Tantum de hoc nomine Bonauentura.

DE MAGORUM ADORATIONE.

MEDITATIO VII.

Circa adorationem & oblationem Sanctorum Magorum, considera primum, quod deuotio istorum sanctorum virorum tam feruens & magna fuit, quod propter illam relicta patria longissimum & periculosissimum iter media hyeme, cum summis laboribus ingressi sunt, tantum vt viderent cum oculis corporalibus, quem iam oculis spiritalibus, vel fidei viderant. Intelligebant enim quam beati essent oculi, qui illum viderent.

Secundò perpendamus fidem istorum sanctorum Regum, quomodo illa vincit iam & captiuum tenebat illorum intellectum, quāq; fecit illos adorare tanquam Deum & regem mundi, eum, quem exteriori habitu videbant pauperrimum, & omnium hominum contemptissimum. Non illos offendit miseria stabuli, non vilitas praeseptis, non paupertas fascium, non lachrymae, non debilitas infantis, quò minus crediderunt, quòd qui plangebat, in cunis, tonabat in coelis. Quid facitis o Magi, quid facitis, ait Bernardus, lactantem puerum adoratis in

tugurio vili in vilibus pannis? Ergo ne Deus est iste? *Deus certe in sancto templo suo. Deus in caelo sedes eius, & vos eum quaeritis in vili stabulo? in matris praesepio? Quid facitis q. & aurum offeritis? Ergo Rex est ipse? & vbi aula regia? vbi thronus? vbi curia regalis frequentia? nunquid aula est stabulum, thronus praeseptum, curia frequentia Ioseph & Maria, bos & asinus? Quomodo ita insipientes facti sunt viri sapientes, vt adorent paruulum despicabilem tam aetate quam paupertate sua & suorum? Omnes has difficultates, quas hic parit prudentia mundi, vicit lumen coeleste: subiiciens rationem obedientiae fidei, & sensus humanos obsequio diuino. Erat enim recta rationi magis consentaneum, vt crederent id, quod Dux de caelo docebat, quàm id, quòd ratio humana indicabat. Id enim & philosophi quondam gentiles intellexerunt, quorum vnus dicebat, illos qui reguntur & illustantur instinctu & lumine diuino, non debere deliberare, aut expendere res suas ratione & iudicio humano: sed in omnibus sequi lumen diuinum. Quin & efficacissimum habemus in Euangelio exemplum, quod docetur rationis & prudentiae humanae non esse vllam habendam rationem, vbi dissentiant à verbo Dei, & luce Euangelica. Si enim haec dicat, Beati pauperes, beati humiles, beati mansueti, beati qui lugent, qui persecutionem patiuntur propter Deum, qui abnegant seipsos & vitam suam crucifigunt propter Deum, dubium non est, quin haec sit vera beatitudo, etiam si omnis neget atque reclamet humana prudentia. Nonne videris audire te prudentiam humanam hic murmurantem, & querentem, quomodo possibile est, vt in paupertate spiritus sint diuitiae? in lachrymis gaudium? in subiectione libertas? in humilitate gloria? in cruce regnum? in mortificatione pax? in renunciatione omnium rerum, omnium rerum dominatio? Si quidem ratio secum mulsit, sed illi opponenda est in his & similibus lux diuina. Et quemadmodum sancti isti Viri nullam habuerunt rationem huius prudentiae, & argumentorum carnis, postquam viderunt contrarium in caelo testimonium, sic nec tu debes putare alicuius ponderis esse opiniones & iudicia huius mundi, quando vides contrarium docere verbum Dei, & sacrosanctum ipsius Euangelium. Argueris mundus, reclamet quantum vult diuinis eloquiis, obganniant omnes prudentes huius seculi, allegent consuetudines antiquas, opponant exempla Principum & Imperatorum; vapores sunt & fumi, nec quicquam poterunt aduersus verbum Dei, sanctum illius Euangelium, & coelestem Sapientiam.*

Tertiò meditare ineffabilem laetitiam, qua perfusi sunt sancti illi Viri, cum tam felici cursu peregrinationis suae absoluto, sequentes Ducem coelitus gratiam, datum, peruenirent ad locum optatum, inueneruntque ibi splendidissima duo caeli terraeque lumina; Filium & Matrem, Dominum & Dominam, vtrūque diu multumq; desideratum. Si fuerit, o Domine, tantum gaudium absoluisse cursum itineris, & inuenisse te in stabulo, in tanta paupertate, & cum tam exigua frequentia, quod erit gaudium illud iustorum, quando finita & transacta longè periculosaque huius vitae peregrinatione, videbunt te non in hoc mundo, sed in Regno tuo? non in vili stabulo, sed in regali palatio? non in praesepti sub feno, sed in throno tuae gloriae? non in brachijs maternis, sed in sinu paterno? non in abiecta humilitate, quam assumpsisti vt saluares homines, sed in gloria tuae Maiestatis, quam habes vt facias beatos Angelos?

Si tantum fuerit gaudium istorum Regum, quid gaudium ni multò maius fuit gaudium Matris Mariae, videlicet prae-

tis presentiam, lachrymas, deuotionem & fidem tantorum Principum? Quis enim dubitet, quin hæc B. Virgo ceperit in memoriam reuocare Regnum illud Dei, de quo Angelus Gabriel prædixerat, admirata subinde læta principia regni illius, & hominum salutis, quam tantis votis, tanto iam tempore expectarat. Quæ lachrymæ per ora fluxerunt? quis color visus est in diuina illa facie? quæ cogitationes fuerunt in sacro isto pectore, & hæc & alia meditatis? Tria enim hic simul sese offerebant, quorum singula materiam deuotionis & gaudij suppeditebant: gloria nimirum Filij, dignitas Matris, & conuersio mundi. Et quomodo potuit non lætari Mater in noua gloria filij tam teneræ adamatæ? quomodo potuit non gaudere, cum videret se Matrem tanti filij à Deo esse electam? quomodo potuit non exultare illa, quæ tanto cum desiderio sitiebat humanam salutem, quæ nunc coram videbat? Nam si Apostolus audita ex ore Titi conuersione Corinthiorum tantopere gauisus sit, ut in media tribulatione cõstitutus diceret, *Repletus sum cõsolatione, superabundo gaudio, in omni tribulatione nostra*: quis dubitat quin ineffabile fuit gaudiū Mariæ, cuius charitas longè charitatē Apostoli superauit.

1. Cor. 7.

Gaudium Christi.

Ioan. 4.

Luc. 8.

Quid anima pro puero se facere debeat. Tunc quid sit.

Si tale & tantum fuerit gaudium Matris, quantum putas fuisse filij, qui verè generis humani Amator est? gaudium dico illius, qui propter homines descendit de cœlis, & venit in terras? illius qui postea dixit, *Non cibis est ut faciant voluntatem patris mei*, id est, conuersio peccatoris? Vidit enim in primitijs trium illorum Regum totius mundi cõuersionem, salutem hominū, & gloriam Dei, confusionem Demoniorum, triumphum de peccato, victoriam tot Martirum, Confessorum, Virginum & tot millium Monachorum, qui tam gloriosè de mundo triumpharunt. Lætare itaque o gloriosissime puer, lætare tam felicibus & prosperis auspicijs, accipe, dona, quæ noui tui tributarij Maiestatī tuæ incipiunt offerre. Et tu sanctissima Virgo confortare, resume animū, & indue fortitudinem: à mari enim ad mare, & ab vltimis finibus terræ gentes & populi, reges & principes mundi incipiunt te honorare: tu enim es ea, quæ beatam dicunt omnes generationes, & quæ admodum inter omnes humiles fuisti humillima, sic nunc altissima es & super omnes creaturas honorata.

Accede nunc, accede o anima mea cum sanctis istis Regibus, & humiliter prostrata, ante sanctissimum hoc præsepe, adora & offer in illorum societate dona & munera tua. Illi obtulerunt aurum, quod est pretiosissimum inter omnia metalla. Tu offer charitatem omnibus virtutibus pretiosiorē. Illi obtulerunt thus, quod efficacissimum est remedium aduersus omnes malos odores. Tu offer orationem & deuotionem, quæ inordinatos appetitus moderantur, & violentia carnis nostræ cõprimunt: Non enim sine magno mysterio Sancti Doctores per thus, incensum, & vnguentum odoriferum, Orationem & deuotionem intellexerunt, ut nimirum significarent, naturam & proprietatem, quàm istæ duæ virtutes habent contra malos odores, qui procedunt de fordida & putrefacta cloaca cordis. Quemadmodum enim cubilia ægrotantium, qui sumptis medicamentis sese purgant, solent aliquo puluere odorifero suffumigari, ne sentiantur pestilens odor, & infectus putrefactusque aer loci illius: sic qui nō vult sentire malum odorem appetituum, & passionum carnis suæ, operam det, ut spiritus suus suauissimo deuotionis odore assiduò suffumigetur. Bona enim quæ procedunt de oratione & deuotione, malis nostris cordis desiderijs & cupiditatibus reluctantur. Id autem quomodo verum est, nemo intelligit, nisi qui aliquamdiu in orationibus, deuotionibus, & contemplationibus sese exercuit.

Illi deniq; obtulerunt myrrham, quæ licet amara est in ore, corpori tamen salubris est, habetque odorem gratissimum. Tu offer lachrymas penitentiae, quæ etiam molestæ sunt & amaræ corpori, animæ tamen præsentem adferunt sanitatem, & in naribus Dei suauissimi sunt odoris. Quæ enim res esse potest spiritui nostro salubrior illa, quæ seruat & tueretur eum à corruptione delectationum, & vermibus peccatorum? Hæc autem est virtus & conditio celestis illius myrrhæ. Quemadmodum enim stomachus cum nimio dulcium ciborum esu debilitatus est, nulla re alia curatur melius, quàm exteriorio medicamine, ex rebus amarioribus composito: sic conscientia illorum qui diu vixerunt in delicijs, nullo pharmaco potest sanari melius, quàm lachrymis penitentiae, & austera vitæ molestijs. Corpora enim nostra semper astuant appetitibus, & ad cloacam vitiorum recurrent, nisi quotidie spirituali hac myrrha confricentur, & exliccentur. At dicces fortassis, non sunt peccata delectationes ista: Dic mihi, nonne peccatum, & quidem cloaca turpissima peccatorum Luxuria intrat oblectando, mordet ridendo, inscit delectando, occidit consentiendo. Beati igitur quorum manus stillant myrrham, & quorum digiti pleni sunt myrrha probatissima.

Myrrha spiritualis quid.

Cant. 5.

Hæc sunt munera, quæ nos vna cum sanctis istis Magis Domino nostro offerre debemus. Quorum, ut Doctor quidam non ineptè annotauit, Myrrha pertinet ad incipientes, Thus ad proficientes, Aurū ad perfectos. Itaque si manus tuæ non habent quod offerant Christo aurum perfectæ charitatis, aut thus deuotionis, saltem offerant myrrham penitentiae: quæ est cor contritum, & corpus castigatum, ex hoc enim infimo gradu paulatim ascendes ad secundū, ut tandē queas cantare cū Propheta, *Conuertisti plā-*

Psal. 59.

tilum meum in gaudium mihi, confisisti saccum meū (id est, spiritum meroris) & *circumdedit me letitia*: dans mihi spiritum deuotionis & amoris.

Psal. 59.

Peracta tandē oblatione nostra cū Sanctis Regibus istis, reliquum est, ut eos imitemur, & ad patriam nostrā cum illis reuertamur, per viam aliam, quā qua venimus: In hunc cõmentatus Eusebius Emilianus sic loquitur: Illud quod per aliam viam regressi sunt, intelligamus vtilitati ac salutari nostræ peculiariter conuenire. Viæ enim immutatio, vitæ intelligitur emendatio. Nos quoq; per alias incedamus vias, quando veterem abnegamus hominē, quādo superbiā suscepta humilitate deponimus, quādo ad patientiam ab iracundia mentē deflectimus, quādo veteres voluptates & consuetudines pristinas, ac desidera antiqua damnamus. Ad viam vtiq; aliam de errore transimus, quando vniuersas concupiscentias honestatis ac paupertatis amore calcamus; quando castitate luxuriā subiugamus, sinistras semitas relinquentes, dextro tramite iter spirituale conficimus. Nescio autē charissimi, cur nobis vitiorū ac superbiæ itinera aspera & confragosa magis placeant, cū magis humilium viæ molles, planæ, atque directæ sint. Vbi enim humilitas, ibi requies, ibi tranquillitas, ibi omnis serenitas. Dum enim ipsa sibi placet atq; pacata est, etiam si qua tribulatio, si qua tēpestas oborta, nihil erectum, nihil sublime, nihil oppositum inuenit, vbi allidat impetum suum. Si quid itaque ex aduerso irruerit, totum post se humiliata fronte trāsmittit. Quælibet tribulatio ita ab humilitate mitigatur ac vincitur, sicut in planis litioribus sine aliquo fragore vnda cõsumitur, auarū motus ferociæque ventorū montiū obiecta suscipiūt, vallium verò subiecta non sentiunt. At verò e contrario viæ superborū plenæ sunt offendiculis, plenæ præruptissimis præcipitijs, quia vbi est superbia, ibi est indignitas, ibi animositas, ibi labor, ibi tribulatio: ut iam ei ante iudicij

Euseb. Emilian. Homil. 1. de Epiphani.

Quid sit per aliam viam redire.

Via humilitatis facilior est, quam via superbiæ.

iudicii diem iusta damnatio tribuatur, & improbae quaeque mentes in semetipsis penam suam; probabiles & emendata in semetipsis inueniant refectiorem, remunerationem, & consolationem suam.

*QUOMODO ANIMA PIA ET
deuota cum Magis querit puerum
IESUM*

Fontetur.
de 3. scilicet.
solen. 4.

Reliquum est ut nunc secundum doctrinam S. Bonaventurae ostendamus, quomodo pulionem nostrum Iesum spiritualiter querere cū tribus istis Regibus debeamus. Obseruandum igitur hic est, quod postquam anima religiosissima dulcissimum istum puerum per gratiam spiritualiter concepit, & peperit, ei que nomen imposuit, tres Reges dicuntur, quae carni principatur, sensibus dominantur, in solis diuinis studiis (sicut decet) verē Reges occupantur, puerum iam per effectus multiplices eis reuelatum in ciuitate Regia, hoc est, in totius mundi machina, aestimant esse querendum. Quarunt igitur meditationibus, requirunt affectionibus, interrogant deuotis cogitationibus, *ubi est qui natus est? Vidimus stellam eius in Oriente*, vidimus claritatem eius fulgentem in deuota mente, vidimus splendorem eius radiantem in intimis animae: audiuius eius vocem, quae est dulcissima, gustauimus eius dulcedinem, quae est suauissima, percepimus eius odorem suauissimum, experti sumus eius amplexum delitiosissimum. Iam Herodes redde responsum, ostende dilectum, monstra infantulum desideratum. Propter tuam gloriam videndam non venimus, propter tuam gratiam obtinendam non properauimus, propter tuam maiestatem adorandam non festinauimus. Tua enim gratia ipse est factura, tua maiestas ipse creatura, tua iocunditas eius est potentia, & tua opulencia ipse umbra, tua nobilitas, tua magnificentia est eius infinita bonitatis & nobilitatis modica scintilla. In te inuenimus, quo ipsum cognoscimus, amamus, & desideramus, non in quo requiescere debeamus. Tuus honor & decus est eius decoris nutus. Dic igitur, ne protrahas, *ubi est qui natus est?* Vbi est ergo longitudo breuis, magnitudo leuis, altitudo subdita, latitudo angusta? Vbi lux lucens, aqua sitiens, panis esuriens? Dic nobis, ubi potentia regitur, sapientia instruitur, virtus sustentatur. Verbum Patris lactatur? Dic nobis, ubi aeternus Dei Filius infans inuenitur? Vbi splendor paternae gloriae pannis inuolutus cernitur? Vbi audiemus in cunabulis vagientem, qui est miserorum consolatio? Vbi videbimus inter brachia infantulum baiulatum, qui est Angelorum, & hominum, cōseruator & solidatio? Hunc desideramus, hunc querimus. O dulcissime, o amantissime puer aeternae, infans antiquae, quando te videbimus? quando te inueniemus? quando ante faciem tuam apparebimus? Tardet gaudere sine te, delectat gaudere tecum, & flere tecum. Omne quod tibi est aduersum, nobis est molestum: tuum beneplacitum est nostrum indeficiens gaudium, & desiderium. O sitam dulce est flere de te, quam dulce erit gaudere de te. Vbi ergo es, quem querimus? Vbi es, quem in omnibus, & praeter omnibus desideramus & affectamus? Vbi es, qui natus es Rex Iudaeorum, lex deuotorum, Dux miserorum, lux caecorum, via morientium, salus aeterna aeternaliter viuentium? Et sequitur responsio conueniens. In Bethleem Iudae: Bethleem domus panis. Iudae cōfitens interpretatur. Ibi enim Christus inuenitur, ubi post confessionem criminum panis coelestis vitae, id est doctrina Euangelica auditur, ruminatur,

& deuota mente retinetur, ut opere impleatur, & alijs implenda proponatur. Ibi puer Iesus cum Maria matre inuenitur, ubi post lachrymosam contritionem, post fluctuosam confessionem, dulcedo caelestis consolationis, aliquando inter abundantissimas lachrymas degustatur, ubi oratio, quem penē desperantem inuenit, gaudentem & de venia praefumentem derelinquit. O Felix Maria, a qua Iesus concipitur, de qua Iesus nascitur, & cum qua tam dulciter, & gaudenter Iesus inuenitur. Sed notandum est hic, quod Iesus quaesitus legitur à Regibus, & hoc ut ipsum cum omni reuerentia adorent. A Doctoribus, ut ab ipso veritatis documentum cum summa diligentia audirent. A sponsa, ut suae suauitatis dulcedinem per secreta colloquia degustaret. A Maria matre, ut ipsum perditum reperiret, & ab ea se amplius non alienaret. Sic vos o Reges, hoc est, deuotae animae vires naturales quarite, cum regibus terrenis, ut adoretis, & munera offeratis. Adorate cum reuerentia, quia creator & redemptor, & remunerator. Creator in naturalis vitae formatione: Redemptor in spiritualis vitae reformatione: remunerator in aeternae vitae collatione. O vos Reges, adorate cum reuerentia, quia Rex potentissimus: adorate cum decentia, quia magister sapientissimus: adorate cum laetitia, quia princeps liberalissimus: adorate inquam gaudenter, quia est Dux aequitatis: adorate decenter, quia est lux veritatis: adorate feruenter, quia est fux charitatis. Nec sufficiat vobis ratio, nisi concomitetur oblatio. Offerte, inquam, aurum dilectionis ardentissimae: offerte thus consolationis deuotissimae: offerte myrrham contritionis amarissimae. Aurum dilectionis, propter bona collata: thus deuotionis, propter gaudia preparata: myrrham contritionis, propter peccata perpetrata. Aurum offerte aeternae diuinitatis, thus animae sanctitatis, myrrham corporis passibilitati.

*DE PURIFICATIONE B. MARIAE
Virginis, & de praesentatione pueri
IESU in templo.*

MEDITATIO VIII.

Purificationem Sacratissimae Virginis Mariae describit nobis B. Lucas his verbis: *Postquam impleti sunt dies purgationis Mariae, secundum legem Moysi, tulit eum Iesum in Ierusalem, ut offerret eum Domino, sicut scriptum est in lege Domini: Quia omne masculinum adaperiens vuluam, sanctum Domino vocabitur. Et ut darent hostiam, secundum quod dictum est in lege Domini, par turturum, aut duos pullos columbarum: Et ecce homo erat in Ierusalem, cui nomen Simeon. Et homo iste iustus & timoratus, expectans consolationem Israel, & Spiritus sanctus erat in eo. Et responsum acceperat, à Spiritu sancto, non visurum se mortem, nisi prius videret Christum Domini. Et venit in spiritu in templum. Et cum inducerent puerum Iesum parentes eius, ut facerent secundum consuetudinem legis pro eo: & ipse accepit eum in vlnas suas, & benedixit Deum, & dixit: Nunc dimittis seruum tuum Domine, secundum verbum tuum in pace: quia viderunt oculi mei salutare tuum, quod parasti ante faciem omnium populorum. Lumen ad reuelationem gentium, & gloriam plebis tuae Israel.* Erant autem Ioseph & Maria mater Iesu mirantes super his, quae dicebantur de illo. Et benedixit illi Simeon, & dixit ad Mariam matrem eius: Ecce positus est hic in ruinam, & in resurrectionem multorum in Israel, & in signum, cui contradicentur: & tu ipsius animam pertransibis gladius, ut reueletur ex multis cordibus cogitationes. Et erat Anna propheta,

issa filia Phanael, de tribu Aser. Hac processerat in diebus multis, & vixerat cum viro suo annos septem à virginitate sua. Et hac vidua erat usq; ad annos octoginta quatuor, quæ non discedebat de templo, ieiunij & obsecrationibus seruienti Domino nocte & die. Et hæc ipsa hora superueniens confitebatur Domino, & loquebatur de illo omnibus, qui expectabant redemptionem Israel. Et ut perfecerunt omnia secundum legem Domini, reuersi sunt in Galileam, in civitatem suam Nazareth. Puer autem crescebat, & confortabatur plenus sapientia, & gratia Dei erat in illo.

Circa diuinum hoc mysterium primò meditare, quomodo completo dierum numero, à lege præscripto, Sanctissima Virgo discesserit à beato præpio; relinquens illud plenum lachrymis, & gratia, pro deuotione fidelium, iueritque sponte in Hierusalem, ut obediret legis mandato. Ingrederet itaque, ô Virgo, ingredere cum puero tuo per portas ciuitatis. O parue puerule, hæc est illa magna ciuitas, in qua tu iuxta scripturas multa & stupenda miracula factururus es. In hac enim ciuitate inter alia, opus perficies, maius & nobilius ipsius mundi creatione: plus enim est mundum redimere, quàm mundum creare. Ecce parue pulio, ecce hic campus est, vbi cum vasto illo corpore famosi Gigantis Goliath collato pede præliaberis, acceptis quinque vulneribus mortalitatis in corpore tuo, hasta sanctæ Crucis armatus; hic vinces illum; hic caput illius amputabis; hic exuias illi detrahes; hic mortem tua morte interficies, & peccatum pœna peccati abolebis. Ecce hæc meta est vbi concurreris, nunc bene metam hanc per lustra, nunc pederentem per ambula, ut postea latitudinem & longitudinem illius non ignores. Nunc eques ingrederis, tunc pedes intrabis; nunc in sinu Virginis matris baiularis, ô dulcis pulio, tunc crucem tuam maledictionem propriam portabis. Leua ocellos tuos innocentes, & vide montem: illic dabis, illic accipies: dabis vitam, victoriam accipies, tibi amittes vitam, & destrues regnum peccati, eijsque foras principem tenebrarum. O quam dispar erit oblatio illa, & hæc quæ fiet hodie? Hodie namque offereris, & mox eris redemptus: tunc offereris, & eris ipse Redemptor. Hodie redimeris quinque denarijs, qui dabuntur pro te: tunc redimetur mundus quinque vulneribus, quæ tu accipies pro illo. Hodie offereris in brachijs Simeonis, tunc autem in brachijs crucis offerent te. Hoc erit, ô pusille pupule, sacrificium matutinum, illud autem erit vespertinum.

Sequitur in Euangelio. Et ecce homo erat in Hierusalem cui nomen Simeon, & homo iste iustus, & timoratus, expectans consolationem Israel, & Spiritus Sancti erat in illo. Et responsum acceperat à Spiritu sancto, non visurum se mortem, nisi prius videret Christum Dominum. In hoc apparet verissimum esse, quod hoc loco dicit Ambrosius: Non solum ab Angelis & Prophetis, à parentibus & pastoribus, sed etiam à senioribus & iustis generatio Domini accepit testimoniū. Omnis ætas, & vterque sexus venturorum miraculorum fidem alitruunt. Virgo generat, sterilis parit, mutus loquitur: Elizabeth prophetat, Magus adoratur, vtero clausus Ioannes exultat, vidua confiteatur, iustus expectat. Et bene iustus, quia non suam, sed populi gratiam requirebat, cupiens ipse corporeâ vinculis fragilitatis exolui, sed expectans videre promissum: sciebat enim quia beati oculi, qui viderent Christum Dominum. Hæc ille. Quo loco non immerito lubet exclamare cum B. Augustino; Hæc sunt testimonia natiuitatis tuæ Domine Iesu, antequam tibi sternerentur fluctus maris, campi cederent imperanti; antequam ventus te iubente siluisset, mortuus te vocante resurrexisset, sol te moriente pal-

Granat. Opusc. spiritual.

luisset, terra te resurgente tremuisset, cœlum te ascendente patuisset. Adhuc in matris manibus portabaris, & iam Dominus orbis agnoscebaris.

Sed reuertamur ad B. Virginem. Venit illo die, ut offerret in templo suum primogenitum, & vni-genitum, cum oblatione, quam lex imposuit pauperibus: par turturum scilicet, aut duos pullos columbarum. Ex quo facile colligitur, summa paupertas Sanctissimæ Virginis, posteaquam non obtulit agnellum oblationem diuitum, sed par turturum, aut duos pullos columbarum: quæ erat oblatio pauperiorum. Quæ licet ante paucos dies tantos thesauros ab illis Regibus accepisset, tamen eos iam in pauperes distribuerat, adeo ut ad pristinam iam paupertatem rediisset, tanquam quæ Spiritu Sancto plena intelligebat, eam esse voluntatem Dei, ut filius eius egenus esset, quò nos sua paupertate ditaret. Intrat ergo Sancta Virgo in templum materiale, ut offerat templum viuum & spiritale, quod in manibus suis portabat. O nouitas admiranda, offert templum in templo, offert Deum Deo, mittit ante Deum, qui nunquam à Deo decesserat. Redimitur quinque denarijs ille, qui est ipse redemptio omnium. Offeritur per manus Virginis ille, qui oblatus est pro mundo vniuerso. Reddit virgo depositum eidem Domino, quem depositum apud se seruat, quique ipsi erat commendatus: atque ita flumina, ad locum vnde exierunt reuersa sunt, ut iterum fluere.

Sed diligenter hic considerandum est, quòd hæc oblatio non tunc tantum offerebatur æterno Patri, sed quotidie adhuc per manus Virginis Ecclesiæ, & omnibus animabus fidelibus, quarum Simeon Minister erat (ille enim personam Ecclesiæ gerbat) offeritur: ita ut Dominus iste, quem tanto desiderio mundus cum omnibus electis expectabat, cuius pæ & aduentus dilatione languebat humana natura, hodie adhuc detur aut offeratur omnibus fidelibus, qui accipiunt illum in vlnas suas, mediante Simeone. Quid enim aliud illa facere potuit aut debuit, quàm dare quod habebat, posteaquam videbat tam admirabile exemplum liberalitatis & misericordiæ sui ipsius filij? Videbat filium suum datum pretium pro redemptione vniuersi mundi, socium exilij, & præmium beatitudinis: Quid dico faceret illa, quæ tanta beneficentia habebat, nisi daret ea bona quæ habebat, celestem scilicet thesaurum? Hæc donatio rata habita & confirmata est ab ipsa Trinitate. Approbata est enim per auctoritatem Patris in lege, & per voluntatem Filij, qui oblatus est pro nobis, & per operationem Spiritus sancti, qui traxit Simeonem ad templum, & per manus sacratissimæ Virginis, quæ tanquam vera mater possidebat hunc thesaurum. Alia siquidem mysteria præterita Ecclesiæ cum tanta solennitate non accepit.

Sed hodie per manus Virginis, quæ erat persona communis, in templo Dei, quod etiam est commune, existente ministro Ecclesiæ Sancto Simeone, communis boni amatore, recepit Ecclesiæ donum hoc in vlnas suas, & introducta est in possessionem suam: quare cantat & gloriatur in hoc die, dicens. Suscepimus Domine misericordiam tuam in medio templi tui. Secundum nomen tuum Deus, sic & laus tua, in fines terræ, iustitia plena est dextera tua. Venite nunc omnes fideles, & currite ad templum hoc: vobis enim debetur pars gloriæ illius oblationis. Omnes sitientes venite ad aquas, & qui non habetis aurum vel argentum properate & accipite celeste donum hoc. Currite senes, & cantate cum Simeone; Currite viduæ, & laudate Dominum cum Anna; Currite virgines, & extul-

M m m

Quotidie
Christus
offeritur spi-
ritualiter.

Psal. 47.

Diuerum
oblationum
Christi col-
latio.

Amb. lib. 2.
in Luc.

Augu.

tate cum Maria; Currite viri, & accingimini fortitudine cum Iosepho; Currite pueri, & associamini puero Iesu; Currite iusti, & colligite gratiam; Currite peccatores, & indulgentiam percipite; Accurrite Angeli & obstupescite, videntes Deum redemi, Virginem purificari, omnium rerum Dominum humilari, & legislatorem legi subijci. Discite in schola pueri huius, quomodo illi, qui Deus est tam excelsus, placeant humilia corda tam in celo, quam in terra.

Gaudium
Simcon.

Perpende nunc etiam exactius, & minutim singula discute, quæ de incredibili gaudio illius Senis dici vel cogitari possent. Mos enim Euangelisterum est, tantum historiae mysterium scribere, relinquentes interiora omnia (quæ sunt sensus atque effectus personarum) meditationibus & contemplationibus pijs lectoris. Quæ itaque & quanta putas fuisse gaudia Sancti illius Senis, & cogitationes videntis oculis suis, & in vultu suis habentis Salvatorem mundi, quis poterit enarrare? Videbat vir sanctus mundum scelerebus, & peccatis plenum, videbat innumera quotidie animarum millia, ad tartareos lacus rapi. Dolebat illi, ut viro iusto, & cor eius more zeloque pio disciebant offensiones diuinæ Maiestatis, & tot animarum ad inferos descendendum ruinam: expectabat anxie tantorum malorum remedium, & quo dolor eius erat maior, eo quoque expectatio illius erat vehementior, spei verò dilatio nullam homini quietem permittebat. Sciebat remedium hoc in solo aduentu Salvatoris positum esse. Mane, vespere, die & nocte clamabat & orabat Deum suspirans, memor illius Esaie: *Qui remissum mihi Dominum, ne taceatis, & ne detis silentium ei, donec stabiliet, & donec ponat. Hierusalem laudem (seu laudis occasionem) in omni terra.* Quando itaque Sanctus ille Senex vidit iam finem horum desideriorum, quando vidit suas nunc orationes exauditas, & lachrymas in sinum Dei receptas, quando coram vidit natum iam mundi remedium, quando vidit filium in brachijs matris suæ, instar pretiosissimæ margaritæ in auro resplendentem & rutilantem: nec tantum hæc oculis vidit, sed manibus etiam palpat, totum puerulum brachijs complexus, in ijsque hærentem adorans: (sciebat enim per inspirationem diuini numinis, quid in vultu gestabat) quando, inquam, vidit & contemplatus est hæc omnia, quid quæso fecit? quid dixit? quid sensit? quas lachrymas dedit? quas gratias & laudes cecinit Domino pro ijs, quæ viderat? Quæ cum deuotione, quo cum amore & timore extendit brachia sua, ad excipiendum in illis omnis diuinitatis thesaurum? qui lachrymarum riui per ora venerabilesque genas decurrerunt? quomodo pueruli vultum rigauit? quo cum affectu illum ad cor prelsit? quot suauis, quot basijs osculū fatigauit, exclamans cum Sponso, *Inueni quem diligis anima mea, tenebo illum, nec dimittam.* Et quæ lætitia in B. Virgine excitata est, dum vidit lachrymas & deuotionem tam venerandi & sancti Senis, dum animaduertit quot modis gloria filij sui incipit elucescere, & quomodo quotidie crescit numerus testium, quis esset filiolus prædicantium?

Cant. 3.

Ceterum lætitia hæc pura non fuit, uti præcedentes: sed amarissimo calice doloris permixta, quem cepit hoc die bibere, nec ante mortem potuit exhaurire. Cum enim Senex hic Spiritu sancto plenus, inter confessiones & laudes pueruli cepit vaticinari de tribulationibus, tormentis, & contradictionibus, quæ ipsum in hoc mundo manerent, deque gladio doloris, qui transiturus esset cor ipsius beatissimæ matris, desijt frui vitæ suæ delicijs: desijt latari, & mori se cepit.

Fuitque enim gaudium illius pene purum & pu-

tum, nisi fuisset angustia & timore huius diei permixtum. Quæ tribulationes, quo minus distinctè cognouit, eo magis semper suspectas habuit. Quid facis grandævie Senex? Cur tu præbes Virgini perpetuam doloris materiam? desine: relinque illum in sua simplicitate, noli ea dicere, quorum cognitio perpetuum adferet illi martyrium. O si scires quanta doloris venam aperueris hoc vnicò dicto; & quantum angustiarum materiam dederis, hoc mæsto vaticinio? Si nescires hæc Virgo, in pace & tranquillitate perpetua viueret, viueret in gaudio & lætitia coram suo filio, nunc autem vita eius erit iugis crux & lenta mors. O quot lachrymas siltere, quot gemitus compescere potuisses, si tacuisses? Quod igitur fuit consilium tuum, cur voluisti profari, quod tantos tecum dolores allaturum non ignorabas? Non fuit sanè consilium hoc tuum, sed Spiritus sancti: qui enim docuit te hæc euentura, is ipse ne taceres, sed reuelares mandauit. Cur itaque tu Domine voluisti cor Virginis transfigere? Cur voluisti ut semper in tormentis viueret, quæ peccatum non fecerat? Non sine causa voluisti hæc Domine, sed ut Mater esset filio conformis: & quia Virgo hæc omnium perfectorum fuit perfectissima, noluit etiam illi denegare Sancti sanctorum gloriam. Quia verò maxima gloria Domini nostri fuit, tanta tormenta passum esse, ut æterno Patri suo obediret, non erat æquum ut eadem gloria matri deesset: & quem admodum filius semper crucem suam in conspectu suo baiulauit, & memoria illius iugiter afflictus est; sic & mater suam quoque crucem semper adesse coram vidit, & assidua illius memoria torquebatur. Vbi sunt nunc qui de tribulatione perperam loquuntur? qui asperitatem vitæ fugiunt? qui omnino studio & cura molliem & quietem in hac vita quærunt, in ijsque supremam constituunt felicitatem? Si ea fuissent vera bona, certe duabus his optimis ab Orbe condito personis non defuissent: & si vera mala sint, à me de illis horrendum sumetur supplicium? Quare plangis & lamentatis infirme, pauper & tribulate? non aliter te Deus habet in hoc mundo, quam proprium suum habuit filium, & ipsius matrem. Seruus bonum iudicat pharmacum sibi, quod pater dilectissimo suo filio præparauit. Cur itaque nos aspernabimur medicamentum tribulationum & calamitatum, quod æternus ille Pater, duabus illis electissimis totius mundi personis miscuit & propinauit? Cui non sufficit hoc exemplum, quo minus calamitates, misérias, & tribulationem in numerum bonorum reponat, non video quid illum, ut hoc faciat, poterit per-mouere.

Post hæc conijce oculos interiores in exercitia beate illius viduæ, quæ profectò speculum est & exemplum omnium viduarum, & coniugarum feminarum: de qua dicit Euangelista, quod non discedat de templo, ieiunans, & obsecrationibus seruens iam. Domine, nolite ad diem. Disce hic quam convenientia sunt viduæ deuote hæc exercitia, ieiunium & oratio. Ieiunium mortificat carnem, oratio spiritum eleuat: ieiunium sanctificat corpus; Oratio purificat animam. Ieiunium interficit passionem, oratio implet cor bonis desiderijs: ieiunium fides tendit, & ut inter sese concordent, facit: oratio verò pulsat eandem, & optimam harmoniam exicit. Ieiunium purgat animam à vitijs, oratio illam virtutibus exornat. Per ieiunium homo vincit diabolum, oratione de Deo triumphat. Sunt itaque geminæ illæ virtutes sic inter se connexæ, & concatenatæ, ut vna sine alia subsistere nequeat: & vna sine alia vix inueniatur. Non enim potest homo constans manere in laboribus, & asperitate ieiunij, sine delicijs orationis:

Tribulatio
nec bona
vita.

Ieiunij &
Orationis

his nec oratio suum facere potest bene officium, si ne temperantia ieiunij.

In duobus istis exercitijs perseverabat sanctissima hæc vidua, usque ad octuagesimum quartum ætatis annum. Ex quo facile intelligitur, non fuisse illi tantoperè necessarium hoc ieiunium ad macerandam, & in servitutem redigendam carnem, tam per ætatem longam, quam per diuturnam consuetudinem & castitatis habitum emortuam. Tamen semper hæc sancta vetula, etiam in illa ætate ieiunabat (quemadmodum patres in eremo solent ieiunijs continuis sese exercere) non ut carnem deprimeret, sed ut spiritum elevarer, ut perpetuo bello cum amore proprio decerneret, ut omnium rerum terrenarum cogitationes eliminaret, & desiderijs rerum spiritualium animam satiare. Talibus Deus sua revelat mysteria, cum his secreta sua communicat. Cuius rei fidem facit Propheeta dicens: *Quem docebit Dominus scientiam, & quem intelligere faciet auditum? Ablactatos à lacte anulos ab uberibus.* Hoc est, illis qui renuntiaverunt omnibus delicijs & voluptatibus huius sæculi. Qui enim corporeas voluptates & illecebras derelinquunt, & fugiunt, hi semper pleni sunt consolationibus Spiritus sancti.

QUOMODO ANIMA DEVOTA
presens cum Virgine puerum Iesum
in Templo.

Bonaven.
de S. festi.

Postquam anima religiosa concepit spiritualiter in se puerum Iesum, & peperit illum, propositum bonum, quod conceperat ad actum producens: & postquam est iam per impositionem benedicti nominis recreata medullitus, & tandem in adoratione cū Regibus instructa divinitus, quid aliud restat, nisi ut in cæli sancti Hierusalem portetur, in templum divinitatis præsentetur, Deus Dei & Virginis filius? Ascende igitur spiritualis Maria, non iam in montana, sed in cælestis Hierusalem habitacula beatæ Trinitatis & individua unitatis. Flecte humiliter mentis genua in supernæ civitatis palatia, ibi ante thronum æternitatis Deo Patri Filium tuum representa, laudando, glorificando, & benedicens Patrem & Filium cum sancto Spiritu, Lauda cum iubilo Deum Patrem, per cuius inspirationem bonum propositum concepisti. Glorifica cum gaudio Deum Filium, per cuius informationem conceptum propositum opere perfecisti. Benedic & sanctifica sanctum Spiritum, per cuius consolationem in bono exercitio hætenus persististi. O anima Deum Patrem in omnibus donis suis & bonis tuis glorifica, quia ipse est, quia te de sæculo per occultam inspirationem evocavit, dicens: *Reverte, reverte Sunamitis, reverte, reverte, &c.* Deum Filium tuum in omnibus factis tuis magnifica. Ipse enim est, qui te de demonis servitio per secretam suam informationem liberavit, dicens: *Tolle iugum meum super te.* Iugum demonis abijce, iugum eius amarissimum, iugum meum suavisimum. Iugum eius sequitur cruciatus æternus & tormenta: iugum meum sequitur fructus suavisissimus, & requies opulenta. Iugum eius si quam dulcedinem exhibet, falsa est & momentanea, scilicet, dulcedo: iugum meum quam dulcedinem confert & lætitiā, vera est & salutifera. Ipse suos servitores modicum aliquando extollit, ut in æternum confundat: Qui autem honorificat me, sic ad momentum humiliatur, ut æternaliter glorietur, & regnet. Ista fuit doctrina, qua te Dei Filius aliquando per se, aliquando per suos Doctores & amicos reformavit à demonis falsa persuasionē, à carnis & mundi blanda de-

Granat. Opusc. spiritual.

ceptione liberavit. Deum & Spiritum sanctum semper benedic & sanctifica, qui te per consolationem suam mellissimam, in bono confortavit dicens: *Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos.* Qualiter enim, o anima tenera & dilecta, fragilis & infirma, delicijs mundi assueta, gaudijs huius sæculi tanquam fecibus vinarijs more porcorum inebriata, qualiter potuisses inter tot & tanta antiqui hostis reria, inter tot & falsa consilia, inter tam varia impedimenta inter tam innumerabilia amicorum, consanguineorum & aliorum propinquorum à via mortum vulnerantium iacula, in bono persistisse? qualiter potuisses tot funibus peccatorum circum amplexa in bono proficisse, si non Spiritus sancti gratia fuisses misericorditer adiuta, & sæpius dulciter consolata & refecta? In ipsum igitur reafunde omnia opera tua, tibi nihil retine. Dic cum pura & deuota mentis intentione: omnia opera mea operatus es Domine, in conspectu tuo nihil sum, nihil possum, de tuo munere est quod subsisto, sine te nihil agere possum.

Tibi clementissime Pater misericordiarum, quod tuum est offero, tibi commendo, tibi committo, me indignam & ingratam omnibus donis tuis, per te mihi collatis humiliter agnosco. Tibi laus, tibi gloria tibi gratiarum actio, o beatissime Pater maiestas æterna, quia me per infinitam tuam potentiam de nihilo creasti: Te laudo, te glorifico, tibi gratias ago, o beatissime Fili, claritas paterna, quia me per æternam sapientiam de morte æterna liberaisti: Te benedico, te sanctifico, te adoro o beatissime Spiritus alme, quia me per tuam benedictam pietatem & clementiam de peccato ad gratiam, de sæculo ad vitam religiosam, de exilio ad patriam, de labore ad requiem, de merore ad iucundissimam & deliciosissimam beatæ fruitionis dulcedinem reuocasti. Quam dulcedinem nobis dulcis Iesus concedat: Qui cum Patre, &c.

DE FUGA IN ÆGYPTUM.

MEDITATIO IX.

Postquam Reges, vel Magi in terram suam reuerfi essent, *Angelus Domini*, ait Evangelista, *apparuit in somnis Ioseph, dicens: Surge, & accipe puerum & matrem eius, & fuge in Ægyptum, & esto ibi usque dum dicam tibi: Futurum est enim ut Herodes querat puerum, ad perdendum eum. Qui consurgens accipit puerum & matrem eius nocte, & recessit in Ægyptum. Et erat ibi usque ad obitum Herodis, ut adimpleretur, quod dictum est à Domino per Prophetam, dicentem: Ex Ægypto vocavi filium meum. Tunc Herodes videns, quoniam illusus esset à Magis, iratus est valde, & mittens occidit omnes pueros, qui erant in Bethleem, & in omnibus finibus eius, à bimatris & infra secundum tempus, quod exquisierat à Magis. Tunc adimpletum est, quod dictum est per Hieremiam prophetam, dicentem: Vox in Rhama audita est, ploratus & ululatus multus Rachel plorans filios suos, & noluit consolari, qui non sunt.*

Hucusque Sacratissima Virgo nil nisi gaudium, nil nisi favorem cælestem, nil nisi miracula super miracula vidit, audiuit, & sensit. Nunc autem o beata mater tempus est, ut incipias libare de calice filij tui, & sapere quam amara sunt huius mundi tribulationes. *Tempus est*, inquit Sapiens, *amplexandi, & tempus longe fieri ab amplexibus.* Hucusque fuit tempus exultandi, & filium tuum cum gaudio amplexandi, nunc tempus est ut bibas calicem, quem ille bibet. Ne alium fructum expectes, o Domina, in hoc mundo. Sumus in valle lachrymarum, loco exilij, terra damnatorum, iuxta flumina Babylonis,

M m m 2

vbi

vbi fletus & lamentatio, vbi nulla Sionis recordatio, vbi organa pendunt à salicibus, vbi nulla, aut rara audiuntur cantica letitiae. Prepara itaque te, o Sancta Virgo, ad lachrymas: tempus enim & locus ad aliud nihil te inuitant. Hodie fletibit tuum Alleluia, hodie finis erit tuarum voluptatum, & dabitur tibi ad manducandum fructus huius seculi amarissimi.

Omnia propter Christum relinquenda.

Philip. 3.

Difficultates, in quibus erat Maria.

Act. 17.

Greg. Nyssensis. Orat. de Nat. Ric. Deum.

Consideremus hic quanta cum sollicitudine & festinatione surrexerit Maria in hora illa, puerumque in brachijs suis sublatum pauperes lares suos reliquerit, & neglectis omnibus rebus domesticis (angustia liquidem temporis eas expedire non permittebat) incepit importuno anni tempore iter instituire. Etenim tanquam prudentissima Virgo, sciens periculare pretium thesauri, quem habebat, nihili fecit iacturam omnium aliorum bonorum suorum, vt vnicum hoc duntaxat & summum bonum conseruaret. O nox obscura, o nox tenebrosa, o nox lachrymarum & dolorum. O vinam & homines tam iusta trutina Christum non sentent penitare, & summam tanti thesauri subducere, vt cum res postulat, nouerint omnia bona huius mundi, cum summo lucro, summaque sua utilitate amittere, & cum Paulo omnia detrimenta facere, & arbitrari vt stercore, vt Christum lucrifaciant. Probatum altutia Serpentis, qui cum in periculo est, caput tegit, & defendit (in eo enim vita eius omnis consistit) reliquum corpus dat percussoribus. Hanc Serpentis prudentiam imitari merito deberemus, & omnia bona externa abijcere, hostibusque obijcere, ne tollant nobis Christum, in quo omnis vita nostra spiritalis consistit.

Sed reuertor ad te, o Virgo beatissima. Magna profecto, & maior quam dici potest, tua fuit, quam die illo passa es, calamitas. Deferenda enim erat patria, deferenda domus, deferendi amici, noti, familiares; imò cognati & parentes ipsi. Eundum erat tibi per loca ignota, inculta, deserta, & auia: per prouincias Idololatriarum & infidelium, cum puero tam recens nato, tam tenero & imbecilli. Nec domus, nec diuersorium erat tibi aliquod preparatum, peracta iam peregrinatione: nec erant tibi facultates vllae, quibus fagianti, & praë inopia huc illucque in virgineo sinu & gremio tuo raptanti filio subuenires. Si inter eos, qui secundum carnem fratres tui erant, non inuenisti aliud cubile, quam immundum stabulum, & praësepe in tuo puerperio & natiuitate Filij; quid ab infidelibus, Barbaris, & extraneis tibi erit expectandum? Cum in Aegypti terram patribus tuis execrabilem veneris, Aegyptijs inuisa & exosa, quò te conferes? quis te recipiet? quis charitatem tecum faciet, vbi impietas & infidelitas dominantur? vbi exulat & extincta est veri Dei cognitio? vbi omnium Daemonum cultus viget, & vbique passim exercetur? Si de S. Loth dicatur quod habitauerit inter viros pessimos, qui affligebant animam eius suis flagitijs, & de Apostolo Paulo legatur, quòd incitabatur spiritus eius in ipso, eò quòd videret ciuitatem Idololatriæ deditum, quis tibi animus, quæ mens fuit? quæ quò maiorem zelum & gratiam Dei habebas, eò etiam magis turbata es, videns contemptum Dei, & tot animarum perdicionem. Et tu o admirande puer, quare tam citò de torrente in via bibere, & tam tenellus adhuc tam difficilia pro nobis pati voluisti? quare noluisti parcere infantilibus membris, & ætati indulgentia & pietate, quam supplicijs & seueritate digniori?

Et non tantum hoc argumentum, sed & crudelitas Herodis mundi malitiam & perversitatem te-

statur. De qua copiosè diserit Gregorius Nyssenus B. Basilij Magni frater, his verbis: Illi verò cunctos infantes vni in locum coactos interecione tollendos censent. Quod eos mihi non solum crudelitatis, verum etiam summae dementiae videtur arguere. Quid enim vult sibi ista puerorum trucidatio? cur ausi sunt homicidæ se tanto scelere obstringere? Quoniam nouum quoddam, inquit, mirandum, quæ celi portentum, Regis indicium Magis nunciavit. Quid igitur tum? aut portendenti signo fidem habes vt vero, aut quod rumore iactatur, vanum putas. Si talis est qui celos sibi fecerit inferuire, prius est supra manum tuam. Sin autem in tua potestate est, vt ille vel viuat vel moriatur, eum frustra pertimescis. Qui enim id agit vt imperio tuo subditus ipse sit, pro quo molietur insidias? cur horrendum illud datur mandatum? cur impia fertur sententia, vt miseri infantes trucidantur? Quid peccarunt, quid morte, aut supplicio dignum admiserunt? Crimen vnum duntaxat habent, quod nati sunt, & in lucem editi. Et propterea necesse fuit, vt ciuitas carnificibus compleretur? vi cogeretur matrum multitudo, & infantium populus, vt adessent etiam patres, & generis propinquitates coniuncti ad sæuam facinus congregarentur? Quis oratione calamitatem describat? Quis acerbitatem enarrans oculis aspiciendam proponat? mixtam illam lamentationem, luduosum questum puerorum, matrum, propinquorum, patrum ad minas carnificum exclamantium? Quis dicendo possit exprimere carnificem gladio contra puerum irruentem, & torto truciue vultu contentem, verbisque crudelibusque alloquentem, vna quidem manu corripientem infantulum, altera terò gladium adigentem? matrem porro ex altera parte filium ad se trahentem, obijcientemque ceruicem suam acuto gladio, ne miserum filium carnificis manu necatum proprijs oculis intueatur? Quia explicet ea, quæ patres agunt, reuocationes, suspiria, postremos filiorum complexus? praesertim cum idem à multis fiat eodem tempore, Quis variam multiplicemque calamitatem, & conuplicatos puerperarum dolores partus exponat? & acerimas, quas admouebat natura, facies? Quo modo puer infelix & vberi simul inhæreret, & per viscera lethalem plagam acciperet? Quomodo misera mater simul infantis ori subderet vbera, & sinu sanguinem eius exciperet? Manus autem impetu, sepe numero carnifex vno gladij ictu, filium & matrem confauciabat, & vnus sanguinis riuus ex matris plaga, & ex mortifero vulnere filij mixtus, decurrebat. Iam verò, cum nefaria Herodis sententia, non solum nuper geniti necarentur, sed etiam illi, qui alterum agebant annum, raperentur ad mortem (scriptum est enim iussisse, bimulos & minores interfici) videre erat matres non paucas, quæ eo temporis spacio duos filios enixe fuerant. Quodnam igitur rursum in his spectaculum cernebatur, cum duo carnifices circa matrem vnâ essent occupati, vnusque propè currentem filium ad se raperet, alter autem iactantem adhuc infantulum è gremio matris euelleret? Quid cum faciat mater infelix, cum natura bifariam in filios diuellatur, & vtroque filio matris visceribus ex aquo facies admovente, nesciat, vtrum ex carnificibus prius sequatur, cum vnus ex hac, alter ex illa parte pueros ad eandem trahat, præcuratne ad nuper genitum, confusus indistinctosque gemitus emittentem? at inhibetur ab altero iam loquente, balbutientique lingua matrem incclamante. Quidnam agat? quò se verat vtrius voci voce sua respondeat? vtrius gemitum gemitu excipiat suo? vtrius debeat necem, cum vterque natura stimulis æque miseram feciat?

Hucul.

Hucusque verba Gregorij Nysseni, quae fufius ex illo transcribere volui, ut hinc appareat, quousque sese diffundat humani cordis malitia: particulariter verò, quò prorumpit ambitio, & inordinatus excellentiae propria appetitus. Conuertere igitur oculos tuos in facinus hoc, & vide quid non ausus fuerit Rex ille sceleratus, ut dignitatem & honorem, quæ habebat tueretur, ne amitteret. Quæ posset esse maior crudelitas, quæ tyrannis immanior, quam tam copiosum fundere sanguinem? tot infantes iugulare? tot matres confodere? tot patres orbare filijs? tot familias hæredibus spoliare, ut septem annos tantummodo regnum posset prorogare, aut saltem in tranquillitate conseruare? O caeca stultæ emulationis impietas, ait B. Leo, quæ perturbandum putas diuinum tuo furore consilium. Dominus mundi temporale non querit regnum, qui præstat æternum. Quod incommutabile dispositum ordinem rerum vertere, & aliorum facinus præoccupare conaris? Mors Christi non est temporis tui. Ante condendum est Euangelium: ante prædicandum est Dei regnum, ante sanitates donandæ, ante sunt faciendæ miracula. Hæc ille. Viden igitur quò sepat humanæ mentis superbia, regnandique infelix cupiditatis? posteaquam ille non tantum Tyrannos omnes crudelitate vicerit, sed stultos quoque omnes stulticia sua superauerit? Hæc igitur est, mi frater, miseria cordis humani, hæc est natura inordinata amoris sui ipsius, huc vsque progreditur philautia, & certò tibi persuade, te quoque in eisdem impæcturum scopulos, si aut similem haberes occasionem, aut gratia Dei te non præueniret, & præserua-
ret.

Leo hom. 1.
de Epiphani.

Ad ipsa
miser.

Euseb. Emis.
hom. 1. de
Epiphani.

Præter omnia hæc offert sese hoc loco magnitudo diuinæ bonitatis, quæ reuertit in gloria istorum infantium. Quæ potest esse maior bonitas & liberalitas, quam quod Deus acceptat non solum pro sacrificio, sed pro martyrio mortem, quam non voluntas subit, sed necessitas adfert, ubi non fuit votum, sed vis, ubi non fuit meritum, sed infortunium, ubi non fuit cor martyrij, licet corpus fuerit martyris; ubi non erat desiderium morientis, sed crudelitas occidentis; ubi denique gladius erat Tyranni, non autem spiritus Martyris? Sed omnia quæ deerant, suppleuit diuina gratia: quæ mutauit miseriam in coronam, & casum in meritum. Non enim efficacior est malicia Tyranni, quam bonitas Dei, & si crudelitas Herodis potuerit inferre supplicium, ubi non erat culpa, non est magnum, si potuerit diuinitas dare coronam, ubi non erat meritum. Huc respicite, qui desperatis: huc mentes aduertite, qui pusillanimes estis, & scrupulosi, qui semper arbitràmini vos fore condemnandos: quanto propitiorem Deum habetis vos illis, qui non crediderunt? quantus ille est amator hominum, quam cupidus vestræ salutis? quam promptus ad dandam suam gloriam? Ut enim eam vobis det, omnem querit occasionem, nec aliud quicquam desiderat. Philotophus quondam dicebat, Qui liberalis est, ut liberalitatem exerceat suam, omnem captat benefaciendi occasionem. Quod si ita sit, quid faciet ille, qui super omnes virtutes à liberalitate & misericordia laudatur? Ille talis non est, cui tantum opera corporis placent, sed & Spiritus, cuius ope facta sunt: voluntas enim est, quæ operatur ea. Illi itaque Domino, qui tantopere fecit vtilitatem, salutemque nostram, satis fuit, quod in illis infantibus inuenit, & venit ut suppleret gratia sua, quod deerat eorum meritis; addens pro bonitate sua ætati tenere & ignorantia, quod non habebat. O infantes feliciter nati, sed multò feliciter mortui: Occiduntur, inquit Eusebius Emisenus, pro Christo paruuli, pro iusticia

Granat. Opusc. spiritual.

moritur innocentia. Quam beata ætas? necdum Christum potest eloqui, etiam pro Christo meretur interfici: nondum matura vulnere, & idonea passioni.

Quam feliciter nati, quibus in primo nascendi limine æterna vita obuiam venit? Incurrunt igitur in ipsa principia acceptæ lucis periculum, & finem salutis: sed de ipso protinus sine capiunt principia æternitatis. Immaturi quidem videntur ad mortem, sed feliciter moriuntur ad vitam: Vix dum degustauerant præsentem, statim transeunt ad futuram: Nondum egressi infantia cunis, iam perueniunt ad coronas, rapiuntur quidem à complexibus matrum, sed redduntur gremijs Angelorum.

QUOMODO PUER IESUS DUODE-

cim annos natus amittitur, & a parentibus inuenitur.

MEDITATIO X.

Inter omnium mysteriorum infantia & pueritia Seruatoris contemplationes incundissima est ea, quam de puero Iesu in templo Salomonis amisso nobis suggerit Euangelista; in hac enim sepe accidit, ut quærentes cum matre perditum filium, ipsi perditum inueniantur. Sciendum hoc loco Deum præcepisse in Exodo, ut ter in anno omne masculinum in templo appareret coram Domino, & quod tria festa celebrarent, sanctum scilicet diem Paschatis, festum Tabernaculorum, & diem Pentecostes. Propterea & sanctissima Virgo, tanquam obedientissima, filium suum Hierosolimam duxit, ut præsentaret illum Domino in templo, legemque impleveret. Cum ergo esset puer annorum duodecim, iuit cum parentibus in Sanctam ciuitatem, quibus redeuntibus, cum omnia iam secundum legem erant peracta, puer diuisus & disgregatus est à Matre sua: quæ cum eum quaesisset inter cognatos & notos, nec inuenisset, reuersa est cum Iosepho sibi desponsato, in Hierusalem. Peruagati autem simul ciuitatem vniuersam, omnes plateas & vicos eiusdem peragrantes, inquirentes & interrogantes quemcumque obuium, à nemine certi quid de puero intelligere potuerunt. Dum sic quaerunt diebus tribus, & totidem noctibus frustra, iamque animum desponderent, exultantes puerum tam mansuetum & obedientem à sese ablatum, tanti dolores & timores ob absentiam eius corda ipsorum inuaserunt, ut nullis queant linguis enarrari. Nec iniuriâ. Dolores enim alij; affectus & perturbationes deriuantur ex amore: ita ut quanto maior est amor, tanto eam maior sit timor, dolor, & alij affectus omnes amoris accidentes. Quis autem poterit explicare, aut vllò stylo describere magnitudinem amoris, quo mater hæc filium suum complectebatur? Maior enim & multis modis maior, is amor erat, quam putrus vnquam homo vel habuit in hoc mudo, vel habiturus est: Amor autem ille crescebat quotidie accedentibus nouis virtutum actionibus, quæ maiorem gratiam & amorem promerebantur. Si enim flumina, quò mari magis appropinquant, quantumuis exigua sint, maiori cum impetu currant, ut sese exonerent, quam circa fontes currebant, multis in illis riuulis influentibus, quantus quæso fuit tunc amor ille, qui ab initio tantus fuerat, & cui nunc tot annorum accesserant incrementa? Quare si tam ineffabilis fuerit amor istius thesauri, quidni etiam amor Mariæ fuit incomprehensibilis, ob thesaurum illum amissum? Quod si ergo tantus fuerit dolor, quantus erat amor, conticescit hic omnis lingua; nec magnitudinem doloris poterit quisquam explicare. Sed quia de magnitudine amoris & doloris huius Virginis latius egimus

Luc. 2.

Exod. 12.

Magnitudo
doloris
Matris.

simile.

Mmm 3 mis

mus in Memorialis libro & nihil hic amplius de hac materia dicemus.

Christus in loco proprio inuenitur.

Templum locum Dei.

Gaudium Virginis ob inuentum filium.

Eccli. 35.

Spiritus tandem Sanctus volens tanto virginis martyrio finem imponere, instillauit parentibus mentem eam, quæ docuit ipsos filium in proprio suo loco quærendū esse: id est in templo, seu Domo Domini. Commune enim est, ut quod inuenire volumus, id proprio & naturali in loco suo quæramus. Si itaque templum sit proprius locus Dei, æquum est, ut Dei Filius & Deus in eo quæratur & inueniatur. Templum domus orationis est, & ubi oratio auditur, ibi Deus inuenitur. Quare frater mi, cum afflictus es, cum consolatione destitutus, distractus, aridus, tepidus, & sine vlla pinguedine vel scintilla deuotionis, ingredi templum, persevera in oratione: nam si cum fide & humilitate perseveranter oraueris, sine dubio Christum Deum inuenies, & hoc tibi signum erit, quando inueneris, si deuotionem, suauitatem, recreationem, & gaudium in anima perceiveris.

Cum itaque gloriosissima Virgo tuos eleuasset oculos, vidissetque lucem illam, quam tantopore desiderabat, cum pia mulier in conspectu totius ciuitatis inuenit massam auri, quam perdididerat, quis poterit verbis exprimere, quanto gaudio exultauit? si tantus fuerit dolor ob filium amissum, quanta fuit læticia ob inuentum? Natabant adhuc in oculis illius lachrymæ, sed naturam, rationemque mutarant: quæ enim prius erant lachrymæ doloris, nunc sunt amoris: quæ prius iustitiæ, nunc sunt lætitiæ. *Speciosa misericordia Dei*, inquit Sapiens, *in tempore tribulationis, quasi nubes pluuie in tempore siccitatis.* Qualis itaque & quanta fuit illa misericordia, quam serena lux post tenebras tanti meroris? Adiunxit sese Mater filio, non expectauit finem disputationis, non fuit à tanta multitudinis retardata vel impedita: ingessit sese in medias turbas, non quietuit, nec subleuit, donec peruenit ad eum, quem amabat.

Sed quomodo illum inuenit? sedentem in medio Doctorum: quos audiebat, & interrogabat, non semper loquebatur, nec semper audiebat: sed subinde audiebat eos cum patientia; subinde interrogabat eos cum discretione. Tanta autem prudentia non minus in vno, quam in altero utebatur: maxime autem in responsonibus, ut omnes quasi attoniti & stupefacti illum audierint: admirantes in tam tenera ætate tantum ingenium, sapientiam, eloquentiam grauitatem, & prudentiam: videntes tam admirandam, quæ in vultu illo diuino, in oculis, & verbis illius resplendebat gratiam. Quævis enim in exteriori illius forma nihil aliud viderunt, quam purum hominem, semper tamen arbitrabantur, plus eum esse debere, quam hominem. Etenim quemadmodum saepe acumen ingenij & mansuetudo cordis in vultu & in oculis relucet, qui quasi interpretes sunt, & testes animi: sic illa suprema diuinitas, quæ in exiguo illo corpusculo erat inclusa, foras emittebat radios suos, & nihil occultum eorum, quæ intus latebant: quemadmodum videmus in sole, qui licet nube aliqua tectus sit, semper tamen aliquid sui splendoris diffundit.

Propterea non immerito admirabantur circumstantes, & dicebant inter sese: Quis est ille? quis puer hic? quæ nouitas hæc inaudita? quæ sapientia illa in annis tam teneris? cuius filius ille pusillus est? quomodo potuit in tam exiguo tempore tam multa didicisse? quæ eius patria? quæ gens? quæ cognatio? Vbi tamdiu latuit ille thesaurus? Hæc & huiusmodi dicebant homines præ nouitate rei obtupefcentes.

Cum itaque Mater inuenisset illum in hac disputatione, & doctorum collegio sedentem, accessit

eum, & ut Evangelista dicit, his verbis compellauit: *Fili, quid fecisti nobis sic? Ecce pater tuus & ego dolenter quærebamus te.* Respondit filius: *Quid est, quod me quærebatis? Nesciebatis quod in his, quæ Patris mei sunt, oportet me esse?* Durior videtur ista responso filij ad matrem, sed in ea monstratur grauitas atque integritas, quam debemus seruare erga parentes, cum nobis impedimento esse volunt in his, quæ Dei sunt; quanquam in alijs omnibus ijs obedire debeamus: & ipse Dominus qui docet vnū, docet & alterum. Quare confestim subingit Evangelista, *quod descendit cum eis, & venit Nazareth, & erat subditus illis.* O verbum admiratione dignissimum. *Erant*, inquit, *subditus illis*: Quis? quibus? inquit D. Bernardus, Deus hominibus, Deus inquam, cui Angeli subditi sunt, cui Principatus & Potestates obediunt, subditus erat Mariæ. Nec tantum Mariæ, sed etiam Ioseph, propter Mariam. Mirare ergo vtrumlibet, & elige quod amplius mireris, siue filij benignissimam dignationem, siue matris excellentissimam dignitatem. Vtrinque stupor, vtrinque miraculum; & quod Deus femina obtemperet, humilitas absque exemplo; & quod Deo femina principetur, sublimitas sine socio. In laudibus Virginum singulariter canitur, quod sequuntur agnum quocunque ierit, quibus ergo laudibus iudicas dignam, quæ etiam præit? Disce o homo obedire, disce terra subdi, discipulis obtemperare. De auctore tuo loquens Evangelista, *Et erat*, inquit, *subditus illis*: haud dubium quin Mariæ & Ioseph. Erubescet, superbe pulvis & cinis: Deus se humiliat, & tu te exaltas? Deus se hominibus subdit, & tu dominari geffies hominibus, tuo te præponis auctori? Vinam mihi aliquando huiusmodi cogitanti, Deus respondere dignetur, quod & suo increpando respondit Apostolo, *adeo*, inquit, *post me satanas scandalum est mihi, quia non sapio ea quæ Dei sunt.* De ipso namque dictum est, *& erat subditus illis.* Si hominis, o homo dedigneris sequi exemplum, certe non erit tibi indignum sequi auctorem tuum. Si non potes forsitan sequi eum quocunque ierit, dignare vel sequi, quod tibi condescendit: hoc est, si non potes sublimem incedere semitam virginis, sequere vel Deum per tutissimam viam humilitatis. A cuius rectitudine si qui etiam de virginibus deuiauerint, ut verum fatear, nec ipsi sequuntur agnum quocunque ierit. Hactenus Bernardus.

Ceterum habemus hic insigne exemplum, non tantum admiranda Christi humilitatis, sed & obedientiæ. Quis enim in posterum dedignabitur obedire alteri, postquam Dominus Angelorum subditus fuerit hominibus? Omnis Dei sapientia, omnis potestas, tota eius Maiestas subiecta fuit & obediens illis, adeo ut currenderet alacriter, quocunque à femina & paupere fabro mitteretur. Hæc cum cogitant fastuosi & elati huius seculi, superbi, ambitiosi, qui captant honores, & quasi ad lineam fiduciam seu magnetis idiotropiam, quid suæ dignitati conueniat, quid non demeruerint, nonne confundentur? nonne pudore suffundentur? si cælum hic sese terræ subijciat, quomodo audebit sese terra supra cælum exaltare, & id facere dedignari, quod Deus ipse fecit?

Inter multa alia, quæ hic examinanda veniunt, vnum nequaquam minimum est, cur Dominus voluerit innocentissimam Virginem Matrem suam, *fugit voluerit*, tam acerbo trium dierum & noctium dolore affligere? Quare passus es Domine, ut virgo tam pura, & ab omni peccatorum nauo aliena, tantas penas sustineret, cum pena non nisi pro culpa dari consuevit? Sufficiebat Domine gladius verborum Simeonis, quæ tanto ante tempore illius auribus in-

Luc. 2.

Bern. hom. 1. super Mat. 23. est.

Obedientia Christi.

Matth. 16.

Contra ambitionem.

Cur Christus matrem affligit voluerit.

sonare voluisti, quod vniuersa eius vita esset martyrium timoris, & doloris: & ne vnquam gaudium tam purum eam exhilararet, quod non memoria verborum istorum dolore & tribulatione esset permixtum: Sufficiebat repentinus ille metus & horror, tristissima noctis illius, qua in Aegyptum fugere, & toto septennio inter Idololatrias & Infideles exulare iussa est. Quare o Deus, nunc iterum dolores praeritos renouare voluisti, auferens filium a Matre sua, eo ipso tempore, quo filius Herodis Archelaus, haeres ambitionis & tyrandis paternae regnat? Quid hoc est Domine? Totam vitam suam innocentissimam Virgo lachrymando & plangendo transegit. Quare o Deus, tanta erga tam charam tibi matrem vfus es seueritate?

Certum est huius dispensationis multas esse rationes; Si enim Deus tantam suorum curam gerat, vt etiam singulos capitis nostri capillos numeret, & conferuet: quanto maiori cura omnes lachrymas & tribulationes Virginis huius obseruauit, quae magis illi propria fuit, quam villa pura fuit, aut erit creatura? non enim famula tantum eius fuit, vt aliae omnes: sed etiam Mater eius, quo titulo nulla creatura digna vnquam fuit. Sed vt breuiore simus, omnes rationes istas ad duo genera reducemus, quorum primum est gloria Virginis, secundum vtilitas humana.

Quantum ad primum, sciendum est inueniri maiorem gloriam & meritum vberius in hoc mundo, quam affligi, & pati pro amore Dei. Nulla enim res sub Sole est, nulla inter omnes virtutes, quae Deo magis placet, amore, quin etiam vti multae probationes gradus & argumenta sunt illius amoris, ita excellentissimum, certissimum, & exactissimum, argumentum est, sponte optare affligi & tribulari pro re amata. Etenim propter hoc Apostolus Paulus tam saepe & multum in tribulationibus gloriatur. Propterea D. Iacobus vult nos omne gaudium existimare, cum in tentationes varias incidimus; eo quod probatio fidei patientiam operatur. Patientia autem opus perfectum habeat, vt simus perfecti & integri in amore Dei. Et Paulus volens Corinthiis fidem facere, quod esset Apostolus Christi, argumenta desumit à miraculis, quae operabatur in nomine Christi, & à tribulationibus, quas amore illius patiebatur.

Quare si tam gloriosum sit pati, & tribulari propter Deum, non aequum erat vt Virgo omnium virginum sanctissima & perfectissima omnium perfectorum ab hac gloria excluderetur; sed quemadmodum maxima omnium fuit in perfectione, ita fas erat, vt in cruce & patientia quoque omnes superaret. Haec itaque prima ratio fuit istius doloris, pertinens ad gloriam & honorem Virginis semper benedictae.

Sunt & aliae duae rationes, quae ad nostram faciunt consolationem, & vtilitatem. Voluit enim Pater caelestis, vt Virgo haec etiam in suo genere esset, vt Filius, mediatrix & aduocata hominum. Quemadmodum itaque filium, vt Apostolus ait, oportebat tentari per omnia, pro similitudine, absque peccato, vt Pontifex noster esset, qui posset compati infirmitatibus nostris, & qui non tantum per Theoriam, sicuti Deus, sed per praxin & experientiam, tanquam homo passibilis, sciret quid esset tristitia, labor, dolor, & tribulatio; vt nos certiores & securiores essemus, de ipsius compassione & misericordia, dum socius & consors esset nostrarum miserationum. Ita conueniens erat, vt probaret etiam Virgo Maria per experientiam omnes miseras & angustias, vt nos certi essemus, quod ipsa tanquam mulier dolorum, & mater misericordiarum, nouerit compati misera-

ris, & officio fidelis mediatrix & aduocata inter Deum & homines fungi. In quo manifeste cognoscitur, quanta est pietas & misericordia Dei erga homines: vt enim nos consolationum diuinarum, & auxilij materni participes essemus, ecce ille voluit, vt dilectissima sua Sponsa omni dolorum & tribulationum genere, exagitaretur.

Vtilis etiam est haec consideratio ad consolationem eorum, quibus Deus subinde spiritualiter absconditur, subtrahens ijs internas suas consolationes, & laetitiam, iucunditatemque suae praesentiae; ablaetans eos ad tempus, negansque illis dulce lac, quod ex eius pectore fugere consueuerunt. Quare multi (ita dulcedine non fluente) existimant omnino conelamatum esse, desolatos sese & destitutos diuina misericordia, & omni gratia; & proinde in tentationem pusillanimitatis, meroris, & diffidentiae labuntur, perduntque omnem fortitudinem & vigorem animi, quae tamen necessaria sunt his, qui in via Domini ambulabunt. Ad consolationem itaque illorum, vix scio an aliquid sit efficacius consideratione innocentiae Beatae Mariae Virginis, & absentiae pueri ipsius Iesu. Si enim tantae innocentiae non perperit Deus, quo minus praesentiam suam subtraheret, & in tanto dolore matrem reliquerit, quid mirum si in seruis fiat, quod antea in Domina factum est? Et licet hoc fiat subinde ex nostra negligentia (quod non satis sollicitè conseruamus deuotionis gratiam, per continuam Sertuatoris nostri memoriam) nihilominus saepe vti venit, vt praeter culpam nostram, sola voluntate & dispensatione diuina, ista consolatio priuemur, vti & hic Maria contigit.

Et quamuis hoc ipsum accidat saepe sine culpa nostra, non tamen accidit sine ratione: quae non est alia quam gloria Dei, & vtilitas hominum. Hinc enim aperte colligitur, eam spirituales laetitias non esse positam in manibus hominum, & quando datur vel aufertur, intelligitur non esse opus nostrum, sed ipsius Dei misericordiam. Hinc oritur, vt multi, quos Deus sic consolatur, & super ipsas nubes exaltat, in oculis & opinione propria humiles permaneant, & sine vlla praesumptione: quasi nihil accepissent, aut possiderent: quod enim habent, id non proprium, sed alienum esse cogitant.

Aufertur & nonnunquam spiritualis consolatio: vt sit homini medicamentum catharticum, seu, vt Bonauent. dicit, purgatio, vel purgatorium ad mundandas & purgandas iustorum animas. Quanto enim magis eiusmodi homines gustarunt, & per experientiam cognouerunt dignitatem & suauitatem illius supernae & coelestis visitationis, tanto minus sentiunt illius absentiam. Quae si patienter & humiliter cum gratiarum actione sufferatur, gratum offertur Deo sacrificium. Hoc enim est in spiritu Isaac, id est, gaudium & laetitiam offerre, quando nimirum homo acquiescit voluntati diuinae, & propter amorem & obedientiam Dei non indigne fert, se consolatione & fructu Spiritus sancti spoliari. Vt enim lima purgatur ferrum, terendoque politur & laeuigatur, abrasa omni rubigine, sic lima spiritalis tribulationum, extergit omnem rubiginem peccatorum, puramque reddit animam & nitidam ab omni vitiorum scoria. Haec sunt rationes, quare Deus subtrahit subinde electis suam praesentiam, eiusque desiderio illos affligat: ex eo enim participes fiunt fructuum praedictorum omnium, propter hoc & se innocentissimae suae Matri subtraxit, vt esset exemplum, quod consolaretur omnes, qui in ista tribulatione sunt, dum talem habeant sociam & confortem doloris.

Huius diuinae consolationis absentiae, vel subtra-

M m 4

ctio-

Consolatio eorum quibus Deus subinde absconditur.

Cur aufertur subinde interna consolatio.

Bonauent. De processu & lignis processio. cap. 20.

Simile.

ationis, sunt & aliæ rationes, de quibus copiosius egimus in secunda parte libri de Oratione & Meditatione.

QUOMODO ANIMA DEVOTA

inueniet puerum Iesum, postquam illum amisit.

Cant. 3.

Qua anima
digna sponso.
Bern. Ser.
47. in Cant.

Postquam puerum Iesum spiritaliter amisisti necesse est eum cum B. Virgine requiras, nec quiescas, antequam illum inuenieris, uti & pia illius Mater hic fecit: sed & cum debito fervore & diligentia querendus est, uti Sponsa in libro Canticorum suo nos exemplo docet: quæ longius à sponso suo segregata, vocat eum, & precatur, ut confestim redeat: *Revertere, ait, dilecte mi, similis es* (velocitate) *caprea hinnuloque cervorum* (currentium) *supra montes Bethel.* Verbo Dei, quod sponsus anima est, abeunte, una & continua anima vox est, ait Bernardus, continuum desiderium eius, tanquam vnum continuumque REVERTERE, donec veniat. Quæ autem anima digna sit sponsæ appellatione, idem Bernardus docet, his verbis; Et nunc da mihi animam, quam frequenter Verbum sponsus inuise re soleat, cui familiaritas ausum, cui gustus famem, cui contemptus omnium otium dederit: & ego huic incontinentanter assigno vocem pariter & nomen Sponsæ. Hæc est quæ loquens inducitur, quæ reuocat, ut reuertatur.

Quanto est
fervore Spon-
sus querendus.
Cant. 3.1.

Sed quoniam Sponsus non statim ad vocem Sponsæ reuertitur, surgit & accingit se icineri, & dilationis desiderio crescentem, ad querendum se præparat. Primò quidem querit illum in lectulo, id est, loco secreto, & ad animum aduocandum, sensusque colligendos apto: sed minime inuenit. Surgit inde, circumit ciuitatem, it & redit per plateas, & vicus, & non occurrit, neque apparet. Interrogantur quicunque occurrunt, nihil quo certi reportatur. Neque vici vnus, neque vnus noctis quæ sitio hæc, & hæc frustratio, cum dicat, *quæsum per noctes.* Quid hoc desiderij est & ardoris, ut surgens de nocte, publicum non erubescat, percurrat ciuitatem, percunctetur palam & passim de dilecto, atque à vestigando semitas eius, nulla valeat ratione auerti, nulla præpediri difficultate, non tempestiue retineri amore quietis, non sponsæ verecundia, non vel timore nocturno? Quid tibi vult ardor & diligentia tanta? quid denotant illa nobis aliud nisi summum feruorem & desiderium, quo cum anima digna honore Sponsæ Christi, Sponsum querit, quando longius ab ea decessit? Videt enim & experitur hanc absentiam esse (ut Bernardus ait) diurnam fraudationem, radorum nutricem, suspitionum fomitem, impatientia faciem, nouercam amoris, matremque desperationis. Non ergo sine causa tribulatur Sponsa, donec inueniat, non iniuria dolet, suspirat, querendo persequatur, donec præsens adest, quem diligit anima illius.

Tribus in locis
inuenitur
Sponsus.
Des, solem-
nitatibus
pueri Iesu
solennit. 4.
in horto.

In cella Vi-
maria.

Ceterum oportet ut sciamus, ubi querendus est, ut inueniatur. Tria loca nobis demonstrat Bonauentura, ubi anima deuota & religiosa poterit sponsum suum inuenire, & in ijs monet querendum esse. Querite, inquit, Iesum in horto deliciarum, ubi deambulat cum adolescentulis, id est, animabus deuotis, ubi lilia colligit cum Virginibus, ubi comedit fructus pomorum suorum, id est, bona opera cum iuuentulis. Querite in cella vinaria, ubi cenam suam præparauit, ad quam suas specialissimas amicas (quæ sequuntur eum, quocunque ierit) tantum inuitauit, præcingit se & facit eas discumbere, & transiens personaliter ministrat eis, ubi administrat fercula varia de pinguedine suæ æternæ, nobilissimæ & secretissimæ diuinitatis, ubi propinat pocula suæ dulcissi-

ma & castissima humanitatis. Certe illic bibunt animæ, sed inebriantur charissimæ.

Querite tandem in cubiculo, ubi requiescit cum sponsa inter amplexus, & oscula, ubi cubat in meridie, quando splendor æternæ veritatis tam luculenter lucet, ardor supernæ charitatis tam dulciter ardet. Ibi instillat auribus sponsæ secretissima suæ profundæ, & inescrutabilis sapientiæ, ibi donat altissima munera suæ summæ, & incomparabilis magnificentiæ, ibi iocatur, ibi blanditur, ibi consolatur, ibi dilectam alloquitur, dicens: *Pete, quod vis, & dabitur tibi.* O quam felices, qui Iesum in hoc cubiculo secretissimo inueniunt, qui hoc cubiculum intrare præsumunt. O quam pauci eum in horto deliciarum inueniunt, sed pauciores in cella vinaria reperiunt, paucissimi verò, & non nisi secretissimi amici, cubiculum intrare præsumunt. Quia scriptum est: *Adiuu vos filia Hierusalem, ne susciteris, neque euigilare facias dilectam, donec ipsa velit.* Vnde sufficiat vobis, o reges, qui adhuc terrena sapitis, qui adhuc temporalia disoperationis, ut Iesum aliquando post diligentem inquisitionem, in præsepio inueniatis. Vltra enim conscientia adhuc forte non est facta hortus deliciarum, ubi florent sanctæ meditationes, redolent virtuosæ operationes, ubi viget deliciosa affectio. Nec forte minis perfecte dici potest cella vinaria, ubi illa celestia fercula odorantur, illa vina Angelica gustantur, quibus amici aliquando hic interris consolantur.

Sed heu minime (ut timeo) dici potest cubiculum omnibus creaturis absconditum, soli sponso præparatum, stratum, & ornatum, ubi sponsus cum sponsa, dilectus cum dilecta requiescit, inter secreta, & indicibilia sui familiaris oscula, ubi sæpe audiuntur talia & tam arcana, quæ quidem intelliguntur, sed non dicuntur, quia forte vel exprimi nequeunt, vel ab hominibus, secundum hominem viuentibus, percipi nunquam possent. Si tamen ex abundantia diuinæ pietatis, aliquando ipsum post fletum & planctum, post luctum & gemitum, post positum seculare negotium, ad modicum vidistis in horto deliciarum, vel forte, quod magis verum est, ante fores adhuc clausas, per foramen inspeixistis in cellam vinariam, & vidistis sponsum ornatum & succinctum, transeuntem, ministrantem, propinantem suis amicis varia fercula, & vina deliciarum, & statim ignota & incognita, nec adhuc ad talia admittendi, per ianitores expulsi & repulsi fuistis: & iteratò, heu, ad solita & mundana rediistis. Sed tamen post hoc ad cor reuerfi, non immemores illius iucundæ societatis, quam cum gaudio cordis, in horto deliciarum aspexistis. Nec non & illius beatissimæ iucunditatis & solennitatis, quam de olatam per rimulam inspeixistis, de qua nescio quale solatium, sed tamen tale, quod exuperat omnem sensum, & omne huius mundi conuiuium, per spiramentum modicum sensistis. Tunc cum Maria matre Iesum perditum cum dolore, & merore querite, currite cum planctu, & gemitu post IESUM querendum, querite tunc & flentes dicite: O quando te inueniemus consolatorem, quem expectamus? Quando te inueniemus gaudium nostrum, quod desideramus? O si anima nostra adhuc redire semel valeat, & si non ad amplexus & oscula, saltem ubi redolet hortus deliciarum, & suauissima fragrat cella vinaria. Iam anima per te ipsam, quære dilectum tuum, quem concepisti: tuus est filius quem genuisti, & quare dimisisti, à quo tot & tam insolita gaudia suscepisti? O vos reges incliti, vos principes, & defensores, & cooperatores mei, vos hæcenus quæsiuistis ut regem, qui vos sua gratia coronaret, ut doctorem, qui vos sua sapientia illustraret, ut consolatorem, qui sua clemen-

Cum matre
querendus
Iesum, &
flentes dicite.

cia vos reficeret. Nunc superest, vt ego quæram filium, quem perdidit, dilectum, quem amisi, amantissimum Iesum meum, quem heu infelix, & misera, in templo dimisi, postquam denuo ad vana, & falsa, & inania me conuerſi. Heu me derelictam & desolatam, & omni ignominia plenam reliquit. Quare eius consilijs non acquieui? Quare in suis monitis non permansi? Quam diu suam præsentiam per veram solationem sensi, affuit mihi omnis boni abundantia: quam diu ipsum habui, omnib. bonis abundavi. Sed heu, quam infelix & quam miserabilis, propter paupertatem amisi diuitias, propter asperitatem postposui delicias, propter curam & sollicitudinem dereliqui quietem magnam, & spiritus dulcedinem, propter alienum neglexi meipsum, propter hominem regendum perdidit Deum meum, dilectum meum, consolatorem meum, dulcissimum Iesum filium meum. Quid ergo faciam? quo vadam? ubi quæram, vt iteratò ipsum inueniam? Aliquoties propter prædicta ipsum amisi, sed denuo adiuuante & reuelante clementissimo patre misericordiarum Deo, in cuius vinea laboro, cuius voluntati de consilio maiorum deferuo, ad cuius gloriam ampliandam, me dulcis Iesu, solatis per occupationem cordis sapius prius, propter cuius honorem conservandum, varijs tribulationibus me expono, ipso ex solita pietate auxiliante, perditum cum ingenti cordis gaudio, post varios singultus, & gemitus, etiam inter abundantissimas lachrymas reperi & inueni. O utinam ipsum adhuc semel taliter inuenirem, puto quòd amplius non dimitterem, sed totis viribus retinerem. Quid ergo faciam? Surgam & quæram, quem diligit anima mea, postquam occupationes & sollicitudines dimisi, ad orandum me conferam.

Et si hæc non sufficiunt, inter cognatos & notos, id est spirituales & deuotos, ipsum quæram. Ipsi sunt in quibus habitat, ipsi sunt cum quibus moratur, quando ab alijs amittitur. Hi sunt cum quibus tanquam in solitudine latitat, quando ipsum à me miser strepitus cogitationum fluctuantium fugat. Heu quando illis similis fui, tunc habui, tunc tenui, tunc amplexatus & osculatus fui Iesum, quem nunc curis distracta, sollicitudinibus occupata & afflicta, lamentabiliter amisi. Dicite ergo o vos religiosi, vos abstracti, vos solis diuinis meditationibus dediti, num quem diligit anima vidistis? Cerrè scio quod habetis, scio quod bene scitis, quia sentitis, & gaudetis. Reddite ergo in charitate, quod non amittitis, communicate quod non dimittitis.

Et si in me propter distractionem, ad horam feruor dilectionis reperi, habitus tamen dilectionis (vt spero) non cessauit. Et si propter occupationem familiarem dilecto allocutionem intermisi, à charitate tamen ipsius non recessi. Et si propter proximorum vel modicam ædificationem, ipsi tota mentis intentione non adhaesi, desiderium tamen reuertendi in mente habui. Et re vera (vt verum fatear) non ad gloriam dico, sed tantum ad reuocandum dilectum perditum humiliter allego, non propter meum lucrum, sed propter eius consilium, non propter meam ambitionem, sed propter eius aternitatem, gloriam, & honorem: non propter prælationis laudem, sed proximorum salutem, curis & sollicitudinibus dedita. Quare ergo propter hoc, quod pia intentione, etiam quasi gemens facerem, dilecti præsentiam (saltem aliquando, & si rarò) consolari non debemus? Non esset æquum, sed (si fas esset dicere) iniustum & impium, quod piissimus Iesus non statuit, quod diuina lex nusquam approbavit. Sæpe enim propter amici voluntatem, dulcis amici præsentia

intermittitur, vt postmodum cum ampliori amorum iucunditate reparetur: sic & ego propter ipsum, ipsum aliquando deserui. Si propter eius gloriam ampliandam, labores, persecutiones, detractiões, impugnatiões sustinui: Si his omnibus & his similibus, etiam vsque ad defectum repleta fui, & ad ipsum gemens, & amens redeo, nunquid ipsius solatio, vt vel modicum in tribulatione respirem, carebo? Quid ergo est, Dilectus meus loquitur mihi? Quid est, quod per ipsum in Euangelio clamar: *Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos.* Nunquid ego qui propter honorem eius dici, pondus & æstus sustineo, saltem post laborem, & de micis, quæ cadunt de mensa dominorum meorum, refici non debeo. Absit ergo quòd solummodo vobiscum, o vos contemplatiui, morabitur dilectus, & laborans agricola sit contemptus & abiectus. Oportet tamen (sicut Scriptura testatur) laborantem agricolam, aliquando de fructibus celestibus patriæ prælibare, & hoc ne deficiat in labore. Sic Apostoli inter varia opprobria, Martyres inter flagella, Virgines inter cruciatus & verbera, senserunt dilecti solatia. *Ibant gaudentes à conspectu concilij, collaudantes & benedicentes Dominum, quoniam digni habiti sunt, pro nomine Iesu contumeliam pati.* Sic Confessores & Heremite, Monachi & Anchorite, post vigilias & ieiunia, inter lachrymas & gemitus senserunt diuina gaudia. Sic rectores, Doctores, & Ecclesiarum fideles prælati, postquam laboribus & curis sunt extenuati, de benignitate dulcis Iesu, ipsorum piissimè & dulciter sunt corda refecti. Non enim Maria Iesum frequenter habuit sola, sed etiam à Martha post prædicationem hilariter, & gaudenter receptus fuit. Ego ergo in Domino confidens, & de diuina clementia iam multipliciter probata, & exemplariter offensa, præsumens, dulcissimum Iesum aliquando quæram cum Maria matre in templo, aliquando cum sponsa in cubiculo, aliquando cum discipulis in consistorio, aliquando cum regibus in diuersorio.

DE SACRO BAPTISMA TE, IEIUNIO, TENTATIONE, EXEMPLIS, LABORIBUS, & DOCTRINA SALVATORIS.

MEDITATIO XI.

Hucusque, o Seruator & Redemptor mundi, egimus de initijs sanctissimæ vitæ tuæ, vsque ad annum ætatis duodecimum: & quia considerauimus expendimusque opera & labores infantie, æquum est vt iam ardua magis, quæ secuta sunt, consideremus: in his enim plura veniunt examinanda.

Cum itaque tempus appropinquasset, in quo iam manus tuas ad ardua & sublimia opera extendere, volebas, exultasti vt gigas ad currendam viam nostræ paupertatis & mortalitatis. Vt autem ante omnia doceres humilitatis excellentiam omnibus alijs, operibus tuis insignia quædam humilitatis exempla præmisisti. Cum enim esses agnus innocentissimus ad Ioannem seruum tuum venisti, quo tempore Publicanos & peccatores baptizabat, & consistens in medio illorum, humiliter ministerium baptismi ab illo efflagitasti.

Postquam verò audita esset inter baptizandum vox illa Patris: *Hic est Filius meus dilectus, in quo* Matt. 3. *mihi complacui*, statim ductus fuisti à Spiritu Sancto in desertum, vt tentareris à Diabolo. Ibi ieiunasti & orasti quadraginta diebus, antequam Euangelij prædicationem auspicares; docens nos, quomodo preparari debemus, opus aliquod arduum aggressuri. Ibi pugnasti cum antiquo Sathana, & vicisti Victo-

Hic Bonaventura loquitur de semetipso.

Christi præsentia non desinit omnino dominem, propter minores imperfectiones & nauis.

Matt. 27. 28.

2. Tim. 2.

Act. 2.

Psalm. 118.

Item

rem nostrum: abstulisti illius fortitudinem, & dedi-
sti nobis; ut iam illi resistere valeamus. Omnia hæc
pericula & incommoda adiisti pro nobis, & nihil ti-
bi fuit difficile, quod nobis erat utile. Non te terruit
in his solitudo deserti, non labor ieiunij, non assul-
tus Diaboli, non asperitas penitentia, non molestia
orandi & vigilandi. Semper ante oculos tuos versa-
batur necessitas & infirmitas membrorum nostro-
rum; & propterea tu, tanquam fidelissimum caput,
male multatus es, ut nos omnes thesauro merito-
rum tuorum locupletares: ut omne quod nobis de-
esset, id in te haberemus. Tu es ille qui proprio es o-
re locutus: *Ego sanctifico meipsum, Pater, pro illis, ut
sint & ipsi sanctificati in veritate: quemadmodum e-
nim omnes vnus culpa eramus prophanati & per-
diti: sic sanctificamur & reparamur meritis & san-
ctitate vnus alterius.*

Ioan. 17.

Post hæc quoniam diuina lux, quæ erat abscondi-
ta, & humanitas nube recta, iam debebat reuelari,
ad illuminandum eos, qui in tenebris & in vmbra
mortis sedebant, incepisti cum hominibus conuer-
sari, & prædicare doctrinam Euangelij. Sed quis po-
terit enarrare quam miraculose ad hæc opera acces-
sisti? Quam piè vocasti peccatores ad penitentiam?
quam liberaliter inuitali illos ad tuam gratiam?
quantis promissionibus & minis contudisti illo-
rum duritiem? quomodo terram illam lassus obam-
bulasti, discurrens & quærens animarum salutem?
Quanta cum benignitate excepisti illos, qui venie-
bant ad te? quanta cum misericordia peccata illo-
rum remisisti, & vulnera eorum curasti? quam velo-
citer aduolasti quocunque vocabaris? & quam mā-
sue respondebas ijs, qui contradicebant? Quam
humaniter discipulos habebas, quam amabiliter
eorum duritiem & ruditatem increpabas? quam in-
cessanter diu noctuque eos exhortabaris, & ad a-
mandum summum bonum eos intigabas? Non
fugiebas peccatores, non exhorrebas leprosos, non
reiciebas Publicanos. Omnibus temetipsum dedi-
sti, quemadmodum & omnibus venisti: non igno-
rans infirmis, & non bene valentibus opus esse me-
dico. Non defatigatus es discurrendo, prædicando,
vel contradictiones audiendo. Interdum hominum
saluti & ministerio vacabas, nocte montem ascen-
debas, & in oratione vigilabas pro iisdem. Hæ erant
tuæ preces matutinae, hæ solennitates, hæ festa tua,
in omnibus quæere salutem hominum & gloriam
Dei. Illud & cibum & potum tuum esse dicebas, fa-
cere nimirum voluntatem Patris tui, & redemptionis
nostræ opera perficere, quæ in commissis habe-
bas. Non te ab hoc opere absterruit difficultas ne-
gotij, non magnitudo debiti, non hominum male-
dicentia, non malorum ingratitude, non itinerum
asperitas, non fames aut sitis, non frigus aut calor,
aut simile quid auerit. Imò tanquam alter la-
cob, omnia hæc leuia esse arbitrabaris, propter ma-
gnitudinem amoris, quo Sponsam tuam Eccle-
siam diligebas. O fidelissime Pastor, quam fideliter
negotium Patris executus es? & quot tribulationes
sustinuisti, ut officio tuo satisfaceres? Hac luce o-
pus erat, ea somnia nocte. Somnus ab oculis tuis
fugiebat, & quod lupus abstulerat, tu septuplum
reddidisti.

Ioan. 3.

DE DOCTRINA ET PRÆDI- catione Saluatoris.

MEDITATIO XII.

Hæc in genere de conuersatione & prædi-
catione Christi dicta sunt. Operæ pretium autem
est, ut pro maiori lumine & cognitione il-
lorum, fusius & copiosius non nihil agamus de

doctrina, miraculis & austeritate vitæ illius.

Et quantum ad primum, considerandum est, op-
timum & quotidianum hominis Christiani exerci-
tium esse debere, ut meditetur in lege Domini, &
doctrina præceptorum illius. Propterea & inter lau-
des hominis iusti, vna ex principalibus est, in lege
Domini die ac nocte meditari. Et Propheta Regius
in suis Psalmis vbique ferè gloriatur de amore, quo
legem Domini prosequatur; & quod quotidie
meditabatur in illa, quodque eloquia Domini erat
illi dulciora super mel & fauim. Si sanctissimo il-
li Regi tam dulce fuit & iucundum legere, medita-
ri, & scrutari verba præceptaque legis illius veteris,
quanto dulcior erit lectio & meditatio eloquiorum
Euangelij? Illius mandata erant ferè omnia corpora-
lia, huius verò spiritualia: illius temporalia, huius
ætterna: illa erat lex seruorum, hæc filiorum: illa da-
ta est per manus hominis, licet hominis sancti, hæc
per manus ipsius Verbi Patris æterni, & Sapientia
Dei: per excellentiam Legislatoris cognoscitur &
excellencia legis. Illi siquidem Domino reseruaba-
tur vinum optimum conuiuij, cuius erat aquam fri-
gidam legis, in pretiosum vinum Euangelij con-
uertere.

Cum autem vnus & solus Deus auctor sit tam
gratiæ, quam naturæ, eodem omnino ordine, quo
procedit in operibus naturæ, communiter & in his
quæ gratiæ sunt, procedit: hoc est, extollens nobili-
tatemque semper res, & à minori ad maius produ-
cens, id est, à minus perfectis ad perfectiora. Pictor
rudi primum Minerva, Chromatibus nigris imagi-
nem delineat; inde colores superinducit, tandem
membra distinguit, lucem addit, & vmbas expri-
mit, imaginemque perfectam facit: Natura primum
infantis corpus in vtero matris format, ad modum
plantæ, quæ vegetatur, non sentit: inde animam in-
fundit rationalem: & tandem in lucem producit.
Eodem itaque modo & auctor gratiæ procedit, qui
primum mundo adhuc rudi & imperito, dedit le-
gem, maiori ex parte corporalem, & postea super-
addens legem spiritalem, illam perfectam red-
didit. Prius rudi modo delineauit, tanquam vmb-
ram imaginis, imperfectæ iustitiæ legis; & postea
colores omnes superinduxit, omniaque addidit,
quæ deesse videbantur imaginis perfectioni. Cum
caesaries capitis nostri præter modum est intricata,
eò quod diu peccine non est discriminata, non con-
festim minoribus peccinis dentibus, sed maioribus
pectinis: deinde minores applicamus, ut me-
lius composita sit. Si mundus itaque initio quasi
intrincatus fuerit, eò quod tot annorum millibus
peccine legis, quam nondum habebant, comptus
non erat, non prius intricas istas minutum & deli-
catum pecten Euangelij mittendum erat, quam
passa prius, & peccine crassiore legis fuerant di-
scriminata.

Quicunque igitur superata iam lege Moisaica, ad
legem Euangelij peruenit, quicunque aspirat &
anhelat ad perfectionem vitæ Christianæ, quicunq;
magnus vult esse in Regio cælorum, quicunque de-
siderat esse Christi discipulus, cupitq; perfectus esse,
ut pater cælestis perfectus est, coniciat oculos in
speculum Euangelij, intentoque lumine, omnia
consilia & verba Christi contempletur. Illic enim
inueniet omnem, quam poterit optare perfectio-
nem. Nec opus est multum huius studio temporis
impendere, aut multos libros euoluere, in octo e-
nim sententijs Matthæi, summa est totius penè per-
fectionis. In his enim beatitudinibus omnia sunt,
quæ ad perfectionem vitæ pertinent. Consideret ita-
que diligenter illam paupertatem voluntariam, qua
vniuo lectu amputat radicem omnium peccato-
rum.

rum, cogitationum, molestiarum, sollicitudinum & negotiorum huius seculi, quæ est cupiditas, aut concupiscentia: illam mansuetudinem cordis, quæ excludit omnia odia, iras & contentiones hominum: ipsas illas lachrymas, quibus anima denuo baptizatur, refrigeratur, & irrigatur, ut fructus vite æternæ producat: illam famem & sitim iustitiæ, quæ sunt primitiæ gratiarum, & flores præcedentes virtutum fructus: illam misericordiam, quæ succurrit alterius necessitati, & suæ salutis non deest: quæ tempore ministerij diuinæ misericordiæ confidit: illam puritatem cordis, in qua resplendent radij diuinæ lucis, non aliter atqui in nitidissimo tersissimoque speculo: illam pacem & concordiam cum omnibus, quæ hominem efficit Dei filium imitatore diuinæ bonitatis & charitatis erga proximum: super omnia verò patientiam, illam, & gaudium in tribulationibus & persecutionibus, quæ eleuant hominem super stellas cœli, & constituunt in illam regionem pacis & tranquillitatis, cui extraneæ impressiones & nebula procellarum mundi huius, non appropinquabunt: sed vnde omnes huius seculi tempestates, ventique & nymphi, tanquam pedibus subiecti, despiciuntur. Qui considerat summa cum attentione virtutes has, inueniet in octo istis beatitudinibus, maiores partes Euangelicæ perfectionis, quasi in vnam summulam collectas esse.

Quarum tamen prima & vltima tam parum distant, ut ambæ vnam eandemque remunerationem habeant: ambæ mercedem præsentem; cum alia futuram promittant. Magna quædam, ait Bernardus, penna est paupertatis, quæ tam cito volatur in regnum cœlorum; nam in alijs virtutibus quæ sequuntur, promissio futuro tempore indicatur, paupertati non tam promittitur, quam datur, vnde & in præfenti tempore enunciatum est, *quoniam ipsorum est regnum cœlorum*: cum in cæteris dicatur, hæreditabunt, consolabuntur, & similia. Quamuis idem Sanctus non eam hic paupertatem laudet, quæ nomine tenus paupertas est, sed quæ vltima ad perferendam propter Deum qualibet: quæ portas recludit virtutibus, & aditum patefacit omnibus suis vicinis & socijs, ut sunt fames, sitis, æstus, frigus, nuditas, & aliæ similes necessitates.

Scrutare deinde & venas euangelicas altius, & inuenies excellentissimam consilia passim, per totum Euangelij corpus disseminata: ex quibus euidenter agnosces, quàm iuste Propheta Dominum vocauerit præstantissimum Consiliarium, propter excellentiam admirabilem consiliorum, quæ mundo huic dedit. Tale consilium est vendere omnia quæ quis possidet, & dare pauperibus, ut de cœlo sit securior: Consilium item castitatis, quæ est imitatrix puritatis Angelicæ, & beatorum ciuium in cœlo: Consilium de non litigando, nec defendendo pallio, per modum iuris, ut non auittatur Charitas cum proximo, & pax conscientie perturbetur: Consilium de non reluctando malis, & persecutoribus, sed percutienti maxillam vnam, alteram præbendam esse: Consilium de benefaciendo his, qui nobis malefaciunt, de benedicendo his, qui maledicunt, & de orando pro iisdem, quod est imitatio quædam diuinæ bonitatis & beneficentiæ, quæ solem suum facit oriri super bonos & malos, pluit quoque super iustos, & peccatores: Consilium iugis & perpetuæ orationis: de non iurando, ne quidem per capillum capitis: & de negando semetipso, propriæque voluntate: de tollenda cruce suæ quotidie, Christum sequendo: de patre, matre, & omnibus, imò semetipso pro amore illius relinquendo. Quid potest esse præstantius, quid perfectius, quid diuinius hoc genere consilio-

rum? Vnde potuit perfectio exactius venire in mundum, quàm ex politia cœlorum? & quis ausus fuisset hominibus tanta dare consilia, nisi ille qui habebat etiam potestatem conferendi Spiritum sanctum & homines in Angelos transformandi? *Nunguid tu nosti ordinem cœli*, dicit Iob, *sicut ego tui, & pones rationem eius in terra?* Solus Dominus nouit hæc, & solus ille potest cœlum terræ subijcere, & terram super cœlos eleuare, faciendo, ut homines queant in genere suo, puritatem & perfectionem Angelorum imitari.

Hæc est itaque perfectio Euangelica, quæ Filium hominis è terra deliciarum, in qua cum Patre regnabat, in hanc lachrymarum vallem detraxit.

DE VIRTUTIBVS ET EXEMPLIS Saluatoris.

MEDITATIO XIII.

NE autem persuadeas tibi, Christum tantum dixisse, & multa de perfectione vitæ disputasse: non autem fecisse, aut opere impleuisse; considera hic, & vide multo euidentius virtutes prædictas in exemplis Christi, quàm in verbis relucere. Dic mihi quis vnquam tam inops & pauper, quàm ille qui in stabulo natus est, & in præsepis positus? ita ut verè dici possit, quod de seipso dixit: *Vulpes foras habent, & volucres cœli nidus, filius autem hominis non habuit, ubi caput suum reclineret?* Quæ itaque maior esse potest paupertas, quàm passere & animalibus feris pauperiorem esse? Sin autem per paupertatem spiritus malis humilitatem (ut quidam Doctores faciunt) intelligere, quis humilior illo, qui cum Deus esset, & Dominus Angelorum, eo deuenerit, ut dixerit: *Vermis sum & non homo, opprobrium hominum & abiectio plebis?* Quis mansuetior eo, qui ob insignem suam mansuetudinem, Agnus in Scripturis nominatur? qui suæ mansuetudinis admirandæ testimonium à figura Columbæ ad fluuenta Iordanis accepit? Quis vberiores lachrymas effudit illo, qui deploranda & desolanda omnium in se hominum peccata receperat? Quis magis esuriuit & sitit iusticiam eo, qui ut iusticiam reduceret in mundum, tot prouincias peragravit, tot labores & molestias subiuit, tot contumelias, iniurias, & contradictiones sustinuit, tantum denique sanguinis in cruce profudit? Quis maiorem famem & sitim iustitiæ vnquam habuit illo, qui cum omni aqua suæ passionis non potuit sitim extinguere, cuius viscera intus ardebant desiderio & zelo honoris Dei, & pulchritudinis domus illius? Quis misericors magis illo, qui omnium hominum miseria & calamitates in se suscepit, ut isto remedio nos omnes ab illis liberaremur? Quis maiori misericordia insignior illo, qui percutiendo totam Iudæam, Galilæam & Samariam, omnes Dæmoniacos phanatico spiritu liberauit? cæcos illuminauit, claudos sanauit, leprosos mundauit, paraliticos consolidauit, mortuos resuscitauit, admissans omnia opera misericordiæ tanto labore, & tam exigua gratiarum actionem, tenuemque laudem ab hominibus reportans? Quis illo purior, qui postquam omnium peccata & maculas, turpitudinesque omnium in se receperat; nihil coinquatus est, sed pristinam puritatem retinuit? Quis tam pacificus quàm Christus fuit, qui pacem composuit inter Cælum & Terram? inter Deum & homines? inter Iudæos & Gentiles, soluens indignationes & furores hostilitatis illius, in carne sua, & inimicitias euacuans? Quis maiora denique pro iustitia passus est illo, cuius mors & vita perpetua quadam crux fuit, & continuum pro obedientia, pro

Christus opere compluit quod Verbis docuit.

Matt. 3.

Psal. 22.

Col. 1. Ephes. 2.

pro gloria Patris, & pro prædicatione suæ doctrinæ martyrium.

Sed ad consilia veniamus: Cui magis displicere iurgia, & verborum pugna quam Christo? memento quomodo steterit ante Iudicem, & tot falsis testimonijs reus peragitur, nec tamen os suum aperuit, ut se defenderet, ita ut iudex ipse tantam illius taciturnitatem admiratus sit? Quis minus restitit malis, minusque in iudicio cum calumniatore contendit Christo, qui teste Propheta: *sicut ovis ad occisionem ductus est, & quasi agnus coram tondente se obmutuit, & non aperuit os suum?* Quis exactius consilium de diligendis inimicis observavit Christo, cuius prima vox, quæ in cruce audita est, fuit: *Pater dimitte illis, quia nesciunt quid faciunt*, orans pro inimicis, & sanguinem fundens pro illis, qui sanguinem eius fundebant ipsi? Quis nunquam in oratione magis assiduus Christo, qui totos dies in ministerio proximi consumens, à crepusculo vespertino ad auroram usque in Oratione pernoctabat? Quid dicam de illius ardentissima Charitate? perfectissima obedientia, ad mortem usque in negotio Patris fidelitate? amore erga proximum? patientia in tribulatione inextinguibili? ardentissima fides & desiderio gloriæ diviniæ, & salutis humanæ?

DE LABORIBVS SALVATORIS. MEDITATIO XIV.

Simile.

SED, ô Domine, quam male mundus splendorem horum exemplorum & doctrinam admirabilem cognovit? Non est iucundius aliquid, aut visu delectabilius luce, sed si lux præter modum splendida sit, oculi autem infirmi, nihil est illa molestius. Miseri itaque isti, & præsentem medicinam infirmantur, & in ipsa luce cæci sunt. Miracula faciebat Christus, & dicebant eum esse Magum: eiciebat Demonia, & dicebant ipsum Demonium habere: Corripiebat peccatores, & peccata arguebat, & seductorem populi nominabant: recipiebat peccatores, & habebatur tanquam vnus ex illis: Comedebat cum Publicanis, ut converteret eos, & voratorem potatoremque vini appellabant: concionabatur zelo magno, & fervore spiritus admirabili, & dicebant eum stultum esse & vesanum.

Nectamen dedignatus est illos prudentissimus Dominus, sed maiori erga illos misericordia commotus est: sciebat enim quam miserranda cecitas esset mundi huius, & quam graviter natura humana per peccatum esset debilitata.

Labores Christi.

Quin etiam præter hanc infamiam, titulosque ignominiosos, quis poterit explicare labores & molestias, quas sustinuit Christus, quærens tanquam bonus Pastor ovem perditam in montibus vallibusque & locis auijs, ut inuentam, humerisque suis impositam ad ouile reduceret? Quot provincias propter hanc obambulavit? quoties ieiunavit, esurivit, sitiit? De castello in castellum, de ciuitate in ciuitate, de provincia in provinciam peregrinatus est? Quod castellum tam obscurum inuenit, quod sua presentia non illustravit & nobilitavit? ubi novus ille Sol iustitiæ non exortus est? ubi non reliquit vestigium aut memoriam suarum virtutum? Quantam penuriam in istis itineribus passus est? quantam paupertatem & miseriam sustinuit? quot contradictiones & iniurias pertulit? quoties famem, sitim, & frigora, & æstus, similiaque incommoda, quæ miseris & pauperibus in longis itineribus obuenire solent, perpessus est? Testes horum sunt Discipuli, qui ex mera fame coacti sunt in die Sabbatho spicas vellere: testes sunt Nazareni, qui illum in montem duxerunt, ut ex illo perciperent eum; & Iudæi, qui toties illum apprehendere & lapidare voluerunt. Testes sunt

Matt. 22.

Luc. 14.

Geraseni & Samaritani, qui eum in terram suam recipere noluerunt, aut receptum expulserunt, nec hospitari illum voluerunt. Quapropter eius discipuli interrogantes dixerunt: *Domine vis dicimus, ut ignis descendat de celo, & consumat illos?* quibus ille inæstimabilis suauitatis & mansuetudinis Dominus respondit. *Nescitis, cuius spiritus estis, quasi diceretis, ignotis quis spiritus ille est, qui in vobis habitat, & talia per vos loquitur: filius hominis non venit perdere animas, sed saluare.* Hoc itaque modo Saluator oberravit in mundo in propria sua patria peregrinus: quam eius peregrinationem admiratus est olim Propheta dicens: *Quare Domine quasi colonus fueris in terra, & quasi viator declinans ad mandandum? quare futurus es quasi vir vagus?*

Quamvis Dominus tot itinera fecit, tot loca peragravit, tamen nusquam legimus eum equo, asino, mulo, curru, aut leſtica vsum esse, præterquam cum in die palmarum asino insidens Hierosolymam intravit, sed pedes semper incelsit, & ut plerique Doctores sentiunt, nudis pedibus ambulavit. Cum enim præcepit Apostolis suis, ut nudi pedes prædicatum irent, non est verisimile ipsum calceis vsum esse. Illud autem ita esse intelligendum ex alijs locis Scripturæ colligitur, & præsertim ex eo, quod tempore passionis Apostolos interrogavit, dicens: *quando misisti vos sine sacculo & pera, & calceamentis, ut quid aliquid defuit vobis?* Illi autem dixerunt: *Nihil.* Ex quo loco manifestè arguitur Dominum de sacculo, pera, & calceamentis spiritalibus non esse locutum: sed de materialibus. Ita & cum Maria Magdalena pedes illius lachrymis suis lauit, & capillis suis terſit, & unguento pretiosissimo unxit, nulla calceamentorum fit mentio: nec credibile est illam calceamenta in pedibus Iesu inuenisse, quæ detraxit. Commemorat Paulus in quadam epistola pericula, naufragia, & incommoda, quæ passus erat in suis peregrinationibus: maiora & plura multo fuerunt, quæ Christus sustinuit, quam quæ illius Discipuli. Qui enim voluit acerbiorē & duriorē mortem perpeti, quam illi perpassuri erant, non debebat molliorē & delicatiorē vitam ducere.

Quid dicam de iniurijs, contumelijs, & persecutionibus, quas ille sustinuit? In vno loco (vix diximus) eum voluerunt apprehendere, in alio lapidare, in alio de monte præcipitem dare, hic ut maniacum ligare, illic in Synagoga & publico consilio eicere. Cur itaque, mi frater, indignè fers, irascis, & perturbaris impatiens, si mundus pro veteri sua tecum agat consuetudine, teque tractet inhumaniter & iniquè, cum non aliter ipsum Deifilium exceperit & tractarit? Quomodo vsum sibi familiarem mutabit erga seruum, quem erga Dominum non mutavit? Si Patrem familias Beelzebub, ait ipse, vocauerunt, quomodo magis & domesticos eius? Si me persequuntur, & vos persequentur, quasi dicat, si semper & vbique oblatrarent, insidiatique sint illi, qui tanta cum sapientia & providentia creauit & disposuit omnia: quique in tanta prudentia & mensura omnia ponderauit verba, & opera sua: quid facient vobis, qui non habetis tantam sapientiam, nec tam circumspectè loqui aut operari potestis? imò deberet meritò bonus Christianus erubescere & confundi, si videret Dominum suum tam iniquè, tam ignominiosè, tam malè & misèrè habitum à mundo, se autem in delicijs esse, & molliter à mundo tractari. Si enim canes non allatrant domesticis, sed aduenijs & peregrinis: quomodo potest haberi pro peregrino mundi huius, cui mundus non allatrat? Quomodo aestimabitur pro Discipulo Christi, pro filio illius Patris, & pro membro corporis eius, si non partici-

simile.

pet cum illo de mundi huius iniurijs, calumnijs, & persecutionibus in hac vita.

Habes itaque, o anima mea, hic nitidissimum speculum, in quo licet contemplari, medicinam efficacissimam, qua cum vulnera tua potes curare, quae est vita & exempla Saluatoris. O medicinam ait Augustinus, omnibus consulentem, omnia tumentia comprimentem, omnia tabescentia reficientem, omnia superflua refecantem, omnia depravata corrigentem. Quae superbia sanari potest, si humilitate Filij Dei non sanetur? Quae avaritia sanari potest, si paupertate Filij Dei non sanetur? Quae iracundia sanari potest, si mansuetudine Filij Dei non sanetur? Quod denique cor tam potest esse ab amore alienum, ut tot beneficijs nequeat amore Filij Dei inflammari? Omni itaque in te pulcherrima nobis offert exempla, insignis hae Christi pictura: habemus hic quod contemplerur, quod imitemur, propter quod lachrymentur, cur gaudeamus, quod miremur, quod nos consolari, & quod vulnera nostra potest optime curare: habemus denique quod nos provocet ad amandum illum, qui tam fortiter nos amavit, & tantos labores & molestias pro nobis perpessus est.

QUA MISERICORDIA SERVATOR
nosus usus est erga quatuor mulieres: Samaritanam,
Adulteram, Chananæam, & Magdalenam.

MEDITATIO XV.

Inter omnes Christi virtutes nulla lucet manifestius misericordia illius, & potissimum ea, quam exhibuit in suo in mundum aduentu. Idcirco nos huius virtutis hic quatuor ponemus exempla, quomodo scilicet misericordiam suam Christus in quatuor mulieres peccatrices effudit, quarum una fuit Sama itana.

Considerandum hic est, quomodo omnium rerum creatarum Dominus, qui Verbum & aeterna Patris est Sapiencia, sese composuit ad colloquendum familiariter, cum muliere plebeia, Samaritana, quae quinque viros habuerat, quaque tam rudis erat & rerum spiritualium ignara, ut quid diceret ipsa vix sciret. Animaduerte quales, quam benigne loquitur, quam prudenter docet, quam pie mulierem ab errore liberat, & quam euidenter illi quis esset, exponit. Vix enim locus aliquis in toto Evangelio invenitur, ubi Dominus tam manifeste te Messiam esse significat, quam in hoc loco: ubi tam aperte dicit, ego sum, qui tecum loquor. Ita ut sacrosanctum illud mysterium, quod tot saeculis erat absconditum uniuerso penè terrarum orbi, hic reuelatur sine aliquo tropo, figura, umbra, aut velamine: idque mulieri tam vili & abiecta. Quae maior itaque gratia, quae maior misericordia, quae maior potest esse liberalitas hac, quam exhibuit hoc loco Dominus mulieri tam ineptae ad illam postulandam, aut promerendam? O admirabilis pietas Saluatoris, quae tam liberaliter sese communicat hominibus, & tam benigne vocat ad se peccatores. Quomodo, Domine, te subduces & negabis his, qui te ex toto corde quaerunt, cum tam benigne te vltro offeras his, quae te ignorant, & non quaerunt? Quid merita erat mulier viro- rum quinque, mulier Samaritana? Quae gratia debebatur illi, quae domo non exierat, ad quaerendam gratiam tuam, sed ad aquam hauriendam? Quae cum nihil cogitaret, nisi aquam putei, incidit in fontem aquae vitae, & bibit ad sanitatem, & Evangelista vel Apostola facta est Samaritanorum.

Nec minus perpendenda est in hoc Evangelio magna illa Christi defatigatio, de qua sic loquitur Evangelista: Iesus ergo fatigatus ex itinere, sedebat.

Granat. Opusc. spiritual.

sic supra fontem: Erat enim hora quasi sexta: id est meridies. Sedebat, inquit, sic supra fontem: quid tibi vult vocula sic? sic quasi fuisset inquilinus loci illius: sic quasi fuisset communis aliquis viator & peregrinus: sic quasi non fuisset ipsa quies Angelorum, sacietas mundi, & gloria omnium beatorum: quasi nihil horum fuisset, sic sedebat illic solus, fatigatus, sudore madidus, labore & molestia itineris fractus, fame & siti penè deficiens, quasi aliquis vulgaris homo, pauper & infirmus. Quis erit tam beatus, ut forte hac transiens & considerans itinera, atque lassitudinem tanti Domini, ad illum humiliter accedet, eumque interrogabit; O Domine quae est vita ista, quam tu dicis? quod vadis? quid quaeris tantorum itinerum molestijs? quis modus viuendi est iste, quem tu sequeris, de loco in locum, de provincia in provinciam, de Iudaea in Galileam currens, & de Galileam in Iudaeam recurrens, nec itineris molestia, nec populi conuitia & contradictiones te possunt ab hoc proposito auertere? Quiescis nunquam, nunquam respiras aut refocillaris: interdum solum vertis, noctu in montibus orationibus incumbis. Qualis est iste thesaurus, quem tu quaeris tantis molestijs & laboribus, quem tanquam cibum es flamma peris. Huic quaestioni posset responderi, quod tanquam bonus Pastor ecurrit, quaerens gregem amissum. Non enim tulit eius bonitas, videre gregem errantem per devia, & quasi perditum: atque ideo nec via, nec locus fuit, in quo inuentus non est quaerens gregem suum, ut inuentum ad ouile posset reducere. Attende hic, o anima mea, & vide quot in locis, quantis itineribus, & quibus cum molestijs te pius iste Dominus quaesivit, & quid non fecit, ut te ad Patrem suum reduceret? aduerte quanta cum prouidentia, zelo, & amore te quaesivit ille, in cuius persona dictum est: Si dederis somnum oculis meis, & palpebris meis dormitationem: & requiem temporibus meis: donec inueniam locum Domino tabernaculum. Deo Iacob. De quo & ista Esaiæ verba dicuntur. Seruire me fecisti in peccatis tuis, praebisti mihi laborem iniquitatis tuis.

Hac erat vita illius, hoc lucrum, hac requies, hic thesaurus, omnibus in vijs & compitis, salutem animarum, & gloriam Patris sui quaerere. Hinc est quod Domino à Samaritana recedente, venerunt Discipuli, & panem illi proposuerunt, quibus respondit Dominus, Ego cibum habeo manducare, quem vos nescitis. Discipulis autem non intelligentibus illud, eo quod spiritum eundem non habebant, ait; Meus cibus est, ut faciam voluntatem eius, qui misit me, ut perficiam opera eius: quod est salus hominum, quasi dixisset, hac sunt mea conuitia, haec dapes, & epula mea, ut faciam voluntatem Patris mei, & ubique gloriam nominis illius propagem. Felix ille qui in veritate hoc dicere potest, qui tanto cum ardore sitit & esurit iustitiam, qui tanta sollicitudine quaerit gloriam Dei, & salutem proximorum, ut nullam habeat sui ipsius aut commodi sui priuati rationem. Talis est in summa paupertate viuat, operam tamen & operam suam optime expendit, paupertasque & miseria illius seruiunt gloriae, & proximorum utilitati.

DE MULIERE IN ADULTERIO
deprehensa.

MEDITATIO XVI.

Magna profecto fuit misericordia, qua usus est Dominus erga Samaritanam, nec minus est ea, quam mulier in adulterio deprehensa cum accusaretur, reperta est. Adducunt, ait Evangelista,

Nnn

gelista,

Ioan. 8.
Lcui. 20.
Deut. 17.

gelit; Scriba & Pharisei mulierem in adulterio deprehensam: & statuerunt eam in medio, & dixerunt ei. Magister, hac mulier modo deprehensa est in adulterio. In lege autem Moyses mandauit nobis huiusmodi lapidare. Tu ergo quid dicis? Hic autem dicebant tentantes eam, ut possent accusare eum. Iesus autem inclinans se deorsum, digito scribebat in terra. Cum ergo perseverarent interrogantes eum: erexit se, & dixit eis: Qui sine peccato est vestrum, primus in illam lapidem mittat. Et iterum se inclinans scribebat in terra. Audientes autem hac, unus post unum exierunt, incipientes a senioribus: & remansit solus Iesus, & mulier in medio stans. Erigens autem se Iesus, dixit ei: Mulier, ubi sunt qui te accusabant? Nemo domine? Dicit autem Iesus, nec ego te condemnabo. Vade, & iam amplius noli peccare.

O verbum dulce, o os aureum, o viscera cera molliora. Verè Domine labia tua sunt fauim mellis, lac & mel fluunt de lingua tua. O vere Agne, qui nulli nocet, laedis neminem. Iure optimo Baptista te Agnum appellauit, quo nomine & Ioannes in vniuersa sua Apocalypsi vsus est. Vterque testis vnus eiusdemque nominis te appellauit vno eodemque nomine: Spiritus enim sanctus reuelauit illis magnitudinem mansuetudinis tue. Nec alia est Patris tui celestis conditio, & tu tam in hac, quam in omni alia re Filius Patris es, & qui te videt, videt & Patrem tuum. Quam mansuetudinem & misericordiam expertus est Propheta, cum diceret, Dulcis & rectus Dominus: propter hoc legem dabit delinquentibus in via. Diriget mansuetos in iudicio, docebit mites vias suas, & in alio loco admirans summam bonitatem & suauitatem, psalmum hoc modo auspicatur, Quam bonus est Deus Israel his, qui recto sunt corde? Pro maiori autem confirmatione huius doctrinæ, consideranda sunt, quæ S. Augustinus in hoc Euangelio commentatus est.

Psal. 24.

Aug. Tract.
63. in Ioan.

Tantum enim fuisse, inquit, misericordiam & mansuetudinem, quæ relucebat in persona nostri Saluatoris, in omnibus eius dictis, factis, & vitendi modis: talem quoque fuisse in omni illa terra famam eius mansuetudinis & misericordiae, quæ ex continentibus eius operibus nascebatur, ut maligna Iudeorum corda crediderint, non posse tantæ pietatis & mansuetudinis hominem, verbum condemnationis loqui, aut sententiam mortis in aliquem ferre, quantumvis lex ipsa condemnaret: ut hinc inuenirent calumniandi occasionem, & reum facerent illum, tanquam præuicatore legis. Ita ut magnitudo clementiæ & mansuetudinis Domini dederit flagitiosis istis accusandi opportunitatem. Sed sapientia diuina vicit maliciam hominum, & serpens Moyses deuorauit serpentes omnium Magorum: Dominus enim tam prudenter iudicauit, quod mulier fuit absoluta, accusatoribus condemnatis & confusis.

Habent & hic maximum ad fiduciam stimulum illi, qui nimis anxij sunt, & scrupulosi qui diffidunt: non obliuiscantur seruiri illius Domini, qui quod melior est, eo dignior est cui seruiatur, & qui amatur: sed ut credant in illum, offerant illi gemitus & petitiones cum fiducia, nec patiantur se macerari, vexari, aut superari à spiritu tristitiæ, quando cadunt in leuiore defectus, sine quibus hac vita transigi non potest, considerantes quidquid id sit, sibi negotium esse cum Domino tam ineffabilis misericordiae, ab eoque remedium petendum: posteaquam indubitatum sit, illum eandem pietatem & misericordiam, quæ vsus est in terris, etiam sibi referuasse in caelis: & cum hac mulier adultera dimissa sit ab illo libera, etiam & illi liberi dimittentur, qui accedunt ad illum, & lugent vitam suam impiam, faciuntque propositum suum vitam suam emendanda.

Habent & hic qui cupiunt Christum imitari, quo singulari modo inuitantur. Cum enim Dominus tam perfectus fuerit in virtute misericordiae & clementiæ, debent & tales esse in eadem, qui cum eo volunt comparari. Nec minima gloria est seruo, imitari Dominum suum in his, qui gloriam & auctoritatem ipsius augent. Quemadmodum autem virtus mansuetudinis potissimum relucet in iustis, ita contrarium vitium maximè dominatur in iniustis. Cuius rei insignis figura fuit illa differentia, quæ fuit inter Iacob & Esau fratres vnus vteri, imò gemellos: quorum vnus erat typus iustorum, alter reproborum & malorum: vnus rufus erat, & totus in morem pellis hispida, alter lauis & glaber; per vnum enim horum intelligimus asperitatem & rigorem malorum: per alterum lenitatem & mansuetudinem bonorum.

DE MULIERE CHANANEA. MEDITATIO XVII.

Scribit B. Euangelista Matthæus historiam mulieris Chananæ his verbis. *Egressus Iesus de Galilee, & Nazareth, secessit in partes Tyri & Sidon. Et ecce mulier Chananæ a finibus illis egressa, clamauit dicens ei: Miserere mei Domine, fili David, filia mea male à Demonio vexatur. Qui non respondit ei verbum. Et accedentes discipuli eius, rogabant eum dicentes: Dimitte eam, quia clamat post nos. Ipse autem respondens ait: Non sum missus nisi ad oues, quæ perierunt, domus Israel. At illa venit, & adorauit eum dicens: Domine adiuua me. Qui respondens ait: Non est bonum sumere panem filiorum, & mittere canibus. At illa dixit: Etiam Domine, nam & catelli edunt de micis, quæ cadunt de mensa dominorum suorum. Tunc respondens Iesus, ait illi: O mulier, magna est fides tua: fiat tibi sicut vis. Et sanata est filia eius ex illa hora.*

Huc vsque sunt verba Euangelistæ, in quibus novus misericordiae Saluatoris modus narratur, non minor ijs qui præcesserunt, licet prima fronte contrarium esse verum videatur. Etenim si diligenter historiam hanc examinemus, statim inueniemus Dominum quatuor singulares gratias huic mulieri omnibusque nobis per illam, contulisse. Prima fuit, quod orationem eius exaudivit, & precibus satisfecit, hoc est, filiam eius sanauit. Secunda, quod auxit fidem illius, auxitque laudauit dicens, *O mulier, magna est fides tua, fiat tibi sicut vis*. Tertia, quod idem Dominus, qui eam exterius dimittebat, interius attrahabat, & inspirabat animæ illius magnam istam fidem, & perseverantiam, quæ cum importune Christum vigeat. Quarta fuit, quod non tantum cum illa misericorditer egit, sed quoque cum omnibus nobis. Hoc enim exemplo inuitauit omnes nos ad perseverantiam in oratione, & admonuit nos, non esse diffidendum, quando confestim non exaudimur, sed ut perseveremus cum hac muliere in petitione nostra: licet enim tandem cum illa audiemur & exaudiemur. In hoc solo apparet, quanto maior fuit hac misericordia, præcedente: illa enim erat vnus tantum Adultera, hac totius Ecclesiæ, quæ per hoc exemplum intelligit vsum & consuetudinem nostri Seruatoris, & animatur ad perseverandum in oratione, quantumvis initio sese rejici & repelli sentiat.

Sed quoniam mulier hæc nobis, tanquam exemplum orationis proponitur, non abs re fore existimo, si hic tractauero, quomodo oratio nostra ad illius exemplar est componenda. Vix enim inuenitur aliquid in hac materia, quod in hoc exemplo non doceatur. Primum enim docemur hic, in omni tribulatione & necessitate nostra currendi esse ad Deum, quemadmodum hæc mulier fecit, quæ (ut Origines annotat) erat infidelis & cultrix Demoniorum, tamen

In omni tribulatione ad Deum currere.

tamen nec ad homines, nec ad Demones recurrit, vt remedium peteret ab illis; sed ad verum Saluatorem & Redemptorem mundi confugit. Hoc enim proprium est orationis, vt sit vniuersale remedium omnium malorum: quo titulo eius virtus quondam laudata est, teste Theodoro, à quodam antiquorum istorum Patrum, qui dicere solitus est; Medicos pro diuersis morborum generibus, diuersis vt medicamentis, huic morbo hac medela medicari, istum alio curari medicamine. Christianos vero ad omne genus malorum depellendum, vnam habere medicinam, perseverantem scilicet & deuotam orationem, quæ nunquam reuertitur inanis.

Christiani
non medici
na oratio.

Lib. 5. Me-
morialis.

Conditiones
bonæ oratio-
nis.
Fides.
Mat. 11.

Conditiones verò & virtutes quas habere nostra debet oratio, vt efficax sit, quamuis eas tractauimus alio loco, tamen hic tres assignabimus, quas & S. Bonauentura in oratione huius mulieris obseruauit. Prima est fides, à qua commendatur hæc femina, cui præcipue attribuitur imperatio mercedis à Domino, iuxta verba ipsius Christi, dicentis; omnia quæcunque orantes petitis, credite, quia accipietis. Ratio istius inter alias hæc est, quia vinculum hoc fidei, quæ secum trahit firmam fiduciam bonitatis & misericordie Dei. vnum est eorum, quæ maximè glorificant & honorant Deum, cuius natura est honorare eos, à quibus honoratur; & glorificare, à quibus glorificatur. Quod vt melius intelligatur, sciendum est, duos esse modos laudandi Deum, vnum verbis, alterum operibus. Verbis laudat medicus theriacam, quam composuit, dicitque efficacem esse contra omne venenum; operibus verò laudat, qui à scorpione ictus theriacam sumit, & sanatur. Viden quantum laudandi illius modi præstantior est priori? Ille enim laudat sub promissione, hic vero ipsa re; vnius verborum est, alterius operum; & proinde quanta est differentia interdicere & facere, tanta est differentia inter hos laudandi modos. Secundo autem modo fides laudat & glorificat bonitatem & misericordiam Dei, quando in medio periculi & tentationum secura est, & exultat: cum hac fiducia aggreditur res arduas & difficiles, & diuidit cum pauperibus quod habet, secura, & sperans cum fiducia in bonitate diuina, quæ non relinquit eos, qui sperant in ipso, quique intrant in tribulationes & miseria propter nomen eius. Pauci admodum sunt, quantumvis boni sunt, qui ad istum fiducie gradum perueniunt: felix tamen & beatus, qui istuc conscendit, quòd hæc mulier conscendisse videtur, posteaquà toties repulsa & reiecta à Domino, de bonitate & misericordia illius non diffidit. Propterea non immerito laudat illius fidem Dominus, dicens: *Mulier, magna est fides tua, fiat tibi sicut vis.* Illud autem hic obseruandum est, quòd in toto Euangelij contextu duæ tantum huiusmodi exclamationes inueniuntur, & ambæ vnius eiusdemque propositi. Vna est in verbis iam commemoratis, alia cum Christus increpans hominem quendam infidelem, exclamauit: *O generatio incredula & peruersa, quousque ero vobiscum: quando vos patiar?* Duæ istæ exclamationes satis superque declarant, quam grata & accepta Deo sit illa fides, spei seu fiducie coniuncta, & quam vehementer illi displiceat incredulitas & diffidentia.

Mat. 17.
Mat. 9.
Luc. 9.

Humilitas.

Secunda virtus Orationis, vti & alio in loco docuimus, est humilitas, qualis & in hac muliere fuit: cum enim Dominus illam, vt videbatur, repelleret, appellans Chananæos canes, dicens, *non esse bonum sumere panem filiorum, & mittere canibus*: illa nomen hoc esse suum agnouit, & tanquam canis orat, ne denegetur ipsi, quod catellis dari solet, micæ nimium cadentes de mensa Dominorum. Quæ verborum humilitate ita pectus Saluatoris nostri ex-

Granat. Opus. spirit. mal.

pugnauit, quòd (vt refert Marcus Euangelista) audierit à Domino propter hunc sermonem, vade, ex-
ipse demonium à filia tua.

Mar. 7.

Tertia virtus, quæ plurimum conducit, vt quod petimus, obtineamus, est perseverantia, quæ singulari modo lucet in hac Chananæa: quia nec propter durum Christi (vt videbatur) responsum desijt rogare, & importuna esse, donec quod voluit, obtinuit. Hæc virtus maximopere necessaria est ad impetrandum id, quod petimus. Dominus enim sæpe solet differre suam gratiam, vt hoc modo crescant desideria, & quod datur non vilescat petenti: per hanc enim dilationem id consequuntur homines, vt dona Dei melius agnoscant, & maiori habeant in pretio: vt & interea dum differtur quod petimus, probetur, & exerceatur nostra fides, humilitas, spes, patientia & perseverantia: id quod in muliere hæc loci habuisse videmus. Nisi enim utilitas hæc subesset, cur illa bonitatis abyssus, quæ largiendo non exhauritur, vel depauperatur, protraheret ei, quam subito dare posset, petitam gratiam? sed voluit hæc mora nostram utilitatem promouere, voluitque vt semper necessitas adlit ad accipiendum cum summa fame, seu desiderio, hoc est, vt semper habeamus occasionem, stimulos, & incentiua quæ urgeant nos ad orandum, petendum, loquendum, tractandum, & conuersandum cum ipso: qui enim adhæret Domino, ait Apostolus, *vnus cum illo spiritus est*: Ne itaque diffidat aut terreatur anima deuota, si non statim exaudiatur, sed in spe & silentio expectet visitationem Domini: tandem enim venturus est, & non tardabit. Placeret quidem gratumque foret eius misericordie, si tam prompti essent homines ad audiendam vocem suam, quam ipse est ad exaudiendam vocem illorum. Verissimum enim est non multò tardiores esse in officio nostro, quam ille in suo est. Quapropter cum ille sponsam vocat in Canticis, quater vocat, quater idem verbum repetit: *Reuerte, reuerte*, inquit, *Sunamis, reuerte, reuerte, reuerte, vt intueamur te.* Illa verò cum Sponsum vocat, semel tantum vocat, & ecce adest: *Reuerte*, inquit, *similis esto dilectæ me capree, hinnuloque ceruorum super montes Berbel.* id est, celerior caprea & hinnulo ad me veni. Isto vocandi modo Spiritus sanctus indicare voluit, quantum promptior est Deus ad audiendum nos, quam nos sumus ad audiendam vocem illius.

Perseuerantia.

Cur Deus differat quod nos petimus.

1. Cor. 6.

Cant. 6.

Quid petamus.

Hucusque Chananæa hæc docuit nos verum orandi modum, & quibus virtutibus oratio nostra debet esse suffulta. Deinde verò monstrat quid petendum sit: Illa enim petit, vt filia liberaretur ab infestatione Demonis. Nos autem petamus victoriã de passionibus & malis appetitibus nostris, mortificationemque illorum, quibus cum Demones cruciant & malè diuexant animas nostras, quæ non habent crudeliores carnifices, quam proprios appetitus & passionibus, mille genera rerum appetentes, quæ haberi non possunt, & misere affligentes nos, eò quòd non habentur. Debet igitur seruis Dei orationi suæ adiungere mortificationem, sollicitè semper refrænare affectus, & ad hoc opem & gratiam diuinam imploret, clamans cum Chananæa, *Miserere mei Domine, fili David, filia mea*, quæ est anima mea, *male à Demone vexatur*, qui bellum mihi mouet, qui me exagitat & inquietat passionibus & affectuum exorbitantium perturbatione. Hoc modo deuotus homo incenso miscet myrrham, id est, orationi, mortificationem, & liberabitur ab errore, in quem multi hodie labuntur, qui assidui in oratione, mortificationum appetitum propriæque voluntatis paruum aut nullam habent curam, vel rationem, sine quo tamen exilis est orationis fructus: nemo

Nun a

e nim

enim potest satisfacere voluntati diuinæ, qui non prius mortificauit propriam.

O felix & beata anima, quæ virtutes has quatuor orationi, fiduciam nimirum, humilitatem, perseuerantiam, & mortificationem appetitum coniungit: semper enim quod orat exorabit, quod petit à Domino impetrabit: semper quod querit inueniet.

Primus fructus Orationis.

Bern. Ser. 5. in Quadrag.

Et quemadmodum Apostoli intercesserunt pro Chanania, ita Angeli custodes nostri intercedent pro nobis, & obtinebunt à Domino, ut quod petitur, impetretur. De hoc primo fructu seu effectu Orationis ita loquitur Bernardus: Quoties de Oratione loquor, verba quadam humane cogitationis audire mihi videor in corde vestro, quæ ab alijs frequenter auditi, & nonnunquam expertus sum in corde meo. Quid enim est, quod licet nunquam ab Oratione celsimus, vix vnquam experiri videatur alius nostrum, quis sit orationis sue fructus? Sicut ad orationem accedimus, sic redire videmur: nemo nobis responderet verbum, nemo quicquam daret, sed laborasse videmur incassum. Sed quid in Euangelio dicit Dominus? *Nolite, ait, iudicare secundum faciem, sed iustum iudicium iudicate*: quod est autem iustum iudicium, nisi iudicium fidei? quoniam iustus ex fide vivit. Ergo iudicium fidei sequere, & non experimentum tuum: quoniam fides quidem verax, experimentum verò fallax. Quæ est ergo veritas fidei, nisi quod promittit ipse Filius Dei? *quidquid orantes petieritis, credite quod accipietis, & fiet vobis*. Nemo vestrum fratres paruipendat orationem suam; dico enim vobis, quod ipse ad quem oramus non paruipendit eam. Priusquam egressa sit ab ore nostro, ipse scribi iubet eam in libro suo. Et vnum indubitanter de duobus sperare possumus, quoniam aut dabit quod petimus, aut quod nouerit nobis esse vtilius. Nos enim quid oremus, sicut oportet, nescimus: sed miseretur ille super ignorantiam nostram, & orationem benignè suscipiens quod nobis aut omnino non est vtile, aut non tam cito darinecessè est, minimè tribuit. Sæpe enim cum petimus quod vtile nobis non est, non exaudit, sed aliud nobis dat vtilius? uti & pater carnalis facit, qui filio lo infanti cultrum percutit, & panem; panem quidem dat, cultrum verò dare non vult.

2. fructus Orationis. Bern. Ser. 9. in Cant.

Hic primus fructus Orationis est, quod nimirum est impetratoria, qua in re, ut dixi, Angelus noster nos adiuuat. Habet præterea & alium fructum, ut nimirum recreet, confortet, & refocillet spiritum nostrum deuotione, fere Charitatis, & consolatione Spiritus sancti, de quo Bernardus. Quibus studium est, inquit, orare frequenter, experti sunt quod dico. Sæpe corde tepido & arido accedimus ad altare, orationi incumbimus. Persistentibus autem repente infunditur gratia, pinguescit pectus, replet viscera mundatio pietatis, & si sit qui premat lac conceptæ dulcedinis, vbertim fundere non tardabunt. Hic est secundus & præcipuus effectus orationis, in quo non minus, quam in præcedenti Angelus Sanctus nobis auxiliatur. Cuius rei etsi multa exempla in medium adducere non diffucile possem, vnico tamen deuotissimi illius Bernardi contentus, huic materiam finem imponam. Tali animæ, inquit, (de se ipso loqui videtur) suspiranti frequenter, imò sine intermissione oranti, & afflicti se præ desiderio, cum interdum desideratus ille, qui ita queritur, miseratus occurrat, puto illi de propria experientia conuenire, ut dicat cum Sancto Hieremia, *Beatus es Domine sperantibus in te, anime querenti te*. Sed & Angelus eius, qui vnus est de sodalibus Sponsi, in hoc ipsum deputatus, minister profecto & arbiter secretæ, mutæque salutationis, is inquam Angelus quomodo tripudiat quomodo collatur, & condele-

Bern. Ser. 31. in Cant.

Tren. 2.

atur & conuersus ad Dominum dicit, Gratias agi tibi Domine Maiestatis, quia desiderium cordis eius tribuisti ei, & voluisti labiorum eius non fraudasti eam. Ipse est qui in omni loco sedulus quidam pedissequus animæ non cessat sollicitare eam, & alijs suggestionibus monere, dicens: *Delectare in Domino, & dabit tibi petitiones cordis tui*. Et rursum: *Expecta Dominum, & custodi viam eius*. Item, *si memorauerit, expecta eum, quia veniens veniet, & non tardabit*. Ad Dominum autem: *Sicut ceruus desiderat ad fontes aquarum, ita desiderat anima ista ad te Deus*. Desiderauit te in nocte, sed & spiritus tuus de precordiis eius, de mane vigilauit ad te. Et iterum; tota die expandit manus suas, dimitte illam quia clamat post te. *Conuertere aliquantulum, & deprecabor tibi*. *Respic de celo, & vide, & visita desolatam*. Fidelis Paronymphus, qui mutui amoris conscius, sed non inuidus, non suam querit, sed Domini gratiam, discurret medius inter dilectum & dilectam, vota offerens, dona referens; excitat illam, placat illum. Interdum quoque, licet raro repræsentat eos pariter sibi, siue hanc rapiens, siue illum adducens. Siquidem Domesticus est, & notus in palatio, nec veretur repulsum & quotidie videt faciem Patris. Huc vsque Bernardus.

DE CONVERSIONE MARIE Magdalene.

MEDITATIO XVIII.

ET si via, quæ nos ad cælum ducunt, variæ sint & multæ, ad duas tamè omnes reduci possunt, vna dicitur via Innocentia, altera Poenitentia: vna eorum est, qui non peccarunt; altera eorum, qui postquam peccauerunt, poenitentiam agunt de peccatis commissis. Per primam intrarunt B. Virgo Maria, Ioannes Baptista, & alij qui nunquam peccarunt mortaliter; per secundam omnes alij intrarunt. Præter has duas vias non inuenitur tertia. Omnes enim qui salui facti sunt, aut innocentes fuerunt, aut poenitentes.

Sed quoniam in vtraque via fideli nobis opus est Duce, prouidit benignissimus ille Deus, ut in vtraque singularem & fidelissimam Ducem, quæ nos præcelsit, habeamus. Sunt autem Duces istæ geminae Mariæ; Maria inquam, Mater Salvatoris, quæ fuit speculum innocentia, & Maria Magdalena, quæ speculum est poenitentia. Omnes itaque qui per viam innocentia ingrediuntur, si modo tales inueniantur, oculos coniciant in priorem Mariam, ut videant si bene ambulent; qui verò per poenitentia viam incedunt, proponant sibi Mariam posteriorem.

Si itaque in via poenitentia sis, & Magdalenam imitari cupias, primum diligenter inquire, an habeas illam spiritus vehementiam, dolorem illum grauem, fidem illam viuam, amorem illum tam ardentem, & contemptum mundi, quem habuit hæc peccatrix: atque hoc modo institue iudicium, & censuram fac, an tua poenitentia par sit poenitentia Mariæ. Si enim aliquid horum defuit, crede quod tua poenitentia non est vera. Talis est illorum, qui cum vix poenitentiam absoluerunt suam, statim, ut canis ad vomitum, ita ad priora redeunt peccata. Qui itaque probare & examinare suam vult poenitentiam, hanc adhibeat regulam, & secundum eam examinet suam poenitentiam, non autem secundum vanam suam opinionem. Vt autem intelligas exactius rem tanti momenti, opera pretium est hoc loco dicere, quomodo Saluator noster Spiritum veræ poenitentia animabus infundit, quomodo ille tantam mutationem operatur: quomodo anima

anima mala vita in bonam proficiscitur: quo intellecto, videbimus etiam euidentissime quomodo idem Dominus in hac sancta peccatrice operatus est.

*Ex admira-
tione ad phi-
losophiam
venitur.*
Sciendum itaque initio est, id quod Philosophi dicunt, ex admiratione ad Philosophiam venire: eo loquendi modo significantes, quod videre mirabilia rerum creaturarum eaque obitupefcere, inducit nos ad inuestigationem causarum quibus inuentis ad ipsam scientiam peruenitur. Scire enim nihil aliud est, quam per causas cognoscere. Ita cum videmus Eclipsin solarem, crescentemque & decrecentem lunam, aliaque his similia admiramur, venimusque tandem ad horum scientiam Philosophicam. Sic & in conuerfione B. Magdalene eiusdem Philosophiae datur occasio.

*Sensualitas
etiam producit
mala.*
Inuenitur enim hic opus maximae admirationis, conuerfio nimirum omnium maxima: mulier enim ab extrema malitia transfertur ad extremam bonitatem. Tria enim secum trahit sensualitas, in quam ceciderat haec mulier. Primum, vt D. Thomas ait, est caecitas intellectus: violentia enim huius passionis absorbet atque offuscatur iudicium rationis. Secundum est duritia cordis, facit ea hominem in rebus spiritalibus insensibilem. Nam cum teneritudo cordis oriatur ex consideratione, atque intellectus lumine obscurato & oppresso intellectu, indurefcit etiam ad modum petrae & ipsi cor. Præterea & vitium hoc ignis est consumens omnia bona, quae sunt in anima. Non enim solum comburit omnia bona gratiae, sed etiam ea, quae naturae sunt, vt cernimus & experientia nos docet, in meretrice publica, quae non tantum est gratia DEI destituta, sed nec verecundiam habet, nec honorem, nec timorem populi. Si itaque habuit proprietates istius vitij, quomodo non erit res summae admirationis, cernere poenitentiam tam insignem, in muliere tam famosa, & tam perditæ peccanti? Vnde quæso exorta lux, & cogitatio de Deo nata in intellectu tam cæco? vnde tanta lachrymarum copia in corde tam indurato? vnde tanta virtus, tanta fides, tanta charitas, tanta humilitas, tanta fiducia, tanta deuotio, tantus contemptus mundi in corde, quod a vitio hoc, quod ignem esse diximus omnia consumente, tam grauitè erat obsessum? Quod tales & tanti fuerint lachrymae D. Petri, postquam Christum negasset, mirum non est: Qui enim tantam Domini nostri habebat cognitionem, qui tanta illius viderat miracula, quid miramur, si tam vehementer poenituerit, agnoscens culpam suam, & non ignorans se ob illam ex gratia Domini excidisse? Sed foeminam horum omnium ignaram, insensibilem factam, iam petram in omnibus rebus diuinis, tantos fuisse propter peccata sua, lachrymarum riuos, res profecto est admiratione dignissima. Mirantur homines Deum olim fontem aquarum copiosissimum & dura eliquisse petra: ego autem miror, quod ex hoc corde, omni petra duriore, tanta aquarum abundantia fluxerit, vt sufficiens etiam fuerit pedibus Christi lauandis. Quae res cum sit adeo admiranda, debemus magnitudine illius moueri, ad philosophandum de illa: id est ad inuestigandam rationem & principium illius. Dicam igitur quo modo, quibus medijs & instrumentis Deus tam subitam atque ingentem mutationem in hac anima sit operatus, nec in hac anima solum, sed & in multis alijs, quas non minus miraculose conuertit haecenus, & adhuc quotidie conuertit. Quid non faciunt homines, vt intelligant artem aurum vel argentum faciendi ex pulueribus metalli, vel aurum a cupro separandi, quare Alchimiam vocant, aut Chymiam? nos ergo quidni decet magis allaborare, vt intelligamus,

Granat. Opus spirituale.

quomodo Deus de terra faciat coelum, de carne spiritum, de homine Angelum?

Non ignorandum itaque est, quod conuerfio peccatorum, etiam in quibusdam fuerit mirabilis supra modum, qualis fuit sancti Pauli, & illa S. Matthaei, aliorumque similium, in quibus hominum voluntates repente ab extremo ad extremum, a malo ad bonum mutatae sunt, & ad DEVM conuerfae, communiter tamen solent semper præcedere diuersae motiones & alterationes in corde, priusquam homo perfecte conuertitur, & ad Deum reuertitur. Quemadmodum enim ars & natura non faciunt opera sua in instanti, sed paulatim, disponit enim primum materiam, cui, cum disposita est, infunditur repente forma. Ita hic primum Deus disponit cor hominis, illudque emollit aliqua inspiratione, loquens intus secrete cum anima.

Perpente quanto tu tempore vixisti male: perpende quot peccatorum millibus Creatorem tuum offendisti, perpende quoties & quamdiu te peccatum sustinuit, & ad poenitentiam expectauit: perpende denique quot in te beneficia contulit, & a quot malis te liberauit. Recordare quomodo interea vnus subitanea morte, alius sine confessione, tertius sine testamento, quartus in medio mundi huius ardore consistens & viuus sublati sunt, & memento te non minus auferri potuisse. Vide quomodo DEVS expectando te, non est defatigatus, quemadmodum fatigatus est expectando illos, cum nec tu securior illis fueris. Memento quod etiam DEVS misericors sit erga poenitentes, nihilominus etiam iustus sit in castigandis his, qui duri sunt, & impenitentes, quibus ipse infernus plenus est. Attende quod poena inferni non est sicut poena aliarum, quia est poena aeterna, poena, quae est priuatio visionis Dei sempiterna, & poena, quae est ardere iugiter in viujs & vindicibus illis flammis, quamdiu Deus est Deus: si itaque intolerabile esse tibi supplicium videatur, si manum in flammam mittas, aut carboni candenti superimpositam, per horae spatium ibidem detineas, qui poteris non semper meminisse, quomodo ardebant mali in inferno, non vna manu, sed toto corpore, totaque anima: non per horae vnus spatium, sed per spatium aeternitatis, quae finem non est habitura? Si tormentum non ferendum existimes, in mollissimo cubare lecto viginti aut triginta annos continuos, etiam si lectulus ille iucundissimis esset rolis & floribus resperfus, quid putas erit in sulfureo isto lacu, in camino illo Babylonico (cuius flamma effunditur cubitis quadraginta nouem super fornacem) non viginti aut triginta annos, sed triginta millia millium annorum ardere.

Haec sunt inspirationes & contemplationes, haec initia sunt, quibuscum Deus incipit alterare animas, erueretque illas ex tenebris, in quibus nunc iacent immerfae. Sentit homo ex vna parte haec incientia, & ex altera parte agnoscit quanti sua inter est. Sed confestim caro sese armat aduersus spiritum: talem omni militia sua statuens illi ob oculos difficultatem huius mutationis, & diuortij, quod facturus est cum omnibus amatoribus huius mundi, quibus debet dare libellum repudij, quod certe durum est & amarum. Sic anima ista natans inter vtrumque, cum vndarum tempestatibus pugnat: hinc trahitur, illinc retrahitur, donec tandem in medio huius certaminis Deus singulari quodam auxilio succurrit, hoc est potentissimum illi motum, seu spiritum infundit, qui tali modo illuminat intellectum hominis, eiusque voluntatem mouet, vt incipiat proferre Velle vnum certissimum, & antea bene deliberatum: hoc est, Volo reuerti ad Deum, Volo

Nun 3

emen-

emendare vitam meam, Volo illam à mundo retrahere, Volo non tantum relinquere peccata, sed etiam occasiones illorum. Denique, Volo posthac habere salutis meae rationem, quæ cura maior est & utilior, omnibus alijs huius mundi negotijs; præter quam omnia sunt vanitas.

Iustificatio.

Eodem momento cooperante Deo cum homine, homo iustificatur, adopratur ab eo in filium, & vngitur ipsius gratia. Vides itaque, vti diximus, Deum paulatim hoc opus promouere, & tandem absolueret. In hoc itaque negotio idem accidit, quod illi accidere solet, qui viride lignum vult accendere, is enim bis terue exufflat, fatigatur, & acrimonia fumi lachrymæ illius oculis excutuntur, donec tandem magnum adjiciat flatum, quem subito ingens subsequitur flamma, lignumque ardere incipit. Tali etiam ordine communi modo loquendo, Deus hoc opus perficit. Primum enim immitit vnam inspirationem, mox aliam, deinde tertiam: & si istæ inspirationes sufficientes non sint, nec opus absoluant, nouam maiorem & potentiorē mittit, vt illa succurrat homini iam lasso & pugnanti, subindeque lachrymanti, ob vim quam patitur, & conscientiam quæ pungit: illa inspiratio vltima excitat in intellectu flammam luculentissimam, quæ est fons & origo omnium rerum istarum admirandarum. De luce siquidem hac, tanquam de radice, procedunt omnia alia, quæ in opere iustificationis inveniuntur.

Lux in anima conuersi

Quod si quis interrogauerit me, quid sit lux illa? respondeo, esse cognitionem supernaturalem, quæ Deus recens infundit intellectui humano, quæ modo quodam admirabili docet bonitatem Dei, pulchritudinem virtutis, turpitudinem peccati, vanitatem mundi, pericula & fraudes, in quibus hucusque vixit: quæ redigit voluntatem in ordinem, quæ propellere & abicere facit omnem vanitatem & imposturam mundi, amare autem Creatorem & peccatum super omnia fugere & execrari.

Ea lux itaque est quasi principium, & radix totius iustificationis: imò primum quod Deus post conuersionem in anima nostra operatur. Quapropter sicuti Deus cum mundum esset creaturus, primum quod fecit, & primum verbum quod locutus est, erat: *Fiat lux, & facta est*: ita in regeneratione hominis, id est, in iustificatione hominis, qui paruos mundus dicitur, primum quod facit, & primum quod dicit est, *fiat lux*, quasi diceret: hæc anima tenebris Aegyptiacis est inuoluta, & impediunt quod minus videat præcipitium, & periculum in quo viuit: quare exoriantur in ea nouæ lucis radij, vt agnoscat statum suum, & conditionem, in qua est.

Genes. 1.

Omnia hæc luce meridiana clarius conspiciuntur in huius historię contextu. *Rogabat*, inquit Lucas, *Iesum quidam Phariseus, vt manducaret cum illo. Et ingressus domum Pharisei discubuit. Erat autem in ciuitate mulier peccatrix: quæ fuit nobilis hæc penitens, soror Lazari & Marthæ. Vocat illam peccatricem; erat enim mulier vitæ dissoluta, & perdita, tali quæ nota per vniuersam patriam insignita. O sapientia Dei quid vilius, quid peius in vniuerso mundo muliere mala, quam Ecclesiasticus dicit concultatam & despectam ab omnibus, tanquam lutū platarum? Quod etsi verum sit, tamen Deus misericors illam respexit, licet ab illa non respiciebatur, vt statueret illam exemplum penitentium, & faceret vnam ex principalibus Ecclesiæ suæ luminaribus. Quæ causa? nulla omnino sed, est illud tantum, quod dicit Propheta: *Saluum me fecit, quoniam voluit me*: hoc est, propter gloriam gratiæ suæ, propter exemplum misericordiæ suæ, propter demonstrationem*

Luc. 7.

Eccl. 9.

Psal. 17.

bonitatis suæ: vt intelligamus quod omne bonum nostrum originaliter de sancta illius voluntate procedit: & per consequens, quod omne bonum nostrum suis ille nobis manibus distribuit, quod omne illud ei adscribere, id ab eo rogare, eique ob id gratias agere debemus. Hoc modo efficiemur magis humiles, solliciti, attentī, & in timore Domini magis stabiles. Humiliores dico propter nostram paupertatem, attentiores, propter periculum nostrum; honoratiores, propter gratiam ipsius; & timidiores, propter nostram infirmitatem.

Felix itaque mulier hæc expergefacta primum opinione & doctrina Christi, illuminata ipsius gratia, & ingenti spiritu penitentiae mota, vt cognouit quod Iesus accubuit in domo Pharisei, non habens vllum respectum, nec loci, nec temporis (amoris enim magnitudo moram tardiorē non patiebatur) togam muliebrem induit, alabastrum pretiosum vnguenti in manum sumit, quod vas antea sæpe sumere consueuerat, non vt maculas peccatorum extirperet & deleret: sed vt eas multiplicaret: non vt Christum vngeret, sed Deemonio sacrificaret. His itaque armis peccatorum præteritorum instructa abit nunc, bellum in ipsius peccatis denunciatura, Intrat ades vbi Christus prandeabat, & non ausa in conspectum eius venire (pudor enim & consilio peccatorum hoc non patiebantur) stetit retrò, secus pedes eius, quos tam copiosis lachrymis rigauit, vt lauerit eos: & quemadmodum aqua ista pedibus suis inusitata, nouisque lauandi mos, ita & linteam, quo extersit pedes iam lotos, quoque fuit inusitatum; capilli scilicet capitis illius: Nondum contenta cepit quoque pedes Christi osculari, atque vngere vnguento pretioso. Adeo vt omnia quibuscum feruerat mundo, nunc consecraret Christo: & quæ fecerat antea arma peccati, nunc remedium faceret contra peccatum. De his pulcherrimè philosophatur Chrysostomus: Etenim inquit, per quæ deceperat homines, per eadem parauit remedia penitentiae, per quæ auocarat oculos intemperantium per hæc emisit lachrymas, per capillos arte compositos multos illexerat ad peccatum, per eosdem pedes absterit Iesu. Vnguento multos inescarat, per hoc pedes eius vnxit. Hæc ille. Oculos itaque conuertit in fontes, quibus lanat genas animæ suæ: Capillos conuertit in linteam, quo extersit: Os vertit in portam pacis, per quam Christum recipere: ex vnguento fecit balsamum, quo vulnera animæ suæ curaret, & errorem malitiæ suæ regeret. Diligenter autem notandum hic est, quicquid illa exterius faciebat, idem Christum interius in anima illius operatum esse; modo tamen alio, eoque excellentiori. Veniebat illa, trahebat ipse; vngebat illa pedes eius vnguento, & ipse vngebat animam illius suæ gratia: lauabat illa pedes eius lachrymis, ipse vero eluebat peccata illius suo sanguine: illa tergebat pedes eius capillis suis, ipse ornabat animam illius omnigenis virtutibus: illa osculabatur pedes Domini, Dominus autem dedit vicissim Mariæ osculum, quod datum est filio prodigo, in eius conuersione.

Chrys. Ho. de B. Phil. gonio.

In tota hac actione nusquam sit mentio vnius verbi, quod Magdalena locuta est: sufficiebant enim pro verbis lachrymæ, sufficiebant desideria, sufficiebant gemitus & suspiria, quomodo & Propheta dicit: *Domine ante te omne desiderium meum, Psal. 37. & gemitus meus à te non est absconditus.*

O verba magnæ potentie, O lachryma humilis, inquit Hieronymus, tua est potentia, tuum regnum tu tribunal Iudicis non vereris, tu amicorum tuorum accusatoribus silentium imponis: non est qui te accedere vetet, si sola intraueris, vacua non redibis:

bis: magis crucias Diabolum, quam poena infernalis. Quid plura? Vincis inuincibilem, ligas omnipotentem, Virginis filij animum ad misericordiam inclinas.

Bern. serm.
30 super
Canticum.

Lachryma
Vinum &
aqua Ange-
lorum.

D. Bernardus lachrymas poenitentium vinum appellat Angelorum: quia, inquit, in illis est odor vite, sapor gratiae, gustus indulgentiae, sanitas redeuntis innocentiae, reconciliationis iucunditas, & serenae conscientiae suauitas. Certè multas habet rationes Bernardus, cur lachrymas vinum Angelorum vocauit: ego autem easdem etiam non sine ratione aquam Angelorum nominabo. Solent homines distillare genus aquae odoriferum, non ex vna boni odoris herba, sed ex multis, ipsaeque diuersis, quam aqua Angelicam nominant: habetque multos, eosdemque grauisimos odores, pares illis quos herbae spirant, ex quibus elicitur. Tales itaque erant lachrymae illae Magdalenae, quae non ex vna ratione, aut vno fluctuant affectu, sed ex multis & diuersis: erant enim lachrymae fidei, erant lachrymae spei, erant lachrymae amoris, erant lachrymae doloris, erant denique deuotionis. Omnes affectus motusque illi erant in pio isto pectore: omnes isti resoluti sunt in lachrymas, igne charitatis liquefacti, & stillauit aqua ista per oculos, & confluit aqua illa Angelica, multo magis odorifera, quam vlla aqua hominum industria confecta.

Principium
conuersionis.

Huius itaque conuersionis & poenitentiae tam admirabilis origo & principium fuit, nouae illius lucis radius, quo Saluator illuminauit tenebras sanctae illius Peccatricis, ex quo ceterae cunctae virtutes, motus, & affectus mox natae sunt. Lux enim ista repente oculos illius aperuit, & vidit horrenda illa inferni monstra, quibus erat obfessa, & metuens tam graue periculum, subito cucurrit, ut quæreretur remedium. Ideoque medio die surrexit, non expectans alterius consilium, non meliorem temporis aut loci opportunitatem, intrauitque coenaculum in medium conuiuiarum Christum quarens. Quid facis o mulier? Nonne vides iam nec esse tempus, nec locum idoneum, ad faciendum id quod tu meditaris? Qui tale quid facere vult, nec telles querit, nec locum publicum: sed tenebras & solitudinem: sic enim fecit princeps Phariseorum tuorum Nicodemus, qui nocte venit ad Iesum. Nihil interest si ad horam vnam aut alteram negotium hoc differas. Non potuit vllis huiusmodi rationibus detineri, sed vehementia doloris, timoris & formidinis suis plus ita occuparat illius intellectum, ut nihil poruerit cogitare, praeter magnitudinem sui periculi. Tantum potuit illa lux, & candela in anima illius diuinitus accensa. Haec lux in ea operata est tantam alterationem & timorem: & non solum timorem, sed etiam amorem, & amorem tam vehementem, ut ipse Seruator dixerit, Remittitur illi peccatum multa quoniam dilexit multum. Nec solum amorem peperit, sed etiam dolorem, eumque tam immensum, ut copiosissimo lachrymarum imbri pedes Saluatoris lauerit. Nec solum dolorem, sed verecundiam etiam & confusionem: nec solum verecundiam in conspectu Christi, sed etiam contemptum mundi, posteaquam nihilo fecerit gurgur conuiuiarum, & iudicium Pharisei: sed id solum respexerit: quod ad suam salutem pertinebat. Nec tantum haec omnia peperit ista lux, sed & desiderium tam ingens satisfaciendi Deo pro peccatis commissis excitauit, ut postquam iam Christum in caelos ascendisset) quamuis oraculo viuae vocis Dei iam didicerat omnium sibi peccatorum collatam remissionem) in eorum asperimam se contulerit, ibique per triginta annos, omnibus hominibus incognita, in summa vitae austeritate poenitentiae operibus Domino satisfecerit.

Ioan. 3.

Effectus la-
cis in Maria
accensa.

Satisfactio
Magdalena.

Martinus
Solonius in
Chronico.

Quapropter & quotidie septies Angelorum manibus in caelum est eleuata, & caelestium agminum dulcissimos hymnos corporalibus auribus audiuit. Quo beneficio Deus voluit significare, virtutem & efficaciam verae poenitentiae, quae solet homines in Angelos transformare.

Pro maiore autem confirmatione illius, legitur in Euangelio Magdalenam iuxta B. Virginem inuentam, id est Mariam peccatricem, Mariae innocentem collatam, ut hinc colligamus, aliquando bonos poenitentes innocentibus esse aequales aliquando eos antecedere, quod ille bonus Poenitens optime intellexit, qui dicebat: *Asperges me Domine hyssopo & mundabor, lauabis me & super niuem dealbabor*, significat poenitentem innocentem fieri candidiorem & puriorem: cuius rei argumentum est, quod haec sancta Peccatrix hodie in caelo maiorem habet gloriam, quam aliqui alij, qui nunquam mortaliter peccauerunt. Imitemur itaque omnes hoc poenitentiae genus, ut ad illius tandem gloriam perueniamus.

Poenitens
aliquando
innocente
praestantior.
Psalm. 50.

DE INTROITU CHRISTI IN HIERUSALEM, DE 3. FESTO PALMARUM.

MEDITATIO X.

Quemadmodum primus Christi in orbem introitus totus fuit gloriosus; canticis Angelicis, nouae stellae splendore, Magorum, Pastorumque adoratione celebratus: ita & eius ingressus in Hierusalem, cum immolaret seipsum sacrificium pro vniuerso mundo, fuit plenus gloria: tota enim ciuitas fuit commota, abiitque ut cederet ramos oliuarum & palmarum, sterneretque vestimenta in via, & omnes quasi reperebant Angelicum hymnum, dicentes: Pax in caelo, & gloria in altissimo, ut scribit beatus Lucas. Nec minus admirandum est, quod in tam humili equitatu Dominus voluerit tantos honores sibi exhiberi: Non enim fuit ipsius equitatus alius quam asina, & pullus, eius filius sub iugalis, attritis discipulorum vestimentis stratus. Tali triumpho intrauit Agnus Paschalis, ut sacrificaretur pro nobis in ciuitate Hierosolymorum. Quoniam vero omnia, quae in hoc introitu acciderunt, plena sunt mysterijs, nostrum est humiliter considerare in singulis eorum sapientiam & consilium diuinum. Historiam autem sic describunt E. uangelista.

Collatio
Natiuitatis
& ingressus
in Hierusalem.

Cum appropinquasset Iesus Hierosolymis, & venisset Bethphage, ad montem Oliueti: tunc misit duos discipulos, dicens eis: Ite in Castellum, quod contra vos est, & statim inuenietis asinam alligatam & pullum cum ea soluite & adducite mihi. Et si quis vobis aliquid dixerit, dicite: quia Dominus his opus habet, & confestim dimittet eos. Hoc autem totum factum est, ut adimpleretur, quod dictum est per Prophetam dicentem: Dicite filia Sion: ecce rex tuus venit tibi mansuetus, sedens super asinam & pullum filium sub iugalis. Euntes autem discipuli, fecerunt sicut praecepit illis Iesus. Et adduxerunt asinam & pullum, & imposuerunt super eos vestimenta sua, & eum desuper sedere fecerunt. Plurima autem turba strauerunt vestimenta sua in via, alij autem ramos cadebant de arboribus, & sternerant in via. Turba autem, quae praecedebant, & quae sequebantur, clamabant dicentes: O sanna filio David: Benedictus qui venit in nomine Domini. O sanna in altissimis.

Zachar. 9.

Inter alias rationes, quas Doctores de hoc introitu tam solenni, & hoc occursum Iudeorum dederunt, vna est, quod Pater aeternus voluit in hoc, tanquam in pictura exprimere fructum, quem adferebat Filij sui in hunc mundum aduentus: ibat enim ut sacrificium passionis suae offerret. Nihil enim eo tempo-

Cur tam so-
lenni trium-
pho Christus
urbem in-
gressus.
Heb. 12.

Zach. 9.

Quid mira-
da fuerit
ante adven-
tum Christi
Imperium
Diaboli ante
adventum
Christi.

Luc. 11.

Christus
Diabolum
vicit, &
quibus ar-
mis illum
vicerit.

Iudic. 15.

Esa. 9.

Iud. 7.

re, & in ista tribulatione portit intineri aptum ma-
gis ad propositum ei, qui transitorius erat, quam ante
faciem suam fructum aliquem praemittere. Hoc e-
nim fatetur Apostolus, cum de passione Domini lo-
quens ait: *Qui proposito sibi gaudio, sustinuit crucem,
confusione contempta.* Considera itaque in hoc intro-
itu ex vna parte humilitatem, qua cum Dominus
ingressus est, & ex alia parte solennitatem, qua cum
populus illum excepit. Ingreditur, ut praedixerat
Zacharias Propheta, pauper, humilis, & mansuetus;
equitans in asina, tanquam viator pauperrimus: ha-
bens in comitatu suo duodecim pisces, non mi-
nus pauperes, quam ille, nullum alium adducens
strepitum, nullum alium habens apparatus. Oc-
cursus autem qui ab vniuersa penè vrbe factus est,
tam solennis fuit, dici ut vix possit. Hæc itaque quid
aliud sunt, nisi perfectissima imago mutationis, quæ
fecit Deus in mundo, & fidei, quam mundus acce-
ptauit, veniente in ipsum Domino? idque non alijs
instrumentis aut armis, quam humilitate incarna-
tionis, ignominia passionis, & prædicatione vilium
& rudium piscatorum.

Totus mundus nil aliud erat, quam templum I-
dololatriæ, castellum latronum, caverna basilisco-
rum & serpentum, forum fallaciarum, domus con-
fusionis, abyssi tenebrarum: quid multis? parum
erat, quin mundus fuit Infernus Daemonum incar-
natorum. Ab Oriente usque in Occidentem, in om-
nibus insulis, regnis, & provincijs, terra marique Di-
abolus pro Deo adorabatur: & in honorem talium
monstrorum templa construebantur magnificentissi-
ma, fumabant illis altaria, adolebantur incensæ,
offerebantur sacrificia. Et quoniam Idololatria ma-
ter est omnium vitiorum, regnabant etiam cum ea
omnes turpitudines, abominationes, malitiæ, & vi-
tia totius mundi. Adeo ut Diabolus, qui in Euange-
lio vocatur fortis armatus, possideret Principatum
vniuersæ terræ, in summa pace: sublata penitus fer-
ritute & obedientia, quæ vero & legitimo Domino
debeatur.

Cum itaque ea facies mundi esset, atque hoc mo-
do regerentur omnia; superuenit fortior illo, qui
est Dominus noster, qui armata manu abstulit om-
nia spolia, animas scilicet aut creaturas Dei, quas il-
le tyrannico dominatu possidebat, subuertit illius
altaria, & idololatriæ sedes, quas ubique in terris
collocarat. Sed quibus armis id fecit? non armis in-
auratis Saulis, sed cum baculo & funda Davidis at-
trivit robur fortis illius Gigantis: hoc est, non pug-
nando cum gloria suæ Maiestatis, nec potentie suæ
diuinitatis, sed cum infirmitate suæ humanitatis: seu
cum humilitate suæ incarnationis, & cum ignomi-
nia suæ passionis, humilique prædicatione idiotarum,
hominum piscatorum, Monarchiam & potentiam
magni illius Tyranni vastauit, & planè contriuit.
Sampson maxilla asinæ stravit exercitum Philisti-
norum, & Christus infirmitate suorum Discipulo-
rum, fortitudinem & potentiam mundi huius supe-
rauit. Etenim quanto minora & debiliora sunt ar-
ma, tanto maior & laudabilior est victoria: talis
autem debebat esse victoria, quæ triumpharet de
mundo Deus & Dominus noster: ut pugnaret cum
illo non armis suæ potentie, sed suæ infirmitatis.
Hoc genus victoriae tam gloriosa ante multa secula
Esaïas appositè admodum vaticinatus est, cum di-
cit, quod Saluator liberauit nos à captiuitate & iugo
Daemonis, eodem ferè modo, quo liberat fil-
ios Israel à subiectione & tributo Madian, per ma-
nus Gedeonis. Vicit Gedeon ille potentissimus
cum trecentis hominibus, singulis eorum tubam in
manu vna, & in altera lagenam cum lucerna arden-
ti in medio lagenæ habentibus, qui cum in castra

hostium venissent, tubas clangere, & complodere
inter sese lagenas coeperunt: lucebant lampades, &
obscuram noctem illuminarunt, quo stratagemate
Madianitarum & Amalechitarum innumerabiles
exercitus fugarunt, straueruntque. Quid erat neces-
se infinitæ illi potentie Dei, uti hoc stratagemate
bellico, ad fundendos, cedendosque hostes suos, ni-
si voluisset ista figura mysterium, de quo nunc agi-
mus, significare & prædicare? Et qui posset eiden-
tius exprimere triumphus Christi de mundo, & Prin-
cipe mundi, qui captiuus detinebatur: Gedeon e-
nim cum trecentis tantum militibus vicit, vicit &
Christus, multo etiam minori numero discipulorum:
ille per sonitum buccinarum, Christus per prædica-
tionem Euangelij: ille rumpendo vasa, & illumi-
nando noctem lampadibus, qui intus erant in vasis
abconditi: Christus per mortem Sanctorum mar-
tyrum, & prædicatorum, luce autem & splendore
virtutum, quæ mirabiliter eluxerunt in pugna mar-
tyrij. Adeo ut vox doctrinæ, splendor vitæ, & pati-
entia martyrij, & tribulationes fuerint instrumenta,
quibus noster Gedeon vicit omnem potentiam Re-
gum & Imperatorum huius mundi; omnemque for-
titudinem inferni, & liberauit hominem à fertitu-
te peccati. Gratiæ itaque agimus tibi Domine, po-
steaquam nos tanto cum miraculo, tantaque con-
stantia liberaasti. Non enim tuo tantum sanguine,
& humilitate passionis tuæ, sed etiam sanguine &
morte tam innumerabilium martyrum Ecclesiam
tuam fundasti, & à seruitute Draconis illius inferna-
lis vindicasti.

Hoc itaque genus est victoriae, quod non tantum
describit Esaïas, sed etiam Zacharias, in hunc finem
ab Euangelista citatus, ubi dicit: *Exulta satis filia* Zach. 9.
Sion, in ubi filia Ierusalem: Ecce Rex tuus veniet tibi,
in suus, & saluator, ipse pauper, & ascendens super as-
nam, & super pulum filium asinae, & subiungit confes-
sionem victoriam, quam tanta in humilitate consec-
tus est, dicens: Et disperdet quadrigam ex Ephraim,
& equum de Ierusalem, & dissipabitur arcus belli, &
loquetur pacem gentibus, & potestas eius à mari usque
ad mare, à fluminibus usque ad fines terræ. Quibus
verbis comprehenditur illa generalis victoria de
principibus mundi & Idolis, quæ ab illis adoraban-
tur, & defendebantur; quorum locum imperium
Romanum, quod Monarchiam totius orbis habe-
bat, & Principes terræ receperunt, & adorauerunt,
hunc Dominum pro vero suo Domino & Deo: su-
unturque illa pace, quæ superat omnem sensum:
quam ille secum attulit in hunc mundum, reconcili-
ans homines suo Domino & Creatori. Hoc itaque
significat ille totius vrbis occursum, quæ tanta cum
solennitate Saluatorem excepit, agnoscendo eum
pro vero Rege & Salvatore mundi huius, & pre-
cando ei salutem in altissimo, tanquam vero Deo,
Domino totius vniuersi.

Nec solum illud fuit beneficium, quod mundus
accepit per aduentum Saluatoris illius fide medi-
ante, sed fuit etiam idem mundus renouatus pul-
chritudine iustitiæ & virtutum, quæ in illa gloriosa
ætate florebat. Tunc enim adimpletum est illud,
quod dictum erat per Prophetam, *In cubilibus, ubi* Esa. 33.
prius dracones habitabant, orietur viror calami, &
in unci significat hoc modo loquendi Propheta, quod
ubi prius sequebat venenum, & ferocitas hominum,
*qui vivebant instar draconum, & tanquam mem-
bra draconis infernalis, qui inspirat illis venenum
suum, & proinde eiusdem malitiæ, cuius ipse erat,
vos participes faciebat; ibi abundauit tanta virtus
& gratia, ut cubilia ista draconum iam facta sint a-
menissimi horti florum nunquam marcescentium:*
hoc est hominum perfectissimorum, qui contemnen-
tes om-

res omnia quæ in mundo sunt, & cum ijs propriam quoque carnem suam, nihil aliud meditantur, quæ cælestia sunt: qui hic designantur per eos, qui in occursum hoc interiebant vestimenta sua in via, proteruntur enim & conculcantur ab omnibus. Illud peculiare studium fuit sanctorum Martyrum, qui Magni cum gaudio sustinuerunt, cum discerperentur, dilaniarentur, & tot modis excarnificarentur, quot potuit ingeniosa crudelitas immanium Tyrannorum & Demonum excogitare, priusquam vel iota vnum fidei & amoris, quo Domino adhærebant, negassent, aut perdidissent. In quorum persona dicit Apostolus: *Usque in hanc horam esurimus, & sitimus, & aridi sumus, & colaphis cedimus, & instabiles sumus, & laboramus operantes manibus nostris: maledicimur, & benedicimus: persecutionem patimur, & sustinemus: blasphemamur, & obsecramus: tanquam pugnamenta huius mundi facti sumus, omnium peripsa, usque huc.* Hi itaque dici possunt ij, qui vestimenta sua in via strauerunt, quia contempti, & pedibus hic conculcati sunt, vt Domino suo seruirent, eique odoriferas seipos hostias offerrent, dicente eodem Apostolo, *Et nunc magnificabitur Christus in corpore meo, siue per vitam, siue per mortem. Mihi enim viuere Christus est, & mori lucrum.*

Alij sunt qui vitam non perdiderunt, quia non habuerunt occasionem, sed reliquerunt omnes occupationes mundi, renuntiârunt omnibus quæ possidebant, & pauperibus largiti sunt, vti primitiua Ecclesie Christiani, qui vendentes omnia bona sua, pretium ante pedes Apostolorum deponebant. Atqui illi sunt, qui Dominum ramis oliuarum exceperunt, & honorârunt. Per oliuas enim misericordia designatur, quæ est vna ex præcipuis operibus pietatis maxime propria vitæ Christianæ, quæ quemadmodum consistit in charitate, ita sese potissimum exercet in operibus misericordiæ, quæ sunt effectus eiusdem charitatis. Quapropter & D. Ambrosius summam totius disciplinæ constituit in operibus misericordiæ & pietatis.

Alij non habentes unde elemosynas dare & opera misericordiæ externa facere possent, seipos dederunt sacrificium, seipos Deo obtulerunt, ingredienti elastra & monasteria, caltigantes corpora sua, & crucifigentes appetitus suos in cruce obedientie, propter amorem Dei.

Sunt & præcedentibus perfectiores, qui non contenti cruce vitæ monastica, ad eunt labores solitudinis, abdentes se in densis nemoribus, & deserta loca incolentes ab omni non tantum societate sed delictis & moribus vitæ humanæ remotissimè; Angelicam in terris vitam agentes, & in cælo conuersantes; occupati semper in diuinis laudibus & contemplationibus rerum cælestium: vti fecerunt Pauli, Antonij, Paphnutij, Macharij, Arsenij & Hilarij, alijque innumerabiles, qui instar Angelorum in Eremitis Aegypti, Syriæ, Thebaidis, Scythiæ, montis Synai, alijsque locis pluribus vixerunt. Et hos intelligimus per eos, qui Christum canticis, hymnis & laudibus exceperunt, confitentes eius regnum, & precantes gloriam in altissimo.

Post hæc & aliud summa admiratione dignum habemus exemplum, quod simul & medela est efficaciæ ad curandum dolorem aliquem communem vitæ humanæ, qui est appetitus gloriæ mundanæ, qui semper irritat & incitat communem nostrum aduersarium. Optime siquidem nouit ille, postquam excecatus fuit hoc amore, nihil requiri amplius: est enim illi tunc aperta ianua, vt facere queat omne quod vult. Et sanè mirabile est videre artificium illius impostoris: Nam tametsi gloria ista res

sit admodum brevis, fragilis, fallax, & momentanea; nihilominus perniciosissimus ille pictor, tam iucundis, magnificis, & pretiosis coloribus eam fuit cauit, vt non dubitent homines extrema quæque periclitari, saltem vt gloriam huius mundi assequantur. Quia in re mihi insignis esse Mathematicus videtur, qui per experientiam artis perspectiua, certas aliquas lineas in tabula tanta cum proportionibus & artificio ducit: vt veritas ipsa adesse videatur: si enim per dioptram, aut viam, quam ipse tibi præscribere nouit, prospexeris, arbitraberis ibidem esse formosissimas species & figuras Orbis terrarum: cum in veritate nihil aliud tibi sint, quam simplices & nudæ lineæ. Tale omnino mihi videtur ingenium & artificium antiqui illius Satanae, cum enim honor mundanus res sit tam inanis, & vana, ille eam tam formosam pingere & ornare nouit, ornatamque tam amabilem in oculos hominum inferre, vt appetitu illius impulsus, corpus & animam abijciamus, & omnia, quæ Deus promissit, vilissima nobis habeantur.

Vis itaque nunc, mi frater, videre magnitudinem huius fallacie? Non longè exempla petamus. Intuere ingentem, quem mundus hic exhibet honorem Christo Domino, in hoc enim deprehendes fallaciam humanæ gloriæ. Obseruauit hoc D. Bernardus, idemque dicit: Quis sperare iam debeat in incerto gloriæ temporalis, cum videat in ipso quoque, qui peccatum non fecit, creator temporum, & conditor vniuersitatis, post exaltationem tantam, tantam nihilominus humiliationem sequi? In eadem enim ciuitate, à plebe eadem, eodem in tempore, nunc quidem processions gloria, & diuinis laudibus est honoratus: postmodum verò interrogatus contumelijs, & tormento, & cum sceleratis deputatus. Hic est transitoria finis lætitiæ, hic fructus gloriæ temporalis. Hæc ille. O quanta vocum finis illarum differentia: nunc audit Dominus; *Benedictus qui venit in nomine Domini, Osanna in excelsis:* & post paucos dies audiet, *Tolle, tolle, crucifige, crucifige.* Quanta vocum differentia, acclamare nunc *Rex Israel,* & paulo post, *Regem non habemus alium quam Cæsarem?* Quam diuersæ res sunt nunc rami oliuarum virides, & flores; postea verò spinæ, flagella, Crux? Cui nunc famulantur, & quem stratis vestimentis suis honorant, hunc paucis post diebus proprijs vestimentis spoliârunt, & omni genere ludibriorum & contumeliarum exagitârunt. Denique quem hodie colebant vt Filium Dei, hoc est, vt maximum Sanctum Sanctorum omnium, is postero die habitus est pro nequissimo & improbisimo homine, vita ipso Barraba indigniori. Quod itaque dari posset exemplum, in quo manifestius cernitur, quid sit mundi huius gloria, & quanti sint fuci, colores, & impostura illius faciendæ?

Quis itaque erit tam perfrictæ frontis homo, qui vilitatem tanti monstri considerans non erubescet? pergat magni illud facere, in gloria illius confidat, eius indicio credat, in ea apetenda opes & operas suas infumat? Quis non verebitur tantas impensas facere, vt suis ipse tantum oculis placeat, & memoriam sui relinquat? quæ tamen memoria nihil aliud est, quam hospes vnius diei, qui hodie accedit, & cras discedit.

Res est profecto deploranda, post beneficium redemptionis nostræ inueniri homines adeo adhuc captiuos, mundoque deditos, vt veræ eius sine mancipia; Omniaque in super facere, ne eius gratiam & fauorem amittant. Inueniuntur multi, qui Domini sui ipsorum non sunt, nec libertatem habere faciendi ea, quæ corpus & anima necessario requirunt, metuant tamen ne mundus eos reprobet & repudiet.

Diabolus
mathematicus

Bern. serm.
2. Dom. in
ramis
Palmæ.

Ambrosius
malu.

repudiet, etiam si à Deo probati sint, & mille modos querunt, ut mundo placeant, maiori in precio habentes, quid mundus dicat, quam quid Deus in fine vite ipsorum dicturus est.

Alij ut honoratiores sint in hoc mundo, ut habeant quo mundi oculos oblectent, ut relinquunt posteris sui memoriam cum titulis & magnificentia, ut aedificia superba extruant, esuriunt, & esurire faciunt familiam suam, defraudantes propriam naturam suam & suorum, ut habeant quo pascant oculos aliorum, diuitias cumulant in mundo & suos spoliantes: sic enim crescunt instrumenta gloriæ illius, non in vsum eius qui facit impensas, sed in vsum eorum, qui post eum venturi sunt. Et non animadvertunt miseri & infelices illi, nec student ut vel hoc exemplo discant, quam caro emant pretio memoriam mundi immemoris & maxime ingrati. O vos itaque cæci, o vos mendici, o miseri & miserabiles quò properatis? quid queritis? quid venamini bestiam hanc mille capitum? Quare cum redempti sitis, & libertate donati per Christum, nunc reuertimini ad pristinam seruitutem, & abiecta libertate vos ipsos iterum facitis mancipia eiusdem Tyranni, qui ut ipse falsarius, & impostor est, sic etiam omnes eius falsæ sunt actiones, & studia eius omnia: promittunt enim, quod non præstant, & videntur habere, quod dare non possunt. Non sunt aliud, ut Plato dicebat, quam umbra & imago comparata veris bonis, & nos simplices homines non possumus distinguere inter illud, quod quid est, & illud quod aliquid esse apparet. Atque ita nobis idem vsum venit, quod catulis & capellis, quæ si digitum in ora illorum inferas, fugere incipiunt, putantes digitum esse papillam vberis materni, eò quod similitudinem referat illius. Ah quam miserum est hominem esse & nominari, & tamè non habere discretionem maiorem istis bestiis? nec posse agnoscere differentiam inter essentiam rei & eius apparentiam? imò oblectari, & exultari vmbis & figuris, rei veritate neglecta? Dic mihi, o miselle, qui discursis per omnes creaturas, quærens ex ijs delicias, quod lac, quam satietatem, quam pacem inuenisti in omnibus vberibus quæ suxisti? quoties quæsiisti lac, & inuenisti aloën, aut quoties ubi quærebas mel, & inuenisti felle? quoties in negotio, aut conditione, aut coniugio, in quo existimabas te inuenturum requiem, sollicitudines, afflictiones & tormenta inuenisti? Hoc est lac, quod in pectore mundi reperitur, cui Deus maledixit per Prophetam dicentem, *Da eis Domine? quid dabis eis? da eis vuluam sine liberis, & vbera auentia.* Non enim nascetur de illis fructus benedictionis, propter defectum bonorum operum: mechabent lac consolationis, propter multitudinem miserationum.

Sed etsi nihil horum in mundo esset, totusque mundus fidelis esset, quid nobis proderit illius bona tempore maximæ necessitatis; in hora scilicet reddenda rationis; quid utilitatis tunc adferent omnia idola, quæ nunc adoramus? ut sunt omnia illa, in quibus nunc spem & felicitatem nostram collocamus? Ibi perspicuè agnoscemus vanitatem & fallacias omnium harum rerum? ibi mali turbabuntur timore horribili, & dicent intra se, penitentiam agentes, & præ angustia spiritus gementes: *Quid nobis profuit superbia? aut diuitiarum iactantia quid contulit nobis? Transierunt omnia illa tanquam umbra, & tanquam vultus præcurrens.* In quo aperte cernitur, quam ingens nostra est cecitas & amentia, qui fugientes à nobis mundi opes & honores laxis habentis insectamur, veras autem opes & gloriam, quæ à Deo sunt, & nobis ultro offeruntur, fugimus, & auersamur. Faciamus itaque fructum, mi frater, in

hoc lumine, quod datum est in illo Christi introitu, ut cognitis & despectis mundi huius fallacis mendacique blanditijs, quæramus & amemus vera bona, quæ nos in hac vita faciunt verè diuites, & in futura beatos.

PROLOGUS IN PASSIONEM DOMINI.

Nemo est qui ignorat, omnia nostri Saluatoris opera, tam naturæ, quam gratiæ, quæ operatus est, eò tendere, ut gloriam ipsius faciant manifestam. Quamuis autem omnia ea sint altissima & diuinissima, taliaque, quæ optimum de excellentia factoris dant testimonium, mysterium tamen Passionis, tantò est alijs omnibus excellentius, ut id cum alijs collatum, cætera planè obscurer. In eo enim mirabili quodam modo relucet magnitudo amoris, bonitatis, misericordiæ, iustitiæ, sanctitatis, & prouidentia diuinæ. Ideoque & consideratio Passionis Dominica, alijs omnibus est aptior ad commouenda corda nostra, ad imitationem virtutum Saluatoris, & ad intelligendam beneficij diuini magnitudinem.

Sed opus hic est speciali quadam luce Sancti Spiritus, ut singula in hoc mysterio bene sciremur. Ista lucem habuit Sanctus Bonauentura, & pro modo atque ratione fructum, quos ex hac consideratione percipiebat, sequentem composuit Orationem, quæ in libello suo, cui titulus est, Stimulus amoris, inuenitur. His præmissis melius intelligitur intentio & spiritus istius orationis.

ORATIO B. BONAVENTURÆ

ex libro, qui inscribitur Stimulus amoris.

Domine Iesu Christe o verè amice, qui me sic dilexisti. O amantissime sponse sacrum ex sputo, & line oculos meos, ut qui cecus sum, videre valeam dolores tuos, & vulnera tua. Introduc me Domine, quamuis indignissimum famulum tuum, in gazophylacium veri templi, ut intueri valeam, quid quantumque in cruce obtuleris Patri pro nobis. Fortasse anima mea, quamuis à te vero sponso multis iniquitatibus viduata, offeret tibi duo minuta. Respice me, quamuis prodigum filium, ad comedendum vitulum saginatum in cruceque affatum. O verè magister, doce me thesauros sapientia beatissima & amoris tui. Iterum atque iterum Domine aperire digneris latus tuum mihi nequissimo seruo tuo; oculi qui deprecati sunt animam meam, in tuo latere inueniant prædam meam. O bone Iesu eimis saxeum est cor meum, nisi emolliatur sanguine tuo, nimis dispersum est cor meum, nisi recolligatur in latere tuo. O dulcis pastor, nam ego sum illa ouis quæ periit & errauit, pro qua in cruce posuisti animam tuam: Ecce ego sum, agnosce eam, & introduc me in foraminibus petrae, id est in caulas vulnerum tuorum. En Domine in tua passione me diligenter custodias. Nam sine tua morte morior, si ne tuis vulneribus ab inimicis vulneror, si ne tuis flagellis virga non æquitatis, sed iniquitatis flagellor. Et quia nesciui perseuerare postulando, & amplectendo tuam dulcissimam passionem, iam quasi ad nihilum reductus sum. Vg mihi quia dimisi ignominiam crucis, factus sum omnium ignominiosissimus. O Domine quia dimisi stultitiam crucis, stultissimus & vanissimus factus sum; quia infirmitatem tuæ passionis neglexi, infirmus factus sum, quia in doloribus vulnerum tuorum non intravi, spinis crudelissimis inimicorum confixus sum. Quid dicam? nisi cor meum Domine aperiatur à vulneribus tuis & doloribus, quod à nequissimis vitijs aperitur, nisi sciat latitare in vulneribus tuis à latronibus plagis

In mundo
nihil solidū
est.

Simile.

Sec. 9.

Sap. 1.

bus plagis impositis spoliabitur. Nam Passio tua Domine perfectissima medicina est, sine qua medicina nullum remedium potest inueniri. Per vulnera enim tua bone Iesu, omnia vitia ad nihilum deveniunt. Ipsa est quae aures sepiat, ne audiant vana vel prava; oculos claudit, ne aspiciant mortifera vel nociva; & breuiter omnes sensus meos custodit, edocet, & dirigit. Ipsa enim fouet mutuam dilectionem, auget internam deuotionem, eleuat ad supernam contemplationem. Hanc ergo Domine acerbissimam, & ignominiosam Passionem da mihi in matrem, quamdiu mater tua vulneret me, vel certe tu bone Iesu transfige medullas cordis mei tuis crudelissimis flagellis. Nunc venio & requiro eam. Obsecro Domine, ne mecum agas iuris rigore, sed tuae clementiae benignissima dispensatione; hanc ergo da mihi Domine, quia hanc amavi, hanc dilexi, & concupiui, hanc totis visceribus, amplexari cupio. Da ergo Domine, da mihi vulnera tua. Ipsa sola mihi sufficiunt; ipsa sola medullitus me nutriunt, & sufficiunt in hac vita; ipsa sunt vita mea, consolatio mea, delicta mea. Ipsa enim obone IESU, Passio tua, lux est & sapientia mea. Ipsa reducit, adducit, & deducit me. Sine ipsa deuio, sine ipsa erro, sine ipsa à portu salutis declino. O care Iesu, nihil aliud à te peto in hac vita, nisi vt perfectè crucifixus sim tecum in cruce. Certè dulcissime Iesu, nolo viuere, nisi moriar tecum. Aut ergo da mihi mortem corporalem, aut in corde meo imprime tuam mortem. Heu mihi miser quare natus, nisi Dominum meum amplectar in cruce, & requiescam in vulneribus eius? Nunc autem magis eligo ad pedes tuos crucifigi, quam tecum in delitijs affluere paradisi. Hanc etiam beatissimam passionem volo, hanc peto, hanc totis internis medullis concupisco. Omnibus pro ipsa abrenuntio, & etiam me ipsum relinquo. Ipsa mihi sit anima & corpus meum, & omnes consolationes meae. O dulcis Samaritane, vulnera me vulneribus tuis, inebria me sanguine tuo pretioso. Scindant cor meum dolores tui. Quid est bone Iesu, quod me sic deseris esurientem? sic spernis clamantem? Nam pro me fecisti caelum, solem, lunam, & stellas, ignem, aërem, terram, & aquas; aues, pisces, bestias, & reptilia; arbores, & olera; aurum, & argentum, & vniuersa quae sunt sursum siue deorsum ambitu continentur. Sed haec quis de manibus tuis quæsiuit? sine petitione, sine instantia, haec nobis vniuersa dedisti. Et tota die ac nocte affligo animam meam, petendo vulnera tua dulcissima, postulando ignominiosam mortem tuam, esuriendo potari sanguine tuo pretioso, & vix vnam guttam non valeo impetrare. Scias Domine, quod mihi omnia viluerunt pro ipsa morte tua. Tolle Domine, tolle vniuersa, omnia tibi restituo, & da mihi vulnera tua. Haec super caelum aspirant cor meum, super sidera mihi resurgunt, illuminant intellectum meum super aërem, super ignem accendunt meum affectum, super aquas emolliunt animum meum, & super terram stabiliunt & fecundant affectum meum.

Haec super auiibus, & piscibus utiliora, fructibus suauiora, arboribus & oleribus amenantiora, auro & argento, & margaritis pretiosiora. Immo certè haec omnia nihil & vanitas sunt respectu tuae beatissimae passionis. Hanc volo, hanc peto Domine, hanc tribue mihi in matrem. Non peto Domine, non peto mundi delicias, sed tuas angustias; non pulchritudinem, sed tuam crudelissimam mortem. Cito Domine Iesu, cito tribue mihi mammam, iam amplius noli differre. Nam infans sum, & indigeo lacte. Nō enim potest infans absque lacte viuere. Præbe Domine, præbe vbera vulnerum tuorum, ne fortè deficiam exhaustus. Intrent cor meum vulnera tua, &

ipsa intrent in rimam meam, & erit anima mea refecta pinguedinis dulcedine, liquesfacta amoris ardore, & exhilarata odoris suauitate. Sed quis sum ego Domine, vt à te talem matrem audeam perere, quam solis amicis tuis & intimis proceribus tuis coniungis? Sed quamuis vanitas & despectibilis sanies sim, tamē semper de tua immensa clementia praesumo, & si non habeam puritatem, & sanctitatem dulcissimae matris tuae, vt dignè tecum tibi compatiar, latronis tamen prauitatem habeo, vt tecum ad latus tuum crucifigi debeam. Magis enim in hac vita desidero Domine cum latrone tecum in cruce ascendere, quam cum Petro, Iacobo, & Ioanne in montem transfigurationis ascendere. Nam mihi magis placet ad praesens, oculo mentis te videre cōspicuum, quam transfiguratum. Et si non sim, tanquam velum nobilissimum in templo, vt in morte tua scindar, sum tamē foetidissimum monumentum, vt ad apertionem tuam lateris aperiri debeam. Quid in me queris Domine? Si in morte tua petra scissa sunt, ego sum durior petra. Si enim terra mota est, & ego terrenissimus sum. Quid ergo iniquitatis deest in me, vt non indigeam tua morte? Et si caelestis non sum, vt tibi compatiendo nequeam cum sole obscurari, tamen infernalis conuersationis sum, vt in hoc triduo mortis tuae à te debeam visitari. Non ergo Domine retrahat iniquitas mea, quin mihi hanc nobilissimam matrem ignominiosam mortem tuam, inseparabiliter mihi eius desiderio altuanti coniungas. Ipsa enim excellentissime omnium gratiarum, & quas mihi tribuere possis. In ipsa fuit summa Dei dignatio, summa ad nos Dei diffusio: Ipsa sua sapientia & prudentia percussit superbiam nostram. Sua potentia animas de inferno transiexit in caeli: Sua bonitate & humilitate placauit, immo & donauit Deum. Ad cuius fragrantissimum odorem sentiunt & suscitantur mortui. Ad cuius suauissimum tactum roborantur infirmi. Pro cuius dulcissimo gustu reficiuntur & consumantur perfecti. Talis est, o filij, o filiae Hierusalem, sponsa mea, amica mea, mater mea, & desiderium animae meae. Ipsa inimicum meum Diabolum superat, me à mundo alienat, & carnem meam castigat. Mihi ergo absit gloriari, nisi in cruce Domini nostri Iesu Christi, in quo est salus, vita & resurrectio nostra, per quem mihi mundus crucifixus est, & ego mundo. Magna mihi quippe Domine gloriatio, quod pro me caelum, terram, sidera & alias inferiores creaturas fecisti. Sed multò sine comparatione mihi maior gloriatio, quod pro me formam serui accipiens, factus es similis mei, me regens, me gubernans, me nutriens, me cunctis animalibus praeponeas & exaltans. Pro me autem factus es esuriens, sitiens, peregrinus & laborans, tantaque incommoda patiens, vt penè vniuersa mundi mala sustinueris. Sed, dulcissime Domine, omnia ista non mihi sufficiunt, nisi superaddes & vulnera tua. O bone Iesu, o chara spes, o dulcis amor, nōne è calo es lapsus, vt me perditum quares; vt damnatum redimeres, & me venditum tuo sanguine pretioso recuperares, & me exulem à patria, tuis sacratissimis vulneribus ad propria remeares? O dulcis pastor, O cordium exhilarator, quid retribuam tibi pro omnibus, quae dedisti mihi? Certè nescio, Domine Iesu, quid tibi tradam, cum nihil sim absque vulneribus tuis. Quid à me postulas, o dulcis amor? An forte vis cor meum, vt maneat tecum in vulneribus tuis? O quam libenter dabo tibi illud, dummodo id vulneres. Tolle Domine, tolle cor meum, & vulnera illud. O Domine quae est ista locutio, quomodo ausus sum tibi velle dare cor meum tam prauum, tam iniquum, & sic iniquum? Et tamen omni die, & omni hora audio te clamantem; Fili, da mihi cor

Propter.
tuum.

tuum. Ex quo libenter tibi dabo illud. Domine tu te totum mihi dedisti, & a me solum cor meum requiris? O immensa clementia. O ineffabilis benignitas. O mea dignatio. O longitudo, latitudo, sublimitas, & profundum charitatis diuinæ, vilissimum lutum sum, detestabilis sanies, & vilissima creatura. O quam magnum mihi est Domine, ut tu tam excellens Rex regum & Dominus dominantium à me vilissimo & inutiles seruo tuo, digneris postulare & velle cor meum. Certe si haberem cor ita magnum, quod ipsum solum esset maius, quam omnia simul corda filiorum hominum, & quam affectus omnium Angelorum: Et ut mirabilis loquar; Si cor meum adeo esset magnum, ut plura corporalia & spiritalia simul acto contineret, vel continere posset, quam cælum Empyreum, quam montes, & colles, & omnes abyssi, ipsum certe totum & totaliter tibi darem, & dare deberem. Et adhuc tibi tanto Domino hoc totum munusculum paruum esset, immò nihil esset. Quanto ergo magis illam modicam scintillam cordis quam habeo, tibi dabo, & libentissime & totaliter in te & in tua vulnera ponam? Hoc enim per maximum est, non tibi, sed mihi, ut cor meum digneris habere. Nonne ergo stultus essem, si illud de cetero alicui creaturæ applicarem, cum tu Deus & creator meus ipsum velis, & petis habere? Certe nolo etiam quod in me ipso amplius maneat, sed volo quod ipsum tecum in te totaliter requiescat. Tu enim ipsum creasti ad te dignè laudandum. Melius enim mihi est & cordi meo, ut ipsum remaneat tecum in cruce vulneratum, potius quam in iucunditate omnium terrenorum; potius in tuo latere, quam in aeterna iucunditate & bonitate immensa; potius ad præsens in tribulatione, quam in diuina maiestate; potius in tuo labore, quam in meo corpore. O quam melius mihi est stare in tua securitate, quam in mea fragilitate; potius in tua lamentatione, quam in mea iniquitate. Tolle Domine, tolle cor meum, & vre illud sancti Spiritus igne, ut te semper quærat, te ficiat, te amplectetur, & osculetur, tecum clamans doloribus vulneretur, tecum lugens misericordiam impetret, & tecum moriens viam inueniat, qui es benedictus in sæcula sæculorum, Amen.

DE LOTIONE PEDUM

Apostolorum.

MEDITATIO XX.

Laudabilis olim Sanctorum mos fuit, ut iam morituri, cum ad finem itineris sui peruenissent, unoque pede in hac, & altero in futura vita stabant, præclaras aliquot sententias è thesauro pectoris sui depromerent, ad edificationem & doctrinam suorum discipulorum: non ignorantes, quidquid illa hora dicebatur præterquam quod esset notabile, memoriam altius hædere impressum. Proinde vnus commendabat suis charitatem, alter humilitatem, tertius paupertatem spiritus: quidam mortificationem propriæ voluntatis, & alius virtutem aliam, iuxta cuiusque deuotionem & pietatis sensum.

Quapropter cum hodie Sanctus Sanctorum & Doctor Doctorum ex hac vita migraturus sit, oportet ut omnes ij, qui titulo Christi insigniuntur, & illius discipuli sunt, stent arrestis auribus, attentius omnia, quæ faciet atque dicet Magister eorum in hoc tempore. Omnia enim erunt exempla & dogmata magnæ edificationis & utilitatis. Seruator noster Christus reseruaui optimum vinum vsque ad finem conuiuij. De Cygno fertur, quod imminente morte dulcissime cantat, & imminente funere lætatur. Candelæ quoque cum penè absumpta est, iam

iam extinguenda, clariùs lucet, & luculentior emittit flammam, quam antea. Sic Dominus ille, qui venerat ut esset lux mundi, iam consummandus & extinguendus, maiori fuit exemplorum & dogmatum claritate. Proinde nunc magis, quam vnquam antea nos & corpore & animo præsentem esse debemus omnibus ijs, quæ nobis dicturus, & quæ facturus est.

Huic accedit & alia ratio: hodie siquidem cepit idem Dominus suum condere testamentum, quod absoluit postmodum, expirans in cruce: ubi Patri commendauit spiritum suum, Discipulo Matrem, Corpus sepultura, Latroni Paradysum, vitam mundo vsque ad vestimenta sua, quæ ijs, qui rapuerant ea, quiq; illum crucifixerant, legauit. Hodie verò duo nobis testamento suo dedit, quæ præfiora sunt totius mundi possessione, corpus nimirum & sanguinem suum sanctissimum; quod mysterium instituit ad vitæ nostræ conseruationem, ad viam nostræ ductionem, ad vulnere nostrorum medelam, ad subsidium in omni nostra tribulatione, ad memoriam suæ charitatis, ad arcam seu pignus infallibile hereditatis aeternæ. Tantum enim valet hæc arca, quantum omne id, cuius gratia data est. Sed & testamentum hoc confirmatum est morte Testatoris interueniente. Non sicut vetus testamentum, quod poterat reuocari, eo quod Testator vivebat; sed hic post factum testamentum Testator mortuus est, ratumque nobis & irrevocabile reliquit. Propter hanc itaque causam, non minus etiam, quam propter eam, quæ primo loco posita est, oportet omnino nos hic attentos oculis & auribus præsentem stare, ut videamus & audiamus, quid cuique dabitur & præcipiatur.

Incipiens itaque Euangelista huius mysterij narrationem, primum indicat tempus quod peractum est, festum scilicet Paschale. Erat autem pascha omnium festiuitatum Iudaicarum celeberrima, quo tempore Iudæi agebant memoriam summi illius beneficii, quo Deus eos eduxerat è seruitute Egyptiaca, & in terram promissionis induxerat, omnium inimicis suis in circuitu debellatis: idque mediante sacrificio Agni immaculati, quem offerri præceperat Dominus. Quia verò totum illud figura fuit nostræ Redemptionis, ordinauit diuina sapientia, ut quo tempore celebrabatur figura, eodem celebraretur & veritas.

Ego igitur ipso die, quo Israel liberatus est à seruitute Pharaonis, & nos liberati sumus à seruitute & captiuitate Diaboli: & quo die Israel missus est in terram promissionis, eodem & nobis aperta est porta Cæli, veræ terræ promissionis; quo die submersi sunt currus Pharaonis, & inimici populi Israel in mari rubro, eodem & inimici nostri, id est peccata nostra submersa sunt in mari sanguinis CHRISTI. Omnia illa peracta sunt per sacrificium Agni, hæc autem omnia peregit Filius DEI, per sacrificium sui ipsius, qui est verus Agnus, qui abstulit peccata mundi. Si itaque vnum fuerit figura alterius, conueniens omnino erat, ut quo die celebrata erat figura, eo & veritas opus suum perficeret: non enim conuenientia fuit tantum inter mysteria hæc similitudine historie, sed etiam temporis, quo celebrata sunt. Atque hoc mudo coniunguntur & conferuntur figura & veritas, corpus & umbra, testamentum vetus & nouum, promissio & promissionis satisfactio; Agnus typicus, & Agnus verus. Et sanè res est dulcissima aequè & admiratione dignissima, considerare, quomodo primo die panum azimorum (secundum textum B. Luce) sacrificabatur Agnus materialis, quo sacrificio liberati sunt filij Israel è seruitute Egyptiaca, & quomodo eodem die immolatus est verus Agnus, cuius meritis recuperatus est mundus,

duis, & qui iugo Demonum premebatur, in libertatem assertus. Dico autem eodem die; Iudæi siquidem dies suos numerant, non à matutina ad vespere, sed à vespere vnius die, ad vespere alterius.

Vides itaque, quàm pulchra inter sese hæc conueniant proportionem & harmoniam & quàm accuratè implet Christus, quod Spiritus S. diu præfigurarat. Hoc modo stant duo Cherubin, respicientes alter ad alterum, versis vultibus ad propitiatorium, habentes arcam in medio: duo enim testamenta vetus & nouum respiciunt Christum, & vnum implet quod promittit alterum: non tantum eodem modo, sed & eodem tempore. Proinde Saluator noster conuenientissimè voluit celebrare Pascha nouum, quo die vetus celebratum est. Quapropter antiqua Sacramenta occurrunt nouis, & cum illis finiuntur. Hoc modo adimpletum est, quod in lege promissum erat: *Comederis veteres fruges usque ad nouum annum; donec noua nascantur, edetis vetera*, quasi dixisset, aduenientibus nouis frugibus veteres abijcite.

Quemadmodum enim adueniente Sole, stellæ disparant & obscurantur: sic ad præsentiam nobilissimi illius Sacrificij, celsarunt omnia alia sacrificia: hoc vnum enim, extra omnem comparationem, præstantius est & efficacius, omnibus alijs simul coniunctis.

Post hoc, Euangelista adducit confestim causam & rationem huius mysterij & beneficij: quæ est magnitudo charitatis Christi. de qua dicit: *Cum dilexisset suos, qui erant in mundo, in finem dilexit eos*. Quod ideo dicit Euangelista, non quod cum vita creuerat CHRISTI charitas, quemadmodum creuerat paulatim ipsius gratia: sed quod tunc maior ipsis exhibuerit charitas argumenta. Dicunt Philosophi, motum naturalem vehementiorem esse in fine, quàm in principio. Huic autem motui possumus comparare amorem Christi, saltem quoad signa & indicia illius. Amores alij etiam coniugij optimorum, & bene inter sese viuientium, non sunt eius qualitatibus. Vides mulierem habentem, maritum & filios, quæ estimatio plurimum illos dilexerit, nunc tamen exiguum eorum habet rationem. Quid ita? accidentia infirmitatum, cura domestica, præsentia mortis: metus reddendæ rationis, & horror sepulture, adeo mentem illius angunt, vt nullam alterius rei admittant cogitationem. Atqui ita in hoc casu dicere non possumus, amorem esse maiorem dolore: sed dolorem amore esse potentiorē & vehementiorem, posteaquam is superat amorem, & cōsumet eius vires, sed nec amor ille dici potest fortior morte: sola enim mortis memoria illam extinguit. Amor verò Christi non fuit eius naturæ. Etenim nec mortis memoria, nec eius præsentia potuit refrigerare, aut aliqua eius parte celari flamma illius Charitatis.

Hæc enim est illa charitas, de qua dicitur in Canticis: *Multa aqua tribulationis non potuerunt extinguere charitatem*, nec flumina illam obruere. Dominus enim noster nunc multò humanius & amabilius tractat discipulos suos, multò suauioribus verbis eos compellat, maiora eis beneficia exhibet, diuina Sacramenta instituit, & perfectiora exempla illis relinquit, quàm vnquam antea. Inter exempla verò vnum fuit hoc profundissimè nimirum humilitatis, & perfectissimæ charitatis: proijcit enim se Rex Regum ad pedes suorum famulorum, eosque diuinis suis manibus abluat.

Volens itaque Euangelista commemorare magnum magnæ illius humilitatis exemplum, tractat primum de magnitudine Maiestatis huius Domini. Nam vt pictores nigrum iuxta album ponunt, eò quod vterque color tunc magis elucescit, ita & ma-

Granat. Opus. spirituale.

gnitudo humilitatis iuxta istam maiestatem posita clarescit magis. Dicit itaque eum esse qui sciebat, quia omnia dederat ei pater in manus. Cui celum itaque, terra, & infernus, cui Angeli & homines omniaque quæ creata sunt, erant subiecta, ille suas, quæ omnibus creaturis dominabantur, manus subiecit sordidis vilium piscatorum plantis, pedesque lauit. *Surgit*, inquit Ioannes, *à cena, & ponit vestimenta, & cum accepisset linteam, præcinxit se*. Deinde misit aquam in peluim, & cepit lauare pedes discipulorum. Vestis illa, vel linteam hoc, quo se præcinxit hic Dominus, non tantum lauandis pedibus Apostolorum seruiebat, sed & mysterij nostræ Redemptionis typus erat: tamen enim ad opus vnum, quàm ad aliud perficiendum Dominus posuerat sua vestimenta. Sed quæ sunt quæso vestimenta Dei? Dicit David, quod *amictus sit lumine sicut vestimentum*. Et Ioannes asserit, quod erat in vestimento hoc scriptum, *Rex Regum & Dominus Dominantium*.

Secundum illud itaque splendor vestium, quibus vestitus est Dominus noster, est eius claritas, pulchritudo, gloria, sapientia, omnipotentia, immortalitas & beatitudo, omnibus his vestimentis sese spoliavit, quantum ad exteriorem apparentiam, vt lauaret peccata mundi. Tunc enim potissimum lauit, quando sanguinem suum in cruce effudit. Quid itaque nudius vnquam visum est Salvatore in cruce pendente? Vbi erat tunc, Domine, tua fortitudo? vbi erat tua sapientia; vbi omnipotentia, gloria, species, decor & pulchritudo tua? Dicit enim Prophetæ, quod *non erat species neque decor*: quod vidit te & non agnouit, eò quod non erat aspectus. Sin autem hæc diuina sunt, & ab oculis nostris abscondita, vbi tua fama? vbi honor? vbi discipuli vbi socij? vbi denique illa multitudo te sequentium, & grex ille, quem tam sollicitè in deserto pauidisti, qui te regem creare volebat, vbi est? quid illi male accidit? cur dispersiuit? Non video in te vel limbum, vel subregmè vnum, ex tam opulentis & splendidis vestibus relictum. Tua potentia habita est pro infirmitate, tua sapientia pro stulticia, tua bonitas pro malitia, tua pulchritudo pro deformitate. O verè Sampson, quis torundit capillos tuæ fortitudinis? quis manus & pedes ligauit? quis te tradidit potentia Philistinorum? Testatum est vniuerso mundo, Domine, quod solus amor Dalila, solus amor Ecclesiæ hæc omnia potuit, solum desiderium, quo agebaris ad sanctificandum & lauandum illam tuo sanguine, te vincit inimicorum libidini tradidit. Propter hoc lauacrum surrexisti à mensa caelesti, & venisti in hunc mundum, vbi tegens & dissimulans pulchritudinem tuam gloriæ, lauiti maculas nostrarum animarum.

Saluator itaque nudus, & linteus, vt ait Euang. præcinctus, misit aquam in peluim, & cepit lauare pedes discipulorum, inter quos erat & Iudas. Nec dubitandum hic est, Iudam exceptum à communi hoc beneficio non fuisse, sed eius pedes, vt aliorum, lotos esse. Quod spectaculum magis admirandum? Mirabile est videre Deum pendentem inter duos latrones, sed mirabilius videre illum ante pedes Iudæ proditoris sui procumbentem. Quid cogitaret ille Phariseus, qui Iesum inuitarat, si videret hæc? murmurabat enim, quod Christus permetteret se tangi, & pedes eius lauare à scemina peccatrice, existimans piaculum hoc esse, & rem tam insigni propheta indignam. O Pharisee si tantopere mireris, qui nihil aliud de Christo sentis, quàm quod propheta est, quid faceres si Deum illum crederes, & si à peccatrice contrectari cerneres? Si enim indigni erat Propheta, multò magis erit indignum Deo. Pergam vltèrius ô Pharisee, & rogabo, quid face-

ooo

res, si

Abac. 3.

res, si eum, qui verus Deus est, & Prophetarum dominus, videres non lauari, sed lauare, non manus, sed sordidos pedes, non Regum & Imperatorum, sed vilium piscatorum, & quod plus est omnium peccatorum flagitiosissimi Iudæ, hostis ipsius & proditoris iurati? Quid mirabilius vnquam est auditum? quid magis obstupendum? *Domino audiui verba tua, & timui: vidi opera tua, & conturbatus est venter meus: obstupui, & contremuerunt labia mea.*

Non contentus tanta humilitate, inquit Chrysostomus, fecit eundem proditorem participem Sacramenti corporis & sanguinis sui: ita vt eum ipsum sanguinem, quem sceleratus ille vendiderat, eidem præberet Christus in remedium suorum peccatorum, si respiscere, & ad cor redire voluisset. Sed omnia hæc non sufficiebant ad vnum expugnandum & molliendum cor, quod Sathanas possidebat. Tanta est vis & fortitudo, qua fortis ille armatus atrium suum defendit.

Insignis est locus iste, ad expugnandam eorum pertinaciam, qui nolunt humiliari, & petere veniam illarum iniuriarum; aut qui rogati culpam nolunt ignorare illi, a quo læsi sunt; confundit egregie locus iste hos, qui dicunt se nec alloqui posse, nec oculis benignis aspicere eos, qui vel leuissimam ipsis iniuriam intulerunt. Videant, videant illi hic Deum trigenta denariis venditum, & tamen prostratum ante pedes eius, qui illum vendiderat.

Sed relinquentes Iudam, ad Petrum veniamus. Ille enim postquam vidit Deum & Saluatorem suum ante pedes suos proiecit, *Domine, inquit, tu mihi lauas pedes?* Tu, qui omnes creature seruiunt, tu quem laudant Angeli, quem adorant Dominationes, in cuius conspectu tremunt Potestates, ante cuius Maiestatem nutant columnæ cælorum, quem laudant Stellæ matutine, tu mihi lauas pedes? Tu mihi quis ego? quis tu? Tu es qui es, Ego sum qui non sum. Tu es Dominus tantæ Maiestatis, & gloriæ, vt

in agnitione
Dei.

vnuerſitas creaturarum, cælum, terra, mare, Angeli, homines, tota denique hæc magna & admirabilis mundi Machina, & quicquid in ea est, iuxta te posita, nihil sit aliud, quàm minutissima stellularum Soli comparata. A tua gloria cuncta obscurantur: deformia sunt omnia pulchritudini tue collata: tua magnitudo soluit & destruit omnia. Omnes gentes ante te sunt, quasi non fuerunt, & tanquam nihilum reputatæ sunt in tuo conspectu. Tantum est esse tuum, & tanta tua magnitudo, vt tanquam momentum statera, ait Sapiens, sic ante te sit orbis terrarum, & tanquam gutta rosis antelucani, quæ descendit in terram. Itaque, ô Deus & Domine mi, gloria & fortitudo mea, si totum Vniuersum, quod tam immensum est in comparatione tui, nihil sit aliud, quàm quod Sapiens dicit, ego qui tam paruus pulvisculus sum illius Vniuersi, quid ero tibi collatus? quomodo me appellabo? quod nomen mihi sumam? dicam me esse vermem, muscam, formicam? Nihil est: appellabo me pulicem, curculionem, lentem? Minor sum. Nescio ergo Domine, quod mihi nomen imponam: Omnia enim hæc nomina maiora sunt, quàm vt mihi competant. Cum tu itaque sis qui es, & ego qui non sum, quomodo tu pedes meos lauabis? Hæc omnia, & multo minora sensit & dixit Petrus in corde suo de seipso, vt qui ex reuelatione Patris didicerat iam Filij dignitatem & gloriam. Dominus verò etiam humilitatem & reuerentiam Petri acceptauit, opus tamen inceptum non intermisit, iubens Petrum tacere, & præcipiens vt sub pena priuationis gratiæ, beneficium oblatum non recusaret.

Cum iam CHRISTVS pedes suorum lauisset, accepit vestimenta sua, & sedit iterum in sede, seu

cathedra celestis Philosophiæ, cœpitque declarare, quid mysterium illud significaret: *Scitis, inquit, quid fecerim vobis? vos vocatis me Magister & Domine, & bene dicitis, sum enim. Si ergo laui pedes vestros Dominus & Magister, & vos debetis alter alterius pedes lauare. Exemplum enim dedi vobis, vt quæ admodum ego feci vobis, ita & vos faciatis.* Omnis istius cæremonie non alius erat finis, quàm vt palpabile & manifestum nobis daretur humilitatis exemplum, idque daretur in fine vite illius, tanquàm memosinon, vt altius memoria nostræ fixum, repositumque maneret. Ergo, Domine, si ille fuerit principalis tuus scopus in hoc opere, sufficiebatne totius vite tue præcedentis ratio, quæ nihil aliud fuit quàm cœtinuum, idque perfectissimum exemplum humilitatis? Quid aliud huncque docuisti, quàm humilitatem? Quid sibi voluit ille cælo in terram descendere? quid, quod natus es in stabulo, positus in præsepio, circumcisus vt peccator, præsentatus tanquam matris immundæ filius, & redemptus in templo tanquam seruus? quid, quod fugisti in Ægyptum tanquam timidus & infirmus? baptizatus cum Publicanis? persecutionem passus, & calumnijs varijs tanquam malefactor exagitatus? Quid, inquam, hæc omnia sibi volunt? quid nos docent? in quem finem ita acta sunt alium, nisi vt humilitatem nobis commendarent? Quid aliud nobis indicat, quod matrem humilem, patriam humilem, societatem humilem, habitum humilem, vitamque humilem elegisti? quid, inquam, hæc omnia nobis clamant, quæ

Discite a me: quia humilis sum.

Sin autem hæc exempla tibi videantur leuia, nonne sufficiebant illa tue passionis, quæ nunc erant proxima? vbi videreris, vt Esaias ait, tanquam despectus & nouissimus virorum, & (vt Dauid ait) opprobrium hominum, & abiectio plebis? vbi capiendus eras, vt latro, ligandus vt seruus, conspuendus vt blasphemator, illudendus, vt morio, flagellandus vt malefactor, crucifigendus inter latrones tanquam vnus ex illis? habitus denique in multo minori pretio quàm Barrabas depeculator & sicarius publicus? Si itaque hæc tot & tanta restabant humilitatis exempla, eaque iam quasi in foribus posita, quid opus erat hoc nouum & inusitatum adijcere?

Nemo poterit commodè mysterium hoc intelligere, nisi qui beneficium celestis luminis nouerit scrutari hinc excellentiam huius virtutis, illinc difficultatem maximam, quæ sese offert priusquam perfecit acquiratur. Propterea Dominus noster, qui arteriam cordis nostri optime tetigerat & explorarat, inuenit tantam infirmitatem in hac parte, vt facile intelligeret, multis opus esse remedijs, & curam esse difficilem. Est autem virtus hæc optima methodus veniendi ad viam veritatis, id est, ad viam cælorum. Fateretur hoc Augustinus, qui rogatus quæ esset via veritatis, respondit: Non aliam tibi ad capeſcendam & obtinendam veritatis viam inuenies, quàm quæ monstrata est ab illo, qui gressum nostrorum tanquam Deus vidit infirmitatem. Ea autem prima est humilitas, & si iterum interroges quæ sit via veritatis, dico secunda humilitas, & si milles me interrogaueris semper idem respondebo.

Alludit B. Doctor dicto cuiusdam Philosophi, qui rogatus quid esset optimum in Rhetorica, respondit: Prima eloquentia, secunda eloquentia, tertia eloquentia, &c. Fuit autem is modus loquendi, quo D. Augustinus voluit exaggerare vim huius virtutis, idque meritò. Cui enim malo non medetur humilitas? cui bono non patrocinatur? cui difficultati non succurrit? Si impetrata velis à Domino misericordiam

ricordiam, iutabit te humilitas: huius enim ope non tantum Publicanus Euangelicus, sed & Rex Ahab Idololatra, & peruersus diuinam misericordiam obtinuit. Si vis fortem habere in gratia Euangelica, auxiliabitur tibi humilitas: Dominus enim ipse clamat se missum ad euangelizandum pauperibus, id est humilibus; & alio loco dicit pauperes euangelizari, seu pauperibus euangelium annunciari. Quare spiritum sapientiae & cognitionis diuinæ? is absconditus est sapientibus, ait Christus, & prudentibus: reuelatus autem paruulis, qui sunt humiles. Vis orationem tuam exaudiri? succurrer tibi humilitas: scriptum est enim: *Oratio humiliantis se, penetrabit nubes, & donec propinquet, non consolabitur, & non discedet, donec Altissimus aspiciat.* Vis viuere sub protectione & umbra Dei? impetrabis illud humilitatis auxilio: dicit enim Dauid: *Custodiens paruulos Dominus, humiliatus sum, & liberauit me.*

Si vis vitam tuam componere, teque preparare ad gratiam Dei percipiendam, necessaria tibi est humilitas. Quemadmodum enim naturæ comparatum est, ut omnes aquæ loca quærant humilia: sic gratia non fluit, nisi ad corda humilium. Propterea dictum erat, quod in aduentu Christi omnis vallis impleteretur, & omnis mons & collis humiliaretur. Idem & B. Virgo in diuino illo suo Cantico confirmat: *Deposuit, inquit, potentes de sede, & exaltauit humiles: esurientes impleuit bonis, & diuites dimisit inanes.* Diuites vocat hic eos, qui se tales esse arbitrantur, qui superbi sunt, qui arrogantes, qui de virtutibus & meritis suis gloriantur: quemadmodum Phariseus ille Euangelicus. Si cupias eandem quoque gratiam conseruare, humilis esto: certum enim est & indubitatum, non esse artem, aut medium gratiam conseruandi aliud, præter id, quo prius est acquisita. Testatur id Bernardus, cum dicit: Semper solet esse diuina gratia familiaris virtus humilitas. Nimirum conseruanda humilitatis gratia diuina solet pietas ordinari. Verè nihil efficacius est ad gratiam conseruandam, quam humiliter de se sentire.

Sin autem singulari quodam modo velis in anima tua conseruare charitatem, in qua consistit summa totius vitæ Christianæ, certus esto, quod non alia virtus isti officio aptior sit & vtilior humilitate. Quemadmodum enim ignis optime conseruatur si cinere tegatur, ita ignis Charitatis nunquam securus custoditur, quam cum in cineribus humilitatis sepelitur. Præterea si desiderio magno tenearis, Deum honorandi & glorificandi, memento quod quanto profundius te coram illo humiliaueris, tanto sublimius illum honorabis, quoniam magna, inquit Ecclesiasticus: *Est potentia Dei solius, & ab humilibus honoratur.* Et Propheta Baruch: *Non mortui qui sunt in inferno, quorum spiritus acceptus est a visceribus suis, dabunt honorem & iustificationem Domino, sed anima que tristis est super magnitudinem mali, & incedit curua & infirma, & oculi desolentur, & anima esuriens dat tibi gloriam, & iustitiam Domino.* Si denique velis ut anima tua sit vnum tabernaculum Christi, ubi moretur, ubi habitet, ubi pascatur, ubi cubet in meridie, ubi delicias suas habeat, amplectere omni studio hanc virtutem, hæc enim efficit homines viuæ templi Dei, ut Augustinus affirmat: O Domine, inquit, quam excelsus es, sed humiles corde sunt domus tuæ. Propterea & Saluator in Canticis vocatur lilium conuallium, ut significetur, quod ipse, qui est nobilissimus & pulcherrimus flos, supra quem Spiritus S. requiescit, nascitur & conseruatur, non in montibus, sed in humilioribus vallibus. Ne autem longior sum,

Granar. Opus. spiritual.

valet etiam virtus illa ad acquirendam sanctitatem & iustitiam: unde insignis quidam Doctor, hoc nobis reliquit elogium: Quis est, ait, sanctus? idem qui humilis, quis sanctior? qui humilior: quis sanctissimus? qui & humillimus est. Quod quidem ille dixit, non quia propriè loquendo, sanctitas mensuretur iuxta quantitatem humilitatis (sanctitatis enim mensura sumitur à Charitate) sed quia plurimum adiuuat & disponit, hæc virtus ad charitatem: ubi enim magna humilitas, ibi magna charitas.

Si itaque tantæ, & tam præclaræ sint, prærogatiuæ & vires humilitatis, quid mirum si sapientissimus Magister & Dominus omnium virtutum eam nobis toties, & tot exemplis atque doctrinis commendaret? Quemadmodum enim ingens illa auri cupiditas fecit homines in terræ viscera descendere, & scrutari venas illius, ut aurum inueniant; sic amor ille, quo prosequuntur hanc virtutem, & encomia illius à Christo nobis data permouerunt multos, ut humiliarentur, & in infimum terræ locum descenderent: ubi fodinæ sunt non auri, vel argenti, sed pretiosissimi huius thesauri.

Porro non tantum propter vtilitatem, sed etiam propter difficultatem huius virtutis, Christus toties commendationem hanc repetit, & tot argumentis & exemplis amplificauit: quæ difficultas tanta est, quanta est ambitio & appetitus honoris proprii, quibus homines quasi furis exagitantur, quorum vim & tyrannidem nemo facile pronuntiabit. Appetitus autem ille insensibilis hostis & inimicus est humilitatis, qui & potentior ex eo fit, quod vires administrat Diabolus, qui cupiditatem illam auget, & flammæ fornacis illius Babylonici, quæ supra fornacem cubitis quadraginta nouem effunditur, æggestis lignis sufflat.

Si itaque virtus illa tam utilis sit, sed & accessus ad illam tam difficilis, mirandum non est, si sapientissimus ille medicus, ita sese exercuit, ita manum defatigauit suam, in hoc vulnere curando. Nouerat enim pestiferum humorem, in quo peccabat nostra infirmitas, sciebatque ad eliciendum vel extrahendum illum multis gravis aloës opus esse. Quemadmodum itaque medici vni contrario per alterum medentur, ita celestis ille Medicus, non ignorans magnitudinem vanitatis nostræ, voluit illam curare exemplis profundissimæ humilitatis. Si autem hæc tanta encomia tibi sufficiant ad inflammandam animam tuam amore huius virtutis, hortor te, ne contentus sis imaginem & vnam exteriorum humilitatis te affectum esse, ut faciunt illi, qui foris humiles apparent, intus autem sunt superbissimi: Tales reprehendit Hieronymus his verbis: *Fidam humilitatem fugiens, illam sectare, quæ vera est, quam Christus docuit: humilitatem, in qua non fit superbia inclusa.* Multi enim huius virtutis vnam, veritatem eius pauci sequuntur. Perfacile est aliquem vestem habere contemptam, salutare submissus, manus & genua deosculari, inclinato in terram capite, oculisque deiectis humilitatem atque mansuetudinem polliceri, lenta voce tenuique sermones infringere: suspirare crebrius, & ad omne verbum peccatorem se & miserum clamare. Et si vel leui sermone offensus sit, continuo attollere supercilium, leuare ceruicem, & delicatum illum oris sonum infano repente clamore mutare.

Et alio loco: Nihil est, quod nos ita & hominibus & Deo gratos faciat, quam si vitæ merito non magni, sed humilitate infimi simus. Humilitatem sequere, non quæ ostenditur aut simulatur gestu corporis aut fracta voce verborum, sed quæ puro cordis affectu exprimitur. Aliud enim est virtutem habere, aliud virtutis similitudinem. Multo illa de-

Ooo 2 formior

formior est superbia, quæ sub quibusdam humilitatis signis later. Nescio enim quomodo turpia sunt vitia, quum virtutum specie celantur.

Dicendum hic & illud est, quod inter omnes tentationes vix inueniatur subtilior, & periculosior, & cognita difficilior superbia. Aliorum enim vitiorum tentationes, vt sunt tentationes carnis, odij, inuidiæ, iræ, vindicandi libidinis, quis non videt manifestissimè esse tentationes peccatorum, quæ manifesta sunt & omnibus cognita? Illa verò superbia, sæpe laneis pedibus ingreditur, & ad blandiens homini, persuadet ei quod est discretus, quod ratione officij multa illi debeantur, & similia; quæ homo facile de seipso credit, amore affectus proprio, quo excecatur, & decipit seipsum. Illud vnum est, & grauioribus huius vitæ periculis, è quo multa solent nasci incommoda, magnaque vitiorum atroxia. Necesse itaque est, vt verus amator humilitatis semper vigilet, vt stans in specula sua hostem venientem videat, quicum malignis cogitationibus ostium cordis pulsare incipit, summa cum velocitate accurre debet, pellulum obdere, & hostem repellere, præsupponendo quod ea cogitatio est inspiratio Draconis illius infernalis, qui est Lucifer, Rex omnium filiorum superbiæ, qui sub isto genere blanditiarum quærit illum inficere, & spiritum illi eundem infundere, per quem olim pulcherrimos Angelos in turpissima Dæmonum monstra conuertit. Verus autem humilitatis Amator nihil amplius de se ipso sentiat, quam de mortuo foetido & vermibus scatente cadauere, cuius ipse foetorem nequit perferre. Tunc enim recordabitur illius Paulini; *Si quis existimet se aliquid esse, cum nihil sit, ipse se seducit.* & illius; *Quid autem habes, quod non accepisti? si autem accepisti, cur gloriaris, quasi non acceperis?* Cui consonat illud eiusdem; *Non quod sufficientes sumus aliquid cogitare à nobis, quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est.* & illud; *Cum metu & tremore vestram salutem operamini: Deus est enim, qui operatur in vobis & velle & perficere.* Omne itaque bonum à Deo est, & qui sibi ipsi quicquam attribuit, aut inaniter gloriatur in operibus suis, is Deo gloriam furatur suam.

DE INSTITUTIONE VENERABILIS Sacramenti Eucharistiæ.

MEDITATIO XXI.

Post pedum lotionem sequitur mirabile beneficium institutionis sanctissimi Sacramenti Eucharistiæ, quæ plena est inextinguibilis charitatis & prouidentia. Videns enim Saluator, quod emigrante se ex hoc mundo, nos tanquam Orphani relinquere in medio tantorum tamque ferocium inimicorum, nostri misertus instituit hoc Sacramentum, in quo seipsum nobis reliquit, vt esset perpetuus noster Socius in solitudine nostra: reliquit etiam vt esset conseruatio animarum nostrarum, medela nostrorum vulnerum, confortatio nostræ infirmitatis, scutum contra inimicos nostros, & prælibatio celestium deliciarum. O admirabile conuiuium, ô panem celestem, ô cibum vitæ & epulum regale, ô Sacramentum admirandæ virtutis, per quod celi aperiuntur, debellantur Dæmones, defenduntur homines. Virtute tua vicere Martyres, de te armati sunt Confessores, tibi suam puritatem debent Virgines, per te iusti triumpharunt de hoc seculo, & opere tua veri penitentes ex inferno inferiori in celum subleuati sunt.

Mirabilis Deus in omnibus operibus suis, in nullo verò mirabilior, quam in hoc. Quapropter inter nomina, quæ Saluatori apud Esaiam tribuuntur, vnum est *Admirabilis*. In omnibus enim locis & mysterijs vitæ suæ mirabile est. Ceterum in-

ter omnia, in hoc Sacramento est præter omnem captum nostrum plis quam in alijs admirabilis. Quapropter non sine ratione per Manna præfiguratum est, quod non tantum proprietate aliqua, sed etiam nomine magnitudinem huius mysterij repræsentat. Manna enim, vel manhu, dictio admirationis est apud Hebræos, idem significans, quod Papæ, vel, *Quid est hoc?* Multum id conducit nostro proposito, ad explicandum huius mysterij summum miraculum: est enim tale, vt si quis diligenter illud intueatur, non possit non, præ admiratione penè deficere, & sæpe cor suum compellere ac dicere: *Quid est hoc? scire me oportet quid sit hoc, quod infinita illa Maiestas, quam non dico terra, sed celi celorum capere non possunt, voluit in exigua hostia consecrata totus contineri?* *Quid est hoc, quod ille, qui habitat in celo, residet inter choros Angelorum, vult nunc habitare in terris inter filios hominum?* *Quid est hoc, quod Dominus Maiestatis iterum vult venire in mundum, & iterum manibus peccatorum contrectari?* *Quid est hoc, quod ille, qui eiusdem est substantiæ cum Patre & Spiritu Sancto, voluit fieri vnum cum homine? quis cibus est iste, qui sic corda confortat? qui sic intellectum illuminat? qui sic infirmitatem inflamat? qui sic animam purificat?* *Quod conuiuium est illud? quæ pietas est ista? quis amor ille? quæ sunt hæc viscera misericordiæ?* *Certe donum est dignum tali Donatore, opus eius bonitatis, signum eius charitatis, testimonium eius misericordiæ.* O panem Angelicum, ô vitæ cibum, ô fortitudinem nostræ debilitatis, sodalium nostræ peregrinationis, gaudium exilij nostri, participatio meritum Christi, vnio suauissima nostri spiritus cum Deo.

Quamuis autem plurimas hæc admirandi causas habeamus, tu tamen ô anima mea admirare ante omnia magnitudinem beneficii, quod Dominus hic tibi præstat, meditantibus sanctissimi huius Sacramenti effectibus, inter quos (sunt enim innumerabiles) primum sibi locum vendicat, quod hominem Deificat, seu diuinum facit, id est, Deo facit similem in sanctitate, & puritate vitæ, & posthac gloriæ celestis beatitudine. Quoniam autem hæc dignitas tanta est, vt incredibilis esse videatur, age audiamus ipsum Dominum: *Cum omea, inquit, verè est cibus, & sanguis meus verè est potus: qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem in me manet, & ego in eo.* Hinc est, vt cum Deus maneat in homine, & homo in Deo, fiant, vt Apostolus ait, vnus spiritus, seu vnum quid; quæ dignitate & gloria non potest in hac vita excogitari maior vel excellentior.

Exaltemus omnes voces nostras, clangat vbique tuba, conuocentur omnes creaturæ, congregentur omnes nationes, vt reddant gratiam pro gratia tam immensa. Aspexit Domine oculis tuæ pietatis vilitatem conditionis nostræ, & per sola viscera misericordiæ tuæ determinasti eam dignitate tam excelsa nobilitate, vt vnum tecum seceris. O admirabilis dispensatio gratiæ. Quid admirabilis vnquam auditum est, quam quod creatura vilis & abiecta per naturam, tam foeda & abominabilis per peccatum, per gratiam sic exaltata est, vt super calos ascenderit, nec quiescat priusquam ad Deum peruenit? *Quid Domine addi potest ei, qui tecum vnitur, nisi vt tibi fiat similis?* *Quid glossipio additur, cum misco vnitur, nisi eadem suauitas & fragrantia?* *quid denique addi potest ferro, cum igne vnitur, nisi vt candeat & ignescat?* *Quid itaque Domine super est illi, qui tecum coniunctus est, nisi vt fiat diuinus?*

O clemens

Esai. 6.

1. Cor. 4.

1. Cor. 3.

Philipp.

Esai. 9.

O clementissime Domine, quid potuisti facere pro nostro remedio, quod non fecisti? O admirabilis gratia, o admirabilis permutatio, o stupendum commercium diuinæ bonitatis? Assumpisti Domine mortalem & infirmam nostram humanitatem, & reddidisti nobis tuam clementissimam diuinitatem. Verè tu effudisti in nos thesauros tuæ gratiæ, & aperto pectore paterno rupisti venam excellentissimæ tuæ charitatis, & ebulliente sanguine copiosissimo filios tuos aspersisti. Hoc ipso demonstrasti, quantis amorum flammis cor tuum intus ardebat; & quia ignis ille tegi diutius non poterat, eruperunt flammæ cum luculentissimo splendore, coquentes nobis hoc epulum, quo non semel fruimur, non vno die reficimur, sed quotidie, quamdiu vivimus in hoc seculo. O admirabilis bonitas, o ineffabilis Charitas, o liberalitas nunquam audita, ubi dator ipse donum est, seruus Dominum recipit, homo panem Angelorum manducat, Dominus famulatur seruo, & seruus de carnibus Domini satiatur.

O quam mirabiliter, Domine, relucet, in hoc mysterio tua bonitas, tua potentia & sapientia? Quæ maior bonitas, quam tam sublimem Deum sese tam vili animalculo tam liberaliter, imò profuse communicare? Quæ maior potentia, quam contineri Deum & hominem sub tam exiguo pane; eumque etiam in minutissimas partes diuidi, sine diminutione? Quæ maior sapientia, quam inuenire tam conueniens & salubre remedium ad curandam nostram infirmitatem? Conueniens sine dubio erat, ut nos, qui manducando vitam amiseramus, eandem manducando reciperemus, & quemadmodum fructus arboris nos destruxerat, ita nos fructus arboris restitueret. De fructu arboris illius dictum est; *In quacunque die comederis ex eo: morte morieris.* De huius vero fructu contrarium promittitur, qui manducat de pane hoc, viuet in æternam. Ita ut qui recipit & conseruat in se virtutem & gratiam, quam panis ille celestis dat, viuet in hoc mundo vitam æternam & diuinam; eademque vita durabit vsque in æternum: & hic enim, & illic iusti viuent vitam eandem, hoc est spirituales & diuinam. Differt itaque cibus hic ab alijs omnibus, etiam ab ipso manna, quod datum est patribus in deserto. Alij enim cibi, ut nec manna illud, non dant aliam vitam, quam temporalem; hic autem æternam dat, quæ quidem incipit in hac vita, nec cum morte finitur, sed durat in omne seculum.

Præterea cum omnes lethaliter vulnerati essemus à venenoso illo serpente, conueniens erat, ut nobis theriaca quædam componeretur, cuius virtute sanaremur. Eam autem composuit ipse celestis medicus in hoc salutari ferculo. Diuinum enim hoc Sacramentum non est aliud, quam spiritualis theriaca contra venenum antiqui serpentis composita.

Duplex caro in hoc seculo. Erat & conueniens admodum, ut quemadmodum erat in terris caro quædam putrefacta, quæ corrumperebat omnes animas, quæ illi commiscebantur: ita & alia caro veniret, pura, & sana, quæ purificaret & sanaret omnes animas, quæ illi coniungerentur. Non sunt alia carnes præter has duas in mundo, vna est Adami infecta peccato, altera Christi concepta de Spiritu sancto. Quemadmodum itaque anima nostra, cum carni in utero matris nostræ infunditur, contrahit actum ex ea maculam peccati originalis, & omnia mala alia quæ subsequuntur: ita cum anima nostra alteri illi purissimæ carni per Sacramentum hoc commiscetur, repletur gratia, & omni bono, quod ex gratia profluit, potius

Granat. Opusc. spiritual.

tur. Ibi homo coniungitur Adamo, & fit particeps omnium Adami miserationum; hic copulatur cum Christo, & fit particeps omnium beneficiorum eius.

Venit itaque nunc omnes animæ adolescentulæ & amatrices Christi, accumbite, de celesti hoc cibo comedite, ut vnum sitis cum vestro Creatore. Ne satis sit vobis Christum spiritualiter mente amplecti, sed amplectimi quoque in illum corporaliter in hoc Sacramento. Quemadmodum enim Amatori illi æterno non satis fuit spiritualiter naturam humanam amare, sed voluit eandem secum vniri per medium incarnationis, ita ut nos contenti esse non debemus, si Christum spiritualiter amauerimus, sed coniungi quoque eidem nos omnes oportet per sanctam Communionem. Id autem vel eò magis facere debemus, quod non habemus remedium aliud ad debita nostra persoluenda, & necessitati nostræ protiidendum quam diuinum illud Sacramentum. Tria enim sunt inter alia, quæ hominem semper obligatum Deo detinent. Primum est multitudo beneficiorum Dei, pro quibus reddere debet gratiarum actiones: multitudo peccatorum, quorum petere debet indulgentiam, seu remissionem: & multitudo miserationum, necessitatum & infirmitatum, pro quibus remedium tenetur implorare. Quapropter & in lege tria erant antiquitus sacrificiorum genera, oblatio, quæ fiebat Deo, pro beneficijs acceptis; Sacrificium, quod offerebatur pro peccatis admissis; & aliud sacrificij genus, quod victimam appellabant, fiebatque pro impetranda salute & remedio necessitatum populi. In locum istorum trium sacrificiorum inuenit Saluator alia tria remedia maiora & meliora, dum instituit hoc Sacramentum: Est enim hoc præstantissima oblatio, quæ Patri potest offerri pro omnibus suis beneficijs: est Sacrificium acceptissimum Deo, nobisque vtilissimum ad consequendam remissionem peccatorum: & victima gloriosa pro impetrando remedio, in omni nostra necessitate. Quapropter homo tu, qui tanta debes Deo pro acceptis beneficijs, qui tam misere laboras sub peccatorum pondere, cui tot necessitates circumstant, accede ad diuinum hoc mysterium; huius enim thesauro redimes tua debita, huius gratia delebis tua crimina, huius medicina tuam curabis infirmitatem, & diuitijs eius tuæ subuenies paupertati. Sin timor te arceat, tibi que persuadeat, magnam esse præsumptionem audere in conspectum tantj Domini venire, Responde, tres istas obligationes te in hanc necessitatem adduxisse, & quod Sacramentum hoc vnicum est, & præcipuum medium tibi à Christo relictum, ut ex eo depromas, quidquid æterno Patri debeas.

Si ea itaque tam magna fuerit misericordia, opusque diuinæ providentiæ, memento ne ingratus sis, sed gratias age Christo semper. Ut enim sacramentum hoc continet in se illum, qui est omnia in omnibus: ita etiam omnes virtutes & gratias in se complectitur. Nam si sanctus Rex David olim exhortatus sit Hierosolymorum incolæ, ut laudarent Dominum, eò quod daret satietatem & abundantiam panis corporalis, qui nihil aliud potest, quam famem corporis exatiare, quantas gratias, quantas laudes nos Domino debemus pro illo pane, qui famem animæ pellit, qui est panis Angelorum, & panis vitæ, factus ex granis illius frumenti, quod cadens in terram, dedit fructum vitæ sempiternæ.

Ooo 3 SEQUI.

Tria genera sacrificiorum.

SEQUITUR HISTORIA PASSIO-
nis ex deuotissimo sermone D. Bernardi, quem
male quidam B. Anselmo tribuunt,
desumpta.

MEDITATIO XXII.

Peracta pedum lotione, Sanctissimo Sacramen-
to Eucharistiae instituto, datoque in sermone
suo illo prolixo charitatis & patientiae salutari
mandato, & disposito fratribus suis regno Patris tui
ad locum Proditori tuo notum, cum illis diceret; *sciens omnia, quae ventura erant super te. Ibi anima
tuae tristitiam, quam ex imminente passione tua
sponte assumpsisti; sicut & cetera, quae passus es, in
auribus fratrum non erubisti profiteri, dicēs tunc;*
Tristis est anima mea usque ad mortem. Positis quo-
que in terra genibus, procidisti in faciem orans in
agonia, & dicens: *Mi pater, si possibile est, transcat
à me calix iste.* Et angustias quidem cordis tui certis-
simè indicabat sudor ille sanguineus, qui orationis
tempore de carne tua sanctissima guttatim decur-
rebat in terram. Dominator Domine Iesu, unde tua
hac tam anxia supplicatio? Nonne volūtariè omni-
no Patri sacrificium obtulisti? Vtique Domine. Arbi-
tramur autem quod hoc ad consolationem infirmo-
rum membrorum tuorum assumpsisti, ne fortè de-
speret quis, si caro infirma murmuret, ubi ad passio-
nem promptus est spiritus. Nimirum & ut maio-
ris erga te amoris & gratitudinis stimulos habe-
mus naturalem carnis infirmitatem his indicijs in
te expressisti: quibus docemur, quod verè languo-
res nostros portasti, & non absque sensu doloris pas-
sionum sentes percurristi. Vox enim illa vox esse
carnis videtur, non spiritus, ex eo quod subiunxisti;
Spiritus quidem promptus est, caro verò infirma. Hæc
Bernardus.

Hoc loco exclamat insignis quidam Doctor Ec-
clesiæ: Non sit mihi verisimile Domine, hominem
vnquam fuisse, qui maiores angustias & anxietates
perpeffus est ijs, quæ in te fuere. Eadem facit sanctis-
simus ille tuus sanguis, quem ex venis tuis expres-
sit doloris magnitudo. Quis enim vsquam legitur,
in tanta angustia fuisse positus, vt sanguinem suda-
uerit, nisi tu o suauissime sponse sanguinum? viua
siquidem illa tormentorum, quæ tibi parabantur,
representatio, tanta cum violentia sensituiam par-
tem animæ tuæ (cuius proprium est fugere ea, quæ
corpori sunt contraria) concussit, vt dolere, tristari,
& expauescere te fecerit. O bone Iesu, quàm graue
fuit tuis humeris onus peccatorum nostrorum. A-
liàs dixit Pater tuus per Prophetas, *labor autem sustinēs,*
malitiam nimirum hominum: sed multo maior
subest causa, si tu id dixeris; Verè enim laborasti
sustinens, cum te peccata nostra premerent. Vt enim
vua in to: cular coniecta, onere superimposito, fran-
gitur, atque vndique liquorem effundit: Sic bene-
dicta caro tua onere dolorum intolerabilium pres-
sa, liquorem sanguinis vndeque diffudit. Adeo
vt te humeris nostris imponente onus leue & iu-
gum dulce, nos iterum tibi imponamus onus tam
graue, vt nemo illud præter te portare potuerit.
Hic primus quem calcasti botrus est, ex quo vinum
expressisti pro Virgine filia Iuda, id est, pro Ecclesia
sponsa tua. Hic incipit tingi vestis tua sanguine:
hic incipis fieri sponfus sanguinis, quamuis incir-
cuncione huic operi felix auspiciū dedisti. Sed ea
erat communis puerorum lex; Nunc autem, quod
nunquam auditum est, sanguinem sudando diffun-
dis. Itaque o bone Iesu, quis tibi animus, quæ mens
fuit in hoc termino constituto? Quid est, o pater
cælestis, quod filius tuus Vnigenitus ante te in
terrum procidens, sic laborat, sic defatigatur? an

non memineris quod de tua substantia genitus es
is, quem nunc vides sudore sanguineo adeo diffu-
entem? In te sperauerunt antiqui Prophetae Patres
& Patriarchæ, & liberaſti eos: ad te vocem eleua-
runt suam, & non sunt confusi. Quare igitur Vni-
genitus tuus Filius, qui peccatum non fecit, & in
cuius ore dolus non est inuentus, à te derelictus est?
Quomodo fieri potest, vt Pater filio suo tam durus
& immisericors sit? præsertim pater tam bonus,
filio tam bono & tam dilecto? Non est ira tua pla-
cata, o pater sancte, isto spectaculo filij tui tam mi-
serabili? Ecce quid patitur ille, qui nihil mali me-
ritus est? ipse tibi pro peccatis nostris satisfecit, ipse
pro redemptione nostra soluit supremum pretium:
vna etenim guttula huius sanctissimi sudoris preti-
osior est omni totius mundi thesauro. Et quod plus
est, o admirabilis iustitia, non satisfecit tibi his om-
nibus filiis tuis, sed fuerunt hæc tanquam præludia
subsequentis passionis. In trunco Crucis, o Domine,
defixi stabant oculi tui, & quamdiu filius illam non
conscenderat, satisfieri tibi & placari noluit: Itae-
nim à te fuerat ordinatum, vt ea mors esset suppli-
cium filij, quæ manducando sub arbore parta erat,
vt qui vicerat in ligno diabolus, in ligno quoque
vinceretur.

Volens tandem Pater cælestis non nihil refocil-
lare, & consolari Vnigenitum filium suum in hoc
duro certamine, misit Angelum de cælo, qui con-
fortauit illum, & contulit sermones cum eo, vt
Moyſes & Helias contulerant in transfiguratione,
de inestimabili fructu, qui ex sacra illius passione,
in gloriam Patris & salutem mundi redundaret. O
mysterium magnæ admirationis. Quomodo potest
illud esse? Tu qui es fortitudo & gloria omnium
Angelorum pateris, vt animum tibi addat, teque
consoletur & confortet Angelus? Verè tu Pater fi-
lium tuum minorem fecisti & subiecisti Angelis,
posteaquam ad corroborandum & animandum il-
lum cœlitus Angelum demissiſti. O bone Iesu, quàm
humilis es, & in quem vilem te locum abijcis? certè
si non fuisset hæc tua & Patris tui voluntas, præſti-
tisset vt omnes homines periissent, quàm quod fili-
us Dei vnigenitus ad extremam hanc vilitatem &
afflictionem veniret. Sed quia sic voluisti, & in hoc
opere demonstrasti, quanto nos amore complexus
es, priusquam fundamenta mundi iacta sunt, nostrū
est, beneficium illud grato animo acceptare, cum ti-
more, tremore, gratiarum actione, & amoris tui
cum nostra remuneratione, cum tu sis, qui prior nos
amasti.

DE ORANDI EXEMPLO QUOD
oratio Saluatoris nostri hic nobis
præſcribit.

Nec tantum nos docet hic Saluator, in omni
tribulatione ad Deum recurrendum esse, sed
absolutissimam orationis formam nobis præ-
scribit, cum omnibus suis qualitatibus & conditio-
nibus quæ requiruntur. Sex enim sunt, quæ in orati-
one requiri videntur, vt sunt solitudo, humilitas, *sex in ora-
tione pos-
sunt requi-
runtur.*
attentio, perseverantia, resignatio sui ipsius, & bono-
rum operū admixtio: quæ omnia perfectissimè in
hac oratione Saluatoris nostri inveniuntur. Videamus
primū quàm conuenientem locum elegerit,
montem scilicet Oliueti, & quomodo ab Apostolis
suis diuisus est. Non erat ei hæc preparatio necessa-
ria, sed facere hoc voluit, vt expro suo cōfirmaret,
quod verbis antea docuerat: *Tu autem, inquit, cum
oraueris, intra in cubiculū tuū, & clauso ostio, ora Pa-
tre tuū in abscondito:* quod cubiculū non tantum spi-
ritale, sed corporale intelligitur, cum haberi po-
tesset.

Apoc. 12.

test: locus enim secretus tollit omnia impedimenta externa, & eleuat totum cor in Deum. Hac est illa solitudo; ad quam fugit mulier in Apocalypsi, quando Draco ille rufus & furibundus aperto guttore eam voluit deuorare, vt ostenderet vnum ex precipuis remedijs, quae in tentationibus Diaboli vilissima sunt, & nobis commendantur, esse fugam in solitudinem, & silentium orationis, quemadmodum & ipse docet hic suos Apostolos: Cum enim dixisset, quod Satanas expetisset eos cribrare vt triticum, statim remedium addidit: *Vigilate, inquit, & orate, ne intretis in tentationem.*

II. Humilitas. Eccl. 35.

Secundum, quod in oratione requiritur, est humilitas, iuxta illud Ecclesiastici: *Oratio humiliantis se nubis penetrabit, & donec propinquet non consolabitur, & non discedet donec Altissimus aspiciat.* Istam humilitatem commendat nobis hic Dominus, cum politis genibus procidit in faciem suam, & prostratus in terram orauit. Exterior enim illa prostratio, indicium fuit profundissimae humilitatis, qua sanctissima illa anima prostrata fuit ante Maiestatem diuinam, cum illi loqueretur. Omnino itaque decet vt talis gestu cum Deo gloria loquatur, qui per ipsum nil aliud est, quam pulvis & cinis.

III. Austeritas.

Tertium quod requiritur, est austeritas. Cum enim homo in oratione sua fermocinetur cum Deo, turpe erit, si minus attendat ad ea, quae dicit: si labia moueantur, cor autem circa externa diuagetur. Quod autem ingens fuerit attentio Saluatoris cum orauit, arguit lethalis illa agonia, & sudor ille sanguineus, qui toto corpore erupit: ex quo perspicue satis liquet, hic impletum esse, quod in psalms dicitur: *Clamauit in toto corde meo, exaudi me Domine.* Talis enim esse debet oratio, quam Deus ferè semper solet exaudire.

III. Insuperantia.

Quartum quod requiritur, est perseverantia: Non enim statim dat Dominus quod petimus, sed vult vt prius magna cum instantia & importunitate flagitemus: sic enim melius intelligimus, cuius sit dona ista, quae habemus, & iustioni trutina eadem nouimus ponderare, eique gratias agere, à cuius bonitate in nos profuxerunt. Propterea non debet homo ab oratione resilire, si non statim exaudiat: sed perseverare, instare, importunus esse, vociferari & clamare cum Chananaea, donec Dominus, qui dat orandi perseverantiam, etiam det illud quod oramus: certum enim est, si dederit vnum, alterum non negabit indicat hoc Propheta, cum dicit: *Benedictus Deus, qui non amouit orationem meam, & misericordiam suam à me.* Explicans hunc locum Augustinus ait: Quamdiu Deus non tollit à te orationem tuam, non amouebit à te misericordiam suam.

Psal. 65. Deus non dat gratiam orandi sine perseverantia.

Huius itaque perseverantiae quod potest exemplum dari efficacius hac oratione Domini? Is enim cum esset Filius Dei, & incredibili infinitoque amore patri dilectus, non contentus oratione prima, quam dixerat, secundam adiecit, & secundam tertiam: eadem verba repetens, & vt Evangelista dicit, *prolixius orabat.* Si itaque ipse Dei Filius non destitit ab oratione, cum semel orasset, sed secundam etiā & tertiam orauerit, qua fronte tu, qui vermiculus es, onere peccatorum grauatus, orare desines, sistatim cum os aperueris non exaudiaris? Si Filius Dei in oratione perseverauerit, homo cur non perseverabit? orat medicus, & non orabit infirmus? si clamare non desinat, qui fons est bonorum omnium; quare non perseverabit in oratione is, qui omnium rerum est indigus?

V. Propria voluntas. Luc. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Quintum est propriae voluntatis resignatio seu renunciatio: nimirum vt homo cuncta sua desideria & petitiones omnes ad manus Dei remittat, eiusque voluntati & beneplacito commendet. Si enim

fecerit hoc Filius Dei, orans non vt sua, sed voluntas Patris fieret: quanto potius id hominis est facere, qui saepe nescit quid orat, nec attendit ad ea quae facit? Felices illi, qui faciunt hoc ex bono corde, qui se se diuinis manibus deuouerunt, vt voluntatem aliam prater eam, quae Dei est, non habeant, cuius velle & nolle qui semper laudat & probat, is verè humilis est.

Vltimum, quod requirit bona oratio, est, vt qui orat, ita orationem suam temperet, vt propter illam non desinat proximis in necessitatibus suis succurrere; maxime si ad hoc teneatur; ne forte stans in monte & colloquens cum Deo, metalli massam liquafaciat, & vitulum conflet, eumque adoret pro Deo suo. Ideoque Saluator noster admirabili sua prouidentia ita secessit ad orandum, vt non deposuerit interim curam suorum discipulorum: sed surgens post breuem orationem, visitat discipulos, excitat eos, & ad similem orationem inuitat: fungens simul munere tam actiuae quam contemplatiuae vitae, ordine tam pulchro, vt vna alteram non impediret. Habent itaque in hoc exemplo hi, qui sese orationis & deuotionis studio consecrarunt, quo moneantur, ne ita se totos isti studio deuoueant, vt interim abiciant curam vitae illo, si pro quibus Christus sanguinem suum effudit. Propterea voluit Deus cortinas tabernaculi fieri ex hyacintho & purpura, coccoque bis tincto, vt significaret duplicem amorem, quo fideles omnes, qui per cortinas designantur, flagrare debent, qui sunt, amor Dei, & amor proximi. Si itaque in homine sunt duo ista dilectionum genera, duo etiam debent esse necessarii genera exercitiorum, in vsum illarum. Dilectioni Dei conducit oratio & contemplatio: ijs enim duabus crescit Amor Dei. Ad dilectionem proximi faciunt opera pietatis & misericordiae, quibus Amor proximi fouetur & perficitur. Propterea (vt bene monet B. Gregor.) ita debemus vacare orationi, ne obliuiscamur proximi: atque ita debemus inferuire proximo, ne omitteremus studium orationis, sine quo debiles efficiamur & infirmi, donec tandem inepti simus ad vtrunque.

ORATIO AD CHRISTVM IN HOR- to precantem, pro bono fine, seu felici ex hac vita transmigratione.

O Domine Iesu Christe, Fili Dei viui, per amarissimam illam angustiam, quae animam tuam oppressit in monte Oliueti, perque tremorem illum & pauorem, qui inuasertunt sanctissimam carnem tuam, quando pra dolore dicebas, *tristis est anima mea usque ad mortem*, te oro anima & spiritu humillimo, corpore quoque in terram prostrato, vt in vltima hora transitus mei, quando in extrema angustia timor & tremor occupabunt cor & intellectum meum, succurras mihi, & des in tristitia agonia, vitaeque & mortis duello robur & fiduciam tuae misericordiae. O iuuissimè Domine, & magister mi noli me illa hora, & in summo illo periculo derelinquere, sed sicut Pater tuus misit tibi Angelum de cetero, qui te consolabatur, ita tu Domine mitte mihi Angelum sanctum tuum, qui mihi assiltat in illa hora, qui me confirmet, & robur subministret contra omnes impugnationes inimici, qui que in omnibus mihi auxilietur. Noli Domine consentire, vt consiliū & tentationes Maligni praeualeant contra nos, aut eius tentationes nos superent, aut vtile falsis suis persuasionibus nos seducat & decipiat. Arma & confirma cor nostrum virtute tuae patientiae, vt nec aduersitas, nec dolor quantumuis magnus & violentus nos ad impatientiam impellat, sed in omnibus & per omnia sit anima nostra subiecta, & confort-

mis tua diuina voluntati, tam in infirmitate quam in fanitate, tam in aduersitate, quam in prosperitate, tam in morte, quam in vita, quemadmodum & tu Domine voluntatem tuam naturalem postposuisti voluntati patris tui, dicens: *non mea, sed tua voluntas fiat*. Non flagito Domine, ut mortem mihi concedas dulcem, non dolores exiguos, non morbum oro facilem: omnia haec tua commendo pietati, ut disponas haec, non secundum desiderium meum; sed secundum utilitatem & necessitatem animae meae. Gratia, quam à te petimus, est, ut in omni casu nobis detur robur & fortitudo talis, quae nulla in resuscumbat, sed inuicta maneat & inexpugnabilis, usque ad vitam terminum: ut ex societate, quam in hac vita tecum habemus per gratiam, mereamur hinc transmigraudo venire ad illam, quam tecum habent Sancti in gloria, Amen.

DE CAPTIVITATE ET PRAESENTATIONIBUS CHRISTI, ex sermone B. Bernardi, de passione Domini.

MEDITATIO XXIII.

Quam promptus ad passionem fuerit spiritus tuus Domine, euidenter ostendisti, quando venientibus una cum proditore tuo, viris sanguinum, & querentibus animam tuam cum laternis & facibus & armis per noctem, ultro occurristi, & ne quid acciperent à duce flagitij, te ipsum manifestasti. Nam accedentem ad osculum sanctissimi oris tui, tritum bestiam auersatus non es: sed os, in quo dolus inuentus non est, ori, quod abundauit malitia dulciter applicuisti. Innocens agne Dei, quid tibi & lupo illi? quae conuentio tui ad Belial? Sed & hoc benignitatis tuae fuit Domine, ut omnia illa exhiberes, quae prauis cordis pertinaciam emollire possent. Nam & veteris amicitiae non immemor, illum commonuisti, dicens: *Amice, ad quid venisti?* atque horrore sceleris sui cor impij ferire voluisti, cum dixisti: *Iuda, osculo filium hominis tradis?* Et ecce Pharisaei super te Samson. Non illos à te absternuit, quod in hora apprehensionis tuae omnipotentis brachio tuo terrae eos allisisti, non quidem defensionis causa, sed ut cognosceret humana presumptio nihil se posse aduersus te, nisi quantum permitteretur à te. Equis audiat sine gemitu, qualiter homicidas manus in illa hora in te iniecerunt. Et innocentes manus tuas, Iesu bone, vinculis astringentes, te agnum mansuetissimum, nihil loquentem, ad instar latronis contumeliose traxerunt ad victimam. Et nec tuum misericordiam effundere super inimicos tuos, & distillare fauorem dulcedinis tuae Christo cessasti, ac defensoris tui zelum à laesione trahentium te, compescuisti. Maledictus furor eorum, quia pertinax, quem nec Maiestas miraculi, nec pietas beneficii potuit costringere. Consilio malignantium aduersum te Pontificum praesentatus es, & veritatem, propositum oportuit, confessus, quasi de blasphemia adiudicatus es morti. Amantissime Domine, quanta istis indigna à propria gente pertulisti? vultum tuum desiderabilem, in quem desiderant Angeli prospicere, qui omnes caelos adimpleuit latitia, quem deprecantur omnes diuites plebis, polluti labijs, suo sputo coinquinauerunt, sacrilegis manibus suis ceciderunt, velo in derisum operuerunt: & te Domine vniuersae creaturae, tanquam seruum contemptibilem colaphizauerunt.

Adhuc autem animam tuam incircumcisae carni glutinendam tradiderunt. Vinculum siquidem ante faciem Pilati perduxerunt, postulantes crucis supplicio te interimi, qui peccatum non notueras: & virum homicidam dari sibi; agnum lupo, aurum luto

postponentes. O indignum & infelix commercium.

Et quidem non ignorabat impius ille per inuidiam hac in te fieri, ne tamen abstinent à te temerarias manus suas: sed repleuit animam tuam amaritudine sine causa. Illustrius recepit, in conspectum illulorum altare te iussit, nec pepercit amarissimis verberibus virgineam carnem tuam diuellere: plagis plagas, liuores liuoribus crudeliter infligere. Ecce puer Dei mei, quid tanta amaritudine, quid tanta confusione commiseras? Proflus nihil. Ego, ego homo dirus totius perditionis tuae causa extiti. Ego, Domine, viam acerbam comedi, & dentes tui obstupuerunt: quia quae non rapuisti, tunc exoluebas.

In omnibus istis non est satiata perfidorum ludaeorum impietas. Nouissime autem in incircumcisorum militum manibus deuolutus es, morte turpissima consumendus. Parum erat sacrilegis illis crucifigere te, nisi prius & ipsi illusionibus repleuissent animam tuam. Quid enim ait de illis Scriptura: *Et congregauerunt ad eum vniuersam cohortem. Et exentes eum vestimentis suis, induerunt tunicam purpuream, & chlamydeum cocineam circumdederunt ei. Et placentes coronam de spinis, imposuerunt capiti eius, & arundinem in dextera eius. Et genu flexo illudabant ei, dicens: Ave Rex Iudeorum. Et dabant ei alapas, & expuentes in eum, accipiebant arundinem, & percutiebant caput eius.*

Expergiscere nunc, o anima, & attende, quis est iste, qui ingreditur, imaginem habens quasi Regis, & nihilominus serui despectissimi confusione repletus; coronatus incedit, sed ipsa etiam corona cruciatus est illi, & mille puncturis speciosum caput eius deuulnerat. Regali purpura induitur, sed potius in ea despicitur, quam honoratur. Sceptrum in manu gestat, sed eo ipso caput eius reuerendi feritur. Adorant coram ipso positus in terra genibus, & Regem clamant, & continuo sputis amabiles eius genas subliniunt, maxillam palmis & honorabile collum exhorant.

QUOMODO CHRISTVS CRUCEM in huiusmodi suis usque ad montem Caluariam portauit.

MEDITATIO XXIV.

Post hac flagitiosi illi homines Crucem humeris Saluatoris nostri, adeo fracti atque debilitati, imposuerunt, & Agnum mansuetissimum in montem Caluariam in locum, ubi mactandus, & immolandus erat, duxerunt. Vbi spoliauerunt illum vestimentis suis, & duris clavis corpus eius sancto isti ligno affixerunt, inter duos latrones erexerunt, & lancea transfixerunt, & quo quinque fontes, sanguinem copiosum in redemptionem mundi effundentes, scaturierunt.

Non est verisimile, in hoc solenni actu defuisse publicas voces, & tubarum clangores, qui significauerunt populo, hanc iustitiam exerceri & institui in malefactorem & seductorem populi, ex mandato praedis Pontij Pilati. O impia tuba, o falsa & mendax tuba. Quod facit Praeses, non est iustitia, sed iniustitia maxima: mortis enim reum pronunciat, quem ipse ter antea innocentem & iustum esse confessus est. Sed verus auctor huius iustitiae est Praeses coelorum, in cuius conspectu omnia totius mundi delicta committuntur: qui adeo iustus est, ut nullum velit peccatum inultum. Quia verò totus mundus non erat sufficiens, ut pro vno solo peccato satisfaceret, euaginat gladium iustitiae suae, & percussit innocentem Agnum, qui solus poterat inter omnes homines pro omnibus peccatis respondere; & proclamata

Christus Anna & Caspary praesentatur.

Psal. 68.

Christus Agellatus & coronatur.

Valm

Christus Agellatus & coronatur.

Sent. d. 1. 1. 1.

Pater celestis. Christus Agellatus & coronatur.

mata denunciataque est hæc iustitia, non iniusta illa tuba materiali, sed vocibus & scriptis Prophetarum, qui multis ante seculis prædixerunt fore, ut pro peccatis populi Dominus ille percuteretur, & pro iniquitatibus eorum grauius tormenta pateretur.

Sed cur, o Pater iustissime, peccata nostra tam teneris & rigidis oculis intueris? nonne vides tam esse contra leges iustitiæ immeritum & innocentem plebs, quam reum impunitum dimittere. Quomodo potest dici iustitia, eaquæ à te facta, qui ipsa iustitia es, quod ille, qui est innocentissimus, & ab omni peccato omnium remotissimus, tractatur duris ceteris, & maioribus quam quibus maxime flagitiosus & mortis reus, tormentis cruciatur? Quomodo fieri potest, ut sit iustitia iustitiam vindicare, ubi summa est innocentia? O lux, quæ mysterium illud hoc modo decreuisti, in sancto tuo Concilio, illumina oculos cordis mei, ut videam mirabilia operum tuorum, quæ amore tam plena, & iustitiæ tam sunt consentanea: ut sentiens de illis uti sentire debemus, cantem & psallam tibi in hac iustitia & misericordia plus, quam in alijs omnibus operibus tuis.

Non sit igitur iniuria, nec iniuste plebsitur ille, qui etsi ipse non debeat, debitorem tamen, pro alio fide iubens, sese constituit: nec Iudici minus iuris est in fidei iustorem voluntarium, quam in principalem debitorem, qui nomina ipse fecit. Et si ergo innocentia Christum liberet, amor tamen debitorem facit. Et hæc iustitia, quæ erit iniustitia, si respectu illius aliquis mulsetur: æquum est enim ut homo referens, seu reprobantem reum, castigetur & tractetur haud fecus, quam ille ipse, qui peccauit. Et tale, o Domine, est debitum tuum: quanto enim plus te liberum constituit tua innocentia, tanto plus debitorem te facit tua charitas. Tu procul es à peccatoribus, tu stellis & celo celorum mundior, nunc autem te video in medio peccantium, similis factus illis, humiliatus & percussus nimis: patiens hoc, quod illi pati debuissent. *Propterea infixus es in limbo profundi.* & non est sustinenda: non inueniunt solidum quid & firmum, cui pedes tui initerentur. Voluisti enim à Patre derelinqui, & ineffabili seueritate castigari. Nam dum tu sustines tormenta seruorum more sine ulla consolatione, nos quibus nihil prater infernum debebatur, in celum usque sumus exaltati.

Ratio itaque mortis tuæ talis est, ut amor mori te faciat, non tua culpa: & proinde quamuis Pilatus tuam deprehendens innocentiam, dixerit, se causam mortis in te non inuenire: nos tamen inspicientes cor tuum, tot causas passionum tuarum inuenimus, quot sunt culpe & peccata nostra. O nos miseros, cur tales sumus, qui culpa nostra pulchritudinem innocentia tuæ deturpamus, & in ferrum atque ignem mittimus illum, qui omni pace & requie dignus est? Annuntiant itaque præcones ad honorem amoris tui, & ad ignominiam nostræ malitiæ, quod tu iuste pateris Domine, & quod nostra culpa est, quæ penam meruit. Qui itaque audire vult tribus (quod aiunt) verbis sententiam damnationis tuæ, huic accedat, est enim hæc: Qui tam vehementer amat, & tales amat, æquum est, ut talia quoque patiatur.

O anima mea, quot & quam efficaces hic stimulos habemus, non tantum ad amandum, sed & sperandum in hunc Saluatorem? Dic mihi, quomodo possibile est non redamare, qui tetam tenerè prius amauit, ut vltro sese torribus dederit percutiendum, & mortis acceperit sententiam, quam tu eras promeritus? Quis frater pro fratre, quis pater pro filio, quæ vxor pro marito penas subire velit, quæ alteri debentur? Imaginare itaque tecum, & finge

quendam esse reum, qui ob delicta sua vincus in carcere detinetur, iamque sententia Iudicis damnatus est: finge nihil superesse, quam ut carnifex veniat cum instrumentis, quibus interficiendus est, & sententiam exequatur: finge amicum quendam huius rei in carcerem venire, vestimenta eius induere, infelicem illius sortem in se recipere, liberum illum dimittere, in publicum tandem produci, & pro amico capitis supplicio multari, dic mihi, si quid tale acciderit, an non amici illius in reum amorem fuisse ineffabilem dicemus, qui vita sua vitam amici redemit? & qualis vicissim debet esse amor illius rei, in suum redemptorem? Itaque, o Rex æterne, cum me videres æterno igni adiudicatum, motus visceribus misericordiae, de celo in carcerem huius seculi descendisti, & imaginem peccatoris assumens, in locum meum venisti, & pro me condemnatus atque occisus es. Qui itaque extrema pro me periclitatus est, an non hunc summa complexum me charitate dicam? O quæ fuit dilectionis flamma illius, quæ tanta pro me passus est, & maiora pati voluisset, si necessarium fuisset? O Iesu, redemptio nostra, amor noster, omne desiderium nostrum, quæ te pietas commouit, ut in te nostra peccata suscipere? quomodo potero non redamare illum, cuius amoris erga me tot extant testimonia? Bestijs erit inhumanior, tygride crudelior, & saxo durior, qui tali amore non vincitur.

Nec tantum amor, sed & fiducia in Saluatorem nostrum his meritis, & his beneficijs acuitur. Cur enim amodò non sperabo gratiam, gloriam, & peccatorum remissionem, cum talem habeam thesaurum, & tam liberalem tribunum ærarium, qui prorsus est: quotidie pro omni debito meo Patri satisfacere? Si enim iustum fuerit, quod innocens multatus, & cui omnis honos debebatur, despectus est, ut pro peccatoribus satisfaceret, & Chirographum è medio tolleret, an non etiam iustum erit, ut rei, pro quibus ille satisfecit, nunc ab omni debito liberi, & coram Deo iustificati pronuncientur? Inuenit iustitia viam modumque iurandi in domum Sancti, qui nihil debebat, atque in ea summum ius suum exercuit, & non inuenit misericordia viam, quæ pater accessus ad ædes rei seu debitoris, ut deleat culpam, & penam remittat? Maius est miraculum, quod Deus est captus, flagellatus, condemnatus, & in cruce mortuus, quam inimicum recipi pro amico, & traditorem ut filium tractari, si penitentiam agat, & ad Dominum reuertatur. Si ergo factum id est, quod maius est, de eo quod minus est cur dubitamus? Nunc itaque Domine, exaltata est tua misericordia, & probata est in peccatoribus tua beneuolentia. Magnificata est tua iustitia, & rigorem seueritatemque suam, in innocente exercuit. Quare etsi peccatori, ut peccatori, gratia non debeat, debetur tamen illi propter dilectum tuum Filium, qui tam caro illum redemit pretio. Est misericordia, quod peccator saluatur, si peccatorem intueamur: sed est iustitia, si Christum respiciamus, & habentes vnum habemus & alterum.

Si ergo tanta fuerit illa charitas, quæ tradidit Dominum, tantisque iniurijs & opprobrijs exposuit, ut ablatum Patri honorem restitueret, atque humanum genus redimeret, ne utique fas aut æquum erat, ut opus in oculis Dei Patris tam gratum & acceptum, mercedem non haberet, & laudem in hoc mundo. Annuntiat, & præconis voce promulgatur iustitia, quam in filium tuum exercuisti, & dicitur, quia tu eum obtulisti pro peccatis nostris, sed præcipe Domine, ut notum fiat, quam grata tibi & acceptabilis fuerit illius obedientia, patientia, humilitas, & charitas, & quid valeant hæc coram te, dicant

Fiducia ex-
citatur.

Matth. 27.

Christus
quomodo
tunc moritur.

Sententia
damnationis
Christi.

dicant Domine tui Prophetae, dicant Apostoli, dicant Euangelistae, dicat coelum & terra: tu enim es, qui iuste condemnas, & pie absoluis: tu, qui occidis & uiuificas: tu, qui deducis ad Inferos & reducis. Quia itaque filius tuus condemnatus Caluariae montem ascendit, nos à peccatis absolui: quia ille mortuus est, & opprobriis ignominisque variis op-pletus, nos resuscitati sumus, & magna est coram te nostra dignitas & exultatio, non obstantè quòd antea filij mortis & irae fuimus sempiternae. Benedicta sit itaque innocentia damnata, quae tot damnatos absoluit, & benedicta sit iustitia reprobata, quae tot reprobos iustificauit.

Igitur si merita illius nec terminum habeant, nec numerum, omniaque sint ad salutem animarum, sine dubio non denegabitur illi hac petitio. Iniquum enim esset, ut, qui tot iniurias pertulit, non obtineret quod petit: ne forte pius Pater iterum affligat animam Filij, negando quod cupit, cuius antea corpus afflixit diuersis tormentis. Accepit vulnera in corpore suo, ut operentur illa salutem in animabus nostris, quam patientia sua promeritus est. Exceptus & tractatus est ut peccator, qui tamen iustus erat, ut tractetur nos peccatores à Deo, tanquam iusti. Mortuus est, & penam nobis debitam sustinuit, descendit in profundum maris cum doloribus quos pertulit: iniquum est, ut pater bis iudicet in id ipsum, culpam vnam poena plectat duplici; sed æquum est, ut debitor iam libertati pristinae restitatur, si modò velit penitere, posteaquam fideiussor eam liberaliter de suo debitum persoluit.

Filij Prophetarum dum ligna succidunt, excidit vni ferrum securis, & in Iordanem cecidit: precepitque Helizeus, ut manubrium securis ligneum in eundem fluuium mitteret, quo loco ferrum ceciderat: immissoque illo ferrum enatauit, & manubrio, ut antea, coniunctum est. O pretiosum manubrium, & arbor vite, quae pro peccatis mundi huius in profundum pelagus omnium dolorum & suppliciorum descendere voluisti, nihilominus super aquas tribulationum natasti: quia nec superare tepotuerunt illae, nec amorem aut patientiam tuam vincere. Si tu itaque immersus es aquis amaritudinis, quae nostris peccatis debebantur, æquum est, ut nos, qui tanquam ferrum graues, præ pondere peccatorum nostrorum in profundum maris eramus dimersi, enatemus, & feramur super aquas, & manubrio nostro Christo, tanquam membra capiti coniungamur. Hoc enim modo quod tuum est, erit & nostrum.

Quod cum ita sit, quis accusabit eum, qui tecum vnus factus est? quis condēnabit illum, qui tali dānato coniunctus est? Cum Dauid ascenderet montes, & fugeret à facie Saulis, *venērunt ad eum omnes, qui erant in angustia constituti, & oppressi, ære alieno, & amaro animo, & factus est princeps eorum.* Et noster verus Dauid talium quoque dux & amicus factus est, postquam è sinu Patris exurgens in desertum mundi huius descendit. Propterea iussit æternus ille Pater hac publica præconis voce proclamari, & omnibus denunciari, ut sciant, quod per amarissimam Filij sui mortem & passionem conceditur peccatoribus gratia, & delictorum remissio: nec remissio tantum, sed adoptio quoque & celestis habitatio. Hoc est pactum, quod inijt Dominus cum nostro Noe, eum cessantibus aquis diluuij, quae inundabant, novos pacis articulos condidit, dicens: quod montes prius mouebuntur, & colles contremiscunt, quam disperget misericordia tua suam ab illo, pro quo filius intercedit, petitque delicto. cum remissionem.

CONSIDERATIO D. BERNARDI
de gloria Passionis Domini, & imitatione Crucis.

MEDITATIO XXV.

ETiam tot quidem infirma eius, anima mea, vidisti & misera es: nunc maiestatem eius attende, & miraberis. Quid ait Scriptura? *¶ Sexta Matt. 27 autem hora tenebrae factae sunt super universam terram, usque ad horam nonam. Et obscuratus est sol: & velum templi scissum est à summo usque deorsum: & terra mota est, & petrae fissae sunt: & monumenta aperta sunt, & multa corpora sanctorum qui dormiebant, surrexerunt.* Qualis est hic, quia & coelum & terra compatiuntur ei, cuius & mors mortuos uiuificat? Cognosce anima mea, cognosce: hic est Dominus Deus noster Iesus Christus Saluator tuus, vnigenitus Dei filius, verus Deus, verus homo, qui solus sub sole sine macula inuentus est. Et ecce cum sceleratis quomodo reputatus est, & quasi leprosus nouissimus virorum estimatus est, & tanquam abortitum, quod projicitur à vulua, sic proiectus est ab utero matris suae infelicitis Synagoga. Ille formosus præ filiis hominum, quam deformis factus est. Hic vulneratus, propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra, & factus in holocaustum suauissimi odoris, in conspectu tuo Pater aeternae gloriae, ut auerteres indignationem tuam à nobis: ut confederer nos sibi faceret in caelestibus. Respice Domine sancte Pater de sanctuario tuo, & de excelsis caelorum habitaculo, & intue hanc sacrosanctam hostiam, quam tibi offert magnus Pontifex noster sanctus puer, tuus Dominus Iesus pro peccatis fratrum suorum, & esto placabilis super multitudinem malitiae nostrae. Ecce vox sanguinis nostri Iesu clamat ad te de cruce. Quid enim Domine, quid pendet in ea? Pendet, quia praeterita tanquam praesentia coram te sunt. Cognosce pater tunicam veri filij tui Ioseph. Hae fera pessima deuorauit eum, & conculcauit in furore suo vestimentum eius, omnem decorem eius reliquijs cruoris inquinauit. Ecce quinque scissuras lamentabiles in ea reliquit. Hoc est Domine vestimentum, quod in manu Aegyptiae meretricis innocens puer tuus dereliquit, meliorem altimans iacturam pallij, quam pudicitiae, magisque eligens spoliatus carnis pallio in carcerem mortis descendere, quam pro mundi gloria adulterina voci acquiescere. Illi inquam voci, quae dictum est: *Hae omnia tibi dabo, si eadem adoraueris me.* Quod utique esset, cum dormiret cum adultera. Et nunc Domine Pater scimus, quia ipse Filius tuus viuuit, & dominatur in tota terra Aegypti, & in omni loco dominationis tuae. Eductus enim ad imperium tuum de carcere mortis & infernorum, & attonsus immortalitatis coronam mutata veste carnis immortalitatis decore resorsuit, & cum gloria suscepisti eum. Subiungit enim sibi Pharaonis imperium, & cum triumpho nobili virtute propria caelos penetrauit. Et ecce gloria & honore coronatus, in dextera Maiestatis tuae assitit vultui tuo pro nobis. Caro enim & frater noster est. Respice Domine in faciem Christi tui, qui tibi vsque ad mortem obediens factus est, nec recedat ab oculis tuis cicatrices eius in perpetuum, ut memineris quantam ab eo pro peccatis nostris satisfactionem receperis. Vtinam Domine appendas in statera peccata, quibus iram meruimus, & calamitatem, quam pro nobis passus est innocens Filius tuus. Certè grauior apparebit & magis digna, ut propter ipsam effundas super nos misericordiam tuam, quam fuit illa, ut pro peccatis nostris contineas in ira misericordias tuas. Gratias tibi Pater referat omnis lingua super

dias tuas. Gratias tibi Pater referat omnis lingua super abundantia bonitatis tuæ, qui vnico Filio cordis tui non pepercisti, sed pro nobis omnibus illum tradidisti in mortem; vt eum tanquam fidelem aduocatum haberemus coram te in celis. Et tibi Domine Iesu fortissime zelotes quid gratiarum retribuam, vt dignè retribuam ego homo puluis & vile figmentum? Quid enim pro mea salute facere debuisti, & non fecisti? Ab imo pedis vsque ad summum verticis, te totum in aquas passionum demersisti, vt me totum extraheres de illis, & intrauerunt vsque ad animam tuam. Nam & animam tuam in mortem perdidisti, vt meam perditam mihi redderes. Et ecce duplici me debito obligasti. Nam & pro eo, quod dedisti tuam, debitor tibi sum, & pro mea quidem anima bis à te mihi data, semel in creatione, & semel in redemptione, quid magis iuste tibi reddam, quam ipsam, non habeo. Pro tua autem pretiosa anima ita contribulata, quid ab homine dignè rependi possit, non inuenio. Nam & si cælum & terram, & ornatum eorum pro ea possem rependere, certè nec sic vsque ad mensuram debiti vllatenus attingere possem: vt autem ipsum, quod & debeo, & possibile mihi est, retribuam, tui Domine munus est. Diligendus es, mi Domine, toto corde, tota anima, tota virtute, & tua mihi sequenda vestigia qui pro me mori dignatus es. Et quomodo fiet istud in me, nisi per te? Adhæreat anima mea post te, quia tota virtus eius pendet ex te. Et nunc Domine redemptor meus, te vt verum Deum adoro, in te confido, in te spero, & quibus possum desiderijs ad te suspiro, adiuta imperfectum meum. Ad tuæ passionis gloriosa insignia, in quibus salutem meam operatus es, totum me inclino. Tuæ victorisæ crucis regale vexillum in nomine tuo Christe adoro. Tuum spineum diadema, tuos rubentes sanguineos clauos, tuo sacro latere immerfam lancea, tua vulnera, tuum sanguinem, tuam mortem, tuam sepulturam, tuam gloriosam & victoriosam resurrectionem & glorificationem Christe adoro & glorifico.

Odor enim vitæ spirat mihi in omnibus his. Horum viuifico odore spiritum meum Domine à peccati morte resuscita. Horum virtute ab astutijs Sathane me custodi, ac me conforta, vt iugum mandatorum tuorum suauem mihi fiat, & onus crucis, quod post te baiulare me iubet, humeris animæ meæ sit leue; etenim fortitudo mea, vt iuxta præceptum tuum mundi pressuras tam multiplices inuicto animo sustineam.

*QVO MODO SPIRITUALITER MY-
sterium Crucis Dominica debeamus inuitari.*

MEDITATIO XXVI.

SED audi vocem meam, & inclina super seruum tuum crucem illam suauem, quæ lignum vitæ est his, qui apprehendunt eam; vt spero, curram alacriter, portabo infatigabiliter eam, quæ ab inimicis est, crucem post te. Illam inquam diuinissimam crucem humeris meis impone, cuius latitudo est charitas, cuius longitudo est æternitas, cuius sublimitas est omnipotentia, cuius profundum est inscrutabilis sapientia. Confige illi manus meas & pedes meos, & totum passioni tuæ confirma seruum tuum Domine. Da obsecro mihi continere ab operibus carnis quæ odisti, & facere iustitiam, quam dilexisti, & in vtroque tuam querere gloriam, & sinistram quidem meam clauo temperantiæ, dexteram verò clauo iustitiæ in illa sublimi cruce fixas arbitror. Da menti meæ iugiter meditari in lege tua, & omnem cogitatum meum iactare in te, & dextrum pedem

meum eidem ligno vitæ clauo prudentiæ affige. Da vt sinistram spiritus mei sensualitatem non eneruet labentis vitæ infelicitas, felix & sinister quoque meus fortitudinis clauo in cruce tenebitur. Vt autem aliqua similitudo spinarum capitis tui in me appareat, detur obsecro menti meæ & salutaris penitentiæ compunctio, & alienæ miseriæ compassio, & stimulus zelus emulantis quod rectum est coram te, & ad te conuertat in ærumna mea, dum triplex configitur spina. Libet, vt spongiam per arundinem ori meo porrigas, & aceti amaritudinem gustui meo adhibeas. Libet, vt per scripturas tuas rationi meæ conferas gustare & videre, quoniam florens hic mundus tanquam spongia inanis est, & omnis concupiscentia eius aceto amarior. Ita Pater in me fiat calix iste Babylonis amarus in omnem terram, non inani flori seducat, non falsa dulcedine inebriet, quemadmodum eos, qui tenebras lucem, lucem tenebras, amarum dulce, & dulce amarum arbitrantur. Vinū myrrhatum cum felle mixtum suspectum est mihi, pro eo quod tu ex eo bibere noluit, quia nimiam acerbicatem inuidiæ & nequitia crucifixorum tuorum indicabat. Tuæ viuifica mori, tuum seruum Domine configura, faciens quidem in me, vt moriar secundum carnem, viuam autem secundum spiritum iustitiæ. Vt autem integram crucifixi imaginem me portare glorier, illud quoque quod post mortem tuam infatigabilis militia impiorum in te exercuit, hæc in me similitudinem exprime. Vulneret cor meum viuis & efficax sermo tuus penetrabilior omni lancea acutissima, pertingens vsque ad diuisionem animæ meæ, & producat ex ea tanquam ex dextro latere meo, vice sanguinis & aquæ amorem tuum Domine, & fratrum tuorum. Postremò & munda sindone primæ stolæ spiritum meum inuolue, in qua requiescam egrediens & ingrediens in locum tabernaculi admirabilis & abscondas me donec pertranseat furor tuus. Die autem tertio post diem laboris, post diem supplicij, manè prima sabbathi gloria perpetua inter filios tuos me indignum resuscita, vt in carne mea videam claritatem tuam, & adimplear letitia vultus tui. O Saluator meus & Deus meus, veniat, veniat oro tempus, vt quod nunc credo, oculis tandem reuelatis, aspiciam; quod spero nunc à longè, salute apprehendam. Quod pro viribus meis desidero, vniuersam animam meam amplectar & deosculer, & in maris tui abyssum totus absorbeor, O Saluator meus & Deus meus. Sed benedic anima mea Deum Saluatorem meum, & magnifica nomen eius. Sanctum est enim & sanctissimis delicijs plenum. O quam bonus, & quam suavis es Domine Iesu animæ querenti te Iesu redemptor perditorum, Saluator redemptorum, spes exulium, fortitudo laborantium, anxii spiritus latitudo, animæ lachrymosa & post te currentis in sudore dulce solatium, & suauis refrigerium, corona triumphantium, vnica merces & lætitia omnium supernorum ciuium. Vberimus fons omnium gratiarum, inclita proles summi Dei, & Deus summus, benedicant te omnia quæ in cælo sunt sursum, & quæ in terra deorsum. Magnus tu, & magnum nomen tuum. O immarcescibilis decor Dei excelsi, & purissima claritas lucis æternæ, vita omnem vitam viuificans, lumen illuminans, lux omne lumen illuminans, & conseruans in æterno splendore. Mille millena lumina fulgurantia ante thronum diuinitatis tuæ à primo diluculo. O æternum substantiale & inaccessible, clarum & dulce profluium fontis absconditi ab oculis omnium mortalium, cuius vnda sine ortu, cuius profundum sine profundo, cuius altus sine termino, cuius amplitudo incircumferutabilis, cuius puritas imperturbabilis. Eructauit te cor Dei altissimi de suo

(cr. st.)

fuo

suo impenetrabili abyſſo, vita vitam, lux lucem, æternus æternum, immenſus immenſum, & per omnia ſibi coræqualem, & de plenitudine tua nos omnes accepimus. Tu enim largiſſime fons omnis boni, ſeptemplex gratia pretioſum flumen de theſauris tuis emiſiſ, cuius ſuaui dulcore huius noſtri maris, id eſt, noſtræ infirmitatis ſaluginem, mitigare digneris. Flumen olei laticia, flumen vini meraciſſimi, torrens ignei vigoris, Spiritus paracletus à te & à Patre, par vtrique in orbem terræ profunditur, omnia replens, omnia continens, ſpiritus à te, ſpiritus à Patre, vnus ex ambobus, vnus ambos, vtpote amborum indiuidua connexio, vnificum gluten, complexus indiſſolubilis, & pax omnem ſenſum exuperans. Hi eſt torrens voluntatis tuæ Domine, quæ delicatam illam & glorioſam ciuitatem Hieruſalem, quæ ſurſum eſt, iugiter potas, & letabunda ebrietate facis aſſuare, vt tibi iubilent hymnum inceſſabilem lucida illa & flammea organa in voce exultationis & ſono epulantis, cuiusque deſiderabilibus guttis refocillari ſitibunda fauces exulis populi tui iugiter à te expectant Domine. Sinito Pater, vt catelli bibant de ſtillis, quæ cadunt de menſa dominiſſi ſuorum. Rorate cœli deſuper, & nubes pluuant inſum illum Domine, quem aſſuare feciſti in clytas primitias populi tui inſigne ſolennitatis noſtræ: illo quaſumus igneo ſtillicidio purga, innoua, illumina, inflamma, exhilara, & confirma, & vni cor credentium tibi, vt vnum ſint, vnum ſapiant, vnum vnanimiter requirant & apprehendant, & vipeant, & benedicant te Deum deorum in Syon. Sit indiuidua Trinitati gloria, gratiarum actio, honor & imperium in ſecula ſeculorum. Amen.

Eſa. 45.

DEUOTA MEDITATIO DE SEPTEM
verbis Chriſti in cruce prolatis.

MEDITATIO XXVII.

Luc. 23.

A Perinunciatres tuas, o anima mea, & audi dulce melos ſalutarium ſeptem verborum, quæ Rex David in cithara crucis modulatur. Eſt enim hæc vera muſica, quæ ex cordibus humanis malignum eicit ſpiritum. Audi itaque, quanta cum pietate & manſuetudine primum verbum prolocutus eſt: *Pater, ignoſce illis, ne ſciunt enim quid faciunt.* Cum plures ſuppliciorum machinas, & genera tormentorum plura non haberent, quibus lacerum illud, dilaniatumque & crucifixum corpus affligerent, nec ira illorum & rabies adhuc exatiata, notis ludibrijs vti ſunt: quidam enim mouentes capita, contuita in illum iaciebant, dicentes: *Vah, qui deſtruis templum Dei, & in triduo adificas illud, ſaluare te ipſum.* Alij vociferantes clamarunt: *Alios ſaluos fecit, ſeipſum ſeruare non poteſt. Si hic eſt ille Chriſtus Rex ille, ille Dei electus, ſeruet ſeipſum, deſcendatque nunc de cruce, vt videremus & credamus ei.* Conſidit in Deo, liberet eum nunc, ſi vult. Dixit enim, *Filius Dei ſum.* Eo ipſo tempore, quo membra Sathanæ, poſtquam crucifixiſſent ſanctiſſimum Chriſti corpus duris clauis, etiam pium eius cor virulentis lin-

guis ſuis crucifigebant, manſuetiſſimus ille Agnus plus miſeris hoſtium ſuorum quam ſui ipſius, maioremque ſalutis illorum, quam proprii doloris & iniuriæ habens rationem. Patrem pro illis orauit. Nos quando iniuria leui afficimur, expectamus donec tempus noſtræ medeat agritudini, & volumus vt interea ratio in nobis ferietur, ſterq; otioſa. Quin etiam & hoc quarimus, vt humilitas & confeſſio eius, qui nos laſit, dolorem noſtrum mitiget: atq; ita remiſſio potius aliena virtus eſt, quam noſtra. Saluator noſter nihil hortum quaſiuit, non expectauit donec vulnera eius eſſent ſanata: non petijt, vt tempus dolorem illatæ iniuriæ medicaretur; ſed in medio vulnerum & dolorum corporis, in medio contuitorum, quæ tanquam ſagittæ acutiſſimæ cor eius ſauciabant, emiſit vocem; & verbum hoc de corde, non ferro, ſed amore & compaſſione vulnerato deprompſit. Omnia membra, omnesque ſenſus eius erant præpedita, diſtracta & extenſa in Cruce: lingua ſola erat libera, licet ſellis & aceti, quod biberat, amaritudine cruciata: & hæc quæ ſola erat expedita, laborat orando pro his qui ipſi malum omne intendant.

ſala lora
Chriſti lib.

Ergo o Agne clementiſſime, pietatis & manſuetudinis infinitæ, noli hoſtibus eſſe pius, & amicis ſeuerus: noli alienis eſſe benignus, tuis verò durus & crudelis. Ecce venio ad te Domine, ante pedes tuos procumbo ſupplex, non ſcandalizor in morte tua, ſed gloriam tuam prædico: non irrideo, vel illudo paſſionem tuam, ſed dolori tuo comparior: eleua itaque vocem tuam, o Domine, & commenda me dulciſſimo tuo Patri, dicens: *Pater, ignoſce huic peccatori, quicquid deliquit, ne ſciuit enim quid fecit.*

Hoc primum verbum eſt, charitate & miſericordia plenum, quod Saluator in Cruce pronunciat. Secundum fuit ad latronem, qui Regem illum conſitebatur & orabat, vt ſui eſſet memor, dicens: *Memoro mei Domine, cum veneris in Regnum tuum.* Mira ſanè confeſſio. Sub ipſo paſſionis tempore, inquit Euſebius Emiſſenus, ab ancilla interrogatus vnus ex diſcipulis, B. Petrus peculiariſſime Chriſto cognitus, ita reſpondit: *Non noui hominem iſtum: & iſte latro, qui ante non nouerat, exclamat: Memoro mei Domine, cum veneris in regnum tuum.* Quam ſingularis & quam ſtupenda deuotio? Sub illo tempore credidit reus, quo negauit electus. Laudabilis hoc itaque in latrone ac magnificentiſſus fuit, quod hominem datatum, & inter extrema deficientem ſupplicia, Dominum credidit, quàm ſi inter virtutum opera credidiſſet: non itaque ſine cauſa tantum meruit. Aduertamus plenius quo tempore Dominum conſitebatur: feruebat impietas perſequentium; exultabat impietas blaſphemantium; contritio liuoris, & vulnera Chriſtum ſolum hominem demonſtrabant: ſacræ manuum in lignum crucis extenſio, & reuerenda confixio, quæ condemnabat Adæ & Euzæ manus, ad interdictum ligni cibum ingemiſcenda ſeculis tranſgreſſione porrectas; hæc inquam confixio per omnia infirmitatem hominis aſſerebat. Illæ per latus lanceæ tremenda perſuſio, quantum ostendebat hominem, tantum abſcondebat Dominum. Apoſtoli poſt diuina miracula deſperantibus, ſolus hic non acquieſcit ſcandalo crucis & mortis; ſolus hic teſtis eſt maiſtatis, quia ſocius probatur doloris & ideo adhuc in cruce poſitus inuiſibilem Domini angelicis iam oculis videt. Videamus autem, qualis fuerit deprecatio conſitentis: *Memoro, inquit, mei Domine, cum veneris in regnum tuum.* Non dixit, ſi Deus es, de præſenti ſupplicio eripe me: ſed magis, quia Deus es, de futuro iudicio libera me. Quam citò repleuit eum Spiritus ſancti eruditio? per quam futuri examinis diem cogitans, intolerabile probat eſſe

Quo tempore
credidit
latro.Hum
ſci
ſat
nati

esse quod metuit: praeclat seculis indicis, regemque seculorum. Nondum discipulus, etiam Magister, atque ex latrone confessor: *Memento*, inquit, *met*, gloriosa voce temperat cruciatus. Temperat diximus, quia et si pena ceperit in latrone, nouo genere consummatur in Martyre. Hucusque Emilienus. Miratur & hoc loco Sanctus Ambrosius orationem sancti huius latronis, in eo maxime, quod Christum vocat Regem, videns illum pati ut latronem. Quae enim insignia, quae Regis in eo vidit diademata, quare Regem illum potuit nominare? Animaduertit quoque latro ille, quod vulnera, quibus Christi corpus confractum patebat, non erant illius, sed vulnera latronum: & propterea cepit amare illum, agnoscens in eo propria sua tormenta & supplicia. Nam si credidisset haec vulnera ipsius Christi fuisse, non iam certe Regem illum vocasset: quia verò aliorum esse cognouit, Regem eum appellauit. Nullum enim est Regibus inigne magis proprium, quam pati pro communi bono subditorum.

Quis itaque non admirabitur, audiens confessionem tam sublimium operum Dei? Erat Dominus noster ex hora afflictus & despectus, maxime relictus à proprijs discipulis, negatus à Petro, venditus à Iuda, blasphematus à Iudaeis, illusus ab Ethnicis, cui amplius nemo credebatur. Et quo tempore fides omnium periclitabatur, quo aut non credebant illi, aut prorsus eum negabant, latro iste adorauit eum; confessus est, & Regem appellauit, dicens: *Memento mei Domine, cum veneris in regnum tuum*. Videt eum condemnatum, & Deum agnoscit; habet illum in penis socium; & petit ab illo celi Regnum. Discipuli, qui tanto tempore cum Christo erant conuersati, eius admirabilem doctrinam audierant, vitæ innocentiam cum altitudine virtutum & miraculorum magnitudine viderant, hoc tempore fidei naufragium fecerunt: simplex verò hic, & omnium horum ignarus latro, qui nihil audierat, nihil in Christo viderat: qui nihil edoctus erat aliud, quam furari, & latrocinari: hic superat ipsos Apostolos in constantia, fortitudine, & fidei confessione. Quid non potest homo licet infirmus, si diuina cooperetur gratia? & quid potest homo quantumvis nobilis, quantumvis eruditus, quantumvis ingeniosus, si gratia Dei destituitur? Habent hic omnes electi, qui infinita Dei bonitate & misericordia salui facti sunt, ut & hic latro, qui omnium illorum personam repraesentat, quid debeant Deo, suo Creatori & Redemptori. Quis enim non videt fidem & cognitionem huius latronis, gratiam & misericordiam Dei singularem fuisse? Videamus, quid ipse petierit, & videbimus aperte quid viderit. Non petit aliquid in hoc seculo: erat enim iam quasi ex terra seculum; sed orat gratiam futuri seculi, adstruens sua confessione, eum, qui vnà cum ipso in cruce pendebat, illam dare posse. Quomodo itaque latro iste tali in tempore, tam admirabili luce fidei potuit illustrari, ut rem crediderit quasi cum ratione pugnantem, nisi privilegio speciali fuisset à Domino praeuentus.

Nec tantum hic fides eluxit, sed etiam humilitas fidei in hac oratione coniuncta: *Memento*, inquit, *Domine mei, cum veneris in regnum tuum*. Non oro, ut sedeam vel à dextris, vel à sinistris: multò etiam minus peto aliquid in hoc mundo (scio enim Regnum tuum non esse de hoc mundo) sed cum eris in regno tuo caelesti, tunc, oro, mei memineris: ne memineris meorum peccatorum, errorum, furtorumque & latrociniorum, quibus hactenus impii studui: sed memento, quod homo sum fragilis & infirmus, creatura ad imaginem & similitudinem tuam facta. Recordare, quod omnia creati in usum meum: quod

Granat. Opus spiritual.

humanam pro me carnem induisti, quod mihi praedicasti, mihi ieiunasti, mihi orasti, mihi vias duras ambulasti; recordare, quod innumerabiles tota vita pro me tribulationes passus es, & nunc pro me in Cruce moreris. Recordare denique, quod homo sum, licet peccator; quod frater tuus, quod sanguine tuo redimendus. Non peto magna, scio enim me ijs indignum: non audeo regnum caelorum postulare: scio enim fore praeter decorem domus tuae, si talis impostor in familiam tuam recipiatur: nec in tantum oro exaltari, ut seruiam supernorum ciuium societati: quoniam nec illo dignus sum officio; tantum supplico, ut memor mei sis, nec obliuiscaris illius in regno, quem socium habere voluisti in tormento. Noli respicere meam malitiam, sed respice tuam bonitatem, quae aperuit portam misericordiae toti tuo mystico corpori, ante quam portam ecclesio pulsans & clamans, tanquam inops & mendicis. Per hanc cupio intrare, si mihi concedas Domine per hanc volo thesauros tuae gratiae furari, & esse fur in morte, quemadmodum fui & in vita. Audiui, quod Patrem rogasti pro crucifigentibus te cum summa clementia, & quod excusasti illos in oratione tua, dicens, quod quid agerent, nescirent. Hinc mihi crescit animus, hinc oritur in me fiducia, ut licet fur & latro sum, audeam me tibi commendare. Tu particeps es doloris, & sentis quid sit in cruce mori: miserere itaque hominis miserrimi in cruce tecum morientis. Non haec sola crux externa me cruciat: sed aliae tres sunt praeter hanc, quarum unum meum miseris torquent modis. Prima est dolor in mentis, quem ex eo contraxi, quod socium meum in peccatis morientem, & te blasphemantem video. Secunda, timor est ingens, quem de penis infernalibus, peccatis meis debitis, concepi. Tertia verò compunctio, quae cor meum lancinat eo quod & te & matrem tuam innocentissimam video tot doloribus & tormentis excarnificari. Etsi mihi haec molesta sint, & amara valde, nihilominus si te mei memorem fore scirem, omnes haec cruces mihi dulces essent, & in medio dolorum meorum praeter gaudium & laetitia exultarem.

Christus ad latronem hunc conuersus, eumque intus respondit: *Amen, Amen dico tibi, hodie mecum eris in Paradiso*. O admirabilis munificentia & liberalitas Dei. Cupiebat ille tantum memoriae Christi inherere; & Christus illi regnum caelorum promittit. Et quando Domine? Hodie, dicit, id est, hodie ipso die. Cum quocumque ipso Christo. *Mecum*, inquit, *eris*: & cui promittitur hoc sceleratissimo latroni, qui ob furta & latrocinia in crucem raptus est, & paulo ante cum socio suo Christum blasphemarat. Sed quam ob causam tanta bona illi promittit? quia humiliter orabat. O virtus inestimabilis sanguinis Christi, qui tam mirabilia operatur: & orationes nostras omnes Deo reddit acceptas. Magnum sane mysterium, quod sancta illa sexta feria, quando aperta sunt portae diuinorum thesaurorum, quando Christus tanta cum liberalitate sanguinem suum deprompsit, perforatisque manibus & pedibus per rupturas & foramina abundantiam misericordiae effudit, vnā tantum guttulam voluerit eiogare. Ad primum latronem dixit Deus: *Terra es, & in terram reuerteris*: vltimo veteris testamenti latroni dicit: *Hodie mecum eris in paradiso*. Vide quam magna sit virtus Dominicae Passionis, & quam utile cum Christo crucifixo sermocinari.

Nemo ex hoc exemplo arripiat occasionem differendi vitæ & morum emendationem, extrahendi ad mortem vsque poenitentiam: quemadmodum enim miraculum hoc Christi fuit vltimum, ita

Secundum verbum.

Virtus passionis.

Nemo ex hoc exemplo arripiat occasionem differendi vitæ & morum emendationem, extrahendi ad mortem vsque poenitentiam.

P p p

fuit

fuit & maximum. Fuit enim speciale privilegium, ad gloriam & magnificentiam huius dei illustrandam præordinatum, ut probaretur virtus & efficacia celestis illius theriacæ, quam Deus confecerat ad remedium peccatorum. Et quia privilegium est particulare, non autem lex vniuersalis, nemo debet hoc accipere tanquam regulam generalem omnibus, quod fuit particulare privilegium vnius.

Matt. 26.
Ioan. 19.

Huius tam tristi spectaculo afficit Beatissima Virgo Maria non eminus (quomodo scribitur de alijs amicis, & cognatis) sed sub ipsa cruce: *Stabat*, inquit Evangelista, *iuxta crucem mater Iesu*. Non tantum iuxta crucem inuenta est, aspiciens pijs suis oculis latissima & plurima filij sui vulnera, sed stetit erecta, stetit in pedibus suis. O animi fortitudo, o admirabilis & inuicta constantia. Mundus turbabatur, terra tremebat, columnæ celi nutabant; membra verò virginea nec tremuerunt, nec conturbata sunt: petra scissæ sunt, & cor matris integrum remansit. Cor eius factum erat mare amaritudinis, & navis istius maris exaltata est usque ad coelum; sed nauta tam erat dexter, atque clauum tanta cum prudentia moderatus est, ut nulla tempestas tam horrida atque impetuosa inueniret, quæ potuit eam impingere, vel euertere, aut à voluntate Dei vel modicum abducere.

Dolor B.
Maria.
Bern. de la
ment.
B. Virginis.

Cum hac nihilominus conformitate voluntatum, non potuit non ingens etiam dolor in B. Virginis anima exoriri, cum pijs oculis suis intuebatur cruciatus intolerabiles, quos amantissimus eius Filius perferebat. Vnde B. Bernardus: Nec lingua, inquit, poterit loqui, nec mens cogitare valebit, quanto dolore afficiebantur pia viscera Mariæ. Nunc solus Virgo cum usura, quod in partu non habuisti à natura. Dolorem pariendo Filium non sensisti, quem millies replicatum Filio moriente passa fuisti. Quod pectus adeo ferreum, quæ viscera poterunt esse tam dura, quæ compassione non mouebuntur, o dulcissima Mater, si considerent lachrymas & dolores, quos tu iuxta Crucem stans pertulisti, cum Filium tuum videres tot, tanta, & tam ignominiosa pati tormenta? Quod cor potest cogitare, quæ lingua explicare tuos dolores, tuos planctus, tuas suspiria, & tormenta cordis tui, cum stares iuxta crucem, & videns Filium tuum tam inhumaniter tractatum, non poteris ei subuenire? Vidisti illum nudum, & vestire non potuisti: Vidisti eum sitientem, & potum dare non potuisti: Vidisti iniurijs infinitis illum affici, & defendere non potuisti: Vidisti diffamatum, & pro malefactore habitum, & non potuisti pro illo respondere: Vidisti faciem eius sputo immundare non erat tibi concessum: Vidisti denique oculo eius genasque asiduè lachrymis rorantes, & exficcare tibi non permittebatur, sed nec vltimū eius spiritum, qui de sacro illius pectore exibat, colligere licitum erat, nec vultus tam amabiles cōiungere, nec denique mori in illius amplexibus. Optabas mori magis quam vivere post mortem Filij, & in anima tua dolor crudeliter sauebat. O verum eloquium iusti Simeonis: o Sancti Senis prognosticon: verè nunc, Virgo, eius impleri sensisti vaticinium, qui dixit, gladium animam tuam antequam morirè, transiurum.

Luc. 2.

Quare igitur, o pia Virgo Dominæ nostræ, quare voluisti dolorem tuum augeri hoc tristi Filij tui spectaculo? quare præsens hic inuenta es? non conveniebat vitæ tuæ institutioni videri in loco publico: non est matris videre Filium morientem, etiam cum honore, etiam in lecto proprio: & tu venis ut videas Filium mori publico supplicio, inter duos latrones in cruce suspensum? etiamne tu vincere co-

naris, quantum in te est, cor & affectum matris, honorare mysterium Crucis, quæ tam propinquo accedis, ut etiam in pallio geras istius doloris vestigia: opem ferre nato non potes, sed præsentia tua crescent illius tormenta. Hoc enim solum restabat ad augmentum dolorum eius, quod in vltimo agonis sui momento, in ipso transitu, in mortis duello, quando iam vltimi gemitus in afflicto pectore illius rugiebant, deiecerit oculos suos sanguine caligantes, & viderit te ineffabilem matrem sub arbore Crucis lugentem. Quoniam autem sub fine vitæ debilitatis sensibus, & oculis mortis imagine atque umbra obscuratis, eminus te agnoscere non potuit, propius accessisti, iuxta Crucem stetit, ut te commodè cognosceret, & videret illa brachia, quibus in Aegyptum erat deportatus, nunc adeo fracta, & pectus illud virginale, cuius purissimo lacte nutritus erat, nunciatum pelagus dolorum. Aspice quæso, o Angeli, beatissimas has duas figuras, & intueamini, si forte positis agnoscere; Aspice crudelitatem hanc, Abscondite facies vestras à morte vestri Domini; obscurare, & lucem tuam in tenebras conuerte, o aer, ne mundus videat nudam carnem tui Creatoris. Tenebris tuis pallium corpori illius circunda, ne oculi profani arcam testamenti nudam conspiciant. O celi, qui tam sereni creati estis: o terra tanta varietate & pulchritudine herbarum & florum vestita, si vos quasi lugubri veste gloriam vestram tenebris cooperuistis in hac pena, & cum tremore & motu insolito, licet insensibilis, iniuriam Domini tui sensisti, quid contigit visceribus matris, & pectori illius virginali? O vos, dei illa, qui transit per viam, attendite & videte, si est dolor, si est dolor meus. Verè non est dolor tuo similis dolori, quia inter omnes creaturas non est amor tuo similis amor.

Igitur, o Redemptor & Salvator mundi, si latro cupiat ut tui memineris, & illius recordatus sis, quanto magis id tua desiderat mater beatissima, sed amaritudine plena? Si tu raptorum memor sis, cur raptæ non reminisceris? si furum, cur non eius, cui furto, quod amabat, ablatum est? Sed facile agnosco, Redemptor mi, quod eius non es oblita: dolorem enim, qui ob eius præsentiam affligit animam tuam, non patitur ut illius obliuiscaris: Imò credo te sapius illam intus allocutam, & cor eius his verbis compellasse: O innocens & afflicta Virgo, quam tuum consolatione dolorem mitigabo? tua consolatio erit mea: hodie siquidem nullam habeo, nec pro me, nec pro te: si sit consolatio, quod tibi condeleo, ecce vitacius sentio dolores cordis tui, quam eos, qui corpus meum disfruciant. O dulcis Mater, ubi nunc gaudia, ubi nunc oblectationes, quas olim ex me percepisti? Ecce nunc hora est, qua me oportet à te corporaliter auferri: in qua mihi tantopere adamata à me tolleris, & antiqua, nec non amabilis nostra societas interrumpetur. O, quibus verbis tempore separationis te alloquar? Si te appellauero, Matrem, tempore, quo perdis filium, viscera tua voce hac audita dissecabuntur, si te non appellauero, & tam longum iter ingressurus licentiam à te non petiero, nouus dolor alijs doloribus accedit. Ergo non Matrem, sed mulierem te appellabo, *Mulier*, ecce Filius tuus.

Ioan. 19.
Tertium
verbum.

O sanctissima Virgo, si aliquid verbum tibi fuerit audiendum, hoc sanè fuit convenientissimum, quod tibi dici potuit, in hoc enim de alia societate in solitudine tua tibi prouideretur, & alius filius, loco illius quem amisti, datur. Consoletur itaque verbum hoc. Quid? consolaretur? Imò renouat dolorem meum,

meum; in comparatione siquidem illius, qui mihi datur, manifestius agnosco, qualis sit, qui à me tollitur: dolor meus talis est, vt renouetur, cum crescant remedia.

August.

Considerare libet, inquit Augustinus, bona mater, & genitrix, & nutrix, & filia desolata, quis sit dolor tuus, angustia tua. Vides enim crucifixum Vnigenitum tuum; mutas filium, Magistrum in discipulum, Regem in militem, Dominum in seruum, omnipotentem in deficientem. Reuera viscera tua penetrat gladius, configit animam tuam lancea & clauus, laniat mentem tuam spinarum aculeus, lacerat cor tuum filij tui amarus aspectus: deest tibi præ amaritudine lachryma, desunt verba, deest fortitudo, marcescit pulchritudo. Vulnere filij tui, sunt vulnere tua: Crux filij tui, est crux tua: mors eius, mors tua. Nutrix, quomodo dimittis alumnum? mater filium? ancilla dominum? Vno die orbaris Patre & Filio. Maluisses vitam, quam talem socium amittere. Tu es Martyr, & plus quam martyr: plus enim quam vitam obtulisti. Duo genera martyrij, & duo inuenit anima mea in hoc die altaria: vnum in corpore Christi, alterum in corde Virginis: in illo, filij caro sacrificatur: in hoc, anima matris immolatur.

Quartum
cursum.
Mat. 27Christi dolor
autem
martyrii.

Mille.

Cum Christi
sua extre-
ma tormen-
ta passi vo-
luerit.Christus ab
omnibus de-
relictus.
Psal. 86.

Post tertium illud verbum, quo matrem allocutus est, sequitur quartum, quod ad Patrem suum direxit; cui lamentabili voce dixit: *Deus meus, Deus meus, vt quid me dereliquisti?* Verbum illud vnam ex præcipuis circumstantijs, quæ in passione latebant, nobis manifestat: per quam intelligimus magnitudinem dolorum, quos Christus patiebatur. Eri enim & alij plurimi Martyres horrenda, intolerabilia, & inaudita pertulerint, tamen diuina bonitas & misericordia illis in maxima necessitate succurrebat: nouis & inuisitatis subsidij atque miraculis: nunc igne extinguentis aut refrigerans, in quem inieci erant: nunc feras mulcens, & immanibus bestiis, quibus erant expositi, ora occludens: his vulnere interdiu accepta nocte curans, alijsque diuersis modis opem martyribus ferens. Præterea, serior ille charitatis & amor Dei, ob cuius gloriam illi patiebantur; spes quoque certa, secunda & indubitata, quam habebant ex eo, quod certo crederent, mox ubi gladius ingulum traieccisset, statim se ad supernam illam gloriam deportandos, visurosque se pulchritudinem illius Domini, quem tantoperè dilexerant, eaque perpetuo fruturos, tam vehementer eos exhilararent, vt magna ex parte dolores lenierint, atque mitigarent. Idem enim & mulieribus proles amantioribus ete- nire cernimus, quæ vix sentiunt dolores partus, pendentes hanc vnicam esse viam perueniendi ad hoc, quod hæcenus desiderant. Ceterum, illud in CHRISTO locum non habuit: quamuis enim minimum eius tormentum sufficiens fuisset mille mundis redimendis, propter infinitam illam dignitatem diuinæ personæ, quæ patiebatur: ille tamen propter magnitudinem diuinæ suæ bonitatis, maxima, quæ excogitari poterant, voluit perferre: vt vberior esset nostra redemptio, vt sancti martyres, qui pro nomine eius morituri erant, in suis poenis & robur & maiorem haberent consolationem. Denique, vt & nos maiores causas amandi, maiora incentiua sperandi, maiora exempla nos humiliandi, & tribulationes patienter sufferendi, nec non & manifestiora argumenta bonitatis & charitatis diuinæ haberemus. Propterea portæ omnes cuiusvis consolationis ei occlusæ fuerunt, nec solatium aliquod, vel à coelo, vel à terra, vel à Patre, vel à seipso percipit. Hoc est, quod in Psalmis conqueritur: *Infixus sum, inquit, in limo profundis, & non est substantia. Veni in altitudinem maris, & tempestas demersit me, quia*

Granat. Opusc. spiritual.

si dixisset, in profundo tribulationum eram, & non inueni ubi pedem figerem: quia nec in coelo, nec in terra vel minimum inuenit solatium, quod dolorem eius leuaret. Quod & ab hominibus derelictus fuit, in eodem Psalmo testatur, cum ait: *Exeraneus factus sum fratribus meis, & peregrinus filijs matris meæ. Et sustinui, qui simul contristaretur, & non fuit, & qui consolaretur, & non inueni.*

Dicit autem hoc Saluator propter fugam suorum Apostolorum; omniumque aliorum discipulorum; amicorumque suorum, qui à longè stantes, passionem eius intuebantur. Mater enim, quæ præfens erat, dolorem eius non mitigabat, sed magis augebat. Quemadmodum itaque in isto Psalmo significat se ab omnibus hominibus desertum, ita in hac lamentabili voce indicat sese & à Patre suo derelictum esse, dicens: *Deus meus, Deus meus, vt quid me dereliquisti?* Hæc est tristissima vox, & verbum maxime lamentabile, quod ab orbe condito auditum est. Canunt Prophætæ dolores, quos ob delicta & impietates mundi habuerunt: exultat Ieremias vocem in suis lamentationibus; testantur tamen omnia dolorum cantica, hanc vocem debere non auribus audiri, sed animo & corde sentiri.

Quia verò in lugubri hac voce, *Deus meus, Deus meus, vt quid me dereliquisti?* Filius Patrem interrogat causam, cur ab eo derelictus sit, nos in veritate respondere possumus: O Domine, vt defenderemur nos, derelictus es tu: vt enim mundo pereunti subueniret, vnigenitum & dilectum sibi filium dereliquit: vt defenderet seruum, deseruit Dominum. Ita-

In præf. cū
cercus pa-
schalis be-
nedicunt.

Prou. 21.

que non absque causa exclamat Ecclesia: O inestimabilis dilectio charitatis, vt seruum redimeres, filium tradidisti. O quam necessarijs vinculis hic obstringimur amare illum, qui in tantum nos prior amauit? O quam alta mente reponi debet hoc verbum? Dicit Salomon: *Qui obturat aures suas, ne audiat clamorem pauperum, clamabit ipse, & non exaudietur.* Si tantum scelus sit non audire vocem pauperis alicuius mendici, quanto maius peccatum erit, non audire vocem huius pauperis in cruce clamantis, & debiti nostri non recordari?

Quintum verbum est, *Siro*. Quid hoc sibi vult, inquit Bernar. O Saluator mi? Quid sitis, fidem vestram, salutem vestram, gaudium vestrum: plus animarum vestrarum, quam corporis mei cruciatus me tenet. O bone Iesu, coronam spineam sustines, de tua cruce, & de vulneribus tuis taces: & pro sola firi clamas dicens, *Siro*. Quid sitis Domine Iesu? Certè solam redemptionem hominum, & gaudium humanæ salutis. Siro enim te dicis, quod perinde est, atqui si diceres: plus me affligunt mala tua, quam mea: Maiori cum dolore perfero peccata tua, quam tormenta crucis meæ.

Quintum
Verbum.
Ioan. 19.
Bern. c. 3.
de passione

Si itaque Domine, hæc sitis tua sit, & lachrymæ conuersionis atque penitentiae meæ non fluant, crudelior sum ipsis tuis inimicis, ne hoc quidem dans tibi refrigerium. O Virgo sanctissima, quid sentiebat tunc pium illud cor tuum, cum audires vocem hanc, & videres potum, quem filio dederunt illi nequissimi, nec posses ei calicem aquæ frigidae porrigere, quem aridis faucibus tam supplex petebat? Vbi nunc sunt, o Magdalena lachrymæ, quas tam copiose in pedes illius effudisti? Vbi sunt & tuæ, o Virgo serenissima? cur Crucem non ascenditis, lachrymæque illius arida & liquida oculorum vestrorum lachrymis non refocillatis? ardorem huius sitis cur non refrigeratis.

Sextum verbum est, quando iam iam moriturus exclamauit: *Consummatum est.* Leuauit hic Virgo oculos suos honestissimos, vt videret, si cum hoc verbo spiritum emitteret, & vnâ cum illo vita filij sui

Sextum
Verbum.
Ioan. 19.

P p p 2

finire.

finiretur. Quid ergo expectat hic Virgo? an ut dolores filij finiantur? sed si finis dolorum sit, erit & finis vite illius: optatne igitur finem vite sui Filij? non sane, non hoc pia mater desiderat. Quid igitur vult? Novum genus doloris est hoc, cum nescias, quid petere debeas.

Quid ergo sensit mortuum cor Virginis, cum oculos sursum attollens, vidit vultum Filij, & ex pallore & mutatione mortis, quæ appropinquabat, presentiam agnovit? quomodo affecta fuit mater, ubi vidit labia colore tingi mortifero, visum debilitari; nares extenuari, pulchritudinem oculorum obscurari, caput demitti, & sacrum illius pectus inflari? Nostin, o Domina mea, figuram hanc? Nostin, unde vox illa rauca sit? quomodo pyropus hac, in quam conspiciere solent oculi nostri, tam turpiter discolorata est? Quomodo flos ille matutinus sic emarcuit? Quomodo sol ille clarissimus sic in meridie defecit? O castissimi oculi, qui hodie spectaculum facti estis carnificum, quod respicietis, ubi non luctus novas, & novos dolores haurietis? si sursum attollamini, cernetis indicia & prænuntia mortis mox adfuturæ signa in vultu Filij: si deorsum despiciatis, sanguine Filij tui terram imbutam, tinctamque videbitis. Quod itaque visum aduerter, o Virgo, cum celum & terra in tuos dolores conspirasse videantur? Quomodo sanctissimi oculi tui potuerunt aspicere riuos sanguinis à corpore illius ad pedes usque tuos decurrentes, & spiritu non orbari?

Luc. 23.

Sed nunc tandem requiescat anima sanctissima filij tui. Audi, o mater, vltimum verbum illius: *Pater, inquit, in manus tuas commendo spiritum meum*: & postquam dixisset hoc, inclinato capite emisit spiritum suum. O dulcis terminus, o dulcis mors, o dulcia vulnera, o dulcis arbor, o dulce pondus, o inastimabilis charitas. Ut miseros tuos exules in celum reduceres, tu celorum Dominus in ligno crucis mortuus es, & Patri spiritum obrulisti.

Supplex itaque te oro Domine, per dolorem huius separationis, quando anima illa tua sanctissima à corpore discessit, ut & in hora illa, qua miserrima anima mea à corpore meo diuelleretur (postquam nemo luctuosam hanc separationem queat effugere) virtute huius mysterij me confortes, ut ipsi dei verbi, quibus tu vitam finem imposuisti, & ego vitam meam possum terminare: ut & ego spiritum meum in manus tuas commendem, & tu eum recipias. Finiatur vltimum vite meæ momentum in medio sanctissimorum vulnerum tuorum, & extrema mea suspiria in medio pretiosissimi sanguinis tui terminentur.

DE GLORIOSA RESURRECTIONE

Domini, & primo de gaudio Sanctorum Patrum in Limbo, & quomodo illo die Diabolus vi-
ctus & speliarum est.

MEDITATIO XXVIII.

*Gaudium
huius diei
Pomeriale.*

POST diem illum vniuersalis Iudicij (in quo merces operum suorum cuique dabitur) nullus est dies in mundo maioris & vniuersalioris gaudij quam dies ille, quo Christus à mortuis resurrexit. Non enim homo in mundo est, fuit, aut erit vnquam, ad quem non pertinet illa gloria. Hodie latantur homines & Angeli, viui & mortui, celum & terra, immò ad Infernum usque pars illius gloriæ descendit? Etenim hoc die per virtutem resurrectionis Christi, Infernus apertus est, mundus renouatus, & via ad celum strata. Infernus apertus reddidit mortuos, mundus renouatus recepit viuos, & celum hospitium præbuit resuscitatis. Nullus itaque ab hac festiuitate excluditur, nemini, quantumuis peccator sit,

*B. Maximus
serm. 5. de
pasch. qui*

huius generalis laticæ communiō negatur. Nam recte Maximo; Resurrectio Christi defunctis est vita, peccatoribus venia, Sanctis est gloria. Si hodie namque per virtutem huius mysterij, Latio Paradisum ingressus est, cur de peccatorum remissione Christianus diffidit? Etsi Dominus misertus sit illius, cum moriebatur, resuscitatus iam non miserebitur? Si humilitas passionis tantum contulerit ipsum confidenti, quantum dabit gloria Resurrectionis honoranti? in beneficijs enim distribuendis, semper solet maior haberi ratio lætæ victoriæ, quam mortis carpituitatis.

Hinc itaque patet, quo die Christus resurrexit, eo non solum iustitiam & vitam nostram, sed spem quoque & lætitiā nostram esse resuscitatam. Merito itaque omnes quorquot sumus, cum Prophetæ psallere possumus: *Cor meum & caro mea exultauerunt in Deum vniūm*. Antea contristabantur & lugebant Deum mortuum, nunc autem lætantur, dum vident illum resuscitatum. Et sanè etiam nunc mortuum erit & obscurum (modò non etiam sit mortuum) cor nostrum, si in hac solennitate non resuscitetur, sentiens intus nouæ lucis radios, & magna lætitiæ nouæ incentiua.

Etsi hoc iocundissimo festo plurimæ sint in sodalitate Christi festiuitates, primò tamen sese offert primi diei processio, cum Saluator descendens ad Inferos uisitauit & liberauit Sanctos Patres, qui tot seculis in illo loco tenebroso federant, expectantes diem hunc. Quapropter Salvatore in cruce mortuo, anima eius sanctissima vnita est Verbo Dei, & egressa de corpore, ad cauernas Limbi descendit, ut uisitaret Sanctos, qui vixerant in timore, & in spe mortui erant, qui in gloriam cœlestem intrare non poterant, quamdiu debitum generis humani per mortem Christi non erat persolutum. Præfiguratum erat illud quondam in mystico illo mandato, quod Deus dederat in veteri Testamento, in remedium homicidarum & delinquentium, assignans illis certas quasdam ciuitates, in quibus illos habitare voluit, donec summus Sacerdos temporis illius moreretur: cuius mortis beneficio absoluti, & ab exilio suo liberi, patriæ & libertati suæ pristina restituebantur.

Quo quæso typo magis ad viuū nobis posset representari negotium hoc & libertas nobis per mortem Christi, summi Pontificis, & æterni Sacerdotis Ecclesiæ restituta? Omnes peccaueramus in Adam: eramus enim omnes in illo tanquam membra in capite, & rami in radice, & proinde naturalis consequentia & ordine diuinæ iustitiæ, dolor Patris in filium redundauit, vitium radices in ramos diffusum est, & passio capitis in omnia membra defluxit. Propterea omnes à cœlesti paradiso exulabamus, hoc est à patria communi, ad quam inhabitandam omnes creati eramus. Sed exilium hoc finem habuit, mortuo summo Sacerdote CHRISTO, qui seipsum obtulit sacrificium pro communi generis humani debito: atque ita morte, ad quam non tenebatur, soluit illam, ad quam nos eramus obligati: non enim rationi consentaneum erat, ut incassum & frustra moreretur. Hac ratione soluto debito nostro, rescissa est exilij nostri sententia, & sic per illum patriæ sumus restituti. Hæc est illa mors summi Sacerdotis, in qua sperabant omnes Patres, qui captiui tenebantur in Inferni vestibulo, per quam & liberati sunt, non obstant, quod Redemptor ipse, pro magnitudine suæ charitatis, in propria persona ad illos descendere voluit, eisque lætum hoc Euangelium annunciare: præsentia sua illos exhilarans, & persona sua eripiens illos à seruitute, in qua detinebantur. In hoc opere itaque magna latent virtutum exem-

pla.

pla. Primum enim videmus hic, quàm perfecte Dominus hoc nostrae salutis negotium ad finem produxit, quod susceperat perficiendum. Non enim contentus magnis illis itineribus, quibus à caelo venit in terras, à terris in crucem, & de cruce in sepulchrum: quodque tam liberaliter omne debitum nostrum soluisset, sed & ad infima mundi loca descendit; hoc est, in Infernum, ut diriperet atrium Diaboli, & de aduersario nostro triumpharet: ut suos inuiseret, & valida manu è potestate Diaboli erueret, nec deficeret, priusquam illos secum in caelum adduceret: *attingens omnia à fine ad finem fortiter, & disponens ea suauiter.*

Sap. 8.

Docemur etiam hic, quòd negotia gloriae & honoris Dei, nec non & salutis animarum nostrarum, tam cara nobis esse debent, ut quantumuis illa vilia sint & abiecta, non tamen per alium faciamus, quod faciendum est, sed ipsi manum admoueamus, etiam si principes, etiam si Reges terrarum sumus: cum seruire Deo, regnare sit.

Exemplum humilitatis.

Datur praeerea hic exemplum inastimabilis humilitatis, cum enim esset Christus Deus & Dominus omnium creaturarum, honor diuinitatis, pulchritudo & splendor gloriae paternae, sedens super Cherubim, & scabellum pedum suorum ponens vniuersam huius mundi machinam, non dedignatus est sese deicere & humiliare, vsque in profundissimum & obscurissimum locum huius mundi, solo amore suorum Electorum permotus. Quamuis illuc descendit non tanquam peccator, sed tanquam triumphator, fuit nihilominus inastimabilis humilitas, descendere cum sanctissima sua anima ad locum tam immundum, foetidum, & à caelo remotum, ut videret suos ipse, & letum nuntiū Redemptionis adferret.

Ouid. li. 1. Metamorph.

Sed & manifestum argumentum ardentis illius sitis & desiderij salutis animarum nobis exhibetur: posteaquam regalis illa Aquila dimisit sese de loco tam excelsò, in tam profundum & humilem, ubi vidit animas, quibus pasci desiderabat. Quemadmodum enim immodicus amor pecuniae, homines viscera terrae fecit rimare & excavare, sicut Poeta dicit, ut opes, malorum irritamenta, inueniantur, quas natura recondiderat, Stygisq; admouerat vmbriis: Sic ardentissimus ille amor, quo dulcissimus ille Dominus animas hominum complectebatur, fecit illum descendere in infimas terre partes, ad quarendum pretiosum illum thesaurum, quem Princeps tenebrarum possidebat.

DE GAUDIO SANCTORUM

Patrum in Limbo.

MEDITATIO XXIX.

Beata fors sanctorum Dei.

Inter alia, quae in hac meditatione consideranda sunt, nequaquam minimum est, gaudium, quo Sancti illi Patres Christum coram videntes repleti sunt. Hinc enim manifestum sit, quàm beata sit fors Deo seruientium; etsi id verbis explicari nequeat, nedum à rudi nostro intellectu comprehendere possimus tamen hic coniectura quadam assequi laetitiae illius magnitudinem: Initio consideranda est distantia extremorum & motus horum Sanctorum hoc est, vnde, & quò in istu oculi sunt transportati: à qua magna miseria, ad quàm magnam felicitatem: à quantis tenebris, ad quantam lucem: à quàm miserabili exilio, ad quàm felicem patriam: à quanta seruitute, ad quantam libertatem: à quàm obscura nocte, ad quàm clarum & serenum diem æternitatis. Nam si tantum ex tenebris istis exire datum fuisset, quanta laetitia perfusi fuissent? quàm ingens itaque gaudium fuit, ipsis exire tenebris, & in lucem perpetuam gloriamque immarcescibilem in-

Granat. Opusc. spiritual.

troire? Non inueniuntur in terris exempla rerum similium, quibus hæc aliquo modo possunt explicari. Cum enim omne id, quod vita praesentis est, punctum tantum sit & momentum, non potest aliquid comparari cum rebus illis, quæ sine tempore & mensura maiores sunt. Legimus apud probatos Historicos, Romanos olim decreuisse, ut infima cuiusdam conditionis hominem, licet fortem & magnanimum, Imperatorem crearent. Qui cum eligeretur, arbitrabatur se ad supplicium & mortem peti, statuit quidem obedire & certam mortem oppetere: illi autem asseueranter dicebant, se venire ut Imperatorem illum crearent: uti & fecerunt. Quàm ingens itaque fuit laetitia illius hominis, ob repentinam illam mutationem, ut qui mortem omnium rerum terribilium terribilissimam sibi inferendam arbitrabatur, subito ad Imperium Romanum summum, ad quod homo in hoc mundo peruenire potest, dignitatis fastigium sit assumptus?

Quod si ita sit, quantum quæso fuit illud gaudium, quo beati illi Patres oblectati sunt, è statu tam vili, abiecto, & miserabili, ad statum tam felicem, euecti? Nam in comparatione illius, omnes mundi Monarchiae sunt tanquam punctum cum vniuersa celi circumferentia collatum.

Habemus & aliam coniecturam huius laetitiae, quæ est magnitudo desiderij, quo cum Sancti illi hunc diem expectabant. Quanto enim expectatio antiquior, & res quæ expectatur est excellentior, tanto solet esse desiderium maius: sunt enim hæc tanquam duo calcaria, quibus desiderium incitatur: de vno dicit Sapiens, *Spes quæ differitur, affligit animam*, de altero Gregorius loquitur, cum ait: *Sancti Prou. 13. desideria crescere dilatione.*

Quod cum ita sit, quæso quanta incrementa sumperunt hæc sanctorum Patrum desideria, ex tot annorum dilatione? Nam si riuulus, quantumuis exiguus, cum vallo aut septo extructo cursus eius per aliquot dies impeditur, in immensum crescat, & tandem perrupto aquarum vi septo, cum maximo impetu iterum fluat: quid fecerunt illa desideria, tot annorum millibus detenta & quasi frustrata? Erant enim inter illos, qui duobus annorum millibus, alij qui tribus, alij qui quatuor, alij qui quinque, hoc est ab orbe condito, diem hunc expectarant. Quale itaque, & quantum hoc fuit desiderium? quanta spes illa, tot annis dilata? Si infirmus quispiam ingenti dolore afflictus, aut acuta febri correptus, nocte vna hyemali in lecto iacens, huc illuc sese voluens, & sine vlla quieie reuoluens, noctem illam annum esse arbitretur, auroram summo desiderio expectans, ut radius aliquis solis intret per fenestram, qui vel paululum mitiget dolorem, si, inquam, huic tam breue spatium, tam longum esse videatur, & doloris mitigatio tam exigua, tantis votis desideretur; quid putas senserunt illi, qui tot annorum millibus in tenebris prolixa noctis illius vivebant, & tam magnum solatium, quale fuit aduentus Christi, expectabant? Verbis hæc exprimi non possunt. Quòd si desiderium tantum fuerit, facilis est coniectura; gaudium etiam immensum fuisse, cum viderunt desiderium hoc suum impletum: gaudium enim hoc aliud non fuit, quàm desiderij satisfactio. Est enim desiderium motus cordis, quo fertur in rem desideratam, quæ cum praesens est, tunc quiescit, & in ea oblectatur. Huc accessit, quòd ingens etiam fuit gaudium istorum Sanctorum, eò quòd viderent iam verbum Domini impletum, agnoscerent fidelitatem promissionum diuinarum, cum post tot annorum millia, tam fideliter quòd promiserat seruis suis, praestitisset: eò, inquam, quòd cernerent nunc verissimum esse, quòd dictum erat per Prophetam: *Apparebit in finem.* H. bac. 2.

Ppp. 3

non

non mentietur: si moram fecerit, expecta illum, quia veniens veniet, & non tardabit. A principio siquidem mundi vix peccato perpetrato Dominus remedium promiserat. Et licet tot annis protraxit, nihilominus fideliter implevit, quod promisit: & remedium contulit his, qui cum integra fide illud expectabant, atque in hac fiducia morientes ex hoc seculo discesserant, vti Patriarcha Iacob, qui moriens dicebat: *Expectabo salutare meum Domine.* Daniele in Babylonia, in lacum Leonum, hostium suorum inuidia coniectum, rugientes præ fame Leones (nihil enim dabatur illis quod manducarent, vt fame acrius stimulante, Virum Dei citius deuorarent) non attigerunt: sed famelici & ieiuni, contra naturam suam, misericordiam exhibuerunt illi: ita vt animalia bruta in maiori pretio Sanctum habuerint: quam creatura rationales: vt significaretur, hominem bestiis non naturam subiecit, sed culpam. Sedentis itaque Propheta ieiuni inter bestias ieiunas (quæ teste Basilio, suo nos exemplo ieiunare docuerunt) tandem recordatus est Dominus: vidit seruum suum inter Leonum rictus fiduciam non amisisse, misitque Angelum, qui apprehendit Abacuc in vertice, eumque capillo capitis sui vnâ cum prandio, quod ferret melloribus, ex Iudæa in Babylonem transportauit. Cumque posuisset illum Angelus super lacum, in quo erat Daniel, ait Propheta: *Daniel, tolle prandium, quod misit tibi Deus.* Daniel gaudens & confortatus hac admirabili cura & prouidentia diuina exclamauit: *Recordatus es enim mei Deus, & non dereliquisti diligentes te.* Nemo poterit profecto facile explicare, quot lachrymis, quanto cum affectu, deuotione, & cordis exultatione Propheta verba ista protulit, videns in hoc opere, tanquam in nitidissimo speculo, viscera misericordiae atque bonitatis Dei erga seruos suos: prouidentiam quoque paternam & curam, qua suos regit atque tuetur.

Si hac visitatione anima Propheta ita fuerit exhilarata, quale putas fuit gaudium illorum Sanctorum, qui modo tam admirabili visitabantur, non ab Angelis, sed ab ipso Angelorum Domino, & liberabantur non à lacu Leonum, sed à lacu infernali, accipientes non prandium mellorum, sed cibum Angelorum? Illud sane est de beneficio in beneficium, de gaudio in gaudium, & de vna deuotione in deuotionem alteram progredi.

Augere etiam gaudium hoc ex consideratione medijs tam pii & admirabilis, per quod Dominus illos liberauit, quod nimirum ipse tam crudelem & ignominiosam mortem subire voluit, vt vitam daret illis beatam & gloriosam: quod calicem bibere placuit passionis, vt calicem aeternarum deliciarum illis propinaret. Agnoscetes in illo viscera infinitae bonitatis & charitatis Dei, merito, & in veritate dixerunt illud, quod canit Ecclesia: *O inestimabilis dilectio charitatis, vt seruum redimeres, filium tu deditisti.* Declarat hoc mysterium & obseruantia legis, quæ præscribit caeremonias, in agni paschalis esu obseruari solitas, quarum vna fuit: *Os non comminuetis ex eis.* Sed quis agnus ille paschalis est, nisi ille innocensissimus & mansuetissimus Dominus, cuius sacrificio liberati sumus à tenebris & seruitute Aegyptiaca, hoc est: mundi, diaboli, & peccati? Et quæ sunt ossa vel membra mystica illius agni, nisi fideles, pro quibus passus est? Quæ ergo maior esse potest pietas, quam quod Dominus dedit licentiam, vt agnum hunc occiderent, degluberent, in varias partes secarent, comederent, & quidquid vellet, de eo statuerent, saltem vt ossibus parcerent, nec vnum ex illis comminuerent? quasi apertis verbis diceret? Filium meum sacrificare, flagellare, crucifigere, seruos autem meos sinite abire, nolite

nocere illis, nec durius quidquam in illos statuite: ipse enim satisfaciens pro illis. Hoc est, quod Christus ipse dixit nocte illa, qua capiebatur, satellitibus & ministris, qui venerant vt comprehenderent illum: *Dixi vobis, quia ego sum: si ergo me queritis, sinite hos abire.* Cum ergo Sancti illi Patres pleni Spiritu sancto, luce illa quam habebant, penetrarunt magnitudinem charitatis illius & misericordiae, videruntque quam vtilis & salutaris sibi esset illa dominica passio, & quam faustus eius aduentus quid putas senserunt in animabus suis? quantas laudes, quantas gratiarum actiones Deo cecinerunt?

Omnia hæc gaudiorum incentiua, quæ omnem lætitiæ humanæ materiam superant, aliud supereminet sine vlla comparatione maius & prastantius: clara nimirum visio essentiae diuinæ, quæ in propria sua pulchritudine subito apparuit in illo loco tenebroso: aded vt infernus ipse Paradisus factus sit, & in eo reperta bona omnia, quæ posset humana voluntas appetere. Quemadmodum enim nec in caelo, nec in terra maius bonum est quam Deus, ita nec maius esse potest gaudium, quam Deum videre, Deum possidere. Dic itaque mihi, si modò dicit possit, concurrentibus hic tor & tam magnis lætitiæ causis, vt erat mutatio de vno extremo in aliud, antiquitas & magnitudo huius desiderij, consideratio fidelitatis & prouidentiae diuinæ erga suos, medum per quod saluati erant, & clara visio ipsius Dei, quæ portus est & finis omnium nostrorum appetituum, quæ & qualis fuit exultatio, quæ ex tam praequantibus causis processit? Quid dixerunt? quid fecerunt? quàm suauiter amplexi sunt Dominum, qui tam misericorditer illos liberauerat? Non est intellectus in orbe terrarum, qui potest hæc comprehendere: nec mirum: res enim spirituales & diuinæ nobis sunt remotissimæ, eò quod crassiores sumus, rudioresque & nimis materiales. Præterea & visus noster debilis admodum est ad ea contemplanda, quæ Dei sunt. Quare Philosophi quondam dixerunt, visum nostrum sese habere ad res diuinas & spirituales, vt visus nocturnæ ad Solem. Si itaque hæc tam longè sint à visu nostro remota, & visus noster tam debilis sit, quid sequitur, nisi omnia spiritualia nobis minora multò videri, quam in rei veritate sunt? Propterea & Stellæ nobis tam exiguae videntur, quia sunt ab oculis nostris remotiores, & visus noster infirmior vix eò sese extendit. Etsi enim quædam illarum septuagesies, alia octuagesies, toto terrarum orbe maiores sunt: candelæ tamen nobis minores apparent. Non minus à nobis distant res spirituales & diuinæ, nec firmior est in istis contemplandis visus nostri intellectus: atque hinc est, quod licet ipsæ natura sua sint maximæ, imò immensæ, nobis tamen parue videantur. Propterea & nos sumus, quales sumus, non quales esse deberemus: non enim cognoscimus, quod scire necesse est, vt efficiamur tales, quales nos esse oportet. Etenim si cognoscerent homines non à longè, sed è propinquo, quanta est gloria, quam Dominus suis preparauit, quam magnæ diuitiæ & pulchritudo DEI, quibus boni fruuntur: & quam ingens sit debitum nostrum, quo Deo ratione beneficiorum suorum sumus obligati, singulariter autem pro Redemptione, quis esset, qui aur cor, aur manus haberet, ad Deum talem offendendum? Si in iudicandis altimandisque rebus spiritualibus errare & decipi non velimus, necesse est, vt eum ad illarum considerationem accedimus, intellectui subueniamus fide: Vti visum corrigimus ratione, quando indicat stellam lucernæ luminis minoris: ita

Genes. 49.
Dan. 14.

In præfatione eiusce-
reus paschalis benedi-
citur.
Exod. 12.

Fulherri-
ma allego-
ria.

Ser-
bata

Mate

Chri-
stus
et in

Intellectus

per fidem

corrigendus

ita

ita necesse est, vt intellectum ab errore liberemus per fidem, vt cum iudicas res diuinas breues, leues, paruas, & exigui momenti, fides confestim dicat, falleris. Ratio; sunt enim ex sine vlla comparatione maiores. sed distantia illarum & debilitas visus tui excecant te, & non sunt tales, quales tu eas esse iudicas, sed quales fides & Verbum Dei esse dicunt. Quapropter & hac Sanctorum Patrum letitia, de qua nunc agimus, infinitis modis maior fuit, quam intellectus noster potest comprehendere.

Quod sinequeamus hanc assequi, multo minus assequimur id, quod illi animo meditabantur, & verbis proferebant, suum Redemptorem compellantes. Dubium tamen non est, quin omnes labores doloresque suos, longam etiam spem, nunc quasi optimè collatam censuerint; saltem vt nunc vel hora vna tanto gaudio fruerentur. Proinde credibile est eos Christum his verbis allocutos esse; Redemptor & Saluator noster, nos sumus illi, qui aduentum tuum tot annorum millibus expectauimus, hoc terro, vt nosti, conclusi carcere. Præterea & in mundo varias persecutiones & contradictiones impiorum, pro nomine tuo passi sumus. Inuenies hic multas animas, quarum corpora lapidata, secta, & ferro interfecta sunt: sunt hic, qui multis annis in vinculis detenti, in desertis & solitudinibus relegati, vixerunt, pauperes, nudi, angustiat, & à mundo afflicti. Sed quidquid in alio mundo passi sumus & omne tempus, quo hactenus expectauimus, in lucro nunc positum esse arbitramur, cum te præsentem habeamus. Quin & si diuinitas voluntati placuisset, vt in his tenebris sedissemus, donec veneris mundum per ignem iudicare, nequid nobis graue esset, tantum vt te tandem fruamur. Benedictus sis tu Domine, qui tam misericorditer nos visitasti: benedicti omnes dolores, labores, persecutiones, quas pro te passi sumus, cum inter viuos in mundo essemus, posteaquam tam liberalem nobis mercedem contulerunt: & benedicti omnes illi, qui te amant, & voluntatem tuam faciunt, cum tam immensa bona ipsis sint reposita.

Quis dubitat, & hæc & maiora his cogitasse atque dixisse beatas illas animas: vt tu, Christiane, dicas hic, quor & qualia tibi premia sunt preparata? & quanta perdis, eo quod pro tanta mercede exiguum laborem adire respicis. Tribulationes Sanctorum illorum quales quales fuerunt, nunc transierunt; merces autem eorum non transibit, sed durabit in secula seculorum. Quis itaque sortem illorum beatam non dicet? quis in hac societate viuere felicissimum esse non iudicabit? Nulla tunc expectanda erit tibi tribulatio, si is fueris hic, qui esse debebas, & vocationi tue satisfeceris: fors enim quæ te expectat, est beatissima. Minor enim erit labor tuus, eo quod maior est gratia, quæ datur nobis: & præmium nunc nobis est propinquius: eo quod portæ paradisi nunc apertæ sunt, exiens namque de corpore, poteris in momento esse beatus, si nulla restent poena luenda in purgatorio. *Velum enim templi nunc scissum est, & gloria sanctuarij est reuelata, Cherubin, qui ignito & versatili gladio portas paradisi custodiebat, de officio suo dimotus est: quia cuspis gladij latus Christi aperuit, & aqua fluens è vulnere, ignem illius extinxit.*

Tandem nobilis ille Triumphator cum insigni hac præda inferno egressus est, & ad superos remeavit. Obseruandum hoc loco est, Saluatorem nostrum opulenta hæc spolia non armis tantum rapuisse, sed iustitiæ quoque titulo ijs potitum esse. Cum enim princeps inferni iniuste illum occidisset (nullum enim ius in eo habuit, qui peccatum non fecit) iuste perdidit eos, quos iniusta tyrannide sua premebat.

Idem itaque ordo iustitiæ, qui obseruatus est, cum homo delicijs paradisi priuabatur, etiam hic obseruatur, vbi Diabolus in e suo priuatur, quod in genus humanum usurpabat. Protoplasto liquidem Adamo permissum erat edere de fructibus omnium arborum totius paradisi, ligno scientiæ boni & mali tantum excepto: de quo comedere vetebatur. Ille autem non contentus tam lata licentia, etiam manum extendit ad arborem interdictam: quare merito priuatus est omni iure suo, quod diuina permissione prius habebat. Ad eundem modum & Deus Dæmoni tanquam carnifici & tortori suo permisit, vt omnes filios Adæ pro tributo peccati comprehenderet: sed si quis venisset innocens & mundus ab omni peccato, ius nullum haberet.

Cum autem venienti in hunc mundum Saluatori, qui ab omni peccato fuit immunis, mortem imperaret, atque immeritum occideret, merito spoliatus est omni potestate sua, quam in genus humanum acceperat.

Nec tantum spoliatus est, sed etiam arma illi detracta sunt, & luxatus est, debilitatusque ob eandem culpam. Etenim, vt pulchrè scribit Eusebius Emisenus, ille saeuissimus Draco, proprium venenum in necem sui refugium sensit exitu, ac dum nocere se credit, dum contra Deum suum cæcus impetum facit, dumque pondus tormenti sui illidit in solidamentum, ictu suo percussus, sortem fuisse se doluit, & omnem nocendi potentiam se amisisse cognouit; quia noxios virulentorum dentium morsus sacro in corpore dereliquit. Et ideo nunc infelices quosque, quos sibi ad sensum facilem accommodare prauiderit, ad fauces suas solis sollicitationum carminibus trahit, & voluntariam prædam inermis expectat, ac proinde prostratus à Domino, humani gentis non quasi fortior impugnat, sed iniqua consilia quasi debilitatus sibilat. Cuius nos carmina, ope & gratia diuina adiuti facile possumus euadere. Hinc liquet, quàm malè tractatus est Diabolus in hac pugna; ab vna namque parte exiit omnibus diuitijs suis, omnibus thesauris, iam inde ab initio mundi collectis, animis nimirum Sanctorum spoliatus; ab alia parte arma illi derahuntur, luxatur, enervatur. Contra, Saluator post humilitatem Crucis glorificatur, & exaltatur.

Huius rei pulcherrimam nobis imaginem representat ille casus Aman, & gloria Mardochei. Erat Aman secundus à Rege Assuerò, insidias autem struebat Mardocheo, mortemque illi machinabatur: Hunc in finem patibulum erexit, è quo Mardocheus suspenderetur, sed & totam eius familiam omnemque gentem illius euertere meditabatur. Dum ille hæc ageret Deus consilium Amani destruxit, & propositum eius inuertit: malum enim, quod Aman Mardocheo struebat, in proprium illius caput conuersum est. Mardocheus autem, qui ad mortem perebatur, ad summos honores euectus est: ille enim in furcam, quam alteri erexerat, raptus, suspendio vitam finit: hic verò in dignitatem, è qua ille exciderat, successit. Similis inter Christum & diabolum hodie contingit mutatio: Princeps enim tenebrarum, qui mortem ipsi intentarat, victus est, & omnibus thesauris suis spoliatus: Saluator verò glorificatus est & exaltatus, & quos tyrannus ille squalido suo carcere victos detinebat, liberati sunt, & ad regnum celorum adducti, è quo ille sua superbia demerito exciderat. Hæc itaque sunt opera, hæc mirabilia, hæc consilia iustitiæ & protidentie diuinæ.

Cum itaque victoriosus Dominus iste à morte ad vitam, Inferno spoliato & Diabolo enervato, redire voluit, alia via ad sepulchrū venit, in quo sancti.

*Christum
instituta dia-
bolus vici-
se*

*Diabolus
luxatus &
debilitatus.*

*Diabolus
nunc homi-
nes sollicitat,
non cogit.*

Esther. 7.

*Sm in foris
vna.*

Mat. 25.

*Christus cū
spolia rediit
ex inferno.*

*Christus
surgit.*

Exo. 3. 4.

simum eius corpus gloriosa anima aduentum expectabat. Triumphans igitur de morte, ad vitam reuersus est. Cuius resurrectionem in Virga Moyſis pulchrè nobis adumbratur, quæ cadens in terram facta est serpens; non tamen in ea forma diu permansit, sed mox ad priorè reuersa est: Sic & Christus, qui sceptrum seu regalis virga Virtutis Dei est, cadens in terrâ imaginem induit serpentis (quod animantis genus est infame & maledictum à Domino, cuius similitudinem Christus pro nobis assumpsit; moriens ignominiosissimo malefactoris titulo) sed non diu in illa imagine permanſit: tertio enim die resuscitatus à mortuis, & Virga hæc ad priorè formam rediit. Quin, & quod virga Moyſis præfigurauit, id etiam per manum illius præfiguratum est: cum enim manum mitteret in sinum suum, protulit leproſam instar niuis: cum autem retraheret, erat similis carni reliquæ: Ita & Dominus assumpsit figuram leproſi, ut inquit Eſaias, hoc est hominis peccatoris, & talis in sinum, id est, sepulchrum conditur; retrahitur autem & exit viuus, purus, mundus, gloriaque & immortalitatis privilegio insignitus.

Cap. 53.

DE EODEM RESURRECTIONIS

*Dominica mysterio, & de diuersis
apparitionibus Christi
redunui.*

MEDITATIO XXX.

*Exultant
omnia in
resurrectione
Domini.*

Quemadmodum omnia luxerunt in die passionis Dominicæ (Sol enim obscuratus est, terra tremuit, petra scissa sunt; sepulchra aperta mortuos suos reddiderunt, & velum templi disruptum sanctum sanctorum denudauit) eo quod communem creatorem & Dominum suum in tormentis pendere, & crudeli morte inferri viderent; sic è contrario in hac latissima Resurrectionis die omnia hilariora sunt, & prægaudio exultant, eo quod creatorem nunc suum resuscitatum vident, & totum gloriosum. Letatur cælum & aperit portas suas, quæ hæcenus clausæ fuerant, ut recipiat omnes homines vsque ad ipsum Latronem. Exultat infernus, quia hodie reddidit primogenitos, quos princeps loci illius captiuos, ob commune peccatum, detinebat. Gaudet terra: exiit enim ex ea hodie fructus ille excelsus & pretiosus, de quo loquitur Eſaias: *In die illa erit germen Domini in magnificencia, & gloria & fructus terre in sublimitate & decore.*

Eſa. 4.

*Via via
Domini in
resurrectione.*

II.

II.

III.

Quid dicam igitur de schola Christi? de Sanctissima illius Matre? de Apostolorum collegio, de omnibus illius discipulis, & de pijs illis mulierculis, qui mortem illius tot lachrymis defleuerant? Nunc enim simul cum dilectissimo suo Magistro illorum spes, vita, gloria, munus Apostolicum, omniaque alia bona & promissiones Christi resurrexerunt. Quapropter uti in passione Domini variae sunt stationes, in quibus Christum cum moerore & compensione sequi debemus: ita & in Resurrectione multa loca sunt, in quibus Christum per lara & gloriosa itinera querendus est, uti præcedenti meditatione dictum est. Vna via est, à cruce vsque ad Limbum, de qua iam satis diximus. Secunda est, qua ab inferis ad sepulchrum venit, ubi sanctissima illa anima sacratissimum corpus, quod aduentum illius expectabat, iterum induit, & de obscurissimo atque inter omnia corpora maximè deformi, in pulcherrimum & splendidissimum corpus commutauit: Equum enim erat, ut quod laborauerat, & tam dira passum erat in hoc certamine, id etiam de fructibus & spolijs victoria gauderet. Tertia via fuit è sepulchro ad sanctas illas foeminas, quæ quærebant Dominum cum vnguentis pretiosis, ut vngerent sanctissimum

illius corpus, cuius resurrectionem non expectabat, quarum deuotionem in bonum conuertit; se enim ipsis resuscitatum manifestauit, & salutauit illas suauiter, creans prædicatrices gloriae suæ resurrectionis, mittensque eas ad Apostolos, ut fidem illis facerent, verè Dominum resurrexisse. Quarta fuit, cum tanquam peregrinus Discipulis euntibus in Emmaus sese adiunxit, ambulans cum illis per totam viam, interrogans eos cur tristes essent, tradens ipsis doctrinam cenæ caelestis dogmata; explicans scripturas diuinas, & ostendens ipsis, quoniam oportet ac Christum pati, & se intrare in gloriam suam in quo cinere docuit & consolatus est eos mirabiliter, illuminauit intellectum eorum cognitione Dei, charitate corda illorum inflauit, & in fide resurrectionis vtriusque confirmauit, aperiens oculos eorum in fractione panis. Quinta erat, cum omnibus Discipulis suis apparuit, solo Thoma absente; ubi congregati erant, & portis clausis sedebant propter metum Iudæorum, cum ianuis clausis (hoc enim est proprium corpori gloriosorum) ad illos intrauit, ostendens vulnera manuum, pedum & lateris, conuertendum sese præbens, & cum ipsis manducans ad etiam videntius veritatis testimonium, increpans tandem illorum incredulitatem, & confirmans illos in fide Resurrectionis. Sexta est, cum ad B. Petrum venit. Hanc enim apparitionem Apostoli obiter posuerunt, licet modus, quo facta est, ab ipsis non sit additus. Qua in revelatione Dominus voluit significare, quam curam & prouidentiam gerat erga veros penitentes, qui cum amaritudine cordis eluunt maculas suorum peccatorum: non enim contentus, quod omnes Apostolos congregatos simul visitasset, voluit etiam Petrum seorsum inuifere, & lachrymas eius in gaudium commutare praesentiae suae visione, & peccatorum eius remissione. Eadem, quam Christus habuit, cura Angelum tangebatur, qui sanctis foeminis resurrectionem annuntiatur, dicens: *Ite, dicite discipulis eius & Petro, quia præcedet vos in Galilaam.*

IV.

Luc. 24.

V.

VI.

Matt. 28.

*Christus
apparuit
Matth.*

Inter has omnes apparitiones longe dulcissima & deuotissima est, quam multas ob causas factam credimus beatissima Virgini Dominae nostrae, quæ post Christum plus cæteris biberat de calice passionis. Quæ apparitio etsi ab Apostolis conscripta non est nihilominus in dubium non est vocanda. Etenim si omnes alios discipulos & discipulas inuifere, quomodo potuit sanctissima Matris suae, quæ plus omnibus merebatur, plus omnibus ab illo diligebatur, quæ plus omnibus eum desiderabat, & multò maiorem reliquis dolorem ex eius passione, atque solitudinem ex eius absentia capiebat, obliuisci? Imò consuetudo Domini nostri est, ut secundum multitudinem dolorum, qui pro illo feruntur, sit etiam multitudo consolationum, quibus suos inuifit. Et si Dominus etiam in cruce pendens, in illa incredibili dolorum abyſso curam Matris suae non abiecerit, sed quam potuit maximam consolationem illi reliquerit, commendans eam fidelissimo suo, quem tunc in orbe terrarum habuit, amico: quomodo nunc victor triumphans & gloriosus negat Matris laticiam hanc, quæ cum post tot tenebras spiritum suum resuscitauit? Qui amplexus, quæ congratulationes, quæ confabulationes inter talem Filium & talem Matrem visa sunt & audita? quæ lingua hæc eloqui, quis calamus potest scribere? Quo namque res sunt altiores, eo magis visum nostrum subterfugiant, & intellectus nostri vires transcendunt.

Neque etiam dubitandum est, quin multi Sanctorum Patriarcharum, qui cum Christo resurrexerunt, sanctam Virginem quoque visitauerint, & ab una parte cum ipsa gauiſi sint de filij Resurrectione, & ab altera parte gratias illi egerint, quæ mediante

*Sanctus, qui
resurrexerunt,
ad Matrem
venerunt.*

Matt. 17.

tanta

tanta bona generi humano fuere collata. Dicunt enim Euangelistae, quod multi ex sanctis, qui surrexerant, venerunt in ciuitatem Hierusalem & visitarunt multos; quod si alios visitarint, quidni etiam Dominum illum visitarunt, quae non minima pars erat redemptionis ipsorum.

Narrant historiae diuinae, quod cum Iudith memorabile factum illud perpetrasset, Holoferni caput abstulisset, eoque stratagemate vires omnes Assyriorum debilitasset & contriuisset, patriamque suam liberasset, Iochim filius Pontifex de Hierusalē venerit in Bethuliā, cum vniuersis presbyteris suis, ut videret Iudith: qui omnes vna voce benedixerunt eam, dicentes; *Tu gloria Hierusalem, tu laetitia Israel, tu honorificentia populi nostri: quia fecisti viriliter, & confortatum est cor tuum: & ideo eris benedicta in aeternum. Et dixit omnis populus fiat, fiat.* Si tantam laudem meruerit illa, quae caput Holofernis absciderat, quam laudem merebitur hac Dominina, de qua in principio mundi dixit Dominus, quod contereret caput maledicti illius Serpentis? ex visceribus enim illius exiit, qui destruxit tyrannidē, & contriuit potentiam Diaboli. Si illi tanto cum feruore spiritus Hierosolymis Bethuliam venerint, ut foeminam viderent, cuius manus tam insigne opus perpetrarant, cum qua laetitia venisse putas sanctos illos Patriarchas & Prophetas, ut viderent stellam hanc in Iacob, & Virgam illam in Iesseam, de qua ortus erat, qui tanta bona in orbem inuexit.

Habet itaque anima religiosa iucundas hicitationes, & latas vias multas, in quibus Dominum suum sequi licet, contemplando pulcritudinem gloriosi corporis illius, & videndo quanta cum charitate & diligentia bonus ille Pastor gregem suum dispersum quaerit & colligit, exemplo suo oues suas in fide & spe resurrectionis confirmans. Et quia inter omnes has apparitiones secundum historiam Euangelicam omnium prima fuit, cum Ioseph Magdalena, ex qua Christus septem eiecerat Daemonia, manifestauit (quae enim tam famosa fuerat peccatrix, merita est, per summum sui spiritus feruorem animique deuotionem singularem, ante alios omnes videre Christum resuscitatum) agemus hic peculiari meditatione de ista manifestatione, ad edificationem & doctrinam eorum, quos verē & sincerē peccatorum poenitet, omniumque eorum, qui Christum quaerunt, eumque cupiunt imitari.

QUO MODO SALVATOR APPARUIT Marie Magdalene secundum euangelium Iohannis.

MEDITATIO XXI.

Pro intelligentia huius euangelicae narrationis, opera primum est prius agere de magnitudine charitatis, qua mulier haec Dominum complectebatur, cuius argumenta & signa maxima in Euangelio inueniuntur. Primum est testimonium, quod ipse Saluator dedit, defendens illam a cavillatione Pharisei, qui illam ut peccatricem aspernabatur, & declarans eius charitatem, quam non solum non impediebant peccata praeterita, sed ad maiorem gratiam fuere tanquam adiumenta. Hoc enim probat Dominus cum dicit, quod sicut inter duos debitores is semper magis diligit suum creditorem, cui creditor plus donauit, quam is cui minus donatum est: ita & haec sancta peccatrix, quod plus peccauerat, & plurimum peccatorum indulgentiam acceperat, & tanto maius beneficium se accepisse agnoscebat, & tanto ardentius benefactorem suum amabat. Hinc liquet, quam verē dictum sit ab Apo-

stolo, quod diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum: cum etiam ipsa peccata commissa praebeant stimulos ad amandum fortius eum, qui peccata remittit. Hoc olim adumbratum est in timore filiorum Israel cum viderent Aegyptios armatos mare Rubrum ingredi: cum inciperent clamare ad Moysen, & murmurare, dicentes, quod fessellisset eos in educendo populum ex Aegypto: sed postea cum mare ad priorem locum reuerti, & Aegyptios fluctibus inuolui viderent, tunc subito timor in laetitiam conuersus est, & ceperunt laudare Dominum, & magnificantes eum canere; *Cantemus Domino, gloriose enim magnificatus est, equum & possessorem deiecit in mare.* Aegyptij illi hostes populi Dei peccata nostra sunt, ea enim sunt veri nostri inimici, quae nos persequuntur, & perpetrata praeter timore nos exanimant; cum verō dimittuntur, maiorem praebent iustis occasionem laudandi Dominum & amandi illum, qui dimisit & liberauit à tanto malo: quod autem maior est remissio & liberalior, eo quoque maiores sunt amoris stimuli, id quod accidit huic mulieri, de qua dicit Dominus; *quod amauit multum, quia peccata multa illi remittebantur.* Argumentum etiam tanti amoris erat nouum illud seruitij genus & inaudita caeremonia lauandi pedes lachrymis, tergendi capillis capitis, vngendi vnguento pretiosissimo, totiesque eos tanta cum reuerentia & deuotione excolandi. Fecit autem haec omnia, non occasionem latebrarum aut tenebrarum noctis captans, uti Nicodemus fecit, sed in praesentia tot spectatorum & tot conuiuarum. Non aliter atqui homo, cuius cor amore & dolore adeo exundabat, ut nihil aliud agere, nihil aliud poruerit cogitare. Quis vnquam vidit huiusmodi caeremonias? quis tale audiuit vnquam obsequij genus? quis hunc vngendi modum? quis aquam per oculos distillantem & charitatis igne calefactam pedibus lauandis, effusam? quis linteo tali, capillis scilicet capitis, pedes alterius terfos vnquam legit? Istud seruitium tam rarum & inusitatum, praeter testimonium Saluatoris, ab ipso factis indicat, quam ingens fuit amor, à quo illud procedebat: ex effectis enim cognoscuntur causae, & ex operibus cor diiudicatur.

Creuit etiam amor ille longa Christi familiaritate, quae remissionem hanc est subsecuta: audiens enim verbum illius, sequens eius vestigia, considerans virtutes, in adibus suis hospitio illum excipiens magis magisque amore illius inflammabatur. Hinc est, quod cum Christus aliquando castellum eius intrasset, & soror illius Martha circa frequens ministerium satagebat, sollicita quomodo hospitem talem eiusque comitatum bene accuraret, Maria sedebat secus pedes Domini, & audiebat verbum illius, sororem solam ministrantem reliquit, tanquam ea, quae nunc omnium terrenarum occupationum oblita, dicere poterat cum B. Petro Christum transfiguratum vidente, *Bonum est nos hic esse, faciamus hic tria tabernacula, non curemus ea quae mundi sunt, de cibo aut potu solliciti non sumus, non petamus quicquam ab hoc felicissimo statu, in quo nunc sumus, alienum.* Martha verò hanc sororis iniuriam reprehedente, Dominus Mariam defendit, dicens; *quod optimam partem elegerat, quae non esset ab ea auferenda:* significans magnam deuotionem ardensque desiderium, quo cum verbum Dei audiebat, cum tanta quies ab ipso Salvatore maximis operibus hospitalitatis, quae in mundo fieri possunt, sit anteposita.

Nec minus eadem charitas crescebat, visis tot signis & miraculis, quae quotidie Christus operabatur, illuminando caecos, sanando claudos, eiciendo Demones, mundano leprosos, soluendo linguas

Rom. 8.

Exod. 14.

Exod. 15.

Luc. 7.

Luc. 10.

Matr. 17.

Signa dilectionis in Maria Magdalena.

Luc. 7.

Christi mi-
racula etia
sunt & be-
neficia.

Matt. 26.

Matt. 27.

mutorum impeditas, & verbo suo omnes infirmi-
tates huius mundi curando. Quemadmodum enim
miracula singula fuere confirmationes singula fidei;
licet etiam noui fuerunt charitatis stimuli, quæ forma
est & vita fidei. Creuit namque amor eius mulieris
mirum in modum resurrectione fratris Lazari qua-
triduani & fortentis: quæ, præterquam quod maxi-
mum fuit miraculum, etiam maximum fuit bene-
ficium: restituebatur enim illi frater plurimum ad-
amatus, qui propter debilitatem sexus foeminei e-
rat & frater, & pater, & maritus. Etenim si resurre-
ctione mortui illius resuscitata sit fides & charitas
multorum, qui præsentibus erant, quique conuicti tan-
to miraculo in Christum crediderunt, quid non fe-
cit fides animæ tam sanctæ videntis miraculum tam
grande, & beneficium tam liberale? Credo equidem
quod in conspectu tantorum mirabilium stetit at-
tonita, tanta correpta & vulnerata charitate reue-
rentiaque istius Domini, ut nullis queat linguis ex-
plicari. Potest autem quisque per se considerare &
probare, Nam si præsens ipse fuisset, & vidisset mor-
talem hominem præcipere mortuo, & in sepulchro
posito, ut foras exiret, ille autem viuus sola verbo-
rum virtute prodiret, atque inter homines viuus &
sanus ambularet, an non obstupesceres, si hæc coram
fieri videres? & hinc natum est tam rarum nouum-
que obsequium, quod mulier hæc Domino suo ex-
hibuit. Cum namque, paucis post hoc miraculum
diebus, Christus esset cum eodem Lazaro in domū
Simonis leprosi vocatus ad cenam, & Martha cœ-
nantibus ministraret, Maria accipiens alabastrum
vnguenti pretiosi, facti est spicis herbæ cuiusdam odo-
riferæ, quam Nardum vocant (sic enim & vnguentum
aliud ex folijs eiusdem herbæ, sed non adeo
pretiosum) volens exteriori aliquo opere declara-
re magnitudinem amoris & deuotionis, quæ in vi-
sceribus suis ardebat, accessit ad Christum, & stans
retro, rupto vase effudit vnguentum in caput illius
recumbentis in conspectu omnium, qui erant inui-
tati. Nec eo contenta, ante pedes illius præcubuit,
vnxit illos eodem vnguento, & capillis suis terxit.
Quamuis autem vnguentum hoc trecentis denarijs
venundari potuisset, tanta tamen erat charitas &
desiderium gratificandi Domino, eumque omni
obsequiorum genere honorandi, ut vnguentum
hoc modo effusum, optimè impensum crediderit.
Quin & huius charitatis magnitudo causa fuit, cur
Dominus opus illud approbauerit, cur illam contra
murmurantes defenderit, & per vniuersum mundū
celeberrima fama prædicari voluerit. Dominus e-
nim non tam externum opus, quàm internam cha-
ritatem respexit: qui enim paulò post pedes in cruce
extendit, & caput spinæ coronæ inseruit, mollem
hanc vnctionem non tanti faciebat: charita-
tem verò, fontem huius obsequij potissimum præ-
dicabat. Hinc constat, quàm multis modis charitas
& feruor Mariæ feruorem discipulorum superauit:
illi enim effusum vnguentum perditum esse existi-
mabant, hæc verò beneficium optimè collocatum
censebat: magna siquidem illius Domini merita
cognouit.

Ex eadem charitate profecta est etiam fortitudo
illa, qua Christum in omni passionis loco secuta est;
cum enim Apostolorum vnus illum negaret, alter
ab eo fugeret, hæc ab illo non decessit, sed quemad-
modum alij pij & deuoti illius amici, secuta est il-
lum: stetit sub Cruce, & in comitatu mortis
Matris perseuerauit. Sed & post Crucem torla-
chymis illum in sepulchro quæsiuit, adferens vn-
guentum quo vngeret illum. Non potuit ignomi-
niosa mors Crucis, non sententia Pontificis totius-
que senatus, non metus armatorum militum chari-

tatem & reuerentiam illius, qua Dominum profe-
quebatur, extinguere. Sic amauit, sic honorauit il-
lum, Dominum suum appellans, uti & appellauit
illum, cum Angeli interrogarent eam: cur plange-
ret: quibus illa respondit, *Quia tulerunt Dominum meum, & nescio ubi posuerunt eum.* Ioan. 26.

Hæc omnia si bene perpendantur, sufficient ad
inuestigandam magnitudinem amoris illius san-
ctissimæ peccatricis, quo Salvatore suum com-
plectebatur: quo bene intellecto, facilius erit histo-
ria tam suauis atque denotæ apparitionis, cuius ex-
positionem iuxta variorum Doctorum, maxime
autem Origenis, qui cæteris piè magis hanc enarrat,
commentationes hic subiiciemus.

Dicit itaque Euangelista Ioannes, quod, post-
quam Maria inuenisset discipulos, Petrum præfer-
tim & Ioannem, significauit illis quid accidisset,
quomodo corpus Domini non inueniretur in sepul-
chro: qui mox currentes ad sepulchrum, inuenerunt
vtri Magdalena dixerat, in locum reuersi sunt, ubi
erant pariter sedentes clausi ianuæ propter metum
Iudæorum. Mulier autem hæc permansit ibi, plorans
sine spe, & sperans tamen perseuerabat. Magnitudo
enim amoris faciebat illam sperare & perseuerare.
Et si S. Petrus & Ioannes timerent, Maria tamen non
timuit, quia non erat quod timeret: Cum enim per-
didisset Magistrum suum, quem tam tenerè dilige-
bat, quid amplius perdere potuit? non erat iam
amplius quod amabat, non quod sperabat, non
quod timeret, ne forte perderet. Propterea mori
maluit, quàm viuere. Fortassis enim moriens inue-
nisset, quem viuens inuenire non potuit. *Maria,*
inquit Euangelista, *stabat ad monumentum plorans.* Ioan. 26.
Amor faciebat eam stare, & dolor coegit eam
plorare. Plorabat verò, quia sublatum aestima-
bat, quem quærebat; cuius etiam dolor renoua-
tus erat, quia quem prius doluerat defunctum, nunc
dolebat ablatum. Et iste dolor maior erat, quia nul-
lam consolationem habebat. Primum fuit causa
doloris, quia viuum perdidit. Sed de hoc dolore
consolationem aliquantulum habebat, qui se mor-
tuum retinere posse credebat. Nunc autem de illo
dolore se consolari non poterat, quia corpus defun-
ctum non inueniebat, mettebatque ne amor Ma-
gistri sui in suo pectore tabesceret, si corpus eius non
inueniret. Venit autem Maria ad monumentum,
deferens secum aromata aut vnguenta, quæ præpa-
rauerat: ut sicut pedes viuentis antea vnguento pre-
tioso vnixerat, sic nunc corpus defuncti vnguento
pretioso vngeret, & aromatibus condiret: & sicut
prius ad pedes magistri lachrymas fuderat, sic
nunc ad monumentum lachrymas funderet. Fleue-
rat prius, & lachrymis suis pedes eius rigauerat pro
morte animæ suæ: veniebat nunc monumentum ri-
gare lachrymis pro morte Magistri sui. Cum autem
non inuenisset corpus in monumento, periit labor
vnguenti, & dolor creuit lugenti: defuit obsequio,
sed non defuit dolori: defuit quem condiret, sed non
defuit quem ploraret.

Dum ergo fleret, inclinauit se, & respexit iterū
in monumento. Non erat illi satis, quod semel sola
inspexerat, nec quod secundo cum Discipulis: sed
tertiò inspicit. Magnitudo enim desiderij non per-
misit, ut crederet oculis suis, aut superfluum ali-
quid putaret in quærendo suo Magistro, quem tan-
topere amabat. Sic & illi faciunt, qui pretiosam
quærunt gemmam, aut aliam magnam pretij rem
quam amiserunt: sepius eundem volunt & reuo-
luunt locum, si forte inueniant vltima vice, quod
prima inuenire non potuerunt. Nec illa diligentia
planè fuit otiosa: quamuis enim ipsum Dominum
non viderit, quem quærebat, vidit tamen illius fer-
uos:

nos, id est, duos Angelos, vestitos stolis candidis, qui sedebant unus ad caput, alter ad pedes, ubi positum fuerat corpus Iesu. Hic videmus truncum animæ quærentis Iesum. Etenim, non statim inueniat, quem desiderat, nihilominus quærenti datur, quo confirmatur, & desiderium crescit. Nam, si Augustino credamus, qui ex toto corde Deum quærit, partem habet illius, quem desiderat, cum quærit illum: non enim cum tanto seruiore quæreret, si non haberet pignus aut vestigium illius. Discipuli venerunt ad monumentum, & statim reuersi sunt: propterea nec Angelos viderunt. Sed sancta hæc mulier, quæ fideliter perseuerauit, vidit, non solum autem Angelos vidit, sed & ipsum Angelorum Dominum: inuenta est enim in illa patientia, & perseuerantia, qua quærebat Magistrum suum.

Dicunt Angeli, *Mulier, cur ploras?* sciebant Angeli causam lachrymarum Mariæ, quæ fuit manifestissima: & tamen quærat, *cur ploras?* vt hac ratione renouarent memoriā & causam suarum lachrymarum, eo puod lachrymæ Mariæ dulces ipsis erant. Lachrymæ siquidem penitentis, teste Bernardo, vinum sunt Angelorum, quando procedunt ex dolore; cum autem ex amore fluunt, quid erunt?

Ad interrogationem hanc, cur ploras? respondit Mariæ: *Tulerunt Dominum meum, & nescio ubi posuerunt eum.* Hic ploratus meus, hæc lamentatio, hæc causa mearum lachrymarum. Cum viueret ille, omnis mea in illo erat felicitas, omnis gloria mea omnis mea requies; tunc seruebam illi, nec aliquid obsequium intermisi, quod præstare potui. Excipiebam illum in domum meam, sequebar eius vestigia, audiebam illius doctrinam, vngebam pedes, vngebam caput ipsius, & talibus ministerijs refrigerabam amorem, qui intus ardebat, habens opportunitatem respirandi, & talibus obsequijs illum demulcendi. Omne illud iam cessabat, nec aliud illi præstare poteram officium, quam vngere pretiosum illius corpus, & perpetuo illi in monumento iacenti assidere. Cum autem nunc videam, nec hoc mihi solatium & exercitium relictum esse, merito plango, & plangam, quamdiu bonum, quod quæro, non inueniero. Hoc sane magnam huius mulieris arguit charitatem. Patres non sequuntur funus, cū Filij mortui efferuntur, nec vxores, cū mariti: & hæc mulier nō habet aliud refrigerium, quā semper adesse huic sancto corpori. Ex quo nō difficulter colligitur differentia, quæ est inter amorem Dei, & amorē hominum: homines enim amantur, & amant ob proprium commodum, amor autem Dei, sicuti nō respicit se, sed gloriam & cultum Dei, ita non curat se, sed solum Deum: & tunc solum contristatur, cū subtrahitur illi materia Deo seruendi, vt hic accidit sanctæ huic mulieri. Propterea dicit, ploro, quia Dominum meum tulerunt, & nescio ubi posuerunt illum. Vbi es magister mi? gaudium meum, ubi te inueniam? ubi te abscondisti dulcedo mea? Parumne inimicis tuis visum est, quod in corpus tuum vinum saturerunt; nedum post mortem parcere tibi voluerunt? Quid hoc est Domine, nec in vita, nec in morte requiem inuenire potuisti? Quid faciam? quod me vertam? ad quem ibo? a quo consilium petā? quem percunctabor? Angustiæ mihi sunt vndique, & quid eligam, ignoro. Si iuxta monumentum maneo, ego illum non inuenio: si a monumento recessero, nescio quō vadam infelix, nescio ubi eum quæram. Discedere a monumento mihi mors est, stare ad monumentum irremediabilis dolor est. Melius est mihi sepulchrum Domini mei custodire, quam ab eo longius abire; si enim longius abiero, fortē cū rediero, & ipsum sublatum & sepulchrum inue-

niam destructum. Stabo igitur hic, & moriar, vt saltem iuxta sepulchrum Domini mei valeam sepeliri. Viuens iuxta illud manebo, & moriens illi adhærebo, nec moriens, nec viuens ab illo separabor. Heu me infelicem, cur hæc tunc non prospexi, cum Dominum meum sepeliri conspexi. Quare tunc non steti, quare corpus eius & monumentum perseueranter non custodiui? Sed pro dolor, legem seruare volui, & legis Dominum amisi. Legi obediui, & cui lex obedit, non custodiui, quamuis cum eo manere, non fuisset legem transgredi, sed implere. Quid faciam igitur? a quo consilium petam? O totus amabilis, o totus dignus qui desideraris; reduc me Domine in gaudium salutiferæ tuæ præsentia. O spes mea, da mihi, ne sperans in te confundar. Quare o bone Iesu, quare Domine nō respicis ad piās lachrymas & desideria huius mulieris? quare sic recedis ab ea, & abscondis te, tu qui diligis diligentes te, & inueniris ab omnibus quærentibus te? Vbi nunc promissiones tuæ? ubi verbum tuum?

Tu dicis: *Ego diligentes me diligo, & qui mane vigilauerint ad me inuenient me.* Quare mulieris istius, quæ valde mane vigilauit ad te, lachrymas, quas pro te dilecto suo fundit, non consolaris, sicut consolatus es lachrymas eius, quas fudit pro fratre suo? Si tu eam more solito diligas, cur desiderium illius tam diu protrahis? O verē Magister & testis fidelis, recordare testimonij, quod olim de Mariā reddidisti Marthæ sorori eius; Dixisti enim; *Mariā optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea.* Quæ est hæc pars Domine, nisi tu? te elegit, te amauit, in te sperauit, & propter te omnibus quæ possidebat, renuntiavit. Et si omnia reliquerit propter te, te autem non inueniat, quid illi reliquum est? Quomodo verum est, *Nō auferetur ab ea*, si tu ablatus sis ab ea? Et si non sit ab ea pars optima ablata, quid plorat, & quid quærit? Certē Mariā nihil quærit, nisi quod elegit, & propter hoc plorare nō desinit, quia quod elegerat, nunc perdidit.

Non potuerunt sese diutius continere viscera pietatis & continentia, quo minus exaudirent tanti amoris lachrymas; qui prius miserat Angelos, nunc ipse venit Angelorum Dominus ad abstergendum aut potius commutandum lachrymas meritis in lachrymas gaudij. Felices lachrymæ, quas Deus hoc modo beaur, & quæ tantam apud Deum gratiam inueniunt. Lachrymis obtinuit remissionem peccatorum, lachrymis impetravit resurrectionem sui fratris, lachrymis merita est ab Angelis consolari, propter lachrymas digna fuit, quæ prima omnium Dominum vidit resuscitatum, essetque Apostolorum Apostola, Magna est virtus & potentia lachrymarum, ligant manus Omnipotentis, vincunt inuincibilem, placant iram Iudicis, eamque in misericordiam conuertunt.

Mariā conuersa retrorsum vidit Dominum, & non cognouit eum. Hortulanum enim istius horti esse exultimabat, nec multum fefellit illam opinio: Dominus enim verus hortulanus est, & hortulani officio functurus in anima Mariæ venerat; extirpando spinas ignorantia & infidelitatis. Est & hortulanus animæ, in qua moratur: seminat enim ibi semen sanctarū inspirationum & bonorum desideriorum: plantat ibi surculos virtutum, & rigat eos lachrymis nostræ deuotionis. Quare nec ita crescunt semina rigata pluuiā naturali, quam virtutes spiritalis pluuiā perfusa. Deniq; vt hortulanus magna diligentia custodit hortum suum, ne fures ingrediantur: sic Christus animam sibi dilectam custodit, ne Dæmones irrepāt per cancellos & aditus istius horti, qui sunt sensus exteriores & interiores animæ, ne suffurentur fructus bonæ conscientia. Vbi talis excubatur

Non frustra quærit, qui Iesum quærat.

Lachrymæ penitentis, Vinum Angelorum.

Prou. 8.

Luc. 10.

Lachrymarum vti.

Christus hortulanus.

cubat hortulanus, ibi anima multis annis pſeuerat sine peccato mortali, etiam in medio furum, id est Daemoniorum, constituta.

Quare iudicium Mariæ non multum à vero aberrauit, quamuis Dominum non cognouerit, quem coram videbat. Quomodo enim & amabat & dubitabat simul (non enim credebatur resurrectionem) sic & videbat Dominum, & non agnoscebat illum: amor enim ut videret, merebatur: dubitatio verò & diffidentia, ne agnosceret. Illud non raro ex singulari dispositione iustis euenit, qui cum Dominum in se habeant, longe à se abesse existimant: sic enim expedit illorum exercitijs. Accidit illud D. Antonio, qui cum grauissimè flagellatus; percussus & vulneratus esset à demonibus, & postea eleuatis oculis vidisset desuper culmen aperiri, deductisque tenebris radium lucis influere, illico praesentiam Domini intellexit: trahensque ex imo pectore longa suspiria ad visionem, quæ ei apparebat, locutus est: Vbi eras bone lesi, ubi eras? quare non à principio adfuiſti, ut sanares vulnera mea? Cui respondit Saluator; Antoni, hic eram, sed expectabam videre certamen tuum. Nunc autem quia dimicando viriliter non celsisti, semper auxiliabor tibi, & faciam te in omni orbe nominari. Sic & Catharina Senensis, cum vanissimis illusionibus grauiter esset à Demonibus vexata, Dominus apparuit, cui illa conqueſta est, quod derelicta esset à Domino in isto certamine. Respondit ei Dominus. Non dereliqui, sed stabam in medio corde tuo, & eram ille, qui faciebam, ne ab imaginationibus illis vincereris. Eodem modo Deus cum B. Iob egit, qui, etsi patientiam accipiebat cælitus inaudita illa sua in tribulatione, tamen saepe conqueritur se à Domino relictum, quod nec videretur, nec audiret: ut ab illo; imò quod Deus ex misericordia factus erat immitis, & potenti manu sua famulum suum à se reiecerat. Hoc modo saepe Deus tractat suos, maxime eos, qui in tribulatione sunt, & qui quarunt illum cum feruore dilectionis. Et hi namque, & illi existimant Deum longius abesse, cum proximus est. Etenim nec illi patientiam haberent nisi ipse daret illis; nec mihi perseuerarent in suo desiderio, nisi ille tribueret fortitudinem. Illud igitur hoc loco obseruandum est, non tantum in hac apparitione, sed & in illa discipulorum euntium in Emau, quibus Dominus tanquam peregrinus visus est, uti hic Mariæ quasi hortulanus: nam & hic & illic Dominus praesens fuit, nec tamen agnitus est.

Dixit ergo Dominus ad Mariam: *Mulier cur ploras? quem quæris?* O Rex gloria, o consolator afflictorum, venis ut consolaberis, & loqueris verbum tam longè ab omni solatio remotum? nihil enim est, quod magis renouat vulnera, doloresque hominis auget desolati, quam interrogare, cur quis planget, quid querat: illud n. est, representare memorie eum, quæ amat, & de cuius absentia dolet. Propterea & Propheta dicit: *Euerunt mihi lachrymae meae panes die ac nocte, dum dicitur mihi quotidie ubi est Deus tuus?* Dum enim Propheta memoria renouatur illius, quem tam fortiter amabat, & cuius absentiam tam inuitus ferebat, non potuit non die ac nocte vberimè lachrymari. Quod cum ita sit, cur DOMINVS hic mulierem, quam tam tenerè diligebat, tam duro & amaro sermone compellat? Credo sanè causam illius fuisse dulcedinem, quam Dominus percepit ex istis lachrymis: quamuis enim fuisse lachrymae doloris, non tamen respexit dolorem, sed causam illius doloris, quæ fuit amor. Amor autem ille tam impendio placet Domino, ut nec in caelo nec in terra quidquam sit, quod ipsi gratius est illo: & si quid illi æquè gratum est, id propterea placet,

Psal. 41.

quia virtute charitatis vel amoris vestitum est; sine qua nec fides, nec spes, nec martyrium, nec Angelorum, nec hominum lingue vnquam illi placerunt. *Mulier, inquit, cur ploras? quem quæris?* O tu desiderium animæ suæ, ait Origenes, cur interrogas eam, quem quæris? quid ploras? Ipsa paulò ante oculis suis cum magno dolore cordis sui viderat te, spem suam, suspenſum in ligno, & nunc dicis, quid ploras? Ipsa vidit manus tuas, quibus saepe fuit benedicta; & pedes tuos, quos deosculata fuerat, & lachrymis rigauerat, cruce affigi, & nunc dicis: quid ploras? quem quæris? Viderat te exspirantem spiritum viderat & iuum, & tu dicis, quid ploras? Nunc insuper & corpus tuum sublatum existimat, ad quod vngendum, ut se quodammodo consolaretur, veniebat, & nunc dicis, quid ploras? quem quæris? Tu scis, quia te solum quærit, te solum diligit, propterea omnia contemnit, & tu dicis, quem quæris? Dulcis Magister, ad quid quæro prouocas spiritum mulieris huius? ad quid commoues animam eius? tota pendet ad te, tota manet in te, ex toto sperat de te, tota desperat de se. Ita quærit te, ut quærens nihil cogitet præter te. Ideo forsitan non cognoscit te, quia non est in se, sed pro te est extra se. Cur ergo dicis, quid ploras? quem quæris? Hactenus Origenes.

Illam autem existimans hortulanum esse ait, *Dominus, si tu susculisti illum, dicito mihi, & ego eum tollam.* Verisimile omnino est, mulierem hanc à mente sua dimotam fuisse, quia quot profert verba, tot adfert errores. Primum enim nec responderet ad propositum, nec intelligit quid interrogetur: nihil enim intelligit, nihil cogitat, præter id quod diligit. Præterea & hortulanum vocat *Dominum*, qui titulus tam virili non conueniebat officio. Eum etiam quem quærit, non per nomen, sed per pronomen indicat; *Si tu, ait, susculisti illum, dicito mihi, & ego eum tollam.* Existimabat enim omnes id sentire, quod ipsa sentiebat, nec opus esset alia declaratione. Videtur etiam & extra se posita in eo, quod arbitratur hortulanum circuire, ut tollat & sufflaretur corpora mortuorum, & magis etiam, quod putat hortulanum, si susculisset, ad vnicum mulieris, quam non nouerat, verbum redacturum. Omnia hæc operabatur amor, qui mulierem hanc sancta fecit errare, quamuis maior his error fuerit. Dominum coram videre, & non agnoscere. Sed quia amore iam languebat, isto languore sic oculi cordis eius caligabant, ut non videret, quæ videbat. Videbat enim Iesum, & nesciebat quia Iesus esset. O Maria, si quæris Iesum, cur non cognoscis Iesum? & si non cognoscis Iesum, cur quæris Iesum? Nunc in veritate comperi, hanc esse causam pro qua à te recedebat, & pro qua tibi non apparebat. Curenim tibi appareret, quem non quærebas? tu certè quærebas eum, qui non erat, & non quærebas, qui erat. Quæris Iesum mortuum & sepultum, & non quæris Iesum gloriosum & resuscitatum: id eo quæ mirum non est, si videns illum, non agnoscat illum. O dulcis, o pie Magister, si possem, omnino tamen non audeo excusare discipulam tuam, non possum liberè defendere hunc errorem eius, si tamè errabat, quia talem te quærebat, qualem te viderat, & qualem te in monumento positum reliquerat. Viderat quippe defunctum corpus de cruce deponi, & in monumento reponi, tantusque dolor inuaserat eam de morte tua, ut nihil posset sperare de vita tua: & tantus dolor inuaserat eam de sepultura tua, ut nihil posset sperare de resurrectione tua. Ioseph posuit in monumento corpus tuum: Maria tibi pariter sepeleuit spiritum suum, & ita indissolubiler iunxit, & quemadmodum vniuit eum corpore tuo, ut facilius posset separare animam viuificantem à viuente corpore suo, quam spiritum te diligentem à defun-

Abſorſi
multa in
quaſſima
Maria.

lit.

à defuncto corpore tuo. Spiritus enim Mariae magis erat in corpore tuo, quam in corpore suo. Propterea requirens corpus tuum, requirebat & spiritum suum, & cum perdidit corpus tuum, perdidit & spiritum suum. Quid igitur mirum, si sensum non habebat, quæ spiritum amiserat? quid mirum, si te nesciebat, quæ spiritum non habebat, quo te cognosceret? Redde itaque Domine corpus tuum, moxque recuperabit spiritum suum, & derelinquet errorem suum. Sed quomodo sic errabat, quæ pro te sic dolebat, & sic te amabat? Certe si errabat, indubitanter dico, quod errare se ignorabat, & non procedebat error ab errore, sed potius ab amore & dolore. Igitur misericors & iustus Iudex, amor quem habet in te, & dolor quem habet de te, excusent eam apud te, si forsan erret de te. Ne attendas ad mulieris errorem, sed discipulae amorem, quæ non pro errore, sed amore & dolore plorat, & dicit tibi; Domine, si tu sustulisti eum, dicito mihi, & ego eum tollam.

Quid est etiam, ô bone Iesu, quod dicit ad te: *Ego eum tollam*. Ioseph timuit, & non fuit ausus tollere corpus tuum de cruce, nisi in nocte, & nisi peteret hoc à Pilato. Maria vero noctem non prætolatur, sed audacter eum postulat, dicens: *Ego eum tollam*. O Maria, si corpus forte Iesu positum est in atrio Principis Sacerdotum, ubi Apostolorum Princeps se calesciebat ad ignem, quid factura es? Ego eum tollam. O admirabilis mulieris audacia, ô mulier, non mulier: & si anella ostiaria te interrogauerit, quid facies? Ego eum tollam. O ineffabilis mulieris amor. Nullum excipit, nullum anteponit: sine timore dicit, absolute promittit. Dicit, ubi posuisti eum, & ego eum tollam. O mulier, magna est fides tua, magna est constantia tua. Tu ergo bone Domine, tu es oblitus dicere, *fiat tibi sicut vis?* &, *confide, filia, si des tui te saluum fecit?* Cur ergo non dicis, ubi te posuisti, ut ipsa tollat te, & porret in corpore suo, annuntiet quæ Discipulis tuis? Noli quæso, dulcis Magister, iam ultra protrahere desiderium illius, quia ecce iam triduo sustinet te, nec habet unde possit animam esurientem reficere, nisi tu te manifestando porrigas illi panem corporis tui, & de fragmentis eius impleas cophinum cordis illius. Si igitur vis, ut non deficiat in via, refrigera eam, & conforta viscera animæ eius dulcedine saporis tui. Tu es enim pater viuis, qui habes in te omne delectamentum, & omnem saporem suauitatis. Non enim poterit diu retinere vitam corporis sui, nisi tu manifestes te citò, qui es vita animæ illius.

Non protraxit misericordiam Dominus, nec diutius durauit hæc dissimulatio: sed quemadmodum Patriarcha Ioseph aliquamdiu sese celauit fratribus cum in Aegyptum veniret: postea vero à nobilitate sua & fraterno amore victus sese fratribus manifestum fecit, sic nobilissimus hic Dominus, post breuem dissimulationem, confestim suauiter sese Discipulae suæ prodit, compellens illam solito more, *Maria*. Quis poterit hic eloqui, quò sese extendit læticia, deuotio, amor, admiratio, timor, quem concepit Maria ex inspirato hoc miraculo, inueniens multò plura quam quærebat: quarens enim corpus mortuum, inuenit Dominum viuum, & victorem mortis. Mirum sanè est, Mariam præ nimia læticia & admiratione tunc non expirasse. O Domine, quanta est tua potentia, qui vnico tantum verbo animam moestam & miseram tam opulenter potes locupletare & exhilarare? Non est mirum, qui vno verbo celum & terram creauit, illum vno verbo cor mulieris resuscitasse. Non ita fugiunt tenebræ à conspectu Solis aduenientis, quam dolores à corde Mariæ præsecente Christo disparuerunt. Dolores di-

Granat. Opusc. spirital.

spartierunt, sed lachrymæ adhuc fluebant, causis tamen mutatis: quæ enim prius fleuit præ dolore, nunc præ gaudio lachrymatur, quamuis vtrunque ab amore processit. Magnam familiaritatem & amorem Saluator hoc verbo demonstrauit, multò vero maiorem demonstrat in accentibus & pronuntiatione eiusdem, quam non scribit Euangelista: potuit enim verbum scribere, verbi verò formam scribere non potuit.

Vnico verbo compellata Maria, vnico respondet, nec minus significatiuo. Cum enim Saluator dixisset; *Maria*, illa respondit, *Magister*, quasi diceret, *Magister cœli, Magister mundi, Magister animæ meæ, Magister mansuetorum & humilium*. Nihil præter hoc verbum responderet; lingua enim illius erat ligata & impedita affectus vehementia, ita ut nihil potuerit aliud dicere, quæ tamen habebat tot dicenda & interroganda de tanta mutatione & tam ineffabili mysterio. Sed affectus, qui verbis non exprimitur, incipit opere sese manifestare: proijcit enim sese Maria ante pedes Domini, in quibus ius sese propter antiquam possessionem habere arbitrabatur, & è quibus omnes suos thesauros, omnesque diuitias hauferat. Lauans pedes istos lachrymis, inuenit peccatorum suorum remissionem; sedendo secus pedes istos, audiuerat doctrinam ab ore cœlestis sui Magistri; prostrata ad pedes istos, obtinuit fratris sui resurrectionem: istos pedes ut vngeret, reuersa est in domum Simonis Leprosi, & ecce nunc vult adorare & osculari sanctissima vulnera, quæ in illis, tanquam pretiosissimos pyropos rutilare conspicebat. Sedebat Maria tanquam humilis (iuxta consilium Domini) in infimo mensæ loco: non est igitur mirum, si exaltata & ascendere ad locum altiore iussa sit, quæ enim semper circa pedes Christi versabatur, huic Dominus manum porrexit, nouis illam ornans quotidie beneficiis.

Respondit illi Saluator, *Noli me tangere, nondum enim ascendi ad Patrem meum*. Non reculauit Dominus, ut sancta hæc Mulier adoraret, arque exoculareretur pedes suos, uti nec paulò ante negauerat hoc reliquis mulieribus, quæ vnâ cum Maria venerant à monumento; hoc enim verba illa: *Nondum enim ascendi ad Patrem meum*, manifeste satis indicant. Arbitrabatur enim pia hæc femina, Christum iam in cœlum ascendisse, & à Patre reuersum esse, vti sæpius ante passionem sese facturum dixerat, volens discipulos suos consolari, ipsosque in notitiam sui discellus introducere. Propterea præsupponebat Maria, quod Saluator iam in cœlo fuerat, & quod posthac illum non esset amplius in hoc mundo visurum: ideoque intinè, quam potuit maxime, illo frui voluit, & procumbens ante pedes illius, voluit illud detinere, ne tam subito recederet. Præuam hanc opinionem ut eximeret illi Dominus, dixit, *Noli me tangere*, & c. q. d. *Noli me tenere, noli putare, quòd fugiam; non est hoc vltimum, quòd me videbis: adhuc enim in mundo sum, & aliquot adhuc diebus in illo manebo: nondum enim, ut tu existimas, ad Patrem meum ascendi*.

Post hæc Dominus illam dimittit, dicens; *Vado ad fratres meos, & dic illis: Ascendo ad Patrem meum, & Patrem vestrum, Deum meum, & Deum vestrum*. Quod dulcius auditum est vnquam colloquium? quæ maiora humilitatis & amoris indicia? Merito profecto Apostolus exaggerat humilitatem Filij Heb. x. Dei, eo quòd non confunditur fratres appellare, & filios eiusdem patris, eos, qui erant miseri predicatores & quisquiliæ mundi huius: quos homines tanquam execratos & immundos fugiebant. Hinc liquet, ô Domine, quod naturam & conditionem tuam, quæ, cum in mundo esses; habuisti, etiam postquam mû-

dum deseruisti, nondum mutasti; Sed eandem beneuolentiam, suauitatem & misericordiam, qua uisus es in hoc mundo, adhuc tibi referuasti; & quemadmodum egisti cum tuis tunc, cum inter illos corporaliter uisabaris, ita adhuc agis cum illis, ex illorum consortio sublati. Cor enim tuum nec loco, nec tempore mutatur. Noua quoque dignitas, gloria tui corporis, & nomen illud nouum quod adeptus es, te non instant, nec animum tuum à nobis alienum reddunt. Propterea summo iure tui debent in te confortari & gloriari, tanquam fratres de tali fratre, & tanquam Filij de tam nobili Patre, cum tu ipse hoc nomine dignatus es illos insignire.

Nec minor dignitas & suauitas est uerborum sequentium; *Ascendo ad Patrem meum, & patrem uestrum, Deum meum & Deum uestrum.* Quæ potest homini maior gloria, quæ dignitas excellentior obtingere, quam Deum Ter. Max. habere Patrem? & quam maior humilitas Filij Dei, quam Deum nostrum suum Deum appellare? O Domine, qua re tibi magis obligamur, an quia Patrem nostrum, tuum faciat Patrem, an potius quia Deum tuum, nostrum facias Deum? Non potest priori dignitas aliqua reperiri præclarior, nec posteriori humilior uila celebrior, quam dignitatem priorem nobis est promerita. Per meritum enim humilitatis illius, qua Filius Dei adeo sese demisit, ut Filius hominis factus sit, ad illud dignitatis & gloriæ nos euehit fastigium, ut qui filij hominis sumus, in filios Dei adpremumur.

Inter alia multa, quæ ex hac tam dulci & deuota erui possunt historia, præcipue notandus & obseruandus est immensus ille fructus, quo Deus quærendus est, & quis istius inquisitionis sit fructus. Quemadmodum enim Deus in Ecclesia sua, tanquam in altissimo theatro, Mulierem hanc posuit speculum & exemplum penitentiae peccatoribus; ita quoque eandem in querendo Christo quasi Antesignanam proponit iustis. In ea namque uident illi, quomodo penitendum est, & qui sint fructus ex penitentia profuentes: hi autem, qua cum diligentia Deum querendus est, & quod lucrum eorum, qui Dominum hoc modo querunt. Tu igitur quicumque amore Dei vulneratus es, aspira ad perfectionem illius amoris & spei diuinæ, in qua Deus inuenitur. Quære illum, sicuti mulier hæc quæsiuit, quare illum cum amore, cum dolore, cum diligentia, cum lachrymis, cum instantia, & super hæc omnia cum perseverantia; & noli dubitare, quin illum inuenturus es. Nec tibi persuadeatur arduum esse, illum tanta cum sollicitudine querere: Deus enim disponens omnia suauiter, uult ut media cum fine conuenientem habeant proportionis rationem: & proinde quoque uoluit ut thesaurus infinitus tanto quærat labor, & tanta cum anxietate. Non te terreat labor itineris, non formido noctis, non timor militum, id est Dæmoniorum, non memoria peccatorum præteritorum, Nihil enim horum teruit, nihil retardauit sanctam hanc peccatricem, quod minus perseverauerit in querendo illum, quem diligebat. Quapropter & ante omnes alios prima meruit videre solem iustitiæ gloriosum & resuscitatum. O consolatio peccatorum, o fortitudo querentium Dominum. Fœmina (ex qua Dominus eiecerat septem Dæmonia, quæ iuxta Beatum Gregorium peccatorum omnium significant uniuersitatem, in quibus misera quasi submersa iacebat; quæ nominatim hic recensere nec est necesse, nec fieri posset sine scandalo) quia corpus Domini quæsiuit tot lachrymis, tanta cum sollicitudine, & cum perseverantia tanta, digna fuit ante Apostolos omnes, imò ante Discipulum quoque illum, quem super omnes Apostolos Christus diligebat, ab Angelis vi-

Quomodo
Deus querendus
est.

ficari. O quam manifestè resplendet hic diuina bonitas, summa nobilitas, & ardens desiderium trahendi ad se peccatores, & consolandi eos, qui quærunt ipsum ex toto corde: huiusmodi enim fauorum, huiusmodi amplexuum, huiusmodi blanditiarum non alius est finis, quam ut per ea homines ad se trahat & alliciat. Hinc verum esse colligitur illud, quod Deus per Prophetam pollicetur, dicens: *Quæritis me, & inuenietis, cum quæseritis me in toto corde uestro.* Ceterum, huic sollicitudini & anxietati adiuncta debet esse perseverantia, quam habuit Magdalena: quæ propterea inuenit, quod perseverauit. Quapropter & in sacrificijs antiquæ legis tam diligenter cautum fuit à Domino, ne immolarentur animalia caudam & aures non habentia, ut significaretur præcipitum, quod à nobis exigit Dominus, esse obedientiam & perseverantiam. Partes enim istæ duæ consciunt uellem iustitiæ, quæ regit hominem à capite usque ad pedes; qualis illa fuit, quam olim Pater Iacob dedit filio suo Iosepho, eratque talis & polymita, id est variorum colorum, & ad tales demissa: ut infunderetur, uellem iustitiæ componi ex diuersitate uirtutum, & cum perseverantia ad finem usque uitæ sese extendere.

Neque mouere debet hominem, quod cum hoc modo Deum quærat, fructus desiderij sui differatur: differatur enim ille, ut ipsum desiderium crescat, & augmentum desiderij sit stimulus maioris diligentiae maiorisque meriti. Tale enim desiderium, donum Dei est: dicit enim Sapiens, quod Deus dat iustis desiderium internum Sapientiæ.

Disce, peccator homo, à peccatrice muliere, cui tamen dimissa sunt peccata sua: disce plorare Dei absentiam, amare præsentiam. Disce à Maria Iesum amare, Iesum sperare, & in querendo Iesum perseverare, nulla aduersa formidare, nullam consolationem extra Iesum querere, omnia propter Iesum contemnere. Disce à Maria querere Iesum in monumento cordis tui. Reuolue lapidem ab ostio monumenti, amoue omnem duritiam, repelle omne obstaculum à fide tua, omnem concupiscentiam mundi à corde tuo, & diligenter scrutare, si Iesus est in eo. Si autem non inuenieris eum, quære, persevera plora & humilia caput tuum usque ad puluerem terræ, & iterum reuere, & inspicere in monumentum, quod est in te, & audeo tibi confidenter promittere, si eum quæseris, querendo perseveraueris, & perseverando inclinaueris te cum humilitate, si exemplo Mariæ nullam consolationem extra Iesum accipere uolueris, ipso reuelante ipsum uidebis, cum illo & in illo simul in hac lachrymarum valle omnes diuitias omnesque consolationes inuenturus es.

DE ASCENSIONE DOMINI nostræ ad celos.

MEDITATIO XXXII.

Post mysterium Resurrectionis Domini nostri sequitur illius in celos Ascensio, quæ teste Bernardus, solennitas est gloriosa, consummatio & Dominus. Impletio reliquarum solennitatum, & felix clausula totius itinerarij Filij Dei. Qui enim descendit, ipse est, & qui ascendit hodierna die supra omnes celos, ut adimpleret omnia, quæ ad nostram salutem pertinebant. B. Lucas historiam hanc nobis descripsit, dicens: *quod post quadraginta dies, quibus seipsum uiuū præbuit, post passionem suam apparess eis, & loquens de regno Dei: cum iam ad Patrem redire uellet, Discipulos omnes conuocauit, & secum in montem Oliueti iuxta Betaniam abduxit. Quis dubitatur hic eam sacratissimam Virginem Mariam adfuisse? Certè non*

Bern. de Ascen.

Ad.

Notam ad
fuisse cum
ascenderet
Dante.

et non erat conueniens, vt Saluator noster tam longum iter assumeret, nisi prius à sanctissimâ sua Matre licentiam peteret. Quæ eum viderat in crucem eleuari, etiam ad celos ascendere non videret? quæ montis Caluarie dolorum particeps fuerat, etiam de gaudijs montis Oliueti non participaret? Nô est ista consuetudo Saluatoris, sed qui cum illo comparitur, etiam cum illo regnabit, & qui socius doloris eius est, etiam erit socius gaudiorum. Si itaque Apostoli, ad quos minima portio dolorum Christi peruenit (alij enim ab illo fugerunt, alij illum negarunt) si cum doloribus Mariæ conferre velimus, ad hanc solennem festiuitatem inuitati fuerint, an non omnino credendum B. Virginem, quæ tantum de Calice Domini bibit, ab eadem festiuitate non fuisse exclusam? sanè & ipsa adfuit, ipsa & hic visa est, & oculis suis vidit benedictum fructum ventris sui abire & super omnes stellas cælorum eleuari.

Euangelij
summa.

Cum itaque gloriosa hæc Societas simul esset congregata, cepit Christus ordinem ipsis præscribere, & præcipere Discipulis, quid post decessum suum essent facturi, dicens: *accipietis virtutem superuenientis Spiritus sancti in vos, & eritis mihi testes in Ierusalem, & in omni Iudea, & Samaria, & usque ad vltimum terræ*, quasi diceret: Vos filii mei & agni ouilis mei, fuistis testes totius vitæ meæ: audistis doctrinam, quam ego tradidi; vidistis exempla, quæ hominibus dedi, & opera quæ feci; notæ vobis sunt persecutiones, quas toleravi, tormenta quoque, calumnias iniurias & mortem, quam pro redemptione generis humani subiui. Vidistis meam Resurrectionem, & mox Ascensionem meam videbitis, postquam accipietis virtutem Spiritus Sancti, qui vobiscum, & cum omnibus, qui per vos credituri sunt, permanebit in æternum. *Ite igitur cum benedictione Patris mei in mundum vniuersum, & predicare Euangelium meum omni creaturæ.* Annunciate hæc bona noua mundo; quod ego nimirum, qui naturalis filius Dei sum, humanum corpus assumpsi, vt homines in filios Dei adoptarem; quod mortuus sum, vt mortis imperium destruerem; quod resuscitatus sum, vt vitam hominum repararem, & quod ascendidi in celos, vt gloriam ipsis præparem. Ego mitto vos, sicuti Pater meus misit me: annunciate hominibus indulgentiam & remissionem peccatorum: dicite, quia participes nunc sunt meorum meritorum, & salutaris meæ passionis. Interdicite ne ament posthac vanitates, diuitias huius sæculi, & bona interitura: iubete vt timeant Deum, memores sint diuini iudicii, vitæ æternæ, paradisi, inferni, dicite, quod Deus est scrutator, inspector, testisque & Iudex omnium actionum & cogitationum humanarum.

Bernar. ser.
2. de Ascen.

Dolor Apo.
olorum.

Hæc oratione habita, cum iam appropinquaret tempus, quo corporalem suam præsentiam mundo veller subtrahere Christus, filij videntes solitudinem, in qua viuerent sublato illo, in quo omnia ipsorum bona erant reposita, optimoque patre exorbat, quis putas illis animus fuit? quæ mens? quæ cogitatio? quam lugubres audite sunt ibi quæræ? Quid putatis fratres, ait Bernardus, quantus dolor & timor irruerit Apostolica pectora? cum enim viderunt à se tolli, & attolli in aëra, non scalis adiutum, non subleuatam funibus, etiam angelico comitatu obsequio, non tamen fulcrum auxilio: sed gradientem in multitudine fortitudinis suæ? Ingens sine dubio fuit hic dolor, videntium se derelinqui ab illo, cuius amore ipsi omnia reliquerant. Non enim potuerunt filij sponsi sese à lachrimis temperare, cum viderunt sponsum à se fugientem. Nec minor fuit merus ipso dolore, dum cogitarent sese relinqui in medio multorum atque potentium inimicorum, sublata, quæ pridem armati erant, virtute celesti.

Granar. Opus spirituale.

Hæc omnia pensculantes, quid putas dixerunt? quid fecerunt? Vnus se ante pedes illius proiecit, alius benedictas manus osculatus est, tertius humeros illius apprehendit, & omnes vnanimi voce exclamarunt: Quare nos Domine orphanos relinquis, & solos, inter infensos inimicos nostros; quid filij patre exorbat, quid discipuli sine Magistro, quid oves sine pastore, quid milites facient sine imperatore? Quo properas Domine sine nobis? ubi nos sine te manebimus? quæ erit vita nostra sublato tam fideli baculo, Duce & socio nostro? Ad huiusmodi Apostolorum quærelas pius Iesus respondit, promittens illis aduentum & auxilium Sancti Spiritus, perpetuumque suum subsidium & protidentiam non minorem, quam hæcenus erant experti.

Dum hæc, aliaque inter illos geruntur, ecce aderat hora Ascensionis, & inceperunt Angeli canere verbum illud Propheta: *exaltare Domine in requiem tuam, tu & arca sanctificationis tuæ.* Hæc est arca, è qua sumptum est pretium, quo debita totius mundi sunt redempta: hæc est arca, in qua reconditi sunt omnes Dei thesauri, hæc est arca sanctificationis & propitiationis, per quam homines sanctificati sunt & Deo reconciliati. Exaltare igitur, ô Domine, & eleua tecum hanc arcam gloriæ tuæ humanitatis, vt sicuti socius fuit tuorum tormentorum, etiam sit particeps gloriæ, & quæ crucifixa fuit in sanctissimo ligno, tecum regnet quoque in cælo. Eleua itaque arcam hanc, & incipe ascendere in nube splendida cum corpore tuo glorioso. Christus ascendebar, & Apostoli stabant attoniti suspicientes in cælum, & videntes Heliam suum in celos euntem: & quem corpore sequi non poterant, oculis & corde sequebantur. Quale spectaculum? quis intuitus? quæ attentio? quæ oculorum & cordium mutua impressio? & eleuatis manibus suis, inquit Lucas, *benedixit eis. Et factum est, dum benediceret illis, recessit ab eis, & ferebatur in cælum.* O si & mihi illic adesse licuisset, vt & ego benedictionis illius particeps esse potuissem. O quam felix, inquit Bernardus, quam digna processio, ad quam ne ipsi quidem Apostoli adhuc digni fuerunt admitti. O quis erit tam felix, vt licet corpore absens, animo tamen hic præsens assitens, mereatur benedictionem accipere à Christo abeunte? Sentiebat S. Augustinus absentiam & solitudinem hanc, quando conquerebatur suauibus verbis sic Christum alloquens: Tu fugis consolator mi, & nondum à me dimissus es: exultans in alto dedisti tuis benedictionem, & ego non vidi. Angeli promiserunt te secundo in mundum reuerturum, & ego non audiui. His alijsque similibus verbis significat Sanctus ille pater, solitudinem, quam sentiebat eius anima ex illo Christi discessu. Nec minorem sensit D. Bernardus, dicens, Veritamen quid mihi & solennitatibus istis? Quis me consolabitur Domine Iesu? quia te non vidi cruce suspensum, plagis lividum, pallidum morte; quia non sum crucifixo compassus, obsecutus mortuo, vt saltem lachrymis meis loca illa vulnere delinirem? quomodo medereliquisti in salutatum, cum formosus in stola tua Rex gloriæ in alta cælorum te recepisti? Prorsus reuolueret anima mea consolari, nisi me Angeli in voce exultationis præuenissent, qui dixerunt: *Viri Galilæi, quid statis aspicientes in cælum? Hic Iesus, qui assumptus est à vobis in cælum, sic veniet, quem admodum vidistis eum euntem in cælum.*

Ibidem.

Absentia
Dni quam
radio sa
tia.

Ergo veniet quærere nos in illa tam singulari quam vniuersali processione, cum, præcedentibus omnibus Angelis, & subsequenter hominibus vniuersis, descendet iudicare viuos & mortuos? Proculdubio veniet, sed quomodo ascendit, nō quomodo antea descendit. Humilis enim prius venit an-

mas saluare, sublimis autem veniet cadaver illud resuscitare, & configurare corpori claritatis suae, ut infirmiori huic vasculo abundantior impendere videatur honorem. Intuebor & ego eum, sed non modo, videbo eum, sed non prope. Manipulus primitiarum nostrarum Christus oblatus est, ad dextram Patris assumptus, & assitit nunc vultui Dei, ut offerat deinceps omne id pro nobis, quod restat.

Mos triumphantium.

Ceterum, quae lingua poterit explicare, quanta cum solennitate, quanto cum iubilo atque letitia sanctissima illa Christi humanitas in caelum est assumpta? Mos erat apud Romanos, ut Imperatori, qui legionem hostium fudisset, solennis triumphus decerneretur. Is tanto apparatu & cultu fiebat, ut nihil splendidius excogitari posset. Nam qui triumphabat deiecto murorum tractu, urbem ingrediebatur, spolia de hostibus longo ordine relata deducebantur. Exercitus armorum splendore insignis anteibat, Imperator triumphali curru, purpurea veste, auro intexta, & laurea corona illustris cum ingenti, non modo admiratione, sed etiam tubarum clangore & applausu populi, Triumphatoris praeconia decantantis vehebatur. Hunc sequebantur Reges ac hostium duces, manibus post terga deuinctis; atque ita Capitolium Imperator conscendebat. Si hoc factum sit homini in terris, b exiguos hostes prostratos, quid putas factum fuisse in illa aula caelesti, magno illi Capitaneo & Imperatori, qui de Mundo, de Damonio, de Peccato, de Morte, & de Inferno triumphabat, secumque tam ingentem numerum animarum hostium vinguibus erutarum reportabat? Quae festiuitas fuit in die illa? qui cantus, quae modulamina? quae harmonia? quae laudes? qui triumphus? Quam iucundum fuit audire illic Angelorum omniumque Aulicorum caelestium voces & praeconia? O Domine, quae est haec tanta & tam subita mutatio? qualem ego te vidi nuper die Veneris, & qualem te nunc video in die Iouis? qualem ego tetunc vidi in monte Caluarie, & qualem te nunc video in monte Oliueti? ibi eras solus, hic millium millibus comitatus? illic ascendisti in arborem, hic in nube ad caelum exaltaris: ibi crucifigebaris inter latrones, hic inter choros Angelorum exultas: ibi clavis cruci affixus & condemnatus, hic liber & condemnatorum liberator, quid multis? ibi moriens & patiens, hic gaudens & triumphans de morte ipsa, super omnes caelos ascendis.

Gen. 32.

Iacob patriarcha cum in Mesopotamiam iret, ut iram fratris sui Esau subterfugeret, tanquam homo fugitiuus solus profectus est & pauper: nihil habens praeter baculum in manu, quo cum Iordanem transiit. Inde vero post aliquot annorum curricula eodem itinere cum magna prosperitate reuersus, memor pristinae paupertatis, oculos ad caelos exaltauit, dicens, *Benedictus sis Domine mi, quia in baculo meo transiui Iordanem istum, & nunc cum duabus turmis, pecorum vna, & hominum altera regredior.* Iacob hic figura Christi est, qui transiens aquas vitae huius mortalis, habens in manu baculum crucis, nunc reuertitur, cum duabus turmis, vna Angelorum, altera sanctarum animarum, Patriarcharum scilicet, Prophetarum, aliorumque iustorum, qui illius aduentum à mundi exordio erant praetolati. Ibi erat innocens Abel, iustus Noë, obediens Abraham, castus Isaac, fortis Iacob, prudens Ioseph, & patientissimus Iob. Ibi erat manuetus Moyses, sanctus Ezechias, elegans Esaïas, & afflictus Hieremias. Inter quos vna venere chori Angelorum cum lyris, ci-tharis, tibijs, psalterijs, barbitis, & organis, cantantes & ludentes ante veram arcam foederis, alios etiam inuitantes ad laudandum & glorificandum Domi-

num tam gloriosum, dicentes: *Cantemus Domino exod. 15. canticum nouum gloriose enim magnificatus est.* Sed dicite mihi, quod Canticum nouum cantabimus? *Ecce quam bonum, & quam iucundum est, fratribus habitare in vnum.* Duo illi fratres sunt corpus & spiritus Seruatoris, qui vsque huc in diuerso statu vivebant: corpus enim in tormentis cruciabatur, spiritus vero aeternis delicijs oblectabatur. Hodie vero coeperunt illi habitare in vnum. Corpus enim & spiritus nunc simul ascendunt in caelos cum gloria & maiestate, & licet in vita diuersa erant naturae, nunc tamen de vna eademque gloria participant. Cum tantis itaque laudibus & encomijs, cum istis canticis, & cum gloriosa hac societate sacratissima illa Christi humanitas super omnes caelos ascendit; donec à dextris Dei collocata, in plenitudine gloriæ resedit.

Qui itaque paulò ante humiliatus erat plus, quam vlla creatura, idque pro obedientia & gloria Patris sui, ecce nunc super omnes creaturas exaltatur, & sedet à dextris Dei. Sed & natura, cui prius dictum erat, *pulsus es, & in puluerem reuerteris:* nunc de puluere terrae subleuatur, & super omnia caelorum fastigia attollitur, atque ad dextram Dei Patris collocatur.

Humana natura exaltata.

Gen. 3.

DE MULTIPLICI FRUCTU, QUI ex Ascensione Domini nobis profluit.

MEDITATIO XXXIII.

Multa passim, non in hoc articulo tantum, sed in tota Christi vita, ut huc vsque satis ostendimus, non solum considerata sunt, sed & admiranda. Inter alia vero, quae maximi momenti sunt, & quae potissimum cor nostrum rapiunt in amorem ipsius, est, quod tam liberaliter & profuse dederit semeipsum in commodum & vtilitatem nostram: & quod in omnibus operibus suis voluit magis esse nolter, quam suus: in se suscipiens onera & miseriae nostras, & nobis merita cum honore suo restituens: quod denique à primo Natiuitatis suae momento vsque ad Ascensionem, verbum non sit locutus, passum vnum non motui, optus ne minimum quidem fecit, quod non pro vtilitate nostra militauit. Refert in sua Apocalypsi Ioannes, quod viderit fluium aquae vitae, splendidum tanquam crystallum, procedentem de sede Dei & Agni, quodque viderit iuxta fluium arborem vitae, afferentem fructus duodecim, per menses singulos reddens fructum suum. Et folia arboris erant ad sanitatem Gentium. Ita ut in tota arbore nihil esset, quod non esset vtile: arbor enim erat vitae, & fructus erant fructus vitae, & folia erant folia vitae. Haec omnia nulli magis conueniunt quam Seruatori nostro, qui vera est arbor vitae: quidquid enim fecit, quidquid dixit in hoc mundo, viuificans est; & vitam dat hominibus. Venit in mundum, ut illuminaret eum, sua doctrina, conuersatus est inter nos, ut instrueret nos suis exemplis: mortuus est pro nobis, ut nos redimeret suo sanguine: sepultus fuit in monumento, ut mortem nostram debellaret & vinceret: descendit ad inferos, ut Adversarium nostrum comprehenderet, eiusque imperium destrueret: resurrexit die tertia, ut spem nostrae resurrectionis excitaret & confirmaret. Ascendit in caelos, ut iter inuium nobis aperiret: misit Spiritum sanctum, ut eius virtute sancti & spirituales efficeremur. Venit itaque, ut omnia daret nobis ad amandum nos & coniungendum se nobis, adeo ut nihil fecerit, nihil dixerit, cuius non aliqua pars ad nos dimanauit. Caput enim non potest habere gloriam aliquam, cuius etiam non pars aliqua ad reliqua membra deriuatur.

Apo. 12.

Omnia Christi nostra sunt.

Hanc ob causam Dominus ipse in Euangelio se legal-

se gallina comparauit: non tantum enim glocitat vel vociferatur, vt pullos suos ab infernali miluo defendat, & instar gallinae sub alas suas colligat, ipsa demque tegat, sed etiam quemadmodum gallina, cum granum aut aliud aliquid alimenti inuenit, incipit pupillare, & clamando allicere pullos suos, vt comedant illud quod inuenit, ipsa manente famelica & ieiuna. Ita nobiscum egit benignissimus ille Saluator; ieiunauit ipse, vt nos satiare; pauper factus est, vt nos ditaret; humiliavit se, vt nos exaltaret; mortuus est ipse, vt nos viuificaret; ipse passus est, vt nos ab omni passione liberaret; ipse laborauit, vt nobis aeternam requiem compararet, & quod plus est, hanc ineffabilem gloriam, quam hodie adeptus est, non tam pro se, quam pro nobis, intravit. Adeo vt non minus nunc teneatur nos in caelo residens, quam adiuuaret, si adhuc nobiscum in terris versaretur. In hoc itaque manifeste liquet differentia laborum & dolorum Christi, & aliorum Sanctorum. Alij enim Sancti laborarunt, & passi sunt pro seipsum, Sancti fuere sibi, Christi vero sanctitas & passio Christi ita eius fuerunt, vt magis etiam nostra & sint, & dici possint: quod & ipse manifeste declarat, cum dicit: *Ego sanctifico meipsum pro eis, vt sint & ipsi sanctificati in veritate.* Atqui hoc modo omnia opera Christi, eius Natiuitas, Circumcisio, exilium, itinera varia, orationes, lachrymae, ieiunia, mors, crux, sepultura, Resurrectio, denique & Ascensio, cum omnibus alijs suis actionibus, nostra sunt, & nostrae famulantur utilitati. Quemadmodum enim peccatum primi hominis descendit in omnes nos, ita etiam gratia secundi hominis omnibus nobis communicatur. Magna tamen in lapsu & reparatione est differentia. In lapsu etenim vna factis erat inobedientia, & gulosis vna: in reparatione vero requirebantur omnia opera Christi, quae fecit a Natiuitate ad Ascensionem, & quae adhuc facturus est, vsque ad consummationem saeculi. Quotidiana enim experientia docemur, multo facilius esse destruere, quam aedificare: vt enim palatium aliquod regale destruitur, satis est ardens facula; vt autem reparetur, hoc opus, hic labor est: hic multis manibus, longo tempore, & multis sumptibus opus est. Igitur de caelo venit Dominus, vt omnia opera illius feruerent nobis, & quidquid fecit in hoc mundo, facit etiam nunc in caelo.

Ceterum diceret forsitan aliquis: Esto, sit ita, vt dixi in ceteris omnibus operibus Seminatoris; quomodo autem id locum habeat in Ascensione illius non video: non enim haec Ascensio fit, vt Christus pariat, sed vt regnet, id est, non sit vt patiendo nobis Regnum caeleste mereatur, sed vt ipse aeterno gaudio perfruatur. Sed & quomodo potest nobis aliquid fructus aut utilitatis adferre, quod Dominus iste separat sese a nobis, nosque solos & tanquam Orphanos relinquit in hoc mundo, sine sua praesentia? deerunt iam sermones & verba eius, quae erant verba vita, desiderabuntur eius exempla, quae maxima erant ad virtutum administrationem incitativa; deficient nobis eius miracula, quae maxima erant fidei testimonia. Quid multis; omnia simul cum illo nobis subtrahentur. Quae igitur utilitas nobis in Ascensione hac, & maxime in statu hoc, in quo nunc est, & in quo amplius mereri non potest? Audite responsum: videat unusquisque gloriam hanc, & certo credat, se non minus Domino ob hanc, quam ob alias eius actiones obligari. Ante omnia siquidem praesupponendum est, quod sicut Dominus hic, quando ex caelis in terras descendit, ita in terris venit, vt caelum non reliquerit, sic etiam cum ex terris ad caelum ascendit, sic caelum intravit, vt terris omnino non exierit, neque homines deseruit. Etsi enim

Granat. Opusc. spiritual.

ascenderit secundum humanitatem, secundum diuinitatem tamen non ascendit, quae est in omni loco: nec etiam sic ascendit secundum humanitatem, vt nos omnino sine illa reliquerit: sed sicut Elias ascensus reliquit pallium Helisaeo discipulo suo, sic Dominus noster in caelum abiturus, pallium sacratissimae carnis suae nobis in Sanctissimo Eucharistiae Sacramento reliquit.

Posito hoc Principio, videamus quanti, & quam admirabiles fructus hanc Ascensionem subsecuti sunt. Non potest in hac vita maior & vtilior dari fructus, quam in tribus illis altissimis & nobilissimis virtutibus, fide, spe, & charitate profectum facere; & ad hoc plurimum adiumenti confert mysteriorum Ascensionis, vt D. Thomas ostendit. Primum conducit plurimum ad perfectionem fidei; ad naturam siquidem fidei pertinet, vt sit rerum inuisibilium. Par itaque erat, vt Dominus noster, principale fidei nostrae obiectum, se visui nostro subtraheret, vt fides nostra, a fide Beati Thomae distingueretur, cui dictum est: *Quia vidisti Thoma, credidisti; Beati, qui non viderunt, & crediderunt.*

Secundo plurimum prodest ad spem futurae vitae, cuius datur hic certissimum & securissimum pignus vel arrha. Vidimus enim hodie sacratissimam humanitatem in caelum ascendere: Vidimus membra illa, quae paulo ante in sepulchro iacebant, nunc inter choros Angelorum collocari: Vidimus corpus mortale in gremium recipi immortalitatis: Vidimus naturam illam, cui paradisi ianua haecenus fuit occlusa, & a Cherubin flammeo & versatili gladio repulsa, nunc ascendere super omnes Cherubim, & volare super pennas ventorum.

Nec tantum arrha est & pignus nostrae Spei, sed aliud quid hic later omni comparatione maius: nimirum quod Christus caput nostrum est, & nos membra Christi. Si itaque gloria capitis etiam sit gloria membrorum, & si aequum sit, vt vbi caput est, ibi & cetera membra sint: Caput autem nostrum hodie caelum ingressum est, habent igitur non solum aequissimam rationem de caelo sperandi membra omnia, sed in caelo iam possessionem accepere.

Nec solum spem gloriae futurae, quae finis est itineris nostri, per Ascensionem concepimus, sed etiam spem omnium adiumentorum & mediorum, per quae ad finem hunc possumus venire: etiam praesens remedium, contra omnes tribulationes & aduersitates huius vitae, quod thesaurus est pretiosissimus & consolatio maxima, quae potest in hoc mundo expectari. Haec consolatio est certitudo quaedam providentiae diuinae, vt quod Christus curam rerum humanarum gerat; quod ipse est, qui semper hominem custodit, qui ad necessitatem illius aduigilat, qui orationes eius audit, qui in fauorem illius apud Patrem intercedit; qui denique omnia bona nobis impartitur. Qui itaque tantam habuit charitatem, vt quaerens nos cum tantis molestiis & doloribus, & quaerens non ob aliud, quam vt plurimis spiritibus locupletaret diuitijs, nec in doloribus suis nostri oblitus est, nec quicquam de amore suo remisit; multo minus nostri obliuiscetur, cum iam superatis doloribus & tormentis gloriosus in caelo sedeat, ardens eodem amore nostri. Omnia bona, quae sua passione conquisita sunt, tam nostra sunt, quam illius; & qui ea conquisiuit tantis laboribus & impensis, eadem nobis nunquam denegabit. Si ueniens in mundum procuratorio munere pro nobis apud Patrem functus sit, & nostras preces audierit; certe non minus audiet eas in throno potentiae suae, & iucunda illa bonorum tantorum possessione.

Textio vtilis est haec Redemptoris nostri Sapientia, ad

Christus
Gallina.
Matth. 23.

Ioan. 17.

Reg. 20.

Ascensio
Christi. filii
excitat.

Ioan. 20.

Spem mouet.

Gen. 3.

Psal. 106.

Christus
ascendens se
nobis relin-
quit.

*Ascensio
Christi Cha-
ritatem ac
condit.*

Matth. 6.

Simile.

Psal. 72.

Philip. 3.

Colos. 3.

Deut. 11

tia, ad accedendam in nobis Charitatem, & ad ele-
uanda desideria, vna cum cogitationibus nostris in
caelum. Etenim licet, & tam magna sint beneficia
Domini nostri, non tantum in exiguo illo tempore,
quo visus est in terris, & cum hominibus conuersa-
tus est: sed etiam illa, quae & nunc, & semper re-
gnante illo in caelis (vbi non minus operatur salutem
nostram, Aduocatum nostrum agens, quam opera-
tus est in terris, vbi Redemptoris officio fungeba-
tur) recipimus, quomodo possumus non omni loco
& tempore totum amorem nostrum conuerrere ad
illum, qui nunquam non amore nos complectitur
ardentissimo? Et si (teste ipso Christo) vbi thesaurus
noster est, ibi & cor nostrum sit: si Christus omnis
thesaurus noster sit, vbi erit cornu nostrum, si non in
illo? Quemadmodum enim avari mens & cogita-
tio semper circa nummos versatur, & ambitiosi cir-
ca honores: ita etiam, quia Christus noster thesau-
rus, noster honor, gloria nostra, & omne bonum no-
strum est (in illo enim omnia posidemus) certum
est, quod collocans Deus hunc thesaurum in caelum,
obligauit nos, vt & animis nostris in caelo habita-
remus, & cor in illo fixum haberemus. Nam si San-
ctus ille Propheta, cui omnia in Deo erat reposita
quondam dixerit: *Quid mihi est in caelo, & a te quid
vult super terram?* quare non dicit idipsum etiam
anima, quae credit omnes suas diuitias in Christo
repositas esse? Hoc vnum fecit Sanctos omnes,
quamdiu in hoc seculo vivebant, & corpore, & ani-
mo, & cogitationibus in beata illa regione versari.
Hoc B. Paulum mouit, vt diceret conuersationem
suam esse in caelo; erat enim illic is, cuius amore
omnes res mundi huius vt stercora arbitrabatur.
Ad hoc ipsum Colossenses hortabatur, dicens: *Fratre-
s, si conseruastis cum Christo, quae sursum sunt
querite, vbi Christus est in dextera Dei sedens, quae
sursum sunt, sapite, non quae super terram*: quali dice-
ret; Fratres, in nouitate vitae vestrae Resurrectionem
Domini imitemini, etiam mysterium Ascensionis
imitamini; eleuantes spiritus vestros ad contempla-
tionem & amorem rerum caelestium. Quibus verbis
monet Apostolus, vt si Christus sit omne bonum
nostrum, & ille in caelo sedeat, etiam vbi omnis no-
ster amor sit, omnis spes nostra, omne gaudium no-
strum, & omnes ibidem habitent cogitationes:
vult, vt illinc expectemus in necessitate nostra &
inopia subleuamen, in molestiis & doloribus nostris
gaudium & consolationem: vult, vt illinc lumen
viae, & legem vitae nostrae speremus; & ne longior
sim, vt omnia haec inferiora a corporibus caelestibus,
eorumque influentijs dependent, ita totus spiritus
noster dependet a Christo, qui in caelis est: quo cum
vniti sumus, & cuius beneficijs & fauore viuimus,
mouemur, & sumus. Illi itaque, qui contrarium
faciunt, id est, qui viuunt in terris, & omnem spem
in illis habent constitutam, operibus negant illum,
quem verbis confitentur. Ore siquidem confitentes
omnem thesaurum suum, omnem spem & vitam suam
remedium omne in caelo esse, omnem amorem,
spem, & affectus omnes in terris & terrestribus re-
ponunt.

Moyse declarans conditiones terrae promissio-
nis, ad quam Israelitas ducebat, sic ait: *Terra, ad
quam ingredieris possidendam, non est sicut terra A-
egypti, de qua existi, vbi iacto semine in hortorum mo-
rem aqua discuntur irrigua sed meroiosa est & campe-
stris de caelo expectans pluuem, quam Dominus Deus
tuus semper misit, & oculi illius in ea sunt, a principio
anni usque ad finem eius.* Quid hoc aliud est, quam
explicatio differentiae, quae est inter sortem & exer-
citia filiorum huius seculi, & filiorum Dei? Quia (vt
Augustinus dicit) nec mali partem habent in caelo,

nec boni in terra. Officium itaque malorum est ha-
bitare in superficie terre, circuire & excuare illam,
mundo seruire, & in illo consolationem omnem
querere. Boni vero semper oculos suos ad caelum at-
rollunt, vbi thesaurus eorum est, & vnde consola-
tionem suam expectant, dicentes cum Propheta:
*Leuauit oculos meos in montes, vnde veniet auxilium
mihi. Auxilium meum a Domino, quia fecit caelum &
terram.*

*QVO MODO SERVATOREM NO-
strum cum bonis desiderijs in caelum
sequi debeamus.*

MEDITATIO XXXIV.

SECUNDUM hanc itaque doctrinam, quisquis vult
vitam, quam viuunt, conformem facere fidei,
quam proficetur, & ad magnitudinem mysterij
huius (vt par est) respondere, debet totum cor su-
um, omnes affectus & sensus suos in caelo fixos ha-
bere & immotos: illic enim omnia bona nostra re-
posita sunt, & quamuis corpore versamur in terris,
spiritus nihilominus per bona desideria versetur in
caelestibus. Inter omnes filios Iacob nullus erat, qui
plus adamabatur a patre quam Ioseph, cum itaque
Iacob intellexisset hunc filium suum (quem iam
ante & mortuum desoleuerat) viuere & dominum
atque seruatorem esse totius Aegypti, tanto cor-
reptus est videndi illum desiderio, vt iter instituere,
& filium inuicere proposuerit: idque tam firmiter,
vt nec etatis ratio (erat enim iam centum triginta
annorum) nec itineris molestia, nec mutanda do-
mus & familia tam ampla difficultas eum ab hoc
 proposito auertere potuerint: tanta vis est amoris. Si
fecerit hoc Patriarcha vnius filij amore incitatus,
qui tamen domi multos alios habuit: quid non de-
bent facere homines pro Christo, quia non habent
praeter hunc alium Patrem, alium Salvatorem, alium
thesaurum? quare itaque non sequemur illum, vel
corde saltem & desiderio, quem corpore nondum
sequi possumus? Vna siquidem, eaque non infima
ratio est, quare visibilem suam praesentiam nobis
subtraxit, vt corda nostra ad se traheret, eaque per-
petuo apud illum, & in illo commemorarentur. Intel-
lexit hoc Diuus Bernardus, qui ad verba illa Do-
mini: *Expedi vobis vt ego vadam? Nisi enim abiero, & de Ascen-
sione Paracleti non veniet ad vos*, sic philosophatur: Domini.
Grande mysterium fratres mei: Quid sibi vult, nisi
ego abiero, Paracletus non veniet? Itane inuisa Pa-
raclero praesentia Christi aut contubernium Domi-
nicae carnis Spiritus S. horrebat, quae sicut Angelo
praenunciante cognouimus, nec concipi quidem nisi
eo superueniente potuerit? Quid est ergo, nisi ego ab-
iero, paracletus non veniet? Nisi carnis praesentia ve-
stris subtrahatur aspectibus, spiritalis gratiae plen-
tudinem occupata mens non admittit, non recipit
animus, non capit affectus, non est Spiritus Sanctus
contrarius Filio, sed ratione consentaneum est, Spi-
ritum, qui caelestis est, non nisi in caelestibus cordibus
habitare, quae mortificauerunt affectiones suas, ab om-
nibus negocijs seculi libera, per amorem & pia desi-
deria in caelis viuunt. Et quia talia erant corda A-
postolorum expediebat illis, vt Magister illorum in
caelum abiret; erat enim iam certus, quod amplius
ipsum non desererent: sed vbi ipse esset (non enim
diuisionem ullam patitur amor) eo sequerentur il-
li cordibus suis, etiam in caelum: & sic capaces fie-
rent Spiritus Sancti gratiae. Hanc ob causam itaque
fugit bonus illorum Magister, vt corda illorum ad
se eleuaret, & desiderio suae absentiae eadem inflama-
ret: quod sane desiderium praecipuum fuit prae-
paramentum, quo digni redditi sunt Sancti Spiritus
perceptione. Propterea, inquit Clemens Alexan-
drinus,

drinus, creauit Deus hominem in Paradiso, eumque cunctis creaturis præfecit, & Dominum rerum omnium constituit, vt dum nihil haberet in terris quod amplius desiderare posset (est enim desiderium earum rerum, quæ non habentur) transferret omne desiderium suum in cælum: in præmium enim bonorum desideriorum solet Deus sua concedere beneficia. Igitur & Propheta dicit: *Omnes sitientes venite ad aquas, & qui non habetis argentum, properate emite, & comedite: venite, emite absque argento, & absque vlla commutatione vinum & lac.* Quod quasi mysterium illud est Domine, quod dicis emendum, & iterum dicis, nec auro, nec argento, nec vlla commutatione opus esse? Nimirum, quia Spiritus S. optime norat pretium, quo res spirituales & cælestes comparantur, esse ardentissimum desiderium illarum: id quod Saluator ipse testatur, cum ait: *Si quis sitit, veniat ad me, & bibat: & alibi: Beati, qui esuriunt & sitiunt iustitiam quoniam ipsi saturabuntur.*

Si quis autem arbitretur fortassis, nimium à se poscere, qui iubet mundum relinquere, is leuet oculos, & consideret, quæ pro mundi huius renunciatione iterum promittantur. Non enim magna res, & querelis digna, pro cælo terram relinquere, temporalia pro æternis, creaturas propter creatorem fastidire. Omnia enim hæc rediunt illi, qui mundo & pompæ illius renunciauerit. Quare postquam Redemptor noster voluit triginta denarijs vendi, vt ait Cyprianus, etiam d. dignatus non est adhuc quotidie se vili pretio vendere, nimirum seipsum nobis dare, si nos illi nosmetipsos reddere velimus: esto tu Deus, ait, & erit tuus, Deus tuus. Cuius habemus infallibile pignus in verbis istis, quæ Christus iam iam ascendens dixit: *Ascendo, inquit, ad Patrem meum, & patrem vestrum: Deum meum, & Deum vestrum.* Quibus verbis significat possessionem huius thesauri, dando nobis Deum in Patrem nostrum & Deum nostrum. In quæ verba scribens B. Cyprianus ait: In eo, quod nos filij sumus, Deus nos possidet: in eo, quod noster est Deus, quod nostrum est, ipsum, cuius proprij sumus propriè possidemus. Quare concludens dicit, Homo, cuius Deus est, quid amplius querit? Si sufficis tu Deo, Deus sufficit tibi. Bonorum tuorum Deus non indiget, nec conferre ei potes quippiam, nec auferre. Te solum bonitate, non necessitate desiderat. Hæc ille.

Quæ itaque diuitiæ maiores esse possunt? Beatum dixerunt homines populum, cui omnia terrena bona affluunt, vt dicit Propheta: ego verò, ait ille, beatum dico, cuius Dominus Deus eius. Et si diuitem te esse existimes, si Deum habeas pro tuo Deo; quam diues eris, si Deum habeas etiam Patrem, & Christum fratrem? & cum illo ipso hæreditatem cælorum diuidas? Quæ cum ita sint, quid restat aliud, quam vt contenti hoc summo & infinito bono, aspernemur omnia, quæ in hoc mundo sunt, faciamusque quod B. Gregorius monet; Nil nos delectet, ait, fratres, in infinis, qui Patrem habemus in cælis.

Vt autem illud commodius facere possimus, supplicat idem Filius & frater noster Deo Patri pro nobis, & iuuat nos, non solum offerrens gloriam, sed dans insuper nobis gratiam. Dicitur enim, *Ascendens in altum captiuam duxit captiuitatem: dona dedit hominibus.* Captiuitas hæc homines erant, qui propria voluntate captiui tenebantur à suis appetitionibus, à Mundo, à Demonio, cui spontè & volentes obtemperabant. Hos Christus ita liberauit, vt nō omnino in omnem libertatem vindicauerit, sed captiuitatem pristinam malam, in notiam meliorem commutauerit: nam qui antea erant captiui Demonis, hos fecit captiuos Dei; dando illis gratiam, vt cum tanto appetitu, quanto prius sequebantur ter-

rena, nunc cælestia amplectantur: nec iam minus captiuæ illorum corda diuinus amor Christi, quam antea prophanus amor huius seculi. Omnia autem hæc operatur Christus, mediantibus donis illis, quæ cælestis impartitur: maxime verò per charitatem, quam diffudit in corda nostra per Spiritum sanctum, quæ tam admirabili & ineffabili metamorphosi hominem transformat, atque ita cor immutat, in quo habitat, vt nunc multo alacrior sit ad res diuinas, quam erat prius ad mundanas sectandas. Id quod apertè satis declarat feruentissima illa charitas D. *Amor Sanctorum maior quam amor mundi.* Pauli, & aliorum Sanctorum omnium. Nemo enim amatorum huius seculi ita propender in res huius seculi, ita mundum hunc deperit, tanta pro voluptatibus, diuitijs, & honoribus eius passus est, quantum fecerunt, & passi sunt illi pro cælestibus. Id ipsum quidquid est, omne debetur huic Seruatori, qui ascendens ad cælos, ire sine nobis noluit: sed harpagonibus & catenis donorum suorum corda nostra apprehendit, & captiua post se in cælos abduxit.

QUOMODO SERVATOREM DE.
beamus sequi bonis operibus.

MEDITATIO XXV.

NEquaquam nobis sufficere debet, si pijs desiderijs sequamur Dominum in cælos abeuntem: sed bonis etiam operibus illum insequi debemus, vt vita nostra communionem gloriæ illius promereatur, quæ portus est omnium desideriorum nostrorum, finis totius nostri itinerarij, & præmium seu merces omnium laborum. Sed quis erit tam sapiens, vt queat hic regiam seruare viam? quis tam felix, vt brauium consequatur? *Quis*, inquit Propheta, *ascendit in montem Domini? Innocens*, ait idem Propheta, *manibus, & mundo corde:* hoc est, cuius vita pura est & immaculata; non tantum in oculis hominum, sed etiam in oculis Dei: qui prauis operibus proximum suum non scandalizat, nec peruersis cogitationibus Deum offendit, is dignus erit, qui ad locum hunc ascendat. Non diuersum ab hoc est, quod B. Ioannes dicit in Apocalypsi sua, vbi refert supernam ciuitatem esse totam ex auro purissimo, similem vitro mundo; & propterea non intrare in eam aliquid coinquatum, tanquam indignum istius loci puritati. Omnes res naturaliter abhorrent, & fugiunt sua contraria, quæ verò eiusdem naturæ sunt, appetunt maxime: his enim conseruantur, illis corrumpuntur. Id ipsum & Angeli illi significant, qui discipulis in monte Oliueti apparuerunt, amicti vestibus albis, gloriosam Christi Ascensionem condecorantes, per amictum enim candidum, puritas & innocentia intelligitur. Nam quem admodum annotat Diuus Eusebius Emisenus, cum humilitatis magistro non ascendit superbia, nec Hom. de Asc. cum bonitatis auctore malitia, nec cum pacis amico discordia, nec cum filio Virginis libido & luxuria. Non vtique ascendunt vitia post virtutum parentem, nec peccata post iustum, nec infirmitates possunt ire post medicum. Cum hæc ita sint, inquit idem, charissimi, opus est vt intelligamus, quantum nitorem, quantum debeant habere munditiam, qui iustorum cupiunt intrare regionem, qui attingere optant Christi aulam & cæli regiam. Si aliquis ciuitatē magnam nobilibus & illustribus viris splendendam immundis vestigijs aut horridis adire præsumperit vestimentis, si eam pannis obfictis ac seminudus intraret, si dilacerata facie, si vel litore foedata, vel vulnere, quantum illum confusio pudoris operiret? quantum verecundiæ pondus obrueret? Nonne illum circumstantia venerandæ congregationis

caelestem tam multis modis accommodans, ne unquam possit fastidium tediumve adferre lectoribus, omnes item spirituales personas ad meditandam vitam mortemq. Saluatoris suis admonitionibus provocans. Hoc itaq. tractatu fingitur anima Christi amore incensa, eiusq. absentia admodum desolata, destinare ad illum hanc Philomenam (auem notam) primo vt vocis sue harmonia suauem illi exhibeat musicam, narrat deinde suam illi solitudinem & mororem, in quo bareat, quòd eius destituatur praesentia. Sed post exordium praesupponendo Philomenam esse ipsam quam diximus animam, prolixè comparat aui illius materialem cantum ac mortem cum canticis spiritualibus morteq. spirituali, in quam se dat cum Christo in crucis patibulo. Scripsit ea omnia autor versibus, quod illi dulcibus deuotiq. affectibus ac eiusmodi materie in primis sint accommodi.

PHILOMENA SANCTI BONAVENTURAE.

Philomena, prauia temporis ameni,
Quæ recessum nuncias imbris atque
Iceni,
Dum mulcescis animos tuo cantu
leni,

Aue prudentissima, ad me (quæso) veni.
Veni, veni, mittam te, quò non possum ire,
Vt amicum valeas cantis delinire,
Tollens eius tristitia voce dulcis Lyræ,
Quem heu modò nescio verbis conuenire.
Ergo pia suppleas meum imperfectum,
Salutando dulciter vnicum dilectum,
Eique denuncies, qualiter affectum
Sit cor meum iugiter eius ad aspectum.
Quòd si quærat aliquis, quare te elegi
Meum esse nuncium, sciat quia legi
Dote quædam propria, quæ diuinæ legi.
Et optato munere placent summo Regi.
Igitur charissime audi nunc attentè,
Nam si cantus volucris huius serues mente,
Eius imitatio spiritu docente;
Te coelestem musicum faciet repente.
De hac aue legitur, quòd cum deprehendit
Mortem sibi propriam, arborem ascendit,
Summoque diluculo rostrum sursum tendit,
Diversisque cantibus totam se impendit.
Cantilenis dulcibus prauit auroram;
Sed cum dies rutilat circa primam horam,
Elenat prædulcius vocem insonoram,
In cantando nesciens pausam, siue moram,
Circa verò tertiam quasi modum nescit,
Quia semper gaudium cordis eius crescit.
Verè guttur rumpitur, sic vox inualescit,
Et quò eant altius, plus & inardescit.
Sed cum in meridie sol est in fervore,
Tunc disrumpit viscera nimio clamore.
Oci, oci, clamat illo suo more,
Sicque sensu deficit cantus præ labore.
Sic quassato organo huius Philomenæ,
Rostrum tamen palpitans fit exanguis penè,
Sed ad nonam veniens moritur iam plenè,
Cum totius corporis disrumpuntur venæ.
Ecce, dilectissime, breuiter audisti
Factum huius volucris: sed si meministi,
Diximus iam primitus, quia cantus isti
Mysticè conueniunt legi Iesu Christi.
Restat (vt intelligo) esse Philomenam,
Animam virtutibus & amore plenam,
Quæ dum mente peragrat patriam amenam,
Satis delectabilem texit cantilenam.
Ad augmentum etenim suæ sanctæ spei,
Quædam dies mystica demonstratur ei,
Porro beneficia, quæ de manu Dei
Homo consecutus est, sunt horæ diei,
Manè vel diluculum hominis est status,
In quo mirabiliter homo est creatus.

Hora prima, quando est Deus incarnatus,
Tertiam, die spacium sui incolatus.
Sextam, cum à perfidis voluit ligari,
Trahi, cædi, conspui, dirè cruciari,
Crucifigi, denique clatus terebrari,
Caputque sanctissimum spinis coronari.
Nonam dicam moritur, quando consummatus
Cursus est certaminis, quando superatus
Est omnino zăbulus, & hinc conturbatus,
Vespera cum Christus est sepulturae datus.
Diem istum anima meditans in hortis,
Suæ facit terminum spiritualis mortis,
Scandens crucis arborem, in qua leo fortis
Vicit aduersarium fractis portis mortis.
Statim cordis organa sursum eleuando,
Suum à diluculo cantum inchoando,
Laudat & glorificat Deum replicando,
Sibi quam mirificus fuit hanc creando.
Pie (inquit) Conditor, quando me creasti,
Quam sit tua pietas larga declarasti,
Nam confortem gloriæ tuæ cogitasti
Facere gratuite, gratis quam amasti.
O quam mira dignitas mihi est concessa,
Cum imago Domini mihi est impressa,
Sed creuiter amplius dignitas possessa,
Nisi iussu Domini fuisset transgressa.
Nam tu summa charitas tibi coherere
Me volebas iugiter, sursumque habere
Dulce domicilium, tecumque manere,
Et me velut filiam, alere, docere.
Ex tunc disposueras, in id adunare
Cælicis agminibus, teque mihi dare,
Sed pro tanta gratia quid recompensata
Pollum, prorsus nescio, nisi te amare.
Vnica suauitas, vnica dulcedo,
Cordium amantium salutaris prædo,
Totum quidquid habeo, vel sum, tibi dedo,
Denique depositum meum tibi credo.
Oci, cantat tale cor, gaudens in pressura,
Dicens, quia dignum est, vt à creatura,
Diligatur opifex talis mente pura,
Et cum extiterit de se tanta cura.
Si mens hoc diluculum transit meditando,
Sed ad primam transferens vocem exaltando,
Tempus acceptabile piè ruminando,
In quo venit Dominus, carne se velando.
Tunc liquecit anima tota per amorem,
Pauida considerans omnium autorem,
Vagientem puerum, iuxta nostrum morem,
Et curare veterem velle se languorem.
Plorans ergo clamat, ô fons pietatis,
Quis te pannis induit dirè paupertatis,
Tibi quis consuluit sic te dare gratis,
Nisi zelus vehemens ardor charitatis?
Digne zelus vehemens est hic ardor dictus,
Cuius est dominio Rex cælorum victus,

Cuius

Cuius sanctis vinculis captus & constrictus,
 Pauperis infantuli pannis est amictus,
 O prædulcis paruule puer sine pari,
 Felix, cui datum est, te nunc complexari,
 Pedes, manus lambere, flentem consolari,
 Tuis in obsequiis iugiter morari.
 Heu me, cur non licuit mihi demulcere
 Vagientem paruulum, & cum flente flere?
 Illos artus teneros sinu confouere?
 Eiusque cunabulis semper assidere?
 Puto, pius paruulus hoc non abhorreret,
 Immo more paruuli forsan arrideret,
 Et flenti pauperulo fletu condoleret,
 Et peccanti facile veniam faueret.
 Felix, qui tunc temporis matri singulari
 Potuisset precibus ita famulari,
 Ut in die fineret semel osculari
 Suum dulcem paruulum, ei que iocari.
 O quam libens balneum ei præparassem,
 O quam libens humeris aquam apportassem,
 In hoc libens Virgini semper ministrassem,
 Pauperisque paruuli pannulos lauassem.
 Sic affecta pia mens fuit paupertatem,
 Cibi parsimoniam, vestis vilitatem,
 Labore ei vertitur in iucunditatem,
 Vilem esse seculi dicit vanitatem.
 Ergo sic infantiam Christi retexendo,
 Horæ primæ canticum strenuè canendo,
 Transiit ad tertiam facit recolendo,
 Quantum Christus passus est, homines docendo.
 Tunc cum fletu recitat illius labores,
 Sitim, famem, frigora, ætus, & sudores,
 Quæ dignanter pertulit propter peccatores,
 Dum illorum voluit innouare mores,
 Vox amoris flatibus tota concremata,
 Oci, oci, clamat atis hæc beata,
 Munda mori cupiens, cuius vita lata,
 Cui foetet seculum, sic est delicata.
 Clamas ergo Domine dulcis prædicator,
 Exulum refugium, pauperum amator,
 Qui es poenitentium pius consolator,
 Post te debent currere iustus & peccator.
 Iusti quippè regula, vitæ es doctrina,
 Peccatorum speculum, miti disciplina,
 Fessis & debilibus efficax refina,
 Aegris & languentibus potens medicina.
 Primus in hoc sæculo charitatis scholam
 Instaurasti, quærere docens Dei solam
 Gloriam, deponere grauem mundi molam,
 Et sic posse perditam rehabere stolam.
 Sed hanc scholam temerè mundus irridebat,
 Spernens & annihilans, quicquid promittebat,
 Tua verò bonitas vices non reddebat,
 Immo poenitentibus totum ignoscebat.
 Quippè cui proprium erat misereri,
 Diligi desiderans, magis quam timeri,
 Sed non verbera proferens, auctori
 Præceptoris noluit more reuereri.
 Hæc in adulterio nouit deprehensa,
 Quam sit tua pietas scilicet immensa,
 Magdalena sensit hoc cum ei offensa
 Est demissa, multiplex gratia impena.
 Et quid multa dicerem, quot sunt consecuti
 Eius magisterium a suis abluti
 Vitijs, sunt moribus optimis imbuti,
 Et ab hostis inuidi fraude facti tuti.
 Felix, cui licuit sub hoc præceptore
 Conuersari iugiter, & ab eius ore
 Mel cœleste sugere, cuius prædulcor
 Amarefcent cætera, plena sunt foetore.
 Hæc & multa talia dum mens meditatur,
 Ad reddendas gratias tono præparatur,

Ad laudandum Dominum magis inflammatur,
 Sicque horæ tertiæ cantus terminatur.
 Oci, oci, anima clamat in hoc statu,
 Crebro fundens lachrymas sub hoc incolatu,
 Laudans & glorificans magno cum conatu
 Christum, qui tot pertulit suo pro reatu,
 In hac hora anima ebria videtur,
 Sed circa meridiem calor cum augetur,
 Ut amoris stimulis magis perforetur,
 Mox ab illa passio Christi recensetur.
 Plorans ergo respicit Agnum delicatum,
 Agnum sine macula, spinis coronatum,
 Liuidum verberibus, clauis perforatum,
 Per tot loca lateris fossa cruentatum.
 Tunc exclamat pia mens oci cum lamenti,
 Oci, oci, miseram, quia meæ mentis
 Turbat statum pallidus vultus morientis,
 Et languentes oculi in cruce pendentis.
 Siccine decuerat (inquit) te benignum
 Agnum, mortis exitum pati tam indignum?
 Sed sic disposueras vincere malignum,
 Et hoc totum factum est, ob amoris signum.
 Hæc amoris signa sunt, & postrema primis
 Copulans affociat, summa figens imis,
 Montrans, ut sic moriens, nos animales nimis,
 Dum te totum funderes tot apertis rimis.
 Tuam cui nouus es, tu es nouum mustum,
 Sic te vocat Sapiens, & est satis iustum,
 Totus enim filius reddens dulcem gustum,
 Fundens carnis dolium licet vas venustum.
 Tantis signis poenitens monitus iam credat,
 Quod præcordialiter Christus ei se dat,
 Ista signa recolam, ne me Sathan lædat,
 Nam peccati rabiem nihil ita fedat.
 Ista signa recolens oci, oci clamo,
 Dulcis Iesu querulor, quod te minus amo,
 Stringi tamen cupio disciplinæ chamo,
 Sicut pro me captus es charitatis hamao,
 Quantum bonum charitatis tibi præsentauit,
 Mori cum pro homine te sollicitauit.
 Sed & esca placida hamum occupauit,
 Cum lucrari animas te per hoc monstrauit.
 Te quidem aculeus hami non larebat,
 Sed illius punctio te non deterrebat,
 Immo hunc impetere tibi complacebat,
 Quia desiderium esca attrahebat.
 Ergo pro me misera, quam tu dilexisti,
 Mortis in aculeum sciens impegisti,
 Cum te patri victimam sanctam obtulisti,
 Et in tuo sanguine sordidam lauisti.
 Quis miretur igitur pro te si suspiro,
 Iuncta sine meritis tam zelanti viro,
 Nam affectum alitis meum modo miro,
 Pro me vitam finiens exitu tam diro.
 Verè iam non debeo tantum suspirare,
 Immo iuxta verbum Iob, crines lacerare,
 In caerna lateris nidulum parare,
 Et extremum spiritum illic exhalare.
 Planè nisi moriar tecum, non quiescam,
 Oci, oci, clamitans nunquam conticescam,
 Ab hoc desiderio vero non tepescam,
 Quantumcumque seculo propter hoc vilescam.
 Tunc, ut demens clamitat, Veniant lanista,
 Qui affigant miseram cruci tuæ Christo,
 Erit enim exitus mihi dulcis iste.
 Sic amplectar moriens proprijs vlnis te.
 Verè sic, non aliter, rabies doloris,
 Qua cor meum singulis terebatur horis,
 Deliniri poterit, nisi tu dulcoris
 Fons abundans medicus mei sis doloris.
 Planè dulcis medicus es, qui nunquam pungis,
 Sed à corde vitium leniter emungis,

Nam

Nam quos tibi firmiter per amorem iungis,
Tuis charissimatis semper eos inungis.
Hec quam damnabiliter mundus est cecatus,
Qui cum sit ab hostibus dire vulneratus,
Hunc declinat medicum, cum assit preparatus,
Languido aperiens suum dulce latus.
Hec, cur beneficia Christi passionis
Penes te in memoriter homo non reponis,
Per hanc enim rupti sunt laquei praeconis,
Per hanc Christus maximis te ditavit bonis.
Suo quippe corpore languidum te pavit,
Quem in suo sanguine gratis balneavit;
Demum suum dulce cor tibi denudavit,
Vt sic innotesceret, quantum te amavit.
O quam dulce balneum, esca quam suavis,
Quae summenti digne sit paradisi clavis,
Et ei, quem reficis nullus labor grauis,
Licet sis fastidio cordibus ignavis.
Cor ignavi siquidem minime perpendit,
Ad quid Christus optimum suum cor ostendit,
Super alas positum crucis nec attendit,
Quod reclinatorij vices hoc praeattendit.
Hoc reclinatorium quoties monstratur
Pia menti, toties ei glutinatur,
Sicut & accipiter totus inescatur
Super carnem rubeam, per quam reuocatur.
Post hoc clamat anima quasi dementata,
O reclinatorium caro cruentata
Per tot loca propter me, cur non vulnerata
Tecum sum? dum moreris non sum colligata.
Licet tamen misere sit istud negatum,
Mihi quidem eligam nouum cruciatum,
Gemitum videlicet, iugemque ploratum,
Donec mundi deseram grauem incolatum.
Posthac dulcis anima plus & plus feruescens,
Sensu toto deficit, corpore tabescens,
Iam vix loqui sufficit, sed affectu crescens,
Suo lecto decubat, vt pote languescens.
Ergo dulcis gutturi organo quassato,
Lingua tantum palpitans sonitu sublato,
Sed pro verbis pia mens fletu compensato
Lamentatur Dominum, corde sauciato.
Sic languenti siquidem nil nisi plorare
Libet, & satagere corde suspirare,
Suos enim oculos nescit reuocare
A Christi vulneribus, aut cor separare.
Sic est autem animus illius illectus,
Quasi ei praesens sit moriens dilectus,
Et a cruce minime retrahit aspectus,
Quia ibi oculus, vbi est affectus.
Gemitus, suspiria, lachrymae, lamenta,
Sibi sunt deliciae, cibus, alimenta,
Quibus noua martyr est interim intentia,
Sic suo martyrio praebent incrementa.

In hoc statu respuit, quicquid est terrenum,
Mundique solatium reputat venenum,
Sed ad nonam veniens moritur ad plenum,
Cum amoris impetus carnis rumpit filum.
Nam cum, Contummatum est, recolit clamasse.
Hora nona Dominum, & sic expirasse
Quali simul moriens, clamat penetrasse
Vocem iustam suum cor, atque lacerasse.
Ferre tandem impotens iaculum tam forte,
Moritur (vt dictum est) sed felici morte,
Nam panduntur prorsus ei cali portae
Dignae vt intelligat se sanctorum sorte.
Requiem pro anima tali non cantamus,
Immo est introitus Missae, gaudemus,
Quia si pro martyre Deum exoramus.
Vt Decretum loquitur sancto derogamus.
Eia dulcis anima, eia dulcis rosa,
Lilium conuallium, gemma pretiosa,
Cui carnis foeditas exiit exorsa,
Felix tuus exitus, morsque pretiosa.
Felix, quae iam frueris requie cupita,
Inter sponsi brachia dulciter sopita,
Eiusque spiritui firmiter vnita,
Ab eodem percipis oscula mellita.
Iam quiescunt oculi, cessant aqueductus,
Nam aperte percipis spiritus fructus,
Quia per quem saeculi euasisti fluctus,
Tuos inter oscula consolatur luctus.
Dic, dic dulcis anima, ad quid ultra fleres,
Habes cali gaudium tecum, cur lugeres?
Nam solus est omnium, cui tu adhaeres,
Et si velles amplius, certe non haberes.
Sed iam metrum finio, ne sim tediatus,
Nam si vellem scribere quam deliciosus
Sic hic status animae, quamque gloriosus,
A malignis dicerer fallax & mendosus.
Quicquid tamen alij dicunt, frater chare,
Istam nouam martyrem libens imitare,
Cumque talis fieris, Christum deprecare,
Vt te cantus martyrum doceat cantare.
Frequentemus canticum istud, soror pia,
Ne nos frangat tadio vitae huius via,
Nam letantem animam in hac melodia,
Posthanc vitam suscipit Iesus & Maria.
Ergo soror tuum cor ita citharizet,
Se baptizet lachrymis, planctu martyrizet,
Christo totis viribus sic nunc organizet,
Vt cum Christo postea semper solennizet.
Tunc cessabunt gemitus & planctus dolorum,
Cum adiuncta fueris choris Angelorum.
Nam cantando transies ad caelestem chorum,
Nupta felicissimo regi saeculorum, Amen.

Deo gratias.

R.P.F.L.V.

R. P. F.

LVDOVICI GRANATENSIS.

ORDINIS S. DOMINICI,

DE DOCTRINA SIVE DISCIPLINA VI
TAE SPIRITUALIS,

Interprete R.P.F. Antonio Dulcken Carthusiano,

PARS PRIMA.

Considerationes & orationes his, qui Deo ser-
uire incipiunt convenientes;
complectens.

QVID FACERE DEBEAT QVI AD DEVM
à vitæ prauitate conuertitur.

CAPVT I.

VICVNQVE ex Aegy-
pto egressus ad terram pro-
missionis proficisci; & cum
filio prodigo ad se reuersus,
cognita beneficio lucis diui-
nae perdizione sua & præ-
sentis vitæ vanitate ad pa-
tris amplexus ac paternæ
domus delicias reuerti desi-

illum nec ea quæ passus est, subitum fuisse. Hæc at-
que alia similes considerationes excitare possunt
mentem ad dolorem ac detestationem peccati,
(quæ est potissima pars penitentia) in quibus se
penitens non modo quinque aut sex diebus, sed
pro multo maxima vitæ suæ parte exercebit. Qua
in re multi penitentes seipsum decipiunt, qui cum
sint in peccatorum suorum examinatione diligen-
tissimi: ad ea tamen detestanda & deploranda sunt
admodum negligentes: Quia quamuis vtrumque
ad veram contritionem requiratur, magis tamen
posterius quam prius necessarium est.

Quo etiam sit ut credam causam cur tam multi
à virtutibus adeo egeant, atque in semitis eius per-
ambulandis adeo instabiles sint, vni huic rei assi-
gnandam esse, quod fundamentum satis firmum
non habeant, nec satis profundas radices in contri-
tionis exercitijs egerint; cum enim hoc sit funda-
mentum totius spiritualis ædificij, necessario conse-
quitur illo debili existente omnia quæcunque su-
perstruuntur infirma esse. Vides modo causam cur
multi ad perfectionem vix post longa etiam tem-
porum intervalla portingant, non raro etiam semi-
tam cæptam deserant.

Constituat igitur incipiens sibi in principio con-
uersionis dies aliquot (plures, vel pauciores, quili-
bet secundum id quod à spiritu docebitur) in quibus,
vbi iam diximus, in orationibus & meditationibus
quæ ad veram contritionem illum possint, inducere,
se exerceat: Quam nos quandam pro maiori huius
doctrinæ facilitate hic subijciemus, quæ non modo
excitent mentem ad dolorem, & detestationem

Luc. 15.

Recentior co-
uersio necessa-
ria sunt po-
nitentia; &
generalis
confessio.

Esai. 38.
Contritione
qua confide-
rationes pro-
mouentur.

derat: scire debet primam portam per quam in-
gredi oportet esse Penitentiam: cuius est præterita
peccata deplangere, & firmiter secum proponere ad
eam nunquam demum reuerti. Ad hoc autem plu-
rimum iuuat in conuersionis initio generalis con-
fessio, qua omnes negligentia præteritarum con-
fessionum mudentur & expientur: quam ut po-
nitens melius faciat, assumat librum aliquem quo
confitendi methodus traditur, & per principalia vi-
tia discurrendo reducat sibi in memoriam omnes
culpas & negligentias à se vnquam commissas: il-
lasque si legere nouit, breuiter in charta describat,
quo illa postea expeditius confiteri & accuratorem
de illis confessario rationem reddere possit. Cum
autem examen hoc, vti Propheta ait, cum dolore &
amaritudine cordis fieri debeat: his diebus in talibus
orationibus & considerationibus exerceri debeat,
quæ illum ad veram contritionem quantum possi-
bile fuerit prouocent & excitent. Quales sunt con-
siderationes de morte: de extremo iudicio: de po-
nis inferni: de Christi passione: considerando eam;
quatenus peccata nostra causam ei præbuerunt;
quia manifestum est si peccata nostra non extitissent

Quorundam
penitentia
negligentia.

Causa cur
plures ad
perfectionem
tardè per-
ueniant.

stationem peccatorum, fedetiam ad virtutem a moreni mundi contemptum, timorem Dei, quæ omnia valde necessaria sunt incipientibus.

OCTO CONSIDERATIONES AD timorem Dei, atque dolorem & odium peccati mentem excitantes.

CAPVT II.

Quisquis cor suum ad hæc applicare desiderat: quocidie tempus aliquod maxime quietum & ad hæc quantum fieri potest accommodatum, sibi statuet, atque in locum aliquem secretum & ab omnium congressibus remotum secedet, omnesque alias curas & cogitationes e corde abijcet: hic posteaquam signo S. Crucis se munierit atque diuinum auxilium quo sibi in hoc negotio adesse velit humiliter ac fidenter implorauerit, assumet inflammatum illum pij Publicani animum, qui oculos suos ad cælum erigere præ scelus suorum confusione ac verecundia, ausus non fuit, pronuntiabatque Confessionem Generalem, sicut Psalmum: *Miserere mei Deus*, cum maxima qua poterit deuotione, & mox cogitationes suas ad infra scriptarum considerationum meditationem conuertet, vt his ad Dei timorem & peccatorum suorum dolorem & detestationem excitetur.

Prima consideratio, de peccatorum multitudine.

Primum quod etiam durissima corda ad peccati dolorem & odium commouere possit, est considerare multitudinem peccatorum: atque illa sibi tanquam in vno cumulo ante oculos representare, vt horribili & foedo aspectu suo magnum homini terrorem incutiant.

Discurre itaque summam per præcepta Decalogi, per septem peccata mortalia: per quinque sensus: per corporis & animæ potentias, per singula Dei beneficia, & videbis nullum esse præceptum quod non violaueris: nullum etiã esse mortale peccatum in quod lapsus non sis: nec vllum sensum siue interiorem siue exteriorem quo malè vsus non fueris: nec denique vllum diuinorum beneficiorum, quo ad eum finem in quem tibi collatum fuerat vsus sis: imo vt ait Propheta: argentum & aurum dedit tibi Dominus, & tu seruisti cum eis Baal. Conuerte itaque oculos ad inspiciendum totam feriem antea te vitæ tuæ, & videbis te prolixam telam errorum, proditumum, superbiæ, auaritiæ, luxuriæ, iuramentorum, mendaciorum, odiorum, inuidiarum, murmurarum, adulationum, blasphemiarum, turpitudinum, aliorumque innumerabilium scelerum texuisse. Inuenies te instar irrationabilis bestię, in omnibus, & per omnia, tuas inordinatas cupiditates secutum esse nullo habitu respectu nec legis iustitiæ, nec rationis: Animaduertes te non aliter ac Ethnicum vera Dei cognitione destitutum vixisse: aut quasi Deum non esse, aut humanarum rerum curam non gerere exultantes, aut quasi post mortem nec iudicium aliquod de improbis futurum, nec bonos cælesti gloria remunerandos: nec malos inferni supplicijs adiudicandos esse crederes: nasci tantum & mori homines, præterea nihil. Cum itaque tam multis annis ita vixeris, nonne iustum est vt paucos illos qui tibi supersunt annos, in lamentis transigas ac desideas, quod complures antea te vitæ annos tam malè impenderis, quod insignem ruinam potentiari animæ perpessus sis, quod multorum bonorum, quæ interea lucrari potuisses, nec vquam refarcire poteris, propterea quod tempus perditum nunquam redeat, iacturam feceris. Itaque ad pedes Domini te colloca, & mœsto corde

Granat. Opus spirituale

lachrymantibus oculis dic: *Peccavi Domine super numerum arenæ maris, multiplicatae sunt iniquitates meae Domine, multiplicatae sunt iniquitates meae: & non sum dignus mineri & aspicere altitudinem cæli, præ multitudine iniquitatum mearum: quia excitasti iracundiam tuam & malum coram te feci.*

Secunda consideratio, earum scilicet rerum, quæ per peccatum amittuntur.

Post considerationem multitudinis peccatorum tuorum, vile est etiam perpendere, quid per peccatum amiseris: hæc enim est vna earum considerationum, quæ homines maxime terrentur & ad timorem excitantur, dum ex vna parte peccati damna, ex altera verò facilitatem quorundam cæca mente in peccata ruentium, considerant.

Primò enim per mortale peccatum amittitur gratia Spiritus sancti, quæ vnum ex præcipuis donis est, quæ Deus in hac vita puræ creaturæ potest dare. Amittitur quoque charitas & amor Dei, quæ semper eandem gratiam comitantur. Quod si magnum sit, alicuius Principis terreni gratia atque amicitia excidere, quantò amplius erit gratiam Regis cæli & terræ amittere? Pereunt itidem virtutes infusæ, & dona Spiritus sancti, quibuscum anima compta atque exornata, pulcherrima in conspectu Domini apparebat, & armata & roborata erat contra omnem potentiam & fortitudinem inimici. Amittitur etiam hereditas regni cælestis, quæ ab ipsa gratia provenit: quandoquidem vt dicit Apostolus, gloriæ per gratiam datur. Perditur quoque Spiritus adoptionis, qui nos filios Dei constituit, & hoc modo nobis animum & cor filiorum erga ipsum tribuit: & simul cum hoc spiritu amittitur ille affectus, sepe vt filios decet gerendi, & cura ac providentia paternæ, quæ Deus illos potissimum obseruat, quos pro filiis suis recepit: quæ similiter ex præstantissimis bonis est, quæ homini in hoc seculo donantur. Tollitur vna pax & serenitas bonæ conscientie cū consolationibus & auxilijs sancti Spiritus, fructibusque & meritis bonorum omnium, quæ tota vitæ usque ad horam illam feliciter, & summis cum molestijs peracta sunt. Amittitur etiam communio bonorum omnium totius Ecclesiæ, quorum homo non sic particeps est, sicut antea solet esse, cum adhuc in gratia permanebat. Omnia hæc per vnum peccatum mortale perduntur: hoc autem vicissim lucrifacit, vt semper ad pœnas infernales condemnatus remaneat, & de libro vitæ pro eo tempore deletus, ex filio Dei factus seruus Diaboli, & qui erat antea templum & sedes sanctissimæ Trinitatis, spelunca latronum, & nidus basiliscorum.

Cum igitur hæc omnia per peccatum amittantur, animaduerte nunc an non magnæ admirationis iusta tibi causa sit, dum cernis quanta facilitate homines sine mente peccata committant.

An non etiam occasionem habeas lachrymis fieri posset, sanguineis, deplorandi, si non tua causa vt minimum Dei amore, quod propter exiguum temporale commodum, cuiusmodi est breuissima peccati voluptas, tanta bona perdidideris: Si itaque Esau cum primogenita sua propter vile edulium perdidisset, frustra stultitiam suam multis lachrymis & clamoribus dessemit: cur tu cælum & terram lachrymabilibus vocibus & suspicijs non repleas, qui nobilissimam primogenituram perdidisti, quousque illam qua per culpam spoliatus es, per penitentiam recipias?

Tertia consideratio, quæ est diuinorum beneficiorum.

Pratèr hæc omnia, mirum in modum augetur ista dolor & horror consideratione multitudinis

Rrr

nis

Damna peccati mortalis

1.

2.

3.

4.

Rom. 6.

5.

6.

7.

Gen. 25. & 26

nis diuinorum beneficiorum: quod enim diligentius & profundius considerabis, quam bonus sit Dominus erga te, eo magis confunderis, animaduertens, quam tu sis peruersus in illum. Hac via Propheta plerumque solebant populum Dei ad dolorem peccatorum inducere; & hinc Nathan exaggerauit peccatum Dauidis; cum antequam illum ob adulterium, in quod ceciderat, reprehenderet, gratias proposuit, & beneficia quæ à Deo receperat.

2. Reg. 12.

Ad eundem modum & tu in memoriam reuocare poteris multitudinem diuinorum beneficiorum, specialiter verò creationis, conseruationis, redemptionis, baptismi, vocationis, & diuinarum inspirationum; præseruationis quoque à malo, & alia beneficia plurima, quibus te Dominus affectit: & æternæ gloriæ quam promisit. Subiste paulisper in vocationis beneficio quo te Deus vocauit: diu ad penitentiam expectauit; immania scelera tua placide & longanimitè sustinuit, immisit denique cordi tuo plurimas bonas inspirationes in medio etiam peruersissimæ vitæ tuæ, quousque tandem te à peccatis extraxit, & ad se reduxit. Considerans igitur ex vna parte admirabilem hanc Domini largitatem & benignitatem: ex altera verò duritiem, ingratiuitudinem, rebellionem tuam & multitudinem criminum, quæ commisisti contra tam piū & liberalem datorem & benefactorem: quomodo non confundēris? quomodo non crepabis? quomodo non dirumpēris? quomodo non omnes creaturas vt vltionem de tam ingrata & rebeli creatura sumant adnocabis?

Quarta consideratio, de iniuria, quæ sit Deo per peccatum.

Per peccatum mortale peccati voluptas Deo antepositur.

Consideranda quoque est præterea, quæ dicta sunt, summa iniuria, quæ Deo per peccatum irrogatur, vt vel hinc intelligamus, quanto pene nobis dolendum sit. Quotiescunque enim peccamus, practicum illud iudicium in corde nostro exercetur, licet subinde non sentiamus: proponitur ab vna parte commoditas peccati, hoc est, delectatio, aut vtilitas, ob quam peccamus: & ab altera parte offensa, qua Deum prouocamus, & amicitia, quæ per peccatum amittitur: ita vt in vnam lancem mittatur Deus, & in alteram temporalis vtilitas, aut momentanea voluptas: homo autem stans in medio eligit potius diuinæ amicitia iacturam, quam exigua vtilitate aut voluptate carere.

Matt. 27.
Marc. 15.
Luc. 23.
Ioan. 18.

Hier. 2.

Quid posset horrendum magis excogitari? quid indignius Maiestate tam sublimi, quam præponere illi rem adeo vilem & abiectam? Quid similis esse potest illi ludæorum peruersitati, qui cum in sua potestate haberent, aut Iesum, aut Barrabam iudicio mortis eximere, maluerunt Barrabam quam Christum eligere? Quid hoc aliud est, quam (quantum ad peccatum nostrum) coronam & gloriam, quæ debetur Deo tanquam vltimo fini, rapere, & imponere vel vtilitati, vel voluptati? Qui enim maioris æstimat voluptatem quam Deum, & quantum in se est illam Deo præponit, tollit dignitatem vltimi finis à Deo, & dat voluptati: atque hoc est coronam subtrahere Creatori, & dare creaturæ. Quid turpius, quid intolerabilius, quid potest esse indignius? Præcipit Deus, vt obstupescant celi, & sceleris illius indignitatem admirentur, dicens: *Obstupescite celi super hoc, & porta eius desolamini vehementer, dicit Dominus. Duo enim mala fecit populus meus. Me dereliquerunt fontem aquæ viuæ, & foderunt sibi cisternas dissipatas, quæ continere non valent, & quas. Quicunque igitur perpendit, quam innumeris vicibus iniuriam hanc diuinæ Maiestatì intu-*

lit, quomodo non contremiscet: quomodo non optabit, vt oculi sui in fontes lachrymarum vertantur, quibus noctes atque dies peccata sua defleat?

Quinta consideratio, de odio, quo Deus peccatum persequitur.

Vtabit etiam ad consequendum sanctissimum hunc dolorem, & peccati odium, summa cum intentione intueri magnitudinem odij, quo Deus peccatum persequitur: quod adeo magnum est, vt nullus id humanus capiat intellectus. Certissimum enim est, quod si quis omnes creatos intellectus in vnum conflaret, & ex omnibus linguis vnā fabricaret; nec intellectus ille comprehendere, nec lingua ista posset odij istius magnitudinem explicare. Ratio in promptu est: quanto enim quis melior est, tantò magis bonitatem diligit, oditque malum. Cui itaque Deus bonus sit, nec tantum bonus, sed infinitè bonus: sequitur quod infinito amore bonitatem diligit, odioque infinito malitiam persequatur: quare bonitatem æternæ gloriæ remunerat, malitiam verò supplicij æterni, æternorumque bonorum priuatione castigat: iuxta illud Euangelij: *Ibunt hic in supplicium æternum, iusti autem in vitam æternam.* Et præterea certum est, Deum peccatum detestari quanto opere detestandum est, hoc est, secundum malitiam & deformitatem, quæ in eo est: & quia hæc malitia est infinita, quia Deo, cuius maieestas infinita est, opponitur, inde sequitur, odium, quo Deus affectus est in peccatum, esse quoque infinitum.

Ad intelligendam autem magnitudinem huius odij, vtilissimum erit diligenter animaduertere quorundam horrendorum suppliciorum exempla, quibus Deus in hoc mundo peccatum punit: ex operibus enim cor cognoscitur: sic & ex magnitudine pænæ diuinæ aliquo modo cognoscemus magnitudinem odij, quo Deus peccatum detestatur. Die mihi quæso, quale fuit supplicium pulcherrimi illius Angeli, & factorum eius, de quo ait Elias: *Quomodo cecidisti de celo Lucifer, qui mane oriebaris.* &c. Ob vnum namque peccatum ex nobilissima creatura factus est omnium, quæ in inferno sunt, terribissimus: & qui antea erat Deo amicissimus, factus est illi inimicissimus. Quæ pœna fuit illa Protoplasti cum omni sua posteritate? & illa mundi vniuersi diluuii submersio: quæ ciuitatum istarum quinque igne cælitus demisso exustatum? quæ illius Heli ob solam in calligandis filiis negligentiam? Saulis quoque propter inobedientiam? Dauidis propter adulterium? Nabuchodonozoris ob superbiam? Ananiam & Saphiram propter auaritiam? Denique qualis est illa pœna inferni, quæ in æternum durabit, & propria est peccantium? Sed omisis istis omnibus, quæ & quanta fuit illa, quam Pater vnigeniti filij sui humeris propter peccata mundi imposuit? Hæc vna maiori digna est admiratione, quam omnes prædictæ in vnum congestæ, propter infinitam dignitatem personæ, quæ illam sustinuit. Horum omnium suppliciorum lingua (si diligenter disculantur) plurimum lucis adferent, vt intelligat quis admirabilem diuinæ iustitiæ rigorem, & summum odium, quo peccatum persequitur: qua consideratione cor nostrum timore Dei, dolore quoque & peccati detestatione configitur. Quicunque igitur secum cogitat quàm sæpe in immane hoc Dei odium incurrit, quomodo non desiderabit se in mare lachrymarum conuertere, vt his aquis tam ingentis odij & furoris, quo DEVS in eum exaruit, flammis restinguere ac sopire possit. Itaque perpendens magnocum

animi dolore, quod Deus eisdem supplicijs quibus, ut ante diximus, in peccatum animaduertit, eum castigaturus sit, prosternat se humillimè ante conspectum illius, & ex intimo cordis dicat.

Oratio pro vera cordis contritione impetranda.

O Supreme Factor omnium rerum creatarum, cum tecum cogito, quam grauiter infinitam tuam Maiestatem meis peccatis offendi, horreo, & insaniam meam detestor; considerans quam benignum & venerabilem Patrem reliqui, execror ingratitude meam; cum video de quam nobili libertate in seruitutem tam miseram prolapsus sum, maledico inconstantiæ meæ, & nescio quid mihi ante oculos statuum, nisi iudicium & infernum: iustitia enim tua, quam fugere non possum, terret meam conscientiam. E conerario, cum intueor immentam tuam misericordiam, quæ, secundum Prophetæ tui testimonium, superat omnia opera tua; mox aua iucundissima spei me refocillat, animamque meam nimis debilem corroborat: quem admodum enim ante desperabam, sic intuenio hic remissionem peccatorum ab illo, qui in Prophetarum suorum scriptis toties inuitat peccatores ad penitentiam dicens: *Nolo mortem peccatoris, sed magis ut conuertatur, & uiuat.* Sed & filius tuus vnigenitus multis similitudinibus ostendit, quam paratus sis ad ignoscendum his qui penitentiam agunt. Illud significauit per denarium amissum, & repperitum, per ouem perditam, & in humeris pastoris ad ouile relatum: potissimum autem per filium prodigum, cuius imaginem in me agnosco: ego enim ille sum, qui uere Patrem meum amantissimum deserui, omnem substantiam meam dissipauit: qui obediens appetitibus carnis meæ, mandatorum tuorum obedientiam fugi, & in turpissimam peccati captiuitatem cecidi: nunc in extrema necessitate constitutus, ex qua quis me eruet plane ignoro, nisi is quem deserui.

Recipe igitur, Domine, per tuam misericordiam me humilem seruum tuum, à te remissionem suppliciter petentem: postquam in hanc usque horam me tam behigniter expectasti, non sum dignus qui oculos meos in celum tollam, vel te patrem meum appellem: tamen quia uere pater meus es, dignare me paternis oculis intueri, solus enim aspectus tuus mortuos uiuificat, & omnes errantes ad sese retrahit: hanc enim qualemcunque penitentiam, quam nunc habeo, habere non potuissim, nisi tu me respexisses. Quando uagans à te aberraueram, de celo tuo altissimo eminus me despexisti, oculosque mihi aperuisti, ut memetipse intuerer, conscientiam meam scrutarer, & me tantis malis extundantem conspicerem. Veni ergo Domine ad recipiendum me: da mihi cognitionem & memoriam innocentie perditæ. Non peto amplexus tuos, non oscula tua: non oro ut des splendidam illam uellem, qua indui soleo; non antiquæ meæ dignitatis annulum: non precor ut me recipias in statum & dignitatem tuorum filiorum: sed gratulabor mihi, si me inter mercenarios domus tuæ stigmatem tuo notatos, & uinculis tuis ligatos numeraueris, ne unquam in posterum te fugiam. Non erit mihi molestum, etiam si in hac uita vnus sum ex contemptissimis domus tuæ famulis, saltem ne me in perpetuum à te separe.

Et quia hoc meritis meis non debetur, offero tibi, omnes labores ac merita vnigeniti Filij tui, uniuersos praterea cruciatus ac tormenta, quæ mei causa passus est. Tu quæso clementissime Pater, ob amorem & humiles preces dilecti Filij tui peccato-

Granat. Opus spirituale.

rum omnium indulgentiam largire infideli huic seruo tuo. Recordare dignissimi sacrificij quod tibi filius in ara crucis obtulit, & obliuiscere inobedientie abiecti famuli tui: quia multò plus ille soluit pro me, quam ego tibi pro peccatis meis debitor sum. Utinam dignareris appendere pariter in statera malitiam meam & bonitatem tuam: scelera mea & vulnera illius: utique hæc illis præponderarent. Quod enim scelus possit esse adeo graue pro quo non satisfaciatur talis tristitia? talis afflictio? talis obedientia? & super omnia tam effusus amor? Quod crimen tam enorme quod non eluat sanguineus sudor & copiosi sanguinis eius riuuli? Quod flagitium adeo immane quod non superet mors Christi?

O Pater cælestis, tibi offero eundem Saluatorem, & Redemptorem meum Iesum Christum, dilectissimum Filium tuum, coniungens deuotionem meam & gratiarum actionem immentæ illi charitati, qua vnigenitum tuum in mundum misisti, ut carnis meæ uellem assumere, ac me ab æterna morte liberaret. Offero tibi summos dolores illius & incomprehensibiles angustias (quas tu solus perfecte cognoscis) pro omnibus peccatis meis & pro dolore ac contritione quam de ipsis habere obligatus sum. Offero sanguineum sudorem illius, pro lachrymis quibus ea deslere debeo, & propter cordis mei durtiam nequeo. Offero tibi humiles ac feruidas orationes eius, pro acedia, tepiditate, ac negligentia mea. Offero tibi denique omnes labores illius, ac virtutum exercitia: asperissimam quoque uitam eius, & omnia quæ in ea fecit: crudelissima etiam supplicia quæ passus est simul cum omnibus laudibus supernorum spirituum, ac meritis sanctorum omnium, in sacrificium dignum maiestatis & gloriæ tuæ pro omnibus peccatis meis quibus te unquam offendi, & bonis operibus quæ omisi: tum etiam pro omnibus uiuis & defunctis pro quibus tu me vis, aut ego teneor orare, ut singulis prout eis expedire nostri succurras tu qui uiuis & regnas in secula seculorum, Amen.

Sexta consideratio de morte.

His considerationibus alias adiungam de morte, iudicio & poenis inferni, ex Seraphino Firmiano depromptas, quæ magnæ efficaciam sunt ad prædicta consequenda: Sic autem scribit. Vtilissima est præsertim conuersionis initio mortis meditatio, cum quod omnem abrupte inordinatum sensus affectum, tum etiam quod est facilius, quando & oculis cerni possit, & manibus palpari: quin dicere possumus nos semper in nobismetipsis mortem circumferre, nunquamque non mori, cum corpus habeamus corruptioni obnoxium, quodque nunquam non mutatur, & nunquam in eodem statu permanet: instar fluminis, cuius eandem non potes partem ostendere, quoniam dum ostendis, iam non est eadem.

Multa possunt circa mortem considerari, quæ interim meditantibus occurrunt: tamen uolens quædam colligere, aio: Si uitam vis mutare, persuadeas tibi quantum potes, manè cum surgis è strato, nouissimam esse illam tibi diem: itaque domui tuæ intra te ipsum dispone, ac si uere esset nouissima. Neque uerò hæc erit deceptio, quin imò alias si credideris, falli quidem poteris. Si enim potest indies te mors aggredi, tuum est, ut & illam indies prætolere. Ego uerò tibi affirmo, non illum poteris non negligenter diem transigere, nisi adnitare in mentem ut inducas, illum tibi esse extremum.

Recogita itaque mortis tempus, quod cum sit Tempus

Rrr 2 incip.

Causa.

Modus.

incertum, nunquam non debes expectare, ut dictum est. Causam recogita, quæ sexcentis potest esse ex locis, intus ac extra, ita ut nulla non possis in re expresse illam contueri. Recogita n. odium quæ in re profuerit admodum adesse cuiuspiam morienti, extremosque illos contemplari casus: ubi lassum corpus iacet derelictum, languida, vice marmoris. Brachia, vix mouentur membra: suprema exsulant partes, extremae frigesunt: viuendum immutat facies colorem in pallorem, caua stillant lumina, spumatos, crassecit lingua, anhelat guttur, anhelum quassatur pectus, liuescunt labra, nigrescunt dentes. Breuiter, resolutum corpus vniuersum amarissimo cum suspirio, ab anima derelictum, ex homine fit villissimum cadaver.

Iam copiosa tibi aperit materies, ut hoc tibi ipsi accommodes spectaculum; comminicens, de salute tua desperasse Medicos, circumfidereque lecto & affines & amicos: quorum est præsentia magis torqueret. O quam erit illa discelsio amara! Iam solari te non poterunt opes, sed poenam augebunt: honores nil proderunt, sed ita intuitus eos derelinques, quæ admodum illis immodicè afflictebaris: præteritis è delectationibus nihil aliud quàm oblatrantem referes conscientiam.

Ingressus anima à corpore.

Iam verò quid hic ages? qui habebit anima tuæ egredi è corpore erit intolerabile, manere impossibile, procrastinare non dabitur, recurrere non poterit ad pristina sensuum oblectamenta, iam insensibilem: sibi verò ipsi reddita, propriam horrescet præ timore deformitatem; seque ipsam, si fieri possit, vellet effugere: horrendis se circumseptam videbit monstris, suis nempe peccatis, quos nunquam non patietur persequutores: momentum videt fuisse præteritum, sine fine futurum. Tum verò cum Propheta dicere poteris: *Circumdederunt me dolores mortis, & pericula inferni inuenerunt me.*

Psalm. 17.

Fructus memoria mortis
Eccle. 3, 16.

Ita mortem cogitando, multos consequeris fructus. Primum Deum timere cogèris, quod initium est sapientiæ: dehinc & sedulo ages, ne te adoriatur incautum: propriam etiam agnoscere te faciet miseriam, cuius in agnitione uti extinguitur superbia, ita & humilitas fundatur, omnis cultus virtutis: facile & æte abcedet inordinatus rerum terrenarum affectus; mortis enim recordatione cognosces nihil tuum esse, quod tecum non possis auferre. Summa, hoc prosequendo exercitium, timor in amorem conuertitur, morsq; adeò tibi non videbitur ex pœna & priuatione vitæ corporalis horribilis, quantum alia ex parte frugifera, & delectabilis: quod tantis finem imponat miseris, perennique det initium vitæ: neque verò poteris contristari, cum comperitum habeas, deficiente corpore in sepulchro, beari animam in celo, viua cum spe vitam resurgendi ad immortalem.

Septima Consideratio, de extremo Iudicio.

Cum animus noster in rei occursum horribilis totus in seipsum colligatur, omnemque interrim aliam abijciat cogitationem; ideo longè vtilissimum fuerit exercitium, præsertim conuersionis initio, huiusmodi in argumentis exerceri, hac enim ratione mens vaga, tum ex timore, tum ex stupore distractionem vitat, interneque stabilitur.

Consideratio
extremi iudicii
quid vtilitatis adferat.
Eccle. 7.

Si mors, ut diximus, retractata, vim habet varias vniendi cogitationes, multò magis quod mortem consequitur, extremum nempe iudicium, & poenæ Tartarea. Quæ si sæpe recogitabis, fiet tibi quod ait Sapiens: *Memorare nouissimam tuam, & in aeternum non peccabis.* Nò abs re dicebat Hieronymus:

Si comedo, vel bibo, vel quid aliud ago, semper mihi videtur auribus meis insonare vox illa terribilis: Surgite mortui, venite ad iudicium. Quod quam futurum sit horribile, non est quod verbis et nectus aperire, quicquid enim est terribile, illius comparatione nihil est. Multa Deus ostendit in teris iudicia, ut fuit vniuersi submerio per aquas diluuii, Gen. 7. Sodomorum incendio per ignem, Gen. 19. Aegypti plaga multiplex, terræ hiatus in deserto; quæ omnia huiusmodi compolita, eius comparatione quod in n. ultimo die, iustolamur, habent se ut vmbra ad veritatem.

Si per hanc vis considerationem tibi ipsi reddis, concipe primum, quam fieri potest, iudicantis Christi conditionem: cuius non aliud præ se feret aspectus, quam vindictam, ut in prioribus eius aduentu aliud præ se non tulit, quàm manifestum. A quo, quippe sapientissimo, nò dabitur appellatio: cumq; sit potentissimus, emitti non poterit: cumq; sit Deus scientiarum, delitescere minime fas erit, vel causari: cumque iustitiam querit tempus implendi? qui corpus gubernati? qui moderatus sentis omnes? qui cor custodisti? qui diuini respondisti inspirationibus? qui tot gratis extitisti beneficiis? Quæ sanè in accusatione torerunt testes, quot creaturæ: quæ tunc ita omnes conturbabuntur, ut, si fieri posset, vel immortales præ timore morerentur.

Magnus erit tremor ad dentem conspiciere mundum, ruentia ædificia, trementem terram, conturbati elementa, Solem obscurari, & Lunam, & stellas, mori viuentem omnem creaturam, sepulchra aperiri, audiret biam extrema canentem, parati thronum, contremiscere populos, aperiri conscientias, horrendos videre cacos demonas, succentiamque inferni fornacem. Sed præ omnibus erit importabile, signum in aere conspiciere Crucis, cum vniuersis passionis insignibus, audireque iudicem tantum inimicis suis impropertem tragediam: quibus longe minus esset intolerabilis genenna, quam audire ab ipso se perpetuo anathemate ferri, atque maledici.

Octaua consideratio de poenis inferni.

SI per hanc considerationem nondum fugiunt te cogitationes otiosæ (profundo enim necesse est somno animus sic consopitus qui talibus stimulis non excitatur) noli tamen propterea deipere, sed quanto maiorem in his contideationibus inuenis difficultatem, tanto acius enitere ut quæcepisti contineres. Vide nihilominus an maiorem aliquem fructum ex consideratione poenarum inferni haurire possis.

Circa quas duo potissimum menti tuæ consideranda se offerent: poenarum videlicet immanitas, atque earundem æterna duratio: quorum vnum quodque corda etiam durissima emollire possit. Certe qui neutro horum commouetur, manifestum iudicium est ipsum mortuum esse in anima, aut illa quæ fides dicat, minimè credere.

Et quamuis poenarum Infernalium grauitas nec mente comprehendere, nec verbis explicari queat, nihilominus exiguum id quod de illa cognosci potest, sufficit ad cordis tui duritiam emolliendam, qui hic est principalis scopus noster.

Propone igitur tibi primum ante oculos harum poenarum generalitatem, quam semper in mente habent illi qui eas patiuntur. Nam voluntas nihil

vult, nisi malum: memoria nullius recordatur nisi præteritorum scelorum, & si nonnunquam bonorum operum reminiscitur, ad maius peccatorum suorum augmentum hoc agit. Oculi aliud non vident nisi horrenda monstra. Aures nihil audiunt nisi clamores & lamenta. Tactus nihil tangit nisi ignem, glaciem, & serpentes. Gustus nihil percipit nisi quæ crucient. Odoratus nullum odorem præter putentia corpora fetoresque intolerabiles haurit, cum illuc sit totius immunditiei & fardium confluxus. Imaginatio plena erit cogitationibus malis & tristibus. Et ne multis, omnem malum quod timeri potest illic erit; omnis verò voluptas quæ desiderari potest illic fugiet.

Gratissimi sunt hi cruciatus, ac nō minus molesta est Dæmonū aliorumque damnatorum societas: verumis qui nunquam moritur: continua & tenebrosissima nox, quæ regionem illam obidet. Et super omnia dolor, quo torquentur quod Deum offendunt, nec vlla vñquam ratione in illius gratiam redire ac visione illius perfui possint.

Quod tormentum cetera omnia inferni supplicia tantum superat, quantum diuina pulchritudo

omnem inferni deformitatem ac foeditatem vincit.

Si prædictorum cruciatuum considerationi iunxeris perpetuam eorum durationem: quodque damnatis maximo solatio futurum esset si post mille millium annorum tempus vel millesimam partem peccatorum suorum finem habituram esse scirent, autum demum terminum accepturas quando tota maris aqua vacuata esset, si millenis tantum annis vna inde guttula tolleretur: hanc temporis diuturnitatem si rite perpenderis, timore magno & horrore compleberis: & si in illius consideratione perseveraueris, in alterum hominem paulatim conuerteris. Per hanc enim considerationem, anima tua excitabitur ad mundi perfectum contemptum, ad peccati fugam, ad harum peccatorum formidinem, ad virtutum amorem. Quamvis autem in principio sentias magnum timorem & metum, patienter id sustine. nam paulatim timori huic amor miscbitur, & in purum tandem amorem conuertetur: non aliter ac tenebrosa noctis caligo paulatim in clarum diem mutatur.

Acerbitas suppliciorum inferni.

¶ (o) ¶

PARS SECVNDA

QVA CONTINENTUR MEDITATIONES

de diuinis beneficijs.

PRO OE MIVM.

A quæ hucusque scripsimus, quamvis vniuersa vitæ hominis deseruiat, maximè tamen ingressum & prima principia cælestis semitæ respiciunt. Quibus ea quæ nunc tractaturi sumus congrue succedere possunt: Consideratio nimirum diuinorum beneficiorum, & vitæ Christi, cum alijs similibus: in quibus Dei seruus tota vitæ sua occupabitur: neque tamen antè dicta exercitia omnino relinquet, sed illis sæpe pro excitanda deuotione vtetur.

Quæ ad Considerationem diuinorum beneficiorum requiruntur.

*In oratione
iriæ necessa-
ria.
Gratiarum
actio.
Oblatio.
Fratris.*

Tertia specialiter debet homo facere in oratione. Primo gratias agere Deo pro beneficijs acceptis. Secundo, & se & omnia sua, simul cum meritis & laboribus Christi offerre in satisfactionem & expiationem peccatorum suorum & totius mundi. Tertiò, gratiam & auxilium illius pro necessitatibus corporalibus & spiritualibus, cum suis, tum proximorum suorum & totius mundi implorare.

*Gratiarum
actio debita
est.*

Suauis.

Copiosa.

Harum partium prima, puta gratiarum actio, est debita, suauis & ad meditandum copiosa. Debita quidem: Quid enim iustus esse potest quam ei Domino qui quotidie innumeris nos beneficijs onerat, gratum se probare? Suauis: quandoquidem vnumquodque horum beneficiorum benè consideratum, est sagitta quedam candens, siue ignis, quo cor diuino amore succenditur & inflammatur: amor autem est suauissimus animarum nostrarum cibus, quo illæ non aliter ac dulci nectare pascuntur.

Copiosa: quia cum hæc beneficia maxima atque insignia sint, ac innumera particularia beneficia in se complectantur: (specialiter beneficium Redem-

Granat. Opus spirituale.

ptionis, quod omnes actiones, & labores totius vitæ Christi in se complectitur, & Glorificationis, quod omnia beatorum gaudia in se continet) tam vberem in se considerationis materiam habent, vt si quis exemplo quorundam sanctorum maxima noctis vel diei parte illis considerandis immorari velit, nunquam ei materia deesse possit.

Secunda pars (nimirum oblatio) est quadam species viui sacrificij, quo homo semetipsum & omnia sua Deo offert, atque in manus eius tradit: resurgendo se totum sanctissimæ voluntatis eius beneplacito, vt de se atque omnibus rebus suis ita agat, sicut maximè ad honorem suum pertinere nouit: & homo non amplius sibi, sed Deo viuat: nec amplius voluntatis aut vtilitatis suæ rationem vllam habeat, sed diuinæ tantummodo voluntatis & gloriæ.

*Oblatio est
species qua-
dam viui sa-
crificij.*

Hic actus est vnus ex primis & summis religionis quam Deo debemus actibus: & renouatio quotidianæ professionis nostræ ac legis secundum quam viuendum nobis est: & fratrum quo nos efficaciter retrahere ac frangere valeamus quotiescunque aliquid contra Dei voluntatem molimur: reminiscendo nimirum fœderis illius quod cum illo pepigimus, & oblationis illius, qua illi nosmetipsos, voluntatem & omnia nostra consecrauimus, quam toties violamus, & quoddam spirituale furtum committimus, quoties voluntatem nostram, vel aliquid quod nostrum est, contra toties à nobis factam oblationem repetimus.

*Religionis est
vni actus
primarius.*

*Fratrum ite-
rum quo nos à pec-
catis refræ-
nauit.*

Et quia permolida est oblatio hæc in conspectu diuinæ maiestatis, offerimus simul cum ea omnia merita & labores Christi, quæ est omnium oblationum quas ei offerre possumus maxima & excellentissima, qua nostra oblatio etiam gratior redditur.

Rrr 3

Tertia

*Petitio est
religionis
actum.*

Tertia pars (videlicet petitio) est eiusdem Religionis actus, in qua possumus exercere opera misericordiae spiritualiter: orando Deum pro omnibus necessitatibus Sanctae Matris Ecclesiae: in qua etiam formare possumus diuini amoris actus, aliquantisper immorando in fine huius partis in amoris diuini petitione: idque per ignita, inflammata, & ex imo cordis procedentia suspiria.

*Orationem
praeferre de-
bet prepara-
tio.
Ecclesi. 18, 23.*

Haec sunt tres principales partes, quibus nostra constare debet oratio, at quoniam Sapiens monet vt ante orationem quisque praearet animam suam: idcirco necessarium est tribus partibus antedictis quartam adiacere, videlicet, humilem ac deuotam ante preces preparationem: sicque huius exercitij quatuor partes constituentur: quae sunt, preparatio, gratiarum actio; oblatio; & petitio: de quibus modo singulatim disseremus, posteaquam de huius exercitij utilitate pauca praefati fuerimus.

DE EXERCITII HUIUS utilitate.

CAPVT II.

*I.
Utilitas i.
Quod excel-
lentissimarum
virtutum
actum conti-
neat.*

Prima utilitas huius exercitij est: quod in eo excellentissimarum illarum virtutum, de quibus supra egimus, actus contineantur. Concurrunt namque in eo actus amoris, timoris, doloris de peccatis, oblationis, gratiarum actionis pro diuinis beneficijs, humilitatis, reuerentiae, obedientiae, religionis, & aliarum similium virtutum quae in hoc exercitio tractantur: quemadmodum in sequentibus euidenter liquebit.

*II.
Quod partes
eius inter se
valide con-
nectantur.*

Secunda utilitas provenit ex ordine, quem huius exercitij partes habent inter se. Nam si bene consideres, inuenias partes has ita inter se connexas esse, vt qualibet harum partium ceteras sequentes penè requirere ac postulare videatur. Primò namque preparatio quae partes has antecedere debet per se exigitur: quandoquidem conuenientior & decentior est oratio illa quae ab humilitate, contemptu sui ipsius, & peccatorum suorum accusatione principium sumit: hoc namque idem est ac si quis, antequam cum aliquo tremenda Maiestatis Domino loquatur, profundam ei reuerentiam exhibeat.

Psal. 94, 2.

Psal. 116.

Preparatione peracta, conuenientissimum ad noua dona postulanda & percipienda initium sumitur à recognitione beneficiorum acceptorum, & gratiarum pro eis persolutione. Ad quod Psalmista regius nos inuitat cum ait: *Procuramus faciem eius in confessione*: (vti Sanctus Hieronymus hoc loco vertit. Hanc autem beneficiorum agnitionem excipit statim affectus ille, quem idem Propheta significauit, quando ait: *Quid retribuam Domino, pro omnibus quae retribuit mihi?* Cui per oblationem quae gratiarum actionem sequitur, responderet. Post oblationem verò (quae constat ex meritis & laboribus Iesu Christi) quid conuenientius sequi potest quam gratiarum nobis necessariorum per eadem merita petitio? quae est quarta huius exercitij pars. In hac autem petitione ubi nos magis decet pro magna temporis parte immorari, quam in amoris diuini postulatione? quem Deus nobis praecipue dare cupit, quoque nos potissimum egemus: qui talis est conditionis, vt illum petere ac desiderare, sit principium adeptionis illius.

Itaque non infima inter utilitates exercitij huius est, quod vna partium eius videatur quodammodo alteram exigere: & affectus praecedens sequentia penè videatur postulare: quia cor nostrum ita affectum est, vt quando sensu alicuius rei tangitur, illum retinere cupiat, & dolore affici aut quodammodo reluctari videatur, cum de illa ad aliena transitum facere debet, nisi altera sit prior adeo vi-

cina & connaturalis, vt egrediens ab illa ad aliam, non videatur ad diuersam transisse, sed in eadem in qua prius erat, remansisse.

Tertia utilitas est: cum manifestum sit eos qui ab his exercitijs se abstinere, hoc potissimum ob materiae defectum atque inopiam agere (illa enim deficiente meditationis etiam cursum deficere necesse est). Inconueniens istud hic locum minime reperit. Quandoquidem in qualibet harum partium tam copiosa suppetit meditando materia vt si quis dies ac noctes integras considerationi impendere velit, nunquam materia illi defutura sit. Quanta namque considerari possunt in preparatione circa Dei magnitudinem, & nostram humilitatem? quanta in diuinis beneficijs, quae multitudine sua vincunt numerum arenae maris? quanta in oblatione laborum & meritorum Christi, quae in se singulas actiones & mytheria sanctissimae vitae illius complectantur? quanta in petitione, quae omnia vitia & virtutes, atque omnes necessitates & misérias vitae nostrae, pro quibus remedium & auxilium imploramus, sub se continet; quanta in diuini amoris exercitio, ubi innumerae rationes & causae nobis se offerunt ob quas hunc petere ac desiderare, debeamus & quibus ad eundem nos excitare atque inflammare possumus: Certè qualibet harum partium sufficiens esset adeo amplam materiam praebere meditationi, vt etiam integrum tempus exercitio praestitutum in ea consumi possit: quod etiam facere opus est, quando Spiritus sanctus in vna parte magis quam in altera concurrit, mentemque illustrat, & sensuum portas aperit: quamvis vniuersum tempus in ea expenderetur.

Quarta utilitas eademque potissima haec est: quod exercitium hoc ita sit ordinatum vt in totius exercitij cursu semper cum Deo colloquium misceri possit quod maxime iuuat ad habendam mentem attentam & ad superna eleuatam: quia meditatio (quando alioqui ex se sola discurret, diuersa considerando quibus deuotionis affectum excitet) propter naturalem infirmitatem nostram solet esse admodum instabilis, eo quod varios egressus, & vehementer intricatas semitas habeat, in quibus seipsam perdit & oberat, dum aliquando res ex meditatione elicatas sequitur: nonnunquam verò ad meditationem ita accedit quasi studijs aut speculationi meditando operam daret, idque non tam ad accendendam voluntatem quam ad intellectum instruendum, quod valde diuersum est ab eo sine quem hic propositum habemus. At quando meditatio ita instituitur, vt concinnum cum Deo colloquium miscatur: cum Spiritus maiori cum attentione ac eleuatione, maioriq; cum honore ac reuerentia diuinae maiestati cum qua loquitur, assistit: cauetque sibi ne otiosus, languidus ac tepidus sit, nec nimium instabilis, nevetam facile in diuersa euagetur, sed in meditatione maiores quotidie profectus faciat. Ex quo perspicitur quam longè vtilius sit hac potius, quam alia ratione in meditatione procedere.

Quinta utilitas est: quod non minus conueniat incipientibus quam perfectis, quia omnia eo contenta cunctis generatim accommodata sunt, nisi hominum quod tyronibus congruentius sit, in preparatione longiorem moram facere, quae potissimum propriam confusionem, & dolorem peccatorum spectat: breuiorem verò in amoris diuini petitione. Vti e contra illis qui aliquandiu exercitijs vli fuerunt, conuenientius est in amore diuino exerceri, eo quod hac materia illis accommodatior sit. Quamuis nec penitentibus amor (quandoquidem verus dolor ex amore proficiscitur) nec proficien-

tibus dolor (cu m in multis offendamus omnes, quæ amoroso dolore purgari ac multis lachrymis mundari opus est) deesse debeat.

Hic tamen necessarium est advertere, inter partes antedictas vtilissimum esse amoris diuini exercitium, quo ipse terminatur, ac proinde providendum esse vt tempus ita distribuatur, vt huic exercitio semper potissima temporis pars tribui possit. Quemadmodum enim charitas est omnium aliarum virtutum finis & perfectio: ita illius exercitium omnium aliorum exercitiorum terminus est & consummatio, ita vt de alijs disserere, non de illa, nihil aliud esset, quam medijs vt sine consecutione finis, cum præferim ille finis in qualibet huius exercitij parte spectandus sit.

DE PRÆPARATIONE QUÆ

exercitij huius initium est.

CAPVT III.

Quando cum Deo per orationem acturus & locuturus es, antequam ad actionem tantæ dignitatis accedas, cor primum præparare debebis. Quod vt ritè fiat tria facies. Primo: existimes cum oras te cum venis loqui, nec cum cum quo loqueris longè à te abesse. Constitues tibi ante oculos præsentiam illius Domini, qui cælum & terram implet, qui in omni loco præsens est, non modò secundum potentiam, sed etiam secundum veram & realem essentiam. Vbiunque enim inuenitur aliquid habens esse, ibi etiam & ille inuenitur: tanquam fons & causa illius esse, dans illud omnibus creaturis. Causa enim & effectus necessariò simul sunt & se inuicem contingunt. Ideoque necesse est Deum in omni loco præsentem esse, quemadmodum olim Helias profitebatur cum diceret: *Vinit Dominus Deus exercituum, ante cuius conspectum sto.*

Reg. 17.

Deut. 4.

Reuerentia Deo exhibenda.

Abraham. Gen. 18, 27.

Dei magnitudo & maiestas quantalibet.

Eodem modo & tu cogitabis Deum orationibus tuis adesse, verba quæ proferas audire, deuotionem tuam respicere, & in ea delectari. Etenim etsi ille generaliter omnibus rebus assit, singulari tamen modo adest his qui orant: sicut Scriptura testatur dicens: *Non est tam grandis natio quæ habeat Deos ap- propinquantes sibi, sicut adest Deus noster cunctis obsecrationibus nostris.* Quod aliud manifestius quæris testimonium, vt certus sis (licet carnalibus oculis non videas,) Deum te & videre, & audire? Deum inquam, qui potentissimus, pijsissimus, & promptissimus est ad succurrendum tibi in omnibus præsentis vitæ angustijs & necessitatibus.

Secundo posteaquam ante conspectum illius te constitueris, profundissimam illi exhibeas reuerentiam. Reuerentiam autem appello agnitionem & venerationem Maiestatis illius cum qua venisti vt loquaris: agnitionem item tuæ humilitatis, & vilitatis, qui tali Domino locuturus es: qualem habebat in se Sanctus ille Patriarcha, qui dicebat: *Loquar ad Dominum meum cum sim pulvis & cinis.* Oculos igitur paululum in altum tolle, & cogita magnitudinem, maiestatem, immensitatem, omnipotentiam, sapientiam, bonitatem, pulchritudinem, ceterasque perfectiones supremi huius Domini, quæ omnem non modo humanum sed Angelicum etiam intellectum vsque adeo transcendunt, vt quidam Doctor affirmet, etiam si totus mundus plenus esset libris, & omnes creaturæ, illius scriptores, & vniuersa maris aqua attraheretur: citius libri replerentur, mare vacuaretur, & scriptores defatigarentur, quam vel vnica perfectionum illius perfectè describi possit. Qui plura deinde subiungens ait: Si omnia hominum corda simul iungerentur & vnum cor fierent, quod omnium virtutem & capacitatem complederetur: & illud aliquam diuinarum perfectionum agnosceret, fieri non

posse quin rumperetur, nisi speciali Dei miraculo conseruaretur. Denique tanta est Maiestas & immensitas huius Domini, vt ingens hæc mundi machina sit instar formicæ coram eo.

Itaque si vniuersa mundi moles tanti est ante Deum, quid tu qui es parua mundi pars eris coram eo? Animaduerte vtilitatem quam (inter cetera) adfert hæc consideratio. per hanc enim clarius cernes quid sis: nam sæpe continget vt ocu- los erigens ad illam beatissimam lucem, primo tuam nihilitatem, vt ita dicam, inspicias: simulque intuearis, quàm à se omnia nihil sint, & quomodo Deus illis tribuat esse ac perfectionem quam habent, & quomodo in illo & per illum existant, & conseruentur omnia.

Considera diuinam maiestatem quid vtilis adferat.

Hæc consideratio faciet, vt te tanquam puluerem terræ humiles, vt contrahas alas tuas, atque descendas vsque ad abyssum in conspectu tantæ maiestatis. Eadem faciet vt stes cum timore & tremore ante talem Dominum: quanto enim plenius erit cor tuum isto timore, tanto minus diuagabitur, & in cogitationes extraneas rapietur.

Tertio exhibita hæc reuerentia, quia iustus in initio est accusator sui ipsius, incipies tua confiteri peccata, reuocando ea ad memoriam, & discutendo vitam præteritam: orabisque humiliter vt Deus tibi largiatur omnium peccatorum indulgentiam, fiatque tibi clemens iudex, quandoquidem cum illo de tuis tractaturus es negotijs. Hic igitur cum deuotione recitabis generalem confessionem, aut Psalm. *Miserere mei Deus*, vel aliud quid simile, vt per huiusmodi sancta verba excitetur læguor & tepiditas, qua solet opprimi mens in orationis exordio.

Ante orationem præcedere debet confessio sui ipsius. Prou. 18, 17.

Nec tantum petes à Deo remissionem peccatorum, sed etiam gratiam, vt in illo exiguo temporis spatio quo cum Deo sermocinaturus es, orationem facias cum illo timore ac reuerentia, quæ tantæ Maiestati debetur: cum illa quoque attentione & humilitate, quæ requiritur ad Spiritum sanctum, gratiamque deuotionis, quæ datur omnibus in hoc sancto exercitio perseverantibus, recipiendam.

Hæc sufficiant, quantum ad præparationem, in qua potest quilibet vela quam latè vult in sui suarumque miseriarum cognitionem extendere: vt postea declarabitur. Vtilissimum quoque erit in hac præparatione, si animus fuerit distractior, eundem recolligere per lectionem pij alicuius libri, aut per aliquam orationem vocalem, vt superius diximus: huiusmodi namque solent animum attentum reddere, maxime cum orationes deuote recitantur.

Gratiarum actio.

Præparatione iuxta hanc formam præmissa, mox ad gratiarum actionem, quæ est vna præcipuarum huius exercitij partium, veniendum erit, ac Deo gratiæ pro acceptis beneficijs agenda. Cum autem innumerabilia sint Dei beneficia, nos decem genera beneficiorum reducemus: ex quibus constitui possit, psalterium decem choridarum, in quo cum Dauide Propheta Deo psallere, atque illum laudare valeamus. Horum beneficiorum primum est Creationis. Secundum, Conseruationis. Tertium redemptionis. Quartum Baptismi. Quintum, Vocationis. Sextum, Diuinarum Inspirationum. Septimum, Præseruationis. Octauum, Sacramentorum. Nonum, Beneficiorum particularium. Decimum, æternæ beatitudinis & gloriæ promissæ.

Punctum primum de beneficio Creationis.

Horum beneficiorum primum, omniumque aliorum fundamentum est, quod Deus nos ad imaginem & similitudinem suam creauit, adeo vt tot anni transierint, quibus eras nihil, imò ab æterno fuisti nihil, quod sanè mirus est, quam

Beneficium Creationis.

quàm formica, quàm vermis, quàm lapis. quidem minus quàm nihil? & sic permanere in æternū potuisses; nec deterior fuisset mundus, si nunquam creatus fuisset, quàm nunc est. Cumque hoc ita se haberet, placuit diuinæ bonitati, sine vllō tuo merito, sola sua misericordia, & mera sua gratia, te ex illa abyſſo, & profundissimis illis tenebris, in quibus ab æterno iacebas, eruere, essentiam tibi dare, & aliquid te facere: non quidem lapidem, non arborem, non autem, non serpentem; sed hominem, inter omnes creaturas mundi nobilissimam. Quo in beneficio dedit tibi hoc corpus, cum omnibus suis membris, & sensibus, quorum dignitas tunc demum cognoscitur, cum corpus illorum aliquo priuatur: dedit & animam rationalem, cum omnibus suis potentijs, factam ad imaginem & similitudinem suam; hoc est, immortalem, incorruptibilem, intelligentem, ipsiusque Dei & beatitudinis eius capacem. Ex quo facile colliges, quod si tanta patri & matri debeas, eò quod instrumenta solummodo fuerunt Dei incorporis tui formatione; multò maiora debes ipsi Deo, qui plasmavit & illos, & te, qui quæ sine ipsis animam tuam creauit, sine qua corpus tuum non esset aliud, quàm brutum pecus, truncus iniuicilis, & moles carnis inmundissima.

Punctum secundum de beneficio Conseruationis.

Beneficium conseruationis.

Simile.

Secundum beneficium, est Conseruatio: non enim Deus tantum ex nihilo fecit te aliquid esse per creationem; sed in ea quam dedit essentia te conseruat, adeo ut si manum suam aſte, vel ad momentum retraheret, in idem nihil, quod eras prius, necessariò recideres. Quemadmodum enim Sol è seipſo radios in hoc aère producit, atque eosdem in illa essentia, quam dedit, conseruat: sic etiam Dominus noster nos, de non esse, ad esse perduxit, & in eodem esse nos postea conseruat: ita ut det, & quod semel dedit, semper conseruet, quod idem est, atque si absque intermissione nouum crearet. Hunc in finem omnia quæ in mundo conspiciuntur, creata sunt, cum singula in suo genere hominis conseruationi subseruire videantur. Quædam enim sunt ad hominem nutriendum, quædam ad vestiendum, quædam ad docendum, quædam ad castigandum, quædam denique ad illum sanandum: oportet namque ut in domo boni patrisfamilias inueniantur omnia. Et sanè consideranda hic est liberalitas & abundantia, quæcum hic benignus Dominus nobis de omnibus his rebus prouidit. Quot genera ciborum creauit ad nos alendos? quot pellium & tegumentorum ad nos vestiendos? quot herbarum ad nos curandos? quot denique rerum diuersarum formas & species ad nos recreandos? Quædam enim pascunt oculos, ut flores, & colorum varietates: quædam oblectant aures, ut harmoniæ musices, & autum cantus: quædam recreant nares, ut odores, & aromatum varix species: quædam denique os & palatum afficiunt, ut infinita fructuum, piscium, volucrum, & animalium genera. Omnia enim hæc magis sunt in vsum hominis, quàm in proprium condita, magisque sunt & viuunt homini, quàm sibiipsis. Considera igitur quàm liberalis & beneficus est Deus in hac re erga te, & quot beneficia tibi præstitit in eo enim omnes huius mundi creaturæ comprehenduntur, quæ in vsum & obsequium tuum conditæ sunt: non enim vlla harum ipse Deus egebat. Sed & parum illi fuit, quod quæ in terris sunt tibi seruirent, nisi etiam cœlestes illæ creaturæ, ut Sol, Luna, stellæ, & Planetæ, idem facerent. Præterea ordinauit etiam, ut creaturæ quæ supra coelos exiſtunt, quales sunt Angeli, videntes faciem illius, & ad glo-

riam eius creati, tibi famularentur, & ad tui custodiam mitterentur.

Punctum tertium de beneficio Redemptionis.

Tertium beneficium, est Redemptionis, quod excedit & superat omnem humanam eloquentiam. Si enim in eo hæc quinque confideraueris, quid scilicet Dominus in hoc beneficio dedit: amorē, cum quo dedit; personam, quæ dedit; & personam quæ accepit: singula horum in stuporem & summam admirationem te rapiunt: atque intelleges, nec donum posse maius esse, nec medium conuenientius, nec amorem feruentiorem, nec personam quæ dedit digniorem, nec personam quæ accepit (exceptis Demonibus) vilioriorem & abiectionem. In singulis horum multa sunt meditando, potissimum autem amoris magnitudo, quocum Dominus operatus est hæc omnia: paratus enim erat infinitis numeris plura & crudeliora pati, quàm passus est, si necessarium fuisset. Similiter & multa hic perpendenda occurrunt in modo, quem elegit, ut opus hoc perficeret; qui fuit, quod omnia mala nostra in se recepit, & omnia bona sua nobis tribuit. Huc faciunt omnia myſteria, & singuli vite mortisque illius sanctissimæ articuli: quorum singuli singule sunt partes huius beneficii, imò singuli per se, singula sunt beneficia, eaque maxima. Huc spectat humilitas incarnationis, paupertas natiuitatis, sanguis circuncisionis, fuga in Ægyptum, ieiunium in deserto, discursiones, vigiliæ, labores, persecutiones, dolores, & mortis angustia: quæ tanta fuerunt, ut nemo vnquam similia perpeſſus sit: pro quibus omnibus & singulis infinitæ Domino reddendæ sunt gratiæ, qui nos tam asperis vijs quæſiuit, & tam caro pretio redemit: quæ omnia non aliam ob causam fecit, & passus est, quàm ut manifestissimum nobis amoris tui erga nos daret testimonium, & ut nos isto medio ad similem dilectionem excitaret.

Punctum quartum de beneficio Baptismi.

Quartum beneficium, est Baptismi, per quod infinitæ pietatis & misericordiæ Dominus, sine vllō nostro merito præcedenti, sed sola motus sua clementia, dignatus est nos lauare aqua illa, quæ de pretioso illius latere profliuit; eaque eluere omnes animarum noſtrarum maculas, nosque ab inimicorum noſtrorum, peccati, inferni, Diaboli, & mortis tyrannide liberare: faciens nos templum viuum & suum habitaculum; donans nobis spiritum adoptionis, per quem in numerum filiorum Dei assumimur; dans inſuper nobis omnia ornamenta, quæ ad illam dignitatem requiruntur; (ut sunt gratiæ, virtutes infusæ, & dona Spiritus sancti) quibus compti & ornati formosi appareamus, in conspectu Domini, nouamque accipimus fortitudinem, ut de Diabolo parta victoria triumphemus, & finem ad quem creati sumus, hoc est, cœlestis regni beatitudinem consequamur. Quid igitur Domino pro hoc beneficio retribuēs? Quid dabis ei, qui in tanta multitudine Barbarorum, Infidelium, Turcarum, Maurorum, & Ethnicorum, qui lapides, ligna, & serpentes adorant, te voluit esse Christianum? qui quæ te recepit in gremium Ecclesiæ, in hæreditatem domus suæ, & in arcam veri Noe, ne cum cæteris huius mundi generationibus in infidelitatis diluuiο perires, in quo singulis penè momentis tot perirent animarum millia? Animaduerte quæſo, quot animas Deus creauerit eo ipſo die, quo tuam creauit, quarum quædam in Turciam, quædam in Indiam, nonnullæ in Barbariam, & aliæ in alias infidelium terras

terras missa sunt; quodque eadem fors etiam animarum obtingere potuisset: ceterum benignissimus ille Dominus noluit alibi funiculum tuum cadere, quam in Paradiso, & gremio Ecclesiae, quae est domus filiorum Dei, & suorum praedestinatorum. Perpende nunc, quid dignum tanto munere huic benefactori poteris retribuere?

*Punctum quintum de beneficio
Vocationis.*

Quintum beneficium diximus esse Vocationem: per hoc vocabulum autem vocationis intelligo, si aliquandiu inordinate, dissolute, & absque ullo timore Dei vixeris, nunc autem ad meliorem frugem conuersus aliter viuas, & totis viribus tuis contendas, ne quod peccatum mortale committas. Hoc est, quod vocationem appello: est enim ea coniectura certissima, quod ad gratiam vocatus es. non enim ea mutatio videtur aut carnis esse, aut sanguinis, sed dexterae excelsi. Si tu igitur aliquando vixeris in illo miserabili statu, & Deus te nullo merito, sed per solam misericordiam suam potenter manu sua ex illo statu eruerit, & in statum meliorem miseria, in quo nunc es, quam gratiam illi pro hoc reddes beneficio? Etenim si bene scrutatus fueris, non intuenies vnum tantum, sed multa simul beneficia in hoc vno comprehensa. Vnum namque beneficium fuit, quod tanto te tempore patienter ad penitentiam expectauit, nec vitæ huius statamina præcidit, cum adhuc in illo damnationis statu perditus iacebas: cum interim aliorum flamina ruperit, qui fortè nunc in infimo ardent & cruciantur Inferni barathro. Aliud beneficium fuit, quod tot tua sustinuit scelera, tot præsumptiones, tantam tuam turpitudinem, tam prætractam inobedientiam, & tot tua flagitia, quæ in illo tuo malo statu tanta cum patientia supportauit. Aliud beneficium fuit, quod loco multorum, quibus eras dignus, suppliciorum, tot admonitionibus & documentis te excitauit, tot magistros, Verbi sui præcones, ad te misit, tot pijs inspirationibus munit, & ut periculum fugeres, exhortatus est. Beneficium etiam fuit, quod te vocauit voce tam efficaci, ut potuerit vincula quibus eras ligatus rumpere, vitiorum scilicet delectationem, Demonis potentiam, & malæ consuetudinis violentiam: qui funiculus triplex est, quo diabolus sua solet vincire mancipia, qui difficile rumpitur. Aliud denique beneficium fuit, quod tantum filium prodigum te in domum suam recepit, tot peccata tibi remisit, si modo remissa tibi sint, quod vitam Deus tibi concedat, viamque ad cælum tibi planam & facilem reddidit, atque aliud cor tibi dedit, cui iam dulce est, quod prius amarum videbatur, & amarum nunc tibi videtur, quod prius dulcissimum esse iudicabas: ut sic posses in bono perseverare. Super omnia verò notatu dignum est, quod hæc omnia fecerit Deus ex pura gratia, meritaque misericordia, sine ullo tuo merito præcedenti: non enim in illo statu, in quo sopitus iacebas, antea aliquid agere poteras in conspectu diuinæ illius maiestatis dignum merito & premio. Quot putas animarum millia modo torquentur forsitan in Inferno, eo quod Dominus tanta non usus est erga illas misericordia, nec tam singulare præstitit illis beneficium? quia, dico, aut illas tanto tempore non expectauit, aut tanta cum patientia non sustinuit, aut quia tam potenter eas non vocauit, aut denique quia tam copiosa gratia illas non confirmauit. Ceterum dic mihi quæso, quid tu amplius fecisti, quam illi fecerunt? quare meruisti, ut tu esses illis felicior? Si ambo vnum idemque iugum traxeritis, si in vno eodèque lecto dormiueritis, (hoc est, si eodem delicto aut peccato fueritis ambo implicati) quare meritis es,

ut tu ad gloriam voceris, ille poenis inferni afflueretur, cum ambo eidem errori fueritis obnoxij? Cur tu electus es, ut sis vas honoris in mensa Domini, alter autem reprobus, ut sis vas ignominiae, & seruiat Demonibus? Percurre transactas ætates omnes, subduc numerum puerorum, & iuuenum, quos habuisti vicinos, amicos, aut socios tuorum criminum, qui fortè perseverauerunt, & mortui sunt in illo statu, ex quo Deus te eripuit: considera diligenter quam magna fuit hæc misericordia, quod perseverantibus alijs in illo misero statu, Deus te ex illo periculo clementer exemit, qui tamen in eadem cum ipsis cymba nauigasti. Conuertere igitur ad Deum, & dic; Ah Domine, quid in me vidisti? in quo mihi obligatus es? quod obsequium tibi vnquam feci? unde mihi venit tantum bonum? quare merui Domine, quod relictis illis in tenebris, mihi lucis tuæ radium misisti? quid tibi reddam, Domine, pro hoc beneficio? quibus tibi verbis gratiarum dicā actiones pro hac misericordia? Lingua mea & cor meum laudent te, & omnia ossa mea dicant; Domine quis similis tibi? Quis potuisset hanc facere mutationem præter te? Quis me potuisset è faucibus draconis illius infernalis liberare, nisi tua misericordia? quid poterat mihi dulce amarum, & amarum dulce facere, nisi tua potentia? Confitemini Domino (ait Propheta) quoniam bonus, quoniam in seculum misericordia eius. Cui vis ut confitear, o Propheta, & quis dignè poterit eius laudes enunciare? Respondet Propheta; Dicant qui redempti sunt à Domino, quos redemit de manu inimici. Illi enim, illi præcipue linguam habebunt doctam ad laudandum Dominum qui immensum hoc beneficium experti sunt.

*Punctum sextum de beneficio diuinarum
inspirationum.*

Sextum beneficium est diuinarum Inspirationum, bonorumque propositorum, quæ Dominus homini immittit, quibuscum eum continuè incitat, & ad bene operandum vocat. Quemadmodum enim cor humanum sine intermissione de se in omnia corporis mēbra spiritum & calorem diffundit, sic Spiritus S. (qui iuxta D. Thomam, est quasi cor Ecclesiae) iugiter pijs inspirationes, & bona proposita mittit in animas eorum, quos inhabitat. Secundum hanc igitur doctrinam, quotquot vnquā opera bona fecisti quotquot bona proposita & desideria vnquā habuisti, quotquot vnquā lachrymas fudisti, quotquot consolationes Spiritus S. recepisti, quotquot passus pios ambulasti, quantum lumen & gustum de Deo habuisti, quotquot bona cogitasti, quot sancta negotia expedisti, omnia hæc diuina sunt beneficia. Quemadmodum enim omnes guttae, quæ in terram decidunt, ex mari sua habent originem, (mare namq; omnium aquarum fons est) sic etia quotquot bonorum genera ab hominibus procedunt, omnia ab vniuersorum bonorum abyflo, qui est Deus, deriuantur. Quemadmodum enim homini infirmo & valedudinario, qui multum infestatur à somno, adiungitur aliquis iuxta lectum sedens, qui frequenter illum admonet, ne dormiat: ita debemus imaginari Spiritum S. nostro lateri altare, & hoc idem nobis præstare officium: facit autem hoc tot vijs & modis, tamq; continuè, ut videatur ab alijs omnibus negotijs feriari, & huic soli incubere. Quotiescunque igitur homo sese moueri sentit interius, & sese admoneri ut euigilet, Deiq; memor sit, aut manus ad aliud opus bonum mittat, confestim agnoscat visitationem ac beneficium diuinæ præsentiae, & exhibeat illi in anima sua maximam reuerentiam, agatque pro inestimabili hoc dono gratias, & se ad executionem illius, ad quod vocatur, accingat.

Punctum septimum de beneficio præseruationis.
Septimum beneficium est à multis malis præseruatio,

Gratiarum
actio pro be-
neficio vo-
cationis.

Psal. 33.

Psal. 102.

Quam mul-
ta beneficia
in vno voca-
tionis bene-
ficio compre-
henduntur.

Luc. 15.

*Beneficium
praefatio-
nis.*

uatio, seu defensio: in hoc beneficio comprehendantur omnia malorum genera, quæ in hoc mundo reperiuntur, à quibus Dominus nos, pro sua misericordia, liberauit. Inter hæc mala quædam sunt Naturæ, quædam fortunæ, quædam denique culpæ: qualia sunt omnia peccata. Certò igitur statuendum est, non inueniri aliquod malum in vno homine, quod non etiam in alio possit locum habere; quandoquidem homo est sicut ille, filius Adæ sicut ille, in peccatis conceptus sicut ille, eiusdem denique naturæ, eiusdemque culpæ, & proinde eidem quoque miseriæ subiectus. Iuxta hanc igitur rationem omnino tibi persuadeas oportet, omnia mala, quæ in mundo sunt, esse tibi beneficia: in singula namque ipsorum incurrere potuisses, nisi Deus pro sua misericordia te ab illis præseruasset. Videbis vnum esse cæcum, alium claudum, tertium mutilatum; hunc podagricum, illum hernia, istum calculo cruciari: quidam in carceribus computrescunt, nonnulli seruitute premuntur intolerabili; alij ad trirèmes, alij ad furcas condemnantur; aut alijs malis, quæ quotidie occurrunt, implicantur. Quotiescunque vides hoc, flecte genua cordis tui, leua manus ad cælum, oculosque ad Deum tuum, & dic: Domine ob hoc tibi artius deuinctus sum. Benedictum sit semper nomen sanctum tuum. Fateor, Domine, fateor, non minus mihi malum hoc potuisse euenire, quam huic, aut illi: & si mihi euenisset, & mortem desiderassem, lubensque omnes mundi thesauros dedissem, ut malo illo liberari potuissem; quin etiam pedes illius osculatus essem, qui me ex illo malo eripere potuisset, imò me illi seruum tradidisset. Osculor igitur pedes tuos, ô dulcissime Domine mi, & me tibi perpetuum seruum mancipio, atque infinitas gratias ago, eò quod tua misericordia sic vitam meam direxit, & custodiuit, ut ab omnibus istis malis immunis essem.

Punctum octauum de beneficio Sacramentorum.

*Beneficium
Sacramen-
torum.*

Confessio.

Simile.

Euhergratia.

Octauum beneficium est Sacramentorum, potissimum autem Confessionis & Communionis, quibus frequentius quam cæteris utimur. Animaduerte igitur & perpende, quid huic Domino debeas, qui pretiosi sui lateris fontem tibi semper offert apertum, & saturientem, ut immergaris in illo, & animam tuam, quoties peccatorum sordibus est inquinata, in eo lotam emacules. Quid est Sacramentum Confessionis, nisi fons limpidissimus, ad eluendas nostras maculas? medicina præsentissima ad sanandas nostras infirmitates? medicumque efficacissimum, per quod Deo reconciliamur merito sanguinis Christi? Dic mihi, si ad mortem aliquam ignominiosam esses condemnatus, siue ut virgis per publicas plateas cædereris, siue ut in furcam tollereris, quidam verò amicus tuus, ex mera sua generositate & sympathia, in locum tuum descenderet, & ignominiam virgarum aut furcæ in se pro te reciperet; quod si illum nudum, vinctis à tergo manibus, collo funibus implicato, virgis immaniter cædi videres, quibus id oculis intuereris? quid illi pro hoc beneficio non deberes? Idem in Sacramento Confessionis fieri cogitandum est. Tu enim propter peccata tua ad mortem perpetuam dannatus eras; filius autem Dei tui misertus, peccata tua in se recepit, flagellaque & sententiam, quæ te manebant, ipse sustinuit: atque in virtute illius satisfactionis Deus Sacerdoti mandauit, ut te ab æterna poena absoluat: quia debitum tuum soluit, & poenam tuam luit ipse Dei filius. Quo igitur corde, quo amore, quibus oculis illum intueberis, qui tanta fecit & passus est pro te? & quid non æquum est ut facias vicissim pro illo? Sed quid dicemus de Sacramento Communionis? Hoc est Sacramentum Sa-

cramentorum, mysterium mysteriorum, beneficium beneficiorum, & mirabilium diuinorum memoria. Hoc est Sacramentum gratiæ, charitatis, amoris, vñionis, deuotionis, remissionis, & omnium bonorum: hic visitatur à Deo, hic honoratur diuina præsentia, hic templum viuum corporis Christi efficitur, hic gratia datur in maxima abundantia, hic suauitas diuina in proprio fonte gustatur, hic diuini amoris ardor accenditur, hic anima verum & legitimum Sponsum suum amplectitur, ex quo admirabiles delectationes in illa exurgunt. Hoc est viaticum, cum quo ad cælum est proficiscendum: hic est panis, qui confortat cor eorum, qui laborant in vinea Domini. Hic renouantur bona propolita, hic reuirescunt bona desideria, hic crescit deuotio, hic lachrymarum fontes aperiuntur, hic animæ iuuentus renouatur, hic anima Christo pascitur, qui proprium illius est pabulum, & summum bonum, quo frui potest in hoc seculo. Manducare namque Christum, non est aliud, quam spiritus illius, sanguinis illius, gratiæ illius, meritorumque & laborum illius fieri participationem. Quemadmodum enim qui manducat, suum facit, quod manducat; sic qui Christum manducat, spiritum & gratiam Christi sibi applicat; ut sic in illum transformatus, eiusdem oculis à Patre respiciatur, quibus filium ipsum aspicit; non iam amplius ut hospes & peregrinus, sed ut filius; non quidem natura, sed adoptione & gratia. quid igitur Domino pro tanto beneficio retribuamus?

Punctum nonum de beneficijs particularibus.

Omnibus ferè communia sunt Christianis: re. Particularia stat nunc, ut de quibusdam particularibus & occultis dicamus, quæ unusquisque seorsim accipit: quæ uti ab alijs intelligi non possunt, sic ab ijs, qui illa receperunt, ignorari nequeunt. Percurre igitur tria illa bonorum genera, quæ in homine inveniuntur: ut sunt bona naturæ, fortunæ, atque gratiæ: & perpende in quibus reliquos homines superas, ipsique præstantiores, atque agnosces etiam pro illis te Deo debitorem esse. Quantum ad bona quæ à natura sunt, considera naturales habitus & aptitudines, quas tibi dedit, qualia sunt ingenium, conditio, naturalis discretio, parentes, patria, genus, familia, fortitudo, sanitas, vita, & alia plurima: omnia hæc particularia sunt beneficia. Quantum ad bona fortunæ; cogita diuitias quas tibi largitus est, honores, dignitates, officia, & similia: quæ quidem nobiscum non generantur, sed à diuina providentia postea data sunt: licet mundus ea fortunæ bona solet nuncupare. Quantum ad bona gratiæ; hic diligenter attendendum est, an aliquod singulare bonum acceperis à Domino, ut sunt lachrymæ, deuotio, castitas, charitas, contemptus diuitiarum, officiorum, & dignitatis: an contentus fueris forte quam Deus ipse dedit. Examina temetipsum an longo tempore te à lethali peccato custodiuerit? quod maximum profectò indicium est diuinæ gratiæ. Reuoca in memoriam pericula, tentationes, & tribulationes, quæ omnia ope misericordiæ atque providentiæ Dei superasti, cū alijs rebus similibus. Bonis gratiæ coniunge quoque apparatus omnes, omnia auxilia, quæ Deus tibi ad bene viuendum contulit: ut sunt Magistri, Confessarii, concionatores, amici, socij, doctrina, officium, & status, in quo te collocauit. Considera an Sacerdos sis, an coniugatus, aut fortè ab onere matrimonij liber, & si cum hoc cõtentus viuus & securus, quod maius bonum est quam primum. Ante omnia autem considera, an sis Religiosus, maxime in aliqua prouincia & monasterio in quo regularis viget obseruantia. Etenim si in mundo quicquam inueniatur, quod cælo poterit assimilari, id sanè communis est congregatio,

Secreta Dei
beneficia.

Joan. 9. 11.

Exod. 34.

1. Reg. 24.

Luc. 22. 31.

Beneficium
glorificationis.

gregatio, vitæque Religioſæ obſervantia. Sunt & alia beneficia, his præmiſſis occultiora; quæ ab ijs nõ cognoscuntur, quibus data ſunt. Infundit enim Dominus aliquando ſuas gratias tam occultè & tacitè, ut ipſe qui recipit, non intelligat, teſte Iobo, qui ait: *Si venerit ad me, non videbo: ſi abierit, non intelligam.* Ita legimus de Moſe, qui deſcendens de monte, faciem habebat, ſplendentem, & lucem quam ſecum adſerebat non videbat, donec populus id illi ſignificaret. Quid autem Dominus hoc facit, duplex eſt miſericordia: eſt enim ſecuritas à periculo ſuperbiæ, utque gratia in nobis ſecurius habet, ita nobiſcum agit Deus. Quod quid aliud eſt, quàm dare alicui theſaurum, & arcum ad addere, in qua potelt cuſtodiri? Porro quemadmodum dona quædam ſunt occulta, ſic etiam ſunt à malis occultæ præſervationes, à quibus homo præſervatus, præſervari ſe non intelligit. Quid ſcis quæſo, ſi aliquando fortè decreveris ire per hanc plateam, in qua tibi occaſio alicuius mali poſſet offerri, ut Dauidi, & Dominus impedit illud, aut mox animum mutat, ut relicta via prior, aliam ingrediaris, & ſic à periculo libereris? Quoties nobiſcum agit Deus, quomodo cum D. Petro egit, cum diceret: *Ecce Satanas expetivit vos ut cribraret ſicut triticum: ſed ego rogaui pro te, ne deficiat fides tua.* Quoties Deus paterna ſua providentia ingruentia nobis pericula prævidit, & Dæmoni viam præcluſit, atque aduerſarij noſtri vires fregit, ne aduerſum nos prævaleret? Non minus igitur ad agendum Deo gratias obligati ſumus pro beneficijs illis occultis, quam pro maniſeſtis: imò etiam magis. Dicit enim Doct̃or quidam: Sicut Dominum peccatorum oculorum indulgentiam petere debemus; ſic etiam pro occultis beneficijs illi gratias agere par eſt.

Punctum decimum de beneficii glorificationis.

Decimum, eſt beneficium glorificationis, quæ in futuro promittitur re, & nunc poſſ. detur ſpe. Hic poſſeſt homo cor ſuum quantum placeat dilatare, in conſiderando tam magnifico præmio; viſumque ſuum, quantum poſſeſt, extendere in magnitudinem bonorum ſibi reſervatorum contemplando. Aſcende igitur, frater mi, cum ſpiritu in hanc nobilem regionem, & conſidera diligenter quid erit videre pulchritudinem ſupernæ illius civitatis, muros & portas ex gémis & lapidibus pretioſis conſtructas, plateas atque puriſſimo ſtratas, & fontes aquæ viæ: Quanta voluptas erit videre novum choros Angelorum in ſuas hierarchias diſtributos, tam pulchros, glorioſos, bene ordinatos, & adeò reſplendentes? Quanta erit delectatio videre Patriarcharum, Prophetarum, Apoſtolorum, Martyrum, Confeſſorum, & Virginum exercitus? At multò iucundius erit videre glorioſiſſimam Virginem Mariam, ſuper omnes choros Angelorum exaltatam: iucundiſſimum verò, & quo iucundius nemo quid poſſeſt imaginari, erit ſacraſſimam illam Chriſti Domini, & fratris noſtri humanitatem, à dextris Patris ſedentem, ſine intermiſſione pro nobis orantem, noſtraque negotia coram tribunali ſanctiſſimæ Trinitatis agentem, conſpicere. Quæ lætitia, quod gaudium, quæ admiratio erit videre illi, in quo videntur omnia? in quo fruimur omnibus? intelligimus omnia? poſſidemus omnia? Quid erit denique immenſam illam videre lucem, infinitam pulchritudinem, diuturnum pelagus, deliciarum abyſſum, & vitium bonorum omnium fontem? Quid erit audire concentus & harmonias illas muſicas, illis accumbere menſis, obambulare per iſtas plateas, conuerſari cum iſtis quibus tam nobilibus, tam

ſanctis, tam formoſis, tam ſapientibus? Quid igitur nõ debes Domino, qui te ad tanta bona creavit? qui te redemit? qui te huc uſque expectavit? qui tibi tot, tamque diuerſa præbet ſubſidia, ut ad hanc coronam pervenias?

Methodus Deo pro acceptis beneficijs gratias agendi.

Tot igitur tantique beneficijs à Deo decoratus aliud nihil ſupereſt, quàm ut infinitas atque immortales ei gratias agas. Quod ut maiori cum attentione poſſis facere, vtiliſſimum erit in hac gratiarum actione procedere, ſermones cum ipſo Deo miſcendo, & verba tua ad ipſum dirigendo: hoc vel ſimili modo.

Ago tibi gratias, dulciſſime Ieſu, quia me crealti ad tuam imaginem & ſimilitudinem; pro iſto corpore, quod mihi dedisti, cum omnibus ſuis ſenſibus; & pro iſta anima, cum omnibus ſuis potentijs, ut cum ijs te cognoscam, & te diligam.

Ago tibi gratias pro beneficio conſervationis: quia idem ipſe tu, qui me crealti, in iſta eſſentia me ſemper conſervas, quam tu mihi dedisti. ago inſuper tibi gratias, quia pro eadem conſervatione crealti omnia, quæ in mundo reperiuntur, cælum, terram, mare, Solem, Lunam, ſtellas, animalia, piſces, aves, arbores, denique & omnes alias creaturas; quarum quædam crealti ad me conſervandum, quædam ad me ſanandum, aliquas ad me recreandum, nonnullas ad me docendum, reliquas ad me caſtigandum.

Ago tibi gratias, Domine Ieſu, pro beneficio redemptionis; hoc eſt, pro incomprehenſibili illa bonitate, & pro extrema illa miſericordia, qua in me uſus es; pro ardentiffima quoque illa charitate, qua me redemiſti, & pro me tam multa dura & aſpera ſubire voluiſti. Ago tibi gratias pro omnibus & ſingulis ſanctiſſimæ vitæ tuæ & mortis acerbiffimæ anguſtijs. Ago tibi gratias pro humilitate incarnationis tuæ, pro paupertate natiuitatis, pro ſanguine circumciſionis, pro fuga in Aegyptum, pro ieiunio in deſerto, pro vigilijs in orationibus, pro paupertate denique, humilitate, & miſeria totius vitæ ſanctiſſimæ. Ago tibi gratias pro laboribus, ignominijs, & opprobrijs, quæ pro me in moſtiſſima atque ignominioſa morte tua ſuſtinuiſti. Ago tibi gratias, pro oratione in horto, pro ſudore ſanguineo, pro tua captivitate, pro alapis, pro ſputis, pro blaſphemijs, pro flagellis, pro corona ſpineæ, pro veſte purpurea, pro convicijs, pro felle, pro aceto, pro clavis, pro lancea, pro cruce, & pro morte, quam pro me & ſalute mea obijſti.

Eadem methodo in cæteris beneficijs recenſendis procedes. Etenim in intellectu vnoquoque beneficio, verba facile ad Deum dirigere atque illi gratias referre poteris. Nam (ut ſuprà innuimus) cor magis eſt attentum, ſpiritus magis eleuatus, & animus magis religioſus, cum hæc omnia conſiderat, & ſimul cum Deo ſermocinatur; quàm cum ea ſecum ſolum meditat. Colloqui namque cum ſuprema illa Maieſtate actus eſt, qui ſpiritum hominis eleuat; ita ut minus diuagetur, minus torpeſcat, & non tam facile cuilibet pateat imaginationi: timor enim & reuerentia illius, quo cum loquitur, cor retinet in officio, & mentem reddit magis attentam. Poſtquàm homo adhuc modum gratias egit, poterit omnes ſimul creaturas, tam quæ in cælis, quàm quæ in terris ſunt, invitare, ut ſecum laudent hunc Dominum & benedicant illi, qui tam miſericorditer & liberaliter ſecum egit. Vtile ad hoc erit ſubſequent. Canticum, quod tres pueri à Rege Nabuchodonosor in fornacem ardentem immiſi, propterea quod auream ſta-

Dan. 3.

statuam ab ipso constitutam adorare nollent, potestatemque ab igne diuina virtute illasi permansissent, Deo cecinerunt. De quibus sic ait scriptura:

Non tetigit eos omnino ignis, neque contristauit, nec quicquam molestia intulit.

Tunc hi tres quasi ex uno ore laudabant, & glorificabant, & benedicebant Deum in fornace dicentes.

Benedictus es Domine Deus patrum nostrorum, & laudabilis & gloriosus, & superexaltatus in secula.

Et benedictum nomen gloriae tuae sanctum, & laudabile & superexaltatum in omnibus seculis.

Benedictus es in templo sancto gloriae tuae, & superlaudabilis, & supergloriosus in secula.

Benedictus es in throno regni tui, & superlaudabilis, & superexaltatus in secula.

Benedictus es qui intras abyssos, & sedes super Cherubim, & laudabilis & superexaltatus in secula.

Benedictus es in firmamento caeli, & laudabilis & gloriosus in secula.

Benedicite omnia opera Domini Domino: laudate & superexaltate eum in secula.

Benedicite Angeli Domini Domino, laudate, & superexaltate eum in secula.

Benedicite caeli Domine: laudate &c.

Benedicite aquae omnes quae super calos sunt: laudate &c.

Benedicite omnes virtutes Domini Domino: laudate &c.

Benedicite sol & luna Domino: laudate &c.

Benedicite stella caeli Domino: laudate &c.

Benedicite omnis umber & ros Domino: laudate &c.

Benedicite omnis spiritus Dei Domino: laudate &c.

Benedicite ignis & aestus Domino: laudate &c.

Benedicite frigus & aestus Domino: laudate &c.

Benedicite rores & pruina Domino: laudate &c.

Benedicite gelu & frigus Domino: laudate &c.

Benedicite glacies & nives Domino: laudate &c.

Benedicite noctes & dies Domino: laudate &c.

Benedicite lux & tenebra Domino: laudate &c.

Benedicite fulgura & nubes Domino: laudate &c.

Benedicite terra Dominum: laudet & superexaltet eum in secula.

Benedicite montes & colles Domino: laudate &c.

Benedicite uniuersa germinantia in terra Domino: laudate &c.

Benedicite fontes Domino: laudate &c.

Benedicite maria & flumina Domino: laudate &c.

Benedicite caete & omnia quae mouentur in aquis Domino: laudate &c.

Benedicite omnes volucres caeli Domino: laudate &c.

Benedicite omnes bestia & pecora Domino: laudate &c.

Benedicite filij hominum Domino: laudate &c.

Benedicat Israel Dominum: laudet, & superexaltet eum in secula.

Benedicite Sacerdotes Domini Domino: laudate &c.

Benedicite serui Domini Domino: laudate &c.

Benedicite spiritus, & anima iustorum Domino: laudate &c.

Benedicite sancti, & humiles corde Domino: laudate &c.

Benedic anima mea cum Anania Azaria & Misael Dominum. lauda & superexalta eum in secula pro cunctis beneficiis quae ab illo recepisti.

Benedicamus Patrem & Filium cum Sancto Spiritu: laudemus & superexaltemus eum in secula.

Benedictus es Domine in firmamento caeli: & lau-

dabilis & gloriosus & superexaltatus in secula.

OBLATIO.

Gratiarum actionem sequitur Oblatio & supplicium resignatio. Etenim post cognitam & perfectam diuinum donorum excellentiam & magnitudinem: statim in anima surgit affectus ille siue desiderium quo Propheta incensus erat, cum diceret: *Quid retribuam Domino, pro omnibus quae retribuit mihi?* Cui desiderio aliqua ex parte possumus respondere, Deo offerendo cuncta quae possumus & habemus, (quamuis omnia ipsius sint,) ut hac ratione redeant aquae ad locum unde exierunt, Ecclesi. 1. ut iterum fluant: Itaque tria ei offeremus. Primo bona omnia quae ipso bene iuuante agimus: & mala quae patimur: & quaecunque acturi & passuri sumus: omnia etiam dicta, facta, cogitationes, voluptates, & molestias, labores & quietem, oria & negotia nostra, ipsas etiam actiones quae ad vitam necessariam sustentationem pertinent, (vix sunt manducare, bibere, dormire) quandoquidem omnia hac Apostolus Paulus, a nobis ad gloriam Dei fieri vult. 1. Cor. 10. *Si sic stella cum incunditate luceant et qui fecit illas.* Baruch. 1. Et quauis eo tempore cum istas actiones ageremus, illas re ipsa ad Dei honorem referre neglexerimus, hic tamen illas ei offerre atque ad illius gloriam dirigere debemus. Secundo offeremus ei in modo nostra, sed etiam nosmetipsos: quae oblatio prior longe nobilior & praestantior est. Maius enim est arborum cum fructibus alicui offerre ut deinceps non alteri sed ei cui data est fructus ferat: quam arboris tantummodo fructum alicui donare. Offerat itaque homo semetipsum Deo, atque in perpetuum mancipium tradat se creatori suo, a quo inestimabili pretio sanguinis emptus fuit. Quare si cui mancipium non habet ultra potestatem faciendi quae suae, sed quae Domini voluntatis fuerint: ita ipse totum se Domino consecrat, ut amplius nulla in re magna & parua, bona vel mala suam voluntatem sequatur, sed id quod diuinae voluntati placitum esse cognouerit. Adhuc quemadmodum seruus non sibi sed Domino non laborat & lucratur: ita etiam ipse ultra nihil sua causa toleret, nihil sibi quærat, in nulla re commodum suum vel utilitatem spectet, sed solum honorem, gloriam & beneplacitum Domini sui, sibi propolitam habeat. Præterea quemadmodum de mancipio Dominus facit quod vult, vendit, oppignorat, cadit: sic etiam ipse totum se in manus Domini resignet & offerat, ut de se faciat quicquid ipsi placitum fuerit in tempore, & æternitate. Siue se vitum esse velit, siue mortuum diuitem seu pauperem: sanum siue infirmum: honoratum siue despectum, ad omnia se paratum exhibeat, & in beneplacitum sanctissimae voluntatis suae resignet. Hac oblatio maximorum sacrificiorum quae Deo offerre possumus præcipuum est, si co corde ac vera & profunda cum animi humilitate illa ei offeratur.

Sed quia omnia quae hactenus obtulimus nihil sunt in comparatione illius quod Deus meretur: offeremus ei tertio aliam inestimabilis pretij ac Deo maxime grate gratam oblationem: nimirum, Vitam, mortem, labores, ac merita Saluatoris nostri Iesu Christi: cum ipse sit iustitia nostra: thesaurus nostrer: Dominatio nostra: hereditas nostra: & omne bonum nostrum. Accedamus itaque (ut Paulus monetur) cum fiducia ad thronum gratiae ipsius, & presentemus Patri piam hanc oblationem, adnumerando ei omnia merita & labores vniuersi filij, a præsepio ad crucem usque, non tanquam aliena bona, sed tanquam hereditatem & patrimonium nostrum.

Methodus

Methodus oblationem instituendi.

Meminisse debemus vti supra dictum est, optimum esse sermones suos ad Deum dirigere, quapropter oblationem hanc commodè sic instituemus.

Psalm. 119. **Q**uid tibi o Domine retribuam pro omnibus quæ retribuisti mihi? Quid habeo quod tibi pro cunctis donis & beneficijs in me collatis possim rependere? Omnia quæcunque in me sunt, tua sunt, & à tua munificentia profecta: quapropter hæc omnia tibi red-do. Offero tibi Domine primum omnes huius diei & totius vitæ actiones, omnes etiam aduersitates quas patior & passurus sum: cibi, potus ac somni ceterorumque ad vitæ sustentationem necessariarum vsum, locutionem ac silentiū, vt omnia hæc ad sempiternam laudem & gloriam tuam dirigantur.

Neque mea tantum tibi offero, sed etiam memet- ipsum in mancipium perpetuum, vt amplius non meam sed tuam voluntatem faciam, nec meam vlla in re vtilitatem, commodum, aut delectationem quarā, sed tuam solam gloriam ac tuæ sanctissimæ voluntatis beneplacitum. Et quemadmodum de mancipio Dominus facit quod vult, ita ego etiam ad pedes tuos prostratus me totum sanctissimis manibus tuis trado, vt de me in præsentem & futura vita facias, sicut tibi placet, siue me viuere siue mori, siue diuitem siue pauperem, &c. esse velis. Cumque hæc omnia si cum tuis meritis aut debito meo conferatur, perexigua aut nulla sint: offero tibi pretiosissimam quæ in celis vel in terris tibi offerri possit oblationem, videlicet vitam, mortem, sanguinem, ærumnas, virtutes, ac merita vnigeniti filij, quæ quāuis illius propria fuerint, quoad passionem, magis tamen mea quàm illius sunt quoad vsum fructum & satisfactionem. Offero inquam tibi lacrymas natiuitatis eius: præsepis duriciem, stabuli paupertatem, sanguinem in illius circumcissione profusum, exilium & fugam in Ægyptum, Baptismi humilitatem, tentationem in deserto, itinera & profectiones propter Euangelij disseminationem susceptas, vigilas nocturnas, hominum contradictiones, inimicorū calumnias & conuicia, passionis acerbissimos dolores, flagella, coronam spineam, opprobria, irrisiones, clauos, sel, acetum, lanceam, sepulturam & crucem.

Offero tibi omnes virtutes quæ potissimum in sanctissima vita illius emicuerunt, quibus te maximeperè honorauit, ac tibi placitum fuit: ingentem videlicet honoris tui zelum, ardens gloriæ tuæ propagandæ desiderium: obedientiam vique ad mortem perfectissimam, insignem erga te fidelitatem charitatem erga nos effusissimam, humilitatem profundissimam, patientiam inexpugnabilem, silentium & mansuetudinem in acculationibus & iniurijs incredibilem, nuditatem & paupertatem extremam, omnesque alias sanctissimæ vitæ ac passionis illius virtutes. Nam hæc sunt flores venustissimi, incensum suauissimum, & sacrificium gratissimum super alia omnia quæ tuo diuino conspectui offerri possunt. Benedictio & laus tibi sit, qui tale ius & hereditatem nobis contulisti, talemque oblationem nobis largitus es, quam tibi possemus offerre in odorem suauitatis.

Documentum notabile circa petitionem, quæ est ultima pars huius exercitij.

*Oratio firma
per roboran-
da est.
Mat. 11.
Iacob 1.* **V**na ex præcipuis conditionibus quibus petitio nostra constare debet est fiducia in Deo, secundum illam sententiam Saluatoris: Omnia quæcunque orantes petitis, credite quia accipietis & euenient vobis. Hæc etiam conditionem exigit à nobis S. Iacobus Apostolus cum ait: Postulet autem in

Granar. Opusc. spiritual.

fide nihil hesitans, qui aliter fecerit, non existimet quod aliquid accipiet à Domino.

At dicet forsitan aliquis: Quomodo hanc fiduciā habere poterit qui nec minimum Deo præstitit obsequium? Cui respondemus, fiduciam hanc super tam fragili fundamento, vt sint hominum merita, innitit non debere, sed super alio firmiori & stabili- ori, quod sunt partim Christi merita, partim bonitas & misericordia Dei. Hac fiducia præditus erat

*Fiducia fun-
damentum
primum Dei
bonitatis.
Dan 9.*

Propheta Daniel cum Deum sic precaretur: *Non in iustificationibus nostris prosternimus preces ante faciem tuam, sed in miserationibus tuis multis.* Quanta autē sit misericordia & bonitas Dei, cognosci potest ex immensitate diuinæ substantiæ. Secundum enim magnitudinem ipsius, ait Sapiens, sic & misericordia eius.

Ecel. 8.

Vt enim ille infinite magnus est, sic etiam infinite misericors est, & quemadmodum ille infinitas habet diuitias distribuendas, sic & infinitam habet distribuendi liberalitatem. Alioquin enim magna esset imperfectio, & dissonantia in diuina illa substantia, si haberet infinita bona danda, & non haberet infinitum animum & dandi beneuolentiam. Porro licet omnes diuinæ perfectiones sint in eo vnū quid, & inter se æquales, negari tamen non potest, quin in operibus misericordiæ sit ditissimus & copiosissimus. Isto, fecerit multa & magna opera ad ostendendam magnitudinem aliarum virtutum & perfectionum; multo tamen plura & illustriora fecit ad commonstrandam suam bonitatem & misericordiam. Etenim vt ostenderet magnitudinem suæ potentie & sapientiæ, mundum creauit; ad magnitudinem sui rigoris & iustitiæ, mundum vniuersum diluuiio perdidit: sed ad declarandam magnitudinem suæ misericordiæ, mori voluit, & pro amore suo pretiosissimum sanguinem fundere. Hem quanto maius opus existimas Deum mori, quàm hominē? quāto magis arduum est Deum pro mundo pati, quàm mundum creare? Idcirco in illa admirabili visione, in qua Moyses vidit gloriam Domini, inter maximas perfectiones & raritates, quæ illic apparuerunt, ea fuit quam sentiens vociferabatur, dicens: *Dominator Domine Deus, misericors & clemens, patiens & multa miserationis, ac verax, qui custodis misericordiam in millia: qui auferis iniquitatem, & scelera, atque peccata, nullusque apud te per se innocens est.*

Exod. 34.

De hac simile testimonium adfert Propheta Ioel cum ait: *Conuertimini ad Dominum DEUM*

Ioel. 2.

vestrum, quia benignus & misericors est, patiens & multa misericordiæ & praeabilis super malitia. Hanc etiam ob causam canit Ecclesia: Deus cui propriū est miseri semper & parcere. Nō quia reliquæ virtutes & perfectiones illi propriae non sint, sed quia hoc est opus bonitatis & misericordiæ, quā ille maximo habet in pretio: & vnde potissimū vult laudari. Quemadmodum laudat eum Michæas Propheta cum ait: *Quis Deus similis tui, qui auferis iniquitatem, & transis peccatum reliquiarum hereditatis tuæ? non immittit vltra furorem suum, quoniam volens misericordiam est. Reuertetur & miserebitur nostri, deponet iniquitates nostras & projiciet in profundum maris omnia peccata nostra.*

Mich. 2.

Quare mi frater, quotiescunque Dominum hunc accersurus es ad remissionem peccatorum & misericordiam flagitandam, noli desperare, noli animū despondere, noli arbitrari te importunum esse, aut quod postules aliquid, quod aut cum honore Dei pugnet, aut quod præter illius naturam vel consuetudinem sit: sed potius exstima, te oblatum illi materiam laudis, & occasionem faciendi rem commendabilem, gloriosam, & naturæ illius per omnia conuenientem. Quemadmodum enim naturale est Soli illuminare, & igni ardere, & niui esse frigidam,

Sff

sic,

fic, imò multò magis, naturale est infinitè illi bonitati, omnibus creaturis suis benefacere, eò quod hæ proprietates creaturis accidentaliter tantum conueniant, DEO autem essentialiter, cum ipse sit essentialiter ipsa bonitas. Secundum huius fiduciæ fundamentum sunt merita Christi saluatoris, Redemptoris & Aduocati nostri, cuius iustitia, cuius sanctitas nostra est, cuius labores, sudores, vigilæ ac lacrymæ thesauri nostri sunt. Etenim non minus nostra est iustitia secundi Adami, quam culpa primi: nec minus participamus de huius innocentia & sanctitate pro nostra saluatione, quàm de alterius culpa & inobedientia pro nostri damnatione. Itaque si Iacob benedictionem quæ illi non debebatur, consequi potuit, quia uestitus erat uestibus primogeniti cui illa iure debebatur, certè nos multò facilius gratia benedictionem obtinebimus, etiam si nobis non debeatur, si uestiti fuerimus uestimentis iustitiæ vnigeniti filij Dei, cui illa summo iure debetur. Hoc itaque ius prætendendo, hanc satisfactionem offerendo, atque hæc merita presentando, eodem præsertim Domino nostro Iesu Christo pro nobis aduocatum agente: quem timebimus? *Deus est qui iustificat quæ est qui condemnet? DEVS nostrum agit patrocinium: quis accusabit aduersus electos Dei?* Hic enim est ille cui omnes Prophetæ testimonium perhibent, remissionem peccatorum accipere per nomen eius omnes qui credunt in eum. Nec enim aliud nomen est sub celo datum hominibus, in quo oporteat nos saluos fieri. Hic est templum viuum veri Salomonis, & altare, in quo quæcumque preces offeruntur, gratæ sunt Deo, ut ipse testatur apud Prophetam dicens: *Holocausa eorum & victimæ eorum placebunt mihi super altari meo.* Quod altare profectò non est aliud, quàm sacratissima Christi humanitas. Hæc erat causa cur Deus tanto quodam zelo voluit vnum tantum esse altare sacrificiorum in Israel, imò in vniuerso mundo: ut significaret vnum esse solum summum sacrificium, vnum summum altare, vnum summum Sacerdotem, in quo altari, & per quem Sacerdotem omnia nostra sacrificia illi essent accepta, qui Christus ipse est.

Ut autem melius intelligas, quàm ingens sit ille thesaurus meritorum Christi.

Quam ingens thesaurus meritorum Christi. gratiarum actionem, proferam exemplum, quod non minimam lucem, & cognitionem huius thesauri tibi dabit. Non multos ante dies homo quidam probus volens beneficium aliquod à Principe quodam petere, scripsit libellum supplicem, in quo enumerauit ordine cuncta obsequia, singularia quædam beneficia, & diuersis temporibus atque locis a patre suo, eundem Principis iussu & imperio gesta: quæ cum commemorasset, atque verbis disertis amplificasset hæc merita, petijt magna cum instantia præmium, & remunerationem illorum, non aliter atque si propria fuissent. Similis huic nostra quoque causa est, & idem modus agendi noster est cum Deo, quem & seruare debemus. Omnes enim qui in statu gratiæ sunt, filij Christi sunt adoptiui, & ille noster pater est, sicut & Esaias illum vocat, ille est noster secundus Adam, ut ab Apostolo nuncupatur: per consequens igitur nos illius sumus hæredes legitimi, non ab intestato, sed per testamentum, quod die Iouis in vltima cæua sua condidit, & confirmauit, non sanguine hircorum, sed suo proprio, quem effusus se ait pro nobis, atque ita hæredes nos constituit. Magnū itaque ius habemus postulandi mercedem laborum & dolorum eius: idque summa cum auctoritate atque fiducia. Omne enim id, quod ille in hoc mundo sustinuit, & passus est, omnia vestigia illius, omnes vias duras quas ambulauit, non pro se, sed pro nobis fecit, sustinuit, & am-

bulauit: pro nobis incarnatus est, & pro nobis natus, pro nobis laborauit, ieiunauit, sudauit, pradicauit, famem & sitim sustinuit, pro nobis denique mortuus est, omnium autem horum nos per testamentum suum hæredes instituit, horum enim nihil ipse egebat, ut solueret, quod debebat, (cum ipse fuerit semper innocentissimus) neque ipsi opus erat illi, ut gratiam & gloriam consequeretur, ipse enim Deus erat. Hæc sunt mihi frater, primaria spei Christianæ fundamenta: præter verborum Dei veritatem, in quibus auxilium & subsidium suum promittit omnibus ad se confugientibus & humiliter expectantibus, quemadmodum vniuersa testatur Scriptura. Eadem etiam sunt fundamenta, quibus fiducia nostra, qua cum preces ad Deum fundere necessarium est, initi debet.

Petitio.

Oblatione secundum eam formam quam paulo ante docuimus peracta, ad gratiarum & donorum celestium petitionem gradum faciemus.

Itaque primo proximis nostris auxilium & opem omnium necessitatum suarum siue corporaliū siue spiritualium à DEO postulabimus, cum hoc numeretur inter primaria misericordiæ opera.

Precabimur itaque Deum cum inflammata charitate, ac ardentissimo diuini honoris zelo, ut omnes populos ac nationes sui notitia illustret: ut se cognoscant, laudent & adorent, tanquam vnicum & verum Dominum suum, dicimusque ex interioris cordis cum Propheta Dauide. *Consecrantur tibi populi Deus, consecrantur tibi populi omnes.*

Deinde orabimur Deum pro Prælati Ecclesiæ: pro summo Pontifice, Cardinalibus, Archiepiscopis, Episcopis, ceterisque Prælati, ut Dominus illos ita regat, atque splendore gratiæ suæ illuminet, ut omnes homines ad cognitionem & obedientiam Conditoris sui adducere valeant. Rogabimus etiam Deum pro Regibus ac Principibus (vti S. Timotheus, Paulus Apostolus monet) atque omnibus in dignitate constitutis, ut eorum diligenti sollicitudine ac providentia, subditi vitam viuam quietam & tranquillam. *Hoc enim bonum est, & acceptum coram Deo, Saluatore nostro, qui omnes homines vult saluos fieri & ad agnitionem veritatis peruenire.*

Tum precabimur Deum pro membris omnibus corporis sui mystici: pro iustis ut illos in iustitia & sanctitate conseruet, pro peccatoribus ut eos à vitæ prauitate ad mortum correctionem reuocet: pro defunctis ut eos ab expiatorijs inferni cruciatibus, in quibus detinentur, clementer eximat: & ad æternam vitam requiem transferat.

Orabimur adhuc Deum pro pauperibus, infirmis, captiuis, in seruitutem abductis, & in quacunque alia tribulatione existentibus, ut propter merita vnigeniti filij sui, singulis prout expedire nouit, opem ferre, atque illos à malis eripere dignetur. Posteaquam ea quæ ad proximorum salutem spectant postulauerimus, tū demum ad ea quibus nos opus habemus, petendam, ratiū faciemus.

Quæ autem petere debemus, vnumquemque sua necessitas (dummodo seipsum non prorsus ignorauerit) docebit.

Verum ut incipientibus methodum aliquam subministremus, illosque in hanc semitam quasi manu ducamus: petitionum ordo hic esse potest.

Primo deprecabimur Deū ut per merita & dolores vnigeniti filij sui, omnium peccatorum nobis indulgentiam

gentiam gratiamque illa fugiendi, & dignis penitentia operibus expiandi tribuat. Specialiter vero auxilium & opem aduersus eas inclinationes & vitia ad quæ maxime propensi sumus implorabimus: adeoque celesti medico cuncta animarum nostrarum vulnera deregemus, vt ipse curationem faciat atque gratia sua oleo illa perungat.

Deinde petemus nobilissimas virtutes illas, quibus tota Christiani hominis perfectio continetur, quæ sunt: fides, spes, charitas, timor, humilitas, patientia, obedientia, fortitudo in rebus aduersis, mundi contemptus, vera discretio, puritas intentionis, atque alia his similes, quæ supremum spiritualis ædificij fastigium obtinent. Fides enim est primaradix Christiani hominis. Spes est baculus & remedium contra omnes mundi huius aduersitates. Charitas totius perfectionis finis. Timor DEI est vera sapientia principium. Humilitas est virtutum omnium basis & fundamentum. Patientia est tortis armatura contra hostium machinationes. Obedientia est

acceptissima DEO oblatio, qua homo seipsum ei offert in sacrificium. Discretio est oculus animæ quo illa cernit, & vias suas conficit. Fortitudo est brachium animæ, quo cuncta opera sua peragit. Puritas intentionis est, quæ omnia ad Deum dirigit.

Posthac postulabimus ceteris virtutibus præcipuas, quæ adiumento nobis esse possint ad maiorum custodiam. Vti sunt Sobrietas in cibo & potu: Moderatio linguæ: Custodia sensuum: modestia, & compositio exterioris hominis: Suauitas boni exempli erga proximos: Rigor & seueritas in seipsum, atque alia similes.

Terminandus erit demum hic petitionis actus, cum amoris diuini feruida imploratione, atque in eius petitione aliquamdiu immorandum, ita vt maxima temporis pars in huius doni cum intimis affectibus & desiderijs postulatione, consumatur: quandoquidem in diuino amore omne bonum nostrum consistit.

¶ (o) ¶

P A R S T E R T I A.

CONSIDERATIONES DE VITA

Christi complectens.

Absoluta priori exercitatione de diuinis beneficijs, altera nunc sequitur de vita Christi, quæ suauior atque vtilior est quibusuis alijs exercitationibus, amplioreque meditationi materiam subministrat, necnon hominum generi, humilibus & sublimibus, perfectis & imperfectis cõgruit. Quæ exercitationem fusè lateque tractauimus in Secunda parte Memorialis vitæ Christianæ. Illa verò cum longior sit, atque si huc transferretur, maximam huius libelli partem impleteret: alteram hic breuiorem adiungere decreui, cuius Seraphinus Firmanus auctor est, quæ totam Christi vitam summam perftringens, memoriam etiam plurimum iuuabit, efficietque vt facili negotio edisci possit. Qui verò longiorem illius tractationem requirit, locum ante citatum adeat, vbi cuncta vberius fusiusque explicata reperiet.

Notandum hic est, exercitationem hanc eisdem partibus constare debere, quibus præcedentem: aut certe præcipuis. Nam opus est vt ante meditationem præcedat preparatio. Ea verò absoluta cõmodè sequi possunt ceteræ partes: puta, gratiarum actio, oblatio sui ipsius & meditationis: rerum necessariarum petitio: vt sic vberior adsit materia meditando, mensque rerum diuersitate ad deuotionem ac feruorem acrius excitetur. Etenim non raro euenit, vt quod in vno consequi nequiuit, in altero facili negotio adipiscatur.

Notandum præterea non vnica exercitatione vniuersam Christi vitam in meditationem assumendam, sed in multas partes distribuendam esse, quarum duæ, vel tres singulis meditationibus assignentur, aut vnica duntaxat, si toto meditationis tempore sufficientem in ea considerationis materiam reperiat: non enim quantum meditaturs fueris, sed quæ cum deuotione ac feruore meditationem institueris, refert.

Hac verò methodo postea quam tota Christi vita in meditatione decursa fuerit, ad principium eiusdem exercitij redeundum erit: cum Spiritus sanctus no-

Granat. Opus. spiritual.

uis semper gratiarum donis, in huius exercitationis perseveranti vsu, mentem meditantis perfundat, & cumulet. Caterum his exercitationibus meditans non ita pertinaciter inhærebit, vt si in meditando aliud quidpiam suauius vtiliusve animo eius se ostenderit, id statim rejiciat, imò potius, alijs omisis amplectatur. Cum enim omnium harum exercitationum finis sit deuotio: vtique in quo maius rerum diuinarum experimentum capimus, sincerioresque deuotionem habuimus, ceteris præferendum videtur. Hæc paucis præfati, aggredimur nunc vniuersam Christi vitam strictim summamque tradere, eadem ratione ac methodo quæ eam prædictus auctor scriptam reliquit.

VITA CHRISTI.

Cum creaturæ quas mundus ambitu suo complectitur, eo fine condita sint, vt in illis animus noster Creatorem suum contemplaretur, cumque eundem finem cetera omnia respiciant, hinc est quod innumerabiles penè sint materiæ circa quas in nostris meditationibus versari possumus. Caterum, cum circa singulas earum contemplandas occupari vitæ humanæ breuitas minime patiatur, illa potissimum seligendæ sunt, quæ nos minori negotio ad diuinum amorem possint prouehere, sine quo alia cogitationes inanissimæ sunt.

Quod Philosophis euenisse cernimus, qui quanto in humanis scientijs clariiores & calentiores extiterunt, tanto magis in suis cogitationibus euauerunt, ac longius à Deo recesserunt. Itaque mi frater, si in vno libello totam perfectionem inuenire desideras, vniuentum Dei filium humanæ carne vestitum pro libro accipe, & sepius contemplare, atque in eius rebus gestis considerandis, totum tuum studium atque operam impende.

Est etenim verus liber vitæ, scriptus intus & foris, viuumque exemplar vniuersiusque veram sapientiam perdiscere cupientis. Caterum cum ars ac methodus hunc librum euoluendi à multis sapientiæ & sanctitatis laude præstantibus viris scriptis

Stf 2

man-

mandata sit, mei tantummodo propoliti est ea, quæ ab illis fuscateque tradita sunt, & omnia vix colligi queunt, paucis folijs comprehendere: monens interim quemlibet pijs contemplatiuæ vitæ exercitationibus addictum, vt omni cum industria in spatioſissimo harum considerationum campo se exerceat. Quos autem fructus & commoda inde relaturus sit, nulla facile oratio explicare potest.

Incarnatio Domnica.

IN huius myſterij contemplatione primum eriges mentem ad considerandum ſublimitatem diuini conſilij quod de ſalute noſtra cepit: quæ incarnatione vnigeniti filij ſui conſtituere volebat. Vbi offeret ſe menti tuæ immenſum bonitatis, & miſericordiæ, & amoris diuini pelagus.

Luc. 1.

Deinde imaginaberis tibi, quomodo Deus vnum ex præcipuis Angelis ad B. Virginem ſalutandam amandauerit: cuius pulchritudinem, humilitatem & innocentiam hic vehementer admiraberis.

Demum quomodo B. Virgo Maria de diuina voluntate per Angelum certior facta, legationi eius aſſenſerit, atque ex templo Dei Mater Spiritus ſancti operatione effecta ſit.

In quo myſterio multæ ſe gaudiij cauſæ offerunt, tum ob angelorum exultationem, tum propter hominum redemptionem, pro qua ſanctiſſimum filium & matrem eius ex toto corde glorificabis & benedicies.

Viſitatio B. Virginis.

Luc. 1.

Poſthæc meditareris quomodo B. Virgo Deo grauida cognatam ſuam Elizabetham ante ſterilem, tum verò diuino beneficio fecundatam inuiſerit, de quarum mutuis amplexibus, non modo Matres, ſed etiam filij necdum nati in ſolito gaudio intra materna viſcera exultarunt: Vbi ſe menti tuæ offeret S. Ioannis Baptiſtæ natiuitas, opusque ſtupendum in ea Dei virtute editum, dum patris muti lingua ſoluitur, atque in diuinas laudes erumpit, canticumque prophetiæ ac diuinæ laudis plenè cecinit, quo factò tota viciniæ gaudio & admiratione repleta fuit.

Maniſeſtatio puritatis B. Virginis.

Matt. 1.

INde conſiderabis B. Virginis ad paternas ades creditum, doloreſque quos hauit ex ſponſi ſui occultis ſuſpicionibus, quibus eam relinquere meditabatur, quoaduſque Angelica monitione de tota recertior factus eſt. Vbi expendes B. Virginis inſignem patientiam & modeltiam, quæ aulæ non fuit innocentiam ſuam ſponſo aperire, Deo totius rei euentum quotidie ſeruentibus precibus commendans. Quapropter diuinum de puritate ſua teſtimonium conſequi meruit.

Chriſti Natiuitas.

Luc. 2.

TVM contemplare quomodo vrgente ſummi Imperatoris iuſſione B. Virgo cum ſponſo Bethlehemum profeſta ſit. Vbi cum tempus virginæ partus ad eſſet, ob inopiam diuerſorij, ad ſtabulum ſecedere coacta fuit. In quo vnigenitus ſummi Dei filius natus præſepium pro mollibus curis habuit. Hic plurima occurrent quæ mentem tuam deuotionis adipe repleant. Puta conſideratio ærummarum ac moleſtiarum quas hoc in loco, brumali præſertim tempore, Dei filius ſuſtinuit, & pia Matris intima compaſſio, Angelorum lætitia: Paſtorum aduentus, Lux inſolita, vniuerſam illam viciniam media nocte illuminans, & alia non pauca, quæ hic prout diuinus Spiritus ſuggeſſerit, conſiderari poſſunt.

Circumciſio.

Luc. 2.

Octauo poſt Chriſti natiuitatem die, aſpice præcioſum Chriſti ſanguinè, dum iuxta legis

præſcriptū circumcideretur, effuſum non vt ſuis, ſed vt noſtris vulneribus curationē faceret. Ex qua contemplatione non modò ad pium commiſerationis affectum permoueberis, pijs piæ Matris lacrymas, innoxio Chriſti ſanguini permiscendo, ſed etiam eodem liquore cor tuum perfundendo igneas carnis flammas relinques, ac præcioſam caltatis margaritam conſeruabis.

Præſentatio Domini in templum.

Non minus præcioſum tibi ſit myſterium Præſentationis, quando S. Senex Simeon Chriſtum qui templo inferebatur, amplexatus eſt, vniſque aliquamdiu geſtauit, qui nobiliſſimo & maximo theſaurorum omnium, quos mundus habet, conſpecto, deſiderijque ſui quo dudum aſſerarat, impletione percepta petijt à Deo vt nunc ſerui ſui dimitteret in pace. Quantum verò voluptatis ſanctus hic ſenex ex Domini conſpectu perceperat, tantum ſermonibus ſuis mæroris & anguſtiarum B. Virgini attulit, quando animam ipſius doloris gladium pertranſituram eſſe prædixit, occulta Dei iudicia maniſeſtauit, ipſumque puerum in ruinam & reſurrectionem multorum poſitum eſſe affirmavit.

Magorum adoratio.

Conſidera hic Magorum ſtella ductrice, ad recens nati pueri cunabula perductorum, eximiam fidem, qua excitati, pauperulum infantem, præſepi cunarum loco vtentem, nec vllam ſe diuinitatis indicia monſtrantem, proni in terram adorauerunt: contra etiam Herodis maliciam intueri, cuius ſententiam B. Virgo fuga cum filio & ſponſo inita, declinans, maniſeſte declarat, partim hominum feralem immanitatem, partim inauditam Dei patientiam. Tu vero hic moleſtum ac graue neputa, ſanctæ huic ſodalitati, à patria ſede tua cauſa, quo te ad patriam celeſtem à qua proſcriptus eras, reducerent, exulanti, & peregrinas regiones adeunti, te comitem adiungere, fidelemque illis operam & ſocietatem polliceri: neque enim minus mereberis pijs meditationibus illos affectando, quam ſi corporalem ipſis ſocietatem præbuiſſes.

Quid autem in Ægypto egerint, quamuis ſactæ literæ minimè doceant, tu tamen de illic geſtis, præſertim circa Chriſti infantiam, plurimas conſiderationes, quibus te ad deuotionem excites formare poteris.

Redeuntibus tandem illis in patriam, ſinge animo te cum ipſis redire, & aliquando illis in itinere laborantibus auxilio eſto, nonnunquam cum B. Virgine ac dulciſſimo filio eius ac Ioſepho ſponſo patre putatio, ſuaues ſermones miſce, quandoque puerilibus illecebris gratioſiſſimo huic infanti adblandire: Roga præterea eos vt te in ſamulum ſempiternum, atque in curam ac tutelam ſuam ſciſcipere dignentur. In his colloquijs cor tuum colliqueſcet, atque ex ſocietate radiantiſſimi iuſtitie ſolis, fieri non poterit, quin lumine celeſti colluſtraris, & in amore Dei concaleſcas.

Inuentio Chriſti in templo.

CVM puer hic duodecimum ageret annum, B. Virgo ab Hieroſolyma domum reuertens in itinere illum perdidit, quem poſt anxiam & diligenter integri tridui requiſitionem in templo medium inter doctores aſidentem, reperit. Hic B. Virgini & S. Ioſepho Chriſtum quarentibus comite te iſte, cum illis dilectum ſollicitè quære, de abſentia illius

illius ingemisce: namque afferere audeo, si eum per-
seueranter quaeris, ipsum tibi collaturum quen-
dam spiritualem & tibi hactenus in expertum sua
sapientia gustum, cuius splendor omnem curiosam
præfati sæculi disciplinam te fastidire faciet.

Ab hoc tempore vsque ad prædicationem eius
plures anni euoluti sunt, quibus quid egerit, sacris
litteris non continetur: atamen ipsum inerti otio
deditum fuisse putandum non est, sed potius in tua
salutis negotiis tractandis occupatum fuisse. Quis
enim cogitare sufficit, quoties in oratione constitu-
tus dici noctem totam iunxerit, atque in precibus
transegerit? Quis explicet quos dolores, quas angus-
tias, quæ tormenta, ex passionis quam subiturus e-
rat, quæque semper ante oculos eius obuersabatur,
frequenter ceperit præcogitationi? Quis comprehen-
dere valeat, quam frequenter ex tuorum scelerum
præuisione, ingentem dolorem hauerit, non secus
ac Mater filium suum in conspectu suo emori con-
spiciens: quia quanto erat innocentior, tanto maiori
ex hominum sceleribus dolore afficiebatur: &
quanto perfectius vniuersos homines & Angelos in
vera charitate contemplantur, tanto acerbiora de-
siderabat sustinere tormenta: quanto denique magis
voluntaria erat eius passio, tanto immaniore eam
esse voluit quo immensam pietatem suam erga nos
evidentius demonstraret.

De ieiunio & tentationibus.

Matth. 4.
Marc. 1.
Luc. 4.

Iam vero cum manifestandus esset mundo, pri-
mum deserta loca incoluit. Vbi multa se conside-
randa offerunt: quibus te ita præsentem exhibe-
bis, ac si coram te gererentur. Considerabis itaque
abscellum Christi a matre, ac seculum illius ad so-
litudinem, solitariam eius in vasta & obscura eremo
conuersationem, ieiunium continuum quadragin-
ta dierum ac totidem noctium, preces & lachrymas
quas pro peccatis tuis fundebat, in quorum expiati-
onem ac satisfactionem pretiosum sanguinem suum
& omnia quæ passurus erat sæpenumero Patri offe-
rebat. Tentationes quas à dæmone plurimas susti-
nuit, gloriosum ipsius de humani generis hoste tri-
umphum, Angelorum post diuinum certamina mi-
nisterium: Tu etiam si rite argumini illius compas-
sus fueris, per ipsum & cum ipso Victor in tentati-
onibus euades, ac beatissimorum spirituum qui ei ser-
uierunt, familiaritate recreaberis.

De Baptismo.

Matth. 3.
Marc. 1.
Luc. 3.

Veruntamen non negliges hic considerare,
quomodo antequam ad loca deserta se con-
ferret à S. Ioanne Baptista in Iordane Baptiza-
tus fuerit, non ut suas maculas, quas nullas habebat,
ablueret, sed ut aquis virtutem nostrarum anima-
rum sordes & impuritates mundandi conferret.

In cuius mysterij consideratione, insignia aliquot
diuinitatis testimonia se tibi ostendent: nimirum
Patris vox de cælo delapsa, qua illum filium suum
dilectum esse contestatus est. Spiritus sancti in co-
lumbæ specie apparitio, qui supra caput eius re-
sedet.

Ioan. 1.

Et denique sanctus Ioannes, qui testimonium de
illo perhibuit, ipsum esse agnum Dei tollentem
peccata mundi. Ex quibus exemplum capies humi-

Grana. Opusc. spiritual.

latis, spem veniæ, amorem penitentia, & propo-
situm adorandi ac reuerendi Deum, qui tua causa ad
humanæ conditionis humilitatem deiecit.

De Prædicatione.

Considerabis etiam, quomodo dæmonem hu-
ius mundi Principem, qui genus humanum
ad id vsque tempus tyrannico dominatu op-
pressum tenuerat, eieciturus atque eliminaturus, non
viros sapientiæ opinione insignes, non opum, aut
potentiæ magnitudine præfidentes elegerit, sed infi-
mæ conditionis homines, piscatu ferè victum qua-
rentes: cum his cunctas Iudææ regiones peragrans,
cælestem doctrinam disseminabat, sermonesque su-
os miraculis ingentibus roborabat. In hoc mysterio
vberem meditandi materiam reperies. Puta: Con-
siderando immensam erga te charitatem, qua stimu-
latus, nullis parcebat laboribus, sudoribus, & cruci-
atibus: qui tanto acerbiores fuerunt, quanto maio-
res ab hominibus (pro quorum salute talia sustine-
bat:) contradictiones, iniurias, contumelias, & tor-
menta, mortem denique ignominiosissimam pertu-
lit. Vbi si attente cum animo tuo perpenderit, quam
eximia ac præcellens ac maiestatis sit amator tuus,
quæque fideliter te diligit: & e contrario tuam ingra-
titudinem, qua tanto amatori nullam amoris vicif-
situdinem rependisti aspicias, fieri non potest, quin
maximo stupore atque admiratione replearis.

Matth. 4.

De Christi miraculis.

Contemplando demum miracula, quæ edidit:
confiteberis in eo diuinam virtutem, quando-
quidem omnes creatura illi ad nutum obedi-
ebant. Caterum in eorum consideratione rogabis
Dominum, ut eadem miracula spiritualiter in ani-
ma tua perficere dignetur. Itaque in cæci nati illu-
minatione, præsentabis ei cæcitatem animæ tuæ, ut
illam densa in rebus diuinis caligine laborantem,
vera luce cælesti collustrare velit, ut te ipsum & cre-
atorem tuum agnoscere possis. In Paralytici curati-
one, Spirituali paralyti tuæ medelam flagitabis. In
dæmoniacorum ab imminis spiritibus liberatione,
petes ut animam tuam à furiosis hostium machina-
tionibus, & tentationibus defendat. Cum Martha
precaberis, ut sicut Lazarum quatrduanum à mor-
tuis ad vitam resuscitauit: sic animam tuam à sepul-
chro malorum habituum excitare, & ad nouam vi-
tam per mortuum conuersionem reformare digno-
tur.

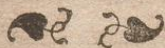
Luc. 11.

Matth. 9.
Matth. 8.
Ioan. 11.

Hoc namque pacto orationem quæ corde fit ac
maiori cum attentione ac desiderio funditur, quam
illa quæ voce fit, perdisces: præsertim cum animæ
miseria periculosior sit quam corporis. Et certe
potius eligere deberemus, languores & infirmita-
tes gratissimas, Dæmonumque furorem perpeti,
quam nos spontanea voluntate peccato constrin-
gendos dare: quia nihil est in tota rerum vniuer-
sitate, quod verè malum appellari possit præter pec-
catum. Sic procedendo ex singulis Christi fa-

ctis & dictis, viam doctrinam & se-
curum ad tuam salutem
auxilium per-
cipies.

¶ (o) ¶

Sss 3 CHRI-

CHRISTI DOMINI NOSTRI

PASSIO ET MORS.

DE SALVATORIS A MATRE DISCESSU.

Vandoquidem ex Dominice passionis, ad quam omnes vires suas contulit, ob amorem ingentem quo salutem nostram constituere cupiebat, consideratione, eor humanum efficacissime commouetur: cuius etiam si minimam partem sentire aut experiri posset, facile est profundissimis peccatorum labyrinthis, quantilibet etiam scelerum vinculis constrictus emergeret: idcirco te, mi frater, rogo ut pio cum affectu horum pretiosissimorum mysteriorum, quorum quodlibet totius vite nostre occupatione dignum esset, sæpe memorari velis. Quare potentias animæ tuæ aduoca: illisque præcipe ut (omnibus alijs cogitationibus sepositis) huic vni considerationi dent operam, & quasi corporatilibus oculis cunctos eius cruciatus inspiceres, sic se præsentés exhibeant, ac singula Domini gesta & dicta diligenter notent.

Considera primo quomodo Christus, flagitiosissimum Iudæ contra se consilium non ignorans, matris, quam se ipso chariorem habebat, acerbissimo cum animi dolore valedixerit. Hic senties cor tuum liquefieri, si expendas, quo animo, ac quibus gestibus facultatem dare potuerit filio, & tali filio, cui alius comparari non posset, ad mortem, eandemque ignominiosissimam abeundi. Et quo eum sentu patientissimus filius eius, ad binas se mortes promptè paratumque obtulerit: vnam separationis animæ à Matre carissima, alteram à propria vita.

De ultima Cena.

Inde se offert cena quam cum discipulis in hoc mortali corpore nouissimam habuit: in qua cōsidera, quomodo discipulis suis de prodicione sua ab aliquo illorum inita esse occulta consilia denunciauerit. Quo sermone non mediocri turbatione ac stupore defixi, inter se disquirebant: quisnam iste esset. Aspice deinde S. Petrum contestantem atque affirmantem se proposito etiam mortis periculo, nunquam eum derelicturum. Intuere S. Ioannem præ nimio more suprapectus Christi recubantē. Contemplantur posthac maxime admirandum illud spectaculum: Christum à mensa surgens depositis vestimentis, linteoque præcinctus, in genua, ad pedes S. Petri primum procumbit, eique inuito etiam pedes lauat, deinde singulatim cæteris ordine omnibus.

Hæc si mentis oculis diligenter inspexeris, ab vno quoque discipulorum facile exemplum aliquod vite tuæ rectius instituendæ idoneum capies.

Maximè verò cum videris diuinam maiestatem ad pedes proditoris sui accidentem, illosque pedes, qui mox iturierant ad effundendum sanguinem innoxium, abluentem. Vbi si duriem Iudæ & Christi humilitatem simul contuleris, maximam larymarum vim profundes, quibus animæ tuæ sordes abluas.

Adhæc si Christum corpus & sanguinem suum in specie panis & vini discipulis suis distribuentem contemplatus fueris, non modicam inde deuotionem hauries, in eo namque charitatis qua in nos flagrabat ardorem, ac potentia suæ magnitudinem cla-

rissimis indicijs manifestauit. Considera in hoc admirabili mysterio stupenda quæ in eo eduntur miracula: quomodo his qui digne illud participant, sit epulum vite, plurima ipsis commoda secum ferens: illis verò qui in sceleribus suis obstinati sunt (vti Iudas) ac tantis se mysterijs indigne ingerere audent, cibis mortis, & condemnationis. Ausculta postea mellitissimum sermonem quem mensa rursum accumbens ad discipulos habuit, quo illos commonefecit, vt dilectioni mutue ac patientiæ in aduersis ante omnia studerent. Aspice demum quomodo cunctos ad cælum tollens, Patri cœlesti lacrymans oves suas, quæ paulo post tanquam pastore destituta oberraturæ erant, commendet singulisque benedictionem impertiatur. Ex parum rerum consideratione non modò homines, sed etiam bruta animantia commouerentur.

Oratio & Agonia Christi in horto.

Et transieris hic sine diligenti contemplatione Dominum tuum in magnis angustijs contuturum: Recordare ipsum hæc omnia tua causa sustinere. Aspice vt ad locum vbi se ab hostibus requirendum ac capiendum esse non nescius erat, proficiscatur: quò posteaquam venit plenus inexplacabili more, ad orationis præsidium terriò confugit: cumque se tum à discipulis, tum à Patre suo derelictum cerneret, cum elles carne infirma, spiritu vero fortissimo, dolore nimio confectus & oppressus in terram corruit, sanguineumque sudorem præ cordis angustia toto corpore vberim sudauit. Consolare tu Christum, qui ab omnibus desertus est: atque si nihil aliud obsequij ei potes impendere, vt minimum adiungere lateri eius, illumque ab orationis loco surgentem affectare, lacrymisque tuis aliquid ei refrigerium præsta.

De Captiuitate Christi.

Contemplantur deinde quomodo percepta Patris mente per Angelum de cælo missum, fœtantea se volutate vt agnus mansuetus ad immolationem obtulerit, ad mortem videlicet, pro totius humani generis salute subeundam. Mox ad discipulos rediens truculentissimos hostes suos obtulit, quorum vim tantum abfuit vt vllis armis aut diuina virtute represserit, vt etiam discipulos se defendere ac pro se depugnare volentes prohibuerit, quamuis sine sua facultate primum eis concessa ipsum apprehendere nequinerint. Qua accepta, ipsum vinculis constrictum multisque iniurijs oneratum, ad iudicium raptarunt. Vbi Christi tormenta, discipulorum fuga, matris angustia, amplissimam tibi compassionis materia suppeditabunt. Consideranda nihilominus tibi relinquo conuicia & probra, ac furiosos impetus abiectionum carnificum & militum in Christum: Phariseorum & scribarum de Christo capto gaudium: quorum diligenti rememoratione facile spiritum colliges, omnemque à te distractionem repelles.

De trina Petri negatione.

Posthæc contemplare S. Petrum, qui Magistrum suum timore compulsus tertio negauit, ac eum se non

Matt. 26.
Marc. 14.
Luc. 22.
Ioan. 13.

Matt. 26.

Ioan. 13.

Ibidem.

M. tt. 26.
M. r. 14.
Luc. 22.
1. Cor. 11.

Matt. 26.
Luc. 22.
Marc. 14.
Ioan. 13.

Matt. 26.
Marc. 14.
Luc. 22.
Ioan. 13.

Matt. 26.
Ioan. 13.

Matt. 26.

se non nosse iuramento etiam attestatus est. Qui post paululum respiciente illum Christo, de suo scelere erubescens peccatum suum amaris fletibus deplorauit. Cui te in poenitentia socium potes adiungere: ac flagitia quibus Deum offendisti, tibi ad memoriam reducere.

Christi coram iudicibus presentatio: illius flagellatio & coronatio.

Matth. 26.
Marc. 14.
Luc. 22.
Ioan. 18.

Verbis exprimi nequit, quam fuerit Christo acerba ista nox. Quam si tu attente contempleris, reperies in ea complura, quae vberis tibi lachrymas ab oculis expriment. Et quidem amplius multo si consideres ea quae summo mane insequentis diei circa Christum gesta sunt: puta, Alapam quae impacta est in domo Annae: delationem eius primo coram summo Pontifice Caypha, ac post coram Praefide Pilato iniurias quibus eum Herodi regi praesentatum affecerunt: publicam infamiam coram vniuerso populo: diram eius flagellationem: spineam coronationem: exhibitionem illius coram vniuerso populo, inconditis vocibus & tumultu postulante, vt innocens Agnus mortis condemnatus in cruce pangeretur. Haec & similia considerando si ad compassionem motus non fueris, magna te cordis duritie laborare necesse est.

Matth. 27.
Marc. 15.
Luc. 23.
Ioan. 19.

Crucis baulatio, & Crucifixio.

Matth. 27.
Marc. 15.
Luc. 23.
Ioan. 19.

At non paulo maiorem cordis tui duritiem esse oportet, si his quae sequuntur nihil mouearis, nec ad eorum aspectum illachrymeris. Quod enim cor adeo ferreum esse potest: quod non emolliatur, cernens vnigenitum Dei filium, ab hominibus improbis morti adiudicatum, ab armatis cohortibus medium inter duos latrones, cruce grauissima oneratum ad locum supplicij duci? Quis hic commemoret, quam fuerit vultus eius in quem desiderant Angeli prospicere, partim lachrymis & sudore defluente, partim sputis, sanguine & liuoribus deformatus? Quis explicet, quantus fuerit Matris eius dolor, & animi angustia: quando filium inter haec tormenta conspiciens, nullam ei opem ferre quirit? Quis comprehendere sufficiat, qui fuerint Christi cruciatus, quando vestibus cunctis spoliatus, pedibus manibusque duro crucis ligno suffusus fuit: quando crux erecta, totiusque corporis moles e tribus tantummodo clauis pendit? Desiciunt hic verba, quin etiam intellectus haec comprehendere nequit: nec alia ratione melius explicari potuerunt, quam contremiscente terra, lapidibus dissidentibus, & Angelis amare plorantibus.

De magnitudine dolorum Christi, tum in passione, tum in nece illius.

In hac meditatione si Christo animitus compatipis: Expende primum, Christi mortem fuisse singulariter acerbam & horribilem: tum quod eam ab iis quos ipse coelestis disciplinae praecipis imbuerat, & quibus ingentia beneficia per infirmorum curationem aliorumque mirandorum operum editionem praestiterat, ob quae meritis ab eis obsequia sperare debuerat, perpeffus sit: tum quod in aetate florida & vigenti, qua vel maxime mortis memoria horretur: idque tempore solenni, quo festiuitatum Iudaicarum maxima agebatur, ad quam ingens turba confluerat, loco etiam publico, & supplicio ignominiosissimo, meritis suis in Iudaeos minime pari praestitum cum ea esset corporis eius tenerimi constitutio, vt maiorem dolorem sentiret ex vnus acus punctura, quam alius ex graui verebere.

Augent praeterea cruciatuum eius acerbiteriam, quod in singulis membris corporis sui specialia tormenta pertulit. Manus & pedes clauis transuerberati sunt: latus lancea confusum: caput spinis coronatum: facies alapis & pugnis caesa: barba euulsa: guttur sui prope exaruit: totum denique corpus verberibus & flagris attritum & concisum fuit.

Ceterum licet grauissimi corporis dolores fuerint, longe tamen acerbiores fuerunt interiores animae cruciatus, quorum pauci rationem habent: quod fit vt nemini dubium esse possit, vnum Christum tanta perpeffum fuisse, quanta omnes creaturae simul iunctae, perpeti vnquam poterant.

Cum enim omnes charitate anteiret, (vt interim silentio praetereamus dolorem quem ex matris ac discipulorum angustijs hauriebat) id eum vel maxime cruciabat, quod pro multis se frustra passum prauidere: quibus propter suam ingratitude nem nihil utilitatis allatura erat passio eius, imo maioris damnationis occasio futura. Qui dolor tanto in eo acerbior erat, quanto clarius cernebat passionem suam abundantissimam, & ad omnium salutem plus quam sufficientissimam esse.

His adiungi potest, quod passio illius non fuerit diuisa, ita vt aliquam partem pro vno aliquo, alteram pro alio pertulerit: sed ita vniuersaliter passus est pro omnibus, vt etiam speciatim pro vnoquoque illam sustinuerit.

Christus pro omnibus & speciatim pro vnoquoque passus.

Vnde certissimo credi potest, eum ita pro te solo passum esse, quasi pro alio nullo passus esset. Ex hac consideratione ad peccata omnia vitanda excitaberis, vt pote quae tantarum suppliciorum causa extiterunt: adhuc tam luculentus ignis humilitatis succendetur in anima tua, vt non solum te omnium peccatorum sceleratissimum reputeris, sed etiam vnicum & solum in mundo peccatorem existimes: cum nullum aliud ibidem peccatum reperias quam tuum. Considerando praeterea, quod tua causa bonum infinitum, omnia in se bona comprehendens, quod est vita Christi, in mortem traditum fuerit: putabis omnia peccata ita in te solo adunata & congregata esse, quasi in nemine alio reperirentur.

Ne mireris me postulare a te tam profundam humilitatem, cum ad eam te plurimum obliget excessus diuinae charitatis, quam in Christo Crucifixo contemplaristi: si non ingenti cum desiderio respondes, merito notaberis tepiditatis & ingratitude. Etenim si ille omnia tui amore profudit, nec sibi quicquam reseruauit, cur non te totum in passionem illius transformabis? quemadmodum faciebat S. Paulus Apostolus, qui de seipso ait: *Christo confixus sum cruce.* Certum atque indubitatum est, te non modo obligatum esse vt in eo cunctas animae tuae potentias occupes: sed etiam vt paratus sis illius amore omnes cruciatus siue temporales siue aeternos sustinere, teque tantum odisse, quantum ab eo dilectus fuisti.

Gal. 2. 19.

Ad hunc statum (quem facile consequeris, si Christum crucifixum continuò pra oculis habeas) cum perteneris, tum verè diliges Deum, & in eo te ipsum & proximum: sicque odium tui te ad perfectum & verum amorem adducet, sicut ante inordinatus tui amor causa extiterat, quod Deum & te metipsum, & omne bonum perderes.

Animaduertis modò quanta lux ex actionum & mysteriorum Christi redemptoris tui meditatione radiet. Quare hortor & moneo vt ipsum mente semper allesteris, maxime ad crucem, vbi tui amore animam exhalans, ad similem te amorem excitat.

De septem verbis Domini in cruce.

Aspice posthæc quam luculentæ flammæ ignis per pretiosas illas quinque vulnerum fenestras scintillant, instar clibani succensi.

Luc. 23.
Matt. 27.
Luc. 23.
Ioan. 19.

Audi verba quæ ibi proferuntur, quæ aures etiam lapideas penetrare ac disrumpere queant. Quando dicit, *Pater dimitte illis*: pete tu similiter omnium peccatorum remissionem. Quando lamentabili voce se derelictum queritur: tu promitte nunquam futurum ut eum deferas. Quando confitenti latroni

paradisum pollicetur: tu tantæ liberalitatis fiducia fretus, roga eum ut cum dilecto discipulo matris suæ sanctissimæ in filium te tradat & commendet. In finibus ei, atque ut minimum lachrymis ex corde profusus ardorem eius tempera. Denique quemadmodum ille spiritum suum in Patris manus commendavit: sic tu spiritum tuum in manus eius commenda. Hoc pacto fructum compunctionis ex singulis Christi actionibus in te suscitare debes: qui suscitatus, ad maiora desiderium tuum accendet.

¶ (o) ¶

PARS QUARTA DE COGNITIONE

SUIIPSIVS.

ET DE VIRTUTE HUMILITATIS alijsque virtutibus ab ipsa procedentibus.

*Humilitas
ex cognitione
sui virtutum
habet.*

HUMILITAS exercitia supradicta est & aliud longe utilissimum, cognitionis videlicet sui ipsius, & quæ humilitas, aliaque virtutes quam plurimæ procedunt. Namque humilitatem maxime gignit consideratio. Ut enim D. Bernardus ait, humilitas nihil aliud est quam verus contemptus sui, qui ex sui ipsius cognitione proficitur. Ex quo conficitur considerationem & cognitionem sui ipsius esse humilitatis formam, & ex consequenti, omnium aliarum virtutum quæ ab humilitate derivantur.

Hoc exercitium aliqui appellant annihilationis: eo quod scopus illius sit ut homo manifestè cognoscat se nihil esse, atque omnia quæ habet à Deo se habere; ut hinc perscipiat obligationem suam quæ Deo servire atque illum diligere obligatus est, cum sit illi debitor omnium eorum quæ habet & sperat.

*Tempus &
locus huius
exercitij.*

Quisquis itaque exercitium hoc amplecti cupit, locum & tempus conveniens ad id assumat (cui quamvis omnia tempora & loca serviant, accommodatissimum tamen est tempus matutinum, statim à lecto) ibique in silentio secum consideret quid à se, & quid à Deo sit, ut hinc cognoscat quid de se, & quid è contrario de Deo sentire debeat.

*Tria conside-
randa quoad
malum corpo-
ris.*

Ut videas quid à temetipso sis, considera tria: quid scilicet eras antequam nascereris: quid cum iam natus esses: & quid post mortem futurus sis. Primo antequam nascereris, eras materia immunda, foetida, & indigna quæ nominetur. Postquam natus es, si novieris omnia diligenter explorare atque intueri, tam quæ in homine, quam quæ extra illum sunt, inuenies te sterquilinum esse niue rectum: sepulchrū foris dealbatum, intus autem plenum putredine: vas infectum, quod omnes liquores insusos corrumpat: denique creaturam in medio maris furibundi huius sæculi, constitutam, & ab omnibus ventis ac fortunæ incursionibus agitatam. Post mortem, si nosse vis quid futurus sis, accede sepulchrum aliquod ibi hoc clare intueberis, & miraberis considerando quid nunc sis, & quid paulo post futurus sis.

*Tria conside-
randa quoad
malam animam.*

Quoad animam, etiam tria considera: quid nimirum fueris antequam nascereris: quid antequam Deus te vocaret: quid denique post vocationem.

Antequam nascereris nihil eras: quid aut nihil sit explicari non potest nisi quibusdā imaginationibus. Imaginare igitur *Nihil* hoc, quasi tenebras obscurissimas: abyssum profundissimam: puram omnis esse

*Nihil quid
sit.*

privationem. Nihil, minus est quam lapis, & quam palea. Pende nunc quam multis angoris multibus in hoc nihilo permaneris, & adhuc permanere potuisses, nisi Deus te ex istis tenebris & abyssu eruisset & novum esse dedisset. Subsiste hic aliquamdiu & fixis oculis hoc nihilum contemplant, quovisque manibus illud (si fieri potest) palpes, hic enim mens tua magnam tui & DEI notitiam allequeatur.

Ante vocationem (si Deus è peccatis te vocavit) quid fueris si attentè consideres: inuenies te vixisse sicut animal indomitum, cum in omnibus tuas inordinatas & bestiales cupiditates quo illi te ducbant sequereris, & sicut Ethnicum sine Dei timore & sine lege, nec ullam rationem habuisse Dei tui, quasi nunquam illum cognovisses: adeoque in omnia scelera & flagitia sine freno pro libitu præcepsuisti. Post vocationem considera non tantum gratiora peccata quæ nunc admittis, sed etiam, idque maxime, quam malè divinis inspirationibus responderis, & quomodo commodatibus, quas tibi Deus ad bene agendum dederat, abusus fueris: quæ si bene perpendis, certò tibi persuadere poteris, si in Tyro & Sydone hæc signa facta fuissent quæ in te facta sunt (hoc est si latro aliquis eam gratiam à Deo accepisset, quam tu) maiorem forsitan in virtutibus profectum fecisset. Existimare etiam poteris te esse servum illum nequam, qui talentum Domini sui abscondit sub terra: adeoque commoveris cui iam dudum illud auferretur, nisi misericordia Dei hucusque te patienter expectasset.

Itaque non est hoc virtutis tuæ sed gratiæ divinæ: ad te verò quod attinet, illud es verè quod mereris esse per iustitiā Dei. Cum autem merearis per iustitiā illius propter tuam ingratitudinem & negligentiam ab ipso deferri, & in tenebras exteriores projici: illic te potius esse imaginari debes, quandoquidem illic, ut ante dictum est, esse mereris.

Itaque secundum hanc ratiocinationem, exprima consideratione inuenies te nihil esse: ex secunda minus quam nihil: ex tertia multo minus adhuc quandoquidem mereris deferri à Deo.

A Deo autem quid sis, si consideres, inuenies omnia quæ habes (quæ nomen esse aut boni merentur) ab illo profecta esse, qui est fons omnis boni, & totius esse. Tria enim sunt genera bonorum in hominibus: Bona natura, bona gratiæ, & bona fortunæ.

Bona

Bona naturæ, qualia sunt, corpus, anima, vita, sanitas, vires, sensus externi & interni, & cætera omnia vsque ad minimum capillum, à Deo esse manifestum est.

Bona gratiæ unde sunt, & à quo, ipsum nomen declarat, ex pura scilicet gratia & misericordia Dei. Inter quæ prima est gratia prædestinationis: hanc puram esse gratiam & misericordiam extra controuersiam est, cum nullum præsupponat meritum.

Secunda est gratia vocationis & iustificationis: hanc etiam puram esse gratiam inde patet, quia nullo præuio merito datur.

Tertia est gratia quam concomitantem Theologi vocant, quæ est ex merito sit, gratia tamen esse non definit cum ipsum meritum sit ex gratia.]

Quarta est gratia perseverantiæ, hæc etiam est gratia & misericordia Dei, imo tale gratiæ genus est ut non cadat sub meritum.

Quinta est gloria, gratia nimirum consummata: & hæc etiam est gratia: *per gratiam enim*, inquit Apostolus, *datur vita æterna*.

Rom. 6, 23.

In alijs gratiarum generibus, quæ gratiæ gratis datæ dicantur, ipsum nomen indicat, quod per gratiam dantur, & per consequens, propter omnes istas Deo tanquam datori sumus obligati.

Bona fortunæ ab eodem Domino proficisci, vndeunque illa nobis adueniant, qui non credit, fidem derogat Spiritui sancto, qui ait, *Bona & mala, vita & mors, paupertas & honestas à Deo sunt*.

Eccl. 11.

Videsne igitur, quomodo quæ sunt intus & foris, in te & circa te, omnia Dei sint? Quid ex hoc sequitur? Nosti quid sis? Caue igitur tibi deinceps ab omni præsumptione, ambitione, superbia, vana gloria, & tuiusmodi exultatione. Talem te æstima qualis reuera es, omnem verò gloriam redde Deo, quod proprium est humilitatis, quæ ex hac consideratione & tuiusmodi cognitione nascitur. Quid amplius hinc sequitur? Vt post hac Deum intuearis, & consideres ut fontem & originem tuiusmodi, omniumque quæ & in te, & circa te sunt, atque adeo totius quod es, aut esse poteris: & consequenter ne amodo aliquid tribuas tue industria, aut viribus tuis, sed Deo tantum. ab illo enim solo procedit, quidquid fuisti, quidquid es, & quidquid speras te aliquando futurum.

Deus quomodo à nobis aspicendus.

Quibus igitur oculis hunc talem Dominum intueberis? Dabo tibi hoc loco similitudinem quandam, ut ex ea facilius intelligas, quid tibi erit faciendum, ex qua etiam dices, quod ex illo aspectus genere omnes veri Solis iustitiæ influentiæ in animas nostras deriuantur. Intuere igitur Deum, quomodo effectus omnes causas suas à quibus omne illorum esse procedit, intuentur: quibus illi semper maximam obedientiam exhibent, seseque illis submitunt: Deus enim vniuersalis causa est omnium causarum. Intuere illum sicut filius patrem, qui est initium suæ essentia: quia Deus est noster Pater, & plus quam Pater, origo quoque & principium nostræ essentia. Intuere illum tanquam sponsa sponsum suum, à quo dependent omnia illius bona, tam præsentia, quam futura. Deus enim est verus sponsus noster, datque perfectionem & plenitudinem animabus nostris. Intuere illum sicut corpus animam, à qua recipit vitam, dignitatem, & pulchritudinem quam habet: Deus enim est anima anima nostræ, & vita vita nostræ. Intuere illum sicut terra naturaliter cælum intuetur, à quo recipit omnem fertilitatem, & pulchritudinem suam: Deus est enim spirituale cælum, quod illuminat & gubernat nos, & à quo vita nostra procedit. Intuere illum sicut radij Solis ipsum Solem intuentur, à quo deriuantur, & per quem

conservantur: Deus enim est qui dedit nobis hoc esse quod habemus, & qui conseruat illud. Intuere denique illum oculis illis, quibus sacratissima Christi humanitas Verbum diuinum intuetur, quo cum est vita, & à quo recipit omnem perfectionem, quæ habet, vsque ad ipsum Esse, quo cum sustentatur, qui aspectus est humilior, castior, amabilior, & fidelior, quam intellectus humanus potest comprehendere. Conare igitur, ut hunc aspectum aliquo modo imiteris, secundum auxilium & spiritum Domini, quem tibi dabit.

Si itaque omne tuum Esse, atque omne bonum tuum præsens, præteritum & futurum ab hoc Domino procedat, ad quem respicies? quem timebis? cui placebis? cui obedies? quem laudabis? quem reuerberis? in quem sperabis? cui fidem & fidelitatem seruabis, nisi illi, aut propter illum? Expelle igitur à te omnem respectum humanum, valeant omnes ceremoniæ terrenæ, nihil enim tibi cum illis, nec illis aliquid tecum negotij est, sed solus creator omnium est respiciendus. Vides modò, mi frater, quanti fructus è tam parua radice, cognitionis tuiusmodi profecti sint. Etenim si bene consideres, nascitur hinc amor Dei, timor, obedientia, spes, oratio, gratiarum actio, puritas intentionis, mundi contemptus, aliæque quamplurimæ.

Hinc colliges, quam bene dicatur humilitatem cæterarum virtutum basin & fundamentum esse. Ut enim paulò ante dictum est, omnes virtutes à cognitione tuiusmodi promanant, at hæc, humilitatis fons est & origo. Nam à sui cognitione nascitur Dei cognitio, ex cognitione autem Dei & sui, cæteræ virtutes omnes exsunt.

Hanc considerationem commodè sequi possent duæ illæ orationis partes de quibus supra diximus, oblatio & petitio. Nam postquam cognouimus Deum esse principium & conditorem nostrum, nos verò illius esse, ac opera manuum eius, statim cerneamus quam rationi conueniens sit, ut figmentum factori suo, & opus Domino suo, & seruus redemptori suo seruiat.

Hæc considerando offeremus nos humiliter in manus eius, & ad pedes illius prostrati contestabimur nos illius esse, atque illius tantum esse velle, id eoque nosmetipsos illi offerre, ut nobiscum agat in tempore, & æternitate, sicut placitum ei fuerit.

Consecrabimus etiam illi nos totos, ut non vltra nostri simus, sed Dei, nec vltra nostram voluntatem amplius sequamur, sed illius, nec denique vlla in re nostrum commodum, vtilitatem, aut voluptatem quæramus, sed diuinum duntaxat beneplacitum.

Cum autem hoc sine illo perficere non valeamus, subiungemus statim petitionem, postulando virtutes omnes, quæ ex hac sui cognitione nascuntur: dicendo hoc vel simili modo, prout spiritus dictauerit.

ORATIO.

Domine si tu sis initium & finis meus, quem alium amabo præter te? si tu sis Rex meus, & Dominus meus, cui morem geram præter te? si in manibus tuis consistat omne bonum & malum meum, quem timebo, quem reuerbor, præter te? si à tua pia & liberali manu omne bonum, quod habeo acceperim, & omne quod mihi deest accepturum me sperem, in quo sperabo? cui confidam? si tu solus sis mihi Pater, Dominus, Creator, Gubernator, & Redemptor, ad quem in omni tua necessitate confugiam, nisi ad te? Si à te acceperim, & accipio adhuc quotidie tot bona, quem laudabo, & cui gratias agam nisi tibi? Si famuli Domini sui seruiant tanta cum fide, & diligentia, etiam in rebus molestissimis, & periculosisimis propter id, quod

id, quod ab illis acceperunt, aut accepturos se sperant: ego, qui tanto maiora à te accepi, tantoque maiora adhuc expecto, cur tibi, ô Domine mi, non feruiam, cum multò maiori fidelitate, diligentia, & solitudine; idque in rebus maioribus & difficilio-

ribus; cum tu mi Domine, & multò plura mereare, & ego multò plura tibi debeam: sed & absque comparatione plus sit, quod adhuc à te spero & expecto?

(o) 90

P A R S Q V I N T A D E O R A T I O N E M E N T I S.

A D O R A T I O N I S E X E R C I T I V M recte instituendum quæ requirantur.

C A P V T I.

Sunt, Christiane lector, meditationes, & exercitia quibus singulos, cuiusque hebdomada dies transigas, quæ si ritè perceiveris, nunquam tibi materia deerit, qua mentem salubriter occupes.

Sex ad meditationem bene instituendam requisita.

Præparatio.

Lectio.

Meditatio.

Gratiarum actio.

Oblatio.

Petitio.

Sed nota meditationem ut bene fiat sex partibus constare debere, quarum quædam illam præcedant, quædam sequantur.

Primo antequam ad meditationem accedatur, opus est ut mens animusque ad sanctam hanc exercitationem diligenter præparetur, non aliter ac chorda in cythara, quæ nisi primum concorditer & æquabiliter tensa fuerint, suauem melodiam nunquam efficient. Post præparationem sequi debet lectio illius mysterij quod iuxta dierum hebdomada distributionem, eo die meditandum fuerit: quod in principijs maximè necessarium est, utque dum continuo usu, & consuetudine, quæ meditanda sunt spontè memoria sese offerant. Lectionem excipit meditatio.

Meditationi subiungenda est deuota pro acceptis beneficijs gratiarum actio, ac totius vitæ Christi ac operum nostrorum generalis oblatio, ad qualemcumque beneficiorum repensionem. Demum sequetur petitio, quæ potissimum appellatur oratio: qua omnia cum nostræ, tum proximorum & totius Ecclesiæ salutis congruentia, postulantur.

Hæ sex partes ad orationem siue meditationem requiruntur, quæ præter alia multa commoda, hoc etiam utilitatis adferunt meditati quod vberem illi meditandi materiam suppeditent, dum varias ciborum species ei proponunt ut si vna gustatui eius non placeat, ad alteram accedat: & si in vna meditatio deficiat, in altera habeat, quo mentem occupet, & ad deuotionem accendat.

Cæterum non in omni meditatione omnes hæ partes, nec idem ordo semper est necessarius: quantum incipientibus valdè necessarium sit, ut methodum certam habeant, secundum quam in inijs se dirigant. Quapropter etiam ea quæ dicturus sum, pro lege perpetua aut regula generali quam violare nefas sit haberi nolo, cum mihi propositum sit, non leges immutabiles condere, sed nouitios & tyrones in hanc semitam meditationis introducere, quam posteaquam ingressi fuerint, usus, experientia, & præcipue Spiritus sanctus de cæteris eos informabunt.

D E P R A E P A R A T I O N E A D orationem necessaria.

C A P V T II.

Non abs re erit, si singulas partes, suo ordine tractandas & explicandas suscipiamus. Auspicabimur itaque à præparatione quam primam posuimus.

Itaque meditans in orationis loco constitutus, posteaquam decentem corporis situm assumpserit, vel in genua procumbendo, vel stando, vel in modum crucis se collocando, vel humi se prosternendo, vel etiam, si ita necessitas aut valetudo exigat, sedendo: primum signo S. Crucis se muniet: deinde dispersas animæ potentias, imaginationem maximè colliget, eamque à rebus cunctis sensibilibus auocabit, atque intellectum ad Deum eriget, considerando diuinam præsentiam, quam cum ea reuerentia, & attentione intuebitur, quasi re ipsa ei præsens adesset, ut reuera est. Et si oratio matutina fuerit, generali de peccatis dolore concepto, confessionem generalem dicet. Si vero vespertina, conscientiam examinabit de omnibus quæ illo die cogitauit, egredietur, & audiuit: de Dei & diuinarum rerum obligatione: atque de illius diei ac totius antea vitæ peccatis contereatur, ac coram oculis atque conspectu diuinæ maiestatis omnia inspicientis, se profundissime humiliabit, dicendo verba S. Abrahami Patriarchæ: *Loquar ad Dominum meum cum sim pulsus & cinis*.

In cuius sententiæ consideratione paulisper immorabitur, secum expendendo quis ipse & quid è contrario Deus sit: ut quanto hoc clarius perspexerit, tanto se coram summa atque tremenda Dei maiestate profundius humiliet, ac submissius gerat: Enimvero hoc ritè animo perpendens, cernet se nihil aliud quam infinitorum scelerum ac miserationum abyssum esse: Deum verò diuitiarum & omnis boni pelagus inexhaustum. Ex hac igitur contemplatione tantæ maiestatis, quantum potest honorem & reuerentiam exhibebit, simulque Dominum deprecabitur, ut gratiam sibi largiatur, ut ea cum mentis attentione, recollectione, timore, ac reuerentia, posita consistere tanta maiestati, quæ deest ac par est: detque tibi hoc sanctæ orationis tempus sic transigere, ut inde notis auctis viribus ac furore, ad omnia quæ ad diuinum seruitium pertinent exequenda regrediaris. Namque oratio, quæ hunc fructum non rapida sit, parurit, tepida, imperfecta, & minimi apud Deum momenti est.

DE

DE LECTIONE.

CAPVT III.

Lectio qualis esse debeat. Non sollicita.
Preparatione præmissa sequetur lectio earum rerum quæ medicandæ sunt. Quæ cauendum est ne sit nimium festina, sed matura, diligens & quieta, cui non modò intellectus applicetur, quo videlicet ea quæ leguntur, intelligantur; sed etiam voluntas, cuius potiores partes esse debent, ut nimirum quæ intellectu percepta sunt, sentiantur & gustentur. Cum in locum aliquem quæ mentem vehementer afficit incidit, subsistet paulisper, ut melius eum animo inspicere queat. Prouidendum etiam ne lectio nimis longa sit, ut eò plus temporis meditationi tribui possit, quæ tanto maioris est utilitatis ac fructus, quanto res ipsas, attenta consideratione intimius penetrat, pluresque ex ijs consideratis affectus elicit. Si aliquando contingat mentem ita dissipatam esse, ut orationi siue meditationi se facillè dare non possit, tum paulò amplius immorari poterit lectioni, vel lectionem iungere meditationi, ita ut vno puncto perfecto, illud secum aliquantisper consideret, deinde ad cætera eodem modo legenda & meditando procedat. Quamuis intellectus verbis lectionis alligatus, non possit ita liberè in diuersos affectus ferri, ut cum ab hoc vinculo liber ac solutus est. Et sanè nonnunquam vtilius foret aliquam sibi vim facere in cogitationibus inutilibus & vanis eo tempore mentem impugnantibus, submouendis, atque cum eis secundum Iacobi Patriarchæ exemplum viriliter luctari, atque in pugna ad finem vsque perire. e. Hac namque ratione pugna consummata, & obtenta victoria, Deus maiorem non rarò deuotionem purioremque contemplationem, aut aliud donum confert, quæ illis qui fideliter sua causa decertant, nunquam negare solet.

DE MEDITATIONE.

CAPVT IV.

Meditatio a intellectu & a sensu distincta. Imaginaria.
Lectionem excipit meditatio eorum quæ lecta sunt. Meditatio autem hæc nonnunquam de talibus rebus est, quæ imaginatione nobis præsentare ac figurare possumus: ut est vita & Passio Christi, extremum iudicium, infernus, regnū celorum. Nonnunquam verò de talibus, quæ cum potius intellectu quam imaginationi subsint, per imaginationem figurari non possunt: ut est consideratio diuinorum beneficiorum, diuinæ bonitatis & clementiæ, aut aliarum quarumcunque perfectionum quæ Deo insunt.

Harum meditationum altera vocatur intellectualis, altera verò imaginaria, quarum utraque indifferenter vtendum erit in his exercitijs, prout res meditanda postulauerit. Quando meditatio est imaginaria, ita vt res ipsa existit aut existeret figuranda, & menti representanda est, quasi reuera eo in loco ubi ea geritur, præsentem essemus, aut ipsa in nostro conspectu fieret, ut ex hac representatione consideratio & sensus eius rei viuacior & efficacior sit. Cæterum cum hæc rerum representatio si valida est, capiti incommoda e, illudque debilitare soleat, sollicitè cauendum est, ne diu imaginationi rerum meditandarum quis inhæreat, ne capitis vires immodicè fatiget.

In passione Christi quæ circumstantia consideranda sunt.
 Quia verò præcipua meditationis materia est passio Christi, aduertendum est hoc mysterio quinque potissimum circumstantias, quæ mentem vehementer accendant, considerari debere: puta, Quis sit qui patitur: Quid patitur: Pro quo patitur: Quomodo patitur, & Quam ob causam patitur.

Ad primum quod attinet: Qui patitur est Cæli &

terre creator vnigenitus Dei filius: summa bonitatis & sapientiæ nulli culpæ affinis, innocentissimus, atque sanctissimus, inuoluta Virginis filius.

Quoad secundum: Passus est grauissimos cruciatus cum in corpore, tum in anima. In anima passus est incomprehensibiles angustias, ex consideratione Ingratitudinis hominum erga redemptionis beneficium: Compersionis & dolorum sanctissimæ atque innocentissimæ Matris suæ. Peccatorum totius mundi præteritorum, præsentium & futuroium, pro quibus abolendis hæc patiebatur.

In corpore verò passus est frigus, æstum, famem, sitim, lassitudinem, vigilias, iniurias, prodiciones, ac conspirationes. A discipulo venditus fuit: languinem sudauit, illusus, consputus, vinculis constrictus, ab omnibus desertus, in iudicium tractus, falsò accusatus, multis conuictijs impetratus, in alba veste derisus, flagris caesus, spinis coronatus, Barrabæ latroni posthabitus, ad mortem innocens condemnatus, Cruce immanissima oneratus, inter duos latrones medius crucifixus, felle & aceto potatus, & demum morte contumeliosissima & acerbissima in monte Caluarie, in præcipua Iudæorum solennitate è vita sublatus.

Ad tertium quod attinet: Passus est, pro homine inobediente, ac ingrato, qui tanto beneficio parem gratiam minimè relaturus erit. Pro homine de nihilo creato, qui ex seipso nihil est, nihil scit, nihil potest. Pro homine, cuius opera nunquam eguerat, nec aliquando opus habiturus erat. Pro homine, qui se impurissimis atque immanissimis sceleribus offenderat, & offensurus erat, nec sibi debitam obedientiam præstiturus erat.

Ad quartum quod attinet: Passus est, tanta cum patientia & mansuetudine, ut nunquam contra tormentos suos indignatus fuerit, nec vindictæ cupiditate in eos exarserit. Tanta cum humilitate, ut maxime ignominiosum mortis ac supplicij genus elegerit. Tanta cum alacritate ac promptitudine ut hostibus suis se ad necem querentibus obuiam processerit, seque capiendum obtulerit. Tanta cum charitate, ut eum qui se vilissimo pretio vendiderat amicum appellauerit. Aurem vnus eorum qui ad se capiendum venerant sanauerit. Oculis misericordiæ discipulum qui se abnegauerat, respexerit. Et demum pro crucifixoribus suis Patrem orauerit.

Ad quintum, quod attinet. Causæ propter quas passus est sunt hæc. Vt pro sceleribus nostris diuinæ iustitiæ satisfaceret, atque iram Patris placaret. Vt promissiones Patriarchis ac Prophetis factas imple-ret: Vt nos ab inferno liberaret, atque cœlestis regni hæredes institueret: Vt sua perfecta obedientia nobis viam ad cœlestia regna demonstraret: Vt denique Dæmones confunderet, qui per superbiam illa ineffabilia bona perdididerunt, quæ homines per animi humilitatem adipiscuntur.

DE GRATIARVM ACTIONE.

CAPVT V.

Post meditationem sequetur gratiarum actio, cuius occasio sumenda erit ex rebus meditatis:

Putæ, si fuerit meditatio de Christi passione, gratia illi referendæ erit, quod nos tantis cum tormentis redemerit. Si de peccatis, quod nos longanimitè ad penitentiam expectauerit. Si de miserijs huius vitæ, quod nos à magna eorum parte præseruauerit. Si de morte, quod hactenus à periculis subitanæ mortis nos exemerit, ac penitentiæ tempus indulerit. Si de gloria Paradisi, quod ad hunc finem nos creauerit, ut tantis bonis fruamur.

Quis est qui patitur.

Quid patitur.

In anima.

In corpore.

Quomodo patitur.

Quam ob causam patitur.

Gratiarum actio extrinsecus meditatis quomodo elicienda.

eremur. Eodem pacto procedendum erit in cæteris meditationibus.

*Gratia Deo
agende pro
beneficijs
omnibus.*

His beneficijs ex meditatione elicitis, iunget omnia beneficia de quibus supra egimus: beneficia nimirum Creationis, Conseruationis, Redemptionis, Vocationis. Itaque gratias reddet Deo, quod eum ad imaginem & similitudinem suam condiderit: quod memoriam qua Dei reminisceretur, intellectum quo eum cognosceret, voluntatem, qua eum diligeret, contulerit: quod Angelicam custodiam attribuerit, atque Angeli tutelæ ope à multis periculis exemerit, à plurimis peccatis mortiferis præseruauerit, à morte etiam atque Dæmonum iniurijs, dum in peccatis mortalibus esset, tutatus sit: quod non minus fuit, quam si eum ab æterna morte, quam hac ratione incurrerat, liberasset: quod à Christianis parentibus eum nasci voluerit, sacro baptismate regenerauerit, & in præfenti vita gratiam, in futura verò gloriam ineffabilem promiserit, quod denique illum in filium adoptauerit.

Eadem methodo in cæteris beneficijs cum generalibus, tum particularibus, quæ se à Deo accepisse cognouerit, recensendis procedet, ac pro his ac omnibus alijs siue publicis siue priuatis & occultis gratias Domino reddet, omnesque creaturas cœlestes ac terrestres secum ad hoc officium perfoluendum inuitabit: Canticum trium puerorum decantando: *Dan. 3. Benedicite omnia opera Domini Domino, laudate & super exaltate eum in secula, &c. Et Psalmum 102. Psal. 102. Benedic anima mea Domino, & omnia quæ intra me sunt nomini sancto eius. Benedic anima mea Domino, & noli obliuisci omnes retributiones eius. Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis, qui sanat omnes infirmitates tuas. Qui redimit de interitu vitam tuam: qui coronat te in misericordia & miserationibus, &c.*

DE OBLATIONE.

CAPVT VI.

Psal. 115.

*Quid homo
Deo offerre
debeat.
Semetipsum.*

Omnia sua.

*Merita
Christi.*

*Christi meri-
ta nostra opera
sunt.*

Actis Deo toto corde gratijs pro cunctis beneficijs acceptis, confestim naturaliter erumpet cor in affectum illum, quem Regius Prophetæ David in se sentiebat cum diceret. *Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi?* Huic desiderio aliquo modo satisfacit, offerendo Deo quæcumque habet, & potest ei offerre. Itaque primum offeret Deo semetipsum in seruum perpetuum, se totum ei resignando ac voluntati eius permittendo, ut quicquid velit de se facere, hoc agat. Offerret etiam simul omnia verba, opera, cogitationes, & quæcumque agit ac patitur, ut hæc omnia ad supremum honorem & gloriam nominis sui dirigantur.

Offerret deinde Deo Patri omnia merita & obsequia, vnigeniti Filij sui: atque labores omnes & dolores quos idem in hoc mundo, quo eius voluntati morem gereret, atque obedientiam à Patre sibi iniunctam compleret, pertulit: ordiendo à natiuitate ac præsepis duritie, usque ad diram in ligno crucifixionem ac spiritus emissionem: quandoquidem omnia hæc sunt bona & facultates nostræ, quarum ipse in nouo testamento nos hæredes instituit. Quæta nostra opera: sic sicut non minus nostrum est quod gratis nobis donatur, quam id quod propria virtute acquirimus ita non minus nostra sunt merita Christi quæ ille nobis donauit, quam si illa proprijs laboribus ac sudoribus acquisiuissemus. Ac proinde quilibet homo æquè secundam hanc oblationem offerre potest, ut primam: enumerando ei singularem, omnia obsequia, labores & virtutes sanctissimæ vitæ Christi: illius obedientiam, patientiam, humilitatem, charitatem, cæterasque virtutes omnes: cum hac sit maxima & excellentissima omnium quas Deo offerre possimus, oblationum.

DE PETITIONE.

CAPVT VII.

Insigni hac oblatione facta, securè ad gratiarum ac donorum petitionem progredi licebit. In qua primum precandus est Deus, cum inflammata charitate ac ardentissimo diuini honoris zelo, ut omnes populos ac nationes suæ notitia illustret, ut se cognoscant, laudent & adorent tanquam vnicum & verum Deum & Dominum suum, proferendo ex intimo cordis illa regij Prophetæ verba: *Confiteantur tibi populi Deus, confiteantur tibi populi omnes.* *Psal. 66.*

Deinde orandus est Deus pro prælatis Ecclesiæ, pro summo Pontifice, Cardinalibus, Archiepiscopis, Episcopis, cæterisque Prælatibus, ut Dominus illos ita regat atque splendore gratiæ suæ illuminet, ut omnes homines ad cognitionem & obedientiam creatoris sui adducere valeant.

Rogandus est etiam Deus pro Regibus ac Principibus (vti S. Paulus Apostolus monet): atque omnibus in dignitatem constitutis, ut eorum diligentia sollicitudine ac prouidentia subditi vitam viuam quietam & tranquillam: hoc enim gratum est Deo, *qui omnes homines vult saluos fieri, & ad agnitionem veritatis peruenire.* *1. Tim. 2.*

Tum precandus est Deus pro membris omnibus corporis sui mystici, pro iustis ut illos in iustitia & sanctitate conseruet, pro peccatoribus ut eos à vitæ prauitate ad morum emendationem conuertat: pro defunctis, ut eos ab expiatorijs cruciatibus in quibus detinentur, clementer eximat, atque ad æternæ vitæ requiem transferat.

Orandus adhuc est Deus pro pauperibus, infirmis, captiuis, in seruitutem abductis, aut in quacumque alia tribulatione existentibus, ut propter merita filij sui eis opem ferat, illosque ab omni malo liberet.

Posteaquam quæ ad proximorum saltem spectat postulauerimus, tum demum ad ea quæ nobis necessaria sunt petenda transitum faciemus. Qualia autem petere debeamus, vnumquemque sua necessitas, (dummodo seipsum non prorsus ignorauerit) edocebit. Potissimum verò precabimur Deum ut per merita & passionem vnigeniti Filij sui nobis omnium peccatorum indulgentiam tribuat, gratiamque deinceps illa fugiendi ac dignis penitentis operibus expiandi largiatur: specialiter verò auxilium & gratiam aduersus eas inclinationes & vicia, quibus sæpius impugnamur, aut ad quæ maximè propensi sumus implorabimus: adeoque cœlesti huic medico omnia vulnera nostra detegemus, ut ipse illa curet, ac oleo gratiæ suæ perungat, & medicinam faciat.

His perfectis, meditationi cum petitione amoris diuini iuxta eam methodum quam in calce petitionis, secundæ partis huius libri, tradidimus, finem imponet.

DOCUMENTA QUÆ DAM CIRCA Meditationem obseruanda.

CAPVT VIII.

Quæ hætenus dicta sunt, vberem tantummodo meditationi materiam præbent, quod in præfenti negotio præcipuum est: quandoquidem non exigua pars hominum eo quod sufficienti considerationis materia destituatur, sanctum meditationis exercitium saltidit & negligit. Nunc autem ea quæ ad methodum & formam in meditationibus obseruandam pertinent, summam perstringemus.

Cuius

Documentum quartum.

Cuius licet principalis magister sit Spiritus sanctus: nihilominus experientia saepe comprobatur: est, in hac parte necessaria esse quadam documenta: eo quod iter quo ad Deum pergitur sit arduum ac difficultatis plenum ac proinde ductore opus sit, sine quo plurimi longo tempore à vera semita aberrant: aut certe minus citò ea quae cupiunt consequuntur.

Documentum primum.

Primum itaque documentum sit: Earum rerum quae superius in certa puncta & tempora digestimus, consideratione non ita inherendum esse, ut ad alia in quibus mens maiorem inuenerit deuotionem ac fructum transire nefas putemus: Cum enim omnium horum exercitiorum finis sit deuotio, id quod ad hunc scopum proximius accedit, utique potius ac melius esse censendum est. Quod tamen leuiter, & ex quacunque causa fieri non debet, sed cum emolumento claro ac manifesto.

Documentum secundum.

Secundum sit: Cauendum esse in hoc exercitio nimias mentis speculationes & potius vtendum esse efficacibus voluntatis affectibus, quam curiosis ratiocinationibus intellectus. Quocirca recta viam minime tenent illi, qui ad orationem & meditationem diuinorum mysteriorum non secus accedunt, ac si ea pro conciliis ad populum habenda secum traherent & expendere, quod potius est spiritum dispergere, & foras egredi, quam ad interiora se reuocare. Itaque qui meditationem recte instituere velit: accedat ad eam, non aliter ac anus indocta & humilis, potiusque adherat voluntatem dispositam ad res diuinas sentiendas & gustandas, quam intelligentiae acumen, ad eas studiosè disquirendas & peruestigandas: cum hoc proprium sit eorum qui scientiae causa studijs operam dant, non eorum qui vt mentem afficiant, & inflamment, lachrymasque pie deuotionis eliciant, precibus ac meditationibus se addiunt.

Documentum tertium.

Præcedenti documento declaratum est quomodo intellectus moderandus, voluntatiq; subiiciendus sit: hoc vero voluntati etiam limites sui præfiniendi, extra quos egredi sine vicio non possit: quæ ne in sui exercitio nimis vehemens & concitata reddatur. Quare sciendum est, deuotionem nunquam violentia brachiorum exprimendam esse, vt quidam existimant, qui immodica & coacta tristitia se ad lachrymas & commiserationem constringunt: dum Christi tormenta secum considerant hac namque ratione cor potius exsiccant, atque ad diuinas visitationes (vti pulchre docet Cassianus,) se ineptos reddunt. Adhuc ista vis plurimum incommodare solet sanitati corporis, & saepe propter molestiam quam violentia hæc secum adfert maximam, animum ita relinquit fastidiosum, vt de nouo ad eadē exercitia meditans reuerti formidet, cum ea magnarum sibi molestiarum causam attulisse vsu expertus sit. Itaque meditatio studiosius cum Christi supplicia considerat, non sit nimis anxius, pro habenda sensibili compassione, sed sufficiat ei quod se præsentem exhibeat his quæ Christus passus est, atque illa simplici ac quieto intuitu inspicat, ac corde tenet, compassiuo, & magis disposito ad eum affectu quem diuina misericordia suppedita uerit excipendum, quam alium violentia exprimendum, consideret. Quod cum fecerit, de cæteris quæ illi à Deo negantur aut non subministrantur, sollicitus non sit, atque contristeretur.

Granat. Opus spiritual.

EX his quæ iam dicta sunt colligere licet qualis attentio in oratione obseruanda sit: in eam qualis intentio seruanda sit. In oratione attentio in oratione obseruanda sit: in eam qualis intentio seruanda sit. In oratione attentio in oratione obseruanda sit: in eam qualis intentio seruanda sit.

Hæc duo extrema vt simul euitentur, tali moderatione opus est, vt nec immodica attentio capitis vires debilitentur, nec nimia negligentia & remissione cogitationes ad libitum euagari sinantur. Quia in re illius qui equo petulanti vehitur solertia imitanda est, qui habenas, neque nimium attrahit, neque nimis laxat, sed æquabiliter regit, ne vel retrorsum redeat, aut magno cum salutis discrimine iter agat: ita & nobis annitendum est, vt attentio sit moderata, diligentiam quidem adhibendo ne cogitationes ad libitum euagantur, at omnem violentiam, & anxiam sollicitudinem reiiciendo.

Notandum etiam hæc quæ de attentione dicimus maximè in principio meditationis cauenda esse, fieri enim plerumque solet, vt cum in initijs meditationis attentione violenta caput fatigatur, in ipsa meditatione vires deficiant, quemadmodum euenire solet viatoribus, qui cum in principio iter nimium maturant, postea lassè subsistere coguntur.

Documentum quintum.

Inter omnia documenta hoc vel maximè animaduertendum: Ne meditationis studiosus, si non statim percipiat eam deuotionis dulcedinem, quam cupit, animo concedat, nec exercitationes inceptas abiciat, sed longanimitè & perseveranter aduentum Domini præstoletur, quandoquidem diuina maiestatis excellentiam, conditionis humanæ vilitatem & negotij quod gerimus magnitudinem maximè decet nos aliquantisper ante fores sacri illius palatii expectare.

Quod si posteaquam aliquamdiu expectauerit, Dominus venerit, gratias ei agat de benignissimo & gratuito illius aduentu: si verò moras longiores traxerit, humiliet se coram eo & confiteatur, se hanc gratiam minimè mereri. Quod si ne sic quidem venerit, placido animo id sustineat, ac sufficere sibi putet, quod seipsum ac omnia sua illi in sacrificium, & oblationem gratissimam obtulerit, propriam voluntatem abnegauerit, atque in manus ac potestatem illius traderit, omnes appetitus inordinatos crucifixerit, cum vitijs & passionibus suis in certamen descenderit: & ex parte sua omnia quacunque facere potuit egerit. Et licet Dominum adoratione sensibili non veneratus sit, satis ei sit, eum in spiritu & veritate adorasse, quales adoratores ille requirit.

Certò denique sibi persuadeat hunc esse periculosissimum & maximè formidandum præsentis nauigationis scopulum atque locum in quo veri ac fideles Dei serui pro bentur, ac ab infidelibus secerantur: è quo qui saluus & incolumis recesserit, in cæteris prospero successu vteatur.

T t t

Docu.

Primum itaque documentum sit: Earum rerum quæ superius in certa puncta & tempora digestimus, consideratione non ita inherendum esse, ut ad alia in quibus mens maiorem inuenerit deuotionem ac fructum transire nefas putemus: Cum enim omnium horum exercitiorum finis sit deuotio, id quod ad hunc scopum proximius accedit, utique potius ac melius esse censendum est. Quod tamen leuiter, & ex quacunque causa fieri non debet, sed cum emolumento claro ac manifesto.

Secundum sit: Cauendum esse in hoc exercitio nimias mentis speculationes & potius vtendum esse efficacibus voluntatis affectibus, quam curiosis ratiocinationibus intellectus. Quocirca recta viam minime tenent illi, qui ad orationem & meditationem diuinorum mysteriorum non secus accedunt, ac si ea pro conciliis ad populum habenda secum traherent & expendere, quod potius est spiritum dispergere, & foras egredi, quam ad interiora se reuocare. Itaque qui meditationem recte instituere velit: accedat ad eam, non aliter ac anus indocta & humilis, potiusque adherat voluntatem dispositam ad res diuinas sentiendas & gustandas, quam intelligentiae acumen, ad eas studiosè disquirendas & peruestigandas: cum hoc proprium sit eorum qui scientiae causa studijs operam dant, non eorum qui vt mentem afficiant, & inflamment, lachrymasque pie deuotionis eliciant, precibus ac meditationibus se addiunt.

Præcedenti documento declaratum est quomodo intellectus moderandus, voluntatiq; subiiciendus sit: hoc vero voluntati etiam limites sui præfiniendi, extra quos egredi sine vicio non possit: quæ ne in sui exercitio nimis vehemens & concitata reddatur. Quare sciendum est, deuotionem nunquam violentia brachiorum exprimendam esse, vt quidam existimant, qui immodica & coacta tristitia se ad lachrymas & commiserationem constringunt: dum Christi tormenta secum considerant hac namque ratione cor potius exsiccant, atque ad diuinas visitationes (vti pulchre docet Cassianus,) se ineptos reddunt. Adhuc ista vis plurimum incommodare solet sanitati corporis, & saepe propter molestiam quam violentia hæc secum adfert maximam, animum ita relinquit fastidiosum, vt de nouo ad eadē exercitia meditans reuerti formidet, cum ea magnarum sibi molestiarum causam attulisse vsu expertus sit. Itaque meditatio studiosius cum Christi supplicia considerat, non sit nimis anxius, pro habenda sensibili compassione, sed sufficiat ei quod se præsentem exhibeat his quæ Christus passus est, atque illa simplici ac quieto intuitu inspicat, ac corde tenet, compassiuo, & magis disposito ad eum affectu quem diuina misericordia suppedita uerit excipendum, quam alium violentia exprimendum, consideret. Quod cum fecerit, de cæteris quæ illi à Deo negantur aut non subministrantur, sollicitus non sit, atque contristeretur.

Meditationis studiosus Dei visitationem longanimitè præstolari debet.

Documentum sextum.

*Servus Dei
modice con-
solationibus
contentus ef-
se non debet.*

Simile.

*Quantum
temporis ad
meditationem
assumendum
sit.*

Documentum hoc non multum à superiori di-
crepat, quod tamè aequè necessarium est. Ta-
le autem est, servum Dei contentum esse neu-
tquam debere, quocunque modico sensibili gustu,
ex meditatione percepto, quemadmodum nonnulli
faciunt, qui cum aridam aliquam lachrymulâ pro-
fuderint, aut parvam cordis liquefactionem sense-
rint, exercitij finem siue scopum, se adeptos esse ar-
bitrantur. Quod tamen ad eum scopum quem pro-
positum habemus minimè sufficit. Vt enim satis nō
est ad terræ fructificationem si pertenui aliquo im-
bre qui pulverem tantummodo coagmentet, & ter-
ram superficie tenus imbuat, profundatur, sed opus
est ad hoc copiosis imbribus, quæ intima terræ pene-
trenc illiusque situm expleant, quo fructum opta-
tum reddere queat: sic necessaria est aquarum cœle-
stium abundantia, vt quis bonorum operum fru-
ctum ex se producat.

Quapropter non immeritò à viris spiritualium
rerum callentissimis monemur, vt ad sanctam hanc
exercitationem, quisque tantum temporis, quan-
tum potest conferat: & cerre vtilius fuerit semel sa-
tis longum temporis spatium ad illam assumpsisse,
quam idem per intervalla fecisse. Etenim dum tem-
pus breue est, totum ferè in phantasia vel imagina-
tionis quietatione & cordis collectione consumitur:
ac sæpè fit vt cum iam fructus præteritæ molestiæ
carpendi essent, meditatio abruptatur.

Ad huius verò temporis quantitatem præfimen-
dam quod attinet: Mihi videtur quicquid tesqui
hora vel duabus horis minus est, nimis exiguum ef-
se ad meditationem instituendam, eò quod non ra-
rò integra ferè hora in compositione cytharæ cor-
dis nostri, hoc est in phantasiæ ac cogitationum inu-
tilium repressione, & mentis à rebus sensibilibus a-
uocatione consumatur, tum verò aliquid etiam

temporis pro fructibus institutæ orationis percipi-
endis impendere necesse est.

Quamvis inficias ire nequeam, eo tempore, quā-
do meditatio post sanctam aliquam & piam actio-
nem instituitur, magis aptum & dispositum esse a-
nimum ad hoc agendum: atque vt arida ligna facili
flammam concipiunt, ita & cor ita dispositum faci-
lius igne cœlesti succendi. Matutinis etiam horis,
quod tempus huic exercitio vel maximè commo-
dum & opportunum est mentem à phantasmatibus
liberorem esse, ac proinde tum orationi liberalius
incumbendum. Qui verò negotiorum & occupa-
tionum multitudine adeò destinentur, vt tantum
temporis ad hoc conferre non possint: hi nihilomi-
nus minutum suum cum paupere vidua. Euangeli-
ca offerre Deo non negligant. Etenim si negligentia
vitiū non obliterit, ille qui omnibus creaturis iuxta
singulorum necessitatem providet, ipsis etiam libe-
ralissimè prospiciet.

Documentum septimum.

Precedenti documento aliud simile dari solet.
Est autem eiusmodi: Pietatis studiosum, cum
diuinis consolationibus specialiter, cum
vel extra orationem visitatur, occasionem hanc ar-
ripere debere, nec pati omnino vt tempus hoc si-
ne fructu sibi præterlabatur. Nam tranquillo hoc
vento flante plus itineris vna hora conficiet, quam
alias multis diebus. Sic faciebat S. Pater noster Do-
minicus, qui tam sollicitam diuinarum visitationum
curam habebat, vt etiam in itinere constitutus, si
speciali aliqua visitatione à Deo recrearetur, locis
præcedere iussis, ipse solus subsisteret, aut tardius
progrediretur, quo adisque suauem illam buccel-
lam de cœlo sibi allatam digessisset. Quibus curæ
non est ita diuinis visitationibus satisfacere, hi ea fe-
rè pena castigantur, vt Deum postea cum quæsi-
runt minimè reperiant.

P A R S S E X T A

DE DEVOTIONE.

QVID SIT DEVOTIO.

CAPVT I.

INTER omnes molestias & difficulta-
tes, quas illi qui orationum ac medi-
tationum exercitia frequentant, susti-
nent, nescio an vlla maior sit ea quam
patiuntur ex deuotionis quem sæpè in
ea percipiunt, defectu. Hæc enim si adfuerit, nihil
suauius, nihil iucundius, nihil facilius, quam preci-
bus ac meditationibus insistere: eadem si absit, nihil
molestius.

Quapropter cum iam de oratione ac meditatio-
ne ac methodo eā instituendi egerimus, non abs re
fuerit nunc de his quæ deuotionem partim promo-
uent & excitant, partim præpediunt & extinguunt,
tum etiam de tentationibus, quæ vt plurimum pijs
hominibus in talibus exercitijs se obiciunt, agere, ac
deniq; documenta quæ ad idem institutū non parum
cōferant subijcere: itaq; ab ipsa deuotionis definitio-
ne auspicabimur, vt manifestè liqueat, qualis & quā-
ta sit margarita pro cuius adeptione, militamus.

Deuotio vt D. Thomas ait, est virtus, hominem
expeditum & promptum ad omnia virtutum offi-
cia reddens, illūq; ad bene agendū excitans. Quæ
definitio euidenter satis ostendit necessitatem & v-
tilitatem huius virtutis, vt pote quæ plura in se con-

tineat quam quis mente complecti possit. Pro cuius
planiori intelligentia sciendum est, præcipuum im-
pedimentum quod nobis in vita rectæ ac piæ institue-
nda obijcit, esse naturæ humanæ corruptione à pec-
cato profectam, à qua maxima ad vitium inclinatio
& ingens bene operandi difficultas exsistit, quæ no-
bis grauem & permolestam virtutis viam faciunt,
quamvis virtute, si ea in se consideretur, in mundo
nihil suauius, nihil amabilius, nihil pulchrius extet.

Ad hanc difficultatem superandam providit no-
bis diuina sapientia de conuenientissimis remedijs,
nimirū deuotionis virtute, atq; auxilio: Nā quæ ad-
modū ventus Boreas nubes dissipat, aerisq; serenita-
tē restituit, non aliter vera deuotio ab animo no-
stro molestiā omnem & difficultatē huius vitæ ab-
scindit, nosq; ad pias & præclaras actiones obeundas
promptos atq; alacres reddit. Hæc autem virtus ita
virtutis nomē obtinet, vt etiā pariter sit speciale do-
nū Spiritus S. ros cœlestis, auxiliū & visitatio diuina
per orationem obtenita: cuius proprium est difficul-
tatem in oratione ac meditatione occurrentem sub-
mouere, tepiditatem pellere, alacritatem in diuinis
obsequijs conferre, intellectum instruere, voluntate
tem roborare, diuinum amorem in corde succen-
dere,

*Deuotio
quid.
S. Th. 2. 2.
q. 28. a. 2.*

Simile.

*Deuotio
laude & offi-
cia.*

de re, flammis illicitarum cupiditatum restinguere, saltidum humanarum rerum, atque odium peccati ingenerare, atque ei quem possiderit ac repleuerit nouum feruorem, nouum spiritum, nouum animum, ac noua desideria bene agendi infundere. Etenim sicut Sampson capillis longis praeclatus fortitudine omnes mortales anteibat, eisdem verò spoliatus vires amittebat, atque alijs hominibus imbecillitate similis erat: Sic anima cuiuslibet Christiani, hac deuotione adiuta & recreata, fortis & robusta est: eadem verò priuata debilis & infirma. Praeclantissima verò laudum earum quae in hac virtutem congeri possunt haec est, quod cum sit vnica, omnium tamen ceterarum virtutum stimulus sit: ac proinde qui virtutum semitam expedire perambulare cupit, hanc sibi pro calcaribus asciscat: nam sine illa rebelles & petulans animal suum regere nequit.

Ex his quae diximus liquido constat, in quo vera & essentialis deuotionis essentia constituta sit: non enim in cordis teneritudine aut consolationum affluentia, qua illi qui meditationi operam dant sapè reficiuntur, ponenda est, nisi ea fuerit coniuncta cum quadam promptitudine & alacritate animi ad omnia bona opera: praefertim cum non raro vsuepiat, vt vnum sine altero reperiat, Deo sic ad probationem seruorum suorum disponente. Quamuis inficiari nequeam has consolationes à deuotione atque animi promptitudine ad pias & praeclaras actiones obeundas frequenter proficisci: atque è contrario per easdem consolationes ac gustus spirituales, veram deuotionem saepenumero non parum promoueri. Vnde fit, quod serui Dei licet possint desiderare ac petere consolationes, non propter delectationem quam sibi coniunctam habent, sed quia deuotionem quae nos ad bene operandum alacres reddit, generant & augent, quod de se Propheta Regius testatur cum ait: *Usam mandatorum tuorum curru, cum dilatasti cor meum*, hoc est, quando illud consolationum tuarum quae huius promptitudinis causa extiterunt, dulcedine recreasti.

Nunc de medijs quibus haec deuotionis virtus acquiri possit agamus, quae tractatio non paruam utilitatem adferet, cum enim virtus haec omnium aliarum virtutum stimulus sit, media per quae illa comparari possit tradere, nihil aliud est quam media per quae ceterae virtutes omnes conquiri possint praeficere.

Novem media sine adiumento per quae virtus deuotionis facilius acquiri possit.

EA quae deuotionem promouent plurima sunt, ex quibus nos pauca tantummodo delibabimus. Primò deuotionem vehementer adiuvat: si exercitia haec animo magnanimo, & deliberato atque parato ad omnia quae ad pretiosam hanc margaritam consequendam pertinent, quantumvis ardua & difficilia sint, exequenda & sustinenda suscipiantur: Nam euident & clarum est, nihil praeclarum esse, quod non etiam difficile sit, cuius generis, & ipsa deuotio est, maxime in principijs.

2. Deuotionem maxime promouet, cordis ab omni vana & inutili cogitatione, ab affectibus & amoribus peregrinis, a turbulentis & concitatis motibus, diligens custodia: perspicuum enim est, vnumquodque horum deuotioni non parum impedimento esse, cum virtus haec vel maxime possit cor quietum, & ab omni inordinata affectione liberum, nec minus quam chorda in cythara compositum.

3. Deuotioni adiumento est custodia sensuum: maxime oculorum, linguae, & aurium, quando

Granat. Opusc. spiritual.

quidem per haec cor potissimum distrahitur. Ea namque quae per oculos & aures ingrediuntur, mentem varijs imaginibus depingunt, quae deinde pacem & tranquillitatem animae disturbant, & euertunt. Quare non immerito quidam aiunt contemplationis studiosum, surdum, caecum & mutum esse debere. Nam quò minus in ea quae foris sunt euagatus fuerit: eò intrinsecus maiori tranquillitate ac recollectione gaudebit.

4. Deuotionem non mediocriter adiuvat solitudo. Solitudo, liquidem non modò peccandi occasiones submouet, & causas, ob quas potissimum cor & sensus distrahantur tollit, sed etiam hominem solitarium vehementer excitat vt animum ab omnibus rebus sensibilibus auocet, secum habet, cum Deo incessanter conuersetur, ad quod loci opportunitas illum admonet, quae nullam aliam societatem praeter hanc admittit.

5. Deuotionem non mediocriter nutrit lectio librorum piorum & spiritualium, eò quod materiam considerationi subministrat, mentem à rebus creatis abstrahat, deuotionem excitet, & efficiat, vt libenter illis considerandis inhareat quae in lectione suauiter gustantur, nam ea quibus cor abundat sapientius homini ad memoriam redeunt.

6. Deuotionem fouet continua Dei memoria, & assidue praesentiae diuinæ cogitatio, cum frequenti vsu breuium superiorum, quas D. Augustinus orationes iaculatorias nuncupat. Nam haec domum mentis custodiunt, & deuotionis calorem conseruant: quo fit vt semper ad pia opera & Deum precandum expeditus & alacer sit. Est autem documentum hoc vnum ex praecipuis spiritualis vitae instrumentis & causis, ac solum fere ac vnicum remedium ijs, qui neque locum neque tempus habent, quod orationibus ac meditationibus longioribus impendant. Et verò qui ad hoc laboris aliquid contulerint atque crebris aspirationibus operam dederint, exiguo tempore magnum profectum facient.

7. Deuotionem promouet perseverantia in bonis exercitijs: Vt videlicet tempora & loca statuta sint quae aequaliter seruentur, maxime tempus nocturnum, & matutinum, quae ad orationem institutandam non parum conducere, sacrae literae vniuersim testantur.

8. Deuotioni auxilio sunt austeritates, & abstinentiae corporales: abstinentia à cibis, mensa frugalis, lectus durior, cilicium, flagella, & alia similia: quandoquidem vt à mentis deuotione originem habent: ita non leuiter incitantur, conseruant, fouent atque nutriunt radicem è qua nata sunt, quae est deuotio.

9. Ad deuotionem plurimum conferunt, opera misericordiae, quia haec fiduciam coram Deo appendendi, & diuino conspectui assistenti, nobis augent, orationes nostras comitantur, faciuntq; ne preces aridae appellari possint: ac denique promerentur vt preces nostrae facilius à Deo suscipiantur: quoniam è corde pio ac misericordi prodeunt.

NOVEM DEVOTIONIS IMPEDIMENTA.

CAPVT III.

QVemadmodum ea quae deuotionem promouent, nouenario numero comprehendimus, ita etiam illa quae nos ab huius virtutis possessione repellunt atque impedimento sunt, eodem numero definiemus.

Primum itaque deuotionis impedimentum est: Peccata non solum mortifera, sed etiam leuia & venialia. haec enim quantumvis charitatem prorsus non

T t t 2 tol-

Simile.

Iudic. 16.

Deuotio ceterarum virtutum stimulus est.

Deuotio in quo consistat.

Consolationes per quas desiderari.

Psal. 118.

Deuotionem adiuvat.

Animus fortis.

Custodia cordis.

Custodia sensuum.

Solitudo.

Lectio librorum.

Dei memoria.

Vsu orationum vaculatoriarum.

Perseuerantiam bonis exercitijs.

Austeritates corporales.

Opera misericordiae.

Deuotionem impediunt.

Peccata mortalia & venialia.

tollant, eius tamen feruorem qui cum deuotione ferè coincidit, debilitant & extinguunt. Quapropter omni studio deuitanda sunt, sin minus propter mala quæ secum adferunt; vt minimum propter bona quæ impediunt.

Consuetudo remorsus.

Secundum est, Remorsus conscientie, ab ipsis peccatis procedens: maxime quando nimis est, quia mentem inquietat, capitis vires atterit, & hominem ad bonas actiones ineptum atque inutilem reddit.

Tertium est, Amaritudo siue angustia cordis, & mæror inordinatus, quandoquidem cum his non facile consistere & concordare possunt, voluptas & suauitas bonæ conscientie, & spirituale interna mentis gaudium.

Sollicitudines nimia Exod. 5.

Quartum est, Nimia sollicitudines, quæ ad instar præfectorum Aegyptiorum, qui filios Israel immodicis laboribus premebant, animum inquietant, nec patiuntur vt somnum spiritualem qui ex orationis frequenti vfu & gustu prouenit, capiat: imo tunc plus quam alias eam turbant, & à coeptis exercitijs longius abducunt.

Occupationum multitudo.

Quintum, Occupationum siue negotiorum multitudo, quæ tempus omne tollunt, spiritum suffocant, neque homini vllam vel temporis vel quietis partem, qua Deo vacare possit, impertiuntur.

Solatia sensuum.

Sextum, Voluptates & solatia sensuum: Hæc namque insipidas reddunt exercitationes spirituales, hominemque indignum faciunt qui diuinis consolationibus reficiatur: vt enim D. Bernardus ait:

Dignus non est Spiritus sancti visitationibus, qui mundana solatia sectatur.

Septimum, Delectatio inordinata in manducando & bibendo: longa & sumptuosa cœna, quæ hominem inutilem faciunt ad sacras vigilas & spiritualia exercitia. Etenim corpore multis escis gravato & immodicè repleto, spiritus minus libere in sublimem ferri atque leuari potest.

Octauum est, Curiositas cum sensuum tum intellectus, cuiusmodi est, velle audire, videre ac scire nouos rumores, quia hæc tempus pretiosissimum auferunt, animum perturbant eiusque tranquillitatem evertunt, ac mentem in multa dispergunt, siue que deuotioni plurima impedimenta obijciunt.

Nonum est, levis solitorum exercitiorum intermissio, præterquam cum omittuntur aut differuntur ob causam aliquam piam & iustam necessitatem, quia valde delicatus est spiritus deuotionis, qui cum semel recesserit, non reuertitur, aut certe magna cum difficultate.

Quare quemadmodum arbores suis temporibus irrigari opus habent, quæ si diutius quam par est differatur, statim arescunt & pereunt: sic etiam deuotio nisi continuo aquis piarum meditationum irrigetur, facile perit.

Hæc breuiter & summatim tantummodo perstrinximus, vt facilis memoria retineri possent: quorum vberiori explicatio ipso vfu atque experientia haberi poterit.

PARS SEPTIMA DE TENTATIONIBVS

VVLGATIONIBVS.

QVIBVS MEDITATIONVM STDIO
diost vt plurimum molestari solent.

NEC NON REMEDIIS EORVM.

CAPVT I.

IDENTVM nunc quibus ferè tentationibus impetantur ij qui orationis & meditationis exercitia frequentant, vt de conuenientibus remedijs illis provideamus.

Tentationes illorum hæc ferè sunt.
Consolationum spiritualium absentia.
Cogitationum inutilium turba:
Cogitationes infidelitatis & blasphemie.
Diffidentia de profectu:
Nimia propria sanctitatis præsumptio.
His vt plurimum tentationibus infestantur huius viæ sectatores, de quarum remedijs deinceps tractabimus.

De prima tentatione & remedijs eius.

Solita exercitia propter consolationis defectum omittenda non sunt.

PRIMO itaque, illi cui spirituales consolationes defunt hoc remedium est: Ne propterea solita orationis exercitia quamuis insipida, & nullius utilitatis esse videantur, omittat, sed ante præsentiam Dei se constituat, atque ad eum vt reus & multorum criminum assis accedat, conscientie latebras diligenter examinet, & consideret an suam ob culpam huius gratiæ iacturam fecerit, ac Dominum plena cum fiducia roget, vt hanc ei noxam donet, atque in se inestimabiles diuitias patientiæ suæ ma-

nifestet, sustinendo & indulgendo ei, qui eum tantummodo irritare nouit, præterea nihil.

Hoc pacto fructum non paruum capiet ex ariditate sua, sumendo inde occasionem, vel profundioris humilitatis dum malitiam suam & perueritatem in peccatis cumulandis conspiciat, vel ardentioris dilectionis, dum diuinam bonitatem in ipsidem condonandis attendit. Et quamuis nullam prorsus in suis exercitijs sentiret voluptatem, non tamen idcirco ab eorum continuatione cesset, quia non est necessarium, vt sapidum & suauis gustui sit quod utile futurum est. Præsertim cum experientia sæpe comprobatum sit, eos qui in exercitijs ac meditationibus suis perseverant, easque etiam ariditatis tempore non deserunt, sed cum attentione & cura qua possunt, continuant, sæpe multis consolationibus & gaudio spirituali repletos abscedere, dum se quicquid poterant, egisse lætantur. Magna virtutis non est, posse orationem longo temporis spatio protrahere dum consolationibus diuinis quis affluit, sed quando illæ subtrahuntur eandem non deserere, ac placido animo omnem derelictionem sustinere, hoc præclaræ cuiusdam virtutis est. In hoc enim elucescit humilitas, eminens patientia, ac demum vera in bonis operibus perseverantia declaratur.

Nihil.

*Ariditatis
tempore
que sui cura
habenda est.*

Nihilominus necessarium est ariditatis tempore maiorem sui curam & sollicitudinem gerere: sui cotidie diligentius inuigilare: conscientiam syncretius discutere: ac omnes cogitationes, verba & actiones accuratius obseruare. Etenim cum tunc alacritas & læticia spiritualis (quæ est huius navigationis principalis ventus) absit, diligentiori sollicitudine ac vigilantia defectus gratiæ supplendus est.

In hoc rerum statu cum te constitutum animaduertis, existimare debebis, vti S. Bernardus monet, excubias, quæ tibi præsidio erant, obdormisse, atque muros qui te tutabantur concidisse: ac proinde totam salutis tuæ spem in armis consistere: quandoquidem cum nihil tibi amplius in muro protrecto præsidij sit, armata dextera salus querenda est. O quam eximia illius sequitur gloria, qui hoc pacto præliatur & de hoste triumphat: qui sine scuto certamen inicit: qui sine umbraculo manus cum hoste conferit: qui sine adiutorio fortis est: & qui cum solus prælium sustineat, animum sibi tamen ac vires assumit, quasi multis auxiliaribus copiis circumcinctus esset.

Hæc est potissima probatio, qua bonitas atque sinceritas amicorum Dei cognoscitur, quæque veri à falsis discernuntur.

Tentationis secundæ remedia.

*Importuna
cogitationes
fortiter resisti
sua superanda
sunt.*

Contra tentationem importunarum atque inutilium cogitationum, quæ se orantibus confertim obijcere, eisq; non paruum molestiam facere solent, remedium est: Fortiter illis reluctari, nec pati ut nostri dominentur: ubi tamen cauendum est ne ista reluctatio sit cum magno labore atque angustia spiritus coniuncta: cum opus hoc non tam dependeat à nostris viribus quam à gratia diuina & profunda humilitate. Quocirca cum hac tentatione quis impetitur ad Deum, sine scrupulo aut mentis anxietate se conuertet (quandoquidem hic culpa nulla est, aut certe leuissima: & cum magna submissione ac cordis deuotione dicet: Ecce Domine, aspice quid ego sum? Quid aliud sperari potest ex hoc olentico, quam huiusmodi odores? Quis alius fructus ex hac terra cui tu in mundi exordio maledixisti, expectari potest, quam tribuli & spinæ?

Quid boni proferet, nisi tu Domine illam ab omni malo germine mundaueris? Hoc dicto ad meditationem continuandam sedeat, & Domini visitationem qui humilibus nunquam deest, patienter expectet. Et sine sic quidem cogitationum tumultus quieuerit nihilominus constanter ac perseueranter resistat, ac pro virili earum impetum repellat. Ex hac namque perseueranti luctu, maius (mihi credat) lucum & meritum referet, quam si summis etiam consolationibus in meditatione perfruius fuisset.

Tertia tentationis remedia.

*Cogitationes
blasphemæ
contemnenda
sunt.*

Ad tentationem cogitationum blasphemiarum superandam sciendum est, sicuti nullum tentationis genus pia menti molestius est, ita nullum minus periculosum esse: itaque conuenientissimum aduersus eam remedium est: huiusmodi cogitationes contemnere. Etenim cum peccatum non in sensu, sed in delectatione ex cogitationibus percepta consistat, in hac autem cogitationum blasphemiarum tentatione, nulla inest voluptas, imo potius ingens molestia, idcirco potius poenæ quam culpæ nomen meretur. Et quanto amplius homo in hac tentatione ab omni gaudio & voluptate destituitur, tanto longius ab omni crimine recedit. Quocirca optimum contra eam remedium est, cogitationes huiusmodi insurgentes non formidare, sed asper-

Granat. Opus. spirituale.

nari, & pro nihilo putare, quia quando multum metuuntur, ipse timor eis plerumque vires addit & fortiores facit.

Quarta tentationis remedia.

*Ea qua fides
sunt subtili-
ter non inue-
stiganda.*

Contra tentationes infidelitatis remedium est: ut qui talibus cogitationibus molestat, ex vna parte, humanæ conditionis humilitatem & imbecillitatem, ex altera Dei magnitudinem ac potestatem cui nihil impossibile est, sibi proponat. Illa quæ Deus præcepit semper cogitet: in diuinis autem operibus contemplandis & inuestigandis ab omni curiositate se absteineat: quandoquidem illorum ferè minima, n. stræ intelligentiæ capacitatem plurimum excedunt. Quapropter qui hoc diuinorum operum sanctuarium ingredi cupit: summa cum humilitate ac reuerentia ingrediatur, atque oculis præditus sit columbæ simplicis, non callidi serpentis, & cor gerat discipuli, non iudicis temerarij. Animum pueri assumat: tales enim Dominus secretorum suorum participes facit.

Non laboret, diuinorum operum causas scrutari, aut nosse: oculos rationis claudat, ac fidei tantum oculos aperiat. hi namque sunt manus quibus opera Dei contrectanda sunt. Ad humana opera contemplanda, sat boni sunt oculi rationis humanæ, at pro diuinis contuendis minimè sufficiunt, cum tantæ lucis capaces non sint.

Cum verò hæc tentatio sit vna ex earum genere, Tentationis infidelitatis contemptum vincenda sunt.

quæ homini molestissimæ sunt, ac nihil penè delectationis adiunctum habent: eodem remedio curanda erit, quo præcedens, nimirum ut nihil impendatur: cum magno aliquo crimine, propter molestiam quæ secum adducit, animam contaminare non possit. Etenim ubi voluntas contraria est, ibi crimen nullum est: uti paulò ante declarauimus.

Quinta tentationis remedia.

Contra tentationes diffidentie & præsumptionis, cum vitia hæc inter se contraria sunt: contraria etiam necesse est adhibere remedia. Diffidentia itaque remedium est, considerare quod nostris dumtaxat viribus hæc consecuturi non sumus sed per diuinam gratiam, quæ tanto homini paratior est: quanto magis de suis viribus diffidens in sola Dei bonitate, cui nihil est impossibile, spem suam collocat.

Præsumptionis verò remedium est, considerare nullum certius atque euidentius argumentum esse, hominem adhuc longè à vera sanctitate atque à Deo abesse, quam si iam se proximum ei factum esse credat.

Ad hæc contempletur se in vitis Sanctorum qui cum Christo iam regnant, aut aliorum hominum qui adhuc viuunt & sanctitate ac vitæ integritate conspiciunt, tanquam in speculo, & animaduertet se cum ijs compositum nihilo plus esse, quam nanum giganti collatum: quo cognito non multum de se præiudicet.

Est & alia in hac spirituali meditationis semita tentatio: ingens videlicet desiderium consolationis spiritualium, & contemptus illorum, qui non aequè ut illi consolationibus diuinis visitantur & reficiuntur. Ut huic tentationi remedium conueniens adhibeamus: declarabimus primum, quis finis spectandus sit in spiritualibus exercitijs.

Itaque sciendum cum communicatio cum Deo ex se sit suauissima & iucundissima, nec vllam amaritudinem permixtam habeat, vti Sapiens testatur: hinc provenire quod plurimi vi admiranda & inusitata huius suauitatis (quæ maior est quam comprehendi possit) attracti, ad Deum accendant, & spi-

Ttt 3

& spi.

Error multo-
rum.

Finis actioni
nostrarum
quis esse de-
beat.

Finis exerci-
tiorum spiri-
tualium quis
esse debeat.

Plal. 96.

& spiritualia exercitia, siue actiones frequentent, cuiusmodi sunt, lectio, oratio, meditatio, sacramentorum usus, propter ingentem nimirum voluptatē, quam ex ipsis percipiunt: adeoque pro principali fine quo ad hæc permouentur habent sibi propositum huius admirandæ dulcedinis desiderium. Qui error maximus est, quo etiam non pauci implicantur. Cum enim omnium actionum nostrarū præcipuus finis esse debeat Deum diligere, atque illum toto corde querere, hi magis amant & querunt semetipsos, hoc est, suum gustum & delectationem, quam Deum. Accedit huc error alius non minor, nimirum quod qui priori errore implicati sunt, cum se ipsos tum alios homines iudicent secundum harum consolationum affluentiam vel inopiam: ita ut credant tantum cuique perfectionis inesse, quantum diuinis consolationibus visitatur: qui error ingens est.

Vtrique huic tentationi remedium est generalis hæc doctrina: ut quisque sibi persuaadat: finem omnium exercitiorum, & totius vitæ spiritualis esse, diuinorum mandatorum obseruantiam: & integrā diuinæ voluntatis adimpletionem: ad quod necessarium est, ut propria voluntas in nobis moriatur, quo vivere ac regnare possit diuina: cum hæc ambæ inter se directio contrariæ sint.

Hæc autem tam insignis victoria cum obtineri non possit sine maximis fauoribus & blanditijs Dei, idcirco orationis exercitia frequentari debent, ut per ea hos fauores adipisci, & hoc negotium bono atque optato fine concludere valeamus.

Hoc fine possunt quæri & postulari à Deo in oratione consolationes internæ: uti supra etiam diximus: quemadmodum faciebat S. Propheta Dauid, cum diceret: *Redde mihi Domine latitiam salutaris tui: & spiritu principali confirma me.* Ex his perspicuum satis est, qualem sibi finem præstituerit debeat quilibet in Spiritualibus exercitijs: vnde tum suum

tum aliorum profectum æstimare ac metire debeat: puta non iuxta consolationum quas à Deo percepit multitudinem, vel excellentiam, sed secundum ea quæ propter Deum perpassus fuerit, partim ob diuinæ voluntatis impletionem: partim ob propria voluntatis abnegationem. Quapropter rectè viri in rebus spiritualibus exercitatiissimi, vnicam & verissimam probationem esse asseuerant, non eam quæ in oratione sentitur voluptatem, sed patientiam in tribulationibus, suis ipsius abnegationem, diuinæ voluntatis sinceram & integrā impletionem: quamuis ad hæc efficienda non parum conducatur cum ipsa oratio, tum quæ in orationis usu percipiuntur consolationes.

Itaque qui secundum ea quæ iam diximus, scire cupit quantum in via Dei progressum fecerit: inspicat quantum indies in humilitate interiori & exteriori crescat: quam placidè iniurias sibi irrogatas sustineat: quo animo aliorum infirmitates tolere: quomodo proximorum imperfectionibus compatiatur: quam firmam tribulationis tempore in Deo fiduciam habeat: quomodo linguam refranet: quomodo cor custodiat: quomodo carnem cum omnibus illicitis appetitibus domet, & spiritui subijciat: qua moderatione in prosperis & aduersis se gerat: quanta cum grauitate ac discretione, omnes suas actiones administret. Et super hæc omnia, num mundo, & voluptatibus eius, atque omni honorum ac dignitatum cupiditati perfectè mortuus sit. Et tum secundum eam profectus mensuram quam in his se fecisse animaduertit, sententiam de se ferat: non autem secundum ea quæ vel percipit vel non percipit à Deo. Quocirca incessanter vnam manum, illamque principalem ad mouere debet mortificationi, alteram orationi: cum mortificationem sine piarum precum auxilio nunquam aliquis perfectè consecutus reperitur.

PARS OCTAVA DE ORATIONE VOCALI.

PRO UTILITATE AC NECESSI- tate vocalis orationis.

CAPVT I.

QVAMVIS oratio illa quæ voce fit, admodum fructuosa & utilis sit quouis tempore, atque omni statuum generi, personarumque conditioni accommodata: particularius tamen ijs seruit, qui ad meditationum exercitia, de quibus in superioribus egimus, inepti sunt. His namque preces quæ voce fiunt maxime deferuiunt: illis potissimum qui magna literatura præditi non sunt. Talibus hunc tractatum scribimus, ut habeant in perexiguo libello, quibus se occupent, ac ad deuotionem excitent: quam si consequi atque indies augmentum in ea sentire volent: ea quæ deuotionem promouere paulò ante diximus, diligenter perscrutari, atque è contrario quæ illam impediunt aut extinguunt, seuita-
re satagant.

Posteaquam verò aliquanto tempore has orationes continuauerint, poterunt in oratione mentali, hoc est, in considerationibus, quas supra profecti sumus, sese exercere: quandoquidem hac ratione paulatim à facilioribus ad difficiliora ascendent.

Premisso breui hoc præambulo, aliquot hic orationes subnectemus: inter quas primum locum obtinebunt, septem quæ proxima sequuntur: quarum singulæ singulas virtutes à Deo postulant: uti attendentibus manifestum est. Possent illæ per dies septimanæ distribui, ut cuilibet diei sua esset oratio, in cæteris quilibet se poterit exercitare, prout cuiusque exegerit deuotio.

✠ (o) ✠

PRÆLV-

PRAELVDIVM AD IN- TELLIGENDVM MODVM, ET INTENTIONEM ORATIO- NVM SEQVENTIVM.

Vando federis, vt comedas cum Principe (inquit Salomon) diligenter atten-
de, quæ appositæ sunt ante faciem tuam. Eodem modo qui vult cum Deo com-
mercium habere, & cum eo in Oratione negotiari, ante omnia debet oculos suos in
Deum conijcere, cum quo ipsi loquendum est, & diligenter considerare illius magni-
tudinem. Oportet etiam tale sit cor, talisq; affectus orantis erga Deum, qualia sunt,
quæ illi erunt proponenda. Leua igitur humiliter oculos tuos in cælum, & contem-
plare illum in throno suæ Maiestatis, super omnes creaturas sedentem: & memento
hunc illum esse, in cuius vestimentis & himbrijs scriptus est titulus dignitatis eius,

Prouer. 21.

Rex Regum & Dominus dominantium. Meditare hunc esse infinite perfectum, pulchrum gratiosum, Apoc. 19.
bonum, misericordem, iustum, terribilem, gloriosum & admirabilem, & quomodo ipse benignissimus Pater, 16.
liberalissimus Benefactor, clementissimusq; Redemptor, & Saluator est.

Postquam illum hoc modo considerasti, manibus pedibusq; quantum potes conmittere, vt totis viribus, &
affectibus istis titulis eius respondeas; & inuenies in quantum Deus est, eum dignum esse qui adoretur: in
quantum infinite perfectus & gloriosus, dignum qui laudetur. Quatenus optimus est & benignissimus, dig-
num facere qui ametur: quatenus iustissimus & terribilis, dignum qui timeatur. Quia Rex est & Domi-
nus vniuersorum, æquum est, vt ei obediat, & propter beneficia ab illo percepta benedicere semper illi, &
gratias agere merito debemus. Cum sit Creator & Redemptor noster, dignus est, cui nos ipsos totos offera-
mus, qui totus sumus illius: & quia noster Aduocatus & Saluator, inuit amur, vt in omni necessitate nostræ
ad illum confugiamus.

Hos & similes virtutum actus, rationalis creatura debet tantæ Creatoris suæ excellentiæ: ita vt diuini-
tati eius debeatur adoratio, perfectioni eius laus, beneficijs gratitudo, bonitati amor, iustitiæ timor, mise-
ricordia spes, Maiestati obediencia omnium rerum possessioni, cunctorum oblatio, & continuo illius adiu-
uandi & ignoscendi officio debetur, vt omnia ab illo petantur. Hæ sunt virtutes, hi affectus, quibus nos illi
Dominos respondere, eumq; honorare debemus, qui quemadmodum est omnia, sic etiam vult honorari, & ti-
meri cum omnibus affectibus & sensibus nostris, qui esse exerceantur, & concurrant in omni opere bono,
quod pro amore Dei suscipitur, peculiariter tamen exercentur in Oratione, in qua de omnibus illis rebus
tractatur.

Hæc namque est vna maximarum excellentiarum orationis, quod in ea nobilissimarum vir-
tutum Fidei, Spei, & Charitatis actiones concurrant, vt in sequentibus orationibus manifestum
euadet.

PRIMA ORATIO.

IN QUA CREATURA HUMILITER ADORAT SVVM CREATO-

rem, considerans magnitudinem Maiestatis illius, ob quam adorari
tanquam verus Deus meretur.

I Publicanus ille Euangelicus non au-
debat oculos suos ad cælum leuare,
sed à longè stans pectus suum percuti-
ebat, dicens: Deus propitius esto mihi
peccatori. Et si peccatrix illa sancta nõ
ausa est in conspectum Domini venire, sed stans
retro secus pedes eius, lacrymis ab oculis suis deflu-
entibus, peccatorum suorum remissionem impetra-
uit. Si sanctus ille Patriarcha Abraham, volens cum
te Deo sermonem miscere, dicebat; Loquar ad Do-
minum meum, cum sim pulvis & cinis. Si illi omnes
tam humiles, tuique reuerentes fuerunt, in conspe-
ctum diuinæ Maiestatis tuæ venientes, cum tamen
fuerint, qui erant: quid faciet pauper & miserimus
peccator, qualis ego sum? quid faciet pulvis & cinis?
quid faciet abyssus omnium miserrimum & pecca-
torum? Sed quia, mi Domine, non possum obtinere
timorem illum, illamque reuerentiam, quæ tantæ
Maiestati debetur, nisi meos oculos in ea figam, da
igitur mihi licentiam, vt audeam oculos meos ad te

tollere, nec splendor gloriæ tuæ aspectus mei fragi-
litate impediatur.

Et quia principium veræ sapientiæ est timor tui
sancti nominis, inrunde tu mihi obsecro Domine tui
sancti timoris donum per Spiritum sanctum, quia
sine illo parum mihi proderunt omnes hæc confide-
rationes. Quandoquidem ad illum tu ipse hortaris
nos in Euangelio, dicens; Nolite timere eos, qui cor-
pus occidunt, animam autem non possunt occidere: sed
potius timete eum, qui potest & animam & corpus
perdere in gehennam. Id ipsum nos docet Ecclesia, cū
cantat in Officio de Angelis; In conspectu Gentium
nolite timere: vos enim in cordibus vestris adorare
& timete Dominum. Angelus enim eius vobiscum
est.

Matt. 10.

Fac igitur, Domine, vt anima mea te timeat,
non enim minus dignus es timore, quàm amore,
cum sis vt infinite misericors, ita etiam infinite iu-
stus: & quemadmodum opera tuæ misericordiæ
sunt innumerabilia, sic etiam opera iustitiæ tuæ non

Ttt 4

habent

Luc. 18.

Luc. 7, 38.

Gen. 18, 27.

habent numerum: & quod magis metuendum est, sine comparatione plura sunt vasa iræ, quam misericordia; cum damnandorum numerus sit frequentissimus, saluandorum rarissimus. Sic igitur in opere Domine, ut te timeam propter magnitudinem tuæ iustitiæ, & propter iudiciorum tuorum profunditatem; propter celsitudinem tuæ Maiestatis, & propter immensitatem tuæ magnitudinis; propter multitudinem meorum peccatorum, propter inconsideratam meam audaciam, & super omnia propter rebellionem, qua tuis sanctis inspirationibus reluctatus sum. Equum igitur est, ut timeam in conspectu illius, ante quem columna cæli vniuersæ terræ ambitus contremiscunt. Quis igitur non timeat te Rex gentium? quem non attonitum reddet verbum tuum per Prophetam olim prolatum; *Me inquit, non timebitis, & à facie mea non dolebitis: Qui posui arenam terminum mari, præceptum sempiternum quod non præteribit: & commoueuntur, & non poterunt: intumescunt fluctus eius, & non transibunt illud.*

Si igitur omnes creaturæ, tam in cælo, quam in terra, te sic timeant, & reuerentur, tibi que sic obediant; quid faciam ego miserrimus peccator, quid faciam ego cinis & pulvis? Si Angeli contremiscant, cum te adorant, tuasque laudes modulantur; cur non contremiscat cor meum, quando eodem occupatur officio? Ah miserum me, quomodo sic induruit cor meum, ut non infinitas profundat lachrymas, quoties seruus loquitur cum Domino? creatura cum Creatore? homo cum Deo? ille qui de terra formatus est, cum eo qui omnia fecit de nihilo?

Dactiam, Domine, ut te meteam propter iudiciorum tuorum, quæ iam ab initio mundi usque huc exercuisti, magnitudinem & profunditatem. Iudicium magnum fuit casus totius generis humani, propter culpam vniuersi. Anne fuerit magnum iudicium vniuersi orbis terrarum extinctio, per aquas diluuij introducta? Magnum fuit iudicium tuum electio Iacob, & Esau reprobatio; desperatio Iudæ, & Pauli vocatio; abiectio Iudeorum, & Gentium adoptio; aliaque multa similia, quæ licet homo ignoret, sæpe tamen illi occurrunt. Super omnia verò metuendum iudicium est, videre tot nationes in superficie terræ habitantes, quæ sedent in regione, & in umbra mortis, & in tenebris infidelitatis; de interioribus tenebris, ad exteriores properantes, & de tribulationibus temporalibus, ad æterna tormenta progredientes.

Te itaque timere debeo, Domine mi, propter magnitudinem iudiciorum tuorum, quia incertus sum, an & ego de numero eorum sim, qui à te reprobati, & à lumine fidei tuæ repulsi sunt. *Sienim Iustus vix saluabitur, impius & peccator ubi parebit?* Si innocentissimus ille Iob Deum semper sicut tu mentes super te fluctus timuerit; quomodo non timebit is, qui longissimè abest ab innocentia? Si leremias in vtero matris suæ sanctificatus, aded timuerit iram tuam, ut non inueniret angulum, in quo sese absconderet; quid faciet ille, qui in peccatis conceptus, & peccatis obnoxius de vtero matris progressus, postea prioribus tot noua accumulauit?

Ob hæc igitur, Domine, & ob infinitas meas iniquitates volo, & debeo te timere: quia scio me cum illis ante tribunal tuum venturum, cum in conspectu tuo ignis exardesceat, & in circuitu tuo tempestas valida ingruerit: cum aduocaueris cælum desuper, & terram discernere populum tuum. Et ecce coram tot millibus populorum nudabuntur omnes iniquitates meæ, tot agminibus Angelorum patebunt vniuersa scelera mea, non solum actuum, sed etiam cogitationum, simulque locutionum. Tor iudicibus inops astabo: quot me præcesserunt in opere bono. Tot arguentibus confundar, quod mihi præbuerunt bene viuendi exempla. Tot conuincat testibus, quot me monuerunt proficuis sermonibus, sequæ imitandos iustis dederunt actionibus. Domine mi, non superpetit quid dicam, non occurrit quid respondeam. Et quum iam interfui sano illi discrimini, torquet me conscientia, cruciant cordis arcana, coarctat auaritia, accusat superbia, consumit inuidia, inflamat concupiscentia, infestat luxuria, dehonestat gula, ebrietas confutat, detractio lacerat, ambitio supplantat, rapacitas oburgat, discordia dissipat, ira perturbat, leuitas dissoluit, torpor opprimit, hypocrisis fallit, adulatio frangit, fauor attollit, calumnia pungit. Ecce liberator meus de gentibus iracundis. Ecce cum quibus vixi à die natiuitatis meæ, quibus & studui, quibus & fidem seruauim. Ipsa me quæ dilexeram studia, damnant; quæ laudaueram, vituperant. Hi sunt quibus acquieui amici, quibus parui magistri, & quibus serui domini, consules quibus credidi: ciues, quibus cohabitauim: domestici, quibus consensi. *Non intres tamen, ô Domine, in iudicium cum seruo tuo: quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens.* quem enim inuenies iustum, ô Domine, si remota pietate iudicaueris? Igitur prostratus ante pedes pietatis tuæ, corde humili & contrito dicam cum Propheta, *Domine, ne in furor tuo arguas me: neque in ira tua corripis me.*

SECUNDA ORATIO.

QUÆ AGIT DE LAUDIBUS DOMINI; & in qua multarum recensens diuina perfectiones.

Redemptor mi Iesu Christe, æquum omnino & rationi planè consentaneum est, ut totam vitam meam exercitio penitentia & timoris impendam, cum tam iustas habeam & plangendi, & metuendi causas. Quemadmodum igitur magnitudo gloriæ tuæ me impellit ad colendum & adorandum te: sic etiam iubet, ut laudem & glorificem te. *Te enim decet hymnus in Sion, & tibi reddatur votum in Ierusalem;* eò quod pelagus es omnium perfectionum, & mare sapientia; potentiaque pulchritudinis, magnitudinis, diuitiarum, suauitatis, Maiestatisque abyssus: in qua sunt omnes perfectiones & pulchritudines omnium creaturarum, quæ in cælo, & in terra sunt: & singula perfectiones istæ in summo gradu, & fastigio in te inueniuntur. Tibi collata omnis pulchritudo deformitas est: omnes diuitia paupertas; omnis fortitudo, debilitas; omnis sapientia ignorantia; omnis dulcedo, amaritudo; & ut paucis multa concludam, omnia quæ in cælo, & in terra sunt, multò minùs in tuo conspectu fulgent, quàm exigua candela in splendore Solis.

Tu in omni re perfectus es, sine aliqua deformitate; magnus, sine quantitate, bonus, sine qualitate, fortis, sine infirmitate, verus, sine falsitate, sine loco ubique præsens, sine diuisione in omni loco totus. In magnitudine es infinitus, in virtute omnipotens, in bonitate summus, in sapientia inaltimabilis, in consilijs terribilis, in iudicijs iustus, in cogitationibus secretus, in verbis verus, in operibus sanctus, in misericordia copiosus, erga peccatores patiens, erga penitentes pius: talem ego te confiteor, pro tali te laudo, & glorifico nomen sanctum tuum. Infunde lumen cordi meo, & da verba in ore meo, ut cor meum tuam magnitudinem semper cogitet, & os meum in laudibus tuis superabundet. Sed quia laus hæc non pulchra in ore peccatoris, ideo rogo Angelos cæli omnes

Isaera. 5.

Gen. 3.

Gen. 7.

Gen. 27.

Matt. 27.

Mat. 9.

1. Pet. 4. 18.

Iob. 31. 23.

Isaera. 1. 3.

Psal. 49.

Psal. 111.

Psal. 117.

Psal. 64. 2.

Dan 3.

omnes, omnesque mundi creaturas, ut te vna mecum laudent, meamque fuppleant inopiam, inuitans illas ad id glorioſo illo cum cantico, quod cecinere pueri in medijs flammis fornacis illius Babylonicae, dicentes: *Benedictus es Domine Deus Patrum noſtro- rum, & laudabilis & glorioſus, & ſuperexaltatus in ſecula. Requite canticum hoc in ſuperioribus. folio 756.*

TERTIA ORATIO.
IN QUA DEO PRO ACCEPTIS
beneficijs aguntur gratiae.

Gratias ago tibi, Domine Deus, pro vniuerſis beneficijs & gratijs in me collatis, iam inde à primo die, quo in utero matris meae conceptus ſum, uſque in hanc horam præſentem: & pro amore tuo, quo ab aeterno me dilexiſti, cum me primò creare, redimere, & tuum facere decreuiſti; mihiq; dare omne id, quod huicſque dediſti: quidquid enim habeo, & quidquid accepturum me ſpero, id omne tuum eſt. Tuum eſt corpus meum, cum omnibus ſuis membris, & ſenſibus: tua eſt anima mea, cum omnibus viribus & potentijs ſuis: tuae ſunt omnes horae, tua momenta omnia, quibus huc uſque vixi: tua eſt fortitudo & ſanitas, quam mihi largitus eſt: tuum eſt coelum, tua eſt terra, quae me ſuſtentant: tuus eſt Sol, Luna, & ſtellae. Tui ſunt agri, tuae ates, tui piſces, tua animalia, & omnes creaturae, quae mihi ſeruiunt ſecundum tuum mandatum.

Omnia haec tua ſunt, & pro his omnibus immortalibus, & infinitis tibi Domine habeo gratias; nihilominus multò maiores ad te tibi ago, eò quod ipſe meus eſſe voluiſti: totum enim te pro me obtuliſti, & in remedium meum impertiuiſti. Amore mei inductus carnem induiſti, pro me in ſtabulo natus, & in praſepe poſitus eſt: propter me vilibus panniculis inuolutus, & octaua die circumciſus eſt: propter me in Aegyptum proſtutus deportatus eſt: propter me denique, & propter meam ſalutem tentatus eſt, perſecutionem paſſus eſt, flagellatus eſt, ſpinis coronatus eſt, iniurijs ac ignominijs exceptus eſt, ad mortem damnatus eſt. Quid multis? tandem ſalutiferæ Crucis ligno affixus & ſuſpenſus eſt. Sed antea pro me oratiſti, ieiunaſti, uigilaſti, lachrymatus eſt, huc illic diſcurriſti, & maiora opprobria atque tormenta paſſus eſt, quam quis vnquam antea ſuſtinuit, aut poſtea ſuſtinebit.

Ad vtilitatem meam inſtituiſti Sacramentorum tuorum medicamenta, confortans me liquore tui preſioſiſſimi ſanguinis, ſanctiſſimaeque carne tua in Eucharitiæ Sacramento me nutrens: quo in Sacramento tu Deus meus eſt mea reparatio, mea conſervatio, mea fortitudo, & mea delectatio: hoc tu mihi dediſti, ut ſit mihi pignus ſpei meae, & teſtimonium inextimabilis tui in me amoris.

Pro omnibus his gratias ago tibi, quam poſſum, maximas, dicens ex toto corde cum Propheta Regio: *Benedic anima mea Domino: & omnia quae intra me ſunt nomini ſancto eius. Benedic anima mea Domino: & noli obliuiſci omnes retributiones eius. Qui propitius eſt omnibus iniquitatibus tuis: qui ſanat omnes infirmitates tuas. Qui redimit de interitu vitam tuam, qui coronat te in miſericordia & miſerationibus. Qui replet in bonis deſiderium tuum; renouabitur ut aquila iuuentus tua. Faciens miſericordias Dominus, & iudicium omnibus iniuriarum patientibus. Notas fecit vias ſuas Moysi, filiis Iſrael voluntates ſuas. Miſericors & miſericors Dominus longanimis & multum miſericors. Non in perpetuum iraeſcitur; neque in aeternum comminabitur. Non ſecundum peccata noſtra fecit nobis, neque ſecundum iniquitates noſtras retribuit nobis. Quoniam ſecundum altitudinem caeli à terra, corroborauit miſericordia ſua ſuper timētes ſe. Quia-*

tum diſtat ortus ab occidente: longè fecit à nobis iniquitates noſtras. Quomodo miſericors pater filiorum, miſericors eſt Dominus timētibz ſe, quoniam ipſe cognouit ſigmentum noſtrum. Recordatus eſt quoniam puluis ſumus: homo ſicut ſenum dies eius: tanquam ſlos agri ſic efflorebit. Quoniam ſpiritus pertranſibit in illo, & non ſubſiſtet: & non cogniſcet amplius locum ſuum. Miſericordia autem Domini ab aeterno, & uſque in aeternum ſuper timētes eum. Et inſtitia illius in filios filiorum, hijs qui ſeruant teſtamentum eius. Et memores ſunt mandatorum ipſius ad faciendum ea. Dominus in celo parauit ſedem ſuam, & regnum ipſius omnibus dominabitur. Benedicite Domino omnes Angeli eius: potentes virtute facientes verbum illius, ad audiendam vocem ſermonum eius. Benedicite Domino omnes virtutes eius: miniſtri eius qui faciunt voluntatem eius. Benedicite Domino omnia opera eius: in omni loco dominationis eius: benedic anima mea Domino.

QUARTA ORATIO.
IN QUA PETIMUS A DEO
Charitatem.

Si obligatio, qua benefactoribus noſtris pro acceptis beneficijs deuincti ſumus, tanta ſit; & ſi ſingula beneficia ſint qualiſi faces, & amoris incentiua, ſi iuxta multitudinem lignorum, ignis aut rogi quoque ſit magnitudo, quantus, ó Domine, meritò ignis amoris in praecordijs meis flagrare debeat, ſi ligna beneficiorum tot ſint, quae ſuccedunt & nutriunt illum? Si mundus vniuerſus tam viſibilis, quam inuiſibilis, cum omnibus quae in eo reperiuntur, ſint merata tua erga me beneficia, quam ingens erit amoris flamma, quae in illis debebat rutilare? Atque id tantò amplius, quia non debeo te ſolum amare ob iſta beneficia; ſed etiam, quia in te reperiuntur omnes amandi cauſae & rationes, quae in cunctis ſunt creaturis, & ſingulae quidem in ſummo perfectionis gradu.

Si namque bonitatem conſideremus, quiſte melior inuenitur? ſi reſpiciamus pulchritudinem, tu es pulcherriſſimus, in quem Angeli proſpicere deſiderāt. Si quæramus benignitatem & ſuauiſſimam, quiſte ſuauior & benignior inuenitur? Si appetamus diuitias & ſapientiam, quiſte diſtor, & ſapientior quam tu? Si amicitiam, quiſte amabit aliquid magis quam illum, qui pro nobis animam ſuam poſuit?

Si autem ad beneficia reuertamur, à quo eſt omne id quod habemus, niſi à te? Quid de ſpe dicemus? cum à te ſolo, & à tua miſericordia ſperemus, & expectemus quidquid nobis deſt. Si naturaliter tam ingens amor debeat patribz carnalibus; quis magis pater illo, de quo dicitur: *Patrem nolite vocare Matt. 23. vobis ſuper terram: vnus enim eſt Pater veſter, qui in caeleſtibus eſt.* Si ſponſi tam tenere à ſponſis ſuis diligantur; quiſte ſponſus anima mea, præter te Domine? aut quiſte replebit ſinum cordis mei, & deſideria mea ſatiabit niſi tu? Si Philoſophi dicant, vltimum finem amore diligere infinito, quiſte eſt principium meum, quiſte vltimus finis meus, niſi tu Domine? Vnde originem traxi, & quò vadam, ut perſiciar, niſi à te, & in te? A quo eſt omne id quod habeo, & à quo ſpero me accepturum ea quibus mihi opus eſt, niſi à te? Denique ſi ſimilitudo ſit amoris cauſa, ad cuius imaginem & ſimilitudinem creata eſt anima mea ſi non ad tuam? Age, ſi ſolus iſte titulus, & ſinguli ſupra dictorum ſint amoris incentiua, quale debet eſſe id, quod ex omnibus illis ſimul iunctis deriuabitur? Sane, quantò abundantius eſt mare cunctis fluminibus, quae inſtant in illud, & quantò illud vincit magnitudine; tantò etiam abundantior, & tantò maior atque preſtantior eſt amor tuus cæteris omnibus amoribus externis.

Tam

Tam iustas, Domine, causas, tam æquas amandi te rationes cum habeam; cur te non debeam ex toto corde, ex tota anima, ex totis viribus & ex totis visceribus amare? O spes mea, gloria mea, gaudium meum, o amabile principium meum, o satietas & sufficientia mea, quando erit illa dies, cum te verè & ex tota anima mea diligam? Quando me tibi gratum in omnibus rebus exhibebo? quando mortuum in me sentiam omne id, quod tibi aduersatur? quando ero totus tuus? quando deum esse meum? quando veniet illa hora, in qua nihil præter te in me viuet? quanto me totum amore tui inflammatum videbo? quando rapies me cum impetu, quando inebriabis me, & me totum in te transferes? Quando videbo felicem illum diem, quo sublati omnibus impedimentis & perturbationibus, facies, vt vnus spiritus tecum sim, nec in posterum à te diuellar?

Ah Domine, quanti constat tibi, quod mihi benefacis? quid ex domo tua auferis? quid ex diuitijs tuis amittis? Cur, o Domine, ira tua cum misericordia tua erga me pugnat, cum tu pelagus sis infinitæ liberalitatis & clementiæ? Cur iniquitates meæ tuâ superabunt bonitatem? cur mea peccata fortiora erunt ad me condemnandum, quam tua bonitas ad saluandum? Si exigas dolorem à me & penitentiam, ecce adeo mihi dolet, quod te offendi, vt optarem potius milles me mortem oppetisse, quam quod vel minimam tibi iniuriam irrogauim. Si penam postules, vt tibi satisfiat; ecce hic inferum corpus meum: castiga, & furorem indignationis tuæ erga illud exatua; saltem ne mihi amorem tui deneges. Non peto aurum, non argentum, non aliud aliquid creatum; nihil enim horum præter te, me potest satiare, & sine amore tui omnia mihi paupertas sunt. Amorem desidero, amorem quero, amorem à te peto, pro tuo amore ad te suspiro, da mihi hunc tuum amorem, & sufficit mihi. Quousque hanc gratiam mihi concedere differes, o Domine mi? Cur non succurres mihi, videns me noctes atque dies affligi? Quamdiu obliuisceris mei? quamdiu auertes faciem tuam à me? quamdiu anima mea ab hac anxietate atque desiderio exagitabitur? Respice in me Domine, & miserere mei. Non oro vt des mihi panem filiorum in abundantia, sed micam tantum vt des oro, quæ cadunt à diuite & opipara mensa tua. Ecce Domine venio ante conspectum tuum, tanquam pauper & famelicus caniculus ad mensam diuitis, intueor in faciem tuam, os tuum obseruo, video quid, & quomodo manducas, filiosque tuos cibis cœlestis tuæ gloriæ pascis, diuersis modis blandiciarum in corde meo vtor, vt saltem te ad compansionem mei commoueam. Vides, Domine, quod opes huius mundi non satiant me, te solum volo, te quero, faciem tuam videre desidero, ad amorem tui semper & vbique aspirabo, & cum Propheta cantabo: *Diligam te, Domine, fortitudo mea: Dominus firmamentum meum, & refugium meum, & liberator meus. Deus meus, adiutor meus, sperabo in eum: protector meus, & cornu salutis meæ, & susceptor meus. Laudans inuocabo Dominum: & ab inimicis meis saluus ero. Gloria Patri & Filio, &c. Pater noster. Aue Maria.*

Psal. 13.

QVINTA ORATIO.

IN QUA CREATURA SE DEVO-
uet, atque offert suo Creatori omnem obedi-
entiam, in eum spem omnem suam
collocans.

Domine Deus meus, omnes rationes quæ me ad amorem tui obligant, etiam in te sperare

me compellunt. In quem enim sperare debeam, nisi in eum, qui me tam tenerè diligit? in eum, qui me tot beneficijs cumulauit? in eum, qui tanta pro me passus est? in eum, qui me toties vocauit, tanto tempore expectauit, sustinuit, & ab omni malo liberauit? In quem sperabo, nisi in eum, qui est infinitè misericors, pius, amabilis, benignus, patiens, & quita promptus est ad agnoscendum? In quem sperabo, nisi in eum, qui est Pater meus, & Pater omnipotens; Pater, vt amet me, & omnipotens, vt opem ferat meæ necessitati? Pater, vt velit omnipotens, vt possit mihi benefacere? Pater cui maior cura est, & prouidentia de suis filijs spiritualibus, quam alicui patri de filijs suis carnalibus? In quem denique sperabo, nisi in eum, qui in omnibus ferè scripturis suis mihi præcepit, vt appropinquem illi, sperem in illo, & mihi plurima premia, milleque fauores promittit, si illud fecero: & propter hæc dedit mihi pignori veritatem suam, verbum suum, benefacta plurima præterita, tormenta quæ pro me passus est, sanguinem suum amore mei effusum, in confirmationem illius veritatis? Quid non sperabo à Domino tantæ bonitatis, & Deo tam vero? à Deo qui metatopere dilexit, quod amore mei induit carnem humanam, & mortalem, passusque est tormenta varia, flagella, percussiones, & tandem mortem in Cruce oppetisse, solo amore mei victus? Nec illi hæc omnia sufficiebant, nisi etiam ad utilitatem meam seipsum sub exigua hostia mihi in cibum relinqueret. Quomodo igitur à me fugere poterit, quando eum queram, qui tam diligenter me quasiuit, quam diu illi fugiebam? Quomodo poterit mihi negare indulgentiam, cum eam peto; qui illam mihi impetrauit, quando non perebam? Quomodo mihi negabit remedium iam, cum gratis dare potest, cum illud mihi tanta diligentia acquisiuit tunc, cum tam caro comparauit pretio? Ob has igitur omnes causas in illum sperabo, atque in omni mea tribulatione & necessitate, cum fiducia in comitatu Regis & Prophetæ cantabo: *Dominus illuminatio mea, & salus mea, quem timebo? Dominus protector via meæ, a quo trepidabo? Dum appropinquant super me nocentes, vt edam carnes meas. Si exurgat aduersus me praelium, in hoc ego sperabo. Si consistant aduersum me castra, non timebu cor meum.*

Psal. 124.

SEXTA ORATIO.

QUA PETIMUS A DEO
perfectam obedientiam.

Quia verò Spes secunda non est sine obedientia, sicut in Psalmis dicitur, *Sacrificate sacrificium iustitiæ, & sperate in Domino*: proinde, Domine, concede mihi, vt spei misericordiæ tuæ adiungam mandatorum tuorum obedientiam; non enim minus debeo tibi obedientiam hanc, quam reliqua omnia. Tu enim es meus Imperator, tu Rex & Dominus meus, cui obediunt cœli, terra, mare, & omnes aliæ creaturæ, quæ semper obseruant, & obseruant legem mandatorum tuorum. Fac igitur, Domine, in bona voluntate tua, vt ego quoque obediam tibi, & quidem diligentijs illis; cum maiores habeam obediendi rationes. Fac o mi Rex, vt morem tibi geram, mandataque tua, & leges sanctissimas integrè obseruem. Dominare tu in me, Domine, non amplius regnet in me mundus, cū suo Principe: non regnet in me caro, non propria mea voluntas, sed tua, expelle omnes istos tyrannos, inuadores regni & sedis tuæ, fures tuæ gloriæ, euersores tuæ iustitiæ. Tu solus impera, tu solus omnia dispone, tu solus & sceptrum tuum agnoscat, tibi & sceptro tuo obtemperetur, vt voluntas tua fiat in terris, sicut & in cœlo. Quando erit

do erit ille dies? quando me liberum ab istis tyrannis videbo? Quando non audientur in anima mea alie voces, quam tuæ? Quando sic sceptrum Madian conteretur, armaque & vires hostium meorum sic debilitabuntur, ut in obseruatione legis tuæ voluntatisque sanctæ tuæ satisfactione nullam in me sentiam contradictionem? Quando tam tranquillum erit illud mare? tam serenum illud cœlum? quando adeo mortificate & sopitæ erunt meæ pæsiones, ut fluctus nullo, nullas nubes, nullas turbas in me inueniam, quæ regnum tuum in me possent perturbare: sed altam pacem, tranquillitatem, & legis tuæ obedientiam reperiam? Impartire mihi, Domine, hæc obedientiam, aut (ut melius dicam) largire mihi istud in cor meum ius & dominium, ut illud mihi obediens, tibi nunquam obstreperum sit, sed in omnibus subijciatur: ut in hac subiectione constitutus, dicam ex toto corde cum Regio Propheta Dauide,

Psalm. 118.

Legem pone mihi Domine viam iustificationum tuarum: & exquiram eam semper.

Da mihi intellectum & scrutabor legem tuam, & custodiam illam in toto corde meo.

Deduc me in semita mandatorum tuorum: quia ipsam volui.

Inclina cor meum in testimonia tua: & non in auaritiā.

Auerte oculos meos ne videant vanitatem, in via tua iustificā me.

Gloria Patri Filio, & Spiritui sancto &c.

ORATIO SEPTIMA.

*QUA HOMO SEIPSUM ET OMNIA
sua Deo offert.*

Quemadmodum tibi obedire, & parere obstrictus sum; sic etiam donare & offerre mihi debeo, & ad manus tuas me resignare, quia tuus totus sum. Tuis inquam sum, idque iustissimas ob causas: tuus, quia creasti me, & esse, quod habeo, mihi dedisti: tuus, quia me in hoc esse conseruasti, prouidentieque tuæ beneficijs & officijs me cumulasti: tuus, quia me ex seruitute in libertatem afferuisti, non auro, aut argento, sed pretioso sanguine tuo: sum denique tuus, quia toties me redemisti, quoties ex peccato aliquo me eruisti. Si itaque tot nominibus tuus sum, & tu vicissim meus sis Rex, meus Dominus, meus Redemptor, & liberator meus, ecce conuerto me, ut dem tibi quod tuum est, hoc est me ipsum, trado me tibi in mancipium & seruitum, ecce do tibi clauēs, & dominium meæ voluntatis, ut posthac amplius nec meus sum, nec alterius, sed totus tuus, ut non viuam mihi, sed ut viuā tibi: adeo ut tue comedam, siue bibam, siue quid aliud agam, omnia ad gloriam tuam referam. Me tibi fito, ut disponas de me, sicut de tuo, secundum voluntatem tuam. Si velis me viuere, mori, sanum aut infirmum esse, diutem aut pauperem esse, laudatum vel illaudatum esse, in omnibus me tibi offero in manus tuas me resigno, possessioni me ipsius renuncio, ut posthac non sim meus, sed tuus, donec id quod tuum est per iustitiam, etiam sit tuum cum mea voluntate. Tu enim ipse animum nobis addidisti, ut te misericordiam flagitarem, cum diceret per vnigenitum filium tuum; *Petite, & accipietis, quæ ite, & inuenietis, pulsate, & aperietur vobis.* Spem quoque nostram erexisti, dicens per Prophetam, *Non est Deus iustus & Saluator præter me.* Conuertimini ad me omnes fines terræ, & salui eritis. Age igitur, Domine, si tu ipse nos vocas, & inuitas, & expandis brachia tua, ut ad te curramus, cur non speremus te nos recepturos? Tu non es, Do-

Luc. 11.

Esa. 43.

mine, sicut homines, qui cum dant depauperantur, ideoque intuiti rogantur. Tu, Domine, talis non es, quia quemadmodum tibi nihil deedit, cum omnia largiris, sic etiam iniquo animo non fers, cum rogaris: ideoque perere à te misericordiam, non est importunitas, sed obedientia: tu enim, ut te peteremus, præcepisti. Illud est te honorare, te glorificare: dum enim oramus te, profitemur te DEVM, te vniuersalem Dominum, te donatorem omnium, à quo peti debent omnia, cum tu solus sis, qui potes dare omnia. Imò tu ipse hoc sacrificij genus tibi offerri præcepisti, dicens; *Immo-la Deo sacrificium laudis, & redde altissimo vota tua. Et inuoca me in die tribulationis, etiam te, & honorificabis me.*

Psalm. 49.

Motus igitur, Domine, hoc benignissimo mandato tuo, venio ad te, & precor, ut des mihi omne id, quod tibi debeo; hoc est, ut te adorem, te timeā, te reuear, te laudem, tibi pro beneficijs tuis gratias agam, te amem ex toto corde, in te omnem spem meam ponam, tuis sanctis mandatis obediam, me totum offeram tibi, tuis me manibus totum commendem, atque eo modo & has, & similes gratias à te petere discam, ut semper foris ante oculos meos, & intus in corde meo tuam gloriam, & animæ meæ salutem constituam.

Oro etiam te, Domine, ut mihi concedas peccatorum meorum remissionem, veram contritionem, & poenitentiam: & da mihi gratiam, ne in posterum offendam te denuo, neque ijs peccatis, quæ hactenus mihi familiaria fuerint, neque alijs quibuscunque: potissimum verò gratiam peto à te, & virtutem ad castigandam meam carnem, refranandam linguā, mortificandos cordis appetitus, dispersas imaginationis meæ cogitationes colligendas, ut sic totus reformatus, & renouatus, merear esse viuum templū, & gratum, in quo moreris, habitaculum. Largire mihi virtutes etiam illas quibus habitaculum tuum non solum purgetur, & mundaletur, sed etiam ornatur, ut sunt nominis sancti tui timor, firma spes, profunda humilitas, integra patientia, clara discretio, paupertas spiritus, perfecta obedientia, continua fortitudo, & diligentia in omnibus rebus, quæ ad tuum cultum & obsequium pertinet, ante omnia verò ardentissima charitas, tam erga te, quam erga proximum. Et quia scio me omnibus his indignum, & nihil horum meruisse, memor esto Domine misericordiæ tuæ. Memorare, quod non vis

Ezech. 33, 18

Luc. 5, 32.

Eccli. 3, 5.

2. Reg. 9.

Psalm. 85.

mortem peccatoris, ut ipse testatus es: sed ut conuerteretur & viuat. Recordare, quia non venit vnigenitus filius in mundum vocare iustos, sed peccatores. Memento quanta fecit, quanta passus est, à die natiuitatis suæ, usque dum in Cruce moreretur: quorum omnium nihil passus est pro se, sed amore meo: quæ omnia clementissime Pater, offero tibi in sacrificium pro peccatis meis & pro omnibus necessitatibus meis, & quicquid flagito in nomine illius, & non in nomine meo flagito. Quia de te dicitur, quod honoras patres in filijs, & vni parcis propter alium, (quemadmodum & Dauid fecit honorans Miphiboseth propter patrem eius Ionathan) honora igitur & tu vnigenitum filium tuum, benefaciens mihi propter amorem illius, quia ipse meus est Pater, & secundus Adam meus, & ego filius illius, licet immorigerus. Aspice, Domine, quia ego ad te confugio, venio ad ostium misericordiæ tuæ, expono tibi paupertatem meam, detego tibi vulnera mea tanquam vero Medico, & cum tali spiritu inuoco te, & in conspectu tuo effundens animā meam, orationē, à Dauide quondā compositam, dico; *Inclina Domine aurē tuam, & exaudi me: quoniam inops & pauper sum ego. Custodi animam meam, quoniam sanctus sum: salua fac*

fac seruum tuum Deus meus sperantem in te. *Miserere mei, Domine, quoniam ad te clamaui tota die: laetifica animam serui tui, quoniam ad te Domine meam laetavi. Quoniam tu, Domine suavis mihi es, & misericors: cor dñi omnibus invocantibus te. Auribus percipe Domine orationem meam: & intende voci deprecationis mee. In die tribulationis mee clamaui ad te: quia exaudisti me. Non est similis tui in dijs Domine: & non est secundum opera tua. Omnes gentes quascunque fecisti, venient, & adorabunt coram te Domine: & glorificabunt nomen tuum. Quoniam magnus es tu, faciens mirabilia: tu es Deus solus. Deduc me Domine in viam tuam, & ingrediar in veritatem tuam: laetetur cor meum ut timeat nomen tuum. Confitebor tibi Domine Deus meus in toto corde meo, & glorificabo nomen tuum in aeternum.*

ORATIO AD SPIRITUM SANCTUM.

Ag. 2. **O** Sancte Spiritus Paraclète, qui in die Pentecostes super Apostolos descendisti, charitateque & gratia, & sapientia eorum impleuisti pectora: Oro te per illam ineffabilem misericordiam & liberalitatem, dignare sinum animæ meae implere tua gratia, ineffabilique dulcedine amoris tui interiora mea viscera.

Veni Sancte Spiritus, & emitte cœlitus lucis tuæ radium. Veni pater pauperum, veni dator munerum, veni lumen cordium. Veni consolator optime, dulcis hospes animæ, dulce refrigerium. Veni medicine languentium, Veni purgator criminum, Veni fortitudo fragilium, Veni peccantium remedium, Veni Doctor humilium, Veni destructor superbientium, Veni omnium viuientium singulare decus, morientium unica salus. Veni Deus meus, & adorna tibi thalamum, in quo dignè te cum omnibus diuitijs & misericordijs suscipiam. Inebria me dono sapientiæ,

illumina me dono intellectu, rege me dono consilij, confirma me dono fortitudinis, instrue me dono scientia, vulnera me dono pietatis, & transige cor meum dono sancti tui timoris.

O dulcissime amator mundorum cordium, vre & inflamma omnia mea viscera igne amoris tui suauissimo, vt accensa in te rapiantur, & in te ferantur, quies vltimus finis, & omnium bonorum abyssus.

O dulcissime sanctarum animarum amator, cum tu, Domine, non ignores, quod per me, & à me nihil possum, extende piam manum tuā super me, & fac, vt exeam me, & perueniam ad te. Proinde, Domine, abije in terrā, mortifica, extingue & dissolue in me quicquid vis, vt in omnibus me tuæ voluntati facias conformem. Vt in posterum sit vita mea perfectum coram te sacrificium, seu potius holocaustum, quod tui amoris igne totum comburatur.

O quis mihi dabit, vt ad summum illud bonum tandem admittar? Respice Domine, respice, & vide quomodo hac paupercula creatura ad te nocte dieque suspirat, anima dico mea, anima mea ad te fitit Deum viuum. Quando veniam & apparebo ante faciem gratiæ tuæ? quando intrabo in locum admirabilem tabernaculi tui, vt perueniam ad domum Dei mei? quando me adimplebis læticia vultus tui? quando præsentia tuæ gloriæ satiabor? quando per te liberabor ab omni tentatione, & transgrediar huius mortalitatis parietem? O fons æterni splendoris, reduce me, Domine, ad abyssum æterni boni, à quo creatus sum, vt ibi cognoscam te, sicut & cognitus sum, & te diligam, sicut à te dilectus sum: vtque te videam, & teque fruar in societate omnium electorum cœlestium, quemadmodum

& tu me vidisti ab æterno,

Amen.

¶ (o) 30

P A R S N O N A.

BREVEM CONFITENDI ET COMMUNI- candi methodum illis qui hac Sacramenta frequentant ma- ximè deservientem, tradens.

*Cur multi
in consien-
tia examine
magnam in-
ueniant dif-
ficultatem.*

Multi ex illis qui pietatem vnicè colunt, ac sapius confitentur, varijs sapè scrupulis diuexantur, eo quod non rarò examinantes conscientias suas, nihil inueniant, quod confiteri debeant. Cum enim ab vna parte credant & sciant pro certò se à peccatis non esse planè immunes, & ab altera parte nullum crimen inueniant; conqueruntur, & turbantur in animo, putantque se nunquam bene confiteri.

Psal. 18.

Delicta quis intelligit? ab occultis meis munda me Domine. Altera ratio seu causa est, quia peccata iustorum (qui, teste Sapiente, septies quoque in die cadunt) potius sunt peccata omissionis, quam commissionis, quæ difficulter admodum cognoscuntur.

Prou. 24.
Omne peccatum fit aut omissione aut commissione.

Pro horum intelligentia sciendum est, quod omnia peccata sunt vel commissione, hoc est, opere aliquo malo commisso; vt sunt, furari, occidere,

mœchari, &c. aut omissione, cum scilicet bonum aliquod opus facere negligimus, vt si Deum non amemus, si ieiunia, si penitum horarum, si diuinum officium, &c. intermittamus. Horum duorum generum peccatorum cum prima consistant in actione, facile percipiuntur, & cognoscuntur. Alia verò, quia non consistunt in faciendo, sed in facere (vt ita loquar) omittendo, difficiliora sunt: quod enim non est, non potest videri, aut non facile sese manifestat. Propterea mirandum non est, personas spirituales (maximè si simplices sint) non inuenire subinde peccata, quibus obnoxij sunt, cum huiusmodi rarò incidant in peccata commissionis, atque alia, quæ sunt omissionis, difficile cognoscantur. Hinc oritur, vt, dum quod confiteantur non inueniant perturbentur & affligantur.

Ad remedium huius difficultatis visum est mihi hoc loco in gratiam talium hominum hoc Memorabile in medium adferre, in quo potissimum omnia peccata enumerantur. Quia verò peccata hæc præcipue aut in Deum, aut in nos ipsos, aut in proximum sunt; nos etiam hunc ordinem sequemur, & in

& in tres partes diuidemus, vt commodius de triplici hac negligentia differamus. Horum autem delictorum, et si nonnulla vix sint venialia, sunt tamen omnia defectus, & imperfectiones, & nonnunquam etiam peccata venialia. Quare qui ad perfectionem aspirant, non debent hac in Confessione omittere, sed confiteri, si non semper, (neque enim hoc necessarium est) saltem aliquando, & maxime in festis solennioribus, ne semper superflua sua prolixitate Confessario molesti sint. Alijs temporibus potest vniuique hinc desumere, quæ maxime faciunt ad propositum, & conscientiam suam exonerandam.

SEQVITVR MEMORIALE.

Post generalem Confessionem, priusquam incipiat particularem suorum peccatorum enumerationem, de quatuor sequentibus culpam suam dicat.

Primò, quod ad hoc Sacramentum non veniat cum debita preparatione; & quod tantam in examine suæ conscientie diligentiam non adhibuerit, quanta requirebatur, sicut supra diximus.

Secundò, quod dolorem & contritionem de peccatis non habuit tantam, neque etiam tam firmum propositum illa in posterum vitandi, quam & quantum habere debuit.

Tertiò, quod non accessit ad tremendum illud Eucharistie Sacramentum cum tali puritate conscientie, atque deuotione, qualem illud Sacramentum postulat; quodque post Communionem non eam mentis quietem & deuotionem seruauerit, quam tanti hospitii & Domini requirebat aduentus.

Quartò, quod debita cum diligentia vitam suam non emendauit, quodque de die in diem in Dei cultu & pietate non profecit; sed quod in antiqua tepiditate & negligentia subsistit, forsitan etiam retrogressus est.

Post hæc ad alia procedat iuxta ordinem sequentem.

ERGA DEVM.

DE O sumus obligati ad habendas tres illas virtutes Theologicas, Fidem, Spem, & Charitatem: & in singulis earum potest culpam suam dicere, hoc modo.

CIRCA CHARITATEM. quod Deum non amauit ex toto corde, & tota anima, prout debuit: sed quod amorem suum potius collocauit in creaturis, & mundi huius vanitatibus, neglecto Creatore.

CIRCA FIDEM. fidem se non habuisse tam firmam, quam Christiana iubet professio: nec studuisse confestim a se repellere fantasias & cogitationes dubias, quas in rebus fidei Diabolus subinde obijciebat.

CIRCA SPEM. quod in tribulationibus & angustiis occurrentibus cum firma spe & fiducia ad Deum non confugit, quodque subinde inordinate doluit, animumque despondit, quod ex desperatione ortum est.

CIRCA PVIRITATEM intentionis, quod opus Domini non fecerit cum intentionis puritate, tantum propter amorem Dei: sed subinde vt videretur, subinde ex vitiis, nonnunquam quia appetitui suo placebat, & conueniebat: aliquando etiam propter vtilitatem & commodum proprium.

Confiteatur, quia tardus fuit & negligens in satisfaciendo diuinis vocationibus & inspirationibus, sæpe resistens Spiritui sancto, exiguum fugiens laborem & molestiam. Est autem hæc culpa valde spiritualis & secreta, maximeque digna, quæ nunquam non grauet nostram conscientiam, & in Confessione exprimitur.

Granat. Opusc. spiritual.

Similiter quod gratus non fuit diuinis beneficijs, vti debuit: quod debitas pro illis Domino non reddidit gratiarum actiones: quod ex illis non sumpsit occasionem Deum feruentius amandi, & tantorum bonorum largitori fidelius seruendi.

Quod sæpe Dei sui oblitus fuit, & ex corde suo tanquam exulem exclulit, quem semper ante oculos habere, & in cuius conspectu ambulare perpetuo debebat.

CIRCA PATIENTIAM in aduersis: quod aduersa minus patienter sustinuit, quod non æquanimiter illa de manu Domini suscepit, tanquam in suam sibi vtilitatem immissa, nec debitas pro illis reddidit Deo gratias. Hoc paulò specialius & fufius ceteris poterit explicare; si conscientiam difertuerit.

Confiteatur etiam, quod sacrificium Missæ, diuinumque officium, & loca sacra raritus frequentauit; & in ijs, atque in ipsius sanctissimi Sacramenti præsentia debita non vacauit deuotioni.

ERGA SEIPSVM.

Homo constat ex multis partibus: habet enim corpus cum omnibus suis sensibus, & animam cum omnibus suis appetitibus, & spiritum cum omnibus suis potentijs, hoc est, intellectu, memoria, & voluntate: & sic potest peccare contra rectitudinem & ordinem, quem in singulis debebat obseruare.

Primò igitur confiteatur, quod corpus suum non eo rigore & asperitate, qua debuit, tractauit: vt in edendo, bibendo, veltiendo, dormiendo, & alijs similibus rebus: sed quod illud in delicijs nutriuit, ei blanditus sit, & suuilius fuerit amicus.

Secundò, quod tam imaginationem, quam reliquos sensus negligenter custodiuit, neque refrænauit, vt par erat: sed quod vagus fuit & circa sensus variè diffusus: vt in audiendis, videndis, loquendis, imaginandis rebus otiosis, & vanis: quæ postea causam præbuerunt, quod & in corde suo, & attentione orationis parum collectus fuit.

Tertiò, quod affectus suos non mortificauit, nec voluntati suæ contraria fecit, vt debebat, sed secutus est illam, & in omnibus ei obediuit, quod non fuit tam humilis in corde & opere, quam æquum erat: quod vilem se & miserum non agnoscebat, vt est, nec se pro merito tractat.

Quartò, quod tepidus & ignauus fuit in Orationibus, & quod non raro in medio Orationis existens, filium illius ob causam leuissimam abruptit, nec debita cum attentione & deuotione precibus vacauit.

ERGA PROXIMVM.

Confiteatur initio, quod proximum debito amore, & iuxta Dei præceptum requisito, non amauit.

Quod non subuenit ei in sua necessitate tanto fauore & auxilio, quanto debuit & potuit. Quod eius miserijs non ita condoluit, nec Deum pro illo deprecatus est, vt debebat.

Quod non debito & conuenienti zelo exarsit, publicas videns Ecclesiæ calamitates, vt sunt hæreses, bella, persecutiones, &c. & quod Deo illas ex toto corde, totisque viribus non commendauit.

Qui subsunt Superiorum potestatibus, dicant se obedientiam & reuerentiam ijs non exhibuisse, quam debebant: qui autem præsumunt inferioribus, filiis, famulis, & subditis, quod eos non docuerunt, corripuerunt, necessaria quæque illis non dederunt, nec debita cura eos obseruauerunt.

(..)

Vuu

CIRCA

CIRCA PECCATA
COMMISSIONIS.

Postquam sic enumerata sunt peccata omissionis, statim subiiciat poenitens illa, quæ dicuntur commissionis, percurrens decem præcepta, & septem peccata mortalia, aut capitalia, in singulis ea exprimens, quæ conscientiam pungunt. Quod si breuitati studeat, tantum dicat, quæ cogitatione, & locutione, & opere commisit. Deinde confiteatur ea, quæ pertinent ad statum & officium, quo fungitur, ea proferens, quæ contra regulam, & obligationem sui status commisit: ut si Religiosus sit; an vio-

lauerit aliquod trium votorum, aut statutum aliquod suæ regulæ. Index, Medicus, Mercator, Aduocatus, &c. an in ijs quæ ad suam pertinent professionem, deliquerit.

Omnibus his accusationibus absolutis, concludat suam confessionem, dicens: Horum, aliorumque omnium peccatorum, quæ cogitatione, locutione, & opere commisi, me reum confiteor: & Deo culpam meam dico, petens à te Pater, qui diuina fungeris hac in parte auctoritate, absolutionem & poenitentiam pro illis agendam, Amen.

(o)

SEQVITVR BREVIS IN-
STRUCTIO.

QVA OSTENDITUR QVA CVM REVERENTIA & deuotione ad sanctissimum corporis & sanguinis Domini Sacramentum se fideles preparare debeant.

Vemadmodum sanctissimum Altaris sacramentum cæteris Sacramentis omnibus maius atque præstantius est, ita maiorem etiam à nobis munditiam atque preparationem pro sui susceptione requirit. Quia in alijs Sacramentis operatur Dei virtus, sed in hoc vera atque realis præsentia ipsius Dei. Ac proinde præter animæ per sacramentum confessionis emundationem, specialem etiam fumentis exigit deuotionem. Ad quam excitandam tria hæc peculiariter deseruiunt. Primum est timor & reuerentia diuinæ maiestatis in hoc sacramento præsentis: quandoquidem certo credimus in hac parua Hostia contineri Deum omnipotentem, coeli & terræ conditorem, mundi Dominum, gloriam Angelorum, requiem Beatorum, iudicem omnium seculorum: quem laudant Angeli atque Archangeli, quem Cherubini ac Seraphini adorant: ante cuius conspectum virtutes cælorum contremiscunt, non quod eum aliquando offenderint, sed quod considerando maiestatem atque altitudinem illius summæ atque præstantissimæ diuinitatis se coram illa non nisi abiectissimos vermiculos esse consueant. Quamvis hic timor nullam in ipsis poenam sed singularem reuerentiam operetur: quia intelligunt huic infinitæ bonitati & pulchritudini timorem cum primis deberi.

*Reuerentia
& timor.*

Crescet autem hic affectus timoris in homine, si multitudinem peccatorum & negligentiarum suarum quotidianarum consideret: Si enim Angeli atque cælorum virtutes illum à quo creati sunt, quæque nullo vnquam scelere offenderunt tantopere metuunt: quantum metuere debet illum vilis terræ vermiculus, qui sæpius creatorem suum flagitijs immanibus ad iram prouocauit?

Hoc est igitur primum quod considerare debet qui ad Dominicam mensam accedit: dicendo intra se ipsum cum ingenti reuerentia. En pergo suscepturus Deum non modò in animam, sed etiam in corpus meum.

*Opes diuinæ
enificationis.*

Hic autem timor spe illa quam idem Dominus nobis præstat temperandus est: ut consideremus, quod ipse pro singulari sua pietate atque clementia compatiens nostræ infirmitati ac miseriæ, ad eandem

mensam verbis dulcissimis nos inuitet, cum dicit: *Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis* Matt. 11. pondere, nimirum mortalitatis & passionum veltrorum, & inuenietis requiem animabus vestris. Et alibi cum Pharisei arguerent in eo quod cum peccatoribus manducaret, respondit: *non egere illos qui sani sunt medico, sed qui male habent. Et se non venisse vocare iustos, sed peccatores ad poenitentiam.* Ex quibus facillè peccatores qui de suis peccatis contriti sunt, animum & confidentiam ad hoc cæleste conuiuium accedendi, capient.

Fames verò ac desiderium, quod cælestis hic panis à nobis requirit ut in anima nostra suscitetur, cōsiderandi nobis sunt effectus huius Sacramenti: atque expendenda ingèria illa bona, quæ ijs, qui deuota mente illud suscipiunt secum adfert: quæ tanta sunt ut nullis verbis explicari possint.

Per hoc enim Sacramentum diuina gratia nobis confertur. Per illud Christo capiti nostro vnimur & incorporamur. Per illud meritorum sacratissimæ passionis Christi participes efficiamur. Per illud renouatur in nobis cruciatuum Christi memoria. Per illud charitas nostra inflammatur, debilitas roboratur, & spiritalis suauitas in suo fonte qui Christus est degustatur. Per illud noua in nobis proposita & bene agendi desideria suscitantur. Per illud æternæ vitæ pignus nobilissimum nobis datur. Per illud peccata & negligentie quotidianæ delentur, & homo ex attrito, contritus efficitur: hoc est à morte ad vitam suscitatur. Per illud ardor passionum & concupiscentiarum in animabus nostris restinguitur. Per illud Christus animas nostras ingreditur, ut habitet in eis & habitando nos sibi similes efficiat, ut quemadmodum Pater in ipso manens, vitam illius sicut ipse in Euangelio testatur, omnia in illa operabatur, vitamque illius sibi quam simillimam reddebat: ita ille vnumquemque se dignè suscipientem huius Sacramenti virtute sibi quam maximè conformem faciat, ut dicere possit cum Apostolo. *Vinus Gal. 3. autem iam non ego, vivit verò in me Christus.*

Itaque si omnes hos effectus, panis hic cælestis in animabus illorum operatur qui eum munda cum conscientia sumunt, quis ita omnis sensus expere atque ita sui ipsius hostis erit, ut hunc panem qui tales effectus

les effectus in omnibus se dignè manducantibus operatur, non suscipere desideret, atq; illius ingenti cupiditate non teneatur?

In harum rerum consideratione debet se quilibet occupare illo die quando communicaturus est, v. suscitet in se tres supradictos effectus in quibus actu.

alis deuotio ad huius celestis epuli sumptionem requisita, consistit,

Quam etiam non parum excitabunt sequentes orationes, si pia cum mentis deuotione possibilique attentione legantur, quia in illis inueniet anima pia verba & considerationes, quibus in se tres prædictos effectus facile suscitet.

P A R S D E C I M A.

ORATIONES VOCALES ANTE ET POST communione recitandas complectens.

ORATIO DEVOTA ANTE COMMU- nionem dicenda.

I E laudo, tibi gratias ago, dulcissime Domine, Seruator & Redemptor mi, pro tantis tuis beneficijs, quæ in tam vilem & miserabilem creaturam conferre dignatus es. Tibi gratias ago, Domine mi, pro omnibus miserationibus tuis, quibus erga genus humanum vñs es, in mysterio sanctissimæ tuæ Incarnationis; præcipue verò in Natiuitate, Circumcisione, in templo præsentatione, in fuga tua Aegyptiaca, in ieiunio & tentatione, in laboribus & itineribus multis, in prædicationibus & persecutionibus mundi huius, in tormentis & doloribus acerbissimæ tuæ passionis, & in omnibus his, quæ in hoc mundo pro me passus es. Ante omnia verò gratias tibi ago immensas, pro ineffabili amore tuo, qui te pro me pati impulit, qui sanè omnibus operibus tuis sine vlla comparatione maior est. Insuper & quas possum gratias ago, quòd non dedigneris me ad sanctissimam tuam mensam admittere, participemque tui ipsius, & omnium meritorum inestimabilisque thesauri tuæ passionis facere. O Deus meus, & Saluator meus; quomodo hanc nouam misericordiam tuam potero compensare? Quis es tu, & quis sum ego, quòd tu Dominus supremæ Maiestatis, dignaris te venire in luteum terrenumque habitaculum meum? *Domine tuam Domine decet sanctitudo in secula seculorum*: cur itaque venis in domum meam, quæ nunquam non malignitate abundat? Cælum hospitium & sedes tua est, & terra scabellum pedum tuorum: quia & cælum & terram implet gloria tuæ Maiestatis: quomodo itaque non abhorres ad tam vile hospitium meum diuertere? *Ergone putandum est, inquit Salomon, quòd verè Deus habitet super terram? si enim cælum & celi caloribus te capere non possunt, quanto minus hac exigua domus meam non capiat?* O res admiranda, quòd qui sedet super Cherubim, & intuetur abyssos, nunc sese vsque ad hanc abyssum humiliat, & in infimo loco sedem suæ Maiestatis collocat.

Parum tuæ infinitæ bonitatis visum est, quòd Angelos nostro ministerio destinaisti, ipse ad nos venire voluisti, & in animas nostras intrare, vt proprijs manibus illic negotia nostræ salutis operareris. Ibi tu visitas infirmos, lapsos erigis, doces ignorantes, reducis errantes, quid multis? tu ipse es qui curas ibi vulnera, & languores nostros omnes, non alterius manibus, sed proprijs; non longè petita medicina, sed propria carne, proprioque tuo sanguine.

O optime Pastor, quàm abundè satisfecisti pro Granat. Opus. spiritual.

missioni tuæ, quam olim per Prophetam dedisti dicens: *Ego pascam oues meas, & ego accubare faciam eas*. Sed quis erit dignus hac gratia? quis erit dignus tanto beneficio? Sola tua misericordia, Domine, nos dignos potest facere bonis tam infinitis: & quoniam sine illa nemo dignus esse potest, illa sit Domine mihi propitia, illa me tantorum mysteriorum faciat participem, faciat & me gratum tam inestimabili beneficio. Suppleat quæso quidquid mihi deest gratia tua, dimittat mihi omnia peccata mea misericordia tua, præparet animam meam Spiritus tuus, ditent paupertatem meam merita tua, & eluat omnes maculas animæ meæ totiusque vitæ meæ sordes sanguis ille tuus pretiosus, vt possim dignè tremendum hoc Sacramentum suscipere.

Exhilarat me, Deus & Domine mi, quoties recordor insignis illius miraculi, quando mortuus Eliseus mortuum cadauer solo tactu corporis sui resuscitauit. Nam si tantum potuit corpus mortuum Prophetæ, quid non poterit corpus viuum omnium Prophetarum Domini? Certus sum Domine mi, quòd tua potentia non est minor potentia Prophetæ, & fateor quòd anima mea non minus mortua est, quam corpus illius hominis; nec minoris efficacæ actus hic, quam ille. Quare itaque non debeo simile beneficium expectare? Quare maiora miracula faciet corpus in peccatis conceptum, quàm corpus conceptum à Spiritu sancto? quare maiorem prærogatiuam habebit corpus serui, quàm corpus Domini? Quare non resuscitabit sacratum corpus tuum animam, quæ cohaeret, aut coniungitur tibi, dum resuscitet ille corpora quæ ab ipso attinguntur? Et quia corpus hoc resuscitatum fuit, etiam vitam non perierit, sola virtute ossium beati Prophetæ; placeat quæso infinita misericordiæ tuæ, Domine mi, dare mihi vitam per medium huius Sacramenti petenti, vt iam non viuam ego, sed tu viuas in me. O bone Iesu, per illam inestimabilem charitatem & amorem, qui te pro me pati fecit, & ignominiosissimam mortem subire, supplex te oro, vt velis me mudare ab omnibus peccatis meis, & vicissim omni virtutum genere, omnibusque meritis tuis me adornare, gratiam insuper mihi donare, vt sanctum hoc Sacramentum tanta cum humilitate, & reuerentia, tanto cum timore & tremore, tanto cum dolore, & cum penitentia peccatorum meorum tanta, denique tanto cum amore & charitate suscipiam, quantam requirit augustissimū hoc Mysterium, Da mihi, benignissime Domine mi, eam intentionis puritatem, cum qua dignè ad mensam tuam mysticam accedere possim, ad gloriā nominis sancti tui, & ad remedium omnium infirmitatum & necessitatum

Vuu 2 sitatum

Nalm. 92.

2 Reg. 8, 27.

Dan. 3.

ficatum mearum; utque potens sim me defendere his armis contra inimicos meos, meque sustentare hoc cibo in vita spirituali: fac denique me vnum tecum hoc amoris Sacramento interueniente: offerendo tibi hoc sacrificium pro salute omnium fidelium, tam viuorum quam mortuorum, ut omnes etiam adiuuantur virtute inestimabili huius Sacramenti, quod pro salute omnium est institutum & consecratum: tu qui viuus & regnas in secula seculorum. Amen.

ORATIO S. BONAVENTURÆ

post Communionem.

Domine Deus meus, quomodo ausus sum te alloqui vilissima creatura? nam fetidissimus sum, horribilis sum, sterus vermisque nequissimus & vanissimus homo. Tu autem Deus Deorum: Dominus Dominantium, omne bonum, honestum, & pulchrum, omnis utilitas, omnis amicitia, omnis suauitas, fons splendoris, fons melodie, fons odoris, fons dulcoris, fons amoris & intimus dilectionis amplexus. Et tu rogas me & ego fugio, de me es sollicitus, de te non curo, mihi semper seruus, & ego te semper offendo, te mihi tribuis, & ego te contemno: me ergo vanitatem & nihil diligis, & te infinitum & inenarrabile bonum sperno: fetorem, horrorem, mortalem dolorem, tibi o beatissime, benignissime, amantissime sponse praepono. Plus me allicit creatura, quam creator: vanitas quam aternitas: detestabilissima miseria, quam summa felicitas. Plus me inclinant sordes, quam eleuet pulchritudo, seruitus quam magnitudo, amaritudo quam dulcedo. Nam meliora sunt vulnera diligentis, quam fraudulenta oscula inimici, & tamen plus approbo hoc affectu fraudulenta oscula, quam vulnera diligentis. Sed ne reminiscaris Domine delicta mea, vel parentum meorum, sed pietatis tue viscera, & dolorem tuorum vulnerum. Non quod ego, sed quod tu pro me sustinuit, considera. Si me ut ostendis diligis, cur me relinquis? cur fatigari permittis? Me ergo, amantissime, tene timore, restringe amore, quiesce dulcore. Dulcissime sponse nequeo, nescio, tibi volo seruire, tibi adhaerere toto corde, imò vix pericula amare. Hoc operari in me tu potes, tu scis, tu vis & à me exiges. Quid ergo? Deficiam in beneplacito meo, vel tu in tuo? Obsecro ut non praeualeat homo, sed Deus. Nolo in hac contrarietate deficere, nec succumbere, sed succurre festinanter. Viuendo luxuriose, & me nimis, & tuas creaturas lasciuie amando, totam meam substantiam dissipavi. Nunc recognoscenti miseriam & penuriam meam, atque famelico appetitu ad paternam misericordiam viscera redeunt, me oculis tuæ pietatis agnosce, & dignare mihi radijs tuæ gratiæ lætambundus occurrere, & cum amplexibus pacis & quietis largiaris oscula. En recognosco quod in cœlum, & in totam curiam cœlestem, & Ecclesiam Romanam, imò in omnem creaturam tuam, & coram te, te contempto peccavi, & malum coram te feci. Et certe non sum dignus vocari filius tuus, nec mercenarius etiam seruus, aut aliqua vilissima creatura, sed misereri mei, & dele iniquitatem meam, ut iustificeris in sermonibus tuis & vincas cum iudicaris, quia dicunt animæ meæ non est salus ipsi in Deo eius. Obsecro iube, ut detur mihi charitatis stola, fidei feruentis annulus, in calceamentis & eleuantis, & confirmantis spei protegantur pedes, ut sic ebrius tuo sanguine, totus in te resoluam amore. Iniret dolor tuus intima mea, & omnem amorem expiet alienum. Sim tecum crucifixus mundo, ut sic mortuus, vita mea sit tecum abscondita in Deo. O vita mea, vita felix quæ abscondita est ipsi mundo, & sociata ipsi Christo, in Deo centro suo, quietatur. Vnum est mihi necessarium, & solum vnum quero. Abscedat ex-

phantasmatum multitudo. Vnus est dilectus meus: vnus est amor meus Iesus Christus, Deus meus, sponsus meus. Nihil ergo mihi sapiat, nihil delectet, nihil afficiat nisi Iesus Christus. Totus sit meus, totus sim suus, & fiat cor meum vnum cum ipso, nihil indicans me scire, vel amare, vel affectare, nisi Dominum IESVM CHRISTVM, & hunc crucifixum, qui cum Patre & Spiritu sancto viuere & regnare, Per omnia secula seculorum, Amen.

ORATIO SVB MISSA DICENDA.

In qua Patri mors virginis, Filij sui offertur.
Ex diuersis D. Augusti. locis
concinmata.

O Clementissime, supremeque cali & terræ Creator, quamuis ego vilissimus sum & omnium peccatorum maxime detestabilis, tamen vnâ cum Ecclesia offero tibi pretiosissimum sacrificium, Vnigenitum scilicet Filium tuum, pro omnibus meis peccatis, quæ vsque huc commisi, & pro beneficijs omnibus, quæ hactenus à te percepi. Aspice pie Pater piissimum filium, pro me tam impia passum. Respice clementissime Rex quis patitur, & reminiscere benignus pro quo patitur. Nonne hic est, mi Domine, innocens ille, quem vt serum redimeres filium tradidisti? Nunquid non auctor vitæ hic est, qui vt ouis ad occisionem ductus, tibi quæ vsque ad mortem obediens factus, atrocissima non timuit necis genus subire? Recole totius salutis dispensator, quia hic est ille, quem et si ex tua virtute genuisti, mea tamen infirmitatis participem fieri voluisti. Verè hæc est tua Deitas, quæ meam induit naturam, crucis ascendit patibulum, quæ in assumpta carne triste tulit supplicium. Reduc Domine Deus meus, oculos tuæ Maiestatis super opus ineffabilis pietatis. Intrare dulcem natum toto corpore extensum: Cerne manibus innoxias pio manantes sanguine, & remitte placatus scelerum, quæ patrauerunt manus meæ. Considera inermem latus crudeli perfossam cuspide, & renoua me sacro fonte, quem inde credo fluxisse. Vide immaculata vestigia, quæ non steterunt in via peccatorum, sed semper ambulauerunt in via tuâ, diris confixa clauis, & perforce gressus meos in semitis tuis, & fac me odio habere benignus omnes vias iniquitatis. Oro te, Rex Sanctorum, per hunc sanctum Sanctorum, per hunc Redemptorem meum, fac me currere viam mandatorum tuorum, ut ei valeam spiritu vniri, qui mea non horruit carne vestiri. Nunquid non attendis, pio Pater, adolescentis filij charissimi caput, nitæa ceruice deflexa, pretiosissimam resolutum in mortem? Aspice mitissime Conditor dilectæ sobolis humanitatem, & miserere super infirmi plasmatis debilitatem. Candet nudum pectus, rubet cruentum latus, tensa arent viscera, decora languent lumina, regia pallent ora, procera rigent brachia, crura pendunt marmorea, rigat tenebratos pedes beati sanguinis vnda. Specta gloriose Genitor gratissima proliis lacerata membra, & memorare benignus quæ mea est substantia. Conspicere Dei hominis penam, & relaxa conditi hominis miseriam. Vide Redemptoris supplicium, & redempti dimitte delictum.

Ecce hic est Adlocutus meus apud te Deum Patrem. Ecce Pontifex summus, qui non alieno eget expiari sanguine, quia proprio resulget perfusus cruore. Ecce hostia sancta, beneplacens & perfecta, in odorem suauitatis oblata & accepta. Ecce agnus sine macula, qui coram se tondentibus obmutuit: qui alapis cæcus, sputis illitus, opprobrijs affectus, os suum non aperuit. En qui peccatum non fecit, peccata nostra pertulit, & liuores nostros suo liuore sanauit.

Quid

Ex cap. 7.

Quid commisisti dulcissime puer, vt sic iudicare-
ris? Quid commisisti amantissime iuuenis, vt aded
dure tractareris? Quod scelus tuum? quæ noxa tua?
quæ causa mortis? quæ occasio tuæ damnationis?
Ego enim sum tui plaga doloris, tuæ culpa occisio-
nis. Ego tuæ mortis meritum, tuæ vindictæ flagiti-
um. Ego tuæ passionis liuor, tui cruciatus labor. O
mirabilis censuræ conditio, & ineffabilis mysterij
dispositio. Peccat iniquus, & punitur iustus; delin-
quit reus, & vapulat innocens: offendit impius, &
damnatur pius: quod meretur malus, patitur bo-
nus: quod perpetrat seruus, exoluit Dominus: quod
committit homo, sustinet Deus. Quò nate Dei, quò
tua descendit humilitas? quò tua flagrauit charitas?
quò processit pietas? quò excreuit benignitas? quò
peruenit compassio? Ego enim inique egi, tu poena
multaris: ego facinus admisi tu ultione plecteris.
Ego superbiui, tu humiliaris. Ego tumui, tu attenu-
aris. Ego inobediens extiti, tu obediens scelus ino-
bedientiæ luis.

Ex cap. 8.

Ecce omnipotens Deus, Pater Domini mei, di-
spone benignus, quo miseraris mei, quoniam quic-
quid pretiosius inueni, deuotè obtuli: quidquid cha-
rius repperi, suppliciter presentavi. Direxi tibi Ad-
uocatum meum, dilectum filium tuum. Amplecte-
re serenus pastorem, & respice misericors allatam
proprijs humeris ouem. Oro te pie Pater, da mihi,
vt per hanc orationem merear illum habere Aduo-
catum, quem nullo meo merito, sed ex pura tua gra-
tia mihi dedisti Redemptorem, Amen.

*ALIA ORATIO SUB MISSA, AUT
alio quocunque tempore legenda.*

A Doro, laudo, glorifico te, Domine Iesu Chri-
ste, benedico & gratias ago tibi, fili Dei viui,

quia voluisti sanctissima & tenerima membra tua
tam immaniter pro me affligi, & lacerari. Benedico
singulis & omnibus illis, pro amore & honore tui.
Saluete pedes Domini mei, pro me extensi, laniati,
& duris clauis transfixi. Saluete genua, toties pro
me in terram posita, & toties eundo defatigata. Sal-
ue pectus floridum, amore mei totum mutatum, &
liuoribus vulneribusque deformatum. Salue latus
sacratissimum, lancea pro salute mea crudeliter a-
pertum. Salue cor amabile, piuum, & suauē, durissi-
mo pro me ferro traiectum. Salue dorsum sanctissi-
mum, multis flagellis laceratum, & multis plagis
dilatatum. Saluete charissima brachia, amore mei
extensa, & cruci affixa. Saluete manus delicate, pro
salute mea clauis perfossa. Saluete humeri candi-
dissimi, pro me sugillati, & asperrimo Crucis pon-
dere contusi. Salue collum niueum, & os mellitu-
um, pro me aceti & fellis amaritudine repletum. Et
vos aures benignissimæ saluete, quæ propter me tot
iniurijs, contumelijs & blasphemijs fustis oppleta, &
grauiter offensa. Saluete oculi beati, qui pro me tot
lachrymarum riuulos effudistis. Salue caput nobi-
le, spinis immaniter lacinatum, vt me corona glo-
riæ condecorares.

Clementissime Iesu, saluto pretiosum corpus tu-
um vniuersum, quod pro salute mea flagellatum,
vulneratum, crucifixum, mortuum, & sepultum est.
Salue pretiosissime sanguis, qui effusus, & pro me
Patri oblatu es. Salue anima nobilissima nostri Sal-
uatoris, quæ afflicta & angustata es, vt ego maiori
fruerer latitua. O dilectissime Domine, oro te per
sacratissima membra tua, vt mea sanctifices, & ab
omni forde emacules, quibus cum tuam Maiesta-
tem offendi, malis meis seruans appetitibus. Oro
Domine, ignosce mihi, tu qui viuis & regnas in se-
cula seculorum, Amen.

PARS VNDECIMA.

INSTRUCTIO SIVE REGVLA

BENE VIVENDI.

PRO HIS QUI DEO PRIMUM SER- uire incipiunt.

Ntequam de virtutibus quibus Deo
seruire volentem instructum esse oportet,
agamus, necessarium est declarare,
quis potissimum finis in spiritali vita
spectandus sit: siquidem illius ignorantia
fit vt plurimi extra veram semitam in incertum
oberrent.

Finis itaque totius negotij huius est corrigere ac
mortificare vitia naturæ, ac hominem ex carnali, ef-
ficere spiritualem, & ex vitioso virtuosum: vt finem
suum propter quem creatus est, Deum videlicet,
consequi possit. Finis est creare hominem nouum
non de terra sed de celo: non ex carne sed ex spiritu:
non conformem imagini Adam terreni, sed coele-
stis: non secundum primæ generationis, quæ per na-
turam fit, affectus & conditiones: sed iuxta secundæ
generationis, quæ per gratiam efficitur. Finis deni-
que est, hoc agere quod Deus Ieremia Propheta præ-
cepit, quando ait. *Ecce constitui te hodie super regna,
vt encellas, & destruas, & disperdas, & dissipas, & adi-
fices, & plantes.* Vt nimirum ex anima omnes appe-
titus & inordinatæ cupiditates, quas ex vtero ma-

Granat. Opus. spirital.

tris & corruptela peccati traximus, euellantur: &
pro eis virtutes quæ ex noua generatione & adop-
tione filiorum Dei existunt, plantentur. Nam quæ
modum is, qui hortum in aspero & inculto monte
constitutus, & ex electis arboribus constitutus est,
primum industriad omnem adhibet, vt frutices
omnes & siluestria germina eradicentur, ac tum
primum arboribus fructiferis eum conserit & or-
nat: sic qui ex anima sua constituere vult hortum con-
clusum & Paradisum deliciarum, primum omnes
herbas noxias ac vitiorum spinas funditus eradica-
re, ac extirpare, deinde loco earum pulchros virtutū
& gratiarum flores plantare, debet. Cui simile faci-
unt illi qui in tabula venustam icunculam aliquam
delineaturi sunt: hi primum à ligno omnē inæquali-
tatem, & deformitatem quæ secum è syluis aut mō-
tibus adduxerat, auferunt, dolent & expoliunt eam
quididissime: atq; his peractis quascunq; libet figu-
ras & imagines in tabula sic polita depingunt. Eadē
diligentia opus est in hoc rerum nostrarum statu,
quo natura humana per peccatum non parum debi-
litata & corrupta est, ad destruendas & euerrendas

Simile.

Vuu 3

primæ

primæ generationis reliquias, ad componendam animam, & illam virtutibus secundæ generationis adornandam, & decorandam.

Simile.

Vnde quemadmodum inter fructus quidam sunt, qui confestim vt collecti fuerint ex arbore manducari possunt: alij verò necesse habent aliquamdiu coqui, aut pluribus diebus accommodari quo naturalis eorum amaritudo temperetur: sic nosse debemus in homine duos status fuisse, vnum ante culpā alterum post culpam: Primus erat eius perfectionis & maturitatis, vt nihil in ipso ad accommodandum vel auferendum reperiretur: in altero tam multa erant corrigenda & perficienda, vt vix quicquam in illo sit quod non prius igne Spiritus sancti purgandum & decoquendum sit, vt omnem suam malitiam perdat.

Hoc itaque est præcipuum & maximum huius negotij documentum.

*Turpis error
eorum, qui
nouitiorum
directioni
presunt.*

Ex quo clarè perspicitur, quanto in errore versentur nouitiorū magistri qui alijs minoribus in rebus distenti, omnes vires suas non intendunt ad mortificationis studium: hinc etenim provenit quod tales in sola semita materna, hoc est in solis naturalibus bonis aut malis permaneant, quod non minoris est absurditatis quam si quis lignum aliquod informe ita vt esylua excisum fuit, in ædificium insignis pulchritudinis & decoris inserat: aut oliuas virides vt ex arboribus colliguntur, mensæ apponat.

De necessitate mortificationis.

*Duo sunt
modi boni-
tatis.*

Cum finis mortificationis sit hominem bonum & virtuosum efficere: ne te forsitan qualiscunque modus bonitatis decipiat, anima duerte duos esse modos probitatis: vnus est naturalis: qualis est eorum qui ex naturæ pronitate boni sunt & mansueti: alter spiritualis: qui à gratia, atque à timore & amore Dei ortum habet, qualis est iustorum. Inter hos autem duos modos bonitatis hoc interest: quod cum priori nec gratiam nec gloriam quis mereri: cum posteriori vtramque possit acquirere. Itaque prima & principalis cura magistrī debet esse, vt in animo nouitij spiritum timoris & amoris diuini suscitet: quod omnibus medijs ad hoc seruientibus (vti sunt orationes, meditationes, & frequens Sacramentorum vsus) curabit: Alioqui quicquid fecerit corpus efficiet sine anima, & Adamum aliquem argillaceum, ex creta compactum, spiritu vitæ carentem: quod parum utilitatis adfert Religioni Christianæ, quandoquidem vsus & experientia quotidiana demonstrat, tales non nisi probitate sua naturali niti, nec aliud esse quam bonam animam quæ in quamcunque partem flecti & conuerti possit, cum nemini resistere nouerint.

Eccli. 9.

Quapropter pluri faciendus est homo alioqui à natura ad malum propensus, qui ex timore Dei peruersis inclinationibus suis continuum bellum indicit, quam alius ad bonum natura pronus, cui timor Dei deest: *Melior est enim vt Sapiens ait: Canis viuus leone mortuo: quia sine spiritu vitæ nihil quantum magnum Deo gratum esse potest.*

*Finis spiritu-
alis vitæ bi-
partitus est.*

Ex his quæ diximus perspicuum fit finem superioris statum duo in se comprehendere: nimirum vitiōrum omnium ab anima extirpationem; & virtutum insertionem: quia vnum necessario consequitur aliud. Etenim sicut in rebus naturalibus non potest fieri generatio sine alterius corruptione, ita non possunt in anima generari virtutes, nisi primum noxiæ vitiōrum spinæ radicitus euellantur: nec spiritus liberè dominari, nisi prius caro moriatur:

Gal. 2.

Hos duos fines acquisierat Apostolus cum ait: *Christo confixus sum cruci: & cum subiungit: Vnus autem iam non ego: significat mortem veteris ho-*

minis cum omnibus malis habitibus, quem virtute crucis Christi superauerat: cum verò addit: *Vt vero in me Christus, dat intelligi resurrectionem & vitam noui hominis, qui non erat conformis effectibus carnis & sanguinis, sed virtutibus & exemplis Iesu Christi.*

Eosdem fines complexus est Christus Dominus & Saluator noster his verbis: *Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me.* *Mat. 10. Luc. 9.*

Quia dicens, *abneget semetipsum*, proposuit nobis primum & immediatum mortificationis finem, qui est propriam voluntatem & naturam, cum omnibus affectibus & appetitibus eius, abnegare ac perimere, nec pacem cum eis inire, multo verò minus ita agnoscere, vt eas amplecti aut eorum suasionibus parere velimus. Secundum verò & vltimum finem declarauit, quando dixit *sequatur me*: hoc est, omnia vitæ meæ facta & exempla, atque omnes quas in me reperit virtutes imitari atque factis exprimere cōtendat. In eo denique quod ait, *Tollat crucem suam*: hoc est, laboribus nullis pareat: principale medium siue instrumentum, quod ad vtrumque hunc finem adipiscendum requiritur, indicauit: quia tam in vitijs elidendis, & natura comprimenda & subigenda, quam in virtutibus conquirendis, labore ac sudore opus est: nam in vtroque par est difficultas.

Considerationes ad mortificationis amorem hominem excitantes.

Ex prædictis luce clarius cognoscere licet: qualis sit conditio nouæ huius militiæ & professionis ad quam homo vocatur: non enim vocatur ad vitam quietam & omnis laboris expertem (vt quidam imaginantur: sed ad crucem, ad labores, ad continuum cum passionibus certamen, ad paupertatem & nuditatem: ad immolandum Deo semetipsum & propriam voluntatem in sacrificium: & denique ad mortificationem illam de qua dixit Dominus: *Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet: si autem mortuum fuerit, multum fructum adfert. Qui amat animam suam, perdet eam: & qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam.* *Ioan. 12.*

Non est parum vincere naturam, ex carne spiritui, ex terra cælum, ex homine Deum facere. Nam vt cili fuerit, panis ex lino fiat necessarii est, præcedere multos & graues labores, propter distantia quæ inter vtrumque est: quanto ergo grauiore labores & difficultates anteire debent hanc mutationem hominis in Deum. Ferunt serpentem cum pellem vult mutare angustum aliquem saxi meatum querere, vt ex illius constrictione veterem pellem post se cogatur relinquere: Quomodo ergo is qui se veteri homine spoliare, & nouo superuestire cupit, hoc assequatur viuendo vitam largam & delictosam, delictis omnibus affluentem? Non potest fieri generatio sine corruptione: nec potest homo peruenire ad id quod non erat: nisi prius relinquat id quod erat: quod sine ingenti labore effici nequit. Vita Christiani finem *Vita Christi* respicit supernaturalem: vires etiam plusquam naturales præsupponit: itaque ipsa etiam debet esse supernaturalis hoc est supra naturam, ad quod pertingere non possunt caro & sanguis. Væ Christianitati cū modus viuendi fuerit laxus: scilicet enim fit vt homo cum hac laxitate vitam viuat laxam & delictosam, & vna laxitas aliam adducat laxitatem, & vna commoditas aliam commoditatem: ac tandem in profundum malodemeniat.

Talis deberet esse vita Christianorum, vt sicut mare pati non potest corpora mortua sed in litus statim

simile.

Reg. 19.

statim eijcit: & sicut cacabus bulliens omnem à se immunditiam per spumam expellit: sic eadem emitteret atque reijceret à se omnem spumam & mortuos quos haberet. Assume igitur serue Dei animum virilem, & ad opus accingere, puta Deum tibi dicere. *Surge & comede grandis enim tibi restat via.*

Verum ut ad propositum reuertamur: cum duo sint quæ semper ob oculos habere debemus in hoc mortificationis negotio, videlicet vitiorum extirpatione, & virtutum plantatio, in duas etiam tractatum hunc partes distribuimus, quarum prima de morti-

ficatione vitiorum: altera de virtutum exercitijs ac totius hominis interioris renouatione agat: non quod hæ partes in usu & exercitatione sua distinctæ sint, (quia virtutes plantari nequeunt sine vitiorum eradicatione) sed ut melius materia de qua tractamus intelligatur, maxime cum multò clarius cernamus vitia quæ nos impugnant, quam virtutes quæ nobis desunt, ut quod vna via nancisci non valeamus, per aliam assequamur.

(0) 30

PARS PRIMA. DE MORTIFICATIONE VI- TIORVM ET PASSIONVM. MEDIA AD HOC DESERVIENTIA.

CAPVT III.

Quid primum
hominis qui
vitam mu-
tare deside-
rat faciendum

RDINEM igitur prædictum sequendo, primum ad quod conari debemus est, ut ex regno animæ omnes lebusos foras eijciamus, terramque hanc maledictam ab omnibus spinis & tribulis repurgemus. Hoc est, eniti quisque debet ut naturam vincat atque omnes malos & peruersos habitus, qui partim propter vniuersi cuiusque conditionem naturalem, partim ob malam consuetudinem illi adherent extirpet. Itaque primum omnium quod facere debet quisquis in alium hominem mutari desiderat, est, ut inclinationes primi hominis cognoscat, hoc est inimicos quibuscum bellum gerere debet.

Diligenter itaque omnes conscientie tuæ laterbras inspiciat, & quæ sint vitia ad quæ maxime propensus est, examinet, num ad odium, num ad iram, num ad gulam, num ad acediam, num ad inuidiam, num ad loquacitatem, num ad adulationem, num ad iactantiam, num ad vanam gloriam, num ad otium & desidiam, num ad delicias & voluptates corporis, num ad superbiam, num ad præsumptionem, num ad luxuriam, num ad pusillanimitatem, & angustiam cordis, num ad auariciam & tenacitatem, hæcque cetera omnia vitia percurrat, ac secum firmiter statuat, tam insigne ac singulare opus aggredi cuiusmodi est vincere seipsum, & omnia hæc monstra ab animo exterminare, nec prius quiescere aut somnum oculis dare, quam de illis triumphum reportarit.

Vita se ostē-
dunt eū quæ
ad contra-
rias virtutes
enititur.

Has autem inclinationes & vitia nulla via melius intelliget, quam si ad contrarias virtutes acquirendas enitatur, quia in virtutum usu, statim repugnantia vitia, contradictione sua se manifestant: nunquam enim clarius cernit homo vitia naturalia nisi quando ea relinquere & contrarios virtutum actus exercere conatur: quemadmodum quis laqueo capta non prius se captam esse animaduertit, quam cum auolare contendit.

Et quoniam nimis operosum foret particulatim, ad singula vitia & passionem descendere, præsertim cum breuitas præsentis libelli longiorem tractationem non patitur, contentus ero primum lectorem ad illos remittere qui hanc materiam, accuratè tractant, nimirum ad Mortificationes Henrici Harphij, & ad librum Seraphini Firmani quem inscripsit, Victo-

riam suipsius, ubi reperiet omnia ad hoc negotium requisita,

Iuuabit plurimum hanc mortificationem, examen propriæ conscientie, quod ut minimum semel in die faciendum est, in quo debebit secum in iudicium intrare, ac omnes peruersas affectiones suas ad lucem proferre, singula verba cogitationes & actiones, necnon intentionem, feruorem & deuotionem qua cum opera sua peragit examinare, seque pro excessibus arguere, ac aliquam à se penitentiam exposcere, gratiam denique à Deo diligentissimis precibus postulare: omnes has inordinatas affectiones superandi.

Novi personam quandam, quæ quoties in examine vespertino se in loquendo excessisse advertebat, pro penitentia forcipe linguam præscindebat, aliam item, quæ ob eandem culpam flagris se cadebat: ad horum exemplum quisque suas penitencias sibi statuet.

Vtilissimum etiam fuerit sumere sibi qualibet hebdomada particulare aliquod vitium expugnandum, & secum aliquid ferre quod mentem excitet, & sui propositi admoneat: Vide licet, carnem aspero aliquo fune, aut alia simili re quæ ipsam molester cingere, ut hac molestia stimulante, animus propositi sui sæpè recordetur, ac in opere suscepto non dormitet sed vigilem & constantem se præstet.

Proderit præterea non parum si homo suam propriam voluntatem frequenter in rebus etiam licitis abnegare assuescat, ut illam tanto promptius & facilius in rebus illicitis abnegare valeat, si adhuc quibusdam adueritatibus & laboribus minus necessarijs vltro se ingerat, quo postea in necessarijs animo non concidat, quemadmodum aiunt Socratem facere solitum fuisse, quemadmodum etiam faciunt, militiæ operam dantes, qui tempore pacis in talibus se exercent, quæ tempore belli maxime illis vsui futura sunt: Nullam sibi requiem permittat in hoc opere donec voluntati propriæ interitum prorsus attulerit, eamque quoad fieri potest sepeliuerit, ut nihil amplius in se habeat, quod vel diuinæ vel eorum qui vicem Dei obtinent voluntati resistat.

Instrumentum generale ad hanc mortificationem assequendam est fortitudo illa de qua diximus supra. Per quam superentur omnes difficultates, quas hoc negotium maximas secum adducit, quando-

Examen con-
scientie ad-
iuvat morti-
ficationem.

Vita est spi-
ritus habet do-
minum vitium
expugnandum

Voluntas in
rebus licitis
sæpè abnegā-
da, ut ad il-
licitorum ab-
negationem
tanto promptior sit.

Instrumentū
generale ad
mortificationem
nem conse-
quendam
quod sit.

Vnu 4

quidem

Matth. 11.

quidem robustissima quæ in mundo sunt, nimirum natura & consuetudo, euincenda & expugnanda sunt, quod sine animo excelsio & forti fieri nequit. Hinc est quod Saluator ait: *Regnum caelorum vim patitur, & violenti rapiunt illud.*

Itaque sicut is qui in ferro laborat, malleum nunquam deponit propter duritiem materiæ quam tractat, sic ille qui in virtutum & vitiorum exercitijs occupatur, nunquam debet esse sine hac fortitudine propter perpetuam difficultatem quæ cum illis coniuncta est, sed certo sibi persuadere, quod tales aliquando ipsi se obiectura sint occasiones, quæ efficere possint ut animum abiciat, & ab inceptis desistat. Quod etiam sæpe prius labi eum necesse sit, & multas lachrymas propter occurrentes difficultates profundere, non raro etiam prorsus desperare & de seipso diffidere.

Mortificatio
regia sancti-
tatis via.

Verum hoc apud se pro indubitato teneat hanc esse regiam illam viam quam omnes sancti calcant: hanc enim esse veram virtutum probationem, hanc denique esse penitentiam & limam qua omnis vitiorum rubigo ab anima tollitur, nec aliam inueniri certiorē & securiorē rationem penitendi ad cognitionem Dei, & sui ipsius. Non despondeat animum licet sæpenumero cadat: (imò quamuis millies vno die labatur, toties resurgat, ac spem suam in superabundanti bonitate Dei reponat.) Non turbetur aut contristetur si quasdam passionēs perfecte omnino vincere atque expugnare nequit: Quædam enim post aliquot annos facile superatur, quæ antea nullo labore vinci poterant: ut hinc manifeste pateat cui potissimum assensenda sit hæc victoria. Frequenter etiam Deus vult in terra nostra manere aliquem leuissimum tum ad virtutis exercitium, tum ad humilitatis custodiam.

Magister bo-
nus quid ad
mortifica-
tionem com-
modis adfert.

Plurimum etiam in hac mortificatione commodi adferet bonus & diligens magister: huius enim officium est omnes discipuli sui peruersas inclinationes & cupiditates exploratas habere atque ijs congruam medicinam facere. Quarum hoc præcipuum est ut lanceam directè in ipsum dirigat atque passionibus illius semper repugnet ita ut si arrogans sit & præsumptuosus, ipsum in exercitijs humilibus & abiectis occupet, si delicatus in operibus duris & asperis, si proprietarius, omnibus quæ habet ipsum spoliaret, super omnia verò propriam voluntatem illius frangat in rebus etiam licitis, ut cum necessarium fuerit ad abnegandum se in rebus illicitis promptus & facilis sit. Et quemadmodum bonus equus, ut equum tractabilem, & sibi per omnia morigerum & obedientem faciat, non contentus est illum per viam aliquam rectam & planam duxisse, sed modo per hanc, modo per aliam viam impellit, modo in hanc, modo in aliam partem sapienter inflectit, ut tempore necessitatis eum sine villo negotio vertere ac tractare possit, non aliter bonus magister, discipulum exercebit illiusque appetitus & inclinationes frangat & abnegabit, ut voluntas illius ad abnegationem assuescatur, non sit dura, inflexibilis atque intractabilis, sed placida, facilis atque parata ad omnia quæ imperata fuerint.

Esa. 48.

Quod nil fecerit, postea cum illius opera in aliquo vti voluerit, ita eum durum & inflexibilem inueniet, ut quercui non absurde comparari possit, ac populo illi cui dictum est per Esaiam Prophetam: *Scio quia durus es tu, & nervus ferreus cernix tua, & frons tua erea, scio quia prævaricans prævaricaberis, & transgressorem ex vtero vocavi te.* Hoc principale huius negotij documentum est, sine quo cetera omnia perexigui momenti sunt, nam chorum stasis horis frequentare, diuinas laudes persolvere, ceteraque officia quæ ab omnibus fiunt agere, quisque quan-

tumvis exiguae virtutis sit imitari potest: non enim in his actionibus offert se occasio ceterarum virtutum sublimiorum & perfectiorum, uti sunt Patientia, Obedientia, Charitas, Humilitas, Dilcretio, Subiectio atque alia similes actus exercendi, hæc namque perfectius elucescit in tribulationibus, in aduersarij rerum tolerantia, in contemptu sui, in officijs abiectis, in castigacionibus & specialiter in penitentijs, quæ sine sufficienti causa iniunguntur; in talibus enim vera demonstratur Patientia, quæ puritatem & sinceritatem virtutis maximè patefacit, & ante oculos omnium proponit. Quare optimum virtutis experimentum est. Nouitijs frequenter huiusmodi penitentijs iniunguntur, hic enim vniuersi quæque virtus manifestatur. Tali ratione probabant & exercebant antiqui SS. Patres suos discipulos quos instruedos susceperant, & si ad eundem modum hoc tempore instruerentur & exercebantur, monasteria plena essent non hominibus sed Angelis. Tali namque vniuerso, palea à tritico pulcherrimè secernitur. At quoniam à veteri SS. Patrum disciplina descimus, in hunc statum miserimum redacti sumus.

Eandem fortitudinem & seueritatem quam discipulus habere debet, quoad seipsum, magister habere debet in discipulum, ut excessus illius seuerè castigando & reprehendendo timeatur, eundem autem in secreto remotis arbitris blandè admonendo diligatur: caueatque quantum fieri potest ne odij aliquid signum erga ipsum demonstret, aut in aliquod verbum indignationis erumpat: hæc enim facile totius negotij successum possint impedire, cum præsertim nullum sit accommodatius medium omnia hæc ad desideratum finem perducendi, quam amor.

Caueat etiam ne illorum quos infirmiores ac phantasia aut melancholia deditos animaduertit, minorem quam ceterorum curam gerat. Ut enim D. Bernardus ait: aliorum se socium & fratrem existimare debet, horum autem tantummodo patrem: nec ante vllum sibi à labore quietem permittere, quam illos Christo iurificerit. Quando aliquem voluerit reprehendere hoc S. Gregorij dictum præ oculis habeat, quo monet ut lingua sit in reprehensione mansueta, manus autem seuera, hæc enim ratione & vitia corrigit, & neminem scandalizabit. Multa sunt & alia quæ in hac materia dici possent, sed sufficet nobis digito tantum indicasse, unde illa peti possint, ex illis nimirum quos paulò ante diximus. Nos autem ad cetera transeamus.

DE EXERCITIO ET VSV VIRTUTUM, ac primum de Charitate.

CAPVT IV.

E Radicatus è terra cordis vitiorum & passionum spinis, aliud nihil superest quam ut diuersis virtutum floribus & herbis conferatur, quo sic hortus hic conclusus & Paradisus deliciarum quem Deus inhabitat, perfectionem suam consequatur.

Inter has autem plantas prima & principalis est charitas, quæ quasi arbor vite in medio huius Paradisi constituenda est: cuius est diligere Deum super omnia.

Ad quam etiam pertinet primum lapidem spiritualis ædificij ponere: hoc est firmum & constans propositum nunquam aliquid agendi per quod thesauri huius iacturam faciat, quod per mortale peccatum fit. Sit igitur primum hominis Christiani fundamentum, ut Deum tanti æstimet, tanto in pretio habeat, tantoque studio hanc erga ipsum fidelitatem conservare studeat, ut potius Martyrium exemplo, prius omnia supplicia experiri malit, quam vel

vel semel vnum mortale peccatum admittere. Hoc semper prae oculis asiduo habeat, hoc in omni negotio timeat, hoc in orationibus suis à Deo petat, imò hac prima præcipua, & maxima omnium petitionum illius sit.

*Puritas in-
superioris.*
Præterea ad eandem charitatem pertinet, purificare oculum intentionis in omnibus actionibus nostris, ne queramus in illis proprium commodum, aut honorem, aut oblationem, sed beneplacitum & voluntatem Dei, ita ut omne quod facimus (vel pro nostra, vel pro alterius voluntate) id faciamus non coacti, aut ex pura cæmonia, aut ex necessitate, aut ut hominibus placeamus, sed alio aliquo mundi respectu, sed purè propter amorem Dei, sicut bona vxor suo seruit marito, non propter proprium commodum quod ab illo sperat, sed propter amorem quo illum complectitur. Nec tantum in principio aut fine operum debet homo hanc intentionem habere, sed etiam cum opus ipsum facit: sic facere debet, ut semper illud offerat Deo & actualiter Deum amet, ut etiam operans videatur non minus amare & orare quam operari; Et hoc modò non erit distractus in opere quod facit, sic enim Sancti operabantur, & hac ratione in operibus suis non distrahebantur.

Humile.
Videmus quod mater cum lauat pedes filij, aut mariti peregrè venientis, simul & seruit illi & amat illum, seruendoque & amando gaudet, & singularem ex ministerio quod facit gustum atque dulcedinem percipit. Taligitur modo cor nostrum affectum esse debet erga Deum creatorem nostrum, cum ei obsequium aliquod præstamus.

*Charitas
proximi.*
Ad eandem charitatem spectat, amare non tantum Deum, sed etiam omnia quæ Dei sunt, specialiter creaturas ratione præditas, & ad imaginem ac similitudinem illius efformatas, filios nimirum Dei & membra corporis eius mystici. Ita ut vno eodemque charitatis habitu Deum & illos diligat, Deum propter se, illos propter Deum, & in Deo, propter cuius amorem dignum est quod diligantur & in precio habeantur, quauis hoc propter se non merentur.

*Ad charitatem
proximi
quæ requiritur.*
Hic amor requirit à nobis ut nulli malum reddamus, de nullo malè loquamur, neminem temerè iudicemus, famam proximis non ledamus, defectus eius calemus, atque ora illi detrahentibus obstruamus.

*Galat. 6.
Matt. 22.*
Nec sufficit alicui iniuriam seu malum aliquod non facere, sed etiam necessarium est omnibus benefacere, omnibus opem ferre, omnibus bene consulere, omnibus offensas condonare, ab omnibus quos offendimus veniam orare, & super hæc omnia, onera, iniurias, simplicitatè, nauos & defectus omnium sustinere, iuxta illud Apostoli: *Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Christi.* Hoc charitas requirit in qua consistunt lex & Prophetæ, sine qua qui vellet aliquod spirituale ædificium condere nihil aliud ageret, quam is qui corpus formare vellet sine anima, quod nisi lapideum aut ligneum esse potest, non verum ac viuum.

DESPE.

CAPVT V.

*II. Virtus est
Spes.*
Spes officii.
Matt. 10, 22.
Secunda virtus, soror charitatis est Spes. Ad quam pertinet Deum respicere ut Patrem, & erga eum cor habere filij, cum reuera sicut nemo in hoc mundo est, qui dignus sit appellari bonus si cum Deo conferatur, sic etiam nullus est pater, qui tanto amore complectitur filios suos, quanto pater noster Deus nos complectitur. Sic etiam omnia quæ in hoc mundo eueniunt, sine prospera siue aduersa sint, crede quia sunt optima, & salutis tue conducibilia (cum ne passer quidem cadat sine illius prouidentia) & in

omnibus rebus od gremium illius recurre, explicas & detegens omnes tuas tribulationes in eius conspectu, sperans in immensam eius liberalitatem & in promissionem illius fidelitatem atque in arthanem beneficiorū ab illo perceptorum; super omnia verè in merita dilecti eius filij sperans fideliter, licet peccator sis, & miserrimus, Dominum tamen tibi propitium fore, & quando minimè expectabis; tunc omnia ad commodum tuum dispositurum, & propterea versetur semper in animo tuo illud Davidicum: *Ego autem mendicus sum & pauper, sed Dominus sollicitus est mei.* Quod si diligenter, Psalmodum, Prophetarum & Euangeliorum libros percurras, inuenies omnes plenos huius diuina prouidentia & sapientia: ex quibus indies magis animus tuus erigetur ut spem suam in omni aduersitate colloquet in Domino.

Sed & mihi crede, nunquam veram habebis pacem, animique tranquillitatem, nisi hoc ante omnia agas, ut habeas hanc fiduciam & securitatē: sine hac enim omnia te inquietabunt, perturbabunt, & solitudine perpetua exagitabunt, si autem hac adfuerit, nihil te turbare poterit cum Deum habeas defensorem, qui adiutor est omnium sperantium in se. *Psalm. 119. Esther. 13.* cuius etiam potentia nemo est qui possit resistere.

DE HUMILITATE.

CAPVT VI.

*III. Virtus est
Humilitas.*
Tertia virtus est, Humilitas tam interior, quam exterior, quæ est radix & fundamentum omnium virtutum. Ad quam pertinet ut homo se reputet creaturam vilem, abiectam, miserā, imò totius mundi miserrimam, indignam pane quo vescitur, terra quam pedibus calcatur, aëre in quo respirat, nec maioris seipsum faciat, quam foetidum & abominabile cadaver scatens verminibus cuius foetorem ne ipse quidem possit tolerare. Atque ob hanc causam ultro desideret vilipendi, aspernari, ab omnibus contemni, atque iniurijs & contumelijs affici, quandoquidem ipse Deum Creatorem suum, peccando vilipendit & magnis iniurijs affecit.

Amet etiam vilia & contemptibilia obsequia, nouissimum omnium se reputet, omnium pedes lavare, aliorum siue infirmorum siue sanorum impuritatem mundare cupiat: hocque summi honoris loco ducat, si omnium purgamentum aut scopa efficiatur, eo quod minoris ipse Deum æstimauerit quando illum offendit.

DE PATIENTIA.

CAPVT VII.

*IV. Virtus est
Patientia.*
Quarta Virtus est Patientia, quæ uti S. Iacobus inquit: *opus perfectum habet*, & ut ait Apostolus, signum probationis est, eo quod sit potissima declaratrix veræ ac legitimæ virtutis, speciatim prudentiæ ac discretionis.

Habet autem tres gradus. Primus est pati tribulationes & iniurias sine murmuratione, & quærela. *Tres patientie gradus.* Secundus est non tantum illas pati, sed etiam illas propter amorem Dei desiderare. Tertius est, gaudere cum adfuerint, quemadmodum de SS. Apostolis legitur, quod *ibant gaudentes à conspectu concilij, quoniam digni habiti essent pro nomine Iesu contumeliam.* *Act. 5. pati.* Et quamvis hoc sit opus magnæ perfectionis, nihilominus Novitius qui in principio conuersionis (quando feruores Charitatis & Spiritus sancti consolationes magis abundant) huc non pertinet, certò credat se nondum bonum esse.

Novitium, nec prospere semitam celestem ingressum esse.

DE PAUPERTATE SPIRITVS.

CAPVT VIII.

*V. Virtus est
Paupertas
spiritus.*

*Paupertatis
officia.*

Quinta Virtus est, Paupertas spiritus: ad quam pertinet non modò nihil proprii possidere: sed etiam omnes diuitias & opes propter Christum contemnere & nihilifacere: tanquam que sint materia Superbiae, Inuidiae, Auaritiae, Iræ, litii, atque omnium inquietudinum & turbationum. Ad eandem spectat, non tantum esse pauperem, verum etiam paupertatem diligere, neque illam solam diligere, sed etiam comites eius, vt sunt, fames, sitis, frigus, lassitudo, pauper domus, pauper lectus, tenuis mensa, vilis vestitus, tenuis suppellex, & omnia denique talia quæ paupertatem declarent, vt sic Christo conformetur, qui in paupertate natus & educatus, vitam duxit pauperrimam, & post mortem sepulchrum ab alio mutari coactus est. Qui ad hoc non pertingit necdum ad perfectam paupertatem, nec ad spiritus feruorem peruenit, adeoque nec in Deo nec in semetipso pacem quam desiderat inueniet.

DE CASTITATE.

CAPVT IX.

*VI. Virtus est
castitas.*

*Castitatis
officia.
Opul. 2. 4.*

Sexta virtus est castitas, ad quam pertinet cor, & corpus, (si fieri posset) habere Angelicum, & fugere, quantum licet omnes conuersationes, aspectus, commercia & amicitias, quæ quoquo modo possint illi obesse, personarum etiam quantumlibet spiritualium. Nam (vt optimè dictum est à D. Thoma) amor spiritualis sæpè mutatur in carnalem, propter similitudinem quæ est inter vtrumque.

*Remedium
aduersus im-
puras cogita-
tiones.*

Eiusdem quoque virtutis est, vt quotiescunque impura cogitatio cor hominis ingreditur, statim & eodem momento illum magna cum diligentia eliminat, atque repellat, non aliter atque si serpens aut ignitus carbo esset, ac sibi ante oculos proponat Christum crucifixum, cum omnibus illis doloribus & cruciatibus quos in cruce sustinuit, dum ex toto corpore sanguinis riuos emitteret, & dicat ei ex intimo cordis. Tu Domine cruci affixus es ne ultra peccarem, & ego te denuo offendam? Noli hoc Domine propter immensam misericordiam tuam & sanguinem mei causa effusum pati; Adiuua me Domine Deus meus, &c.

Proderit etiam crucis signo sæpè cordis locum signare, vt hac motione & horrore exteriori, facilius internas à se cogitationes expellat. Studeat vt sit tã castus & Deo fidelis, vt habeat oculos si fieri potest, sic oculos, ne videat quicquam quo datorem eorum possit offendere, & cum sese offerret occasio aliquid aspiciendi, dicat in corde suo dulciter: Ne placeat quæso Domine, bonitati tuæ, vt oculis quos mihi dedisti, & quos luce tua illuminas tanquam armis quibus te offendam abutar. Qui hanc honestatem & custodiam adhibuerit oculis suis, certus sit, quod Deus vicissim custodiet illum atque à multis temptationibus & peccatis liberabit ac proinde vitã in magna cordis pace ac tranquillitate transiget.

DE MORTIFICATIONE.

CAPVT X.

*VII. Virtus
est mortifica-
tio.*

*Mortificatio-
nis officia.*

Septima virtus est mortificatio omnium appetituum & propriæ voluntatis, quæ non est specialis virtus, sed potius generalis, omnes in se virtutes quarum munus est temperare ac domare passionis animi complectens. Ad hanc pertinet mortificare atque elidere non modò illos appetitus & desideria illicita sed etiam licita, vt ex vltimo atque consuetudine mortificationis in licitis, dexterior deinde atque expeditior sit in illicitis abnegandis & ne-

candis: Atque idcirco exercitium valde laudabile est vt quando quis in se cupiditatem manducandi, bibendi, loquendi, recreationem aliquam caprandi, domo egrediendi, hoc vel illud aspiciendi sentit, huic suæ voluntati statim repugnet, naturamque se in omnibus quærentem comprimat, vt ex hac mortificandi consuetudine, æquius pati possit frantum rationis in appetitionibus magis inordinatis, quales sunt, honorum, commodorum, deliciarum, aliorumque similium turbulentæ cupiditates.

In hac necessarium est quod magistri frequenter suos exercent Nouitios (vt supra monuimus, vt hac ratione naturalem duritiem propriæ voluntatis in eis frangant & fiant tractabiles atque ad obediendum paratiores, ne postea cum tractandi & exercendi sunt, veluti lignum durum disrumpantur.

Quotiescunque autem Dei seruus in aliquo se mortificauerit, existimet se insignem in celis coronam meruisse, & Deo tale obsequiū præstitisse quale Dauid Rex ei præstitit, quando aquam è cisterna Berthelemica sibi allatam, atque à se tantopere concupitam, Deo sacrificauit.

DE RIGORE ET ASPERITATE

vitæ.

CAPVT XI.

Octaua virtus, mortificationis soror, est Rigor & asperitas in cunctis rebus suis: in mensa, in lecto, in flagellis & dura corporis tractatione, ac denique in omnibus illis austeritatibus, quas significauit Apostolus quando ait: *In labore & vigilia, in vigilijs multis, in fame & siti, in ieiunijs multis, in frigore & nuditate, &c.*

Inter quas abstinentia magnæ utilitatis est ad omnia exercitia: quandoquidem carnem affligit, spiritum eleuat, passionibus domat, pro peccatis Deo satisfacit, & quod maximum est omnium malorum radicem, nempe cupiditatem amputat. Nam qui paucis contentus est, causam non habet cur multa desiderat. Neque modò ab omnibus malis hominem liberat, verum etiam ab omnibus discursibus, curis, & inquietudinibus, quibus subiecti sunt, qui corpori suo plus satis indulgere, atque illud laute tractare student: adeoque liberum & solutum eum reddit, quo se totum Deo tradere ac consecrare possit.

Hanc ob causam SS. Patres, qui deserta Aegypti incolere adeo propensi fuerunt ad hanc virtutem, nec alio spiritui pradius fuit S. Franciscus qui paupertatem corporis & spiritus maximopere coluit & suis commendauit. Quando hac virtus in hominibus defecerit, tum ruina proximi erunt, eò quod vitium huic virtuti contrarium (quod est inordinata ad cibum & potum, atque corporis voluptates affectio) non tantum ieiuniorum legis, sed etiam ceteras leges omnes violat: dum etenim sollicitè quaruntur voluptates, quas venter postulat, nulla lex est quam homo sibi tam sanctam esse putet vt eam non facile transgrediatur, maxime cum vna voluptas alteram, & vnum vitium aliud requirit, quemadmodum vna virtus alteram exigit.

Quicumque autem ab his ingentibus malis liber esse velit: hæc Apostoli Pauli verba cordi suo imprimat: *Multi enim ambulant, quos sæpe dicebam vobis (nunc autem & flens dico) inimicos Crucis Christi, quorum finis interitus, quorum Deus venter est. Ex quibus facile aduerteret non paruum malum esse quod tam copiosis lachrymis Apostolus deplangebatur.*

DE SILENTIO.

CAPVT XII.

Nona virtus est Silentium, quæ clauis siue custos est deuotionis, discretionis, castitatis, veritatis, innocentiae atque omnium aliarum virtutum.

Prou. 18. tutum. Sapiens enim ait: *Mors & vita in manibus lingue.* Cuius laudes qui nosse cupit, spiritualium rerum scriptores legat, & mirandas huius virtutis utilitates inueniet.

Psalm. 149. Quare quilibet Christianus pro hac virtute impetranda, Deum incessanter precetur, dicendo: *Pone Domine custodiam oris meo:* Et certò sibi persuadeat non magis posse conservari ceteras virtutes sine hac virtute silentij, quam thesaurum ingentem sine fero & clauē.

In loquendo quæ circumstantia obferuanda. Ad hanc virtutem pertinet, cum loquendum est has circumstantias diligenter obseruare, videlicet, quid loquaris, cui loquaris, de quo loquaris, quomodo loquaris, & qua cum intentione loquaris, atque alias his similes, vt hac cautione omnes scopulos in hac nauigatione tibi sese obijcientes securus euadere possis.

DE SOLITUDINE.

CAPVT XIII.

Decima virtus est solitudo. Decima virtus soror & socia silentij est Solitudo, quæ est velut antemurale Silentij: Hanc opus est vt diligit atque omni studio & industria curet, qui innocentiam custodire, pacem conservare, tempus fructuose transigere, consolationibus Spiritus sancti recreari, atque illius scalæ quam S. Bernardus quibusdam inclusis scribens depinxit, gradus, qui sunt, lectio, meditatio, oratio & contemplatio, ascendere cupit.

Ad hanc virtutem accipiendam necessaria. Ad hanc virtutem assequendam necessarium est naturam frangere atque illi non paruam vim adferre, quo societatem fugere, solitudinem amare atque omnem vitam suam in ea exigere possit.

1. Cor. 15. Et specialiter necessarium est consortia improborum & dissolutorum vitare, quæ est maxima fere mundi peltis, nec tantum incommodi adfert canis furiosus, aut vipera venenata quantum societas mala: quia vt Apostolus ait: *Corrumpunt bonos mores colloquia praua:* Teneat itaque seruus Dei assiduo in corde suo hanc Sapientis sententiam: *Qui cum sapientibus gradatur, sapiens erit, amicus stultorum similis efficietur.* Et quod idem alibi dicit: *Qui tetigerit pacem, iniquabitur ab ea, & qui communicauerit superbo induet superbiam.*

Eccles. 13. Hanc virtutem maximopere zelari debent magistri Nouitiorum, si multorum annorum labores & institutionem paucissimis horis perdi atque interire nolunt.

DE MODESTIA EXTERIORI.

CAPVT XIV.

Vndecima virtus est modestia exterior. Vndecima virtus est honestas & compositio exterioris hominis. Ad quam spectat id quod S. August. ait, ne in incessu, aut statione, aut vestitu, aut in locutione nostra quicquam sit eiusmodi quod oculos alicuius possit offendere, aut quod sanctitati nostræ minus conueniens sit. Quia contra facere indicium est leuitatis animi, virtutis nullæ, ac deuotionis perexiguæ. Quamobrem vna præcipuarum curarum boni magistri hæc debet esse vt Nouitium instruat, quomodo in incessu, in vestitu, locutione, conuersatione, disputatione, risu, moderandis brachijs, oculorum inflexione se gerere: qua cum sobrietate cibum capere, qua cum honestate in lecto iacere, qua cum reuerentia & deuotione in Ecclesia diuinis laudibus interesse, qua denique cum animi humilitate, puritate & pietate cum extrinseca, tum intrinseca ad altare accedere debeat. Idem facere debet in ceteris omnibus: Vt quoties cum hominibus acturus est, ita se gerat, vt illos exemplo suo edifice, & omnibus quasi quoddam sanctitatis exemplar sit. Vt non aliter atque is qui odoriferum quid attigit, odoris illius suauitatem diu

retinet, sic seruus Dei omnibus cum quibus conuersatur bonus odor sit:

DE AMORE OBSERVANTIE

regularis.

CAPVT XV.

Duodecima virtus est amor ingens ad omnes. Duodecima virtus est, amor ingens ad omnes ritus & obseruantias Ordinis quem professus est, neque tantum ad primarias atque præcipuas, quæ de Ordinis essentia sunt, sed etiam ad eas quæ minimæ videntur. Neque enim aliquid illis modicum appellari potest quæ ad sublimem finem videlicet ad Dei dilectionem omnes ordinat. Meminerit scriptum esse. *Qui spernit modica, paulatim decider.* Et. *Qui fidelis est in minimo, & in maiori fidelis est.* Illi namque qui res minimas transgredi nefas ducunt, à maioribus lapsibus securiores sunt: Et contra qui minora negligunt, paulatim in maxima flagitia labuntur. Manifestum enim est commune illud prouerbum, ex clauis amissione soleam e. qui perdit, ex solea perditione equum, ex equi denique corruptione, equitem sapenumero in summum discrimen adduci: Sic videmus ex parua scissura, totam vestem repente lacerari, atque ex vnius lapidis casu, totum ædificium ruere.

1. Reg. 15. Nemo primò statim saltu fit turpissimus, sed quibusdam quasi gradibus ad summa flagitia peruenit. Nihil est enim in Religione quantumlibet paruū quod modicum nominari possit, eò quod (propter votum emissum) sit actus religionis & obedientiæ, quæ sunt duæ maxima virtutes: religio namque omnium virtutum moralium præstantissima est, obedientia verò tantæ dignitatis, vt quemadmodum Propheta Samuel ait, sacrificijs etiam anteferatur. Recordetur sæpe Religiosus se sub poena peccati mortalis ad perfectionem quam professus est, tendere obligatum esse, à quo periculo non multum abest qui minima parui pendit.

Obseruantia illa magis amanda sunt, quæ corpori molesta sunt. Et quamuis omnes obseruantia atque cæremonia diligere atque obseruari debeant, specialius tamen illæ quæ difficultatem & molestiam sibi coniunctam habent, amandæ atque obseruandæ sunt: cuiusmodi sunt, ieiunia, silentium, abstinentia à carnibus, vigilia nocturna, solitudo, disciplina, atque alia similes: quandoquidem hæ faciunt vt Religio sit crucis Christi imitatio: hæ præterea ab hominibus mundanis nos distinguunt: hæ denique carnis superbiam atque ferociam edomant, & mentem ad exercitia spiritus excitant. Cumque natura humana quæ commodorum amica, laborum verò aduersaria est, nihil magis quam has austeritates execretur, idèò sollicitus hic inuigilandum est, ac solidiora fundamenta, columnæque validiores ibi subijciendæ sunt, vbi ædificium ponderosius & grauius est, idque tum propter negotij magnitudinem & excellentiam, tum propter periculi magnitudinem.

DE IMITATIONE FVNDATORIS

sue Religionis.

CAPVT XVI.

Decima tertia virtus est imitatio fundatoris. Tertia decima virtus Religiosorum propria est imitatio illius Patris sub cuius vexillo atque auspicijs militant, vt exempli causa, qui ex familia S. Francisci, S. Patris Francisci, qui ex Dominici familia, S. Patris Dominici vestigijs insistant, in quibus imitari debebunt, magnitudinem dilectionis, zelum salutis animarum, perseverantiam in vigilijs, orationum prolixitatem, abstinentiæ rigorē, paupertatis amorem, itinera pedestria, dormitionē in vestibus vt eò promptius ad Matutinas media nocte surgere possint, & alia similia, quæ qui pro Christi filijs haberi volunt, omnem indultriam adhibere de-

re debent vt per imitationem expriment, quo sic Patri suo in spiritu & moribus conformentur.

DE DISCRETIONE.

CAPVT XVII.

Decima
quarta vir-
tus est Dis-
cretio.

Prou. 4.

Decima quarta virtus est Discretio, quæ est ca-
terarum gubernatrix, & quædam quasi tax-
eas præcedens, atque omnes earum gressus
expendens siue mensurans: de qua Sapiens ait: *Ocu-
li tui recta videant, & palpebræ tuæ præcedant gressus
tuos.* Hæc pro comitibus habet, grauitatem, silentiū,
solitudinem, orationem, consilium, quietem homi-
nis interiorem & exteriorem, & profundam consi-
derationem omnium quæ facere ac loqui debet, vt
omnia hæc secundum rationem, postposita omnia-
lia passione sine affectione administrentur: De hac
virtute qui plura scire desiderat, tractatum Seraphi-
ni Firmani quem de hac virtute specialiter cōscrip-
sit, legat, ibi reperiet vnde cupiditati suæ satisfaciatur.

DE OBEDIENTIA.

CAPVT XVIII.

Vltima vir-
tus est Obe-
dientia.

Obedientia
quinque gra-
dus.

Luc. 10.

In obedientia
quæ superio-
ribus exhi-
betur tres a-
lij gradus.

Ecccl. 50.

Postrema virtus est Obedientia, quam idcirco
ad finem reieci, non quod omnium virtutum
vltima sit, sed quod omnium quasi virtutum
summarium siue breuiusculum sit, atque omnes cæte-
ras virtutes in se complectatur. Sumimus autem eā
hic quatenus est virtus generalis, cuius officium sit
ita in homine propriam mortificare atque necare
voluntatem, Deoque resignare, vt quoad fieri po-
test nihil in ipso sit quod diuinæ voluntati resistat
aut contradicat. In hac Obedientia quinque sunt gra-
dus. Primus est obedire præceptis diuinis. Secundus
est, obtemperare consilijs. Tertius est, Inspirationi-
bus & admonitionibus diuinis prompto animo pa-
rere. Quartus est diuinæ voluntati nos conformare
in omnibus quæcunque fecerit aut disposuerit circa
nos, qualiacunque illa sint siue prospera, siue aduer-
sa; firmaque fiducia credere omnia hæc de manu illi-
us, ad nostrum bonum proficisci. Quintus est, obe-
dire illis qui vices Dei gerunt, vt puta ministris &
vicarijs illius, in omnibus quæ imperauerint, & re-
miniſci scriptum esse: *Qui vos audit, me audit, qui
vos spernit, me spernit.* In hac autem obedientia tres
solent assignari gradus, quorum primus est, impe-
rata tantummodo extrinsecus perficere sine voluntatis
assensu aut intellectu approbatione. Secundus
est, tum ipsis operibus, tum voluntate obtemperare.
Tertius est, opere, voluntate & intellectu obedire, qui
est supremus obedientiæ gradus, nec vnquam inue-
niri potest sine vera humilitate, resignatione & di-
scretione.

Hæc sunt Christiane lector, primariæ virtutes, qui-
bus necessarium est adornari animam quæ templi
Dei & vas electionis esse desiderat, de qua dici possit
illud Sapientis: *Quasi vas auri solidum, ornatum om-
ni lapide pretiosum.*

Sunt autem à nobis summam duntaxat tradi-
ta, vt earum amplificatio huius doctrinæ informa-
tori relinquatur, quod efficere poterit partim SS.
exemplis, partim sacrarum literarum testimonijs,
partim eorum quæ legit, quæ vsu ipso didicit, & quæ
denique Spiritus sancti instructione percepit, ad rem
accommodationem.

QUÆ AD IVMENTO ESSE POSSINT
ad prædicta in opus conferenda.

CAPVT XIX.

Negari non potest in omnibus de quibus huc-
usque disseruimus, magnas inesse difficulta-
tes, quia tum ad naturam & antiquos mores

relinquendos, tum ad virtutes acquirendas magnis
laboribus & sudoribus opus est, labor etenim com-
munis virtutum materia est. Reliquum igitur est,
vt pro eorum quæ hæc faciliora & leuiora fieri pos-
sint differamus, quia parum utilitatis adferret bo-
num cognoscere nisi etiam modus consequendi il-
lud præscribas, quemadmodum parum prodesset
infirmo cibos ante se habere, nisi appetitum illos
manducandi habeat.

Horum autem mediocrium præcipuum est deuo-
tio, quia ad hanc virtutem propriè & principaliter
spectat hominem ad actiones virtutis & pietatis
promptum & alacrem reddere: Ita vt alia virtutes
sint quasi onus siue iugum Domini, hæc verò quasi
humertus & alæ quæ illas sustentant vt leuius feren-
tur atque in opus conferantur adiuvant.

Hoc vt intelligatur, sciendum est difficultatem
hanc non ex ipsa conditione vitij aut virtutis profi-
cisci, cum vitium sit contra naturam: virtus verò se-
cundum eam, atque idcirco vitio difficultas, virtuti
autem facilitas inesse debuit: sed a subiecti quod
est cor humanum per peccatum à suo statu deiectū,
corruptione. Hinc enim fit vt quemadmodum pa-
lato non sano insipidus est cibus qui sano est suavis
& incundus, & quemadmodum lux infirmis oculis
molesta est, quæ benè valentibus est amabilis & gra-
ta; sic virtus insipida est, vitium verò suauis, nõ quod
in seipsis considerata eiusmodi sint, sed propter ma-
lam dispositionem subiecti, quod est cor nostrum
malignitatis veneno infectum.

Cum igitur hæc ita se habeant, necessarium est
providere de aliqua medicina, qua hæc cordis no-
stri malitia corrigatur, & ad talem statum reduca-
tur, vt bonum diligat, & quæ huic contraria sunt, o-
dio habeat, sine quo fieri non poterit vt vel vitia ex-
tirpentur, vel virtutes acquirantur, hoc autem pro-
priè ad deuotionem pertinet, quæ nihil aliud est,
quàm ros quidam celestis & flatus Spiritus sancti,
exaltatio & spiratio gratiæ illius, ignis Fidei, Spei,
& charitatis, mirabilis splendor & suauitas, quæ na-
scitur ex diuinarum rerum meditatione, quæ ita cor
hominis immutat in Deum & transformat, vt il-
lum ad mala perpetranda difficilem, ad bonas verò
actiones facilem & promptum reddat: ac diuina-
rum rerum suauitatem: mundanarum verò acerbita-
tem ei gustandam præbeat. Hoc S. August. in se-
metipso expertum se esse fatetur, in libro nono Co-
fessionum suarum ubi dicit omnia quæ mundi erant
sibi graui effecta fuisse propter dulcedinem quam
sentiebat in Deo, & propter pulchritudinem do-
mus Dei quam vehementer diligebat. Hoc idem
per experientiam quotidie cernimus in personis
spiritualibus, qui eo tempore quando insigni aliqua
deuotione profunduntur, promptissimi & alacres
sunt ad omne bonum, cauti verò & circumspetti in
malis, atque in illis eximiam suauitatem, in his ve-
rò magnam molestiam experiuntur.

Quapropter vniuscuiusque qui fructum facere
cupit hæc potissima cura debet esse, vt hunc nobile
deuotionis effectum omnibus quibuscunque potest
modis in se conseruare & augere contendat, quin
tanto facilius erit mutatio cordis eius, quanto ma-
gis deuotionis succo redundauerit.

Quocirca quemadmodum qui ceram tractare
aut aliquid obſignare volunt, primum illam intra simile
manus mollem & tractabilem faciunt, deinde fig-
num quodcunque voluerint imprimunt, ita qui in
corde suo virtutis imaginem imprimere vult neces-
se habet, vt primum illud deuotionis calore molle
ac tenerum reddat, atque hoc peracto nullo nego-
tio quamcunque voluerit, formam se imprimet: similia
sic vi-

hic videmus illos, qui lapidem aliquem durum secare volunt, prius illum aceto & igne permollire, postea ferreis instrumentis illum diuidere. Similiter & illos qui baculum incuruum rectificare cupiunt, prius ad ignem illum flexibilem reddere, deinde ad placitum suum illum flectere ac rectificare.

Similiter & fabrum ferrarium sine igne ferrum non tractare. Etenim prius igne ferrum molle ut tractabile fiat, & non aliter ac cera malleorum ictibus cedat. Quare igne ac malleis tantopere indiget ut si horum aliquid desit officium suum rectè implere nequeat: malleus enim sine igne nihil aliud esset quam quod communi proverbio dicitur de aliquo frustra: labor seipsum consumente: ferrum frigidum malleis cedere: ignis verò sine malleo molliet quidem ferrum sed non mutaret figuram.

Hæc duo necessaria etiam sunt nobis nimirum malleus mortificationis, qui destruat & dissipet omnia naturæ contraria: & calor deuotionis qui cor molliat, & ad ictus huius mallei excipiendos morigerum ac facile reddat. Hæc ideo tam multis verbis descriui, totque similitudinibus illustravi, quod existimarem in hoc vno clauem totius negotij propositi consistere. Ex quo perspicuum fit, quam necessaria nobis sit deuotio in hac vitæ mutatione: & quantus error in Nouitiorum & educatione atque informatione committantur, si non ingens cura in his exercitijs illos nutriendi adhibeatur.

DE MEDIIS QUIBUS ACQUIRITUR DEUOTIO.

CAPVT XX.

Primum medium quo deuotio comparari possit. Horum primum est frequens Sacramentorum usus: specialiter Sacramenti Eucharistie: quia effectus præcipuus huius nobilissimi Sacramenti est spiritalis animæ refectio: quæ nihil aliud est quam singularis quadam & excellens deuotio: quandoquidem illa est quæ nos roborat, quæ nobis vires addit, atque iucundam efficit virtutum semitam.

Sacramentorum usus.

Hic bonus magister multa habet de quibus apud discipulum discitur: tum de inextinguibili virtute Sacramentorum, tum de ratione ac methodo qua se ad Sacramentorum susceptionem preparare debeat, quia quisquis ad Sacramenta cum debita præparatione accedit, fieri non potest, quin non magnos diuini gratiæ influxus sentiat, & splendoribus diuinis mens eius illustretur: quod specialiter in Sacramenti Eucharistie perceptione contingere solet: quapropter & ante & post sumptionem tanti Sacramenti in pijs orationibus, meditationibus, ac mentis à creatis rebus abstractione, se feruentius exercebit, quia non raro in hoc Sacramento tam suauis & mirabili pastu anima reficitur, ut multis diebus permaneat.

Et qui hanc suauitatem nunquam expertus est, certò credat, se nunquam adhuc nobilissimos huius Sacramenti effectus sensisse: quia cum ore continuit fauam mellis & panem Angelorum, nihil supernaturale percepit.

II. Meditatio rerum diuinarum.

Secundum medium quo deuotio acquiri possit, est meditatio rerum diuinarum, uti expressè docet D. Thomas, speciatim diuinorum beneficiorum & vitæ Christi. Ex hac enim intellectus consideratione, resultat in voluntate affectus ille quem appellant deuotionem.

Prima itaque ac præcipua magistri sollicitudo esse debet, ut in Nouitij animo ante omnia hanc deuotionem ita imprimat, ut nunquam illius obliuiscatur, & quemadmodum natura in animali corporis formationem à corde (à quo cæterorum membrorum

Granat. Opus. spiritual.

vita procedit,) orditur, sic illa vitam spiritualement ab oratione ac meditatione auspicietur: quia hinc attrahet spiritum timoris & amoris diuini, quo reliquis operibus suis vitam dabit. Quod ut assequatur præscribet ei certa tempora & exercitia de methodo etiam qua in ijs vtatur ac cæteris omnibus quæ facere debet ipsum specialiter informabit, & quotidie rationem omnium quæ illa die præcatus & meditatatus est, atque omnium quæ fecit ab eo reposcet, ut sic paulatim hanc semitam perambulare assuescat.

Tertium medium deuotionis acquirendæ est porum & spiritualium librorum lectio, maxime si cum humilitate ac desiderio vtilitatis capiendæ legantur, quia hæc lectionis methodus meditationi quam simillima est, præsertim si post lectionem secum paulisper ea quæ legit, ruminet & digerat: sic enim paulò minus vtilitatis è lectione, quam è meditatione referret, eò quod lumen intellectus quo in hac lectione mens illustratur, statim ad voluntatem, atque ad cæteras animæ potentias transfert, non aliter ac virtus & motus primi cœli, cæteris inferioribus orbibus se communicat.

Quare non reprehendendum videretur hoc exercitium, quod quotidie Nouitijs omnibus simul congregatis liber aliquis spiritualis, vitæ bene viuendi disciplinam siue institutiones complectens prælegatur, cuiusmodi esse posset: Vincentius de vita spirituali. Henricus Harphius. Seraphinus Firmianus: aut alij similes: & post lectionem viuâ voce sermo spiritualis de his quæ lecta sunt haberetur.

Deuotionem præterea non mediocriter promouent officia diuina in quibus sæpenumerò anima mirabili quadam suauitate perfunditur, inebriatur, & extra se rapitur, si cum ea deuotione & attentione qua dignum est illis intersit: Ac proinde non minima curarum Magistri esse debet, ut Nouitium instruat, quomodo se ad laudes diuinas in choro persoluendas preparare, quantaque cum modestia, reuerentia & deuotione diuino conspectui assilire debeat, non fastidiosa, non tepida, non languida, sed virgili, alacri, attenta & pia mente: utpote qui cum Angelorum choris Deo psallat, & laudes decanet. Ab his enim duabus rebus, videlicet à præparatione ante diuinum officium & ab attentione ibidem obseruata, totus fructus qui inde hauriri potest dependet. Itaque Magister exponet illis obligationem suam, qua ad diuinum officium cum attentione persoluentium tenentur: Declarabit præterea tres esse attentionis modos: vnum ad verba: alterum meliorem ad sensum: tertium cæteris præstabiliorem, cor in Deo desigere atque in illo requiescere. Informabit etiam illos, quod sub diuino officio mentem conuertere possint ad mysteria passionis Dominicæ in septem horas distributæ, quod est singulare ac potissimum remedium ijs qui quæ cantantur, non intelligunt.

Ad deuotionem præterea inuabit ad Missam seruire aut ei interesse, considerando mysterium illud quod per eam nobis representatur, videlicet Christi in Cruce immolationem, & sacrificium illud æternum quod ipse cruci affixus Patri pro nobis obtulit. Quare qui Missæ interest aut Sacerdoti sacrificanti feruit, idem cum Angelis, qui diuinæ maiestati assistent & ministrant, officium Deo præstat.

Ad hæc quotiescunque transit aut stat coram venerabili Sacramento, eo cum timore ac reuerentia quæ tantam Maiestatem decet, coram eo assilire conetur: quod hic admonitione dignum fuit, ob negligentiam quæ circa hoc à multis committitur.

Præter supradicta omnia studeat omni tempore & loco Deum præ oculis habere & in præsentia illius omnia quæcunque agit, loquitur & cogitat, facere, utpote qui eum testem, inspectorem, & iudicem om-

XXX

nium

III. Librorum spiritualium lectio.

IV. Officia diuina.

nium operum suorum habeat, hoc consilium maximum ponderis & momenti est, maioriſque quam quicquam existimare possit.

Quotiescunque potest orationibus illis iaculatorijs quas viri sanctissimi nobis singulariter commendant, utatur: habeatque in promptu versiculos aliquos psalmorum Davidis, qui ad hoc ei deferunt: ac præcipue quando hora sonat, tum recordabitur horæ illius qua Deus pro ipso in cruce spiritum reddidit: & illius horæ qua ipse aliquando modo moriturus est: poterit etiam ad idem propositum orationem aliquam breuem recitare.

Mane è lecto surgens tria faciat: primum gratias Deo agat pro illius noctis quiete cæterisque beneficijs eius. Deinde offerat se & omnia quæ illo die factururus aut passurus est, Deo ad gloriam sanctissimi nominis sui. Tertio petat gratiam totum illum diem ad illius obsequium impendendi, & specialiter illis virijs ad quæ propensior est resistendi.

Vespero ad lectum iturus intret secum in iudicium & conscientiam diligenter examinet: & de commissis eod. die peccatis humiliter à Deo veniam precetur, firmiterque proponat omnium eorum sinceram emendationem.

In lecto ita se componat, quemadmodum in sepulchro post mortem ponendus est: & secum paulisper figuram illam quam hoc situ representat, cum omnibus circumstantijs expendat: responſorium vnum ex ijs quæ pro defunctis cantari solent, super se tanquam mortuo legat, ac denique Deum roget, ut in hora mortis ipsum defendere & contra omnes inimici tentationes ac insidias tueri velit. Quotiescunque noctu expergiscitur, dicat vel *Gloria Patri & Filio & Spiritui sancto*, vel, *O Iesu nostra redemptio*, &c. vel aliquid simile. Ex omnibus quæ audit vel videt, occasionem vel propriam compunctionis vel diuinæ laudis capiat, sic enim in humilitate ac Dei amore magnum indies augmentum sentiet.

Quando ad mensam cibum sumpturus accumbit, assuescat optimas quasque buccellas Christo asservare, & aliquando cibos cæteris & deliciores sibi que forſitan convenientiores penitentis causa relinquat. Singulis ferijs sextis in memoriam Dominicæ passionis aliquid speciale faciat, vel ieiunando, vel elemosinam largiendo, vel flagris corpus cadendo, aut cilicium ad carnem gestando, aut aliud aliquid aspectum pro illius amore amplectendo.

Idem faciet vespere illum diem qua communicaturus est præcedenti: ut eo melius ad huius Sacramenti susceptionem se præparet. Quoties verò fla-

gellis corpus suum cadit, aut disciplinam accipit, tres illam partes diuidat, quarum vnam sibi, alteram animabus in purgatorio existentibus, tertiam peccatoribus in mortali peccato viuentibus accommodet.

Hæc sunt exercitia spiritalia, de quibus bonus Magister discipulum diligenter informare debet, quandoquidem hæc sunt principalia media quibus Spiritus sanctus vitur, ut homines spirituales efficiat, à conuersatione carnali discernat atque ad omnem virtutem habiles efficiat.

Ad quod plurimum proderit in conuersionis initio nouellum Tyronem ab omni negotio & occupatione exteriori liberum relinquere, atque in silentio & solitudine instruere illum de methodo in his exercitijs, specialiter in oratione ac meditatione obseruanda: & quotidie hora huic rei præstituta rationem ab illo omnium quæ fecit reposcere: quomodo se in omni euentu gesserit, quem successum meditatio habuerit: quid in ea cogitauerit, quomodo se habuerit in choro, in Missa, in examinatione conscientie, in librorum piorum lectione: quomodo se ante & post sacram Communionem introuerit, quas orationes recitauerit, quibus eo tempore meditationibus usus fuerit: in cogitationibus illic occurrentibus quomodo se gesserit: qua cum patientia & longanimitate visitationem Domini, deuotionis rorem, sitare veniat, aut etiam omnino denegetur expectauerit, atque ita ex illa quæ responderit, facile cognoscat quid in discipulo suo habeat, & quomodo illum tractare debeat.

SUMMARIA DICTORUM recapitulatio.

VT igitur finem faciamus & ea quæ hactenus dicta sunt in vnam veluti summam redigamus.

Tria sunt necessaria ad nostram vitæ reformationem. Primum est mortificare atque extirpare ab anima nostra omnia vitia, & omnes malas inclinationes.

Secundum est expolire, & adornare illam virtutibus.

Tertium est ad hæc in opus conferenda gratiam deuotionis à Deo postulare, atque illam convenientibus medijs in nobis conseruare: ut per eam duo priora bene agere valeamus. Horum trium duo priora sunt veluti fines: tertium verò est medium principale quo isti fines acquirantur. Quibus rite paratis ascendimus in cælum sine scala, quemadmodum illi faciunt qui sine deuotionis exercitio ad perfectionis culmen cupiunt pertere.

F I N I S.

R.P.F.LV.